

Âşık Paşa

GARİB - NÂME

(Dil Özellikleri-Kısmî Transkripsiyon-Söz Dizini)

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan : Zeki KAYMAZ

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Osman Nedim TUNA

MALATYA 1989

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

İçbu çalışma, jüriimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi
Ana Bilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Üye

Üye

Onay :

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine âit olduğunu
onaylarım.

.../ ... / 1989

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ	V
Almanca Özet.	VII
Kisaltmalar ve İlgaretler	VIII
GİRİŞ ?	1
Eski Anadolu Türkçesi.	1
A. Ağık Paşa'nın Hayatı ve Eserleri	1
Hayatı	1
Edebi ve Fikri Şahsiyeti	7
Eserleri	9
Fakr-nâme	9
Dağtan-ı vasf-ı Mâl-i Harikesi	9
Hikâye Risâlesi	10
Kıyâ Risâlesi	10
Şiirleri	10
Garib-nâme	11
B. Garib-nâme	11
Eserin adı	11
Eserin Önemi	12
Garib-nâmenin Kaynakları	13
Garib-nâmenin Etkileri	14
Garib-nâmenin Kuruluşu	14
Garib-nâme Üzerine Yapılan Çalışmalar	23
Garib-nâmenin Nüshaları	24
Yurtiçi Kütüphaneleri	24
Yurtdışı Kütüphaneleri	37
DİL ÖZELLİKLERİ	42
A. İmla Özellikleri	42
1. Vezniñ İmlâya Etkisi	42
2. Metnin Genel İmlâsı	43
a. Ünlülerin İmlâsı	43
A Ünlüsü	44
E Ünlüsü	47
I Ünlüsü	49
İ Ünlüsü	51
O Ünlüsü	54
Ö Ünlüsü	56
U Ünlüsü	57
Ü Ünlüsü	59

	<u>Sayfa No</u>
b. Ünsüzlerin İmlâsı	60
ğ Ünsüzü	60
f Ünsüzü	62
t Ünsüzü	63
s Ünsüzü	64
ş Ünsüzü	66
k Ünsüzü	67
g Ünsüzü	67
c. Ayrı Yazılan Ekler	72
d. Bitigik Yazılan Ekler	79
e. Yanlış veya İki Türü Yazılan Kelimeler	80
f. Jeddahın Yazılışı	83
g. Tenvinin Yazılışı	82
B. Ses Bilgisi	93
1. Ünlüler	83
a. ilk hece i'leri	83
b. ilk hece e'leri	84
c. ünlü uyumu	84
ca. damak uyumu	84
cb. dudak uyumu	86
cba. yuvarlaklaşma	86
cbb. düzleşme	87
cbe. eklemelerde yuvarlaklaşma ve düzleşme	87
2. Ünsüzler	88
a. ötümlüleşme	88
b. sızıcılığa	102
ba. erime	103
bb. yutulma	104
c. diğer fonetik değişimler	105
ca. düşme	105
cb. geçişme	107
cc. birleşme	107
cd. ikizleşme	108
ce. dudaklılaşma	108
cf. tekleşme	109
cg. türeme	109
çğ. konson kaynaşması	110
ca. göçme	110
cj. hece tekleşmesi	111
ck. toplama	111

C. Şekil Bilgisi.....	112
1. Ekler.....	112
A. Yapım ekleri.....	112
a. isimden isim yapan ekler.....	112
b. isimden fiil yapan ekler.....	113
c. fiilden isim yapan ekler.....	114
ca. Fiilimsiler.....	115
1. mastarlar	115
2. sıfat fiiller.....	116
3. zarf fiiller	117
B. Çekim ekleri.....	121
a. isim çekim ekleri.....	121
aa. göklük eki.....	121
ab iyelik ekleri.....	121
ac. isim hal ekleri.....	122
nominative hali.....	122
accusative eki.....	123
dative eki	123
locative eki.....	123
ablative eki.....	124
genetive eki	124
equative eki.....	124
instrumental eki	124
direktive eki	125
b. fiil çekim ekleri	125
ba. şahıs ekleri.....	125
bb. zamanlar.....	126
basit çekim.....	126
birleşik çekim.....	135
2. Kelime grupları.....	142
A. İsim.....	142
İsimlerde tanımlama	142
B. Zamir	142
şahıs zamirleri.....	142
işaret zamirleri.....	143
dönüştürme zamirleri.....	144
belirsizlik zamirleri.....	144
soru zamirleri.....	144
C. Sıfat.....	145
nitelene sıfatları.....	145
karşılaştırma sıfatları.....	145
pekileştirme sıfatları.....	146
küçültme sıfatları.....	146
işaret sıfatları.....	146

	<u>Sayfa No</u>
belirsizlik sıfatları.....	146
sayı sıfatları.....	146
D. Zarf	148
zaman zarfları	149
yer yön zarfları.....	149
miktar zarfları.....	150
tarz zarfları.....	150
E. Edat	150
gelmis edatları.....	151
bağlama edatları	152
gart cümlesi edatları	153
kuvvetlendirme edatları.....	153
karşılaştırma edatları	154
soru edatları.....	154
ünleme edatları.....	154
F. Fiil	155
yardımcı fiiller.....	155
tasvirî fiiller.....	155
Metnin tespitinde takip edilen esaslar	157
METİN (Kısmî Transkripsiyon).....	158
Söz Diziniinde takip edilen esaslar.....	233
SÖZ DİZİNİ	234
Özet ve Sonuç	501
Bibliyografya	504
Özgeçmiş	507
METNİN FOTOKOPİSİ.....	1b-125b

Ö N S Ö Z

Doktora tezi olarak metin çalışması yapmak istedim. Eser tespiti için kütüphane araştırması yaparken, Eski Anadolu Türkçesi'nin ilk büyük telif mesnevisi olan Garib-nâme üzerinde doktora seviyesinde bir çalışma yapılmadığını gördüm.

XIV.yüzyıla âit böyle kıymetli bir eserin şimdiye kadar ele alınamayışının sebebi, eserin beyit sayısının fazla olmasıydı. Bununla beraber Garib-nâme gibi bütün dil ve edebiyat kaynaklarında devamlı zikredilen bir eserin iğlenmeden kalmasına da razı olamadım.

Bu düşünceyle eserin geniş hacmi yüzünden tamamının ağı yukarı üçte birine tekabül eden 3134 beyitlik kısma esas alarak 'Aşık Paşa - Garib-nâme, Dil Özellikleri- Kısmî Transkripsiyon- Sözlük Dizini' adıyla üç ana bölümden müteekkil tezimi hazırladım.

Çalışmada daha önce tespit ettiğim Garib-nâme nüshalarının en eski tarihli olan Ankara Adnan Ötügen Kütüphanesi no: 320' de kayıtlı nüshaya hareketli olmasını da gözönünde tutarak tercih ettim. Okuma esnasında güçlükle karşılağtığım yerlerde imlâ bakımından esas aldığım nüshaya benzeyen Tübingen nüshasını, metinde yanlış yazıldığına tespit ettiğim veya okuyamadığım kelimeler için 'kontrol nüshası' olarak kullandım. Her iki nüshada çoğunluğu teşkil eden müsterek olanları yanında, birbirinde bulunmayan beyitler de mevcuttu, ben Adnan Ötügen nüshasındaki beyitleri esas aldım.

Tezin 'Giriş' dışındaki bölümlerinde takip edilen esaslar ilgili bölümlerin başında detaylıca anlatıldığından burada sadece ana başlıkları vermekle yetineceğim.

1. Giriş bölümünde Eski Anadolu Türkçesi hakkında özet mahiyetinde bilgi verdim. Ayrıca Aşık Paşa'nın hayatı, eserleri ve Garib-nâme üzerinde geniş bir şekilde durmağı çalıştım.

2. Çalışmanın ikinci ve asıl bölümünü dil özellikleri teşkil etmektedir. Bu bölümde imlâ özellikleri, ses bilgisi ve şekil bilgisiyle ilgili konular ayrıntılı olarak incelenmiştir.

3. Tezin metin kısmı 3134 beyite dayalı transkripsiyondan meydana gelmiştir.

4. Son bölüm olan Söz Disininde bu 3134 beyitte geçen kelimelerin hepsi, beyit numaralarıyla birlikte verilmiştir.

Araştırma ve incelemeden elde edilen verileri 'sonuç' başlığı altında topladım.

Bu çalışmanın esası Garib-nâme'nin dil özelliklerini tespiti. Disiplininin dışında olduğu için edebî yönü üzerinde durmadım. Temenninin Garib-name'nin tamamının incelenerek Türk kültürüne kazandırılmasıdır.

Eski Anadolu Türkçesinin en güzel dil yapıtlarından olan Garib-nâme üzerine beni çalışmaya sevkeden ve her an yol gösterici yardımlarını esirgemeyen sayın hocam Doç. Dr. Osman Nedim TUNA'ya teğekkürü bir borç bilirim. Tezin zorluk çektiğim Arapça ve Farsça ibarelerinde Fakültemiz Arapça-Farsça okutmanı Süleyman Çaldak ve Arş. Grv. Mehmet Terzi'nin en-
gin bilgilerinden istifade ettim, sağolsunlar. Ayrıca arkadaşım Arş. Grv. İsmail Doğan tezin daktilo sahasında büyük bir feragatle yardım etti. Kendisine müteğgür olduğumu söylemek benim için zevkli bir vazifedir.

5 Mayıs 1989 MALATYA

Arş. Grv. Zeki KAYMAZ

Z U S A M M E N F A S S U N G

Aschyq Pascha's Gharib-name

Das Gharib-name, nach Ma'arif-name genannte mystische Dichtwerk von Aschyq Pascha, ist die älteste Dichtung der Altosmanischen (Eski Anadolu Türkçesi) Sprache.

Aschyq Pascha 670 h. 1271/72 in Arapkir (jetzt Arapsun) wurde geboren und ist am 13 Safer 733/ 3. II. 1332 in Qarschehir gestorben.

Das Gharib-nâme ist ein grosses Gedicht in Doppelreimen nach Art des Mesnevi. Aber Aschyq Pascha erzählt die Göttliche Dinge und die wahre Bussfertigkeit wie einkehrende Promme.

Das Gharib-nâme teilt sich in zehn Bücher (bab) ein, deren jedes wieder aus zehn Abschnitten bestehen (dastan). Wir feststellen in Europäischen Bibliotheken und in der Türkei zahlreiche Exempläre.

Ich habe in der Doktorarbeit die Sprache Aschyq Pascha's studiert und habe als Hauptthema über die Grundexempläre in Adnan Ötügen Kültüphanesi no: 320 in Ankara gearbeitet.

Die Vorliegende Arbeit besteht aus vier Abschnitten: Einführung, Untersuchung, Transkription des Originaltextes (3134 Doppelverse) und Alphabetisches Wörterbuch.

In Einführung habe ich von dem Leben von Aschyq Pascha und von seinen Werken erzählt und habe über Gharib-name ausführliche Kenntnisse gegeben.

Die orthographischen, -phonetischen und morphologischen Eigenschaften des Gharib-name wurden im zweiten Abschnitt untersucht.

Transkription des Originaltextes (3134 Doppelverse) wurde im dritten Abschnitt gegeben.

Das alphabetische Wörterbuch enthält ungefähr 2627 Wörter und diese Wörter sind ^{für} die Altosmanische wichtige Zusätze.

Kısaltmalar ve İşaretler

Kısaltmalar

a.g.e	: Adı geçen eser
a.g.m	: Adı geçen makale
ans.	: Ansiklopedi
A.Ö.	: Adnan Ötüken nüshası
bks.	: Bakınız
C.	: Cilt
DTDF	: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
MSOE	: Mitteilungen des Seminars für Orientalischen Sprachen
s.	: Sayfa
st.	: Satır
TDAY	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı- Belleten
TDED	: Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
Tüb.	: Tübingen nüshası
Yay.	: Yayınları
Yk.	: Yaprak
Yz.	: Yazma
ZDMG	: Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft

İşaretler

<	: Değişmenin yönünü gösterir
<<	: Birden fazla merhaleyi gösterir
+	: isimlere gelir
+	: isim veya fiile gelen ek
-	: fiillere gelir
A	: a, o
C	: c, ç
I	: i, ı
I ₂	: i, ı - u veya ü
I ₄	: i, ı, u, ü
K	: Konson (ünsüz)
K	: k, g
K	: k, ç
T	: t, d
U	: u, ü
V	: Vokal (ünlü)

G İ R İ Ő

Eski Anadolu Türkçesi :Eski Anadolu Türkçesi, Anadolu'da geligen Oğuzca'ya dayalı edebî dildir. Her ne kadar Orhun Abidelerinde bazı Oğuzca unsurlara rastlamaktaysak da bu unsurlar bir edebî dili değil, Oğuzcunun ağız özelliklerini yansıtmaktadır. Oğuzca ilk olarak Anadolu'da bir edebî dil haline gelebilmiştir. Eski Anadolu Türkçesi için "Eski Osmanlıca" (1) tabiri de kullanılmaktadır. Bu ismin dışında Eski Anadolu Türkçesinin ilk devresi için "Selçukca" (2) ve "Eski Osmanlıca (Das Vorosmanische)" (3) adları da kullanılmaktadır. Ancak, yaygın olan tabir "Eski Anadolu Türkçesi" isimidir. Biz de bu ismi tercih ettik. Eski Anadolu Türkçesini XIII. yüzyıldan XV. yüzyılın ikinci yarısına kadar metinleriyle takip edebilmekteyiz. (4) XV. yüzyılın ikinci yarısından sonra Klasik Osmanlıca Eski Anadolu Türkçesinin yerini almışa bağlar.

İncelemesini yaptığımız Aşık Paşa'nın Garib-nâme adlı eseri XIV. yüzyıl Eski Anadolu Türkçesi eserleri arasında önemli bir yer tutmaktadır.

A. Aşık Paşa'nın Hayatı ve Eserleri

Aşık Paşa'nın Hayatı : Aşık Paşa'nın hayatına ait bilgiler, mevcut kaynaklarda çok yetersiz ve bir çok noktada şüpheli davet eder mahiyettedir. Belki de bu sebeple olacak Hammer'den itibaren günümüze kadar yazılan edebiyat tarihlerinde hayatı

-
1. Necdet Mansuroğlu, Eski Osmanlıca, Tarihi Türk Dilleri, II. Akademi, Ankara, 1983, s.247.
 2. a.g.e.
 3. Gerhard Doerfer, Das Vorosmanische, WMAY Bulletin 1975-1976, s.91
 4. XIII. yüzyıl'da Ahmet Fakih'in Garib-nâme, Sultan Velid'in Divân'ı, XIV. yüzyıl'da Hoca Mesud'un Süleyman II. Beyhaner'i, Aşık Paşa'nın Garib-nâme'si, XV. yüzyılda Süleyman Çelebi'nin Mevlid'i ve Seydi Divân'ı gibi.

hakkında pek bilgi verilmemiştir ve daha çok Âgâk Paşa'nın edebî ve tasavvufî coşkun ilahîlerde durulmuştur. (5)

Âgâk Paşa'nın asıl adı 'Ali'dir. Garib-nâme'nin mukaddimesinde de bu ismi görür :
 ضَمِينٌ فَغَيْرُ الدَّيْرِ الْمُتَقَرِّ إِلَى رَحِمَةِ اللَّهِ تَعَالَى عَلَى ابْنِ الْمُحَلِّصِ بْنِ شَيْخِ الْيَاسِ :
 المعروف بَدَّةِ بَابَا وَهُوَ المعروف بشيخ ياشا الحاشق رحمة الله رحمة (36. s. 3)
 'Alaeddin Ali, Ali Âgâk da onun diğer isimlerindedir. Şairlerinde ise Âgâk, Âgâk Paşa, Muhlisolu Âgâk isimlerini kullanmıştır.

Âgâk Paşa, Anadolu'ya Horasan'dan gelmiş bir derviş ailesine mensuptur. Dedesi Baba İlyas Vefaiyye tarikatına bağlıdır. 1240 yılında Anadolu'da çıkan 'Babaî İsyanı'nın önde gelen isimlerindedir. Baba İlyas'ın Anadolu'ya gelmeden önceki hayatı hakkında her hangi bir bilginiz yoktur, Büyük ihtimalle Moğol İstilası sırasında kendi gibi diğer Türkmenlerle Anadolu'ya göç etmiş olmalıdır. Amasya Tarihinde Hüseyin Hüsameddin, Baba İlyas'ın 620/1230-31'de Amasya'ya yerleştiğini ve Amasya'da Hanikah-ı Mes'udî Şeyhî olduğunu söylemektedir. (6)

Âgâk Paşa'nın oğlu Elvan Çelebi, Menakıbu'l-Kudsîyye adlı eserinde Baba İlyas'ın Amasya'da birçok müridi etrafına topladığını, zamanla bu göhretin daha da artmasından korkan Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından çegitli tervirlerin de sebebiyle katledildiğini anlatmaktadır. Âgâk Paşa'nın babası Muhlis Paşa bu Baba İlyas'ın oğludur. Muhlis Paşanın , Amasya Tarihi ve Menakıbu'L-Kudsîyye'de bir ayaklanma sonucu Konyaya ele geçirdiği, 6 ay kadar tahtta kaldığı , daha sonra tahtını Karacalılar sülalesini kuran ve aynı zamanda Baba İlyas'ın müridlerinden olan Nûre Sufî'ye bıraktığı anlatılır. Ancak, bu şahsiyetlerle ilgili geniş bir araştırmaya yapan İsmail E. Erünsal ve A. Yağar Ocak, bu bilgilerin hiç bir tarihi kaynağa doğrulanmadığını yazmaktadırlar. (7)

5. Hammer, Geschichte der Osmanischen Dichtkunst, Pesch.1836 İh.54, B.J.W. Gibb, A History of Ottoman Poetry, London 1900 I, s.167 ve Franz Babinger, 'Aşık Paşas Garib-nâme, 1898, XXXI, 1929, s.91-97
6. Hüseyin Hüsameddin, Amasya Tarihi, C.I, s.235
7. Menakıbu'l-Kudsîyye , Hazırlayanlar, İsmail E. Erünsal, A. Yağar Ocak, s.11

İgto Âşık Paşa, yukarıda kısaca bilgi verdi'imiz, çeyizli dinî ve siyasi hareketlere karışmış bir sülaleden gelen Muhlîs Paşa'nın oğludur. Âşık Paşa'nın doğum tarihi 670/1271-72'dir. Doğum yeri hakkında ise kaynaklarda bir kesinlik yoktur. Taşköprülüzâde, Âşık Paşa'nın dedesi Ebu'Lebka Daba İlyas b. Aliyyü'l Horasanî'nin Baba İlyas Acem diye zikredilmesi sebebiyle Âşık Paşa'nın da Anadolu'ya sonradan geldiğini kaydeder.⁽⁸⁾ Latîfî de tezkiresinde ' Acem serhaddine karib yirden gelüp vilâyet-i Anatoli'da Kirgehri dimokle meşhur gehirde tevattun itmigler idi ' gökline de malûmat verir.⁽⁹⁾ Ancak, kaynaklardaki bu bilgiler Âşık Paşa'nın oğlu Elvan Çelebi'nin Menakibu'l-Kudsiyyesindeki bilgilerle uyuzmaz. Elvan Çelebiye göre, Âşık Paşa, babası Muhlîs Paşa'nın Kirgehri yakınlarında bulunan 'Arapkir' deki zaviyesinde doğmuştur. Yine Elvan Çelebi, Muhlîs Paşa'nın oğlunu kayınpoderi ve halifelereinden olan Şeyh Osman Kirgehri, Âşık Paşa'ya Kirgehri'e getirmiş ve babasının şeyhlik makamına oturtmuştur.⁽¹⁰⁾

Âşık Paşa'nın doğumundan gençlik devresine kadar olan bilgiler bu kadardır. Onun olgunluk çağına gelinceye kadar nasıl bir eğitim aldığı hakkında bilgimiz bulunmamaktadır. Bu konuda Fuad Köprülü, Âşık Paşa'nın içinde yetiştiği içtimai muhiti de gözönünde bulundurarak şu değerlendirmeyi yapar: ' XIII. asırda Anadolu'nun mogul istilasından evvelki siyasi ve içtimai buhranlarına karışmış, daha sonra Karaman sülalesine ilk inkıza - fında rol oynamış nüfuzlu bir çeyiz ailesinin çocuğu olan Âşık Paşa, her halde gençliğinde mükemmel bir tahsil görmüş yalnız Arapça ve Pars dillerinde değil umumiyetle islâmi ilimlerde, bilhassa, tasavvufta büyük bir kudret kazanmıştır.'⁽¹¹⁾

Âşık Paşa'nın Anadolu'daki siyasi hareketlerle alakası, hayatının çeyizli rivayetlerle dolu en karanlık safhasıdır. Bu konudaki rivayetler

8. Edirneli Mevdî, Terceme-i Sakayak, s.22

9. Latîfî, Tezkire-i Latîfî, s.44-45

10. Elvan Çelebi, Menakibu'l-Kudsiyye, s.87

11. Fuad Köprülü, 'Âşık Paşa' İslâm Ansiklopedisi, s.703

onun Osmanlılarla ve Karamanoğullarıyla ilgisi üzerinde yoğunlaşır. Bu konuda şu rivayetler vardır:

Âşık Paşa'nın torunu Ahmet Aşıkî , " Âşıkpaşazâde Tarihi"nde Âşık Paşa'yı Orhan Gazi devri büyüklerinden sayar ve bunu şu beyitleriyle belirtir ! gaza için kim ak bürk goyüpdür
yüdü sağ içi sağ Orhan Gazi
ne geysel yarağur Orhan Gazi
Âşık Paşa zamanında idi Gazi' (12)

Bursalı Mehmet Tahir Efendi, Osmanlı Müellifleri'nde, Âşık Paşa'yı Osman Gazi devri goyhilerinden sayar. (13) Cevat Hakkı Tarım ise, Âşık Paşa'nın babası Euhlis Paşa ile Eskişehir'e geldiğini, Ertuğrul Bey'den hürmet ve iltifat gördüklerini, Osman Bey'in istiklalini ilan ettiği 1299 tarihinde Âşık Paşa'nın da yanlarında olduğunu söyleyerek Ankara, Kargehir ve dolaylarının Orhan zamanında Osmanlıların eline geçişini bu görüşmeye bağlar. (14)

Âşık Paşa'nın Sultan Osman ve Orhan Gazilerle münasebetlerinin dışında Maci Bektaş ile de görüştüğüne dair rivayetler bulunmaktadır. Ancak, aralarındaki zaman farkı yüzünden muasır olduklarına söylemek mümkün değildir. Âşık Paşa hakkında ilk elden kaynak olan Menakıbu'l-Kudsîye'de de Âşık Paşa'nın bu şahıslarla görüştüğüne dair hiç bir kayıt bulunmamaktadır. Bu sebeple bu tür rivayetlerin sonradan uydurulduğu kesindir.

Amasya Tarihi müellifi Hüseyin Hüsameddin, Âşık Paşa'nın babası Euhlis Paşa'nın Anadolu'daki Moğol zulmüne karşı girişilen hareketlere katıldığına, başarısızlığa uğrayınca Mısır'a kaçtığına ve 709 tarihinde 'Kos' şehrinde öldüğüne, babalarının ölümü üzerine oğulları Ali Âşık Paşa, Hüsameddin Mahmud ve Oğuz Çelobi'nin Amasya'ya döndüklerini yazar. (15)

-
12. Âşıkpaşazâde , Âşıkpaşazâde Tarihi , neşir Ali Bey, s.199
13. Bursalı Mehmet Tahir Efendi, Osmanlı Müellifleri , C.II, s.42
14. Cevat Hakkı Tarım, Tarihte Kargehir, Gülshehri ve Babailer-Aniler-Bektaşiler , s.26
15. Hüseyin Hüsameddin, Amasya Tarihi , C.II, s.422

Bu malumata göre Âgak Paşa bu tarihlerde Mısır'da bulunmaktadır. Müseyin Müsameddin Âgak Paşa'yı 712'de yine Amasya'da gösterir. Âgak Paşa bu tarihte Hanikah-ı Mes'udî geyhidir. (16)

Müseyin Müsameddin'e göre Âgak Paşa'nın faaliyetleri bu kadarla bitmemektedir. Âgak Paşa, Amasya'ya elde eden Karamanoğlu Yahşî Bey'in Mısır'a gönderdiği sefaret heyetine ancaoğlu Firuz Beyle katılmıştır. Yine Âgak Paşa, Emir Çoban'ın oğlu, Anadolu Umûmî Valisi Timurtaş'ın veziri olmuştur. Timurtaş valiliği sırasında isyan etmiş, fakat Moğol Ordusuna yenilerek Mısır'a kaçmış Âgak Paşa da Mısır'a kaçanlar arasındadır. Âgak Paşa Mısır'da hapsedilmiş 732'de hapisten kurtulmuş, Amasya'ya dönerken yolda Kırşehir'de hastalanmış ve burada 733/1332'te ölmüştür. (17)

Yukarıda anlatılan Âgak Paşa'nın siyasî faaliyetleriyle ilgili hususlar, başka hiç bir kaynaktan zikredilmemektedir. Menakıbu'l-Kudsîyye'de de bu hadiselerle ilgili bir kayıt bulunmamaktadır.

Âgak Paşa'nın siyasî faaliyetleri hakkında netice olarak söyleyebileceğimize, onun devrinde üste gelen geyhlerindeki olduğu kanısındaki ve altındaki gelen müfessih beyanları devrindeki bazı siyasî faaliyetlere de ışık tutmuş olabileceğidir.

Âgak Paşa bütün kaynakların kesin olarak bildirdiklerine göre 63 yaşında 13 Safer 733/3 Kasım 1332'te Salı günü Kırşehir'de ölmüştür. Elvan Çelebi Âgak Paşa'nın ölüm tarihini şu beyitlerle belirtir:

yidi yüz otuz üç yılında tamam
Mustafa hicreti 'aleyhi selâm

Saferün on üçünde se-şenbik
gör ki cem' oldu cümleği kıl ü min (18)

16. Müseyin Müsameddin, Amasya Tarihi, C.III, s.479

17. u.c.o. C.II, s.479

18. Menakıbu'l-Kudsîyye, s.133

Bu tarihî Âgık Paşa'nın Kırşehir'deki türbesinin kitabesinde de aynı yazılardır.

Âgık Paşa'nın türbesi etrafında bulunan bir kitabeye göre oğlunun adı Hacı Hatun'dur. Âgık Paşa'nın çocuklarından Elvan Çelebi Menakibu'l-Mudsiyye'nin müellifidir. Bir diğer oğlu Süleyman ise tarihçi Âgıkpaşasâde'nin dedesidir. Cevat Hakkı Taram, Elvan ve Süleyman'dan başka, türbe etrafında bulunan mezar taşları kitabelerinde Can ve Kızılca adlı iki oğluyla Melek Hatun adlı kızı bulunduğunu tesbit etmiş ve bu kitabeleri yayınlamıştır.⁽¹⁹⁾ Franz Babinger ise, Âgık Paşa'nın secceresini verirken sadece Elvan, Feyh Selman ve İlyas'dan bahseder.⁽²⁰⁾

Âgık Paşa türbesi etrafındaki aile efradına ait mezar taşları bugün yoktur. Bu taşlar Kale Camii avlusuna nakledilmiştir ve halen buradadır.

Kırşehir ve civarında çok sevilen bir şahsiyet olan Âgık Paşa vefatından sonra bir evliya mertebesine yükseltilmiş, hakkında bir çok menkabe ve inanışlar topekkül olmuştur. Âgık Paşa ve türbesi hakkındaki inanışlara bugün bile tesadüf edilmektedir. Bu inanışlara göre, kismet arayanlar, geçitli dilekleri olanlar türbeye gelip adakta bulunurlar. Adaklara olduğu takdirde türbeye sını yukarı demirlerine çaput bağlar veya para atarlar. Yine böyle bir inanışa göre, Âgık Paşa türbesi çevresinde bulunan bir ocağın çocuğu doğup ölenler veya hiç çocuğu olmayanlar bir tas çorba içer, çocuğu olduğu ve yaşadığı takdirde ocağa bağlayacağına ve ona Şah, Âgık, Ali veya ocağı hatırlatan bir isim vereceğine söz verirler.

Diğer bir inanış da türbesi önünde bulunan bir taşla ilgilidir. Bu taş Dilek Taşı adıyla anılır. Dilek tutacak olan abdest alıp kibleye dönük vaziyette taşa oturur gözlerini kapatıp dileğini tutar, üç kulluvallahu ve bir Elham okur. Okuduklarını bitirip gözlerini açtığında eğer Üzerinde oturduğu taş sütun Kible'ye ters dönmüş olarak duruyorsa dileği olacak demektir.

-
19. Cevat Hakkı Taram, Tarihî Kırşehir Güneşli ... s.29-30
 20. Franz Babinger, 'Asyq Paşas Charib-nâme, ESDS XDI, s.4

Tütün bu inanırlardan çıkarabileceğimiz sonuç, Âşık Paşa'nın hâlâ sevilen ve halk arasında hatıralara unutulmamış bir şahsiyet olduğudur.

Âşık Paşa'nın Edebî ve

Fikrî Şahsiyeti : Hayatını incelerken değindiğimiz gibi, yetişme devresi hakkında fazla bilgimiz olamamakla birlik te, Arapça ve Farsça'nın dışında Ermenice ve İbranice de bilmektedir. Ermenice'ye vakıf olduğunu Garib-nâme'nin 601-633. beyitleri arasında yer alan bir hikâyeden İbranice'yi bildiğini ise, Garib-nâme'nin mukaddimesindeki *بربان عبری که شکل زبان* 'dillerin en müstakim olan İbranice' mânâsındaki sözlerinden ve İbranice yazılmış dört beyitten anlıyoruz. Âşık Paşa'nın Ermeni, Yahudi ve Hıristiyanlar arasında da sevildiğini ve onun ölümünden sonra ağladıklarını Elvan Çelebi şu beyitle ermeni vü cühüd u nasrani zârı kılar ki şeyhümiz kâna anlatır.

Garib-nâme adını Senâî'ye atfedilen ve aynı adı taşıyan eserden aldığına göre Âşık Paşa'nın İran edebiyatını ve tasavvufunu iyi tanıyıp bildiği de kesindir.

Latifî, Âşık Paşa için ' meşayih-i kibârın agniyâsından ve sahib-i dünyasından idi. Şahane 'izz ü cahı ve padişâhâne kudret ve destgâhı vardı. B u sûret-i şehâne ile sifreti dervişâne idi.' ibârelerini kullanır. (21) Bu şekilde tanınan ve sevilen bir kimsenin devrinin önde gelen büyük mutasavvıflarıyla da münasebeti olması gerekir. Fuat Köprülü bu konuda şunlara söyler: ' Âşık Paşa'nın nerelerde ve kimlerden okuduğunu bilmediğimiz gibi devrinde büyük mutasavvıflardan kimler ile münasebeti olduğu hakkında da sarih mahumatımız yoktur. Hamafih, Hacı Bektaş, Ali Evren, Şeyh Süleyman Türkmanî, Mevlâna, Sultan Veled gibi büyük şâfleri şahsen tanımamış olsa bile -ki, bazılarını tanımama mümkündür- bunların müridleri ile ve bilhas

21. Latifî, Teskire-i Latifî, s. 44

sa son ikisinin eserleriyle yakından alakalı olduğu muhakkaktır. Garib-nâme'-de Mesnevî'nin, her bakımdan büyük tesiri olduğu, yalnız eserin vezninden geklinden, birinci babın onuncu dostanındaki uzun hikayesi gibi, bazı mevzuların tekrar edilğinden değil, umumî heyetinden ve ruhundan anlaşıyor.⁽²²⁾

Âgık Paşa'nın edebî şahsiyetinin gelişmesinde Kirgehir gibi bir kültür merkezinde bulunmasının önemi büyüktür.

Kirgehir'in umumî manzarasına bugün bile bakıldığında, halihazırdaki medreseleri, imaretleri ve diğer mimarî eserleri XIV.yüzyılda burasının bir kültür merkezi olduğunu açıkça göstermektedir. Muad Köprülü de Hamd-Allah Mustafî'den, Kirgehir'in 'iyi havalı ve muazzam binalar ile süslü büyük bir şehir olup İlhanî divanına yılda 57.000 dinar varidat temin ettiğini' nakletmektedir.⁽²³⁾ Bu şekilde ekonomik bir gelişme kaydedilen bu yerde fikrî gelişmelerin de olduğu muhakkaktır. Âgık Paşa'dan önce Ahi Evran ve Şeyh Süleyman Türkmanî Kirgehir'de zaviyeler açmışlar, etraflarına çok sayıda mürid toplamışlardı. O halde XIII.yüzyıldan beri Kirgehir çeşitli fikir cereyanlarının merkezi olmuş bir şehirdir ve böyle bir zeminde yetişen Âgık Paşa'nın hem tasavvufî hem de edebî cephesinin gelişmesi tabii bir hadisodir.

Âgık Paşa, şiirlerinde ve Garib-nâme'deki bazı beyitlerden anlaşılacağı üzere, ehl-i sünnet akaidine uygun bir tasavvuf inancını yaymaya çalışmıştır. Âgık Paşa'nın Babai tarikatının temsilcisi olan bir aileden gelmesini göz önüne alarak onu, XIII.yüzyılda en büyük temsilcisi Daba İlyas olan heteredoks islâm anlayışının propagandacısı bir çeyh ailesinin, Muhalis Paşa'dan sonra tedricen sünnetçilik yoluna girmiş olduğu bir dönemdeki önemli bir üyesi olarak görebiliriz.⁽²⁴⁾ Yine bu sebeple olacak Garib-nâme'de tamamiyle ortadan kalkmış heteredoks unsurların olabileceği de ileri sürülmektedir. Ancak, bu konuda ihtisab sahibi olmamamızla beraber, Garib-nâme'de bu tür unsurların gözetilme çabalarında da görülebileceği de ileri

22. Muad Köprülü, Âgık Paşa, İslam Ans. s.704

23. Muad Köprülü, Âgık Paşa, İslam Ans. s.702

24. Milvan Çelöbi, Menakıbu'l-Hudsiyye, s. LXXIX

Fuad Köprülü Anadolu'da bu devirde ehli-i sünnetten olan ve olmayan dervişler arasında çok çetin bir şekilde devam eden mücadelede Âşık Paşa'nın ehli-i sünnetten olanlar tarafında olduğunun söylenebileceğini belirterek Garib-nâme'nin de bu zaruretten ve taraftar kazanmak mecburiyetinden doğduğunu söylemektedir.⁽²⁵⁾ Gerçekten de çözümlü dervişlik cereyanlarının bulunduğu bu devrede, Âşık Paşa, Garib-nâme ile 'Hak yolu' onlara kendi dilleri ile göstermek istemiştir. Şu beyitler bunu açıkça ifade eder:

bu garib-nâme anın geldi dile
kim bu dil ehli ma'ni bile

türk dilinde ma'ni bulalar
türk ü tacik cümle yoldağ olalar

yol içinde birbirini yirmeye
dile bakup ma'niyi hõr görmeye

ta ki mahrum kalmaya türükler dağı
türk dilinde ağılayalar ol hağı (varak 365/a)

Eserleri : Âşık Paşa'nın belli başlı eserleri şunlardır:

Fakr-nâme : Eseri ilk olarak Ettore Rossi tarafından Garib-nâme'nin İtalya, Casanatonse nüshasının sonundadır. Ağah Sırrı Levont, hem Rossi'nin tanıttığı Roma nüshasını hem de Manisa Muradiye kütüphanesindeki nüshayı yayınlamıştır.⁽²⁶⁾ fâilâtün/fâilâtün/fâilün vezniyle yazılan mesnevinin 361 istinsah tarihli Roma nüshası 160 beyit, Manisa nüshası 201 beyittir. Âşık Paşa bu mesnevisinde 'fakr' yani alçak gönüllü olmanın özelliklerini anlatır.

Dâstân-ı Vâsf-ı Hâl-i Horkesî : Ettore Rossi'nin tanıttığı Garib-nâme nüshasının sonundaki ikinci mesnevidir. 30 beyitlidir, istinsah tarihi yoktur. fâilâtün/fâilâtün/fâilün vezniyledir. Bu mesneviyi de Ağah Sırrı Levont, Fakr-nâme ile birlikte yayınlamıştır.⁽²⁷⁾

25. Fuad Köprülü, Âşık Paşa, İslâm Ans, s. 704

26. A. Sırrı Levont, Âşık Paşa'nın Bilinmeyen İki Mesnevisi : Fakr-nâme ve Vâsf-ı Hâl, TDAY 1953, s.205-225

27. a.g. m,

Bu küçük mesnevîde Âşık Paşa dünyanın üç hali olan geçmiş, gelecek ve bugünkü zamanın özelliklerini anlatır. Bu konu aslında Garib-nâme'nin üçüncü babında anlatılan mâzî, hal ve istikbalin kısaltılmış şeklidir.

Hikâye Risalesi : Garib-nâme'nin Raif Yelkençi'ye ait olan bir nüshasının sonundadır. Risaleyi Ağah Sırrı Levend yayınlamıştır. (28) İstinsah tarihi bulunmayan yazmanın müstensihî Koruğasızâde es-seyyid Ahmedî'n Nazîfî şakî-i Dimetoka'dır. 59 beyitlik risale fâilâtün/fâilâtün/fâillün vezinindedir. Hikâyede bir Müslüman, bir Yahudi ve bir Hıristiyan arasında geçen hâdise anlatılır.

Kimya Risalesi : Çorum İl Halk Kütüphanesi 2389 noda kayıtlı bir mecmuada bulunmaktadır. Bu risaleyi tanıtan Ağah Sırrı Levend, Âşık Paşa'ya aidiyeti konusunda emin olmadığını belirtmektedir. (29) Risalenin başlığı "Risâle-i Âşık Paşa der hakk-ı Kimya" olmasına rağmen Âşık Paşa'ya ait olması şüphelidir. Risalenin faksimilesini Ağah Sırrı Levend anılan yazıda vermiştir. Risale-i Kimya ve Kimya adları altında Âşık Paşa adına kayıtlı iki yazma da Süleymaniye Kütüphanesi Karaçelebizâde no:359/11 ve Bağdatlı Vehbi Efendi no:1012/3'de kayıtlıdır. Âşık Paşa'ya atfedilen iki risale daha olmakla birlikte bunların Âşık Paşa'ya ait olmadığı kesindir. (30)

Sizirleri : Âşık Paşa'ya ait olan şiirlerin pek çoğu bazı Garib nâme nüshalarının sonundadır. (Meselâ, İstanbul Univ. Ktb. T.Yz. no:121'de alfabetik olarak 36 gazel; Beyazıt Ktb. no:3633'de 29 gazel) Garib-nâme'ye girmeyen bazı şiirleri de çoşitli mecmua ve tezkirelerde vardır. Âşık Paşa'nın şiirleri üzerinde iki müstakil yayın yapılmıştır. Bunlardan ilki Abdülbaki Gülpinarlı'ya aittir. "Yunus Emre ve Tasavvuf" adlı eserinde Âşık Paşa'nın 67 adet şiirini yayınlamıştır. (31) İkinci yayın

-
28. Ağah S. Levend, Âşık Paşa'nın Bilinmeyen İki Mesnevîsi Duha, Hikâye ve Kimya Risalesi, TDAY, 1954, s.265-276
29. a.g.m.
30. Ağah S. Levend, Âşık Paşa'ya Atfedilen İki Risale, TDAY, 1955, s.153-161
31. Abdülbaki Gülpinarlı, Yunus Emre ve Tasavvuf, İstanbul, 1961, s.295-344

Ananiasz Zayacshov şikâladır. Kayınlarla alfâbetik sıra ile 23 gazel bulun-
maktadır. (32)

Garib-nâme : Arayışlarımızda esas aldığıımız nüsha Ankara Akşam Üstüken
Kütüphanesi NO:330'da kayıtlı olanıdır. Nüsha 366 yap-
maktadır. Her sahifede 15 satır vardır. Düğün hareketli bir
necihle istinsah edilmiştir. Şatırları 160 X 260 (140 X 240)mm'dir. Müstensihî
Mî'nin b. İbrahim'dir. İlk iki sayfa tehdîpli, kağıt sararmışklarıdır.
Kahverengi bir deri ile kaplanmıştır.

Bu nüshayı istinsah tahrîhinin tespit edilemediğinin nüshalar içinde
en eski tarihli (330 N) ve hareketli olması, imlâsının fonetik değerkendime-
lere ölçü olacak hususiyetlere sahip olması sebebiyle tercih ettik.

Şairin diğer özellikleri müteakik olarak aşağıda incelenecektir.

B. G a r i b - n â m e

Eserin Adı : Yazmaların tespiti esnasında çeşitli kaynaklara ve
kütüphaneleri tarandıktan Garib-nâme'nin değişik adlar-
la zikredildiğini tespit ettik. Bu kaynaklarda Garib-nâme adı dışında, eser
bu isimlerle zikredilmektedir:

Ma'arif-nâme : Katip Çelebi, Kocâ'z-sünun'da Garib-nâme'yi bu isimle
kaydedir. (33)

Katip Çelebi'nin bu yanlışlığı daha sonraları da devam ettirilmiş , bu isim
kütüphane kayıtlarına da alınmıştır. Mesela, Muruosmaniye Ktp. nO:2351 ,
Aşık Ali Paşa, Ma'arif-nâme

Divân-ı Aşık Paşa : Latîfî Meskiresinde Garib-nâme için bu isim kullanmış-
tır. (34) Bu isim de bazı kütüphane kayıtlarına geçmiştir, Mesela, Süleymani-
ye Ktp. Müseyin Kasım nO:159, Aşık Paşa Divânı

Divân : Bazı kütüphane kayıtlarında Garib-nâme için doğrudan
doğruya Divân adı verilmiştir. Mesela, Süleymaniye Ktp. Yazma Bağlılar,
nO:1351, Aşık Paşa, Divân .

Garib-nâme'nin Divân veya Divân-ı Aşık Paşa adlarıyla bilmesinin
sebebi, bazı Garib-nâme nüshalarının sonlarında, Aşık Paşa'ya ait şiirlerin
bulunması olmalıdır. Şairin Aşık Paşa eserinin sonunda mesnevîsinin adının

32. Ananiasz Zayacshov şikâ, Roenje Strofizne Aşık Paşa, Jerevana, 1967

33. Katip Çelebi, Kocâ'z-sünun, s.1725

34. Latîfî, Meskiye-i Latîfî, s.44

Garib-nâme olduğunu açıkça söyler:

bu garib-nâme anın geldi dile
kim bu dil ehli dahi ma'ni bile (varak.365.a)

Eserin Önemi : Garib-nâme, Latincehullarınan sayıca kabarık olmasın-
dan da anlaşılacağı üzere çok okunan bir/özelliğini
taşımaktadır. Yazılığ devri sebebiyle Eski Anadolu
Türkçesinin temel eserlerinden biri sayıldığından yerli ve yabancı araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Riou, Garib-nâme'yi "zerâfet ve letâfet dolu bir nazımla manevî hakikatleri ihtiva eden bir eser"sözleriyle anlatır.⁽³⁵⁾
Carl Brockelmann, ise Garib-nâme'yi Osmanlı Türkçesinin togekkülünün izahında önemli bir eser olarak görür ve 'Açık Paşa'nın dili memleketi olan Karaman gıvesine dayanır' der.⁽³⁶⁾ Gibb, Garib-nâme'yi Açık Paşa'nın orijinal bir terkibi olarak görür ve Türk Edebiyatına önemli bir katkı olarak değerlendirdir. Yine önemine binaen, Gibb, Edebiyat Tarihi'nde 130 kadar beyiti İngilizce çevirisiyle vermiştir.⁽³⁷⁾

Yabancı araştırmacıların dışında tezkirecilerimizden Latîfî'nin değerlendirmesi şu şekildedir: 'amma nazım ol kadar nazık ve rongin değil - dir ve hem ehlullah nazmında kabul, halk için tasannu' ve tehil kasedüp iftihar ve iştihar için tezeyyin-i elfaz murad idinmezler.'⁽³⁸⁾

Fuad Köprülü, Garib-nâme'yi Türk Dili açısından mühim sayar ve 'millî dil ile bir edebiyat yaratmak isteyen Anadolu gairleri arasında Açık Paşa'ya da ehemmiyetli bir yer ayırmak icab eder' sözleriyle Garib-nâme'nin önemini ortaya koyar.⁽³⁹⁾ Nihad Sami Banarlı, Resimli Türk Dili ve Edebiyat Tarihi adlı eserinde Garib-nâme'nin yazılmasında, Açık Paşa'nın Türkçeciliğinin büyük rol oynadığını söyler.⁽⁴⁰⁾ Hasibe Aksoy, Garib-nâme'nin ilk büyük tefsir mesnevî olduğunu Garib-nâme'de Türkçe'ye önem verildiğini belirtir: 'Eski Türkçe yazmaya gücü istemiştir. Bu bakımdan Açık Paşa'nın ve eserinin ayrı bir

-
35. Riou, Catalogue of the Turkish Manuscripts in The British Museum, Londra, 1883, s.161.
36. Carl Brockelmann, Die Sprache 'Ayyqqarar und Almadia, ZDMG, 1919, c.73 s.1
37. Gibb, A History of Ottoman Poetry, London 1900, C.I, s.177
38. Latîfî, Tezkire-i Latîfî, s.45
39. Fuad Köprülü, Açık Paşa, İslâm Ans. s.704
40. Nihad Sami Banarlı, Resimli Türk Dili ve Edebiyatı Tarihi, C.I.s.38

değeri vardır' diyerek eser hakkındaki görüşünü belirtir. (41) Daha başka araştırmacılar da Garib-nâme'nin Türk Dili açısından önemli bir eser olduğu noktasında birleşmektedirler.

Garib-nâmenin Kaynakları : a. İran Edebiyatı : Âşık Paşa'nın devrinin önde gelen mutasavvıflarından olduğunu ve İran mutasavvıflarının eserlerini de iyice tetkik etmiş olabileceğini daha önce belirtmiştik. Garib-nâme'den bahseden eserlerde Âşık Paşa'nın Senâî'nin Garib-nâme adlı eserinden müllihom mesnevîsine 'Garib-nâme' adını verdiği kaydedilmektedir. Ancak, Ahmet Aşoğ tarafından yazılan İslâm Ansiklopedisindeki Senâî maddesinde bu eserin Senâî'ye isnad edilen eserlerden biri olduğu belirtilmektedir. Böyle bile olsa, bu, Âşık Paşa'nın İran Edebiyatının mühim mutasavvıflarını tanımış olduğu neticesini değiştirmez. Garib-nâme'de Feridüddin-i Attar'ın İlâhî-nâme adlı eserinin de izleri görülür. İlim ve hakikatle ilgili bazı beyitler İlâhî-nâme'dekilerle benzerlik arzeder. Sa'dî'nin Cülistân'ından da ma'arife aid bazı beyitleri nakletmiştir.

b. Yerli Kaynaklar : Garib-nâme'nin bir diğer kaynağı Mevlânâ'nın Mesnevîsidir. Eser tıpkı Mesnevî gibi remel bahrinde aruzun fâilâtün/fâilâtün/fâilün vezniyle kaleme alınmıştır. Yine Garib-nâme'de birinci babın onuncu destanı olan 'üzüm hikayesi' Mesnevî'den alınarak tekrar edilmiştir.

Türklerin sosyal hayatı ile ilgili olarak eserde devrin vergi sistemiine ait 'tağar', 'kapçur', 'yasama' gibi kelimelerle birlikte 'altan' sözü geçmekte, dokuzuncu babda alplık ve alplığın hususiyetleri üzerinde uzun uzun izahat verilmektedir. Birinci babın dokuzuncu destanında ölmek üzere olan bir hükümdarın oğullarına verdiği öğüt anlatılır. Hükümdar otuz oğlunu yanına çağırarak, her birinin birer ok almasını ve kamasını ister, okları karılınca yeniden birer ok getirmelerini söyler, getirilen okları sıkıca baklar ve tekrar kamaslarını ister, karılmayınca onlara birlik içinde olanların

41. Hasibe Maznoğlu, Türk Edebiyatı, Eski, Türk Ans., C.32., s.90

tişki birarada bulunan otuz ok gibi güçlü olucukları. Üçüdüni verir. Bu hikâye Oğuz Han'a isnat edilen destanın değişik bir anlatımıdır. Bunların dışında Garib-nâme'de, günlük hayatla ilgili bazı unsurlar da göze çarpmaktadır.

Garib-nâme'nin Etkileri : Garib-nâme'nin üzerinde etkili olduğu eser olarak Elvan Çelebi'nin Mevlid'ini görmekteyiz. Mevlid'de Garib-nâme'den aynen veya biraz değiştirilmiş şekillerde alınan beyitlere tesadüf edilmektedir. Örnek olarak şunları gösterebiliriz :

<u>Mevlid' de</u>	<u>Garib-nâme'de</u>
Allah adın gıkr idelüm evvelâ vâcib oldur cümle işde her kula cümle 'âlem yogıken ol var idi yaradılmıyduñ ganî cabbâr idi	Allah adın eytlüm evvel ibtidâ k'andan oldu ibtidâ vü intihâ (1) cümle 'âlem yogıken ol varıdı şöyle egsüksüz ganî cabbârıdı (4)
evvelüñ ol evvelidür bî- gümân âhirüñ hem âhiridür cavıdân	evvelüñ ol evvelidür bî-gümân âhirüñ hem âhiridür câvisân (2)
pes bilüñ kim gelmedi hem gelmeye Muştâfâ gibi kimesne dünyâya	pes bilüñ kim gelmedi hem gelmeye. Muştâfâ gibi kimesne dünyeye (212)

Garib-nâme Anadolu'da olduğu kadar Mısır ve Suriye'de de yayılmış ve okunmuştur. Bugün İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi'nde Memlûk Sultanı Yaş Bey için 332 'de iki büyük cilt halinde istinsah edilmiş tezhipli bir nüsha bu etkiyi göstermektedir.

Garib-nâme'nin Kuruluşu : Garib-nâme on bâba ve her on bâb da on destâna bölünmüştür. Her bâbda o bâbın sayısıyla ilgili konular anlatılır. Elvan Çelebi babasının eserini şöyle tarif eder:

dehümün deh bâb kitâb itâi
anı âğıklara kodı gitdi

şöyle kim ol kitâbda fağl u hitâb
evveli âhîri anıñ on bâb

derge bâb işre on hikâyettür (42)
kimî 'ibret kimisi hikmetdür

Âgak Pağa ise kondi eserini şu sözleriyle tanıtır:

biri bir saysay on gez on olur

yüz olur ol on gün on gez on olur

yüzi yüz saysay on gez oldu biğ

günk(i) bir yüz on gez oldu toldu biğ

ol biğ olur saysay on ol biği

yüz biğ olur saysay on gez on biği

yüz biği on gez sayamaz kimsene

ko onu sayma girü gel ol ona

bu hisâbuğ aslı ondur haddi on

ger göge çıktıysa boyı kaddi on

yilde gögde sayıla ol onıla

ma'lûm oldu kamu iş kıldan kıla

anuñiğün bu kitâbuğ ağılan on

eyledük bâbın u urduk faslan on

degae bir bâbında on dâsitân tamâm

geldi anda her muğim u her mağâm

on gez on dâsitân golüpdür nazmıla

gerü ü takrîr u beyân kıldan kıla (varak 364a-b)

İncelediğimiz nüshaya göre eser besmele ve Farsça mensur bir mukaddime ile başlamaktadır (1b-4a); Mukaddimeyi Farsça ve Türkçe olarak kaleme alınan babların fihristi takip eder (4b-5b); Fihristi, kainatan yaratılışı (6a-8a), onu münacaat (8b-11a), münacaatı bir naat, onu miraciye ve peygamberin mucizeleri takip eder (11a-12a). Peygamberimizin mucizelerinden sonra dört halifenin övgüsü gelir (12b-14b). Klasik mesnevilerde yer alan sebep-i telif kısmı Garib-nûme'de yoktur. Garib-nûme'nin ilk bâba 14b 'den başlamaktadır. Eserin bâbları ve bu bâblarda anlatılan konular özetle şu şekildedir:

1. Bab El-babu'l-avvel fi'l-ahadi (14b-30b) : Bu babda birlik yani tevhidle ilgili hikâyeler vardır. Bütün

işlerin en iyisinin birlik olduğu, ancak birliğe inananların menzile orijebil-

locokları anlatılır: cümle ilgili yigirmi birlik dündür
birliğe bitmek bütün orlik dündür

birliğe bitenler iridi menzile
akilikle kimse gelmez halçıla (varak 19a)

Bir Arap Ka'be'ye gitmek için yola çıkar, yolda kafileden ayrı düşüp yolunu
geçirir, gece olunca uğur ve atey yapmak ister çakmağı eline alır fakat
sadece çakmakla ateyi yakamaz tağı ve kavrı da ayrı ayrı dener, ancak, hep-
sini birlikte kullanınca istediği ateyi elde eder ve şunları söyler:

ed bularıñ birliğinde nağğınağ
birigene cümle devlet bağğınağ (varak 26b)

2. Bab El bâbu's-sani fi'l-isneynati (varak 30b-46a): Bu babda ikiliklerden

bahsedilir, dünya ve
ahiret, can ve ten, yer ve gök, berr ü bahr, akl ve nefis bu bâbin konuların-
dandır.

3. Bab El bâbu's-salimü fi'l-üçlaşiyyati (varak 46a-71b): Bu babda ise üç

sayısıyla ilgili
konular anlatılır. İnsanın ömrü üç mensildir. Bu mensiller oğlanlık, yigittlik
ve kocalıktır.

oğlan u yigit kaçadur didüğün
gendü 'ömürü kayğusudur yidüğün (varak 49b)

Oğlanken insan hiç bir şeyin kaygısında değildir, işi gücü oyundur,
oğlanlık geçince yigittlik vakti gelir. Yigittlikte ise gafflet hakimdir, şialer
öylelikle geçirilir. Ölüm fikri akla gelmez. Kocalık halinde ise vücuduz
takadi kesilir ömür yol gibi geçer. Âşık Paşa'ya göre ise insanın bu üç dev-
ri şöyle olmalıdır:

ol gini kim oğlaniken tapuda
geçire oğlanlığın haq kapuda
ol yigit kim tevbeğe gelmiş ola
taşğır(ı) haqlara ola almış ola
ol hoca kim dünyey(i) elden koda
dünya söñletiri hem dilden koda (varak 50b-50a)

'adem topraklık'; Âdem ve adam bu bâbin diğer bir hikâyesidir. Dünyada
üç türlü nesne vardır ve bu üç türlü nesne ile istenilen şeyler alınır.
Bunlar altın, gümüş ve puldur. Âşık Paşa bunları kuzanda irtibatlandırır ve
bu benzetmeyi yapar : pul dildir, gümüş tenlidir, can ise kuzai altındır.

4. Bab "El-Beyt-Şerîf" Şâir-mabuliyatı (varak:72a-102a): Dördüncü bâbda Şa-
ce dünyadaki dört

unsur, yani, su, ateş, ağaç ve toprak anlatılır. Âşık Paşa yine bu dört
unsur ile insan vücudunda ilgi kurar. "U" yani ateş, insanın vücudundaki sı-
cağıdır, bad yani yer, insanın nefesi, su insanın damarlarındaki kanı,
toprak ise dünya, yani insanın yaşadığı yerdir. Bu dört nesne insan için
yararlıdır, insan bunları beslenmektedir. Bu sebeple insanın bunlara nefi-
sinin tedbir etmesi gerekir. Bunu Âşık Paşa şu sözlerle ifade eder :

gold(1) bunlar bilemeğiñ teni
gelmedi kul idine külli seni
İşen nesne cânı kul olmağ durur
cân başa kullu'şğıñ şaketa düñe
Hayt ele kbi kul olan kullarına
Kulluñ ile gendü yolaullarına (varak: 74a)

İnsanın ortalaması 60 yaşları. Âşık Paşa 60 yaşlık bu 60'ü dört
kısma ayırır. Her bir kısma ise bir mevzâ olarak görür.

İlk yirmi yıl göyledir :

Şöl-a evvel kân yigirm(1) yıl durur
gel yazuğ üç aya mukâbil düñür
gürseçe şûret bâter boy unanur
et tolar u renk gelür yüz besenür (varak: 80 a)

İkinci yirmi yıl göyledir :

şûret anda kayın ü aulken olur
hög tağal höy nevşün ü hög dem olur
âdeminiñ iç(i) tağı boy olur
ayle çay kân yıl işinle çay olur (varak: 80a)

Üçüncü yirmi yıl göyledir :

Şaki-a kâmil çay(1) aulken mal(1) çok
dubunç olur piç(i) anda var u yok
her bür a'ân bür küñer işci olur
kırçdan altınca değin biyle olur (varak: 80b)

Dördüncü yirmi yal göyledir :

geçdi altından çu vardı seksece
anda dirlik kıç değil midür ya ne
görsege kim dürlü cevher dökilür
saç u sakal ağarur bil bükilür (varak: 80b)

Paça'ya göre seksen yalını gafilotele yığayan kişiyl hiç doğmanış saymak gerek.

5. Bab El babu'l-hams fi'l-inmüsiyyati (varak 102a-102b) : Bu babda beş sa-

yası ile ilgili

mesleler isah edilir. Dünya beş kattır, vücut ise tıpkı dünya gibidir ve
o da beş katlıdır. Bunlar ise şunlardır:

hem vücüd big kâtdurur big dahi
bon diyeyim kamu sen 'ilmin okı
bir(i) tendür bir(i) nefsdür bir(i) cân
bir(i) 'aklı u bir(i) eszâr-ı nihân (varak:103b)

ton nebata mukabildir, nefis ise hayvanın kâşgallıdır, cân ise insandır.

Akl da melek benzeridir. Eszâr-ı nihân ise bir nurdur ve Allah'ın yüceli onun-
la şüülecektir. Kur'an okumakta Âşık Paça'ya göre beş makam vardır. Dunle-
rın en şüceli yapılan taatın Allah tarafından beşenilmesidir. İnsan Kur'an
okumalı ve okuduğu şekilde taatında uygulamalıdır:

kur'anı biz kancuzu okuyavuz
ol okır ol gösterür eyd yavuz
ol durur mü'minlerin kılavuzu
amajala bulunur dirlik üzi (varak 109b)

6. Bab El babu'l-şidda fi'l-şidda (varak:122b-124b) : Altıncı babda ön-

ce Allah'ın Şiddi

altı günde yarattığı anlatılır. Yeri ve göğü altı günde yaratan Allah altı
da yön vermiştir: magrik, magrib, cenub, şimal, arz ve fery.

Âşık Paçanın hikâyelerinde çoğu zaman kahramanın adı verilmez altıncı
babda ise hikayenin kahramanının adı Del'âm-ı Ba'ur olarak geçer.

Bel'am-ı Batar, bilhassa müridi olan bir şeydir. Bir gün bu şeyin bulunduğu ile Musa'nın katibin erle gelmek üzere gelmek üzere olduğu duyulur, şeyh etrafındakilerin tesviri ve kendindeki kibir sebebiyle Musa'nın gelmesini için dua eder, bu dua yüzünden Musa kırk yıl Tih Gölünde kalır, Musa da ora beddua eder, şeyh Bel'am imansız olarak ölür. Âşık Paşa hikayeyi şöyle bitirir :

gitti bel'am imansız dünyadan
bildüğüz mi bu işin aslı neden
'uebla . kaldı du'a ol anı haber
anuyğun geldi aya ol hatar (varak 144b)

7. Bab 'El babu's-sabi' Fi's-saba'iyati (varak 194a-195b): Yedinci babda

insanın ana mahmine düşüp toluğa anlatılır. İnsanın şarh yedi menzildir. Her menzilde de bir merteye vardır. İnsan yedi kattır ve her yedi kat birbirinin canıdır. Can gittiğinde cism ifton kalır, malına mülkünü başkalarına alır, ilm ise cana can katar. İşk da canı diri tutar ve işk hepsinin üstündedir. Âşık Paşa bu babda da insan için bir teğbih yapar insan bir kandil misalidir, bu kandili ise yedi nesne diri tutar, biri olmadan diğer altısından hiç bir hükmü yoktur.

adlarala ma'nisin oyden soğa
ağıt ândi niceddür öyden soğa
birisi ol kandillik bu cismidir
kim toluğat kandil anuy kaidür
birisi şudur tasüm ol cân gibi
kandile toluğ durur gol kan gibi
birisi şoldur kim toluğle cismini
anda berkitimeler anuy rosmını
birisi hüg bu fetile kondürdür
kim anuytu ma'lum olur bunda nür
bir dağa vardır kim anuy ad(ı) yağ
ol dükence kâyim olmaz bu gerür (varak162a)

İnsan vücudunun bölümleri de yedi kattır: ilik, sümk, sinir, tamar, kan, et ve deri. İnsanın bu yedi kat olan vücuduna giydiği ise pambuk, keten

obriğem, post ve demir tendur. (Hemle tonu'atlar ya nıyı cıgırmak için olıyer-
ter. Tu elbiseeler içinle en şifeli ise her kesin gıyaset incediği kulle'dir.

B. Bab. El babu's-salim. Fil'is-sümmü'vâti. (vârik 1191-2 Ma): Bu babda Ârak
kaya kendi tek-
kanda bilgî verir ve adının niçin Ârak olduğunu izah eder.

âk'ın olıur kın şümâna olıayn
kın şümâna kın olıayn
'Bakıy' adı ak'ın 'ak'lıdurur
amıy'ın kın k'ın şifeli'dur (vârik 1191-2)

Bu babda Ârak Kaya hazretleri Musa Toprakber ile yaptıkları yolculuğa hitâye
eder. Bu yolculuk esnasında, hazar bir gemi batırır, bir çocuğu öldürür ve
bir duvarı çöker, bu yapılarıntara Musa dayanmaz, somanaya öle vordığı hal-
de Ârak'a bu yaptıklarının sebebini sorar. Tanrı tarafından hazar gemiyi za-
lim bir sultanın çabedeceğini bu sebeble gemi sahibi öldürülmenin cezalet gör-
mesei için batırıldığını, çocuğu ise mümin olan ana ve babasının adlarını
büydüñce lekelileceği için öldürüldüğünü, duvarın da orada iki yetimle kalız
olduğu için çaktılları söyler.

Ârak Kaya'ya göre ak'ın kendi çeyridir ve adı da dahil olmak üzere
bütün ilahat'ından alınmıştır.

çeyr'ın olıur çeyr'ın olıur çeyr'ın ol
ak'ın ak'ın ak'ın bu to'ru yol
dordüñün öldürür her dem dövâ
pes ana ayıy'ı bana oldu revâ
uy bu 'âk'ın ak'ın ak'ın ak'ın ol
'âk'ın ak'ın ak'ın ak'ın ol
ak'ın ak'ın ak'ın ak'ın ak'ın
ak'ın ak'ın ak'ın ak'ın ak'ın
ak'ın ak'ın ak'ın ak'ın ak'ın

Harib-nâse'de her destanın bağlanmasında sadece altmış Şerîi olan Fihristte beyitler yoktur. Bu beyitler sonra Ajak Naga 'bîr cümle varı, 'bîr hikâyet evâncıven' veya 'ay kuluğa bîr lât' gibi cümlelerle hikâyeye bağlanacakları açıklar. Bunlarınla hikâyelere ayet ve hadîslerden istihzar ve tevatülün getinir (Mısra, 42'de Fâhî sûresi 117.ayet; FOT'de Peygamberin bîr hâdîsi) ayet ve hadîslerden dışında konuyu aydınlatma kuluğa ve kuluğa beyitler de kullanılmaktadır (Mısra 62'de kuluğa bîr beyit; 113'te kuluğa bîr beyit). Hikâyeden anlatılan bitmeden sonra bîr Şerîi beyitte Ajak Naga e'tom ile ilâhî olacak kendine ümmîye bulamaz. Bundan önce çıkmasını anlatılmasından kendine bîr ibret, hikâyeye çıkarılmaktadır.

i 'Şuğul sen gendü nekûşü bilâğûr
qâş gelâşü şüpuşânî bulâğûr (varak 44b)

Her hikâyeye i kuşâvü toymu yoldan anşûğul
rahmetüñden sen bîri aykışâul (varak 134b) şeklinde veya buna benzer beyitle sona erer.

Harib-nâse'de ötek tahlîye usulüne dikkat edilerek olursa olsa, Meşnevî'nin tahlîye metodiyetini bulabiliriz. Harib-nâse'de bir hikâyeye bağlanır ve bundan ayrılan hikâyeye devam ettirilirse, hikâyeden bitiminde de ne söyleyecektise söylenir, hikâyeye sona erdirilir.

Meşnevî'nin Meşnevî'sinde ise hikâyeden hikâyeye geçişler vardır. Fihristin benden bir hikâyeyi anlatmaya bağlar, fakat onu hemen bitirmez, münaşeret dolayısıyla başka kitaplara onlardan yine bir başka münaşeretle daha başka kitaplara, onlardan yine bîri hakikat ve bilgilerle nakliye eder, sonra ümmîye bağlanırsa hikâyeyi bitirir. (43) Feridüddin-i Attar'ın Fihrist-nâse'deki tahlîye ise Meşnevî'nin tahlîye usulünden farklıdır. Meşnevî'deki gibi hikâyeden hikâyeye ayetler sürülür. Anlatılacak olan konu hikâyeye sona erer ve bundan ayrılan hikâyeler anlatılır ve konu bitirilir. (44) Ayetler sebepten Harib-nâse'deki tahlîye gibi Meşnevî'den çok Fihrist-nâse'ye benzerdir.

43. Feridüddin-i Meşnevî, Meşnevî, C.1, İstanbul (2), s.62

44. Feridüddin-i Attar, Fihrist-nâse, çeviren, Abdülhakîm Üslümanlı, İstanbul, 1975

Sarıb-âhmedî'nin Mîshakaları : Yespit etebildiği bir 80 adet Sarıb-âhmedî mîshakası
 Yurtiçi ve Yurtdışı kütüphaneleri başlıca
 altmış beş tane bulmuştur. Ayrıca İstanbul ve An-
 karada bulunduğu öğrendi ama iki mîshakası da yalnız numaralarının ver-
 mekte yetince, bu bunlarla birlikte toplam altmış beş mîshakası sayıma 82 olmuştur.

İkinci Mîshakları.

A B K A R A

Sakarya Millî Kütüphanesi

Ys. B. 313

Kit. : 239
 St. : 20
 Yana : mîshakalı nüsha
 Abat : 330207 (275 x 150) mm.
 İstinsah : 1332
 Müstensih : Nevşehirli İsmail Hakkı b. Mehmed Baharî

2.

Ys. A. 1053

Kit. : 236
 St. : 20
 Yana : Nüsha
 Abat : 153 x 109 (113 x 77) mm
 İstinsah : 1334
 Müstensih : Saattei Derviş Ali Sofyavî

3.

Ys. A. 1167

Kit. : 207
 St. : 21
 Yana : Nüsha
 Abat : 242 x 170 (210 x 112) mm
 İstinsah : 1337
 Müstensih : Dünyâ b. İsmail ed D. İvan.

4.

Ya. A. 1751
 Th. : 215
 St. : 21
 Nama : Koshi Kusasa
 Jbat : 210 N 146 (193 N 116) ma.
 Istislah : Yok.
 Sistensih : Koyitla de'Al

5.

Ya. A. 2085
 Th. : 29
 St. : 15
 Nama : Kurekole nosih kusasa
 Jbat : 177 N 135 (145 N 95) ma.
 Istislah : Yok.
 Sistensih : Koyitla de'Al
 Waruklani dafamak e'Altsia, e'Alak bir n'Ala.

6.

Ya. A. 2131
 Th. : 130
 St. : 25
 Nama : Koshi Kusasa
 Jbat : 235 N 105 (190 N 110) ma.
 Istislah : Yok.
 Sistensih : Koyitla de'Al
 Waruklani dafamak e'Altsia, e'Alak bir n'Ala.

7.

Ya. A. 2190
 Th. : 105
 St. : 15
 Nama : Koshi Kusasa
 Jbat : 150 N 132 (122 N 100) ma.
 Istislah : Yok.
 Sistensih : Koyitla de'Al
 Waruklani dafamak e'Altsia, e'Alak bir n'Ala.

8.

Ya. B. 209
 Th. : 112
 St. : 17
 Nama : Kurekole nosih
 Jbat : 200 N 102 (231 N 131) ma.
 Istislah : Yok.
 Sistensih : Koyitla de'Al

Anlaşa Akşam Üstüne İhtiva

9.

No. 1732
 Nr. : 193
 Yazı : Kâsîh
 İstinsah : 949
 İhtiva : kayıtlı delil

10.

No. 391
 Nr. : 397
 Yazı : Kâsîh
 İstinsah : 908
 İhtiva : kayıtlı delil

11.

No. 320
 Nr. : 366
 Sf. : 15
 Yazı : Hâşemî Kâsîh
 Abat : 160 x 260 mm.
 İstinsah : 930
 İhtiva : Mî'mîn ib. İbrahim
 Şîhade Farca glâzî ve Fihrist var, sâze bağlara kâsîha mürekkeple yazılmış, 290b'ye kadar yazılar kâsîha gerçe ve içine alınmıştır. İlk iki sayfa altın yaldızla perçeveli teşhîflî, tenzîp içine iki yazılar olmuştur. Aynı teşhîflî teşhîf 36'a kadar kâsîha da mevcut. Şîhadeteki vakıflar sonundan verilmiş. Hâşemî'nin bir kâsîha kâsîha. Sonrularak elarla kâsîh. 366b'den sonra 1 varlık boy, daha sonra 1 varlık bir kâsîha kâsîha kâsîha kâsîha.

12.

No. 351
 Nr. : 279
 Yazı : Kâsîh
 Abat : 205 x 260 (215 x 130) mm.
 İstinsah : Yok
 İhtiva : kayıtlı delil

13.

No. 331
 Nr. : 290
 Yazı : Hâşemî Kâsîh
 Abat : 205 x 170 (135 x 170) mm.
 İstinsah : 951
 İhtiva : Mî'mîn ib. İbrahim el-Hâşemî

14.

No. 207

Yaza : Nesih
 Abat : 205 x 200 (215 x 180) cm.
 İstinsah : 1330
 İstinsah : Levai İbn. Kâfirin, Kemendâke
 Nakara Alâh hâk Şayma İstinsâh ..

15.

No. 208

Yaza : 122
 Abat : 15
 Yaza : Karakoli nesih
 Abat : 10 x 13,5 cm.
 Nakara ve sona üstü: bir müddet.

16.

No. 209

Yaza : 117
 Abat : 17
 Abat : 10 x 17,5 cm.
 Yaza : Karakoli nesih
 Nakara ve sona üstü:

17.

No. 210

Yaza : 201
 Abat : 19
 Yaza : Karakoli nesih
 Abat : 21,5 x 19 cm.
 İstinsah : 1030
 İstinsah : Yusuf b. Müsahih

18.

No. 211

Yaza : 151
 Abat : 17
 Yaza : Karakoli nesih
 Abat : 20,5 x 16 cm.
 İstinsah : 1005
 İstinsah : Hilâfî; sonradan gâlibî; bir parça öçülmüş uca var.

19.

Yz. B 19
 Yk. : 19 tek gila gawala
 St. : 19
 Yana : nesih
 Abat : 55 x 21 cm.
 Istislah : 194
 Mubtasih : Sayatla Jolli.

20.

Yz. A 913
 Yk. : 113
 St. : 17
 Yana : harekeli nesih
 Abat : 20 x 18,5 cm.
 Istislah : 1139
 Mubtasih : Ghoyama

Arhara Universitas Dil ya' Farid-G'aridya kahili lesi . Mituhânesi .
Imani' Saib Mituhânesi I .

21.

Yz. 571
 Yk. : 229
 Yana : harekeli nesih
 Abat : 19,5 x 16 (17,5 x 12,5) cm.
 Istislah : 1173
 Mubtasih : Gaman b. Ali elKalkand

U O B U K

Kamus Arabit Universitas

B. Ucare Mituhânesi, Asah Saib Lovend, Karamlar

22.

Yz. 329
 Yk. : 24273
 St. : 19
 Yana : harekeli nesih
 Abat : 22 x 15 (197 x 113) cm.
 Istislah : Yoh
 Mubtasih : Sayatla Jolli
 K A Y S E N I

Harid El'arid Mituhânesi.

23.

Yz. 9244
 Yk. : 247
 St. : 19
 Yana : harekeli nesih
 Abat : 26 x 17 (20 x 10) cm.
 Istislah : 1040
 Mubtasih : Abdat b. Ali Haun
 Gashola b. Lazon, Gashol' b. b.

İsmail Hakkî Karag z - M l h gesi

24.
 Yr. : 534
 St. : 17
 Yaza : hareketli nesih
 Ebat : 21,5 x 20,5 (17 x 20cm)
 Satınalma : 1977
 M stemsih : Mehdi b. Y llub
 Notlar : alt boyun a urta kalat, cilt siyah deri, genceli,
 sirt boyun bez, i  kapak obrulu.

K O L L E K T A

İsmail Hakk  Karag z - M l h gesi

25.
 Yr. : 534
 St. : 17
 Yaza : hareketli nesih
 Ebat : 18 x 25 cm.
 Satınalma : Okunmamaktadır.
 M stemsih : Okunmamaktadır.
 Notlar : Satınalma tarihi ve m stemsih ismi son varak kapakla g r-
  lmektedir. i in okunmamaktadır.

Meydan İsmail A. - 980 sayılı Metaleo

26.
 Yr. : 556
 Yr. : 250
 St. : 19
 Yaza : nesih
 Ebat : 21,5 x 16 (16,7 x 10,3)
 Satınalma : Lok.
 M stemsih : Mehd d-d n de (nesih de il).
 Metaleo kaydı : G.U.F. no.2590

27.
 Yr. : 557
 Yr. : 142
 St. : 17
 Ebat : 19,9 x 16,5 (15,7 x 7,6)
 Satınalma : Lok.
 M stemsih : Kayalı G zli.
 Notlar : Ba tan ve sonlar Jedd  bir m l m

28.
 Yz. 1050
 Yk. : 310
 St. : 17
 Yazı : Harekeli nesih
 Ebat : 17,6 X 12 (13,7 X 9,3)
 İstinsah : 838
 Müstensih : Kayıtlı değil.
 Başta eksik bir nüsha

I S T A N B U L

Istanbul Millet Kütüphanesi

29.

Yz. Manzum 909
 Yk. : 291
 Ebat : 27,5 X 18,5 cm.
 Yazı : Harekeli nesih
 İstinsah : 982
 Müstensih : Cafer b. Hasan

30.

Yz. Manzum 910
 Yk. : 291
 Ebat : 30 X 20,5 cm.
 Yazı : Bozuk harekeli nesih
 İstinsah : Yok.
 Müstensih : Kayıtlı değil.
 Baş ve sonu eksik bir nüsha.

30.

Yz. Manzum 911
 Yk. : 350
 Ebat : 173 X 110 mm.
 Yazı : Harakosiz nesih
 İstinsah : 15 Şevval 1013
 Müstensih : Kayıtlı değil

31.

Yz. Manzum 912
 Yk. : 250
 Ebat : 26,5 X 17,5 cm.
 Yazı : Harekeli nesih
 İstinsah : 850
 Müstensih : Cemal b. Seydi

İstanbul Süleymaniye Kütüphânesi Lâleli

32.

Yz 1752 m/I-2

I.Cilt(2nüsha)

Yk. : 202
 St. : 11
 Yazı : İri harfli sülüs
 Ebat : 410 X 300 (290 X 210) mm.
 İstinsah : 882

II.Cilt

Yk. : 240
 St. : 11
 Yazı : İri harfli sülüs
 Ebat : 410 X 300 (290 X 210) mm.
 İstinsah : 882
 Müstensih : Kayıtlı değil

Yaş Beg adına istinsah edilmiş, Farsça olan bab başlıkları Türkçe ile dir.

Süleymaniye İzmir

33.

Yk. : 270
 St. : 16
 Yazı : Değişik tiplerde.
 Ebat : 220 X 140 (100 X 100)mm.
 İstinsah : 901
 Müstensih : Halil ibn Osman ibn Monteg

34.

Eksik bir nüsha, son iki varakta manzumeler var.

Süleymaniye Milvîşah Sultan

Yz. 249

Yk. : 302
 St. : 15
 Yazı : Marekosis ta'lik
 Ebat : 140 X 90 (100 X 60)mm
 İstinsah : 946
 Müstensih : Belli değil

İki cüz halinde mukavva bir kap içindedir.
Süleymaniye Çelebi Abdullah Efendi

35.

Yz. 293

Yk. : 342
 St. : 15
 Yazı : Marekeli nesih
 Ebat : 200 X 150 (140 X 100)mm.
 İstinsah : 1159
 Müstensih : İbrahim b. Mehmed el-Babayî

36.
 Yz. 292
 Yk. : 247
 St. : 25
 Yazı : Harekeli nesih
 Ebat : 290 X 170 (210 X 190) mm.
 İstinsah : Yok.
 Müstensih : Kayıtlı değil.

37.
 Yz. 1719
 Yk. : 331
 St. : 19
 Yazı : Harekeli nesih
 Ebat : 203 X 132 (162 X 83) mm.
 İstinsah : 1030
 Müstensih : Abdullah b. Eyüb İman
 Baştan eksik, sonunda gazeller bulunmaktadır.

Süleymanive Hacı Mahmud Efendi

38.
 Yz. 3286
 Yk. : 7+167
 St. : 21
 Yazı : Harekeli nesih.
 Ebat : 248 X 156 (180 X 120) mm.
 İstinsah : 790 (!)
 Müstensih : Kayıtlı değil.

İstinsah tarihi güpheli ayrıca 1241 tarihi var, dil olarak da yenileştirilmiş görülmektedir. Baştan ve iç kasımlarda eksiklik var.

39.
 Yz. 3226
 Yk. : 270
 St. : 17
 Yazı : Harekeli nesih
 Ebat : 243 X 152 (210 X 135) mm.
 İstinsah : Yok.
 Müstensih : Kayıtlı değil

40.
 Yz. 3297
 Yk. : 2+202
 St. : 15
 Yazı : Kısmen harekeli nesih
 Ebat : 190 X 140 (160 X 100) mm.
 İstinsah : Yok
 Müstensih : Kayıtlı değil

41.

Yz. 3410
 Yk. : 309
 St. : 14
 Yazı : Harekeli ta'lik
 Ebat : 182 X 144 (146 X 90) mm.
 İstinsah : Yok
 Müstensih : Kayıtlı değil

Süleymaniye Hüseyin Paşa42
Yz. 542

Yk. : 253+3
 St. : 21
 Yazı : Harekeli nesih kırmızı
 Ebat : 170 X 260 (120 X 220) mm.
 İstinsah : Yok
 Müstensih : Kayıtlı değil.

Süleymaniye Yazmalar Merkezi, Ali Mihat Tarlan Dairesi

43.

Yz. 44
 Yk. : 303
 St. : 15
 Yazı : harekeli nesih
 Ebat : 250 X 170 (180 X 113)mm.
 İstinsah : Yok.
 Müstensih : Kayıtlı değil

Süleymaniye Lala İsmail

44.

Yz. 214
 Yk. : 212
 St. : 19
 Yazı : Harekeli nesih
 Ebat : 267 X 173 (208 X 141)mm.
 İstinsah : Yok
 Müstensih : Belli değil

Süleymaniye Mehdi Ali Paşa45
Yz. 1515

Yk. : 322
 St. : 17
 Yazı : Harekeli nesih
 Ebat : 298 X 197 (255 X 124)mm.
 İstinsah : Yok
 Müstensih : Kayıtlı değil

Süleymaniye Yazma Başlıklar

46.

Yz. 1951
 Yk. : 249
 St. : 20
 Yazı : Harekeli nesih
 Ebat : 300 X 240 (240 X 148) mm.
 İstinsah : 1206
 Müstensih : Ahmed b. Ali

Süleymaniye Hamidiye

47.

Yz. 550/2
 Yk. : 42+115
 St. : 39
 Yazı : Nesih
 Ebat : 355 X 250 (245 X 180) mm.
 İstinsah : Yok.
 Müstensih : Kayıtlı değil.

Süleymaniye Hüseyin Kazım

48.

Yz. 159
 Yk. : 269
 St. : 21
 Yazı : Harekesiz ta'lik
 Ebat : 200 X 118 (152 X 63)mm
 İstinsah : 1020
 Müstensih : Kayıtlı değil

İstanbul Beyazıt Kütüphanesi49
Yz. 3633

Yk. : 270
 St. : 21
 Yazı : Harekeli nesih
 Ebat : 250 X 165 (200 X 115)mm.
 İstinsah : 861
 Müstensih : Derviş Cemalî-Mevlevî

Müchannın sonunda 5 varaklık, 29 gazelden meydana gelen bir

büyük varaklık, Müsbaklara ve önemli kelimeler karmızdır.

İstanbul Muradîye Kütüphanesi

50.

Yz. 1967/2991
 Yk. : 142
 St. : 13
 Yazı : Harekesiz ta'lik
 Ebat : 200 X 127 (150 X 80) mm.
 İstinsah : Yok
 Müstensih : Yahya Efendi

Bu nüsha İsmailî-nâme ismiyle kayıtlıdır. Sahife etrafında 36' gar satır var.

Istanbul Üsküdar KütüphanesiKudai Efendi

51.

Yz. 479

Yk. : 327

St. : 17

Yaza : Harekeli nesih

Ebat : 267 X 180 (192 X 120) mm.

İstinsah : 682

Müstensih : İsmail ibn Mahmudî'1-Konovî

Üsküdar Komankog

52.

Yz. 232

Yk. : 249

St. : 21

Yaza : harekeli nesih

Ebat : 253 X 170 (200 X 120) mm.

İstinsah : 683

Müstensih : Kayıtlı değil

Son 6 varakta Aşık Paşa'nın gazelleri vardır.

53.

Yz. 495

Yk. : 192

St. : 15

Ebat : 272 X 187 (207 X 131) mm.

İstinsah : 672

Müstensih : İhsa b. Halil

Bağtaki 22 varak sonradan oklenmiştir.

Istanbul Beyazıt Kütüphanesi

54.

Yz. 3300

Yk. : 398

St. : 11

Yaza : Harekeli nesih

Ebat : 250 X 170 (169 X 130) mm.

İstinsah : 661

Müstensih : Kayıtlı değil

Istanbul Topkapı Sarayı Kütüphanesi

55.

Yz. H 297

Yk. : 332

St. : 15

Yaza : Harekeli nesih

Ebat : 119 X 125 mm.

İstinsah : 987

Müstensih : Müseyin b. Zimûr

56.

Yz. K 953

Yk. : 236

St. : 19

Yazı : Harekeli nesih

Ebat : 300 X 210 mm.

İstinsah : 960

Müstensih : Hasan b. Dahtiyar

İlk sahife sonradan eklendiğidir.

57.

Yz. H. 679

Yk. : 396

St. : 9

Yazı : İri ta'lik

Ebat : 250 X 175 mm.

İstinsah : 906

Müstensih : Kayıtlı değil

58.

Yz. M.H. 1264

Yk. : 320

St. : 17

Yazı : Harekeli nesih

İstinsah : 1005

Ebat : 285 X 130

Müstensih : Muhammed b. Ebu'l-Merakim et-Tibrîzî

İstanbul Arkeoloji Müzesi

59.

Yz. Y 253, 1/5

Yk. : 306

St. : 17

Ebat : 20,5 X 30 cm.

Yazı : Harekeli nesih

İstinsah : 994

Müstensih : Ahmed b. Muhammed

60.

Yz. Y. 973, 2/6

Yk. : 105

St. : 29

Ebat : 15 X 21 cm.

Yazı : Harekesiz nesih

İstinsah : 1107

Müstensih : Kayıtlı değil

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi

61.

Yz. T.Yaz. 121

Yk. : 442

St. : 13

Yaza : Kısmen harekeli nesih

Ebat : 205 X 294

İstinsah : Yok

Müstensih : Kayıtlı değil

Müşanın sonunda alfabetik olarak 26 gazel vardır.

62.

Yz. T.Yaz. 1833

Yk. : 275

St. : 21

Yaza : Harekeli ta'lik

Ebat : 203 X 125 mm

İstinsah : 1022

Müstensih : Derviş Muhammed

Kurtana Kütüphaneleri

A V U S T R Y A

Leipzig

63. K. Vollers, Katalog der Islamischen... der Uni. Bibliothek zu Leipzig

Yz. 1017

Yk. : 327

St. : 17

Ebat : 17 X 25 cm.

İstinsah : Yok.

Müstensih : Kayıtlı değil

Viyana

64.

6. Flügel, Die Arabische, Persische und Türkische Handschriften der Kaiserlich Königlich Hofbibliothek zu Wien C.I. s. 612

Yz. 650

Yk. : 322

St. : 17

Yaza : Harekeli nesih

Ebat : 39,2 X 25,2 cm.

İstinsah : Yok.

Müstensih : Kayıtlı değil

B A T I A L I A H Y A

Berlin Staatsbibliothek

65.

Flemming-Götz, Türkische Handschriften XIII, s.363, Marburg Ms. or. quart. 1113

Yz. 363

Yk. : 299

St. : 19

Yaza : Marekeli nesih

Ebat : 30 X 19 (21,5 X 11,5) cm

İstinsah : Receb 970

Müstensih : Yusuf b. Mustafa

66.

Flemming-Götz, Tübingen Depot der Staatsbibliothek, s.363-364, MHF, 3.Yz. 364 or. quart 1362

Yk. : 331

St. : 15

Yaza : Marekeli nesih

Ebat : 26,5 X 17,5 (19 X 12) cm.

İstinsah : Yok.

Müstensih : Kayıtlı değil

67.

Flemming-Götz, Tübingen Depot der Staatsbibliothek, MS. or. quart 1634Türkische Handschriften XIII, s.29

Yz. 1634

Yk. : 336

St. : 17

Yaza : Marekeli nesih

Ebat : 26,5 X 19 (20 X 13) cm.

İstinsah : Yok.

Müstensih : Ahmed b. Pîr Hasan el-Konevî el-Mevlevî

1b'de büyük harflerle, Divân-ı 'Ağık Paşa gaddoca'llahu rûhahu , 2a'da , Kelâmü'l-mülûk mülûke'l Kelâm, sözleri toshipli olarak yazılmıştır. Sözbaşı ve ayetler kırmızı mürekkeble yazılmıştır. Nüsha 1928'de deîştirme yoluyla Saraybosna Müzesi'nden alınmıştır.

Bu nüsha incelememiz esnasında kontrol nüshası olarak kullanılmıştır.

68.

Flemming-Götz, Türkische Handschriften XIII, Ms. or. ont. 1153, s.274-275

Yz. 275

Yk. : 279

St. : 15

Yaza : Marekeli nesih

Ebat : 20,5 X 14,5 (15,5 X 10,5) cm.

İstinsah : 517 (?)

Müstensih : Kayıtlı değil

69.

Wilhelm Kertsch, Die Handschriften der Königlichen Bibliothek zu BerlinG. 6 s. 360

Yz. 359
 Yr. : 200
 St. : 17
 Yazı : Harakeli nesih
 Ebat : 25 X 16 cm.
 İstinsah : 11 Şa'ban 640
 Müstensih : Ali b. Amir Mak b. Baskak

FRANSA

70.

E. Blochet, Catalogue des Manuscrits Turcs, C.C.

Yz. 313
 St. : 21
 Yazı : Nesih
 Ebat : 20,5 X 14,5
 İstinsah : 1054 (recep)
 Müstensih : 'Ali bin Ahmed

İNGİLTERE

71.

G. Rien, Catalogue of the Turkish Manuscripts in The British Museum,London, 1880, s.160, No. 5911

Yz. 5911
 Yr. : 356
 St. : 17
 Yazı : nesih
 İstinsah : Ramazan 1047
 Müstensih : Şa'ban b. Muzaffer

72

Yz. 7932
 Yr. : 297
 St. : 15
 Yazı : Nesih
 İstinsah : 1074
 Müstensih : Yusuf b. Muhammed ol-Müsli

73.

Hermann Ethé, Catalogue of the Persian, Turkish, Hindustani and Pushtu
Manuscript in the Bodleian Library, 1881, s.1221

Yz. 124-2162
 Yr. : 188
 St. : 11, 12, 13
 Yazı : Nesih
 İstinsah : 902
 Müstensih : Yahya b. İdris

İ T A L Y A

74.

Strore Rosgi, Roma Vatikan Kütüphanesi, Vat. Guco 141, Elenco dei Manoscritti
t u r c h i della biblioteca Vaticana 2.123

Yr. : 366
St. : 15
Yaza : Karekeli nesih
Ebat : 27,5 X 18 cm.
İstinsah : Şevval 941
Müstensih : Hamza b. Mezmud.

75.

Yr. 129
Yr. : 316
St. : 17
Yaza : Karekeli nesih
Ebat : 25,5 X 16,5 cm.
İstinsah : Sa'ban 854
Müstensih : Kasım b. Hasan el-İzzincanî

76.

Yr. 73
Yr. : 276
St. : 19
Yaza : Karekeli nesih
Ebat : 22,5 X 17 cm.
İstinsah : Yok.
Müstensih : Kayıtlı değil
Daytan oksik bir nüsha

77.

Catalogo Manelli, Biblioteca Casanatense n.1

Yr. 2054
Yr. : 283
St. : 21
Yaza : Karekeli nesih ve nestalik
Ebat : 26 X 17,2 cm.
İstinsah : 1 Casada 961
Müstensih : Kayıtlı değil
Bu nüshada 277b-280 vuruksunda Fâkr-nâmâ, 281b-282 vuruks-
larında Destân-ı ahval-ı Remles, 282b'de bir gazel, 283b-283c-
te bir nâzire 283b'de Sa'dî'den çevrilmis bir gazel mevcud-
tur.

78.

Romen, Margirli collechion s.20, Bologna Margilian_

Yz. 3637
 Yk. : 260
 St. : 15
 Yazı : Marekeli nersih
 İstinsah : Yok
 Müstensih : Kayatlı değıil

79.

Catalogue Hammer, Milano, Ambrosiana_

Yz. 174
 Yk. : 166
 St. : 13
 Yazı : Marekeli nesih
 Ebat : 17,7 X 12,5 cm.
 İstinsah : Yok.
 Müstensih : Kayatlı değıil

T U R K

CO.

Manus Miliî Kütüphanesi, Mektubül-Vatanî_

Yz. 05972
 Yk. : 292
 St. : 17
 Yazı : Ta'lik
 Ebad : 34,5 X 22 cm.
 İstinsah : Yok
 Müstensih : Kayatlı değıil

Bütün bu nüshaların haricinde

Balıkesir İl Halk Kütüphanesinde NO: 633

Kastamonu İl Halk Kütüphanesinde NO: 2445 ' te kayatlı olduklarını

Üzerinde nüshalar mevcuttur.

DİL ÖZELLİKLERİ

A. İMLÂ ÖZELLİKLERİ

Düzyük, hareketli bir nesihle, okunaklı bir şekilde istinsah edilmiş metnimizin imlâ özellikleri, Garib-nâme'nin daha önce yapılan okuyuşlarından farklı tesbitlerimizle imkân sağlamıştır. (46) Eserin manzuma olması da imlâ sistemine ayrı bir özellik vermiştir.

Eski Anadolu Türkçesinde XIII. yüzyıldan itibaren imlâ özellikleri belirginleşmeğe başlar. Harekelerin bol olarak kullanıldığı ilk dönemden sonra, kelimelerin ve eklerin yazılışında belirli kalıplaşmalar ortaya çıkar. Yani, kelimelerin yazılış şekillerindeki çeşitlilik gittikçe azalır.

Ancak, manzuma eserlerde durum farklı bir yol tutar. Bu tür eserlerde XIV. yüzyıla kadar kalıplaşma keskinleşmemiştir. Bunun en büyük sebebi Türkçe kelimelerde imâlenin bolca kullanılmasıdır.

1. Veznin İmlâya Etkisi

XIV. yüzyıl eseri olan Garib-nâme'nin imlâsında da vezin önemli bir yer tutmaktadır. Tek heceli kelimeler umumiyetle ünlülerle gösterildiği halde, ban بَان , tan تَان , var وَر , gibi, bu tür kelimeler bile vezin gereği değişebilmekte ve ban بَان , tan تَان , var وَر , şeklinde ünlü olmadan da yazılabilmektedir. O halde kapalı hecelerin yazılmasında hecin bir kâide bulunmamaktadır. Kapalı hecelerde görülen bu hal, açık hecelerde de kendini göstermekte, vezin gereği kapalı okunması gereken Türkçe kelimelerdeki açık heceler, hareke yanında ünlüyü gösteren bir harf yardımıyla değişik bir imlâ ile yazılmaktadır. . . . demür دَمُور (537), birigentiğ بَرِيغَنْتِيْغ (532), diledi دِيْلَدِي (1733) vb...

46. Samedet Çakırtay, Türk Lehçeleri Ürnekleri I, s.259, Keola Pekoleay, Kelâmî Türk Sözlüğü, s.251

Kelime bağında u/o imâleli olarak kullanıldığını, üstünlü medli elif آ ile işaretlenir : agılur آچیلور (3107), adı آدی (129), eline آینه (1374), eyü آی (1222) vb...

Kelime sonundaki e/o normalde he ile ه, eyleye آیینه (774) vire وره (843), ire یره (843), vezin gereği uzun okunacaksa a veya e olsa bile üstünlü elif ile أ gösterilmektedir, ayruğisa آبروغسا (650), ola ألا (1027), varisa وارسا (332), diyleyene دیلهینا (422), ele ألا (1515) vb...

Kelime bağındaki i/i yine vezne göre ya harfle ya da hareke ile gösterilmektedir, ilan ایلان (2063), ırak اراق (2995), idinda یدیند (1454), idindür یدیندور (988) vb...

Kelime içinde i/i'nin yazılışı da vezne bağlıdır, bitedür بیتدور (1369), bitürür بیتورور (1370), nice نیجه (1516), kala کیله (1704), kılmaş کیش (1737) vb...

Kelime sonundaki i/i vezin gereği uzun okunuyorsa imâleli bir esre ile gösterilmekte : didi دید (1513), okı اوتی (1262), oldı اودی (1050) vb. Kısa okunan hecelerde sadece kesre ile yazılmaktadır, ış ایش (1066), taş تاش (519) vb...

Kelime bağında o/ö, u/ü ünlülerinin yazılışında yine vezne göre أ veya sadece ötreli elif ا kullanılmakla birlikte, uğu اغبو (2395), uyul اینیل (799), üzüm اوزم (629) örneklerinde olduğu gibi; dikkati çeken husus umumî temayül olarak açıl hecelerde bile ötreli elif vav و kullanılmasıdır, otuz اوز (576), öğüt اوتت (580), ulular اولور (1109), uzak اوزق (557), uzun اوزن (559), uğalmış اوشیمیش (1620) vb...

Kelime sonundaki u/ ü ünlülerinin gösterilmesinde hece kısa veya uzun da olsa harf kullanılmaktadır; doğru دُوْرُو (700), kamu كَمُو (346) ölu اُوْلُو (306) vb...

Atıf vavı ya da doğrudan و ile veya kendinden önceki kelimenin son harfine ötre konularak gösterilmektedir, yir ü gög يِر و گُوگ (2895), sağlağ(u) سَاغْلَاغ (2803)

2. Metnin Genel İmlâsı

Yukarıda belirtilen vovvile ilgili özellikler dışında, metindeki genel imlâ düzenini şu şekilde gösterebiliriz:

a. Ünlülerin İmlâsı

Ünlülerin imlâ özellikleri şu esaslara göre incelenmiştir:

Ünlüler

basta

icte

ilk hecede

ilk heceden sonra (tabanlarda)

bazı işlek oklerde

sonda

bazı işlek oklerde

A Ünlüleri

basta :

üstünlü medli elif (ٓ)

<u>acı</u>	آج	(1469)	<u>aç</u>	آش	(2635)
<u>aç</u>	آج	(503)	<u>avan-</u>	آو-	(2265)
<u>aç-</u>	آج	(608)	<u>avuç</u>	آوچ	(80)
<u>ad</u>	آد	(730)	<u>ay</u>	آي	(30)
<u>ağız</u>	آغز	(1594)	<u>ayak</u>	آيک	(268)
<u>al-</u>	آل-	(2046)	<u>az</u>	آز	(1402)
<u>ara-</u>	آر-	(711)	<u>az-</u>	آز-	(1314)
<u>arı</u>	آري	(1124)			

hem üstünlü elif hem üstün (ا ~ ؤ)

<u>bay</u>	بَیْ (2799)	بَیْ (164)	<u>suğ</u>	سُغ (3126)	سُغ (3124)
<u>gağlal-</u>	چَغْرَ (2937)	چَغْرَ (2931)	<u>navas</u>	نَاص (634)	نَاص (618)
<u>dag</u>	دَاش (1862)	دَاش (1820)	<u>tamar</u>	طَاسَر (2600)	طَاسَر (1616)
<u>kal-</u>	کَل (1266)	کَال (1252)	<u>tanuk</u>	طَنُک (468)	طَانُک (174)
<u>kamu</u>	کَمُو (2800)	کَامُو (2547)	<u>tag</u>	طَاش (438)	طَاش (162)
<u>kaz</u>	کَز (475)	کَاز (479)	<u>var</u>	وَر (62)	وَار (119)

ilk heceden sonra (tabanlarda) :

üstünlü elif ile (ا)

<u>azacuk</u>	أَزَاقُ (340)	<u>dutsak</u>	دُتَاق (1075)
<u>bayağı</u>	بَیَاغ (2390)	<u>tarak</u>	طَرَاک (1115)
<u>biyar</u>	بَیَار (437)	<u>yalan</u>	یَلَان (2798)
		<u>yavay</u>	یَیَاش (634)

üstün ile (ؤ)

<u>açmak</u>	أَچَاق (2337)	<u>karajı</u>	کَارَکُو (533)
<u>ağaç</u>	أَچَاق (2111)	<u>kotar-</u>	کُوتَر (2636)
<u>ağarlar-</u>	أَچَرَل (168)	<u>sakal</u>	سَاکَل (1963)
		<u>yavlağ</u>	یُولُغ (607)

hem üstünlü elif hem de üstün ile (ا ~ ؤ)

<u>ayak</u>	أَیَاق (268)	أَیَاغ (2455)	<u>doprak</u>	دُپَرَاک (2211)	دُپَرَاک (80)
<u>barak-</u>	بَرَاک (2707)	بَرَاغ (1883)	<u>kaçan</u>	کَچَان (1554)	کَچَان (704)
<u>çalışmak</u>	چَاقَاق (506)	چَاقَاق (494)	<u>kulavuz</u>	کُولَاوُز (466)	کُولَاوُز (119)
			<u>tamer</u>	طَاسَر (2600)	طَاسَر (1616)

üstünlü he ile (ا)

<u>arağal</u>	أَرَاغَل (311)
---------------	----------------

bazı işlek eklerde :

üstünlü elif ile (ا)

<u>ağlayacak</u>	أَغْلَیْجَاق (306)	<u>kılan</u>	کِلَان (1533)
		<u>yudaradı</u>	یُودَارَادِی (233)

üstünlü elif (ا)

<u>aç-</u>	أَچ-	(518)
<u>açlık</u>	أَچَلِيق	(1092)
<u>adin</u>	أَدِن	(2316)
<u>ağzı</u>	أَغَز	(1160)
<u>agrit-</u>	أَغَرِت-	(2366)
<u>aguluyam</u>	أَغُولُويَم	(165)
<u>ak-</u>	أَق-	(439)
<u>al-</u>	أَل-	(629)
<u>aldan-</u>	أَلْدَن-	(673)
<u>alkay</u>	أَلْكَي	(2311)
<u>altı</u>	أَلْت	(24)
<u>altun</u>	أَلْتُون	(1331)

<u>alu</u>	أَلُو	(1793)
<u>ağdur-</u>	أَغْدُر-	(2307)
<u>ajal-</u>	أَجَل-	(2740)
<u>ağla-</u>	أَغْلَا-	(493)
<u>ara</u>	أَرَا	(504)
<u>ara</u>	أَرِي	(1111)
<u>arçun</u>	أَرْçُون	(275)
<u>art-</u>	أَرْت-	(2470)
<u>aşşı</u>	أَشْشِي	(435)
<u>ayak</u>	أَيْكَ	(2436)
<u>aydan</u>	أَيْدَن	(533)
<u>ayru</u>	أَيْرُو	(1922)

icte :

ilk hecede

üstünlü elif (ا)

<u>bağla-</u>	بَاغْلَا-	(1734)
<u>bakır</u>	بَاكِر	(993)
<u>bal</u>	بَال	(1753)
<u>bağ</u>	بَاغ	(22)
<u>bağur-</u>	بَاغُر-	(1256)
<u>bayak</u>	بَايْكَ	(1095)
<u>şapın-</u>	ŞAPIN-	(519)
<u>dudur-</u>	دَادُر-	(1373)
<u>üstün</u>	أَسْتُون	
<u>bağır-</u>	بَاغِر-	(2306)
<u>bağla-</u>	بَاغْلَا-	(573)
<u>bağ-</u>	بَاغ-	(17)
<u>burmak</u>	بُرْمَاك	(2143)
<u>galaş</u>	غَالَاŞ	(209)
<u>gullun-</u>	غُولْلُون-	(39)
<u>derit-</u>	دَرِت-	(999)

<u>kaçur-</u>	كَأچُر-	(244)
<u>kal-</u>	كَال-	(2339)
<u>kan</u>	كَان	(917)
<u>saçıl-</u>	سَاچِل-	(2177)
<u>sakal</u>	سَاكَل	(1963)
<u>taş</u>	طَاش	(162)
<u>yad</u>	يَاد	(202)
<u>yalıguz</u>	يَالْكَز	(433)

<u>kağ</u>	كَأچ	(2651)
<u>kan-</u>	كَان-	(2269)
<u>kap-</u>	كَأپ-	(990)
<u>kat-</u>	كَات-	(1342)
<u>kaş-</u>	كَأŞ-	(2065)
<u>kal-</u>	كَال-	(2225)
<u>kat-</u>	كَات-	(1628)
<u>kal-</u>	كَال-	(1727)

üstün ile (ئ)

kılmaz كَلِمًا (1385)

hem üstünlü elif hem üstün ile (ئ ~ أ)

bağladı بَعْدَدِي (574) بَعْدَدِي (1547)

sonda :

üstünlü elif ile (أ)

altamga أَلْتَمَا (2745)

ara أَرَا (504)

baca بَعَا (643)

baqla بَقَلَا (2466)

ova أَوَا (761)

yara يَرَا (2393)

üstün ile (ئ)

pagigzha پَاغِزْهَ (450)

üstünlü he ile (ه ~ ع)

arça أَرْچَا (1534)

arpa أَرْپَا (5129)

ata آتَا (2769)

dapa دَاپَا (374)

coşru ضَرْوَا (325)

hem üstünlü elif hem üstünlü he ile (ه ~ ع ~ أ)

kara كَرَا (1677) كَرَا (1348) yaga يَاغَا (432) يَاغَا (834)

U n l ü s ü

başta :

üstünlü elif ile (أ)

egle- أَغْلَا (445)

egzil- أَغْزَلَا (2903)

ek- أَكَا (1926)

elçinlik - أَكْچِنَلِكْ (309)

en - أَنْ (2017)

emek - اَمَكْ (57)

er - اَرْ (1934)

es- - اَسْ (2237)

esri- - اَسْرِي (1026)

eg - اَشْ (2924)

otmek - اَشْمَكْ (1616)

ever- - اَوْرْ (2771)

cyle- - اَيْلَا (66)

hem üstünlü medli elif hem üstünlü elif ile (آ ~ أ)

<u>el</u>	أل (268)	آز (404)	<u>ev</u>	أو (563)	آز (1023)
<u>etek</u>	اتك (1363)	آتاك (420)	<u>eyü</u>	أير (2159)	آير (534)

icte :

ilk hecede :

üstünlü elif ile (أ)

<u>degin-</u>	دالدا (460)	<u>kesil-</u>	كاسلا (219)
---------------	-------------	---------------	-------------

üstün ile (ـ)

<u>begu-</u>	بكد (1439)	<u>gayne-</u>	چيند (2691)
<u>bekle-</u>	بكل (1439)	<u>dede</u>	دده (430)
<u>belgünlü</u>	باللو (795)	<u>gul-</u>	گول (381)
<u>beg(1)z</u>	بگزر (1920)	<u>gumi</u>	گومي (278)

hem üstünlü elif hem üstün ile (آ ~ ـ)

<u>beg</u>	بگ (414)	بگ (2766)	<u>degül</u>	دگل (2060)	دگل (210)
<u>ben</u>	بن (523)	بان (206)	<u>denür</u>	دنور (1000)	دنور (537)
<u>degin</u>	دگن (1952)	دگن (1045)	<u>geç-</u>	گچ (2135)	گچ (290)

ilk heceden sonra (tabanlarda)

üstünlü elif ile (أ)

<u>geideci</u>	گداج (110)	<u>goloci</u>	گلاجي (616)
		<u>nesene</u>	نسانه (394)

üstün ile (ـ)

<u>bedes</u>	بدرش (1969)	<u>dögen-</u>	دوشند (1196)
<u>çiçek</u>	چچک (1905)	<u>igletmek</u>	اگلتmek (2763)
<u>dölek</u>	دلك (2435)	<u>ögret-</u>	الرز (1002)

hem üstünlü elif hem üstün ile (آ ~ ـ)

<u>äilek</u>	دیلک (625)	دگل (3071)	<u>yürek</u>	یرک (2336)	یرک (490)
--------------	------------	------------	--------------	------------	-----------

üstünlü ho ile (ـ)

<u>bilelik</u>	بیلک (1048)
----------------	-------------

hem üstünlü elif hem üstünlü he ile (ا ~ ه)

göresin كوريسن (835) كوريسن (710) idegär ايدىگر (707)

iredür ايره دُر (3113) ireler ايرالر (466)

bazi işlek eklerde :

Üstünlü elif ile (ا)

göresi كوراسي (1887) eydiserem ايدىسارم (2234)

Üstün ile (ا)

benzomez بىكوزمىز (1133) görmek گورمك (1034)

hem üstünlü elif hem üstün ile (ا ~ ا)

dəgmelere دىگمىلاره (307) görmeye گورمايه (2613) گورميا (1159)

göğüllerde گوغۇللرده (1993) işler (1)so ایشلر (1353) ایشلر (1642)

sonda :

üstünlü elif ile (ا)

ele آلا (1515)

iltomoye ائتمويا (1696)

ile آلا (1462)

kese كسا (203)

nige نجا (215)

üstünlü he ile (ا ~ ه)

birle بىرله (170)

gice گيجه (154)

böyle بويله (520)

göre گوره (749)

de ده (2248)

igro ايجره (160)

dəgne دىگنه (394)

ince اينجه (2193)

oylo اويله (207)

irte ايرته (564)

hem üstünlü elif hem üstünlü he ile (ا ~ ا)

bile بيله (1330) بيله (1680) rose راسا (537) راسا (1235)

- I - Ünlü s ü

bagta :

esreli elif ile (ايب)

alan ايلان (2063)

alan- ايلان- (513)

alya- ايلان- (2094)

esreli elif ile (ا)

argat اَرْغَتْ (1431) ırmak اِرْمَقْ (444)

hem esreli elif-ye hem esreli elif (ا ~ ا)

ırmagal اِرْمَغَال (1804) ırmak اِرْمَقْ (1804) ırak اِرَاقْ (865) ırsak اِرْسَاقْ (131)

icte :

ilk hecede :

esreli ye ile (ي)

kıyar- كَيَارْ (3010) yağ- صَيِّغْ (300)

esre ile (ا)

başar بَاشَارْ (437) kır- كِرْ (244)

bayak بَيَّيْغْ (1933) sız سَيِّزْ (2867)

kıl كِلْ (830) yılan يِلَنْ (2034)

kan كَنْدْ (2858) yılduz يِلْدُزْ (3081)

yirt- يِرْتْ (453)

hem esreli ye hem esre ile (ا ~ ا)

barak- بَرَقْ (514) bitirge (1595) kış - كِشْ (1926) fiş (446)

gık- چِقْ (2034) çiyçe (2032) sı- صْ (704) vi (577)

kal- كَلْ (1740) kuyl (832) yak- يَاقْ (439) yo (1664)

yıl يِلْ (1953) vil (1950)

ilk heceden sonra (tabanlarda) :

esreli ye ile (ي)

bayak - بَيَّيْغْ (1933) yakan يَكَايَنْ (673)

kosre ile

agarla- آغَرْلَا (168) ayık أَيِّقْ (1259)

agaz آغَزْ (1594) bakır بَاقَرْ (993)

afrot- أَفْرَتْ (2306) bulan بُلَنْ (1550)

alkış أَلْقِشْ (2311) bulat بُولَتْ (914)

arun- أَرَنْ (1014) kızıl كِرْلْ (1398)

aydan أَيْدَنْ (1924) sağal- سَاÇَالْ (1118)

hem esreli ye hem kesre ile (ي ~ ي)

balık بَالِيقٌ (757) بَالِيغٌ (776) kıllık كَلْبَلِجٌ (323) كَلْبَلِجٌ (241)

bazı igrak oklerde :

hem esreli ye hem kesre ile (ي ~ ي)

aldanmağul أَلْدَانْمَاغُولُ (2925) أَلْدَانْمَاغُولُ (673) qutmaq قُتْمَاقٌ (21) قُتْمَاقٌ (1462)

açlık أَعْجَلِيقٌ (1087) güyendelik كُوَيْنْدَهَلِيقٌ (2488)

sonda :

esreli ye ile (ي)

ara أَرِي (84)

aşu أَصِي (485)

ayrı أَيْرِي (1092)

dahlı دَحْيِي (13)

kata كَاتِي (2000)

konga كَنْجِي (2751)

kuzı كُوزِي (165)

vara وَرِي (1495)

yazı يَازِي (445)

kesre ile (ي)

acı أَجِي (1469)

altı أَلْتِي (24)

kuru كُورِي (764)

hem esreli ye hem esre ile (ي ~ ي)

kana كَانِي (1079) كَانِي (1152)

kankı كَنْكِي (184) كَنْكِي (711)

tanıra تَنْرِي (319) تَنْرِي (1135)

t Ü n l ü s ü

basta :

esreli elif ye ile (ا)

ilerü اِيلَرُو (2790)

iley اِيلِي (2358)

ilık اِيلِيك (1944)

istiz اَيْسِز (2207)

esreli elif ile (ا)

ile اِلَا (1462)

ilgin اِلْجِي (3039)

ilt- اِلْت- (460)

in- اِنْ- (690)

ince اِنْجِي (2193)

indür- اِنْدُر- (919)

irto اِرْتُو (564)

iss + اِيسْ + (207)

isto- اِيسْتُو- (993)

izle- اِزْلُو- (2550)

hem esreli elif-ye hem esreli elif ile (ا ~ ا)

<u>ig</u>	اچد (2567)	ايچ (1950)	<u>inan-</u>	اناند (101)	ايند (1014)
<u>ig-</u>	اچد- (723)	ايچد- (308)	<u>ir-</u>	ار- (456)	اير- (3109)
<u>iki</u>	اكيه (736)	ايكي (753)	<u>ig</u>	اش (868)	ايش (1079)
<u>il</u>	ال (2744)	ایل (2813)	<u>igit-</u>	اشته (342)	ايشد- (729)
			<u>igik</u>	اشك (20)	ايشك- (31)

iato :

ilk hacede

esreli yo ile (ي ~ ي)

<u>bini</u>	بينی (922)	<u>girgok</u>	گرجگ (256)
<u>biribi-</u>	بيريد- (1700)	<u>nire</u>	نيره (2210)
<u>big</u>	بيش (343)	<u>nite</u>	نيته (856)
<u>dizi:</u>	ديزن (2397)	<u>yidür-</u>	ييدür- (325)
<u>giy</u>	گيلگ (907)		
esre ile	-		
<u>bil</u>	بيل (1963)	<u>bit-</u>	بيته (1760)
<u>bilü</u>	يلü (1957)	<u>gicc</u>	گيجه (154)
<u>bin-</u>	بند- (154)	<u>gigi</u>	گيچي (2170)
<u>birle</u>	بزل (172)	<u>git-</u>	گت- (586)
<u>bisle-</u>	بسل- (2063)	<u>sin-</u>	سند- (631)
		<u>yig</u>	ييلگ (2237)

hem esreli-ye hem esre ile (ي ~ ي)

<u>bil-</u>	بيل- (857)	بيلا- (372)	<u>biz</u>	بيز (493)	بيز (536)
<u>bile</u>	بيل (1330)	بيلا (1323)	<u>gibi</u>	گيي (2693)	گيبي (212)
<u>big</u>	بيلگ (233)	بييلگ (640)	<u>yir</u>	بيز (96)	بيز (699)

ilk haceden sonra (tabanlarda)

esreli-ye ile (ي ~ ي)

<u>biribi-</u>	بيريد- (1700)	<u>delin</u>	دلين (72)
		<u>gezin</u>	گزين (525)

esre ile (ع)

<u>bilin-</u>	بیلین-	(944)	<u>ekin</u>	اَکین	(2762)
<u>bilig</u>	بیلش	(249)	<u>esirge-</u>	اَیِرگه-	(510)
<u>birik-</u>	بیرک-	(581)	<u>gümlig</u>	گۆملش	(1381)
<u>deqiz</u>	دَکیز	(298)	<u>yigirmai</u>	یَکیزم	(1938)
<u>diril-</u>	دیرل-	(240)	<u>yitmiş</u>	یتیش	(2617)

sonda :

esreli-ye ile (ع)

<u>deri</u>	دَریپ	(2444)	<u>zeni</u>	زَنی	(278)
<u>diri</u>	دَریپ	(303)	<u>gibi</u>	گِیپ	(212)
			<u>yilji</u>	یَیجی	(310)

kesre ile (ک)

yidi ییدر (694)

hem esreli-ye hem kesre ile (ع ~ ک)

<u>dird</u>	دیر	(307)	دیرپ	(306)	<u>iki</u>	اَیک (393)	اَیک (336)
					<u>yArıanı</u>	یَکیزم (1933)	یَکیزم (1953)

esreli he ile (ع)

on iki اَرْن اَک (2136)

basa oklarda :

hem esreli-ye hem esre ile (ع ~ ع)

<u>devleti</u>	دَرتَی	(582)	<u>didi</u>	دِیدپ	(210)
<u>dökd(i)</u>	دَکَر	(188)	<u>yüz(i)</u>	یُوز	(331)

Ünlü ile biten basa kelimelerden sonra accusative hali için üzerine
hemze konmuş kesreli gızel he (ع) kullanılmaktadır

<u>ağçaya</u>	اَچَی	(627)	<u>zihroyı</u>	زَیْرُ	(29)
---------------	-------	-------	----------------	--------	------

Aynı gökil için hemzeli-ye de kullanılmaktadır (ع)

<u>ağçayı</u>	اَچَی	(627)
---------------	-------	-------

O Ünlüsü

Harfler:

Ötreli elif-vav (اَوُ) (süreklı)

ob- اَوْب- (1172)

od اَوْد (505)

ogil اَوْغِل (2331)

oh اَوْح- (2053)

ok اَوْك (564)

oklan- اَوْكُل- (1579)

oklu اَوْكُلُو (567)

ol اَوْل (10)

on اَوْن (223)

ornal- اَوْرِنَال- (1339)

orta اَوْرْتَا (610)

ortak اَوْرْتَاك (98)

otuz اَوْتُز (554)

oyun- اَوْيُن- (34)

Ötreli elif (اُ) (süreklı)

oglan اَوْغْلَان (1038)

oglanoglu اَوْغْلَانُوغْلُو (2468)

oldur- اَوْلْدُر- (56)

ova اَوَا (761)

hem ötreli elif vav hem ötre ile (اَوُ - اُ)

og(v)l اَوْغْل (554) اَوْغْل (2306)

oha- اَوْحَا- (2749) اَوْحَا- (936)

oha- اَوْحَا- (2551) اَوْحَا- (1889)

olmak اَوْلْمَاك (839) اَوْلْمَاك (346)

ot اَوْت (2461) اَوْت (473)

otur- اَوْتُر- (2358) اَوْتُر- (2167)

İçte:

ilk hecede

ötreli vav (اَوُ)

bol بَوْل (2460)

bolal- بَوْلَال- (1912)

boğ بُوْغ (1927)

boy بُوْی (1942)

gonmak بُوْغْمَاك (1050)

bol بَوْل (3100)

bol- بَوْل- (542)

boğ بُوْغ (3039)

boğ- بُوْغ- (3080)

tok بُوْغ (1082)

<u>kocal-</u>	قوچال- (1971)	<u>top</u>	طوب (523)
<u>kocaluk</u>	قوچاللق (1169)	<u>yok</u>	يوق (495)
<u>koluŋ</u>	قوچال (404)	<u>yol</u>	يول (320)
<u>kopar-</u>	قوپر- (533)	<u>yon-</u>	يوز- (276)

hem ötreli-vuv hem ötre (ووه - ووه)

<u>çolç</u>	چولچ (551)	چوق (129)	<u>kop-</u>	قوپ- (1532)	قوپ- (133)
<u>doŋ-</u>	دوغ- (1213)	دوغ- (1315)	<u>gor-</u>	گور- (2347)	صوز- (2851)
<u>dozrak</u>	دوزراق (80)	دوزراق (1340)	<u>qoylu-</u>	قويل- (2192)	سويل- (1574)
<u>ko-</u>	()	قور- (707)	<u>toŋ-</u>	توڭ- (2470)	طوڭ- (2469)
<u>koça</u>	كوچا (1190)	كوچا (1137)	<u>tol-</u>	تول- (1237)	طول- (1159)
<u>kon-</u>	قون- (2636)	قون- (2634)	<u>tolu</u>	تولور (693)	طولور (2141)
			<u>yoldaq</u>	يولدش (176)	يولدش (1377)

sadece ötre (ووه)

<u>doŋru</u>	دوڭرور (86)	<u>novuk</u>	نوروك (522)
<u>dekun-</u>	دكون- (2932)	<u>toŋru</u>	طوڭروي (201)
<u>çoqmağa</u>	چوقماغا (2237)	<u>toŋsan</u>	طوڭساق (1896)
<u>konu</u>	قون (2751)	<u>toŋdur-</u>	طوڭدور- (2733)
<u>korak-</u>	قوراق- (1493)	<u>tolp</u>	تولپ (1942)
<u>kov-</u>	قور- (418)	<u>tonuq</u>	تونوق (2346)
<u>koj-</u>	قوي- (1573)	<u>toprak</u>	طوپراق (393)
<u>koj(u)nuj</u>	قويئوچ (1620)	<u>yoŋsul</u>	يوشول (414)
<u>qonru</u>	قونرور (325)	<u>yoŋuŋ</u>	يوشون (3086)

İste : İlk hâleden sonra bulunmaz.

Sonda : Bulunmaz.

Ü ü n l ü s ü

Başta :

Ötreli elif-vav (ا و) (süreklî)			
<u>ög</u> !	أَوَّلْ (1154)	<u>ögin-</u>	أَوَّلِيْ (2717)
<u>ög-</u>	أَوَّلِيْ (2233)	<u>öz-</u>	أَوَّلِيْ (2512)
<u>ögle-</u>	أَوَّلِيْ (705)	<u>özen-</u>	أَوَّلِيْ (3015)

Ötreli elif (ا)			
<u>ögren-</u>	أَوَّلِيْ (746)	<u>örü</u>	أَوَّلِيْ (2494)
<u>ögün-</u>	أَوَّلِيْ (2395)	<u>öt-</u>	أَوَّلِيْ (1343)

hem Ötreli elif-vav hem Ötreli elif (ا و ~ ا)

<u>ögüg</u>	أَوَّلِيْ (95)	أَوَّلِيْ (640)	<u>öllum</u>	أَوَّلِيْ (1861)	أَوَّلِيْ (557)
<u>ögüt</u>	أَوَّلِيْ (1932)	أَوَّلِيْ (590)	<u>öy</u>	أَوَّلِيْ (2144)	أَوَّلِيْ (556)
<u>öl-</u>	أَوَّلِيْ (1674)	أَوَّلِيْ (560)	<u>ört-</u>	أَوَّلِيْ (1925)	أَوَّلِيْ (2052)

İçte :

ilk hocco

Ötreli-vav (و)			
<u>çözil-</u>	أَوَّلِيْ (2399)	<u>dögen-</u>	أَوَّلِيْ (1196)
<u>dükil-</u>	أَوَّلِيْ (1963)	<u>ögö-</u>	أَوَّلِيْ (1064)
		<u>gölge</u>	أَوَّلِيْ (1930)

hem Ötreli-vav hem ötre (و ~ و)

<u>dök</u>	أَوَّلِيْ (1387)	أَوَّلِيْ (2310)	<u>göyül</u>	أَوَّلِيْ (181)	أَوَّلِيْ (73)
<u>döh-</u>	أَوَّلِيْ (15)	أَوَّلِيْ (472)	<u>gör-</u>	أَوَّلِيْ (20)	أَوَّلِيْ (22)
<u>döge-</u>	أَوَّلِيْ (204)	أَوَّلِيْ (151)	<u>götür-</u>	أَوَّلِيْ (2410)	أَوَّلِيْ (1642)
<u>gögüs</u>	أَوَّلِيْ (2230)	أَوَّلِيْ (2306)	<u>göz</u>	أَوَّلِيْ (84)	أَوَّلِيْ (268)
<u>gög</u>	أَوَّلِيْ (3054)	أَوَّلِيْ (15)	<u>gön</u>	أَوَّلِيْ (376)	أَوَّلِيْ (611)
<u>sadece ötre</u>	(و)		<u>yün</u>	أَوَّلِيْ (2947)	أَوَّلِيْ (293)

<u>bölük</u>	أَوَّلِيْ (1512)	<u>dört</u>	أَوَّلِيْ (216)
<u>bürek</u>	أَوَّلِيْ (2626)	<u>güster-</u>	أَوَّلِيْ (233)
<u>çölmek</u>	أَوَّلِيْ (2693)	<u>göy-</u>	أَوَّلِيْ (279)

dölek	دُكَلْ (2435)	sükel	سُكَلْ (2301)
döndür-	دُندُر- (1718)	söyle-	سُيَل- (520)

Sonda : Bulunmaz.

U Ü n l ü s ü

Ötreli elif-vav (اُر)

<u>uğ-</u>	اُغ- (469)	<u>uğ</u>	اُغش (482)
<u>ucl</u>	اُكَل (557)	<u>utan-</u>	اُتَن- (828)
<u>ud</u>	اُد (1432)	<u>uyak-</u>	اُيَاك- (1595)
<u>ula-</u>	اُول- (992)	<u>uyan-</u>	اُيَان- (1035)
<u>ulağ-</u>	اُولَاغ- (541)	<u>uyu-</u>	اُيُ- (1043)
<u>ulu</u>	اُولُو (442)	<u>uza-</u>	اُوز- (2443)
<u>um-</u>	اُم- (2126)	<u>uzak</u>	اُزَاك (557)
<u>uğan-</u>	اُغَان- (825)	<u>uzun-</u>	اُزُون- (1902)
		<u>uzun</u>	اُزُون (557)

Ötreli elif (اُ)

<u>uçmak</u>	اُچْمَاك (694)	<u>uçru-</u>	اُفْر- (498)
		<u>uyku</u>	اُيْكُو (1034)

hem Ötreli elif-vav hem Ötre (اُر و اُ)

<u>ur-</u>	اُر- (1232)	اُر- (1058)	<u>uğ</u>	اُغ (1154)	اُغ (1175)
			<u>uğbu</u>	اُغْبُو (790)	اُغْبُو (2354)

İste :

ilk hecede

Ötreli-vav (و)

<u>bu</u>	بُو (18)	<u>buğal-</u>	بُوْغَال- (523)
<u>budağ</u>	بُوْدَاْغ (404)	<u>bug-</u>	بُوْغ- (1018)
<u>bulat</u>	بُوْلَات (523)		

hem Ötreli vav hem Ötre (و و اُ)

<u>bul-</u>	بُول- (347)	بُول- (144)	<u>du-</u>	دُو- (21)	دُو- (563)
<u>buğur-</u>	بُوْغُوْر- (1055)	بُوْغُوْر- (1490)	<u>tur-</u>	تُوْر- (34)	تُوْر- (2033)

sadece ötre (ُ)

buğday بُغْدَايْ (3129)

buldu بُلْدُو (1550)

bur- بُر- (1670)

bur(u)n بُر- (2398)

buyruk بُيْرُقْ (1819)

ilk heceden sonra (tabanlarda):

ötreli-vav (ُ)

altun أَلْتُون (1391)

tonuk طَنْوُقْ (2346)

sadece ötre (ُ)

arıkun أَرِكُون (275)

otuz أَرْتِزْ (554)

arıkuru أَرِكُورْ (2964)

sovak سَوَوَقْ (438)

avuş آوُشْ (80)

uzun أُوْزُون (558)

oşul أَوْشُلْ (554)

yuluğuz يُولُغُوزْ (433)

otur- أَوْتُر- (2720)

yavus يَوُوزْ (502)

yumruk يَوْمِرُقْ (2618)

hem ötreli-vav hem ötre (ُ ~ ُ)

buğur بُغُورْ (519) بُرُغُورْ (1153)

suğ سُوْجْ (861) سُوْجْ- (882)

buyur- بُيُور- (568) بُيُورْ (1055)

yagmur يَغْمُورْ (915) يَغْمُورْ (914)

işlek eklerde :

ötreli-vav (ُ)

açalur آچَالُورْ (1907)

suşsuz سُوْشُوزْ (887)

hem ötreli-vav hem ötre (ُ ~ ُ)

kaygasuz كَيْغُوزْ (296)

suşsuz سُوْشُوزْ (887)

yolsul يُولْسُلْ (164) يُولْسُلْ (414)

sadece ötre (ُ)

ağaçdurur AĞAÇDURUR (537)

aldur- أَلْدُر- (2063)

asacuk AŞAÇUK (340)

Sonda :

ötreli-vav (ُ) (sürekli)

ağu AĞU (165)

sayra SAYSIRA (2754)

alu ALU (1793)

toğru TOĞRU (201)

kamu KAMU (103)

ulu ULU (442)

Eklerde : ötreli-vav (ُ) sürekli

kancaru KANCARU (1021)

tatlu TATLU (1469)

tapu TAPU (1185)

tumanlu TUMANLU (471)

Ü Ü n l ü s ü

Başta :

ötreli elif-vav (<u>أ</u>)	sürekli		
<u>üç</u> <u>أَوْج</u> (1065)	<u>üçen-</u>	<u>أَوْجِنَ</u> (1196)	
<u>ün</u> <u>أُون</u> (50)	<u>üçü-</u>	<u>أَوْجِدْ</u> (518)	
	<u>üzüm</u>	<u>أَوْزُوم</u> (616)	
ötreli elif (<u>أ</u>)			
<u>üst</u> <u>أَسْت</u> (22)	<u>üzre</u>	<u>أُزْرَه</u> (125)	

İçte :

ilk hecede			
ötreli vav (<u>و</u>)			
<u>büçe-</u> <u>بُوحَا</u> (445)	<u>yüce</u>	<u>يُوحِجَه</u> (2733)	
<u>süpür-</u> <u>سُورُور</u> (1755)	<u>yürt-</u>	<u>يُورُوتْ</u> (2940)	
sadece ötre (<u>و</u>)			
<u>demür</u> <u>دَامُر</u> (537)	<u>sıld</u>	<u>سُد</u> (2277)	
<u>dürlü</u> <u>دُرُلُر</u> (350)	<u>türk</u>	<u>تُرُك</u> (602)	
<u>düş</u> <u>دُش</u> (1044)	<u>yüçriç-</u>	<u>يُيُحْرِشْ</u> (3079)	
	<u>yük</u>	<u>يُك</u> (2111)	

nem ötreli-vav hem ötre (و ~ و)

<u>dün</u> <u>دُون</u> (2600) <u>دُون</u> (977)	<u>sür-</u>	<u>سُور</u> (2657)	<u>سُور</u> (2846)
<u>düş-</u> <u>دُشْ</u> (3008) <u>دُشْ</u> (139)	<u>yürek</u>	<u>يُورُك</u> (490)	<u>يُورُك</u> (1772)
<u>düz</u> <u>دُز</u> (313) <u>دُز</u> (1503)	<u>yüz</u>	<u>يُز</u> (1161)	<u>يُز</u> (310)
ötreli-vav (<u>و</u>)			
<u>bütün</u> <u>بُتُون</u> (217)	<u>sügük</u>	<u>سُغُوكْ</u> (1944)	
ötre ile (<u>و</u>)			
<u>ogsük</u> <u>أَلْكَ</u> (327)	<u>şögüz</u>	<u>شُغُوز</u> (2445)	
	<u>şöhül</u>	<u>شُوهُل</u> (85)	

Eklerde :

ötre ile (<u>و</u>)			
<u>ogsüksüz</u> <u>أَلْكَسُوز</u> (3)	<u>oyıldür-</u>	<u>أُيُلْدُر</u> (102)	
<u>düşül-</u> <u>دُشُول</u> (2332)	<u>oylük</u>	<u>أُيُلُكْ</u> (1622)	
	<u>yilük</u>	<u>يُلُكْ</u> (1936)	

Sonda :

ötreli vav (<u>و</u>)	sürekli		
<u>delü</u> <u>دَلُور</u> (2138)	<u>kamu</u>	<u>كَامُور</u> (346)	
<u>eyü</u> <u>أَيُور</u> (534)	<u>ölü</u>	<u>أُولُور</u> (306)	
<u>girtü</u> <u>كِرْتُور</u> (291)	<u>örü</u>	<u>أُورُور</u> (2494)	
<u>girdü</u> <u>كِرِيرُور</u> (291)	<u>tü</u>	<u>تُور</u> (2470)	

Eklerde : ötreli vav (و) sürekli

<u>hällü</u> <u>حَالُر</u> (621)	<u>häll'atlı</u>	<u>حَالُرَاتِلُور</u> (1456)	
	<u>örtülü</u>	<u>أُورْتُولُور</u> (664)	

b. Ünsüzlerin İmlâsı

Ünsüzlerin imlâsı şu esaslara göre incelenmiştir.

Başta # K

İçte

Ünlüler arasında VKV

Bir ünsüzle birlikte VKK ~ KKV

Sonda K #

Q Ünsüzü

Basta :

çe ile (چ) (sürekli)

<u>çağır-</u>	چَاغِرْ-	(2937)	<u>çeyne-</u>	چَيْنْ-	(2691)
<u>çakmak</u>	چَاكْمَاكْ	(494)	<u>çak-</u>	چَاكْ-	(2692)
<u>çalap</u>	چَالِبْ	(591)	<u>çiçek</u>	چِيكْ	(2041)
<u>çalhan-</u>	چَالْحَنْ-	(39)	<u>çok</u>	چَاكْ	(491)
<u>çanak</u>	چَانَكْ	(2704)	<u>çömlek</u>	چَاكْ	(2698)
<u>çeri</u>	چِرِي	(959)	<u>çözül-</u>	چَاكْ	(2399)

ce ile (چ) (sürekli)

Cift چَاكْ (1175)

hem ce hem ce ile (چ ~ چ)

çevrin- چَاوَرِنْ- (1597) çevrüz- چَاوَرُزْ- (2151) çallak چَاكْ (372) چَاكْ (2449)

İçte :

Ünlüler arasında V Ç V çe ile (چ) :

<u>açar</u>	اچَرْ	(2033)	<u>lâça</u>	لَاچَا	(230)
<u>kaçan</u>	کَاچَانْ	(704)	<u>ager</u>	اچِرْ	(2271)
<u>kaçuban</u>	کَاچَاوْبَانْ	(96)	<u>ıçıl</u>	اچِي	(693)

<u>bağur-</u>	بَغِيرَ (241)	<u>rüçlîy</u>	رُؤِجِيك (536)
<u>ridâleek</u>	رِدِيك (2226)	<u>seçil-</u>	سِيَل (2171)

V C V ce ile (ج) :

kallıcaın كَالِيِين (191)

hem ge hem ce ile V C V ~ V C V (ج - ج) :

nice نِيَع (144) نِيَع (686)

Bir üsûlele birlikte KÇ ~ ÇK

ge ile (چ) :

<u>açdı</u>	أُچِد (603)	<u>igmek</u>	اِيْمَك (1845)
<u>gürmek</u>	گُرْمَك (256)	<u>ilgi</u>	اِلْجِي (2745)
<u>söğmek</u>	سُؤْمَك (1633)	<u>igşidür</u>	اِشْدُر (2209)
<u>içdi</u>	اِيچِدِي (1523)	<u>saçmak</u>	سَچْمَک (1251)

ce ile (ج) :

<u>açlık</u>	أُچْلِيك (1032)	<u>bağça</u>	بَغْجَا (1467)
<u>alça</u>	أَلْجَا (1334)	<u>güçlü</u>	گُچْلُ (437)
		<u>suçlu</u>	سُچْلُ (364)

Bonda :

ge ile (ج) :

sağ سَاچ (1903) suç سُچ (361)

ce ile (ج) :

<u>ag</u>	أَج (502)	<u>güç</u>	گُچ (2917)
<u>ag-</u>	أَجْ (716)	<u>baş</u>	بَاش (2351)
<u>avuç</u>	أَوُچ (30)	<u>buluş</u>	بُولُش (323)
<u>ding</u>	دِيچ (2320)	<u>buluş</u>	بُولُش (2330)
<u>heviş</u>	هَوِيچ (2619)	<u>tâc</u>	تَاج (1115)
		<u>üç</u>	اُچ (1009)

hem ge hem co ile (ج ~ ج) :

ağac آغاج (2119) آغاج (2111) hiç هیچ (30) هیچ (333)

- P - Ü n s ü z ü

Bağta P :

p ile (پ) (sürekli) :

<u>pāk</u>	پاک (1431)	<u>perde</u>	پرده (1113)
<u>pāyız</u>	پایز (1917)	<u>pos</u>	پس (31)
<u>paşigāh</u>	پادشاه (95)	<u>peygamber</u>	پیغمبر (44)
<u>pear</u>	پار (2513)	<u>pir</u>	پیر (1333)
		<u>plir</u>	پلیر (2512)

İste :

Ünlüler arasında V p V

p ile (پ) (sürekli) :

<u>apale</u>	اپال (573)	<u>tapuda</u>	تاپودا (31)
<u>kapar</u>	کپار (990)	<u>tapar</u>	تپار (2324)
<u>kapu</u>	کپو (205)	<u>yapa</u>	یپا (2986)

Bir ünlüyle birlikte

Kp ~ pK

p ile (پ)

<u>küpe</u>	کپه (2311)	<u>toprağ</u>	تپراغ (147)
<u>kaplıca</u>	کپلیجا (2023)	<u>topolu</u>	تپول (230)
<u>tapdur</u>	(530)	<u>yapmak</u>	یپمک (1930)

b ile (ب)

<u>kappur</u>	کپپور (2746)	<u>kapludı</u>	کپلیدی (2549)
---------------	--------------	----------------	---------------

hem po hem be ile (پ ~ ب)

düpdüz دپدüz (117) دپدüz (241)

Sonda

P #

pe ile (پ) :

tolp تپ (1542)

be ile (ب) :

kap كَابُ (2536) top طُوبُ (523)

hem pe hem be ile (ب ~ سب)

anup أُنُوبُ (1011) olup أُولُوبُ (739)
galup (330) (591) (591)

l U n s ü z ü

Bağta :

tı ile (ط) (kalın sıradan kelimelerde) :

taş طَاشُ (445) taş طَاشُ (537)
tamarlar طَامِرْلَرُ (2600) toğur طُوغُرُ (914)
tanu طَانُ (1227) toğru طُوغُرُ (396)
tanuk طَانُكُ (468) toprak طُوپْرَاقُ (3103)
taş طَاشُ (2543) tuya طُيَا (2373)

te ile (ت) (kalın sıradan kelimelerde) :

tangrı تَانْغَرُ (308) tek örnekte

te ile (ت) (ince sıradan kelimelerde) :

tok تَوَكُ (662) türkistan تُوْرِكُستَانُ (431)
tüsi تُوْسِي (2470) türk تُوْرِكُ (602)
türkmen تُوْرِكْمَنْ (615)

İşte :

Ünlüler arasında V t V

te ile (ت) (ince ve kalın sıradan kelimelerde) (sürekli)

ata آتَا (1224) nite نَيْتَا (356)
babar بَابَرُ (3062) orta اورتَا (721)
bitür - بِيْتُرُ (122) otuz اوتُوْرُ (569)
bütün بُوْتُوْنُ (217) patu پَاتُو (1175)
kata كَاتَا (2000) yiter يِيْتُرُ (197)

Bir ünsüzle birlikte Kt ~ tk

te ile (ت) (ince ve kalın sıradan kelimelerde) (sürekli)

altı	أَلْتِ (24)	hatlu	حَطَلُو (1469)
altun	أَلْتُون (1331)	utmak	أُتْمَق (980)
orta	أُورْتَا (721)	üstüne	أُسْتَلْنَه (1350)
		yitmiş	يُتْمِش (2617)

Sonda :

te ile (ت) (ince ve kalın sıradan kelimelerde) (sürekli)

at	أَت (2771)	dört	دُرْت (216)
bulut	بُولُت (914)	et	أَت (1169)
		kat	كَت (699)

S Ü_n_s_ü_z_ü

Başta :

şad ile (ص) (kalın sıradan kelimelerde) (sürekli)

şag	صَاغ (3100)	şl-	صَلِيْد (563)
şal-	صَلَا (2225)	şlna-	صَلِيْنَا (577)
şan-	صَاذ (1846)	şogan	صُوقَان (1383)
şap-	صِيْد (179)	şol	صُول (3126)
şarplak	صَرِيْلَا (2028)	şoş	صُوك (3039)
şat-	صَهْت (1628)	şor-	صُور (2026)
şav	صُر (2780)	şovuk	صُوك (522)
şavaş	صَاوَش (618)	şoyla-	صُويْلَا (1574)
şay-	صِيْد (2450)	şu	صُ (2365)
şayru	صِيْر (2799)	şun-	صُون (1430)
		şusa-	صُوك (1781)

sin ile (س) (kalın sıradan kelimelerde) (sürekli)

<u>sağ</u>	سَاج	(1963)	<u>sakın-</u>	سَاقِن-	(1064)
<u>sağ-</u>	سَ-	(2746)	<u>sarmaş-</u>	سَرمَاش-	(3043)
<u>saging</u>	سَاجِغ	(1171)	<u>siğ-</u>	سَيِّغ-	(300)
<u>sak</u>	سَاق	(296)	<u>siğın-</u>	سَيِّغِن-	(985)
<u>sakal</u>	سَاقِل	(1963)	<u>siz-</u>	سَيِّز-	(2967)
			<u>suç</u>	سُوع	(379)

sin ile (س) (ince sıradan kelimelerde) (sürekli)

<u>soksen</u>	سَکَسِن	(1896)	<u>söyle-</u>	سُيِد-	(611)
<u>sonri-</u>	سَونِر-	(2963)	<u>söz</u>	سُوز	(428)
<u>sen</u>	سَن	(77)	<u>süd</u>	سُود	(2277)
<u>sigmek</u>	سَيِّمَك	(2713)	<u>sür-</u>	سُور-	(1756)
<u>siz</u>	سَيِّز	(194)	<u>sürül-</u>	سُورُل-	(2473)
			<u>süpür-</u>	سُوپُر-	(1755)

hem sin (س) hem sad (ص) ile (kalın sıradan kelimelerde)

<u>sağ</u>	سَ-	(2799)	صَاجِغ	(2857)	<u>sağlık</u>	صَغَلِيق	(1081)	صَغَلِيغ-	(2811)
					<u>suç-</u>	سُوع	(1251)	سُوع	(117)

İçte :

şad ile (ص) (kalın sıradan kelimelerde)

<u>asul</u>	أَسِي	(485)	<u>suşa-</u>	سُوشَا-	(1781)
<u>ışın-</u>	أِيصِن-	(513)	<u>uşan-</u>	أُوشَان-	(825)
<u>ışıt-</u>	أِيصِنْت-	(1620)	<u>uşlu</u>	أُوشَلُو	(2138)
<u>kısa</u>	كَيِصَا	(1924)	<u>uşsı</u>	أُوشِيسِي	(1175)

sin ile (س) (ince sıradan kelimelerde)

<u>bisile-</u>	بَيِسِل-	(1775)	<u>issi</u>	إِسِي	(207)
<u>egsük</u>	أَكْكَ	(327)	<u>iste-</u>	إِسْت-	(998)
<u>eser</u>	أَسَر	(1237)	<u>soksen</u>	سَکَسِن	(1896)
			<u>ışt</u>	أِشْت	(1353)

hem sad (س) hem sin (س) ile (kalın sıradan kelimelerde)

<u>basıl-</u>	بَسِيلٌ (2860)	<u>issı</u>	إِسِي (438)
<u>baş-</u>	بَسْمٌ (2674)	<u>ışılık</u>	إِشِيلِيك (1772)

Eklerde : s ünsüzü bulunan ekler kalın veya ince ünlülü kelimelere eklendiğinde sin ile (س) yazılmaktadır.

<u>bilsen</u>	بِلْسِن (1065)	<u>oynasun</u>	اَيْنَسُون (1406)
<u>irerise</u>	اَيْرَارِسِي (1896)	<u>sarmusak</u>	سَرْمُسَاك (2466)
<u>iresidür</u>	اَيْرَسِيدُر (1612)	<u>solmasuz</u>	سُولْمَاسُز (1052)

η ünsüzü

Kök veya tabanlarda :

kef ve noktalı kef ile (ك، كْ)

<u>bençoğ</u>	بَنْكُوش (1969)	<u>siymek</u>	سِيْمَك (2713)
<u>benze-</u>	بَنْزِي (1274)	<u>şona</u>	شُونَا (1214)
<u>banar</u>	بَنْكََار (437)	<u>şonra</u>	شُونْرَا (2629)
<u>buğal-</u>	بُغَال (523)	<u>şunüklü</u>	شُونُكْلُ (1944)
<u>deyis</u>	دَيْيْس (442)	<u>tanrı</u>	تَنْرِي (193)
<u>deyli</u>	دَيْيْلِي (59)	<u>yana</u>	يَنْيَا (1058)
<u>dinle-</u>	دِنْكَل (1692)	<u>yanal-</u>	يَنْيَال (1508)
<u>karanjulık</u>	كَارَانْجُلِيك (695)	<u>yağlı</u>	ي_AĞ_LI (1347)
		<u>ylı</u>	يَلِي (310)

Sonda :

kef ve noktalı kef (ك، كْ) ile

<u>bin</u>	بِيْن (287)	<u>şon</u>	شُون (3039)
<u>den</u>	دِيْن (2097)	<u>tan</u>	تَان (2428)

Eklerde :

kef ve noktalı kef ile (ك، كْ)

<u>sevdi</u>	سِوْدِي (99)	<u>yanımda</u>	يَنْيَمْدَا (3131)
<u>şın</u>	ş_I_N (567)	<u>ylı</u>	يَلِي (1138)

Metnimizde η sesi için (نك) in kullanıldığı iki örnek vardır,

nong نَنْك (46) ve tanrı تَنْرِي (896), tanrı kelimesi sadece 5 örnekte
iledir تَنْرِي (193, 366, 2498, 2939, 2969)

K Ünsüzü

Birçok Eski Anadolu Türkçesi eserlerinde bir kelimenin nerelerde k nerelerde g okunması gerektiğini belirten bir imlâ hususiyeti yoktur. Metnimizde ise, inco sıradan k için dalma kef (ك) , g için goklukla üç noktalı kef (كْ) kullanılmıştır. İmlâdaki bu hususiyet başta, ortada ve sondaki g ünsüzünün tesbitinde kolaylık ve kesinlik sağlanmaktadır.

k. ÜnsüzüBasta :

kef ile (ك) (sürekli)

kesil- كَسِيلَ (219)kim كِم (680)kimse كَيْسَه (144)köprü كَيْبْرِ (2311)İçte :

kef ile (ك) (sürekli)

bakla- بَكْلَا (1439)dikeler دَيْكَلَر (1307)diken دَيْكَن (1619)ekin اَكِن (2762)ilci اَيْكِي (107)sükel سَيْكَل (2801)Sonda :

kef ile (ك) (sürekli)

dek دَيْك (2229)dilek دَيْلَيْك (418)direk دَيْرَيْك (1659)emek اَيْمَيْك (57)tek تَيْك (662)g Ünsüzü

üç noktalı kef ile (كْ)

gel- كَلْ (67, 331 ,

403, 924, 1260, 1341, 1394, 1946,

2019, 2250, 2553, 2850, 2626, 207,

276, 404, 626, 718, 1206, 1313)

kef ile (ك)

gel- كَلْ (539, 1736,

2091, 2660, 1332, 1495, 1512,

1542, 1769, 1824, 2225, 2701,

2744, 2980, 2562, 2964, 2679)

üç noktalı kef ile (گ)

<u>geleci</u>	گَلاچي (616)
<u>golin</u>	گَلين (2769)
<u>geni</u>	گَنبي (273)
<u>gendü</u>	گَندُر (112, 116, 156, 441, 743, 945, 1022, 1127, 1137, 1165, 1195, 1354, 1562, 1563, 1797, 1993, 2075)
	-
<u>genlü genjüz</u>	گَنلُو گَنجُو (50)
<u>gerek</u>	گَرَک (205, 466, 483, 775, 994)
<u>getür-</u>	گَتر- (610)
<u>govde</u>	-
<u>gov</u>	گَوي (535, 554, 1910, 2536, 1417, 973, 1419)
<u>gov-</u>	گَوي- (738, 1156)
<u>gez</u>	گَز (130, 153, 515, 522, 569, 575, 2593, 2850, 2905, 2950, 2989, 3014)
<u>gezin</u>	گَزين (525, 727, 2382, 2391, 2397, 2404)
<u>gibi</u>	گَبي (212, 213, 263, 298, 441, 907, 908, 1114, 1326, 1627, 1836, 1899, 2151, 2323, 2569, 2594, 2617)
<u>gice</u>	گَجه (503)
<u>gider-</u>	گَدر-
<u>gir</u>	گَير (907)

kef ile (ک)

<u>geleci</u>	گَلاچي (2747, 2743)
-	-
-	-
<u>gendü</u>	گَندُر (17, 61, 117, 183, 231, 704, 857, 886, 879, 889, 942, 948, 987, 1013, 1032, 2052, 2226, 2632, 3042, 3078)
<u>genez</u>	گَنز (1681)
-	-
<u>gerek</u>	گَرَک (133, 135, 432, 1386, 2636, 2770, 2874, 3050)
<u>getür-</u>	گَتر- (122, 629, 705, 1541, 1820, 2396, 3051)
<u>govde</u>	گَودِه (2487)
<u>gov</u>	گَوي (553, 1064, 2768, 2272, 1703, 2270, 3037)
<u>gov-</u>	گَوي- (27, 732)
<u>gos</u>	گَز (11, 572, 1214, 1916, 2647, 2826, 2965, 2980, 3004, 3020, 3031, 3126)
<u>gezin</u>	گَزين (3004, 3133)
<u>gibi</u>	گَبي (915, 1033, 1035, 1244, 1637, 1641, 1348, 1857, 2228, 2270, 2521, 2533, 2555, 2561, 2564, 2698)
<u>gice</u>	گَجه (154, 1473)
<u>gider-</u>	گَدر- (1033, 1528)
-	-

<u>gir-</u>	گِر- (740, 329 , 764, 933, 937, 1405, 2507)	<u>gir-</u>	گِر- (1731, 16, 63, 731, 1073, 1232, 1349, 2907)
<u>gircek</u>	گِرچَک (232)	<u>gircek</u>	گِرچَک (256, 1423, 1935)
<u>girten-</u>	گِرْتَن- (437)	-	
<u>girtü</u>	گِرْتُو (534)	<u>girtü</u>	گِرْتُو (249, 393, 2509)
<u>girü</u>	گِرُو (291, 1273, 1876, 2179, 2559, 2936, 2974)	<u>girü</u>	گِرُو (1181, 1307 , 2171, 2525, 3040, 3039, 3043)
<u>girdi</u>	گِرْدِي (313, 450, 836, 944, 1032, 1164, 1337 , 1532, 1622, 1901, 2178, 2190, 2195, 2333, 2478, 2628, 2891)	<u>girdi</u>	گِرْدِي (262, 532, 585, 829, 952, 1020, 1322, 1452, 1492, 1629, 1722, 1943, 2110, 2116, 2227, 2274, 2287, 2799, 2870, 2691)
<u>git-</u>	گِٹ- (936, 1036, 1918, 1266, 1671, 2332, 2372)	<u>git-</u>	گِٹ- (586, 605 , 1516, 1546, 1596, 2111)
<u>gizle-</u>	گِزَل- (2550)	<u>gizle-</u>	گِزَل- (2539)
<u>gizlen-</u>	گِزَلَن- (3078)	<u>gizlen-</u>	گِزَلَن- (730, 2540, 2930)
<u>gizli</u>	گِزَلِي (666, 2809)	<u>gizli</u>	گِزَلِي (923, 1958, 2610)
-		<u>gög(ü)s</u>	گُوْغُس (2238, 2497, 2693)
-		<u>gög(ü)z</u>	گُوْغُز (2445, 2478)
<u>gög</u>	گُوْغ (103, 113, 907, 1212, 2135, 2535, 2848,	<u>gög</u>	گُوْغ (15, 48, 693, 900, 1739, 2137, 2895, 3054, 3095)
<u>gögçek</u>	گُوْغچَک (951)	<u>gögçek</u>	گُوْغچَک (1638, 2838)
-		<u>gölge</u>	گُوْلْغ (1930)
-		<u>gönder-</u>	گُوْدَر- (938)
<u>göyül</u>	گُوْیُل (399, 400, 490, 979, 980, 1159, 1569, 1572, 2172, 2327, 2970, 2847)	<u>göyül</u>	گُوْیُل (78, 224, 907, 1580, 1669, 1708, 1710, 1723 , 2257, 2290, 2204, 2337, 2338 , 2841, 2873, 3041, 3044, 3104)
<u>gör-</u>	گُر- (23, 554, 1645, 2475, 2436, 2850, 3058, 3955, 2979, 2569, 1162, 1571,	<u>gör-</u>	گُر- (20, 30, 173, 592, 595, 962, 1075, 1267, 1373, 1597, 1656, 1772, 1781, 1917)

233, 1395, 114, 2340, 1201,
2507, 567, 1159, 3015, 1200,
630, 2486, 2574, 1204, 666,
2163, 2161, 1125, 2291, 1022)

görgülü گۆرگۆلۆ (221, 1161,
1199, 1220)

görmek گۆرمک (1034, 1202)

göster- گۆster- (126, 428,
410, 1537, 1197)

göy- گۆy- (2291)

—

—

—

göz گۆz (160, 830,
429, 666, 1913, 2620, 1430, 233,
2235, 1215, 1125, 2074, 2901)

gözet- گۆzet- (420, 1596)

gözgü گۆzgü (2678)

gözle- گۆzle- (359)

—

gül- gül- (1159)

—

1947, 1952, 2032, 2045, 2116,
2122, 2304, 2360, 2542, 2552,
2750, 2973, 1439, 2981, 3002,
3087, 1887, 2024, 835, 336,
1890, 1963, 2444, 2860, 2962,
2620, 1919, 1958, 2423, 2994)

görgülü گۆرگۆلۆ (90, 706,
117, 1372, 2030, 1499)

görmek گۆرمک (2154, 2156,
2630, 2754, 2178)

göster- گۆster- (233, 1012,
2938, 2946, 3016, 1513, 1543,
2670, 1506, 1208, 2719, 1693,
1942, 2438, 2673, 2410, 2530)

göy- گۆy- (3075)

göyne- گۆyne- (2162)

göynül گۆynül (1913, 1920)

göyüldür- گۆyüldür- (2271, 2393)

göz گۆz (84, 596,
2147, 2165, 2149, 1372, 1887,
1119, 1888, 1181, 1177, 2066,
1500, 2507, 1173, 2669, 1890)

gözet- گۆzet- (1208)

gözgü گۆzgü (2840)

gözle- گۆzle- (84, 112, 114,
596, 2205)

gözyaşı گۆzyaşı (915)

—

güllük güllük (553)

<u>gün</u>	گۈن (636, 910, 1517, 1894, 343, 130, 1932, 1813, 1157, 1176, 1756, 3062)	<u>gün</u>	گۈن (503, 1181, 1924, 3059, 3055, 1930, 2248, 1360, 1242, 2600, 1434, 3092)
<u>gündüz</u>	گۈندۈز (1129, 362, 643, 1104, 1144, 2187)	<u>gündüz</u>	گۈندۈز (174, 966, 1045, 1593, 1894, 2621, 3061)
<u>güd-</u>	گۈد- (528)	<u>güd-</u>	گۈد- (2372)
<u>gümüş</u>	گۈمۈش (1399)	<u>gümüş</u>	گۈمۈش (1331, 1398, 3122, 3125)
—	—	<u>gürle-</u>	گۈرلە- (2031)
<u>güz</u>	گۈز (1933)	<u>güz</u>	گۈز (1931, 1960)

Bazı Türkçe kelimelerde; güröh گۈرۈه (1517), günäh گۈناه (1164), günän گۈنان (1102), göl گۈل (1052), göd گۈد (1971), ger گۈر (460), germ گۈرم (1910) vb...

İçte :

üç noktalı köf ile (گۈ)			
<u>benliği</u>	بەنلىگى (1058)	<u>birigen</u>	بىرىگەن (225, 539)
<u>bilmege</u>	بىلمەگە (2711, 3083)	<u>birlige</u>	بىرلىگە (251, 252, 254)
<u>bilmeğine</u>	بىلمەگىگە (1127)	<u>birliğün</u>	بىرلىگۈن (1733)
<u>bilmeğün</u>	بىلمەگۈن (1566)	<u>bislomegiğün</u>	بىسلەمەگىگۈن (17957)
<u>birige</u>	بىرىگە (2124)	<u>bölügi</u>	بۆلۈگى (1615)
<u>dego</u>	دەگۈ (2118)	<u>biğeyimez</u>	بىگەيمەز (445)
—	—	<u>degin</u>	دەگىن (404)
		<u>doğme</u>	دۆگمە (394, 404, 646, 1114, 1132, 1409, 1425)
<u>güdügiğün</u>	گۈدۈگىگۈن (337)	<u>gögi</u>	گۈگى (3058)
—	—	<u>göde</u>	گۈدە (113)
<u>ögi</u>	اۈگى (1526)	<u>öüt</u>	اۈت (2345)
<u>senliği</u>	سەنلىگى (1058)	<u>sevdügi</u>	سەۋدۈگى (537)

<u>yigin</u>	يِجِين (562)	<u>yigit</u>	يِجِيْت (576, 1137, 1153, 1187, 1970, 1972, 1154)
<u>yigirek</u>	يِجِيرِك (994)	<u>yigitligin</u>	يِجِيْت لِيْغِيْن (1138)
<u>yigirmi</u>	يِجِرْمِي (1938)	<u>yigreği</u>	يِجِرْغِي (334)
kef ile	(ك)		
<u>degme</u>	دِكْمِه (418, 436)		
<u>isigilinde</u>	اِشْغِيْلِكْدِه (79)		

Sonda :

üç noktalı kef ile	(ك)
<u>beg</u>	بِك (414, 2766)
<u>ög</u> !	اَوْل (2230)

Eklerde :

+ki	eki
<u>tondığı</u>	تَنْدُغِي (674)
<u>sondğı</u>	سَنْدُغِي (893, 922, 2115, 1645, 2115, 2122)

c. A y r ı Y a z ı l a n E k l e r

Metinde Türkçe kelimelerdeki bazı ekler birleşik yazılan şekilleri olmakla birlikte ayrı da yazılabilmektedir. Bu ekler şunlardır:

+da

ج 'dan sonra		
<u>gönül-de</u>	گُونُلْ دِه (2293)	<u>gönül-dedir</u>
		گُونُلْ دُر (769)

+dan

ج 'den sonra		
<u>ihtiyâe-dan</u>	اِحْتِيَاْعْ دَا (2194)	
ج 'dan sonra		
<u>gönül-den</u>	گُونُلْ دَا (2846)	<u>yoldan</u>
		يُولْ دَا (2970)

م 'den sonra :

âdem-den آدم دأ (1220)

âlem-den آلَم دَن (1228)

ن 'dan sonra :

ayvân-dan أَيْوَان دَن (2397)

د 'den sonra

gussa-dan غُصَّة دَا (1177)

ortu-dan أَوْزْتَه دَا (2219)

nefha-dan نَفْهَه دَا (1870)

perde-den پَرْدَه دَن (2980)

-di

ل 'dan sonra :

öl-dikim أَوْل دِيكِم (2333)

-dür-

ل 'dan sonra :

ol-dür أَوْل دُر (354)

öl-dür أَوْل دُر (356)

+dür

ب 'den sonra :

açılup-dür آچِلْبُ دُر (771)

kaplayup-dür كَوْبَلِيْبُ دُر (2607)

ağup-dür أَغْبُ دُر (1811)

tertib-dür تَرْتِيْبُ دُر (2356)

ت 'den sonra :

ayet-dür أَيْتُ دُر (2651)

kefâret-dür كَفَارَتُ دُر (2316)

cerâhat-dür جِرَاهَتُ دُر (2817)

ögüt-dür أَوْلْكَتُ دُر (838)

hikmet-dür حِكْمَتُ دُر (2902)

taht-dür تَاْهْتُ دُر (2437)

ج 'den sonra

teferrüc-dür تَفَرُّجُ دُر (2235)

ح 'dan sonra

cerrâh-dür جِرَاحُ دُر (2319)

rüh-dür رُوْحُ دُر (303)

خ 'dan sonra

duzah-dür دُرُزْخُ دُر (1200)

س 'den sonra

heves-dür هَوَسُ دُر (1849)

ش 'den sonra

günceğ-dür (1592) گُنْش دُرkeplamağ-dur (2595) کُپْلِمَاش دُرoturmağ-dur (2366) اُتُرْمَاش دُرurmağ-dur (735) اُورْمَاش دُر

س 'dan sonra

hāḡa-dur (2580) حَاش دُر

ع 'dan sonra

şun'ı-dur (3096) شُنْج دُر

غ 'dan sonra

fāriğ-dur (3090) فَاْرِغ دُرyağ-dur (2571) یَاغ دُر

ق 'dan sonra

'ılk-dur (706) اِیْلَک دُرoynamağ-dur (1144) اُیْنَمَاش دُرkulak-dur (293) کُولَک دُرşınmağ-dur (583) شِیْنَمَاش دُرlâyık-dur (143) لَیْک دُرtoprak-dur (2591) تُپْرَک دُر

ک 'den sonra

dirlägi-dür (250) دِرْلَیْگ دُرigmek-dür (1348) اِیْمَک دُرgerek-dür (1408) گِرَک دُرpāk-dür (1253) پَک دُرgög-dür (1224) گُگ دُرyimək-dür (1176) یِیْمَک دُر

ل 'dan sonra

'akıl-dur (1263) اَکِیل دُرkül-dür (1993) کُل دُرdegül-dür (845) دِگُل دُرol-dur (120) اُول دُرgöğül-dür (2014) گُگُل دُرyil-dür (1237) یِیل دُر

م 'den sonra

âdem-dür (2930) آدَم دُرgam-dur (1410) گَم دُرbenüm-dür (2217) بِنُم دُرhakem-dür (1692) حَکَم دُر

ن 'dan sonra

cān-dur (159) چَان دُرnişān-dur (252) نِشَان دُرhayvān-dur (2536) حَیْوَان دُرsebebden-dür (2584) سَبَبْدَن دُرhemān-dur (2582) هَمَان دُرsoğan-dur (1383) سُوْغَان دُرma'den-dür (3117) مَادَن دُرsultān-dur (952) سُلْطَان دُر

ز 'den sonra :

güfletle-dür غُفْلَةً دُرُّ (1154)

'igretle-dür عِغْرَةً دُرُّ (1154)

pâyigeh-dür پَایْگَه دُرُّ (2495)

sermāye-dür سَرْمَایَه دُرُّ (1139)

B 'den sonra :

cūnda-dür جَآنَدَه دُرُّ (2150)

dilde-dür دِلْدَه دُرُّ (1730)

dirlakde-dür دِرْلَاکَدَه دُرُّ (341)

kānda-dür کَآنَدَه دُرُّ (363)

perdo-dür پَرْدَه دُرُّ (452)

sende-dür سَنَدَه دُرُّ (736)

ی 'den sonra :

buflay-dür بُغْدَلِی دُرُّ (3129)

gabi-dür گَبِی دُرُّ (1244)

göyli-dür گُؤْیَلِی دُرُّ (2739)

isot-dür اِسْتِی دُرُّ (529)

tağs-dür تَاغْسِی دُرُّ (491)

zikri-dür ذِکْرِی دُرُّ (1039)

* dūrür

پ 'den sonra :

vācib-dür وَآجِیْب دُرُّ (1746)

ت 'den sonra :

'igret-dürür عِغْرَتَه دُرُّ (321)

ش 'den sonra :

almış-dürür اَلْمِش دُرُّ (713)

gıtmış-dürür گِتْمِش دُرُّ (2327)

tağılmış-dürür تَاغِیْلِش دُرُّ (720)

utmış-dürür اُتْمِش دُرُّ (69)

ع 'dan sonra :

günel-dürür گُؤْیَل دُرُّ (1303)

ق 'dan sonra :

'ağ-dürür عَآğ دُرُّ (769)

lāyık-dürür لَآیِک دُرُّ (69)

ل 'dan sonra :

'amrāyıl-dürür عَمْرَآیِل دُرُّ (1371)

dil-dürür دِل دُرُّ (1583)

göyül-dürür گُؤْیُل دُرُّ (1577)

hāl dürür حَال دُرُّ (1153)

ه 'den sonra :

hükla-dürür حَاکِم دُرُّ (2479)

kāyın-dürür کَاآیِم دُرُّ (3095)

kim-dürür کِم دُرُّ (996)

kāyın-dürür کَاآیِم دُرُّ (1622)

ن'dan sonra			
<u>neydān-durur</u>	(761) نِيدَان دُرُر	<u>sultān-durur</u>	(1662) سُلْطَان دُرُر
<u>rahmān-durur</u>	(946) رَحْمَان دُرُر	<u>ten-dürür</u>	(2599) تِن دُرُر
Δ'den sonra			
<u>cūnda-durur</u>	(743) جَانْدَه دُرُر		
س'den sonra			
<u>'alī-dürür</u>	(2910) عَلِي دُرُر	<u>o'zli-durur</u>	(2312) اَوْزلي دُرُر
-GİL			
ن'dan sonra			
<u>idin-gil</u>	(972) اِدِين گِيل		
+LAn-			
ل'dan sonra			
<u>hāl-lenürse</u>	(3110) حَال لِنُورَسَه		
+LAr			
ت'den sonra			
<u>nebāt-larda</u>	(3029) نَبَات لَرْدَه	<u>taht-lara</u>	(771) تَخْت لَرِي
س'den sonra			
<u>heves-ler</u>	(2833) هَوَس لَر		
ف'den sonra			
<u>'ārif-ler</u>	(2235) عَارِف لَر		
ك'den sonra			
<u>ivmek-leri</u>	(803) اِوْمَك لَرِي		
ل'dan sonra			
<u>aḥvāl-leri</u>	(1614) اَحْوَال لَرِي	<u>hāl-ler</u>	(1125) حَال لَر
<u>el-leriyle</u>	(2673) اِل لَرِكَلَه	<u>kul-lar</u>	(2909) كُول لَر
<u>göjül-ler</u>	(366) گُوكُل لَر	<u>yil-ler</u>	(37) يِل لَر
م'den sonra			
<u>hükma-ler</u>	(1691) حُكْم لَر	<u>mazlūn-lara</u>	(1375) مَظْلُوم لَرَه
ن'dan sonra			
<u>bağcavān-lar</u>	(1527) بَاغْجَوَان لَر	<u>hayvān.-lara</u>	(2962) حَيْوَان لَرَه
<u>efsūn-ları</u>	(953) اَفْسُون لَرِي	<u>soyrūn-lara</u>	(453) سَوْرَان لَرِي

2 'den sonra			
<u>değne-ler</u>	دَغْنَةُ لَر (1422)		
Δ 'den sonra			
<u>perde-ler</u>	پَرْدَةُ لَر (3116)		
+LIK			
ت 'den sonra			
<u>yigit-ligla</u>	يَغِيْتُ لَيْكِن (1133)		
ك 'den sonra			
<u>iki-likle</u>	اِيكِي لَيْكَلَا (335)		
ل 'dan sonra			
<u>kāhil-ligandan</u>	كَاوِيل لَيْغَانْدَا (2330)	<u>kul-ligūqa</u>	كُل لَيْغُوْقَا (1769)
ن 'dan sonra			
<u>elgin-lige</u>	اَلْغِيْن لَيْكَلَا (309)	<u>maskin-lige</u>	مَيْسَكِيْن لَيْكَلَا (309)
		<u>sultān-ligān</u>	سُلْطَان لَيْغَان (2515)
د 'den sonra			
<u>bile-lik</u>	بِيْلَا لَيْكَلَا (1043)		
ز 'den sonra			
<u>āsūze-lak</u>	آسُوْدَةُ لَيْكَلَا (1079)	<u>kanda-ligān</u>	كَنْدَا لَيْغَان (3079)
<u>güyende-lak</u>	كُوْيَنْدَا لَيْكَلَا (2438)	<u>paşāh-ligān</u>	پَاْشَاه لَيْغَان (1690)
		<u>rüyende-lak</u>	رُوْيَنْدَا لَيْكَلَا (2456)
+LU			
ل 'dan sonra			
<u>hāl-lü</u>	حَال لُو (1323)		
سdf			
ل 'dan sonra			
<u>dogül-misç</u>	دُوْغُل مَيْسِج (210)		
+MÜZ			
Δ 'den sonra			
<u>öünle-müzo</u>	أُوْنْلَا مُوْزَا (222)	<u>değne-müze</u>	دَغْنَةُ مُوْزَا (1113)
+ müj			
Δ 'den sonra			
<u>perde-müj</u>	پَرْدَةُ مُوْج (3121)		

+ (s)I(n) + (3. teklik iyelik eki)

ه 'den sonra

cümle-sin جُمْلَةٌ سِن (1859)

hutbe-sin حُطْبَةٌ سِن (1815)

پ 'den sonra

uçuncu-sin أُخْرُوعِي سِن (1444)

üzre-sinde أُزْرَةٌ سِنْدَةٌ (2021)

+sîn (2. teklik bildirme , copula)

ل 'dan sonra

resûl-sin رَسُولٌ سِن (166)

م 'den sonra

habîbüm-sin حَبِيبٌ سِن (209)

rahîm-sin رَحِيمٌ سِن (381)

و 'dan sonra

kanda-sın كَنْدَةٌ سِن (2351)

+süz

ه 'den sonra

gâre-süzem غَارَةٌ سُوزِم (1776)

ك 'den sonra

emek-süzün عَمَلٌ سُزِين (1078)

şek-süzün شَكٌّ سُزِين (2257)

پ 'den sonra

ma'nî-süz مَعْنَى سِز (2423)

Not: Metinde birleşik sayılar daima ayrı olarak yazılmaktadır.

yüz trigirni dört bin

يُوزُ تِرِغِرْمِ دُرْتِ بِنِك (2697)

yigirmi dört bin

يِغِرْمِ دُرْتِ بِنِك (265)

d. Bitigik Yazılan Ekler

Metinde edat, bağ ve ek-filil olan bazı kelimeler kendinden önce gelen kelimelere bitigik yazılmıtır.

+ILA edata :

<u>aşacıla</u>	أَشَاحِلَه (2473)	<u>rahmetile</u>	رَحْمَتِيَه (2676)
<u>hırşıla</u>	حِرْشِيَه (2560)	<u>yillile</u>	يِيْلِيَه (642)
<u>hikmetile</u>	حِكْمَتِيَه (264)	<u>zikrile</u>	زِكْرِيَه (75)

+içün edata :

<u>hevesçün</u>	حَوْسْچُون (1119)	<u>meydāniçün</u>	مَيْدَانِيچُون (151)
<u>itmeğiçün</u>	اِتْمَكِيچُون (2379)	<u>neçün</u>	نَچُون (1316)

dahı edata :

<u>sendahı</u>	سَنْدَاهِي (907)	<u>oldahı</u>	اُولْدَاهِي (2761)
----------------	------------------	---------------	--------------------

degin edata :

<u>eledegin</u>	اَلْدَالْن (404)
-----------------	------------------

ki bağlama edata :

<u>bilki</u>	بِيْلِكِي (1290)	<u>neki</u>	نَكِي (119)
		<u>olki</u>	اُولْكِي (2663)

kim bağlama edata :

<u>bakkim</u>	بَاكِكِيْم (1374)	<u>nekin</u>	نَكِكِيْم (1427)
<u>bilkim</u>	بِيْلِكِيْم (326)	<u>olkim</u>	اُولْكِيْم (1426)
<u>eylekim</u>	اَيْلِكِيْم (209)	<u>yokkim</u>	يُوكِكِيْم (439)
		<u>zamānkim</u>	زَمَانِكِيْم (229)

mî soru eki :

<u>hālakımadur</u>	حَالَكِيْمَدُر (1320)	<u>mahlūkımadur</u>	مَاحْلُوكِيْمَدُر (1320)
		<u>lāyıkıma</u>	لَايِكِيْمَا (1412)

ne soru zamiri :

neyle- < ne eyle-; nit- < ne it-; nol- < ne ol- gibi vokal kaynaşması olan kelimelerde ve ki, kim, çün gibi edatlarla birlikte yazılır.

<u>noyledi</u>	نِيْلَدِي (686)	<u>neki</u>	نَكِي (199)
<u>nitdi</u>	نِيْتَدِي (572)	<u>nekim</u>	نَكِكِيْم (893)
<u>nolısar</u>	نُولِسَار (3032)	<u>neçün</u>	نَچُون (1316)

i- yardımcı fiili

+İdi

<u>iragıdı</u>	اِیْرَاغِدِی (131)	<u>varıdı</u>	وَارِیْدِی (7)
<u>taparlaradı</u>	تَپَارَلَارِیْدِی (230)	<u>yürütmezlerıdı</u>	یُورُتْمَزَلَارِیْدِی (237)

+iken

<u>adomiken</u>	آدِیْمِیْکِن (2125)	<u>diriken</u>	دِیْرِیْکِن (1522)
<u>bilimiken</u>	بِیْلِمِیْکِن (1550)	<u>yofıken</u>	یُوفِیْکِن (57)

+İmiş

<u>degülmüşo</u>	دِغُولْمُشُ (2461)	<u>noyılmış</u>	نُویْلْمُش (2660)
<u>naqışmış</u>	نَکْشِیْمُش (533)	<u>yavuzlanmış</u>	یَاوُزْلُمُش (1523)

+İsa

<u>açığısa</u>	آÇ_یْغِیْسَا (2303)	<u>irerise</u>	اِیْرَارِیْسَا (148)
<u>iderise</u>	اِیْدَارِیْسَا (301)	<u>yolısa</u>	یُولِیْسَا (557)

Pekiştirme sıfatları

<u>gepgevne</u>	جِپْجِوْنَه (1492)	<u>düpdüzi</u>	دُپْدُزِی (1637)
		<u>toptolu</u>	تُپْتُولُ (429)

Buna kelimeler bitişik olarak yazılmaktadır

<u>altamgayala</u>	آلْتَامْغَايَا (2745)	<u>bugün</u>	بُغُون (1913, 3075)
<u>buçes</u>	بُÇES (2492)	<u>sonsonı</u>	سُونْسُونِی (1308)

Yukarıdaki örnekler dışında şu kelimelerin hem bitişik hem ayrı

yazılmış şekilleri bulunmaktadır.

<u>belki</u>	بَلْکِ (2618)	بَلْکِه (2337)
<u>çünki</u>	ÇÜNْکِ (642)	ÇÜNْکِه (2697)
<u>nitelim</u>	نِیْتِکِم (146)	نِیْتِکِه (2470)

e. Yanlış veya İki Türü Yazılan

Yanlış yazılanlar

Kelimeler

<u>ağaz</u>	آغَاZ (613) < آغَاZ		
<u>bustan</u>	بُستَان (292) < بُستَان	<u>ilahā</u>	اِلَهِا (2233) < اِلَهِا
<u>canavarlar</u>	جَانَوَارِلَر (730) < جَانَوَارِلَر	<u>kırat</u>	کِرَاتِه (2650) < کِرَاتِه
<u>din</u>	دِن (2055) < دِن	<u>köşk</u>	کُشْک (2361) < کُشْک
<u>hānumān</u>	خَانِوْمَان (303) < خَانِوْمَان	<u>sa'at</u>	سَاعَت (526) < سَاعَت
<u>naşek</u>	نَاشْک (2041) < نَاشْک	<u>terkibi</u>	تِرْکِیْبِی (2555) < تِرْکِیْبِی
		<u>tertibi</u>	تِرْتِیْبِی (1244) < تِرْتِیْبِی

İki türlü yazılanlar

<u>bağsavan</u>	بَغِيضَان (1512)	بَغِيضَان (1483)
<u>bolki</u>	بَلَك (2112)	بَلَك (2113)
<u>şerâğ</u>	شَرَاغ (1754)	شَرَاغ (2725)
<u>nitelikim</u>	نَيْتِكُمْ (2470)	نَيْتِكُمْ (146)

f. ş e d d e n i n Y a z ı l ı ğ ı

Arapça kelimelerde geddenin gösterilmesi düzenli değildir. Kelimeler vezin gereği olarak bazen şeddeli bazen şeddesiz olarak yazılmıştır.

<u>hak</u>	حَق (200)	<u>haka</u>	حَكَ (65)	<u>hakka</u>	حَكَّ (343)
<u>had</u>	حَد (2513)	<u>hadd</u>	حَدَّ (1955)		
<u>hâs</u>	حَاص (415)				
<u>hâşiyet</u>	حَاشِيَّة (1496)	<u>hâşiyet</u>	حَاشِيَّة (1424)		
<u>şeker</u>	شَكْر (2061)	<u>şekker</u>	شَكَّر (2190)		
<u>şek</u>	شَك (348)	<u>şeksüz</u>	شَكَّز (670)		

Türkçe kelimelerde de ünlü düşmesi, ünsüz türemesi veya ekleşme sebebiyle iki ünsüzün yanyana gelmesi halinde şedde kullanılmaktadır. Bu durumda ünsüzün üzerine şeddeyle birlikte hareketin konulduğu örneklerle birlikte, iki ünsüzün yazılıp bir de fazladan şeddenin konulduğu örnekler de görülmektedir.

Ünlü düşmesi ile :

ollum أُولُوم (1109) < olalum

Ünsüz türemesi ile

issi إِسِّي (2790) uşşan أُوشَّان (746)

ekleşme ile :

<u>değülmeşe</u>	دَعُولْمَشَا (2461)	<u>kullık</u>	كُولُوك (119)
<u>dillü</u>	دِيلُّ (621)	<u>oddan</u>	أُودَّان (2603)
<u>dördden</u>	دُورْدَدَان (2427)	<u>unmağal</u>	أُونْمَاغَال (2120)
<u>kullığı</u>	كُولُوكِي (1166)	<u>yolları</u>	يُولُوكَارِي (419)

C. Tenvinin Yazılışı

Ketinde bir ünlâ özelliği olarak Arapça beden بَدَأ (1299) kenefsin vahid كُنْفَسٍ وَادِعٍ (2453) gibi kelimelerin yanında, Türkçe'nin bazı skleri de tenvinle yazılmaktadır.

+DAn :

<u>bir-den</u>	بُرْدًا (595)	<u>kimsene-den</u>	كَيْفَةً دًا (409)
<u>için-den</u>	إِچْنَدًا (331)	<u>sen-den</u>	سِنَدًا (376)

-vAn :

<u>dir-ven</u>	دِرْوًا (554)
----------------	---------------

-An :

<u>ışled-en</u>	إِشْلَدًا (952)	<u>yarad-an</u>	يَارَهُ دًا (712)
-----------------	-----------------	-----------------	-------------------

-mâdin :

<u>ko-mâdin</u>	كُومَدًا (1040)
-----------------	-----------------

h. F a r s ç a b i E d a t ı n ı n Y a z ı l ı ş ı

bi+ edatının yazılışı oldukça düzenlidir. Örneklerin pek çoğunda ayrı yazılmaktadır.

<u>bî-'aded</u>	بِيْ كَدَد (998)	<u>bî-gümân</u>	بِيْ كُيْمَان (561)
<u>bî-bîğ</u>	بِيْ بِيْغ (5)	<u>bî-kerân</u>	بِيْ كَرَان (2003)

Ancak, bîzâr بِيْذَار (1043) ve bugün, 'beyhude' olarak telaffuz ettiğimiz kelimedeki bî+ edatı bihüde بِيْهُودَه (1429) şeklinde bitişik yazılmıştır.

ı. İ s i m T a m l a m a l a r ı n ı n Y a z ı l ı ş ı

İsim tamlamalarındaki tamlayan ve tamlanan kelimeler arasındaki tamlama eki daima hareke ile gösterilmektedir.

<u>ad-ı ma'rûf</u>	أَدِ مَعْرُوفِ (10)	<u>hîl'at-i devlet</u>	هَيْلَاتِ دَوْلَتِ (738)
<u>'aql-ı küll</u>	عَقْلِ كُؤْلِ (14)	<u>ķab-ı ķap</u>	كَابِ كَابِ (2566)
<u>aşl-ı demde</u>	أَشْلِ دَمْدَه (6)	<u>rahmet-i hak</u>	رَحْمَتِ حَقِّ (355)
<u>emr-i hak</u>	أَمْرِ حَقِّ (712)	<u>tal'at-i ay</u>	طَلَاتِ آيِ (1053)

B. SES BİLGİSİ

1. Ünlüler

Metnimizde tespit ettiğimiz Ünlü türleri şunlardır:

a, e, ı, i, ü, u, ü, o, ö, bunların dışında metnin ortografik hususiyetleri kapalı e (ó) sesinin tespitini mümkün kılmamaktadır. Yine metnin manzum olması sebebiyle Türkçe kelimelerde uzun Ünlü olup olmadığını imlâdan tespit etmek mümkün değildir. Uzun olarak işaretlenen i' sesi ise sadece bir nida olan اِي i'de ve oklemede ortaya çıkan هُنْمَتِيْعِيْن (104), دَا'وَتِيْلَه دَعْوَتِيْلَه (281) gibi örneklerde iyelik ekli bir kelimeye eklenen kelimelerde vezin gereği ortaya çıkan hallerde gösterilmiştir.

a. İlk hece i'leri

Bugün e'li olarak telaffuz edilen ilk hece i'leri, Eski Türkçe devresinin başta ve iç seslerdeki i' sesi metnimizde i olarak devam ettirilmektedir. (47)

Basta :

<u>il</u>	اِيْل	(1673,2137)	<u>irilmaz</u>	اِيْرِيْمَزْ (1028)
<u>ilgi</u>	اِلْجِي	(2745)	<u>irte</u>	اِيْرْتَهْ (564)
<u>irdi</u>	اِرْدِي	(335)	<u>ışıkde</u>	اِيْشِيْكَدَهْ (13)
<u>ingüre</u>	اِنْكُرَهْ	(2103)	<u>itdi</u>	اِيْتْدِي (613)

İçte :

<u>bil</u>	بِيْل	(1963)	<u>yıgdür</u>	يِيْكَدُرْ (2237)
<u>biş</u>	بِيْش	(153)	<u>yil</u>	يِيْل (642)
<u>didı</u>	دِيْدِي	(149)	<u>yim</u>	يِيْم (2962)
<u>dirildi</u>	دِيْرِيْلْدِي	(240)	<u>yimek</u>	يِيْمِيْكَ (1043)
<u>dirnekleri</u>	دِيْرْنِيْكَلِي	(303)	<u>yimig</u>	يِيْمِيْغ (1069)
<u>dirgürdiler</u>	دِيْرغُرْدِيْلَر	(1819)	<u>yiyemeye</u>	يِيْيِيْمِيْهِيْ (1503)

47. inan- fiili, imlânın inan- veya inan- çekimlerinden birini kesin olarak tespite imkân olmadığından inan- çekli tercih edilmiştir.

<u>gice</u>	كَيْجِ (154)	<u>yığı</u>	يَيْجِي (310)
<u>girçek</u>	كِرْجِكْ (256)	<u>yığıle</u>	يَيْجِيلَه (1503)
<u>girü</u>	كِرْجُر (291)	<u>yir</u>	يِير (694)
<u>virüi</u>	رِرْد (116)	<u>yire</u>	يِيرَه (204)
<u>yidi</u>	يِيدِي (1522)	<u>yirindür</u>	يِيرِينْدُر (1145)
<u>yidi (sayı)</u>	يِيد (594)	<u>yitmiş (sayı)</u>	يَيْتَمِش (2617)
		<u>yitürür</u>	يَيْTÜRÜR (1370)

Metinde teklik 1.gahıs zamiri ben'in bini يِينِي (522) ve 2.tek-
lik gahıs zamiri sen'in 'sini' سِينِي (84) göklünde görülmesi bir e > i
değişikliği olmayıp, değişik bir imlâ ile ortaya çıkan bir durumdur. Yine
nida olan i'nin durumu da y'nin ünlüleri daraltma ve inceltmesi ile ilgi-
lidir, ay > ey > iy > i.

b. İlk Hece e'leri

Metinde Eski Türkçe devresindeki gibi e'sesini koruyan ve bugün i
ünlüsüyle telaffuz edilen kelimeler ise şunlardır:

<u>eyü</u>	أَيْر (534)	<u>eylügen</u>	أَيْلُغَن (1622)
		<u>reydügümüz</u>	رَيْدُغُMÜZ (733)

c. Ünlü Uyumu

ca. Damak Uyumu (Kalınlık-incecik): Metnimizde umumiyetle damak
uyumu mevcuttur. Ancak, aşağıda örneğini vereceğimiz eklerde bu uyuma aykırı
bir hal görülmektedir. Bu aykırılıkları kalan sıraya geçme ve zarf fiil
eki bağlıkları altında toplayabiliriz.

Kalin Sıraya Geçme Hadisesi

41K: 41K okının ince sıradan yabancı kelimelere geligi hususî bir hal
arzotmaktadır. Kalın sıradan bir okın ince sıradan bir kelimeye eklenmesi
sebebiyle önce bu tür kelimeleri Çağatayca'da olduğu gibi kalın sıradan
okumanın uygun olacağı düşünüldüğünde (48) metnimizi esas aldığımızda

48. F. K. Timurtaş, 'Bu ek nonu e ile biten yabancı kelimelere eklendiği
zaman kalın görülür. Bu husus yabancı kelimelerin o devirden kalın telaf-
fuz edildiklerini göstermektedir', Eski Türkiye Türkçesi, s.78

Bu tür örneklerin sadece yabancı kelimelere has olmayıp, Türkçe kelimelerde de görülmesi bunun fonetik bir sebebe dayanabileceğini akla getirmektedir.

+LIK

<u>cüyende-lık</u>	جُوَيْدَةً لِقْ (2431)	<u>kâhil-lık</u>	كَاهِلٌ لِقْ (2330)
<u>güyende-lık</u>	كُوَيْدَةً لِقْ (2432)	<u>peygamber-lık</u>	پَيْغَمْبَرٌ لِقْ (231)
		<u>püyende-lık</u>	پُوَيْدَةً لِقْ (2452)

-icak

ölicak اُولِيْحَقْ (2776) örneğinde Türkçe bir kelimeye gelmiştir.

Bazı Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde de, meseâ Tezkiretü'l Evliya'da, aynı şekildeki eklemelere ait örnekler vardır. gelicak كَلِيْحَقْ (4754) ölicak: اُولِيْحَقْ (11134), iledüçüm اِشْلَدُوْغْ (109a1), itak: اِيْتَدُوْغْ (110b11) gibi. (49)

Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere +LIK, -icak, -dük eklerindeki k, g sesleri kondinden önceki ince vokali kalın sıraya çeker ve art sıraya geçen bu ünlüler de g ve k'yi ğ, k yapar. Bu hadisenin Anadolu Ağızlarında da örneklerini bulmak mümkündür, büküldü (62-112), doğmuşlar (3-16), sürduk (25-2), yuklüyo (4-32) gibi. (50)

- iken zarf-fiil eki :

-iken zarf-fiil eki damak uyumuna girmeyen eklerdendir.

oğlaniken اُوْغْلَانِيْكَنْ (1135)

Yukarıdaki örneklerin dışında metnimizde damak uyumu güçlüdür. Bazı metinlerde bu uyuma aykırı halde bulunan eki aldiiyet ekinin bile kalın veya ince sıradan kelimelere gelmesi halinde de tamamen uyuma giren şekillerle karşılanmaktadır.

+KI	Kalın sıradan kelimelerde :	İnce sıradan kelimelerde :
	<u>andağa</u> اِنْدَاغَا (1060)	<u>senderi</u> سِنْدَرِي (2115)
	<u>ka'riındağa</u> كَاْرِيَانْدَاغَا (2032)	<u>tenderi</u> تِنْدَرِي (674)
	<u>solundağa</u> سُولُوْنْدَاغَا (3133) gibi.	

49. Selahaddin Olcay, Tezkiretü'l - Evliya, s.46

50. Meynep Korkmaz, Mevşehir ve Yürüşi Ağzı, s.49 ve 79

cb. Dudak Uyumu (Düzlük-yuvarlaklık): Dudak uyumu Eski Türkçe'de bugünkü manada tam değildir. Eski Anadolu Türkçesinde ise, bu uyum bugünkü ölçülere göre oldukça bozuktur. Metnimizde de aynı durum hakimdir, bu bozuklukları şu şekilde gruplandırabiliriz.

Yuvarlaklaştırma

Düzleşme

Erişimede yuvarlaklaştırma ve düzleşme

cb. Y u v a r l a k l a ş t ı r m a

a. Eski Türkçe'de olduğu gibi ikinci hecede yuvarlak ünlü taşıyan kelimelerin devam ettirilmesiyle meydana gelen yuvarlaklaşmalar.

<u>ağu</u>	أَغُو (165) < <u>ağu</u>	<u>eyü</u>	أَيُو (534) < <u>edigi</u>
<u>altun</u>	الْتُون (1331) < <u>altun</u>	<u>gondü</u>	كَنْدُو (112) < <u>kentü</u>
<u>avuç</u>	أَوْخ (30) < <u>adut</u>	<u>girtü</u>	كِرْتُو (249) < <u>kirtü</u>
<u>borü</u>	بَرُو (326) < <u>borü</u>	<u>karğu</u>	كَرْشُو (1445) < <u>karğu</u>
<u>dogül</u>	دُغُل (361) < <u>teğil</u>	<u>yalduz</u>	يَلْدُز (3081) < <u>yultuz</u>
<u>osrük</u>	أَسْرُك (1302) < <u>osrük</u>	<u>tanuk</u>	تَانُك (174) < <u>tanuk</u>

b. Eski Türkçe devresinden sonra çeyitli fonetik değişimler neticesinde ortaya çıkan yuvarlaklaşmalar.

G ≠ gesinin erimesiyle meydana gelen yuvarlaklaşmalar.

g'nin sıssızlaşması sonucu ünlü yuvarlaklaşır ve uzar.

<u>alu</u>	أَلُو (1793) < <u>alıg</u>	<u>kanı</u>	كَانُو (367) < <u>kanıg</u>
<u>ayru</u>	أَيْرُو (1982) < <u>adırg</u>	<u>kapu</u>	كَبُو (205) < <u>kapıg</u>
<u>bilü</u>	بِلُو (1957) < <u>bilig</u>	<u>kaygu</u>	كَيْغُو (915) < <u>kadıg</u>
		<u>sayru</u>	سَاَيْرُو (2754) < <u>sayrıg</u>

Dudak ünsüzlerinin etkisiyle meydana gelen yuvarlaklaşmalar.

<u>delü</u>	دَلُو (2153) < <u>tilbe</u>	<u>sovuk</u>	سَوُوك (433) < <u>sogak</u>
<u>demür</u>	دَامُور (537) < <u>temir</u>	<u>yavu</u>	يَاو (64) < <u>yaga</u>
		<u>yavuz</u>	يَاوُز (502) < <u>yabız</u>

Eski Anadolu Türkçesinde bazı yuvarlaklaşmalar.

<u>arkun</u>	أَرْكُون (275)	<u>aykut</u>	أَيْكُت (1627)
		<u>igük</u>	إِغُك (1604)

cbb. Düzleşme

a. Eski Türkçeye has düzleşmeler.

Eski Türkçe'den beri ikinci hece ünlüsünün düz olarak devam ettirilmesi neticesinde ortaya çıkan bir dudak uyumsuzluğudur.

<u>bulut</u>	بُولُوت (914)	<u>oka-</u>	أَوْت- (397)
<u>günış</u>	گُنِش (1381)	<u>yüri-</u>	يُور- (274)

b. Eski Anadolu Türkçesine has düzleşmeler.

<u>bulın</u>	بُولِنْ (1550)	<	<u>bulun</u>	
<u>kuru</u>	قُرِي (764)	<	<u>kuruğ</u>	
<u>uzun</u>	أُزُن (557)	<	<u>uzun</u>	~ (uzun'la beraber (558))
<u>yumuğ</u>	يُومُش (269)	<	<u>yumuğ</u>	~ (yumuğ'la beraber (1069))

cbb. Eklemlerde Yuvarlaklaşma ve Düzleşme

1. Daima yuvarlak ünlülü oklar

2. Daima düz ünlülü oklar

3. Hem düz hem yuvarlak ünlülü oklar

1. Daima Yuvarlak ünlülü oklar:

+ ArU	'direktive'	+IU	'isim+isim'	+Uy	'2.tek.gah.iy.'
+cUl	'isim+isim'	+mür	'fiil+isim'	+(y)Up(+dUr)	'gerundium'
+dUr(-Ur)	'bildirme eki'	+cUl	'isim+isim'	+(y)Uban	'gerundium'
-dUr-	'ettişenlik'	+cUn	'3.tek.emir'	-(y)UbanUy	'gerundium'
+dUk	'partisip'	-cünler	'3.tek.emir'	+Um	'1.tek.gah.'
+düğe	'partisip'	+cUz	'isim+isim'	+(n)Uy	'genetive'
+düz	'isim+isim'	-(y)Uban	'gerundium'	+Un	'2.gah.tek.'
-GU	'fiil+isim'	-Uk	'fiil+isim'	+UyÜz	'2.gok.gah.'
		+Uk	'1.gok.gah.'	-Ur-	'fiil+fiil'
		+Ur	'isim+fiil'	+In	'1.tek.gah.'
		+Ua	'1.tek.gah.'	+vÜz	'1.gok.gah.'

2. Daima Düz ünlülü oklar

+gI	'isim+isim'	+(y)I	'accusativo'	-mI	'soru edatı'
+dIn	'ablative'	-IcAK	'gerundium'	-mIg	'partisip'
-cIl	'emir pekiştirme'	-Il-	'fiil+fiil'	-(I)g	'fiil+fiil'
+(s)I(n)	'3.tek.iyo.'	+(y)Inca	'gerundium'	+cIn	'2.tek.gah.'
		-(y)InAr	'gelecek z.'	+sIz	'2.gok.gah.'

3. Hem Düz Hem Yuvarlak ünlülü oklar

+I ₃ a	'isim+isim'	+Uk	'isim+isim'	+(I ₂)ncI	'isim+isim'
-(I)I	'fiil+fiil'	+(I ₂)a	'fiil+fiil'	-v ₄	'fiil+isim'

2. Ünsüzler

a. ÜtümlülenceBasta :

<u># t > # d</u>	İnce sıradan kelimelerde.	
<u>dek</u>	دَكْ (129)	<u>dingür-</u> دِنگُورْ (2223)
<u>deg-</u>	-دَكْ (1410)	<u>diri</u> دِرِي (303)
<u>degin</u>	دِكِنْ (404)	<u>diril-</u> دِيرِلْ (240)
<u>degin-</u>	-دَاكْ (460)	<u>dirnek</u> دِرْنَكْ (303)
<u>degir-</u>	-دِكِرْ (1133)	<u>diş</u> دِيْشْ (978)
<u>derme</u>	دِرْمَ (394)	<u>diz</u> دِيزْ (2337)
<u>değül</u>	دِغُلْ (457)	<u>dök-</u> دُورْ (1307)
<u>degür-</u>	-دُورْ (2377)	<u>dün-</u> دُنْ (15)
<u>deniz</u>	دِنِيزْ (765)	<u>dört</u> دُورْتْ (216)
<u>derle-</u>	-دِرْلَ (2367)	<u>döge-</u> دُورْغَ (151)
<u>deri</u>	دِرِي (2444)	<u>düken-</u> دُورْگَ (1367)
<u>di-</u>	-دِي (149)	<u>dün</u> دُنْ (910)
<u>dik-</u>	-دِكْ (1486)	<u>dürlü</u> دُورْلُ (109)
<u>dile</u>	دِلَ (2463)	<u>düg</u> دُورْغْ (1044)
<u>ding</u>	دِنِجْ (2330)	<u>düg-</u> دُورْغْ (117)
<u>dir-</u>	-دِرْ (381)	<u>düz</u> دُورْ (405)
<u>direk</u>	دِرْکْ (1659)	<u>düzül-</u> دُورْزُلْ (2484)

Yukarıdaki örneklerde de görüldüğü gibi ince sıradan kelimelerde ütümlülence ileri derecededir.

Kelime başında ütümlülencemeden t'yi olduğu gibi muhafaza eden kelimeler şunlardır.

<u>E.Tk</u>	<u># t</u>	<u># t</u>	<u># t</u>	<u># t</u>
<u>tek</u>	تَكْ (662)	<u>türk</u>	تُورْکْ (602)	
<u>tü</u>	تُورْ (2470)	<u>türkistan</u>	تُورْکِستانْ (431)	
		<u>türkmen</u>	تُورْکْمَنْ (616)	

B. Tk. # t > # d Kalın sıradan kelimelerde.

<u>dad-</u>	دَادْ (729)	<u>datmak</u>	دَاتْمَقْ (2887)
<u>dağı</u>	دَاغِي (639) ~ دَاغِي (388)	<u>dağı</u>	دَاغِي (1180)
<u>dal</u>	دَالْ (1923)	<u>dog-</u>	دُوغْ (1315)
<u>dapu</u>	دَاپْ (374)	<u>delün-</u>	دِلُونْ (2932)
<u>dart-</u>	دَرْتْ (999)	<u>dur-</u>	دُرْ (323)
<u>dartal-</u>	دَرْتَالْ (1005)	<u>dut-</u>	دُرْتْ (998)
<u>dartag-</u>	دَرْتَاغْ (979)	<u>dutı</u>	دُرْتِي (1089)
<u>dağra</u>	دَاغْرَه (1831)	<u>duy-</u>	دُوْيْ (61)
		<u>duz</u>	دُوْز (1616)

Kalın sıradan kelimelerde ötümlüleşme ince sıradan kelimelerdeki ötümlüleşme derecesinde değildir.

B. Tk. # t = t

<u>taş</u>	طَاغْ (433)	<u>tart-</u>	طَرْتْ (3044)
<u>taşıl-</u>	طَاغِلْ (448)	<u>taş (dış)</u>	طَاغْش (2526)
<u>taşıt-</u>	طَاغِيتْ (716)	<u>tağra</u>	طَاغْرَه (890)
<u>taşlu</u>	طَاغْلُو (490)	<u>tok</u>	طَاغْ (1032)
<u>tal-</u>	طَالْ (1727)	<u>toksan</u>	طَاغْسَان (1896)
<u>tam-</u>	طَامْ (2399)	<u>tol-</u>	طَاغْ (1159)
<u>tamar</u>	طَامَر (1616)	<u>tolag-</u>	طَاغْ (451)
<u>tanu</u>	طَانُو (374)	<u>tolp</u>	طَاغْ (1542)
<u>tanuk</u>	طَانُكْ (468)	<u>tolu</u>	طَاغْ (693)
<u>taş</u>	طَاغْ (2428)	<u>ton</u>	طَاغْ (27)
<u>taşla-</u>	طَاغْلَا (807)	<u>tonuk</u>	طَاغْ (2345)
<u>tap-</u>	طَاغْ (990)	<u>toptolu</u>	طَاغْ (230)
<u>tap</u>	طَاغْ (580)	<u>toy-</u>	طَاغْ (370)
<u>tapu</u>	طَاغْ (1185)	<u>toyla-</u>	طَاغْ (311)
<u>tar</u>	طَارْ (2755)	<u>tumanlu</u>	طَاغْ (471)

tar ile yazılmakla birlikte tanıyıcı (388)

E.Tk. # t > d

<u>tağ</u> (162) طاش	<u>dağ</u> (1862) دڭاش	<u>toprak</u> (331) طپراق	<u>doprak</u> (80) دپراق
<u>tatlu</u> (1469) طاتلو	<u>dad</u> (729) داد	<u>tut-</u> (1155) طوت-	<u>dut-</u> (993) دوت-
<u>toğ-</u> (2470)	<u>doğ-</u> (1315)	<u>tur-</u> (2907) طر-	<u>dur-</u> (2495) دُر-
<u>toğru</u> (454)	<u>doğru</u> (86)	<u>tuy-</u> (2223) طوی-	<u>duy-</u> (61) دوی-

E.Tk. # k > g İnce sıradan kelimelerde.

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinin pek çoğunda # k ve # g ünsüzleri için ayırıcı işaretler bulunmaz ve her iki ses için kef (ك) kullanılmıştır. Ancak, Kadı Burhaneddin Divanı'ndaki gelmiş گلمش (285-6), gitmiş گتمش (285-8) gibi örneklerinde olduğu gibi kef'in üstüne üç nokta konularak (ك) veya Cerrahiye-i İlhaniye'de gördüğümüz göbek گبک (17-2), geldiği گلدگی (320-12), gemüğe گمگه (298-5) kelimelerinde kullanıldığı şekilde kef'in altına üç nokta konularak (ك) g sesi ayarlanmıştır. Kur'an Tercümesi'nde de aynı özelliği bulmaktayız. (51) Garib-nâme'nin incelediğimiz bu nüshasında da g sesi için üç noktalı kef (ك) kullanıldığını görüyoruz. Yine aynı ses iki ünlü arasında ve hatta kelime sonunda da üç noktalı kef ile gösterilmiştir.

g sesinin imlâ yoluyla tespit edilmesinin dışında # k > # g değişiminin de kıstas olarak # t > # d değişimini de kullanabiliriz. İnce sıradan # t > # d değişiminin kaideli denilebilecek şekilde gelişmesi # k > # g değişimi için de bir kayas unsurudur. (bkz. İmlâ hususiyetleri g ünsüzü)

Metnimizde g ile bağlayan kelimeler imlâ bahsinde gösterildiği için burada referansız olarak listelenmiştir.

gel-, geldeci, gelin, gemi, gendü, gendüzi, gegez, geçlü, geçsüz, gereki, gevde, gey, gey-, gez, girtü, giri, gigi, git-, gizle- göç-, göğüs, gög, gögsek, gölge, gönder-, göçlü, gür-, güro, göz, gözgü, gözyağı, güç, güd-, gül-, gümüş, gün, gündüz, güne, güle-, güz. Yukarıdaki örnekler dışında kalan bazı kelimelerde E.Tk'nin k'leri korunmuştur. kes-(203), kim (332), kinse(144)

51. bkz. Kadı Burhaneddin Divanı I. tıpkıbasım TRK, Ankara, 1944; Cerrahiye-i İlhaniye, DTCF Yay. Ankara, 1956, s. 32-33; Muhammed bin Hamza, XV. Yüzyıl bağlamında Yazılmış Kur'an Tercümesi, 2. cilt (Sözlük), Kültür Bak. Yay., İstanbul, 1978

kimesne (939), köpri (2311)

E. Tk. / w / f / : / # / k /

Kelime başında Eski Türkçe'den beri devam eden k' lar Eski Anadolu Türkçesinde de k' olarak muhafaza edilmiştir.

<u>kaç</u>	كُوحْ (2651)	<u>karın</u>	كَارِنْ (2437)
<u>kaç-</u>	كُوحْ- (90)	<u>karğu</u>	كَوْرُغُو (1445)
<u>kaçur-</u>	كُوحْرُ (244)	<u>kat</u>	كَات (699)
<u>kadar</u>	كَدَار (1013)	<u>kat-</u>	كَتْ- (1342)
<u>kağı-</u>	كَاتْ- (1013)	<u>katı</u>	كَاتِي (2000)
<u>kal-</u>	كَال (1660)	<u>katlan-</u>	كَتْلَنْ- (1473)
<u>kanı</u>	كَانَر (324)	<u>kavur-</u>	كَوْرُشُرْ (739)
<u>kan</u>	كَان (917)	<u>kaygu</u>	كَيغُو (5)
<u>kan-</u>	كَانْ- (2269)	<u>kayur-</u>	كَايُرْ (1445)
<u>kanat</u>	كَنَتْ (302)	<u>kıgur-</u>	كِيغُرْ (3010)
<u>kanca</u>	كَنْجَه (1410)	<u>kal</u>	كَال (830)
<u>kanı</u>	كَانِي (609)	<u>kal-</u>	كَالْ- (345)
<u>kanıka</u>	كَانْكَي (359)	<u>kalig</u>	كَالِيغ (323)
<u>kap</u>	كَاب (2536)	<u>kın</u>	كَنْ (2050)
<u>kap-</u>	كَابْ- (990)	<u>kork</u>	كَوْرُقْ (1951)
<u>kapı</u>	كَرَا (1343)	<u>ko-</u>	كَوْ- (787)
<u>karagu</u>	كَارْكَر (533)	<u>kon-</u>	كَوْرُنْ (1506)
<u>kari-</u>	كَوْرْ- (1966)	<u>kop-</u>	كَوْرُپْ (701)
<u>kariş-</u>	كَارِشْ (295)	<u>koy-</u>	كَوْپْ (1573)
		<u>kur-</u>	كَوْرْ (817)

E. Tk. / w / g / : / # / g /

İnce ve kalın sıradan kelimelerdeki g'ler E. Tk.'deki gibi g'dir.

İnce sıradan

<u>gak-</u>	كَكْ (2724)
<u>gari</u>	كَرِي (152)
<u>gevdi-</u>	كَوْرْدِي (2151)
<u>geyde-</u>	كَيْتَه (2712)
<u>gözil-</u>	كَوْرُZ (2399)

Kalın sıradan

<u>gacık-</u>	كَكْكَ (2937)
<u>gakmak</u>	كَكْمَاك (494)
<u>galiha-</u>	كَكْه (39)
<u>gapan-</u>	كَكْپَان (519)
<u>gak-</u>	كَكْ (2397)

İçte :

VtV

İnce sıradan kelimelerde VtV > VdV

<u>gider-</u>	كدر- (1033)	
<u>idin-</u>	ادز- (1454)	
<u>yidi</u>	يدد (694)	

VtV : VtV

<u>bitür-</u>	بشور- (1639)	<u>getür-</u>	گتور- (1639)
<u>etek</u>	اتال (420)	<u>yitür</u>	ييتور- (1370)

Kalın sıradan kelimelerde VtV > VdV

<u>budak</u>	بودق (404)
--------------	------------

VtV : VtV

<u>ata</u>	اتا (2312)	<u>otur-</u>	اوتر- (1007)
<u>katı</u>	کاتی (2000)	<u>otuz</u>	اوتوز (573)
<u>kotar-</u>	کوتور- (2636)	<u>satag-</u>	صاتاش- (2038)
		<u>utan-</u>	اوتاند (898)

Ünlüler arasında kalın ve ince sıradan kelimelere bakıldığında, ince sıradan kelimelerde t > d ve t : t aşağı yukarı eşittir. Kalın sıradan kelimelerde ise umumiyetle t'ler t olarak korunmaktadır.

VkV

İnce sıradan kelimelerde VkV > VgV

<u>büge-</u>	بوغا- (445)	<u>ögüs</u>	اوگوش (1799)
--------------	-------------	-------------	--------------

VkV : VkV

<u>düken-</u>	دکز- (1367)	<u>ekin</u>	اکن (2762)
		<u>iki</u>	ایکی (107)

Kalın sıradan kelimelerde VkV > VgV

<u>dağı</u>	دغی (639)
<u>kıgur-</u>	کيغور- (3010)
<u>sagınc</u>	ساقنج (1171)

VkV : Vkv

<u>akıt-</u>	أَكْت- (203)	<u>koku</u>	كُكُو (2926)
<u>dakı</u>	دَكِي (1180)	<u>okı-</u>	أُوكِي (297)
<u>kakı-</u>	كَاك- (1018)	<u>yakın</u>	يَكِين (673)
		<u>yokuş</u>	يُكُش (3086)
		<u>yukarı</u>	يُوكُرُو (723)

Ünlüler arasındaki k'nin sesinde de t'ye benzer bir duruma vardır. İnce sıradan kelimelerde k'nin korunması veya g olması eşit derecededir. Kalın sıradan kelimelerde ise çoğunlukla k korunmuştur.

VcV

İnce sıradan kelimelerde VcV > VcV

<u>gice</u>	كُجِ (154)	<u>yüce</u>	يُجِ (2788)
-------------	------------	-------------	-------------

VcV : VcV

<u>giçek</u>	كُجِ (1905)	<u>giçi</u>	كُجِي (2170)
		<u>niçe</u>	نِجِ (215)

Kalın sıradan kelimelerde VcV > VcV

<u>acı</u>	أَج (1469)	<u>koca</u>	كُوكَا (1190)
------------	------------	-------------	---------------

VcV : VcV

<u>kaçan</u>	كَاكَان (704)
--------------	---------------

Ünlüler arasındaki ç'de ise ince sıradan kelimelerde ç'nin ötümsüzleşmesi ve korunması eşit derecededir. Kalın sıradan kelimelerde ise ötümsüzleşme kuvvetlidir.

VpV

<u>VpV > VbV</u>	<u>gibi</u>	كُجِي (212)
---------------------	-------------	-------------

VpV : VpV

İnce sıradan kelimelerde		Kalın sıradan kelimelerde
<u>süpür-</u>	سُورِ (1755)	<u>kapu</u>
		كَاپُو (2135)
		<u>tapu</u>
		تَاپُو (31)

Ünlüler arasında p çoklukla korunmaktadır.

VtK (Ünlüden sonra, ünsüzden önce)

İnce sıradan kelimelerde VtK : VtK

etmek أَتَمَّكَ (1616) yitmiş يَتَمَّشِي (2617)

Kalın sıradan kelimelerde VtK : VtK

katlan- كَاتَلَتْ (1473) otla- أُوتِلَتْ (473)

Örneklerden de anlaşılacağı üzere t sesi korunmaktadır.

VkK

İnce sıradan kelimelerde VkK > VgK

egle- أَغْلَى (445) egsük أَغْلَى (327)

egsil- أَغْسَلَتْ (2903) ögsür- أَغْسُرَتْ (2385)

VkK : VkK

bekle- بَكَلَتْ (1439)

Kalın sıradan kelimelerde VkK : VkK

ağsur- أَغْسُرَتْ (2385) yoksul يَتَمَّشِي (164)

K'sesi ince sıradan kelimelerde çoklukla s sesi yanında ötümlüleşerek g olmaktadır. Kalın sıradan kelimelerde ise, ötümlüleşme görülmemektedir.

VcK

Metnimizde örneği yok.

VnK: VnK

İnce sıradan kelimelerde

köpri كَبَّرَتْ (2311)

Kalın sıradan kelimelerde

arpa أَرَبَتْ (3129)

toprak طَبَّرَتْ (331)

yaprak يَبَّرَتْ (1930)

p sesi ince ve kalın sıradan da olsa ötümlüleşmemektedir.

KtV

KtV > KaV

İnce sıradan kelimelerde

gündüz كُنْتُزْ (1129)

Kalın sıradan kelimelerde

yıldız يَلْتُزْ (3081)

KtV : KtV

ince sıradan kelimelerde		Kalın sıradan kelimelerde	
<u>girten-</u>	كِرْتَن (487)	<u>altı</u>	أَلْت (3049)
<u>girtü</u>	كِرْتُو (534)	<u>altun</u>	أَلْتُون (1381)
<u>göster-</u>	كَشَر (233)	<u>kurtar-</u>	كُرْتَر (792)
<u>irte</u>	إِرْت (564)	<u>ortak</u>	أُورْتَق (99)

Bir ünlüden önce ve bir ünsüzden sonra t sesi ince ve kalın sıradan kelimelerde çoklukla korunmaktadır. l sesinden sonra t ya korunmakta ya da ötümlüleşmektedir. n sesinden sonra ise ötümlüleşir. iste- fiilinde ise iste-<E.Tk. iz+de- şeklinde bir gelişme olduğu için buraya dahil edilmemiştir.

KkV

İnce sırada KkV : KkV

Metnimizde örneği yok.

Kalın sıradan KkV : KkV

<u>alkış</u>	أَلْكِش (2311)
<u>arkun</u>	أَرْكُون (275)
<u>aykut</u>	أَيْكُت (1627)
<u>kankı</u>	كَنْكِي (711)

Yukarıdaki örneklerde olduğu gibi k > k şeklinde korunmuştur.

KcV

İnce sıradan kelimelerde KcV > KcV

<u>ince</u>	إِنِجَه (2193)
<u>incin-</u>	إِنِجِن (2062)

KcV : KcV

<u>girçek</u>	كِرْچَك (256)
---------------	---------------

Kalın sıradan kelimelerde KcV > KcV

<u>anca</u>	أَنْجَه (52)
<u>kanca</u>	كَنْجَه (410)

KcV : KcV

<u>akça</u>	أَكْچَه (604)
-------------	---------------

KcV halinde, bu sesteki temayül ötümlüleşme yönündedir.

Sonda :t #t# > d#

İnce sıradan kelimelerde :

slid سِدْ (2277)

Kalın sıradan kelimelerde :

ad اَدْ (730)and اَنْدْ (508)ıurd اُورْدْ (3086)od اودْ (505)ud اودْ (1432)yad يَادْ (201)t : t

İnce sıradan kelimelerde :

dört دُرْتْ (216)et اَتْ (1169)

Kalın sıradan kelimelerde :

at اَتْ (1156)alt اَلْتْ (921)aykut اَيْكُتْ (1627)bulıt بُولِتْ (914)kanat كَنْتْ (302)kat كَنْتْ (699)

t'nin sonda bulunması halinde hem ötümlüleşen hem de ötümsüz olarak kalan örnekleri vardır. Bu sesin kendisinden sonra bir ünsüz gelmesi halinde ötümlü olarak yazılması bir imlâ meselesi olmayıp, ötümlü olarak kullanılmasıyla ilgilidir. Yani, mesele imlâdan ziyade fonetik esasa dayanmaktadır. Yukarıda örneklerini verdiğimiz kelimelerden and'ın ant اَنْتْ (516) şekli de mevcuttur.

k #k > g

İnce sıradan kelimelerde

gög گُورْ (108)görg گُورْ (221)

<u>k : k</u> İnce sıradan kelimelerde		<u>k : k</u> Kalın sıradan kelimelerde	
<u>berk</u>	بِرْك (1049)	<u>ayak</u>	أَيْق (268)
<u>börek</u>	بِرْك (2626)	<u>ayık</u>	أَيْق (1259)
<u>dek</u>	دَك (129)	<u>balık</u>	بَالِق (757)
<u>direk</u>	دِرْك (1659)	<u>barmak</u>	بَرْمَق (2143)
<u>esrük</u>	اَسْرُك (1302)	<u>bayık</u>	بَايِق (1095)
<u>ilk</u>	اِلْك (9)	<u>çok</u>	چُوك (481)
<u>tek</u>	تَك (662)	<u>dağ</u>	دَاغ (2180)
<u>türk</u>	تُرْك (602)	<u>ırak</u>	اِرَاق (1035)
<u>yük</u>	يُك (2111)	<u>ırmak</u>	اِرْمَق (2254)
		<u>kırk</u>	كِرْق (265)
		<u>ok</u>	اُوك (564)
		<u>sak</u>	سَاق (296)
		<u>tok</u>	طُوك (1082)

İnce sıradan kelimelerde ötümsüz kalma, ötümlüleşmeden daha ileride derecededir. Kalın sıradan kelimelerde ise k daima korunur. Cümle içinde k'dan sonra bir vokal gelmesi halinde k > ğ olmaktadır ayağ ol- أَيَاغُ أُول- (2455) gibi.

ç #

<u>ç : ç</u> İnce sıradan kelimelerde		<u>c : c</u> Kalın sıradan kelimelerde	
<u>dinç</u>	دِنْج (2330)	<u>aç</u>	أَج (502)
<u>iç</u>	اِيْج (2596)	<u>ağaç</u>	أَغَاچ (2111)
<u>uç</u>	اُوج (1065)	<u>avuç</u>	اُوج (80)
		<u>kaç</u>	كَاچ (2651)
		<u>kılıç</u>	كِلِج (323)
		<u>kılınc</u>	كِلِنِج (2330)
		<u>saç</u>	سَاچ (1963)
		<u>suç</u>	سُوج (861)

İnce ve kalın sıradan da olsa ç'ler korunmaktadır. Kelimelerin c ile yazılması sadece imlâ hususiyetidir.

p #

p : İnce sıradan kelimelerde : Kalın sıradan kelimelerde :

Metnimizde örneği yok	<u>çalap</u>	چَلَب (132)
	<u>kap</u>	كَب (2536)
	<u>top</u>	طوب (523)

p kelime sonunda korunur. b şeklindeki yazılış imlâ hususiyetidir.

Eklemede :

Vt + V

Vt + V > VaV İnce ünlülü kelimelerde :

Tek heceli kelimelerde		Çok heceli kelimelerde	
<u>dördi</u>	دَرْدِي (604)	<u>berkidalüm</u>	بِرَكِيدَلُوم (1108)
<u>gide</u>	گِدِه (936)	<u>düridür</u>	دُورِدُور (1375)
<u>idüg</u>	اِدُل (2338)	<u>iledür</u>	اِلَادُور (706)
		<u>işide</u>	اِشِيدِه (2285)
		<u>işleden</u>	اِشِلْدِه (952)
		<u>semriden</u>	سَمِرِيدِن (2963)
		<u>yüridür</u>	يُورِدُور (12687)

Kalın ünlülü kelimelerde :

Tek heceli kelimelerde		Çok heceli kelimelerde	
<u>yudar</u>	يُودُر (2692)	<u>ağrıdur</u>	اَغْرِدُور (2386)
		<u>arılada</u>	اَرِلَادِه (2132)
		<u>arıdur</u>	اَرِيدُور (1775)
		<u>asıdasın</u>	اِيسِدَاسِن (1620)
		<u>kaynadur</u>	كَيِنْدُور (43)
		<u>oynadan</u>	اَيْنْدِن (51)
		<u>yarada</u>	يَرَادِه (1738)

Vt# V : VtV

İnce ünlülü kelimelerde :

Tek heceli

Çok heceli

biten بیتن (1496)

Metnimizde örneği yok

örteridi اورتاریدی (2052)öte انا (1343)yiter یتر (146)

Kalın ünlülü kelimelerde :

Tek heceli

Çok heceli

artadur ارتادر (2471)

Metnimizde örneği yok

batar بتار (3062)darta دارتا (999)duta دوتا (999)kata کاتی (2525)şatar ساتار (1623)yirtup یرتپ (453)Örneklerden de görüleceği üzere t ile biten tek heceli kelimeler ünlüile bağlayan bir ek aldıklarında, ince veya kalın sıradan da olsalar t'yikorurlar veya t > d olur. t ile biten çok heceli kelimelerde ise devamlıolarak t > d görülmektedir.Vk# VVk# V > VGV

İnce ünlülü kelimelerde :

Tek heceli

Çok heceli kelimelerde :

Metnimizde örneği yok

birigen بیرین (225)bölügi بولگی (1615)dilege دلاک (3071)diregi دیرگی (1667)egsügi اگسور (406)emege امگه (2378)etegin اتگن (2794)

Kalın ünlülü kelimelerde :

Tek heceli kelimelerde :

Metnim izde örneği yoktur

Çok heceli kelimelerde :

<u>artuğu</u>	أَرْتُوْغِي	(406)
<u>ayağı</u>	أَيْغِي	(2951)
<u>balığıla</u>	بَالِيْغِيْلَا	(776)
<u>doprağı</u>	دُپْرَاغِي	(2211)
<u>ırağadı</u>	إِرَاغَادِي	(131)
<u>ırmağı</u>	اِرْمَاغِي	(2242)
<u>kulağı</u>	كُوْلَاغِي	(832)

VkF V : VkV

İnce ünlülü kelimelerde :

Tek heceli kelimelerde :

<u>çekeydi</u>	چَيْكَيْدِي	(2724)
<u>dikeler</u>	دِيكَلَر	(1387)
<u>dökeler</u>	دُوكَلَر	(1387)
<u>ekersen</u>	اَلْكِرْسَن	(1926)
<u>ilkine</u>	اَلْكِنَة	(117)

Çok heceli kelimelerde :

Metnimizde örneği yok

Kalın ünlülü kelimelerde :

Tek heceli kelimelerde :

<u>aka</u>	اَكَا	(439)
<u>baka</u>	بَاكَا	(3104)
<u>çaka</u>	چَاكَا	(2397)
<u>kanka</u>	كَاكَا	(1952)
<u>oka</u>	اُوكَا	(573)

Çok heceli kelimelerde :

Metnimizde örneği yok

VkF V hâlinde de VtF V'de olduğu gibi k ile biten tek heceli kelimeler, ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında ince veya kalın sıradan da olsalar k'yi korurlar. k ile biten çok heceli kelimelerde ise kalın veya ince sıradan da olsa k > g olmaktadır.

VcFVVc + V > VcV

İnce sıradan kelimelerde :

Tek heceli kelimelerde :

güce كُوْجَه (576)

Kalın sıradan kelimelerde :

Tek heceli kelimelerde :

acıdı اَجِدِي (2896)ucı اُوْجِي (557)

Çok heceli kelimelerde :

Metnimizde örneği yok

Çok heceli kelimelerde :

agacıla اَغَاجِلَه (2473)kılıcı كِيلِيْجِي (242)Vc + V : VcV

İnce sıradan kelimelerde :

Tek heceli kelimelerde :

biğer بِيْغِر (26)gögün كُوْجُنْ (536)içe اِيْچَه (1155)içi اِيْچِي (693)

Çok heceli kelimelerde :

Metnimizde örneği yok

Kalın sıradan kelimelerde :

Tek heceli kelimelerde :

açar اِچِر (2033)kaç-urdılar كَاچِرْدِيلِر (244)sağı سَاچ (174)suğı سُوْچ (862)uçar اُوْچِر (469)

Çok heceli kelimelerde :

Metnimizde örneği yok

Vç + V hâlinde de ç ile biten tek heceli kelimeler ünlü ile bağlayan bir ek aldıklarında ince veya kalın sıradan da olsalar ç'yi korurlar veya ç > c olur. ç ile sonuçlanan çok heceli kelimelerde ise devamlı olarak ç > c olmaktadır.

Vp + V

Vp + V : VpV

İnce sıradan kelimelerde :

Tek heceli kelimelerde :

ip+ile اِبْ يِلَا (990)

Çok heceli kelimelerde :

Metnimizde örneği yok

Kalın sıradan kelimelerde :

Tek heceli kelimelerde :

kapar كَپَر (990)

kopa كُوپَا (130)

tapar طَپَر (990)

yapa يَپَا (2986)

Çok heceli kelimelerde :

galabuğ جَلَابُغ (342)

Kalın veya ince sıradan tek heceli kelimelerde p muhafaza edilir, çok heceli kelimelerde ise p > b olur.

b. Sızıcılışma

b > #v

var- وَار (1182) < bar-

vir- وِر (522) < bir-

viribi- وِرِبِي (171) < biribi-

eklerde

von وَون (2213) < bon

vilz وِلز (116) < biz

b > *v > Ø

ol- اول (82) << bol-

Farsça 'abdest' kelimesinde de bu tür değişme olmuştur, aşağıdaki gibi :

avdaz اَوْدَز (1782) < ābdest

b/ v/

ev اَو (668) < eb

evermek اَوْرَمَك (2771) < eber-

kavıs- كَاوِشِش (2376) < kabıs-

sev- سَو (209) < seb-

sevin- سَاوِن (630) < səbin-

tavar طَاوَار (1036) < tabar

kavğur- (789) ^{*} < kabğur-
sav- (2790) < sab-
savağ- (618) < sabağ-

yavağ (634) < ^{*} yabağ
yavuz (502) < yabız
yalvar- (517) < yalbar-
yavlak (607) < yablak

b/ > v > ø

delü (2138) < tilbe

su (639) < sub
susa- (1781) < suvsa-

a/ > y/

ayak (269) < adak
ayır- (1604) < adır-
ayruk (612) < adruk
biyak (1933) < bıdık
boy- (1942) < bod
eyü (534) < edgü
ie (464) < iâi

goy- (1156) < ked-
kaygu (915) < kadgu
kayur- (1445) < kadgur-
koy- (1573) < kod-
toy- (370) < tod-
uyu- (1043) < udı-
uyku (1084) < udıku
yi (2300) < yıdığ

ba. Erime

g# > ø

Bazı kelimelerde

alu (1793) < alıg köpri (2311) < köprüg
çeri (152) < Hoğ. çerig ıssı (438) < ıslg
giği (2170) < kiçig kamu (10) < kanug

Erime nin ekte mi yoksa kelime tabanında mı olduğunu tespit edemediğimiz kelimeleri bu başlık altında topladık. nite (129) ne+teg şeklinde iki ayrı kelimenin birleşmesi hâdisesi vardır.

Eklerde

- (I) ₃ G > I ₄

acı (1469) < açığ katı (2000) < katıg
arı (84) < arıg kuru (760) < kurug

<u>ası</u>	أَصِي (488) < <u>asıg</u>	<u>ölü</u>	أُولُو (306) < <u>ölüg</u>
<u>bilü</u>	بِلُو (1957) < <u>bilig</u>	<u>şatu</u>	صَاتُو (1175) < <u>şatıs</u>
<u>diri</u>	دِرِي (303) < <u>dirig</u>		
<u>kapu</u>	كَبُو (205) < <u>kapıg</u>	<u>tapu</u>	طَابُو (31) < <u>tapıg</u>
		<u>yiı</u>	يِيد (2300) < <u>yıdıg</u>

+ II₃G > IU

<u>adlu</u>	أَدْلُو (2142) < <u>adlıg</u>	<u>göröglü</u>	كُرْكُلُو (1161) < <u>körklüg</u>
<u>bellü</u>	بَلْلُو (213) < <u>belgölüg</u>	<u>güglü</u>	كُجْلُو (577) < <u>küglüg</u>
<u>dürlü</u>	دُرْلُو (16) < <u>türlüg</u>	<u>ulu</u>	أُولُو (442) <u>ulug</u>

+IG > I

<u>adı</u>	آدِي (171) < <u>adıg</u>	<u>altun</u>	أَلْتُونِي (1387) <u>altunag</u>
------------	--------------------------	--------------	----------------------------------

bb. YutulmaKGV ∅

<u>emek</u>	أَمَك (57) < <u>emgek</u>	<u>kırsak</u>	قُرْسَك (2329) < <u>kurıgsak</u>
<u>ileri</u>	إِلِير (2790) < <u>ilgerü</u>	<u>kurtar-</u>	قُرْتَر- (792) < <u>kurtgar-</u>
<u>gerək</u>	كِرْك (775) < <u>kergek</u>	<u>yalan</u>	يَلَان (2798) < <u>yalgan</u>
<u>ince</u>	إِنِجَة (2193) < <u>yinçe</u>	<u>yukaru</u>	يُوقَرُو (723) < <u>yokgaru</u>
<u>kayur-</u>	كَايُر- (1445) < <u>kadgur-</u>		
<u>kazan-</u>	كَازَر- (1612) < <u>kazgan-</u>		
<u>kısa</u>	كِبْصَة (1924) < <u>kısga</u>		
<u>kulak</u>	كُلْك (54) < <u>kulgak</u>		

k > hVkV > VhV

<u>dahı</u>	(135) < <u>dakı</u>
-------------	---------------------

VkK > VhK

<u>yaşsı</u>	يَشْس (423) << <u>yakışsı</u>	<u>yohsul</u>	يُخْسُل (414) < <u>yoksul</u>
		<u>yohsa</u>	يُخْسَة (531) < <u>yoksa</u>

KkV > KhV

çalhan- چَالْحَنَ (39) < çalkan- yayhan- يَايْحَنَ (39) < yaykan-

Vk # > Vh #

ayah أَيَاخ (1845) < ayak oh أَوْ (2053) < ok
yoh يُوح (2987) < yok

Kk # > Kh #

barh بَرْخ (1088) < barık

Q > S

nige نِيغَة (960) < nigo

c. Diğer Fonetik Değişmeler (52)

ca. D ü s m e (elision): Bir kelimedede ünlü, ünsüz veya bir grup sesin kaybolmasıdır. Metnimizde düşmenin şu türleri vardır.

Önde düşme (apherese)

Ünlü düşmesi

şimdi شِيْمِي (1896) < uş+imdi sol سُول (19) < uş+ol
söyle سُيْلِي (292) < uş+öyle

Ünsüz düşmesi

ağaç أَعَج (162) < yığaç ilık إِلِك (1944) < yılık
ağla- أَغْلَا- (2265) < yıgla-
ılan إِيلَان (2063) < yılan ince إِنِجَة (2193) < yinçge
ırak إِرَاق (1085) < yırak ip إِيْپ (573) < yip

Ünsüz düşmesi kısmında gösterdiğimiz y' siz kelimeler yanında bazı metinlerde bunların y'li şekillerinin de bulunması sebebiyle bu hadisenin bir ünsüz ön türemesi olarak kabul edilme temâyülü vardır. (53) Bu görüşün yanında, ılduz, ılan vb. şekillerin aslında önseste birer uzun ünlü taşıdıkları zamanla bu ünlü kısalırken uzun ünlünün yerini protez bir y' nin aldığı görüşü de ileri sürülmektedir. Ancak, bu konuda yapılan yeni

52. Bu kısımda Ö. N. Tuna'nın Türk Dilbilgisi (Fonetik ve Morfoloji), Ders Notları, terminoloji ve açıklamalar için kullanılmıştır.

53. Zeynep Korkmaz, Marzubân-nâme Tercümesi, s.133, y- türemesi

araştırmalar neticeyi aslı bir y olmasa bile bir ünsüze götürmektedir. (54)
Eski Türkçe ve özellikle Halaççaya bakıldığında bu tür kelimelerdeki y nin
aslı olduğu anlaşılmaktadır.

Metnimizde yılan يَلَن (2034) şekli de vardır.

icte düşme (syncope)

ünlü düşmesi

akça أَجْجَا (604) < ağı+ça

1. İki kelimenin birleşmesinde ünlü düşmesi

<u>böyle</u>	<u>بَيْلَا</u> (528) < bu+ile	<u>noyle-</u>	<u>نَيْلَا</u> (686) < ne+eyle-
<u>buğur</u>	<u>بُوغُر</u> (519) < bu+oğur	<u>nire</u>	<u>نِيرَا</u> (2635) < ne+ara
<u>gendüzi</u>	<u>كَنْدُوزِي</u> (2502) < gendü+özi	<u>nit-</u>	<u>نَيْتْ</u> (572) < ne+it-
<u>neçün</u>	<u>نَيْچُون</u> (1316) < ne+içün	<u>seksen</u>	<u>سَكْسَنْ</u> (1896) < sekiz+on
		<u>toksan</u>	<u>تُكْسَنْ</u> (1896) < tokuz+on

2. l, n, r yanında ünlü düşmesi

<u>benze-</u>	<u>بَنْزَا</u> (398) < benize-	<u>ilt-</u>	<u>إِلْتْ</u> (90) < ilit-
<u>eylük</u>	<u>إَيْلُكْ</u> (1622) < edgülük	<u>ornal-</u>	<u>أُورَنْدَا</u> (1399) < orunıl-
<u>gölge</u>	<u>كُولُغَا</u> (1930) < kölige	<u>yalquz</u>	<u>يَيْلُكْ</u> (367) < yalıqöz
		<u>yurruk</u>	<u>يُورُكْ</u> (618) < yuduruk

ünsüz düşmesi

r sesi yanında

bile بَيْلَا (211) < birle

l sesi yanında

getür- كُتُرْ (629) < keltür-

otur- أُوتُرْ (527) < oltur-

grup düşmesi

<u>bellü</u>	<u>بَيْلُرْ</u> (213) < belgülüg	<u>noht</u>	<u>نُوحْتْ</u> (1587) < ne+vakt
<u>gözgü</u>	<u>كُزُكُ</u> (2678) < közüngü	<u>oht</u>	<u>أُوحْتْ</u> (505) < ol+vakt
<u>kursak</u>	<u>كُورُغْ</u> (2329) < kurugsak	<u>tatlu</u>	<u>طَاتْلُو</u> (1469) < tatıglıg
<u>nesne</u>	<u>نَيْسِنْ</u> (109) < ne+ise+ne	<u>yaprak</u>	<u>يَيْپِرُنْ</u> (1930) < yapırgak

54. G. Gülsevin, Türk Dilinde bir kelime başı ünsüzü üzerine, VII. Millî
Türkoloji Kongresi, İstanbul, Eylül, 1985

sonda düşme (apocope)Ünlü düşmesiağ آغ (2771) < agıÜnsüz düşmesinite نَيْتَه (129) < ne+teg su صو (639) < subAruz vezininin uygulanmasında ortaya çıkan gecici düşme hadisesi

dip	<u>دَيْب</u> (485) < <u>diyüp</u>	koplapdur	<u>كُوبَلَبْ دُر</u> (2444) < <u>koplayupdur</u>
gotürür	<u>كُتُرُر</u> (986) < <u>getürür</u>	okalum	<u>اُوقَالُم</u> (942) < <u>okıyalum</u>
görnügele	<u>كُورُنُوْكَالَه</u> (1119) < <u>görünegele</u>	ollum	<u>اُولُم</u> (1109) < <u>olalum</u>
itlüm	<u>اِتْلُم</u> (778) < <u>idelüm</u>	söyндür-	<u>سُيْنْدُر-</u> (182) < <u>süyündür-</u>
k'andan	<u>كَاَنْدَا</u> (1) < <u>ki andan</u>	yazlıdur	<u>يَزْلُودُر</u> (172) < <u>yazlıldur</u>

hu حُو (80) hüy, serā سَرَا (1460) < serāy gibi yabancı menşeli kelimelerde de vezin gereği y'lerin düştüğü görülmektedir.

cb. Gecisme (crasis): Biri ünlüyle biten diğeri ünlüyle başlayan iki kelimenin birleşmesidir.

böyle بُيْلَه (528) < bu+ile nire نِيرَه (2635) < ne+ara

'böyle' kelimesinde ünlü düşmesiyle birlikte bir toplama (synerese) hadisesi de mevcuttur. (bkz. toplama)

cc. Birleşme : Bir arada kullanılan kelimelerin birleşerek yeni bir şekil almasıdır. Bu şekilde birleşen kelimeler artık tek bir kelime olur.

isim+isim

		noht	<u>نُوْحَتْ</u> (2464) < <u>ne+vakt</u>
buğur	<u>بُغُور</u> (1153) < <u>bu+ogur</u>	oht	<u>اُوقَتْ</u> (505) < <u>ol+vakt</u>
değil	<u>دُغْل</u> (479) < <u>dag+ol</u>	seksen	<u>سَكْسَن</u> (1898) < <u>sekiz+on</u>
göndüzi	<u>كُندُزِي</u> (2502) < <u>gendü+özi</u>	gindi	<u>غِنْدِي</u> (1896) < <u>us+indi</u>
nesene	<u>نَسَنَه</u> (394) < <u>ne+ise+ne</u>	sol	<u>سُول</u> (324) < <u>us+ol</u>
nite	<u>نَيْتَه</u> (1062) < <u>ne+teg</u>	uşbu	<u>اُشْبُو</u> (427) < <u>os+bu</u>

-- isim+ek --

akça أَكْجَا (609) < akı+ça

isim + fiil

neyle- نَيْلَا (696) < ne+eyle- nit- نَيْدَا (1745) < ne+it-

nol- نُولَا (3032) < ne+ol-

cd. İkizleşme (remination): Fonetik sebeplerle kaybolan bir sesin yerini dengeleyici diğer bir sesin almasıdır..

aşsı أَشِّي (485) < asıg

iss+ إِسَّ (207) << idi

ıssı إِسِّي (439) < ısig

+mİssa إِسَّسْ <

'degülmisse' (210) << -miş+ise

Örneklerden ikizleşmenin daha çok 's' sesinde meydana geldiği görülmektedir. Burada dikkati çeken nokta ikizleşmenin farklı fonetik gelişmelere bağlı oluşudur. Bunları şu şekilde izah edebiliriz: a) erime sebebiyle ikizleşme: asıg > aşsı ikizleşmesinde g'nin erimesi neticesinde uzayan ünlünün kısalmasına dengelemeye yönelik bir ikizleşme vardır.

b) Kaybolan hecenin yerini alan ikizleşme: idisi > iyisi > issi örneğinde orta hecenin vurgusuz olması sebebiyle bu heceyi dolduran bir ikizleşme söz konusudur. Aynı hâdise -ys- > ss şeklinde bir ünsüz benzeşmesi ile de açıklanabilir.

c) Ünsüz benzeşmesi ile ortaya çıkan ikizleşme: Bu tür benzeşmeye +mİg+İsA > mİsA şeklini örnek olarak gösterebiliriz.

bellü بَلُّ (213) kelimesindeki hâdise ise gerçek bir ikizleşme değildir: bellü بَلُّ (213) < belülü < belgülü, şeklindedir.

Arapça 'scker' kelimesinin de metnimizde ikizleşmeye uğramış şekli bulunmaktadır: şekker شَكَّر (2190) < şeker

ce. Dudaklılaşma (labialisation): Dudak sesleri yanında bulunan seslerin çıkış yerinin dudağa kayması.

es organlı

b > m

mon مُون (2004) < bon

farklı organlıd/ > v/yumruk يُضْرِكُ (618) < yudurukg/ > v/gevde كَوْدَ (2437) < kök+dekulavuz كَوْلُوزُ (119) < kulaguzkov- كُوِّ- (418) < koğ-sovuk صَوُوقُ (438) < soguk

cf. Tekleme (impairisation) : Birbirinin aynı olan iki sestem birinin kaybolması hâdisesidir. Daha çok Arapça kelimelerde görülmektedir.

icteisüz إِسْزُ (2207) < issüzkirat كِرَاتُ (2650) < kıraatsemi سَمِي (2760) < semîsondacin جِنُّ (112) < cinnhal حَلُّ (1699) < halldür دُرُّ (1989) < dürrsır سِرُّ (2611) < sırrhad هَدُّ (2513) < haddser شَرُّ (946) < serhak حَقُّ (126) < hakksek شَكُّ (193) < sekktib طِبُّ (2406) < tıbb

cf. Türeme (anaptyxe) : Bir kelimede Ünlü veya Ünsüzün ortaya çıkmasıdır. Metnimizde tesbit ettiğimiz türemeler şunlardır:

icte türemeünlü türemesiazacuk أَزَاقُكُ (840) < azcukyigirek يَغِيرَكُ (994) < yigreksonda türemeünlü türemesiikinci إِلْتِنَجِي (1581) < ikincüçüncü أُورْتِنَجِي (1586) < üçüncdördüncü دُرْدُنَجِي (2663) < törtünc

Arapça kelimelerde yanyana bulunan iki ünsüz arasında da ünlü türemeleri görülmektedir.

asıl أَصِلُّ (1624) < asılkavum كَوُومُ (232) < kavmhışım حِشِيمُ (971) < hışmrükün رُكُونُ (3065) < rükñhüküm حُكُومُ (351) < hükñsükür سُكُورُ (129) < sükñ

Yine Farsça firişte kelimesinde sonda ünsüz türemesi bulunmaktadır.

firişteh فِرِشْتَه (1820) < firişte

+llA, +içün, +i- ünlü ile biten kelimelere eklendiği takdirde bir ünsüz türemesi olarak -y- ortaya çıkmaktadır:

<u>cyleyiken</u>	أَيْلِيكِن (114)	<u>neyile</u>	نَيْيَلَه (228)
<u>ireyidi</u>	اَيْرَايِدِي (939)	<u>niceyimiş</u>	نَيْيَجِيْمِيْش (751)
<u>neyiçün</u>	نَيْيِچُون (2225)	<u>suyıla</u>	سُوْيِلَا (717)

İçseste ünlüden sonra hemze de bulunan Arapça kelimelerde -y- koruyucu ünsüzü ortaya çıkmaktadır:

<u>dāyın</u>	دَايِن (137)	<u>kāyim</u>	كَايِم (161)
<u>halāyık</u>	حَلَايِيق (1687)	<u>lāyık</u>	لَايِيق (83)

ch. Konson Kaynaşması : Çıkış yerleri itibarıyla birbirine yakın iki sesin tek ses halinde birleşmesidir.

ng > ŋ

baŋa بَاڠَا (522) < ben+ge

saŋa سَاڠَا (75) < sen+ge

ta > c

(bulaşma yolu ile aŋa)

çak- چَاكْ- (526) < taŋık-

şs > ş

yaşıl يَاشِيل (1930) < yaş+sıl

zs > s

kızıl كَزِيل (1398) < kız+sıl

ci. Göçülme (Metathese) :

aksur- اَكْسُرْ- (2285) × askır-

sarmusak سَرْمُسَاكْ (2466) × sarımsak

kimesne كِمِسْنَه (34) × kimsene(11)

senrit- سِنْرِيْتْ- (2963) × senirt-

cj. Hece Tekleşmesi : +dUr bildirme ekinde benzer hecelerin yutulmasına dayanan bir tekleşme hâdisesi vardır:

+ dUr دُرُ (2612) < durur < turur

ck. Toplasma (synerese) : Ünlü ile biten ve yine ünlü ile başlayan iki kelimenin birleşmesi halinde iki vokalden biri sürekli bir ünsüz haline gelir ve korunan heceye birleşir.

böyle بَيْلًا (520) < bu + ile

neycün نَيْجُونُ (2225) < ne + için

C. S E K İ L B İ L G İ S İ

1. E K L E R

A. Y a n ı m _ _ E k l e r i

a. İsimden isim yapan ekler

- +An (اُنْ) ereler (1647), oglan (1038)
- +cuK (جُكْ) azacuk (840), oğlancuğa (2468)
- +ça (چَا) akça (604)
- +çAK (چَاكْ) : Eğitlik eki +çA ile kuvvetlendirme edatı +OK'un kaynaşması ile meydana gelen bir ek. Küçültme isimleri yapar. buğakdurur (2302).
- +çI (چِي) ilçi (2745), işçidür (2209), yumışçı (2209)
- +de (دَا) gevdenün (2487)
- +daş (دَاشْ) bendeş (1969), koldaş (2201), yoldaş (1652)
- +dın (دِنْ) aydın (1924)
- +düz (دُزْ) gündüz (1129)
- +ey (يِي) ileyinde (2358)
- +ez (زِي) geñez (2628)
- +gin (گِنْ) elginlige (309), ilgine (3039)'bkz.DLT yelkin'
- +lağ (لَاغْ) yaylakları (471)
- +LI₄K (لِيكْ) : Türkçe kelimelerle birlikte Arapça ve Farsça'dan geçmiş kelimelere de gelerek bunlardan mücerret isimler yapar. Ekin dar ve yuvarlak vokalli çekimleri de vardır. açlık (2387), âsüzelik (1079), ayrılık (967), baylık (2803), benliği (1058), bilâlik (1043), düşmenlik(1618), erlik (2302), işçilliyun (1772), kulluk (25), eylük (1626), yavuzluğa (16437)
- +nen (نِنْ) türkmen (616)
- +(I)z (زِي) benize- (1926), göz (263), gögüz (2478), diz (2337)

aa. isimden sıfat yapan ekler

- +ıl ((ِـل) (<+sIl) kızıl (1393), yaşıl (1930)
- +lu ((لُوْ) (<+lIG) Metnimizde daima yuvarlak vokallidir.
adlu (2142), ağulu (165), bahtulu (664), değlü (59), dertlüye(1705),
dürlü (624), geçlü (50), güçlü (577), hil'atlı (1456), hūlu(693),
iglü (1752)
- +(I₂)ncI ((نِنِـي) dördüncü (1736), ikinci (1700), üçüncü (1687)
- +rek ((رِكْ) yigirek (994), yigrek (2118)
- +sı ((سِـ) (<+sIG) ayruksıdır (1134)
- +sul ((سُولِـ) yoksul (414), yoksul (164)
- +süz ((سُوْزِـ) Daima yuvarlak vokalli eklerden.
denşüz (479), emeksüzün (1078), girtüsüzdür (584), güçsüz (582),
hılsüz (2231), 'ışksüz (1302), nasipsüz (1716), suçsuz (987)

ab. isimden zarf yapan ekler

- +ArU ((رُوْ) (<+GARU) içerü (783), ilerü (783), yukaru (1845)
- +cılayın ((جِلَـيْنِ) (<+gA+lAyIn) ancılayın (52)
- +dağ ((دَـاْغِ) (<+dA+OK) bundağın (2338), şundağ (1943)
- +I₂n ((نِـنِ) değin (1845), gündüzün (1044), güzün (1933), ilkin (12)
kışın (1007), uzun (557) ve uzun (558), yakın (673), yarın (101),
yazın (1007)
- +la ((لَـ) kurla (2617)

b. isimden fiil yapan ekler

- +A- ((ـَ) beğze- (398), uğra- (498), yağa- (1979)
- +Al- ((ـِـ) bolal- (1912), buğal- (523)
- +An- ((ـِـنِـ) özen- (3015), utan- (988), yönen- (2103)
- +Ar- ((ـِـ) ağar- (1963), başar- (1256), ever- (2771)

- +DA- (اذ) aldan- (673), iste- (2944)
 +I- (اذ) ağırıt- (2336), ışıl- (2694)
 +ik (اذ) birik- (581)
 +IA- (اذ) ağırla- (160), bağla- (6973), başla- (2375), birle- (160),
sözle- (2205), işle- (839), kışla- (1491), tağla- (807)
 +(U)r (اذ) aksur- (2385), ögsür- (2385)
 +irge- (اذ) esirge- (510)
 +sa- (اذ) susa- (1781), kızsağ (2773)

c. Fiilden İsim Yapan Ekler

- V₄ (اذ , اذ , اذ , اذ)
ara (504), bilü (1057), kapu (205), ölü (306), örtü (664), şatu (1175)
tolu (919), yazı (445),
 -(A)K (اذ) dilek (413), direk (1659), dirnek (803), durak (2651),
arak (1035), kızsağ (2773), turak (154), uzak (557)
 -an (اذ) diken (1619)
 -GA (اذ) gölge (1930), altamga (2745)
 -GU (اذ) gözgü (2678), kaygu (915), sevgü (1027)
 -GUN (اذ) arlan (275), düşgünü (2388)
 -(y)ici (اذ) diyici (142), viricidir (2016)
 -I/Un (اذ) bütün (217), düğün (2753), ekin (2762), gelin (2769)
 -İş (اذ) alkış (2311), biliş (249), inişdür (286)
 -nA (اذ) ayrılmasuz (2082), doğme (394), ırılmasuz (2082), solmasuz (1052)
 -mAK (اذ) çakmak (494), etmek (1616), yimek (2708)
 -mür (اذ) yağmur (914)
 -nç (اذ) kılınc (2330), sagınc (1171)
 -p (اذ) sarplığı (2028), top (523), tolp (1542)
 -sak (اذ) dutsak (1075)
 -UK (اذ) artuk (179), ayruk (612), bölük (1513), buyruk (1819), egsük (327)
esrük (1302), tanuk (174), yazugından (497), ylük (1936)
 -üm (اذ) dönüm (557), ölüm (557)
 -üt (اذ) ögüt (580)

ca. Fiillimsiler

1. Mastarlar : Fiillerin isim şekilleridir ve ismin bütün fonksiyonlarına sahiptirler.

-MAK (مَكَّ): Her fiil tabanına getirilebilen -MAK mastarı cümlede özne, nesne, pradikat (son çekim eki) olabilir.

yalın halde

Cümlenin öznesi ve nesnesi durumunda bulunur.

ol nüzûlın bilmege yimek emek (2711)

kim(i) şayru sormak ister şor anı (2754)

accusative ekiyle

Cümlenin nesnesi durumundadır.

azanın azmağı neymiş i 'aceb (1314) anda arzâ gecmesi bayık degül (91)

dativ ekiyle : Yönelme bildiren isim kökü hüviyetindedir.

hakmağa dizâra lâyıq oldular (380)

ablative ekiyle : Geldiği fiille ilgi gösteren manada isim kökü hüviyetindedir.

biri datmakdan alur lezzetleri (2887)

genetive ekiyle : İsim tamlaması şeklinde cümlenin öznesidir.

datmasa öğrenmegün asısı yok (745)

-MAK durur : Predikat vazifesindedir.

ya'ni ol çeynedüğün utmakdurur (2712)

-MAK gerek : Gereklilik gösterir.

bilesin bu dünyâda nitmek gerek (793) dostlarının gönlünü almak gerek (145)

-MAKLIK (مَكْلِك) -MAK ekinin genişletilmiş şeklidir. Fonksiyon olarak da

-MAK gibidir.

kim anı almaklığa bayık ola (1386) seni sevmeklik aya bayık durur (89)

2. Sıfat-fiiller (partisib) : Bir fiilden yapılan hem fiil fonksiyonu özelliğini hem de isim özelliğini taşıyan kelimelerdir. Yalın halde olduğu gibi iyelik ve isim çekimi eklerini de alabilirler. Garib-nâme'deki sıfat fiiller şunlardır.

-(y)An (أَنَّ) İsim ve sıfat olarak kullanılmaktadır. Geniş zaman kavramı taşır.

diñleyendür anlayan uşbu sözi (1199) uşbu söz ma'ni yitor anlayanâ (42)

gör bu gez nitdi ol iş bilen gişi(572) güç yiten yirden sözi şerh eyledük(2917)

-(y)AsI(+dUr) (أَسِي) İsim ve sıfat olarak kullanıldığı gibi +dUr bildirme ekini de alarak predikat fonksiyonunda kullanılır. Gelecek zaman kavramı taşır.

sağa lâyak'akl anlayası (83) dek göğül birle göresi göz gerek (1387)

anda ne olasamız bayak degül (1095) kim bu mü'minler varuban yiyesi(2247)

bilmezüz kim bize ne vivesüdü (1099)

-deci (دَجِي) : Metnimizde kalıplaşmış olarak bulunan bir sıfat-Fiildir, fazla örneği yoktur. Gelecek zaman kavramı taşır.

gelmişün geldecinün ma'būd(1) bir (599)

-dUK (+dUr) (دُك) : Yalın halle birlikte iyelik ve isim çekim eklerini almış şekilleriyle kullanılır. +dUr bildirme ekiyle predikat da olur. Geçmiş zaman kavramı taşır.

anun için toğduğı dem söyledi (2475) gün ziyân etti bulana yedüğü (1526)

oldur eyütdükleri cānlar cānı (2539) hiç kimesne bilmedükdür dādını (54)

-miş (مِش) : İsim ve sıfat olarak kullanılır. Anlatılan geçmiş zaman kavramı taşır.

şuna benzer kim üşmiş ilanı (1620)

kim dürür kim dir(i) kıla ölmüşü (307)

zelmisün geldecinün ma'būd(1) bir (599)

3. Zarf-fiiller (Gerundium) : Fiillerden ünlü veya ünsüzle yapılan, zaman, sayı, şahıs kavramları olmayan kelimelerdir. Zarf fiilleri gerçek zarf fiiller ve yarı zarf fiiller şeklinde iki ana başlık altında incelenebiliriz.

Gerçek zarf fiiller

ünlü zarf fiil

-(y)ü (يُو) : Metnimizde tek başına zarf fiiller yok denecek kadar azdır. Zarf fiillerin çeşitlerini tasvirî fiillerde görmekteyiz. (bkz. tasvirî fiiller)

ne hikâyet diyü hâli sordular (619) her ki gendü egsügin bilü dura(836)
 i 'aşak sen gendü nefsiñ bilü gör(1022) bilimedüñ sen seni kim sen nesin(895)
 kim bular yapabilür dîvârları (1579)

ünsüz zarf fiil

-(y)Up(+dUr) (يُپ) : Bu zarf fiil esas fiille yakın veya aynı zamanda yapılmış bir işi gösterir. +dUr bildirme ekini alabilir. dur- yardımcı fiiliyle genişletilmiş şekilleri de bulunmaktadır.

ne günâh dip terk ider mekrûh işi (1164) 'âkil oldur iş(i) aqlap işleye(1987)
 çankısıdur hak ögüp söyledüñ(2204) hâlin aqlayun da'visinden ügene(1196)
 berkidüpdür 'aqlıla 'ahd u vefâ (964) şol yanuñ bağlap çuran perde nedür(2127)

-(y)Uban (يُون) : -(y)Up zarf-fiilinin genişletilmiş şeklidir.

cân kulağın aquban diñleyene (422) ne ekersen bitüben gelmez işe (1926)
 tağaluban tuñdılar tağı taşı (435) kim sen anı yiyüben gükridesin (1776)

-UbanUğ (يُونَا) : -(y)Uban zarf fiilinin genişletilmiş şeklidir.

bağabanuğ görmez kimse 'ayan (2612) gelübenüñ dünyede tağıldılar (448)

Yara zarf fiiller (quasi gerundium): Çeşitli eklerin birleşmesiyle ortaya çıkan ve gerundium fonksiyonu gören eklerdir.

-Andā (+dUr) (آند): Bugün Azeri Türkçesinde tipik bir zarf fiil eki olarak görülmektedir. (y)Incā gerundiumuna paralel bir fonksiyonu vardır.+dUr bildirme ekini de alabilmektedir. Olumsuz manada 'değül' kelimesiyle predikat olarak kullanılabilir.

söz igidende değül dutandağur (2182) tohm ekilende değül bitendedür (2182)

-dükçe (دكچه): -dük sıfat fiil ekinin +çA ekiyle genişletilmiş şeklidir. Fiile '-diğİ kadar' manası kazandırır.

güc(i) yitdükçe yola toğrı gider (1624)

-dügince (دوگینچه): -dük sıfat fiil ekinin genişletilmiş bir şeklidir.

'-diğİ kadar' manasını fiile kazandırır.

erdügince sunar ol hōndan alır (2639)

-Icāk (جک): -Incā manasına gelen bir zarf fiil ekidir.

çıkıçak yir yüzine ol den ölr (776) kim göricek hōkayadū sen anı(1498)

goliğa kim toğıçak oğlancağı (2468) ol nakama varıçak gör kim nider(1257)

-(y)Incā (ینچه): '-incaya kadar' mânâsına gelen bir zarf fiil ekidir.

Olumsuz şekli ise fiile '-dikçe' mânâsını kazandırır.

tā ol oht olınca kim güneğ toğa (505) gündüzinden çıkmayınca ādemī(2791)

tā ki cān harc olmayınca mutlakā (1407)

-(y)iken (یکن): Zaman eklerinden sonra gelen ve uyuma girmeyen zarf fiil türüdür.

serniğün durmağıken emr-i hužā (2935) dirgüre ölmışiken göğülleri(2847)

-mAdIn (مادین): -(y)Op zarf fiilinin olumsuz şeklidir. Fiile '-maksadın' mânâsını kazandırır.

dün ü gün ayrılmadın olur bile(1534) gördüğise hōğ bilesin dımedin(1040)

gör bulutlar nice oyar tımadın(34) söylemedin söz göğüde vardırur(1578)

d. Fiilden Fiil Yapan Ekler

Metnimizdeki çatı ekleri aynı zamanda fiilden fiil yapma ekleridir.

Metnimizdeki çatı ekleri şunlardır:

Olumsuzluk eki (negative)

-mA (لَمْ) açılmadılar (622), görmeye (2613), gitmesün (2339)

Ettirgenlik eki (causative): Eklenedikleri fiilleri geçişli hale getirirler. Metnimizdeki türleri şunlardır:

-at- (ات) : Ünsüz ile biten tek heceli fiillerden sonra gelir.
akıtdı (203)

-gür- (گُر) : seyrek görülen kalıplaşmış bir ettirgenlik ekidir.
düğüre (2228), irgürür (1126)

-Ar- (ار) : Ünsüzle başlayan ve ünsüzle biten fiillerden sonra gelir.
çıkara (1989), giderür (1528), koparır (538)

-Ur- (ار) : Ünsüzle biten fiillerden sonra gelen bu ek dudak benzeşmesinden kaçınır.

artura (1733), bitüresin (2673), bişürür (1775), dādurur (1373),
değürür (2877), 'değir-(1138) geçüre (141), içürür (1508)

-T- (ت) : Vokalle veya r ile biten çok heceli fiillerden sonra gelir.
açırır (2386), açlada (2632), arır (1755), işleden (952), kaynadur(43)
senriden (2963) yarada (1738)

-dUr- (دُر) : Geçişli ve geçişsiz fiillere gelen, dudak benzeşmesinden kaçınan bir ettirgenlik ekidir.

aldurdu (2063), açdura (2307), bildürdi (1676), buldurmadı (934),
döndüre (1718), eyitdüren (1027), indürür (919), işitdürmez (2775),
kandurur (1781), uydura (995)

Özel ettirgenlik fiilleri : Bazı fiillerin ettirgenlik şekli yukarıdaki ekleri almaz bu fiiller ve ettirgenlik şekilleri şunlardır.

gel- → getürdi (629) < keltür- git- → gönderme(938) < köndger-
gör- → göster- (2350) < körset- (?)

-gür- ettirgenlik eki istisna edilirse ettirgenlik eklerindeki kullanılış şekilleri ettirgenlik ekleri için standart Türkçenin malzemesine dayalı olarak yapılan bir çalışma ile benzerlik göstermektedir. (55)

55. O.N. Tuna, 'Türkçede Transitive -Causative 'Geçişli-ettirgen' Fiiller ve bunlarla İlgili Morfoloji ve Üretim Meselçelerinin Çözümü', DED, XIV-XV, s.331-428

Edilgenlik eki (passive)

Metnimizde edilgenlik eklerinin şu türleri vardır:

- (I)₂n (-نـ-) : Ünlü ile biten fiillerden sonra -n-; l ile biten fiillerden sonra -in- gelmektedir.
- V → -n- aylanur (493), dişeni (2105), işlenür (875), okınasur (457)
- söylenen (1286)
- l → -in- bilindi (944), bilünedür (1141), buluna (355)

Dönüçlülük eki (reflexive)

Dönüçlülük eki için metnimizde şu ekler kullanılmaktadır:

- (I)n- (-نـ-) geçişli fiillere getirilen bir dönüçlülük ekidir.
- aldanmağıl (673), bezenmiş (1922), çevrinür (1597), dişlendiler (607), düşene (1196), eylenür (2743), görüne (1125), idindi (1454), katlanmadı (14), sevine (1289)
- II- (-لـ-) : Bu ek ile görüldüğüde edilgen, mânâca dönüçlü fiiller yapılır.
- açıldı (1021), ayrılan (2777), bozulur (1922), bükülür (1963), şözülür (2399), dirildi (240), ırılmaya (2088), katıldı (993)
- Ul- (-لـ') : -II- eki ile aynı fonksiyonlara sahip yuvarlak vokalli olanıdır.
- bozuluban (1288), bükülüben (1923)

İsteçlik eki (reciprocal)

Karşılıklı yapılan bir işi anlatan bu isteçlik eki geçişli ve geçişsiz fiillere getirilebilir.

- (I)g- (-نـ-) : Yukarıda izahını verdiğimiz isteçlik ekine örnek olarak şunlara verebiliriz.
- dartışurlar (979), irindi (2500), karışa (2333), sevanişür (33), çorışurlar (3030), söyleşüben (3037), tolaşur (451), yüçrişür (33)

B. Çekim Ekleria. İsim çekimi ekleriaa. Çokluk Ekleri

+lar

(لَر - لَر)

adları (2358), dövler (693), döştlarıla (256), kerâmetler (2024),
tağlar (473), ululardur (480).

Arapça kelimelerin kendi çokluk çekimleri ile de kullanılmaları
vardır: âfâk (924), ma'âdinden (40), ma'ânî (430), mahlûkât (43),
Dunlardan çokluk çekiminde olan kelimelere tekrar +lar çokluk
ekinin getirildiği örnekler de vardır: ahvâlleri (267), ensâlleri
(717), enbiyâları (2503), evliyâlar (2053)

ab. İyelik Ekleri

1., 2. teklik ve çokluk şahıslarda dudak benzeşmesine uymadan
yuvarlak ünlü taşıyan iyelik ekleri, 3. teklik ve çokluk şahıs-
larda yuvarlak ünlü taşıyan kelimelere de eklenseler, daima düz
ünlüldürler. Buna göre iyelik eklerini toplu olarak şu şekilde
gösterebiliriz.

	<u>Teklik</u>	<u>Çokluk</u>
1. şahıs	+(U)m	
2. şahıs	+(U)ñ	+Uz
3. şahıs	+(s)I(n)	+ lar+î(n)
1. teklik şahıs	+(U)m (<u>م</u>)	<u>adım</u> (211), <u>'aklüm</u> (2219), <u>gönlüm</u> (2901)
çokluk çokli	+(U)ñ (<u>ن</u>)	<u>Allâhımız</u> (220), <u>cümlemiz</u> (22), <u>dilimiz</u> (1413), <u>gönlümüz</u> (1109), <u>şahımız</u> (220)

2. teklik şahıs +(U)ğ (ك) aduğ (729), canuğ (354), cevheruğ (1392),
dilüğ (1427), karguğa (1053)
 göklük çekli +(U)ğUz (كز) ahvālūğuz (620), arzūğuzı (627), hālūğuz (620)

3. teklik şahıs +(s)I(n) : 3.teklik iyelik ekinde (s) ihtiyaridir. Ünlü ile biten bir kelimeye eklendiğinde ortaya çıkar.
 3.teklik iyelik ekinden sonra bir isim hal eki geldiğinde yine ihtiyari bir ses olan (n) ortaya çıkar. Gramer kitaplarında 3. teklik iyelik ekinden sonra getirilen isim hal ekleri arasında türeyen (n) ünsüzü için dilciler 'oblique case' veya 'samirî n' adını kullanmışlardır. Ancak, n sesini isim hal eklerine değil de iyelik ekine dahil kabul etmek gerekmektedir. (56)

adı (21), cānı (744), evi (2731),

atanı (1225), hūnı (1350), bilūği (648)

isim hal ekleriyle: cānana (590), devletinden (1131), kargusına (2047)

göklük çekli +IAr+I(n) : 3. teklik şahıs göklük eki olarak özel bir çekil yoktur. +I(n) teklik ekidir ve kelimenin göklük olduğunu gösteren +IAr ekiyle birlikte kullanılır.

Bu ekten sonra bir isim hal eki geldiğinde yine ihtiyari bir ses olan (n) ortaya çıkar.

cānları (225), dādaları (219), gözleri (830), yiniğleri (1538)

isim hal ekleriyle : günlerini (1161)

acc. İsmi Hal Ekleri

Nominative hali : İsmi hiç ek almayan halidir. Ek almadığı halde bir kelime değişik fonksiyonları yerine getirebilir.

accusative yerine kullanılışı: lîk edebdür suç nefsdän bilöler (861)

genative yerine kullanılışı : pāğışeh seasin bize biz hul sentüğ (76)

56. O. N. TUNA, Türk Dilbilgisi (Fonetik ve Morfoloji), Türk Dili ve Ede. BİL. ders notları, s.21-22; Yine aynı konuda, T. ERKİN, Üçüncü Kişi İyelik eki Üzerine, Genel Dilbilim Dergisi, C.2, s.7-8.

Accusative eki : Bu ekler metnimizdeki türleri şunlardır:

+(y)I (< +IG) (يِي) Dudak benzeşmesine girmeyen bu ek, ismin yalın hali (nominative) ve ek almış şekillerinden sonra gelir.

adı (171), altını (1337), bizi (1054), odu (39), tanrıyı (510)
adını (962), ahvâlini (743), atasını (2319), kamüsünü (2376)

Ø accusative : İsminden sonra 2. teklik şahıs iyelik ekinin kullanılmasayla eksik olarak ortaya çıkan bir şekildir. (57)

adınØ (2450), ahvâlinØ (1142), cânınØ (112), nutbesinØ (1319)
kamüsünØ (2451), kankusunØ (1360)

Yalın ve iyelik ekleri almış isimler de accusative ekini almadan Ø accusative şekliyle kullanılabilir.

gözüØ aç (836), süçØ nefisten bilceler (861),
didüğüØ duta mısız (575)

Dative eki : Dative eki sadece +(y)A şeklindedir.

+(y)A (أِلْأَل) adına (3017), ataya (2311), anana (842), başa (275), bize
(2620), kamüsüne (1471), ortağa (2935),

Dative ekinin şahıs ve işaret zamirlerine gelmesi halinde +ga şekli ortaya çıkmaktadır:

ağa (45), bağa (2941), buğa (2462), sağa (1746) gibi.

Metnimizin manzum olması sebebiyle dative ekinin değişik fonksiyonlarıyla ilgili örnekler çok azdır, bunlardan bazıları:

bir şey için, . . . üzere mânâsında kullanılışı
dünyaya sarf eylediğ (1133)

instrümental eki yerine kullanılışı

mektebe meggul ol- (1972) sohbete düşmek (1973)

Locative eki : Locative eki, eklendiği kelimenin son sesi ne olursa olsun

daime +da şeklindedir ve Eski Türkçe'den beri Türkçenin

her devrinde en az değişiklik gösteren bir isim hal ekidir.

+da (أَلْأَل) adede (1041), 'âlede (659), bunda (374), katlarında
(2781), ortada (1571), sözde (333), yinekte (1233)

57. Gürer Gülsevin, Eski Anadolu (Türkiye) Türkçesinde İsim Çekim Eklerinin Fonksiyonları ve Kullanılışları, I.B.Sos. Bil. Enb., Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 1987, s.52

locativenin ablative eki yerine kullanıldığı örnekler de vardır:

son bulandı hankisasa î safî (1644)

Ablative eki : Locative eki gibi eklendiği kelimenin son sesine bağlı değildir.

+dan (ل س) altından (1962), andan (750), bilüden (643), sözden (963), toprakdan (1273), yıldan (2753)

ablative ekinin locative yerine kullanılışı:

iki binden biri gelmez diline (2175)

Metnimizde öğdîn (476), yanudîn (343), yahadîn (332) şekillerindeki +dîn eki kalıplaşmış şekilde kullanılan bir ablative ekidir. Kullanıldığı yere göre zarf da olabilmektedir: ger yürise birisin öğdîn dutar (476)

Genetive eki : Bu ek daima yuvarlak ünlüdür.

+(n)Uj (ل ل) âdemîni (1280), altunîni (1333), atasîni (2307), kamusîni (110), sözîni (479)

Equative eki : Eşitlik gösteren +CA eki kelimelere eklenerek 'gibi, kadar' mânâsı kazandırmaktadır. Bazı kelimelerde ise artık tamamen kalıplaşmış bir durumda kullanılmaktadır.

+CA (ل ل) âlece (2610), ance (52), banca (120), hâlince (2152), niçe (215), kozca (2542), zerrece (60)

Instrumental eki: Birliktelik, nasıllık ve zaman kavramı gösteren bir ektir. cas vasıfesi fiilin ne ile yapıldığını göstermektedir. Metnimizdeki instrumental ekleri şunlardır:

+In (ل ل) anın (331), agazın (604), birizleşin (533), ezin (525), gündüzün (1044), kıranın (1007), yalnızın (439)

+((y)(I))LA (بِـ) bunlarla (222) , düñle (1044) , gözle (233) ,
ırmağla (443) , kanuğla (674)
eliyle (2691) , şavğayla (2745) , ma'nîyle (2372) , nürüyle
(1583)

+layIn (بِـ) : Bu ek de instrumental ekini taşır ve benzetme bildirir.
ancalayın (52)

birle ~ bile : +In ve +((y)(I))LA ekleriyle birlikte birle bile edatı
da birlikte, beraber mânâsında instrumental vazifesi
görmektedir. : bunlar bile (2367) , 'aşk biledür (1031) ,
imtihân birle (2194) , şerhi birle (2452) , taha birle (170) ,
yir birle (755)

Direktive eki : Artık kalıplaşmış olarak görülen hal eklerindedir.

+ArU (< +GARu) : bir arada bulunduğu kelimelerle artık kalıplaşmış bir
halde bulunan yönelme eki için şu örnekler vardır:
içerü (783) , ilerü (2790) , yıkıkaru (723)

+rA (ر) : Bu yönelme eki de kalıplaşmış olarak görülmektedir.
içre (119) , sonra (325) , tağra (890) , üzre (125)

b. Fiil Çekimi Ekleri

ba. S a h a s _ E k l e r i

Fiil çekiminde kullanılan şahıs ekleri zaman eklerinden sonra ayrı ayrı
gösterilmiştir. Bunlardan -sA ekiyle kurulan şart kipinde, -d ile kurulan
geçmiş zaman kipindeki şahıs ekleri iyelik menşelidir. Emir ve istek dışın-
da kalan diğer kiplerde ise kullanılan şahıs ekleri zamir menşelidir. Emir ve
istek kiplerinin şahıs ekleri özeldir. Şahıs eklerini zaman ekleriyle yapılan
fiil çekimlerinde verdiğimiz için burada ayrıca vermiyoruz.

bb. Z a m a n l a r

Zamanları basit ve birleşik çekim adı altında iki grupta ele alıyoruz.

Basit Çekim : Haber ve dilek kipleri olmak üzere iki çeşittir.

Haber KipleriAnlatılan Geçmiş Zaman

a. -mİg (+dUr (-Ur)) : -mİg daima düz vokaledir, dudak benzeşmesine girmez.

3. teklik şahıs (eksiz)

'akl(a) berkitmiş bularuñ nāmı (965)

göyle durmuş bir mu'allak koz gibi (2521)

sūret(i) gör ālet olmuş bunlara (1265)

kim içinden yol açılmışdur haka (2926)

her ki ināmla birikmişdür dürüst (372)

ne ki oldu olısar bilmişdürür (2431)

dōstumuz dūğmānımız eyitmişdürür (1442)

olumsuzu -mİg degül

hiç nasipsüz gisi yol varmış degül (1716)

b. (y)UpdUr

3. teklik şahıs(eksiz)

dünyā üzere açılıpdur bahtları (771)

hamu kıldan ilk gelüpdür ol bilün (10)

Görülen Geçmiş Zaman- d

1. teklik şahıs + Um

ol ki ni'metler didüa bilgil nedür (1397)

		ol kim eyitdüm baçcanuñ yimişleri	(1533)
		senüñ aduñla bile yazdum adum	(211)
2. teklik şahıs	+Uñ		
		bellü bildüñ ädeminüñ hâlini	(1280)
		kanlısınuñ yolına kılduñ vefâ	(1644)
		cân(1) sen virdüñ tene vü câna ten	(77)
3. teklik şahıs	+I		
		okıdı ol nakş(1) bildi 'âlemi	(2551)
		'aql uturdı tahtına işler için	(1007)
		'âlem üzre yazdı(1) 'ibret nüshasın	(125)
1. çokluk şahıs	+UK		
		uşbu dört nesne kim eytdük hâlini	(1243)
		bunda gelüben sataşduk şuşşaya	(1077)
		uçta geldük dünyâ tağın yayladık	(482)
2. çokluk şahıs	+UñÜz		
		imd(i) bellü bildüñüz mi bu işi	(1452)
3. çokluk şahıs	+ILAr		
		bakmağa dizara lâyıq oldılar	(330)
		yid(i) yılda yapıdılar divâranı	(1482)
		bir gürühi ol yünüñi yidiler	(1519)
clumsuzu	-mA-d		
		eyle kim bilmek gerekdi bilmedüm	(66)
		eyle kim kalmak gerekdi kılmadum	(60)
		kalmadı hiç nesne kim ol bilmedi	(157)

Geniş zaman

a. -(A/U)r

1. teklik şahıs

+Am

işit i ma'ni soran gör ne direm	(592)
bir kulağ'ur dinle gör ne eydürem	(592)
ka'be dapa varıgam esirgegil	(510)

<u>+ün</u>	bir kulağ ur dinle ne dirün sağa	(1205)
<u>+vân</u>	bir çey işit gör ki ne dirven sağa	(554)
2. teklîk gahıs	+sîn	
	hem bilürsîn devlet ehli yolını	(1359)
	arpa buğdaydur eydürsîn yiyem	(3129)
	hem görürsîn mihnet ehli hâlini	(1359)
3. teklîk gahıs	(eksiz)	
	ol ki tiryâk içmezem dir koğ ana	(1511)
	aşlın aşar aşlı ücre özenür	(2374)
	hazrete irmez girü bunda yiter	(1273)
	okunur hor dem çolür andan dile	(1579)
	çakacak yir yüzüne ol dem ölür	(776)
1. çokluk gahıs	+üz	
	bilürüz kim biz ögüc kalduk günâh	(95)
	anuçıla varuruz senden sağa	(100)
3. çokluk gahıs	+lar	
	cânıla 'aşkı okırlar dünyâya	(774)
	birine höz ma'ruf eydürler şimâl	(3064)
olumsuz	-maz	
	yavuzın yidi yimezem dir iken	(1522)
	nideyin kim anlamazsın hâlünî	(675)
	benzemez birbirine hiç hâlleri	(1133)
	bilmezüz kim bize ne viresüdür	(1099)
b. -(y)A		
3. teklîk gahıs	(eksiz)	
	kim halka döndüre hâlden hâle	(1718)
	kimse kim yazın yağal yaprak seve	(1930)
	gün 'akıl nefsi yiyer ü nefis sına	(985)

1. teklik şahıs	+vÜz		
	<u>kur'ani</u> biz <u>kancarı okuyavız</u>	(2719)	
	<u>yiyevüz</u> biz bu <u>hönü döstlarla</u>	(826)	
olumsuzu	-mÄyA		
	eyle <u>dirlik buld(ı)</u> ol hiç <u>ölme</u> ye	(1377)	
	öyle <u>diyüben</u> hiç <u>rahmet bulmaya</u>	(862)	
c. -IsAr			
3. teklik şahıs	(eksiz)		
	<u>kağan ölse isteyiser</u> <u>pāgigāh</u>	(1554)	
	<u>pul kağan lāyık olısar</u> <u>gavhere</u>	(1333)	
olumsuzu	-mÄyIsAr		
	bir <u>dahı geçmeyiser</u> <u>doğru degül</u>	(1347)	
	ten ile <u>mağşüd ele girmeyiser</u>	(1405)	

Şimdiki Zaman

a. -(A)r

1. teklik şahıs	+Am		
	aç <u>hulağan</u> bir işi gör ne <u>dürem</u>	(790)	
	<u>gözlerem</u> ben <u>ādemünün</u> <u>cismini</u>	(2205)	
	<u>şendü hālüm soraram</u> <u>hāl bilene</u>	(2197)	

b. IsAr

1. teklik şahıs	+Am		
	<u>eydiserem</u> yine bir <u>hōş vaşf-ı hāl</u>	(2234)	
	yine bir söz <u>eydiserem</u> <u>i şafā</u>	(2923)	
	vaktum <u>irdi öliserem</u> <u>bī-gümān</u>	(561)	
	+ Ven		
	bir <u>hikāyet eydiserven</u> <u>muhtasar</u>	(492)	

c. -yü turur

3. teklik şahıs (eksiz)
 hak hönından yyü turur her biri (820)

d. -a/ü dur

3. teklik şahıs (eksiz)
 yidürüdür dün ü gün usanmadın (825)
 kim toğadur ademilerden mıldām (1281)

Gelecek zamana. -IsAr (+dUr)

2. teklik şahıs +sIn
 anuñla varısarsın hāzrete (823)
 anuñla kopısarsın cüzüñ uç (1646)

3. teklik şahıs (eksiz)
 ne ki oldı olısar bilmışdürür (2481)
 dutmayanlar giriserdür tamuya (2345)
 bi-hicāb ol göriserdür dōst yüzün (3110)

3. çokluk şahıs +lAr
 uçmak içre kalısarlar cāvizān (1258)
 hak dīgārın göriserler bi-gümān (1259)

olumsuz -māyIsAr
 mürşidi olmazısa varmayısar (1340)
 yarın anda uçmağa girmeyiser (2293)

b. -yA

3. teklik şahıs (eksiz)
 tā ol çht olınca kim güneş toğa (505)
 ya'nī kim çopan gerek tağla tura (2496)
 eytdiler kim atamız öçüt vire (573)

2. gâklük gâhas	+sîz	
	otuzunuz didüğüm duta <u>mîsîz</u>	(575)
olumsuzu	-meye	
	pes bilün kim gelmedi hem <u>gelmeye</u>	(212)
c. -ur		
3. teklik gâhas	(eksîz)	
	hem görür ol hak <u>üzürin</u> bî- <u>hicâb</u>	(725)
d. -ası (dur)		
3. teklik gâhas	(eksîz)	
	<u>pâzişeh</u> olasîdur ana seven	(740)

Dilek Kipleri _ _

Emir

taban

2. teklik gâhas	(eksîz)	
	ol kim üç menzil didüm <u>aqla</u> nedür	(1136)
	<u>diğle</u> imâi eydeyim kim nitedür	(1392)
	eyle <u>şan</u> iki direk durmuşdurur	(1346)
+GII	: İkinci teklik gâhas emirden sonra gelen bu ek ayrı bir emir eki olmayıp bir kuvvetlendirme sözüdür. (58)	
	degne şüret görüben aldannağîl	(2925)
	dünyede ömrün <u>dahı</u> bilgîl nedür	(1812)
	ne buyurursın buyurgîl didiler	(563)
3. teklik gâhas	-sün	
	şerok <u>arşun</u> yüce tağîlur bagana	(2703)
	ol daha gol şay(ı) arşun mey gibi	(2270)
	varsun anda 'ilm ü hikmet <u>diğlesün</u>	(2844)

2. çokluk şahıs	-(U)ğ (+Uz)		
	gelsün eydün ger 'ālindür ger fakir	(941)	
	eyitdi varuğ gotirüñ birer daha	(569)	
	oyle işleñ kim geçicek ruzigâr	(2339)	
	ol velidür ona hürmet kıl <u>uğuz</u>	(1189)	
3. çokluk şahıs	-sün+ler		
	istesünler beni göñilde didi	(2239)	
olunsuzu	-nı		
	birisin kılma seni yoldan koya	(839)	
	mu'teber bil bilme anı muhtağar	(1207)	

Isteka. -(y)A

1. teklik şahıs	+m		
	dünyāya geldüm yine gidem dimez	(1143)	
	bu söze isteriseñ eydeñ niğān	(692)	
	dirlik aslın size ma'lüm eyleyem	(565)	
	+ven		
	işidürseñ eydeven uçdan uca	(264)	
	eydeven ger 'ışkıla dinleriseñ	(468)	
2. teklik şahıs	+sīn		
	uğbu sözden aňlayasın hālünñi	(2070)	
	andan ol yoldan zelecin sen başa	(2970)	
3. teklik şahıs	(oksiz)		
	gün serāy ister ki bennāy(1) göre	(2923)	
	aňlaya bu dünyānuñ aňvālını	(748)	
1. çokluk şahıs	+vuz		
	birigüp bile varavuz yārıla	(256)	

2. çokluk şahıs	+sız		
	tâ ebed yoldağ <u>olasız</u> rahmete	(2644)	
3. çokluk şahıs	+yALAR		
	kim 'aqluğ <u>hutbesin</u> <u>dinleyeler</u>	(1315)	
	kul nedür sultân nedür <u>ağlayalar</u>	(1315)	
olumsuz	-mAYA		
	gönlü <u>kaygu görmeye</u> güle müdâm	(1199)	
	dahı yüzbin ancaya <u>kalmayavuz</u>	(1116)	
b. Taban			
1. teklik şahıs	-yAYIn		
	eydeyim ol birliğe bite ^{er} leri	(257)	
	bir 'aceb hikmet <u>diyeyim</u> nazmıla	(2130)	
	ben dahı bir müşkilüm var <u>sorayım</u>	(2180)	
3. teklik şahıs	-sUN		
	'aşakunğ <u>hacâtını</u> <u>kalsun</u> kabûl	(425)	
	bu temennâyı galap <u>kalsun</u> kabûl	(1933)	
	dinleyenünğ <u>hacoti</u> <u>olsun</u> kabûl	(1933)	
1. çokluk şahıs	+(y)ALUm		
	hem bilelüm kindür ol baķi kalan	(1231)	
	bu sözi kanca varur <u>soylayaluxa</u>	(2192)	
	gelünğ imdi yönümüz <u>ütaluxa</u> haķa	(1223)	
c. -sA			
3. teklik şahıs	(eksiz)		
	'ârif olsa uşbu sözi <u>diğlese</u>	(1564)	
	vâkıf olsa cümle işi <u>ağlasa</u>	(1564)	

Sart

a. -A

3. teklik şahıs	(eksiz)		
	dünyede her neyi kim <u>gözi göre</u>	(1162)	
	ger süret <u>gannâk</u> ola ger <u>şââ</u> ola	(1027)	

b. -SA

2. teklik şahıs -ş
rahmetüyle sen kabûl kılsaş meger (92)
3. teklik şahıs (eksiz)
deniz ehli kırıya çıkşa ölür (763)
durmayanı gör mu'allak dur dise (2544)
suğ(a) haqdan dutsa lâyıq olmaya (862)
3. çokluk şahıs -lar
yir yüzine şaksalar ölür bular (759)

Gereklilika. MAK gerek

: Cümle içerisinde kullanılacağından 2. ve 3. şahıs fonksiyonu belli olmakta, bunun haricinde gayri şahsi ifadeler için kullanılmaktadır.

- ilk şaş bilmek gerek kim ol kerim (3050)
her birünüş hâlini sormak gerek (2757)
dünye bāridur nebāt ölmek gerek (1255)
bir sâ'at ölün gamın yimek gerek (1086)

b. -SA gerek

2. teklik şahıs -ş
bu üç evde hāl nedür bilsey gerek (1065)
imd(i) sen gündüzine gelseş gerek (1935)
sen dahil şükür ü senā kılsaş gerek (1789)
3. teklik şahıs (eksiz)
kannadan yig olsa gerek hak-ginūs (135)
bu göşül pes bir yire olsa gerek (994)

c. -A gerek

3. teklik şahıs (eksiz)
illā bu birlik gerek kim ayrıla (1271)
ol gerek kim yolin ilte ilerü (783)
bu göşül yüzün gerek bunlar yuya (1668)

3. çokluk şahıs -ler

dirliği kalmar gerak kim öleler (775)Birleşik Çekim

: Birleşik çekimde, metninde i- fiilinin hikâye ve şart kipiyle gerundium çekli olan -iken kullanılmıştır. Birleşik çekimde orta hocenin vurgusuz olmasından da faydalanılarak vezin gerektirdiğinde 'i-' düğürülebilmektedir.

İstek eki -A ve şart eki -sa'dan sonra i- fiili geldiğinde -y- koyucu ünsüzü düzenli olarak ortaya çıkmaktadır. Şartın görülen geçmiş zaman ekinden sonra ise -y-'nin durumu veuno göre değişebilmektedir. Şahıs ekleri birleşik çekimin dizilişinde bazan i- fiilinden önce, bazan da i- fiilinden sonra gelebildiği için aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

a- Hikâye -dAnlatılan Geçmiş Zaman

-miş

2. teklik şahıs

+Üğ

sen ezelde bu işi düzmüştüğü (873)'arş üzere müşhasan yazmışıduy (873)

3. teklik şahıs

+İ

cümle halkı şubana almışıdı (2455)bulmuşıdı cümle halkı söğline yol (623)dağ firistehler getürmüşüdi anı (1862)

3. çokluk şahıs

+lar

yavlaq armışlarıdı diğlendiler (607)Görülen Geçmiş Zaman

-d

1. teklik şahıs

+üm

ol ki didümdü vuhü; u hem ıuyür (770)ol biri güyende kân eyitdümüdi (1863)didümüdi sağa cümle hâlini (1872)

3. teklik şahıs	-î	kim bu bennâ kaldıdı tedbîr ü rây (3003)
		âdemo iblîs havâle oldıdı (067)
3. çokluk şahıs	+iler	ol kavum kim girdilerdi bağçaya (1540)

Geniş Mânen

-(A/U)r

1. teklik şahıs	+ün	ol serây kim eydürüdüm old(ı) ug (3002)
2. teklik şahıs	+î	dilese yirden göge aşarıdı (300)
		cümle halkıy dilini bilürıdı (301)
		kimini yiyen düşerdi korkuya (1502)
		dürdine söylerıdı bir lafzıla (2048)
1. çokluk şahıs	+ük	korkusuz girürüdük her mahfile (1073)
		varmadın irerüdük her mensiçe (1073)
3. çokluk şahıs	+lar	biz buna katlanmazuz dirlerıdı (2462)
		dirilüben haça taparlarıdı (230)
		her dem uçmak ni'metin yirlerıdı (2462)
olmasuzu	+maz	ol emir kim hazrete bulmazd(ı) yol (2970)
		hiç yürütmezlerıdı ol sarveri (237)

İstek

-(y) A

1. teklik şahıs	+ün	âyetin eydevidüm gelmes dile (1350)
3. teklik şahıs	+î	kim bakaydı görgülülerin yüzine (1499)
		zulmet içre cân cekeydi bin suâğ (2724)

3. çokluk şahıs	+lar	
	ot(ı) neyçün kılalardı ihtiyâr	(246)
olumsuzcu	+maya	
	olmayaydı bu göñül üstâd aça	(1520)

Sart

-ca

2. teklik şahıs	+Uğ	
	anlasayduñ andağı dirliçüñi	(1060)
	sen senüñ ahvâlüñi bilseyidüñ	(1059)
3. teklik şahıs	+i	
	nolsayıdı 'âlemi obayıdı	(1172)
olumsuzcu	-masu	
	yaimasaydı canlar içre bu gerâğ	(2724)

b. Sart -sa

Anlatılan geçmiş Zaman -mış

3. teklik şahıs	(eksiz)	
	hem harânda kursağa tolmıgısa	(2329)
	andan uşbu dört oğul kalmıgısa	(2329)

Çözülen Geçmiş Zaman -d

2. teklik şahıs	+Üğ	
	sen daha bitdüñise ol birliğe	(329)
	bî-riyâ girdüñise ol dirliğe	(329)
	ay oğur dutduñısa hullı-ı nebât	(2126)
	her nece kim kaldıñısa bî-günâñ	(395)

3. teklik şahıs	+i		
		oyitdi işle nice buyrulduysa	(2493)
		ya 'aceb mi gör mu'allak durdise	(2544)
		eyvāna geldise döndi arkurā	(2964)

Genis Zaman

[-(A/U)=-]

1. teklik şahıs	+m		
		ağa hayvān dırsem ger gam degül	(2422)
2. teklik şahıs	+ğ		
		dinleyüp söz ma'nisin anlarısaj	(1193)
		uğbu hāl niçe dırısaj çok durur	(1163)
		'ıgk kitābandan okırsaj bir sabak	(2631)
		niçe çok altua virürsej inneye	(1391)
3. teklik şahıs	(eksiz)		
		kanhı) ağdan dilerise götürür	(2709)
		ne kılursa hākim oldur mutlaka	(2911)
		cān ölmeye ölırse bu beden	(2337)
1. çokluk şahıs	+vüz		
		noht dilersevüz biz anı yiyelün	(2464)
olmasuzu	+māz		
		ger tınar itmezisej bir dem yiter	(2004)
		münkir oldur ma'niden alacısaj	(2510)

c. Gerundium -- (+i)F ken :Mendisinde 3. teklik şahıs mânâsı vardır, birlikte bulunduğu fiilin zarfı olur.

Anlatılan Geçmiş Zaman

[-mīg]

sernügün durmaşiken emr-i hüza	(2935)
sen anı götüresin düşmişiken	(1619)
düğüre ölmüşiken göğülleri	(2347)

Genis Zaman

-(ü)r

bir <u>gürûhu</u> bilüriken hak yolın	(1550)
yavuzın yidi yimezem diriken	(1522)
<u>görünürken</u> cümle çirkin hûları	(1634)

bc. Bildirme Ekleri ve İmek Fiili

Eski Türkçe'deki er- fiili Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde er- > i- değişimine uğramış şekilde yardımcı fiil olarak kullanılmaktadır. i- fiili yardımcıyla isimler fiilleştirilebilmektedir. Haberin geniş zaman çekiminde 1. ve 2. şahıslar için şahıs zamirleri 3. şahıs da ise +dUr veya +dUrUr kullanılır. Mikâye, rivayet ve part kiplerinde ise doğrudan doğruya i- fiili kullanılır.

a. Haber KipiGenis Zaman

1. teklik şahıs

+(y)An

eyitâ(i) benden yime ben ağuluyam (165)kan(ı) çol kim ben fulānem diridi (2214)dilile kulam diyici çokdurur (142)

+vAn

'ayb ola sagvan demek sayru gisi (2799)ud ola bayvan demek yohaul gisi (2799)kan(ı) ol alın ağup benven diyen (2213)

+in

işit i sagin diyüp da'vi kulan (2798)

2. teklik şahıs

+sIn

sen rahımsin hem kerimsin hem gafür (381)sen bularda kankıncın i safu (1644)gör ki sen kıncın ü bu 'âlâ nedür (2554)

3. teklik şahıs	+dur (-Ur)	
	yal hisâbda üçyüzaltmış <u>gündürür</u>	(644)
	hak yolunda birigüp yoldaş <u>durur</u>	(660)
	bu hikâyet <u>girtüsüzür</u> bi-güman	(584)
	ten içinde gâz u hürremdür bular	(772)
	diñle imdi eydeyim <u>nedür</u> igün	(1767)
1. çokluk şahıs	+Uz	
	eyitdiler kim içene <u>bizüz</u> sâki	(1514)
	begler eyitdi <u>nahkümüz</u> ne dirisen	(1472)
olumsuzu	degül(ğdür)	
	birisi hiç çek <u>degül</u> nefsanidür	(796)
	ikisininüñ bir <u>degüldür</u> hâlleri	(419)

b. Hikâye Kipi

2. teklik şahıs	+Uñ	
	ol ezcl evinde sen <u>kandayadun</u>	(1061)
	ol makânda nice ma' <u>dendeyidun</u>	(1051)
3. teklik şahıs	+I	
	bir <u>arabdı</u> bir 'acem bir türk eri	(602)
	mūsâ hem anuñiçün <u>çopanadı</u>	(2467)
	anuñiçün hönümüz <u>rahmet idi</u>	(1104)
	âdemün pes biñ yiri <u>şayruyadı</u>	(2805)

c. Rivayet Kipi

3. teklik şahıs	(eksiz)	
	od bularunñ birliğinde <u>nahşanıs</u>	(533)
	ol dahu niceyimis eydem 'ayan	(1042)
	bild(i) kim <u>yavuzanıs</u> döndi girü	(1523)

olumsuzca değil.
ol kuvva hayvân değilmisse î yûr (2461)

d. Şart Kipi _ _ _ _

2. teklik şahıs +ñ
'arîfisen bilesin kim sen nesin (923)
ger 'âgıkısan ger 'âlinsen ger zarîf (1120)
ger harîfesen ger serîfesen ger zarîf (2416)

3. teklik şahıs (eksiz)
sen gerekse bir dağı yüzbin sına (639)
ol bitordi yavuz eger geyise (2059)
pes bilüñ kim kanda birlik varısa (247)

e.+(v)İDÜK Partisipi _ _

3. teklik şahıs +in
emr-i ma'rûf neydügin bilmezise (2109)
ışid imdi her biri nıceydügin (906)

1. çokluk şahıs +UK
ışid imdi biz ezelde neyidük (1057)
göyle kim hiç egsügi yok bayıduk (1067)

f.+(y)iken Gerundiumu _ : Gayri şahsi olarak isimlerde kullanılır.

göyle birlikdeyiken gör bu işi (1075)
eyleyiken tevbeye gelmez bular (1556)
oğlaniken işi hiç kaygı yımez (1143)
kim oğ yalnuziken hiç dutmada (591)

2. K E L İ M E G R U P L A R I

A. İ s i m. - - -

İsim yapımı ve çekimi ile alakalı bahisler ilgili bölümlerde teferuatlı olarak ele alınmıştır. Bu sebeple isim bahsinde sadece 'isimlerde tamlama' konusu verilecektir. (İsim yapımı ve çekimi ile ilgili geniş bilgi için bkz. isimden isim yapma, isimden fiil yapma, fiilden isim yapma, hal ekler, çeklik eki, iyelik ekleri maddeleri.)

İsimlerde Tamlama

a. Belirtisiz isim tamlaması : Tamlayan durumundaki kelime genitive ekini almaz.

cân yoldaşlığı (134), cân güneği (139)

b. Belirtili isim tamlaması : Tamlayan ve tamlanan eklerinin bulunduğu tamlamalardır.

ayrı bedri (136), dilûğ kıymeti (142),
cümle işûğ yığacağı (334)

İsim tamlamalarında her iki üyesi yabancı kaynaklı olanlarında tamlama kuralına kaideye göre yapılırlar: usl-ı demde (6), rahmet-i hak (399) gibi. Tamlamalar içinde biri veya her iki üyesi de Türkçe olanlarında da kurala tamlama kaidesi uygulanır: tal'at-i ay (1053), kab-ı kap (2566) gibi.

B. Z a m i r - - -

Şahıs zamirlerinin çekim ekleriyle kullanılışı isimlerin kullanılışına paralel olarak gider. Metnimize Eski Türkçe'de olduğu gibi çekim halinde bin+ (522), sin+ (64) çekimleri de görülmektedir. Şahıs zamirlerinin çekiminde Eski Türkçeye ve bugüne göre farklı bir şekli de genitive ekinin daima yuvanlık ve kalı olmalıdır. Zamirlerdeki diğer bir özellik, 3. şahıs zamirinin ol'un çekime girdiği zaman kök değiştirerek teklik halinde a(n)+ olmalıdır. ben ve biz'in genitive çekimi ise iyelik ekinin tesiriyle sin çekimindedir.

	1. şahıs		2. şahıs		3. şahıs	
	teklik	çokluk	teklik	çokluk	teklik	çokluk
<u>nominative</u>	<u>ben</u> <u>men*</u>	<u>biz</u>	<u>sen</u>	<u>siz</u>	<u>ol</u>	<u>anlar</u>
<u>accusative</u>	<u>beni</u> <u>bini*</u>	<u>bizi</u>	<u>seni</u> <u>sini*</u>	<u>sizi</u>	<u>anı</u>	<u>anları</u>
<u>dative</u>	<u> bana</u>	<u> bize</u>	<u> sana</u>	<u> size</u>	<u> aya</u>	<u> anlara</u>
<u>locative</u>	--	<u> bizde</u>	<u> sende</u>	--	<u> anda</u>	<u> anlarda</u>
<u>ablative</u>	<u> benden</u>	<u> bizden</u>	<u> senden</u>	<u> sizden</u>	<u> andan</u>	--
<u>genitive</u>	<u> benim</u>	<u> bizim</u>	<u> senin</u>	--	<u> anın</u>	<u> onların</u>

Şahıs zamirlerinin yukarıdaki hal ekleriyle kullanılışlarına dışında diğer eklerle kullanılışlarına da şu örnekleri verebiliriz: benven (2213), bizün (1514), sensin (74), senlür (972), oldur (354), anca (2728), anın (2433)
* men (2 kez), bini (3 kez), sini (7 kez)

İşaret Zamirleri

Hattımızda şu işaret zamirleri bulunmaktadır:

teklik	<u>bu(n)+</u>	<u>şu(n)+</u>	<u>ol</u>	<u>şol</u>
çokluk	<u>bunlar/bular</u>	<u>şunlar</u>	--	--

İşaret zamirinin çekimi esasında ortaya çıkan 'n' sesi 3. şahıs iyelik eki +(s)I(n)'daki n'dir. Bu sebeple bu söz işaret zamirleriyle birlikte gösterilmiştir. (59) İşaret zamirleri eksiz veya isim çekimi ekleriyle kullanıldıkları gibi bildirme ekleriyle predikat olarak da kullanılabilirler: buna (2462), bunda (374), bundan (1030), bunun (2506), bunlar (167), şuna (25), ol (123), şol (122), bunlardır (915)

59. O.K. Tuna, Türk Dilbilgisi (Fonetik ve Morfoloji), Türk Dili ve Ed. Bkt. Böl. Ders Notları, s.23. Aynı konuda, Müeyyiret-ül-ülüm'da Dergamalı Kadri şu açıklamaları yapar: 'Cevab (71) virüb dirüz ki "şu" kelimesinin aslı "şun" idi, "bu" kelimesinin aslı "bun" idi, lakin tekbirinde hifet için hauf itâ'ler, tasgîrine gelicek ol nun'ı girü getürdiler ki "at-tasgîru yaruddu'l aşya'la ila-usulihâ" ya'ni tasgîr şey'leri girü aslına döndürür; pes nun tasgîrinde gelüb zahîr oldu (...) oncugaz demek de bu kabildendir,' Müeyyiret-ül-ülüm, s.47-48

günlük ve işaret nasirlerinin tokluk şeklinden sonra bir edat getirildiğinde genetive şekli kullanılır: anuçün (992), anuçıla (100), Metnimizde göklük şeklinden sonra gelen genetive ekinin üzerine 'ile' edatının getirildiği örnekler de vardır: anlaruçıla (1390), bunlaruçıla (2796) gibi.

Dönüklülük Zamirleri

Metnimizdeki dönüklülük zamirleri öz, gendü ve gendüzi(n)'dir. Çekimli şekilleri diğer isimler gibidir.

<u>öz</u>	<u>gendü</u>	<u>gendüzi(n)'</u>
<u>özi</u> (544)	<u>gendüden</u> (891)	<u>gendüzine</u> (877)
<u>özün</u> (503)	<u>gendünün</u> (2344)	<u>gendüzinde</u> (1020)
<u>üzine</u> (2235)	<u>gendüsi</u> (127)	<u>gendüzini</u> (1147)
<u>üzini</u> (2973)	<u>gendüye</u> (61)	<u>gendüzümüzde</u> (1394)

Belirsizlik Zamirleri

Metinde çeşitli belirsizlik zamirleri vardır, bunlardan bazıları: ayruk (999), bir niçe (1474), cümle (540), her biri (577), her birisi (234), her ki (243), her kim (260), her ne (670), kamu (566), kankı (359), kini (918), kimse (144), kimesne (360), kimsene (269), niçeler (1239)

Soru Zamirleri

Garib-nâme'de soru zamiri olarak, şahıslar için 'kim', nesnelere için 'ne' kullanılmaktadır. Bunların dışında 'kani' kelimesinin çekimli şekilleri olan 'kanca', 'kancaru', 'kanda', 'kankı' kelimeleri de soru zamirleri olarak kullanılmaktadır. kim (653), ne (672), kani (941), kankısı (260),

C. S i f a t

Metninizdeki sıfatlar ya doğrudan doğruya sıfat olan kelimelerdir ya da çeşitli eklerle türetilmiş sıfatlardır. Sıfatların türleri aşağıda verilmiştir.

Niteleme Sıfatları : İsimleri sıfat tamlaması kurarak niteleyen sıfat türleridir. Metninizde bir çok örnek vardı, bazılarına göstermekle yetiniyoruz.

<u>al</u>	al tamgayıla	(2745)	<u>katı</u>	katı 'azab	(2000)
<u>altun</u>	altun ton	(27)	<u>kızıl</u>	kızıl altun	(1390)
<u>ayruk</u>	ayruk bağana	(2221)	<u>kırı</u>	kırı yir	(755)
<u>arı</u>	arı dil	(84)	<u>toğrı</u>	toğrı yol	(200)
<u>eyü</u>	eyü meseldür	(534)	<u>ulu</u>	ulu ırmağa	(442)
<u>gey</u>	gey 'amel	(1353)	<u>uzun</u>	uzun yaşuñ	(558)
<u>gırçek</u>	gırçek er	(1423)	<u>yavlak</u>	yavlak seváb	(1130)
<u>girtü</u>	girtü eren	(2008)	<u>yavuz</u>	yavuz iğe	(1548)

Garib-nâme'de +lü ve +süz ekleriyle kurulmuş niteleme sıfatları da vardır

<u>görçlü</u>	görçlü hüya	(221)	<u>fenâsuz</u>	fenâsuz milkete	(742)
<u>günçlü</u>	günçlü kullara	(177)	<u>'ıksuz</u>	'ıksuz eren	(1802)

Karşılaştırma Sıfatları : Sıfatlarda karşılaştırma rek eki ile yapılmaktadır. rek eki alması sıfatlar ismin ablative eki alması göklinden sonra gelir: nefsden yığrek (994)

"yığrek" kelimesi üstünlük gösterme için de kullanılmıştır. Bu halde genetive ekinden sonra da gelebilir: din yığreği (2723), 'ömür yığreği (1397), halluñ yığreği (1667), ışuñ yığreği (334)

Pekistirme Sıfatları : Metnimizde pekistirme sıfatları olarak - p - ile kurulmuş pekistirmeler bulunmaktadır.

çepçevre (1492), düpdüz (117), düpdürüst (2655), toptolu(429) gibi.

Küçültme Sıfatları : + cuk ekiyle yapılmaktadır.

azacuk azacuk ni'mete (840)

İğaretleme Sıfatları : Başlıca iğaretleme sıfatları 'bu', 'ol', 'gol', 'ugbu'dur.

<u>bu</u>	bu tertibile	(116)	<u>gol</u>	gol 'aşılarda	(250)
	bu işde	(137)		gol nase	(537)
<u>ol</u>	ol du'a	(279)	<u>ugbu</u>	ugbu işde	(751)
	ol yüzi	(311)		ugbu söz üzere	(752)

Belirsizlik Sıfatları : Metnimizde belirsizlik sıfatları kullanılış olarak diğer sıfatlar gibidir.

<u>bir</u>	bir avuç toprak	(131)	<u>fulān</u>	fulān ibn-i fulān	(2315)
	bir yağa	(594)			
	bir nesnedür	(597)			
<u>birkaç</u>	birkaç cevāb	(1130)	<u>her</u>	her nesne	(631)
	birkaç haber	(1605)		her şüret	(637)
<u>cümle</u>	cümle cihān	(299)	<u>hamu</u>	hamu sular	(435)
	cümle halk	(300)		hamu mansıb	(595)
<u>değme</u>	değme göjül	(401)			
	değme gün	(646)			

Sayı Sıfatları : Aslında birer isim olan sayı kelimeleri belirtme sıfatı vazifesini görmektedirler. Sayılar fonksiyonları sebebiyle bu bölümde ele alınmıştır. Metnimizde sayı sıfatlarının şu türleri vardır:

Asıl sayı sıfatları

bir (19), iki (336), üç (1065), dört (216), beş (153), altı (24),
yedi (694), on (223), yigirmi (1938), otuz (554), kırk (1951), altmış
(1753), yitmiş (2617), seksen (1396), toksan (1396), bin (238)

Birleşik sayı sıfatları

oniki (1250), yitmişiki (1450), üçyüzaltmış (644), dörtüzyüksekaldört
(265), binbir (205), yidibin (2700), onsekizbin (60), kırkbin (1481),
yisibin (52)

Birleşik sayılar arasında Eski Türkçe'deki "artık" ve "ulatu" kelimeleri ile teşkil edilen birleşik sayı sistemine uygun bir kuruluş gerekli de vardır: yüz bin ü yigirmi dört bin (265) 'yüzyirmidörtbin'

Sıra sayı sıfatları : +(i/ü)nci ekiyle kurulmaktadır.

ikinci (1591), üçüncü (1055), dördüncü (1735), bininci (2512)

Üleştirme sayı sıfatları

+ er ile, birer (569)

+ in ile, birin birin (750)

sayı sıfatlarının tekrarı ile, bir bir (270), üç üç (1056)

Yaklaşıklık sayı sıfatları : Sayı kelimelerinin tekrarı ile yapılır.
görsen kim bir sudan bin bin nebât (638)

Kesir sayı sıfatları

locative eki ile binde biridür ki dîrem i gîgi (2302)

ablative eki ile lik(i) binden biri gelmez diline (2175)

Harflerle yazılan sayı sıfatları

dü (1245), şehar (2354), peng (2313), şes (3067)

D. Zarf

Curib-nâno'de Türkçe ve yabancı kaynaklı zarf türleri bulunmaktadır. Bunlar sıfat ve isimlerden veya isimlerin geçitli hal ekleriyle kullanılmamasından meydana gelmişlerdir. Zarfların metnimizide yapı bakımından şu türleri vardır.

Asıl zarflar

<u>girü</u>	dösta girü döst gözüyle gördiler	(291)
<u>irte</u>	eyitdi irte kamu hâzır olunuz	(564)
<u>kaçan</u>	launtağır can kim kaşes kaçan sana	(704)
<u>nice</u>	gör ki nice geymiş altın ton gün	(27)
<u>şimdi</u>	şimdi(i) höz çok yaşayan seksen yaşar	(1896)

İsim ve sıfatlardan zarf

<u>buğur</u>	kavdan ister derdine buğur devā	(519)
<u>bugün</u>	halı varı cem' olmuş uş bunda bugün	(1813)
<u>dün gün</u>	şöbete dün gün bularuñ nefsiile	(975)
<u>gey</u>	gey şanı dirlikdedür	(535)
<u>gün gün</u>	kāni ' olma gün gün egsilmegine	(1127)

Türetilmiş zarflar

<u>+İn</u>	instrumental eki ile,	din(i) ilini düzer dünin günin	(1676)
		güddügi hayvânıdı yazın kışın	(2459)
<u>+dIn</u>	ablative eki ile,	ger yürise birisin öğdin öutar	(476)
		bizden yanadan suş durur	(882)
<u>+Arı</u>	direktive eki ile,	boyı geçdi yidi göğden yukarı	(2494)
		her ki geçdi ilordü ol oldı hak	(3035)
<u>+ca</u>	egvative eki ile,	ol geçer ardınca tábistān gelür	(1902)

Yabancı kaynaklı zarflar

Arapça olanlar, âhır, dâyın, eyvel, müdām ...

Farsça olanlar, dem-be-den, şah, hemān, şāz ...

Vazifelerine göre zarf çeşitleri:

Zaman zarfları

Fil'in zaman içindeki yerini gösteren zarflardır. Metnimizde Türkçe ve yabancı menşeli çeşitli zaman zarfları vardır:

<u>buğur</u>	geçdi oğlanlık buğur oldu yigit	(1153)
<u>bugün</u>	hak varı cem' olmaş uşbunda bugün	(1813)
<u>dem-be-dem</u>	seyr ider her dem-be-dem ol yoldan ol	(943)
<u>dün ü gün</u>	kāyim olalum dün ü gün ol tā'ata	(360)
<u>evvel</u>	evvel ādem ayak oldu gör saña	(2486)
<u>geh - gah</u>	gah ururlar gögde geh yirde kadın	(1857)
<u>hemîn</u>	atasıla anasın bilür hemîn	(1151)
<u>her dem</u>	göğline yaz bu sözi her dem okı	(397)
<u>ilkin</u>	ilkin ol geldi cihāndan dirliğe	(273)
<u>irte</u>	irte kama anda hazır oldılar	(566)
<u>kaçan</u>	muntazır cār kim kafes kaçan şına	(704)
<u>müdām</u>	kulağ(ı) sazlar üni tola müdām	(1159)
<u>önde sonda</u>	önde sonda her biri bir şan durur	(3118)
<u>soğra</u>	şimdiden soğra dağı her kim gele	(325)
<u>yazın</u>	kimse kim yazın yaşıl yaprak seve	(1930)

Yer, Yön Zarfları

Fil'in yer ve yönünü gösteren zarflardır.

<u>ara</u>	geldiler eylendiler ol arada	(1475)
<u>arkuru</u>	eyvāna geldise dönüi arkuru	(2964)
<u>çirü</u>	haşrote immez çirü bunda yiter	(2525)
<u>içerü</u>	yol buls ol içerüden içerü	(783)
<u>kargu</u>	kargusında siddikala duranlara	(2047)
<u>ortada</u>	şunı için durtıgıktur ortada	(598)
<u>üzre</u>	ādem üzre urd(ı) dāniş noktasın	(125)
<u>yağadın</u>	dört yağadın kodılar yollarını	(1483)

Miktar zarfları

<u>artuk</u>	söz içinde artuk egsük varısa	(2920)
<u>az</u>	karaguluk ögüs olur aydın az	(1924)
<u>biraz</u>	bu sovak elinden al bini biraz	(522)
<u>bir avuç</u>	ver ni hōğ biz bir avuç toprağıduğ	(80)
<u>gey</u>	hem dahi gey aqladum dirliğ sağın	(532)
<u>ögüs</u>	bilürüz kim biz ögüs kalduğ günäh	(95)

Tarz zarfları

Fiilin nasıl olduğunu gösteren zarflar

<u>başdan başa</u>	bağladı başdan başa bir ipile	(573)
<u>böyle</u>	böyle demek nice söylemek olur	(876)
<u>eyle</u>	eyle olsa yir ü göğ tendür ü can	(698)
<u>giri</u>	gün ki geçd(i) ol giri gelmez ele	(1182)
<u>lâcerem</u>	lâcerem canlarda yazıldı adı	(206)
<u>nice</u>	kamısı gör nice gider bir yağa	(594)
<u>şâz</u>	şâz olasin akıbet dîğârıla	(339)
<u>söyle</u>	pâşigeh ol yüz(i) söyle eyledi	(311)
<u>yaluğuz</u>	kimsene kim yaluğuz girdi yola	(433)

Kelime tekrarı ile yapılan tarz zarfları

<u>arkun arkun</u>	arkun arkun atlanup başa gelür	(275)
<u>bir bir</u>	diğle imdi eydeyin bir bir sana	(270)
<u>sâf sâf</u>	bu iki leşker durupdur sâf sâf	(961)

E. E d a t

Edatlar bir ismin sonuna gelerek ona yer, zaman, tarz, mukayese gibi kavramları veren müstakil kelimelerdir, bu sebeple isim hal eklerinin vazifesini yüklenmiş bir kelime grubu olarak görülmüşler. Edatlara Yapa Bakımından Edatlar, Fonksiyonları Bakımından Edatlar şeklinde iki ana başlık altında inceleyebiliriz.

Yapı Bakımından Edatlar

- Wilden türeme edatlar** : Genellikle gerundium (zarf fiil) ekleri ile teşkil edilen edatlardır.: aşnu < aşn-u,
göre < gör-e, ile < il-e, dapa < tap-a
- İsinden türeme edatlar** : Genellikle isim köklerinden isim hal ekleriyle teşkil edilmiş edatlardır: gibi < kip+i ,
içerü < iç+gerü, üzre < üze+re vb.

İsim hal ekleri isteyen edatlar:

- nominative isteyen edatlar: dahi, dürlü, gibi, içre, +illa, kadar vb.
- dative alan edatlar : degin, göre, karşu vb.
- locative alan edatlar : artuk, ayru, berü, içerü, sonra, taşra
- genetive alan edatlar : üzre, içün vb.

Yabancı kaynaklı edatlar

- Arapça olanlar : 'acab, akıbet, elbette, illā, mutlaka vb.
- Farsça olanlar : bārī, bes, çī, çün, eger, gah, hiç, lācerem,
lik, lākin, mānenā, tā, yahūz vb.

 Fonksiyonlarına Göre Edatlar

Çekim edatları : İlgili bulunduğu isimle cümlenin diğer kelimeleri arasında çeşitli yönlerden ilişkiler kurar.

<u>artuk</u>	'ıpkdan artuk ne ki varsa fāhidür	(1049)
<u>aşnu</u>	varıdı bir pūşışeh aşnu zaman	(1461)
<u>ayru</u>	andan ayru olmasın öyden şoja	(190)
<u>berü</u>	bil kim ol deaden berü cümle gelen	(326)
<u>bile</u>	harfile ma'nī bile yarlıkdadur	(1292)
<u>birle</u>	gerh(i) birle takririn öyden şoja	(2441)
<u>dapa</u>	ka'be dapa varuram esirgegil	(510)
<u>degin</u>	bu beden kırka degin böyle gider	(1952)

<u>dürlü</u>	a'zâlardan gider ol dürlü hüner	(1964)
<u>gibi</u>	orta yerde âdeni bir yol gibi	(2137)
<u>göre</u>	ana göre bile gendü hâlini	(748)
<u>içerü</u>	yine yilden içerü od yanadur	(2612)
<u>içün</u>	anuç içün demüri mum eyledi	(279)
<u>ilerü</u>	ölümünden ilerü ölmüş ola	(2790)
<u>kağar</u>	añlayana bu kağar söz tapdurur	(3101)
<u>kararı</u>	kindürür kim ana kararı söyleyen	(1455)
<u>+(y)(f)LA</u>	çünkü iner karıgur aracıla	(443)
	bu niyetle girdi ka'be yolına	(497)
	şüpli ol ma'niyile tolmış gider	(2872)
<u>mânend</u>	kocallık bilmiş şüpa mânend olur	(1969)
<u>sonra</u>	şindiden sonra dañı her kim gele	(325)
<u>tâ</u>	ol zamândan tâ gelince bu güne	(324)
<u>tağra</u>	gendüsinden tağra necme bulmaya	(890)
<u>üze</u>	anuç üze kimsenüñ ferâmân(ı) yok	(2405)

Bağlama Edatları

Cümle başı edatları

<u>'akıbet</u>	'akıbet ol yüz sebebinden yine	(310)
<u>bâri</u>	barî) iğit eydeyim şühâlini	(675)
<u>bes</u>	bes müsülmân oldu nefsi mutlakı	(1011)
<u>çün</u>	çün ıresin ulular sohbetine	(456)
<u>çünkü</u>	çünkü ol Allah sağa virdi vücüd	(1768)
<u>gerçi</u>	gerçi tağdir tağridandur her işe	(860)
<u>hergiz</u>	hergiz anuç hükmine yokdur emek	(57)
<u>ind(i)</u>	ind(i) gel bir indeğil sen şolayı	(1341)
<u>sanki</u>	sanki kâfir dutd(ı) cümle kal'ayı	(1003)

Cümle ve kelime bağlayıcı edatlar

<u>cū</u>	kerpüçi tağı cū bennā görđ(i) hōg	(3002)
<u>gūn</u>	ol dimolden gūn bu deylü mülk olur	(59)
<u>dahı</u>	şimdiiden sonra dahı hor kim gele	(325)
<u>illā</u>	dilleri ayruk illā dilek biridi	(612)
<u>ki</u>	illā bilmezler ki ne sâ'atdadur	(348)
<u>kim</u>	pes bilüg kim kanda birlik varısa	(247)
<u>lil</u>	bir kat ol yağıdur ki lilk cānudur	(2533)
<u>meğer</u>	varıdı anda meğer bir ulu şeh	(606)
<u>U</u>	dökđ(i) kan u virđi baş aldı aızā	(138)
	hōgnüz andan hem resül ü hem hüzā	(133)
<u>vü</u>	akşayı aldı vü vardı başçaya	(628)
	gönlā vü 'aklı düne hağdan yana	(1015)
<u>yā</u>	bilmedüm kim cānudur ya 'akl u nefs	(2206)
<u>yahūg</u>	bu yola kimse nice varayıdı /	
	yahūg ol dergāh(a) kim ireyidi	(939)
<u>ya'nī</u>	sögs(i) gör insān iğūn oldu serāy /	
	ya'nī cān anda olur yıl on iki ay	(2436)

Şart Cümlesi Edatları :

<u>eger</u>	ben diyem eger melül olmazısam	(1897)
<u>ger</u>	ger nice kim dil iremez bu söze	(215)
<u>meğer</u>	rūsiğār iğre meğer kim bir 'arab	(496)
<u>yine</u>	yine bunlar olur anuy cānını	(1867)

Kuvvetlendirme Edatları :

<u>'acab</u>	i 'acab bis bu ezelde neydük	(1100)
<u>dahı</u>	hem dahı gelmeyiser tağr(ı) bakı	(319)

<u>dağı</u>	hocalık mülki dağı oldu fenā	(1130)
<u>de</u>	hem dağı dīzār göster de çalap	(2243)
<u>elbette</u>	belürür elbette anda bir eser	(2299)
<u>hiç</u>	eyic diyen hiç rahmet bulmaya	(362)
<u>höd</u>	ne yol erkan varıdı ne höd usül	(229)
<u>mutlaka</u>	bes müsülmān oldu nefsi mutlaka	(1011)

Karsılaştırma Edatları :

<u>gāh . . . gāh</u>	gāh 'ahli gāh zulum söyletür	(2743)
<u>hem . . . hem</u>	hem döner hālden hōle hem döndürür	(39)
<u>ne . . . ne</u>	kānasa ne nāz vardı ne niyāz	(7)
<u>ni . . . ni</u>	ni sağa 'akl irebilür fikrile / ni seni dil eydibilür şikrile	(75)

Soru Edatları :

<u>'acab</u>	azunuy azmağı neymiş i 'acab	(1314)
<u>çi</u>	bilmeye ne çi durakdūr çi behişt	(1200)
<u>kaç</u>	ma'lūm ola kaç durakdūr kaç makān	(2651)
<u>kānda</u>	kānda kim iki göjül birliktodür	(336)
<u>kānka</u>	kānka 'ilme nireği kıldı makān	(2635)
<u>mī</u>	görmeyince kimsene dōst mī olur	(289)
	toprağıla su degül mī pes nodür	(902)
<u>ne</u>	ne işle hak riżūsın buldılar	(837)
<u>niçe</u>	kaç 'ağardur niçe āyetdür tamām	(2651)

Ünleme Edatları :

<u>+a</u>	i huzāyā toğrı yoldan armagıl	(3045)
<u>ay</u>	ay eger dūtānısa hulk-ı nebāt	(2126)
<u>+e</u>	görsege gol kaç(ı) kim gelür geçer	(469)
<u>hey</u>	geldi ilerü didi hey uruşmaqız	(626)
<u>i</u>	i 'acab biz bu ezelde neyidük	(1100)
<u>ne</u>	baluban görsege sen bu 'ibreti	(408)
<u>vay</u>	vay ağa kim ol olımaya nide	(936)
<u>zihi</u>	zihi kudret zihī 'ibret zihī hāl	(115)

F. Fiil - - - - -

fiil konusu fiilden fiil yapma ekleri, fiilden isim yapma ekleri ve fiil çekimi maddelerinde ele alınmış, sözlükte fiiller madde başı olarak , yardımcı fiiller ve tasvirî fiiller ise alt başlıklar halinde verilmiştir. Bu sebeple burada sadece belli başlı yardımcı ve tasvirî fiillere örnekler vermekle yetineceğiz.

Yardımcı Fiiller

: İsim soylu kelimelerin fiil gibi kullanılmalarına sağlayan it-, ol-, çyle- vb. fiillerdir. Metnimizdeki yardımcı fiiller Arapça ve Farsça kelimelerle olduğu kadar Türkçe kelimelerle de kullanılmaktadır.

<u>al-</u>	avdas alır	(1782)	<u>gör-</u>	hayrı görür	(2159)
	ele aldı	(506)		hög gördi	(3002)
<u>bul-</u>	amân bulmadı	(243)	<u>it-</u>	âgâz itdi	(613)
	yol buldı	(943)		yavuzluk ider	(1617)
<u>dut-</u>	aydın dutar	(1598)	<u>kıl-</u>	eser kıldı	(504)
	bile dutdı	(573)		gegez kıldı	(2628)
<u>düg-</u>	ayru düger	(2854)	<u>ol-</u>	alkıy olur	(2311)
	sayru düger	(2854)		destür oldu	(126)
<u>çyle-</u>	ad çyleye	(1663)	<u>ur-</u>	yüz urur	(436)
	'amel eyler	(2662)		zahm ura	(1621)
<u>gel-</u>	söze gelmez	(359)	<u>var-</u>	doğrı vara	(1339)
	yig gele	(2119)		harca varan	(500)

Tasvirî Fiiller

:Gerundium ekleriyle kurulan devamlılık, teslik ve iktidar ifade eden fiil tabanlarıdır.

Devamlılık tasvirî fiilleri

<u>dur-</u>	üstüne hak rahseti yağadura .	(1053)
	ağsa dünyü ni'metün yiyüdura	(1160)
	döst yüzü görnü dura her dem göze.	(2620)

<u>gel-</u>	her birisi dutageldi bir hüner	(262)
	toğagelür cümle 'âlem üstine	(1636)
	gözümüse görnügele pāzigeḥ	(1119)
<u>gör-</u>	'ışk yolında cânıḡı terk idegör	(707)
	i 'aşak sen 'ışk yolınca gidegör	(707)
	i 'aşak sen gendü nefsin biligör	(1022)
<u>tur-</u>	hak hönundan yiyüturur her biri	(2080)

Tenlik Tasvirî Fiilleri

<u>vir-</u>	neydügin dinleriseḡ eydivirem	(1847)
	hâsırın gör nidivirür geçmişi	(1532)

İktidar Tasvirî Fiilleri

<u>bil-</u>	: Olumlu tasvirî fiiller kurar.	
	kim bulur yapabilür dāvārları	(1479)
	cün gözi görebilür ma'nā yüzün	(1571)
<u>u-ma-</u>	: Olumsuz tasvirî fiiller için kullanılır, u- fiilli kullanılığa görülmez.	
	bir sū'at bu kaygudan çakamazuz	(1087)
	geçdi) 'ömrüḡ bir saḡa gelimedüḡ	(894)

Usaklaştırma Tasvirî Fiili

<u>ı-</u>	'göndermek' : Bu fiil 'biribi- ve viribi-' fiilleriyle kalıplaşmış bir haldedir ve tasvirî fiil fonksiyonunu artık kaybetmiştir.	
	rahmetin biribidi her dem aḡa	(385)
	gür ne hil'at viribidi ol kerim	(103)

Diğer Tasvirî Fiiller

ol- fiilinin -er veya -mıḡ isim fiilleriyle meydana getirdikleri birleşik fiiller tasvirî fiil niteliğindedir.

<u>-er ol-</u>	: Alışkanlığı gösterir mahiyettedir.	
	hamuları ol daha severlela	(1449)
<u>-mıḡ ol-</u>	: Kesinlik gösteren bir mânâyı fiille kazandırır.	
	tanrı hâsları elin almıḡ ola	(1187)
	ölümünden ilerü ölmıḡ ola	(2790)

Metnin Tespitinde Takip Edilen
Esaslar

1. Beyitlerin transkripsiyonu orijinaldeki düzene göre aktarılmıştır.
2. Sadece hareke ile gösterilen ünlüler () içinde gösterilmiştir.
3. Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzunluklar gösterilmiş, vezin gereği kısa okunan uzunluklar olduğu gibi bırakılmıştır. Türkçe kelimelerdeki uzun ünlüler imlâda tespit edilemediği için gösterilmemiştir. Ancak , uzun olarak işaretlenen nida sesi i'de ve eklesmede ortaya çıkan hürmetişin gibi örneklerde gösterilmiştir.
4. Vezindeki aksaklıklar tespit edilmiş ve ne türlü okunursa düzeleceği dipnotta belirtilmiştir. Yalnız eyit- fiili vezin gereği pek çok yerde eyt- geklinde yazıldığından bu fiilin eyt- geklinde vezni bozduğu anda sadece vezin bozuk diye gösterilmiştir.
5. Arapça ve Farsça ibareler orijinaldeki şekliyle aktarılmış, ayetler (X) ile yerinde gösterilmiş, dipnotta hangi sure ve ayet olduğu açıklanmıştır.
6. Okumada güçlük geçtiğimiz yerlerde ve yanlış yazıldığını tespit ettiğimiz kelimeler için Tübingen nüshası kullanılmıştır. Bu kelimeler yerine tercih ettiğimiz şekil alınmıştır. Dipnotta da kelimenin her iki nüshada ne şekilde olduğu geçtiği beyit numarası ile gösterilmiştir.

HETİN

(Kısmi Transkripsiyon)

1.b

حَدِّ بِي حَدِّ وَسِيَّاسِ بِي قِيَاسِ
 مَرَّ غُذَا وَنُدِي رَا كَه خَالِقِ زَمِينِ وَأَسْمَانِ
 وَصَانِعِ كُونِ وَهَكَانِ وَ مُبْدِعِ فَلَكَ دَوَّارِ
 وَ مُخْتَرِعِ صَوْرَتِ نَكَّارِ مُظْهِرِ أَلْوَانِ أَلْوَانِ

2.a

وَمُوسَىٰ إِنْشَىٰ وَجَانَسَتْ وَبِرِپَاذِ شَاهِي كِه
 مَجْرَهٗ دِلَهَايِ عَاشِقَانِ رَا بَقْنَادِيلِ اِلطَافِ
 وَمَصَابِيحِ اَعطَافِ رُوشَنِي وِمنوَرِ كَثْرَا نَسِيْدِ
 بِرِ عِلَّتْ وِ صَحِيْفَهٗ سَيِّئَهٗ مِهَادِقَانِ
 بِالْحَارِ مَعْرِفَتِ وَاَزْهَارِ مَحَبَّتِ كُلُّشَنِ

2.b

وَمَزَلَزَ كَرْدَانِيْدِي مِتَّتْ وَاَجْمِنِ جَانِ مِحْبَاتِنَا بِشَمْعِ عِشْقِ اَفْرُوْنَحْتَهٗ
 وَجِشْمِ سَيِّئَهٗ بِرِكِيْنَهٗ زِنْدِيْقَانَا بِسُوْرِنِ قَهْرِ بَرِ دُوْخْتَهٗ وِ بَعْدِ
 صَدَهَارَانِ صَدَاتِ صَلَوَاتِ وَاَنْحُوْ قِيَّاتِ بَرُوْحِ پَاكِ
 اَشْرَفِ كَائِنَاتِ دَرِ سُوْلِ مَوْجُوْدَاتِ رَحْمَتِ عَالَمِيَانِ وِ
 صَفْوَتِ اَدَمِيَانِ فَرِ اَوْلَادِ اَدَمِ قَطْبِ اَوْتَادِ عَالَمِ
 مَنْبَعِ الْجُوْدِ وَاَلِكْرَمِ اَفْطَحِ الْعَرَبِ وَاَلْعَجْمِ صَادِقِ بِلَا
 كَذِبِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَبْدِ الْمَطْلِبِ صَلَوَاتِ اللّٰهِ وَسَلَامُهٗ
 عَلَيْهِ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ اَجْمَعِيْنَ الطَّيِّبِيْنَ الظَّاهِرِيْنَ وِ
 سَلَمِ تَسْلَمًا دَائِمًا كَثِيْرًا كَثِيْرًا وِ دَرِ سِيَانِ اُمَّتَانِ اَوْ
 عَلَيْهِ السَّلَامِ عِلْمَاءِ شَرِيْعَتِ وَاَهْمَاءِ طَرِيْقَتِ وَاَرْبَاءِ مَعْرِفَتِ
 وَحُكْمَاءِ حَقِيْقَتِ اَزْ مَشَابِيْحِ وِ شِيُوْخِ اَوْلِيَاءِ وَاَصْفِيَا هَسْتَنْدِ
 كِه اِيْشَانِ مِهَارَانِ دِيْنِنْدِ وِ شِيْرَانِ پِيْشَهٗ يَقِيْنِ اَنْدِ
 وَاَفْتَابِ قَلْبِ اِنْسَانِي وِمُقْتَدَايِ قَافِلَهٗ مُسْلِمَانِي كِه هَرِ يَكِي
 دَرِ كَفْتَارِ نَظْمِ وِ نَشْرِ اَزْ نَتَائِجِ نَسْرُ وِ نَطَائِفِ ذِكْرِ
 تَهْنِيْفَاتِ بَسِيَارِ وِ رَسَائِلِ بِي شَمَارِ دَرِ تَارِي وِ پَارِسِي

بسی تمارست نموده اند و غیر گرانمایه لا دران معنی صرف
گرفته اند از برای آتاک مسلمان و اهل ایلاف از جنگ
ششپطان گمراه و مشتدعان بی راه آزاد کرده از تارکبی
بیگانهگی و ظلمات جهل برهاتند و ترغ جانشان را از لهوای
فطنی نفسی بجهانند تا با عارفان حق و خاصان مطلق همراه
گردند و آتاک پناه ظلمانی فرو افتاده اند مشتراض کرده
بجاه نورانی مبدل کنند و اما بعضی ایشان جو دزد که ایشان
آن زبانها آیه ذکر رفت نمی دانستند و از آن کلمستان کلمی
نی چیدند و دران بوسستان آوازی بلهلی نمی شنیدند البته
ایشان از چنان لطایف محروم ماندند آن تقع بر جمله مسلمانان
رسیده بود و مر تقم عاظم را پسندیده پس لازم شد ضرورتا
بسکم آتاک و ما ارسلنا من رسول الا بلسان قومیه بر سیر سن صاحب
شرح عکبه افضل الصلوات و اکمل الصلوات راه سیر و ان
و برهان منبرایح سیر کردن که موعظه است امرنا ان نکلم الناس
علی قدر عقولهم پس واجب آمد بزبان ترکی کتابی ترکیب کردن

و زبان نظر الفاظی چند ترتیب ساختن تا آن مهفت قائم
و آن نیست بر جمله خلق تا تمیز گردد ان شاء الله تعالی
اکنون این ضعیف فقیر الحقیقی المتقی ایمی رخصه الله تعالی
علی ابی الخلیص نبی اللشیخ الیاسی المردی جدیه بیابا و هو المعروف بشیخ یاشا
الفاشی رخصه الله رخصه و رخصه بر خود لازم و واجب گرد که
بعون باری تعالی جلت قدرته و همین همت او دیاو عظام
و انبیاء کرام صلوات الله علیهم اجمعین بدان مقلا
که و سع طاققت خود است کتابی بزبان ترکی نظم کنند تا
ایشان از آن آسرازد معانی برهمنی مقولم کنند و از آن
نیست بکلی محروم نمانند و مرکب اعتقاد بر طریق ناشایست
نرانند از آن سبب کلمه چند بزبان ترکی در سلوک نظم معلوم
گروه آمد تا عاوی آن معانی بی تفکر و تأمل در یابند

ان شاء الله تعالی شیخی
gerçektin söylenâ(i) bunda türk dilii
ma'îum oldı illâ ma'ni menzili gün bilésin cümle yol menzillerin

Yirmegil sen türk ü tœcik dillerin
her kelêni selâsilim w'حتقل مستقیم

4.a

لَارِدٌ چُونِ اَيْنِ اَبِيَاتِرَا مُطَالَعَه كِنْدُ وِ بَر فَجْوِي اَيْنِ مَعَانِي
 مُطَالَعِ كَرْدَدِ خُودِ رَا بِخُودِ جَمْعِ كَرْدِه اَز اَفْعَالِ قَبِيحِه وَاشْفَالِ
 فَهِيحِه اِهْتِرَازِ تَمَامِ نَمَايَدِ وِ دَر سِيَلِكِ مَحِيَّتَانِ حَقِّ
 وِ حَاصِنِ مُطْلَقِ مُنْتَهَمِ كَرْدَدِ تَا دَر وَقْتِ بَا زَكْشَتِ نَظَرْتِ
 وِ نَازِه رُويِي حَاصِلِ كِنْدِ اَكْرَه بَارِي سَبِيحَانِه وِ تَعَالِي اَيْنِ
 حَقِييرِ ضَعِيْفِ رَا اَنِّ قَدَرِ كَرَامَتِ فَرْمُوزِه وِ اَنِّ قَدَرِ قُدْرَتِ
 اِرْزَانِي دَاشْتِه كِه بَز بَانَ عِبْرِي كِه مَشْكَلِ تَرِيْنِ زَبَانِ وِ مَقْصُوبِ
 اَلْبِيَانِ اَسْتِ فَجْوِي اَيْنِ رُمُوزِ كِنُوزِ مَازِكِرِ وِ رُشْوَارْتِرِ
 تَوَانِ كَرْدِ وِ لِيَكِي چُونِ غَرَضِ رَا عَرَضِ كَرْدِه اَمْدِ زِيَادِه اِبْرَامِ
 نَبِي رُودِ اَمَّا اَيْنِيَا بَر شَمِ نَمُودَارِ چِهَار بِيْتِ چُونِ دَر شَاهَوَارِ
 كَفْتِه شُدِ وِ بَر اَن اِخْتِصَارِ كَرْدِ وِ دَرِيْنِ مَحَلِّ مَحَلِّي دَر اَوْرْدِه
 اَو مِيْذِ بِنَظَرِ مَحَقَّقَانِ كَامِلِ وِ مَخْلِصَانِ وَاَصِلِ پُهْنَانِ مَسْوَطِ
 وِ سَرْمُوطِ بُوْدِه اَسْتِ كِه بِنَظَرِ تَكْلِيْفِ وِ تَصْلِيْفِ نَكِه نَفْرَمَا نِيْذِ
 بِلِ اَز اَيْنِ اَبِيَاتِ قِيَاسِ كَرْدِه فَحْسِنِ كِنْدِ وَهَذَا اَبِيَاتُ الْفَهْرِيْتِه
 يَا بَرْمَانَا فَطْرَتِنِ يَا بَر كَرْسَه نُبْرِي

4.b

بَدْرُ نَقْتِ خَصْرَمِنِ اَكْتَرْتِ نَكْرَتِنِ
 لَهْوَا بَدْرُ بَدْرْتِ مَعْلَقَةُ نَدْرْتِ
 اِبْرَبَطْتِ بُرْتِنِ بَقْرَبِنِ شَبْرَتِنِ
 بَصْبَحْتِكِ نَجْرَتِنِ بَصْبَابِرْتِ نَصْرَبِي
 وَكُلُّ نِي عِبْرَتِ جَبْرَانْتِ فَجْرَبِي
 فَكُنْدُرْتِ نَكْرَتِنِ بَدْرَانْتِ نَدْرَبِي

fihristü'l-ebvâb

بِشَنُوبِيْدَايِ دُوسْتَانِ فَهْرِيْسْتِ اَيْنِ اَبُو اَبْرَا
 عِلْمِ وِعِبْرَتِ حِكْمَتِ وَاَسْرَارِ قُدْرَتِ وِعَقْلِ وِ پِنْدِ
 هَرْ چِه زِ اَسْرَارِ مَعَانِي بُوْدِ اَنْدَرِ خَاطِرِ مِ
 لِهَرْ كَرَا عَيْنِ بَهِيْرْتِ بَا زِ شُدِ فُودِ بِنَكْرِدِ
 اَنْجِ نَهْنِ اَسْتِ اَز عِدَا وَاَنْجِ اَنْخَارِ رَسُوْلِ
 لِهَسْتِ دَر هَرْ بَابِ دِه دَا اَسْتَانِ دِلْسِنَانِ
 اَغْرِيْنِ وَا فَرِيْشِ جِسْمِ وِ جَانِ وَا اِسْنِ دِه اَن
 تَا شَمَا رَا رَمْعِ نَمَايَدِ بَخْلِكِي اَسْبَابِرَا
 مَنْدَرِه كَرْدِمِ دَرِيْنِ كُنْجِ نَامِه اَيْنِ اَلْقَابِرَا
 كَفْتِه شُدِ اَز بَهْرِ نَخَاصِ وِعِلْمِ وِ شَيْخِ وِ شَاهِرَا
 كَا نَدَرِيْنِ جَمْعِ نَا وِرْدِمِ حَدِيْثِ خَا بَرَا
 اَنْدَرِيْنِ دِه بَابِ دَانِ بَهْرِ اَوْلُو الْاَلْكَابِرَا
 لِهَرْ يَكِي زَا اَن صُوْسَزَا وَا اَبِدِ اِسْتِحْبَابِرَا
 بَا دُ تَا بَا دَا فَلَكَ بَر سِيْدِ اَصْحَابِرَا

el-bābu'l-evvel fi'l-ahādi

bāb-ı evvelde işit en dāsītān
 her birisi birigenler medh(i)dür

tā bilesin ma'nī gencin bī-gümān
 ik(i)lik içre kalanlar kağh(i)dür

el-bābu's-şāni fi'l-işneyniyāti

5.a

hem ikinci bāb içinde on yine dāsitan var kim anı dinleyene
 biline a'dād 'ālemdē 'ayān ğün ten ü cān ğün zemīn ü āsumān

el-bābu'ġ-ġalıġü fi'ġ-ġülāsiyyāti

var durur üçüncü bābda yine on dāsitan ğün hak buyurdu kāf u nūn
 bunları üç üç yaratdı ol celāl nitekim müstakbel ü māzī vü hāl

el-bābu'r-rābi'u fi'r-rubā'iiyyāti

zıkr ider dördüncü(i) bāb on dāsitan degme birsi dilġuşā ğün dūsitan
 ma'lūm ider dörtleri dördüncü(i) bāb hemġunānk(i) hāk u bād u nār u āb

el-bābu'l-hāmisu fi'l-humāsiyyāti

hem bişinci bāb içinde on laţif dāsitan var pür leţāyif i harif
 bildürür kim kimdürür her faşl u cins hemġunānk(i) penġ perde penġ hıs

el-bābu's-sādīsü fi's-südāsiyyāti

bāb-ı altıncıda bu on dāsitan ma'lūm eyler alt(1)lar(1) bī-ġumān
 kim cihānı ğün yaratdı(1) ol ilāh altı ġünde urd(1) bünyāz pāzişāh

el-bābu's-sābi'u fi's-subā'iiyyāti

5.b

bu yidinci bāb içinde on 'aceb dāsitan var kim bulara ol ġalap
 yid(i) yid(i) yaradurdur hemġunān yid(i) endām u yid(i) kat āsumān

el-bābu'ġ-ġāminu fi'ġ-ġumāniyyāti

yine bu sekzinci bāb içinde on dāsitan var ma'lūm eyler bize yön
 kim ġalap buncaya ad urd(1) sekiz nitekim uçmak sekizdür i 'aziz

el-bābu't-tāsi'ü fi't-tusā'iiyyāti

bāb-ı tokzıncıda bu on dāsitan ma'lūm eyler huzāvend-i cihān
 tokuz adın urdı buncaya hısāb hemġunānk(i) nūh nūfūs u nūh hicāb

el-bābu'l-'āşir fi'l-'uşāri

bāb-ı onuncıda bu on dāsitan hōş hakāyık hōş dakāyık hōş beyān
 ma'lūm eyler onları kıldan kıla hemġunānk(i) tilke 'aşru kāmle

6.a

(X) وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ

1 Allah adın eyitlüm evvel ibtidâ
evvelüñ ol evvelidür bi-gümân
cümle 'âlem yoğaken ol varıdı
küll(ü) şey'in hâlikden sonra hem
5 ol zamânda kim henüz yokdı zamân
her dü-'âlem ol 'ademde ğarqıdı
varıdı ol pâzişâh-ı bî-niyâz
gendüsine gendüsi nâz eyledi.

(XX) قَوْلَ تَعَالَى إِنَّمَا آمَنَ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

kâf u nündan kopd(1) nağmât-ı uşûl
10 'aql-ı küldür ad-ı, ma'rûf ol kuluñ
sâz(1) ilkin ol işitdi şaldı baş
'aql-ı kül ilkin işitdi ol üni
anuñ ardınca işitdi nefis-i kül

k'andan oldı ibtidâ vü intihâ
âhirüñ hem âhiridür cāvizân
şöyle egsüksüz ğanî cabbârıdı
kâle illâ vechehü bî-bîş ü kem
bî-zamân ol bî-mekân vard(1) hemân.
her 'adem ol aql-ı demde ğarqıdı
kandasa ne nâz vardı ne niyâz
kâf-ı nûna urd(1) bir sâz eyledi
kim işitdi anı ilk ol ulu kıl
kamu kıldan ilk gelüpdür ol bilüñ
fî vü yî vü kâf u nûna old(1) baş
kullığa durdı haqa karşı yöni
ol işikte ol dağı hem old(1) kıl

6.b

'aql-ı kül baş ol üne hûş eyled(i)
15 nefis-i kül durdı vü ğarğ urd(1) semâ'
ğarğ(1) girdi ğarğa dün gündüz döner
bak bu azrak-püş şöfî ğarğına
şöfî ol ünden henüz gerdân durur
şol bir ünden kamusı cünbişdedür
20 'arş(1) gör kim insâfa durmuşdurur
levh(i) gör kim yüzünü dutmuş bakar
gör kalem nice döner baş üstine
gör müdebbirler ki nice işdedür

(XXX) قَوْلَ تَعَالَى لَا يَنْصُرُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

ol zuhal gör alt(1) el sunmuş işe
25 gör ne rây u tedbîr eyler müşteri
merrihi gör kim niçe başlar biçer
gör ki nice geymiş altun ton gün

nefis-i kül katlanmadı cüş eyledi
cüşa geldi yir ü göğ döndi semâ'
ğarğ içinde gösterür dürlü hüner
kim bilesin gendü nedür ğarğ(1) ne
ya'nî kim bu ğarğ ser-gerdân durur
görsene kim her biri bir işdedür
ol işikte nice baş urmuş durur
Allah adı yazıla dip intizâr
ol semâ'da hûş gelem dip döstina
ol semâ'da her biri cünbişdedür
Allah emrinden gelüpdür cünbişe
gundan alur şuna virür mülkleri
ol semâ'da hareket eyler kan saçar
ol semâ'da hareket eyler dün ü gün

(X) : Ahzab (33), 4. ayet

(XX) : Yasin (36), 82. ayet

(XXX) : Tahrim (66), 6. ayet

1. vezin bozuk.

24. A.Ö. 'gelipdür', Tüb. 'gelüpdür'

7.a

zühreyi bir gör ki nice şâz u kâm
 gör 'utarid ol semâ'da ne düzer
 30 ay(1) bir gör kim olur mı hiç melâl
 ol mukarrablâr durupdur kapuda
 hem firigteler turupdur tâ'ata
 gör bu yılduzlar ki nice sevnîşür
 gör bulutlar nice oynar tûrmanın
 35 suy(1) gör kim nice akar diğmedin
 yir(i) gör kim secdeye urmuş yüzün
 yılleri gör kim neler eyler neler
 gör bu odı nice yanar yandurur
 gör denizler mevc(i) nice çalhanur
 40 gör ma'âdinden nice cevher biter
 gör nebâtdan kim nice ni'met gelür
 gör bu hayvânât(1) cümle cins ü cins

ol semâ'da zevke garî olmış müdâm
 gördüğün işitdiğün cümle yazar
 ol semâ'da geh bedrdür geh hilâl
 cümle 'izzet işiginde tapuda
 intizâr öğden sona bir sâ'ata
 ol semâ'da hareket eyler yügrîşür
 nice ağlar hiç kimesne urmadın
 yir kıomaz kandasada yüz sürmedin
 ol semâ'da yavru kıılmış gendüzün
 ol semâ'da ya'nî yüzler tazelere
 hem döner hâlden hâle hem döndürür
 ol semâ'da bu denizler yayhanur
 kuvvetinden nice huşk u ter biter
 ol semâ'da kâmusı lezzet alır
 ol semâ'da cûşa gelmiş naçş u cins

7.b

gör benî âdem ne işler kaynadur
 kim(i) peygamber kimi ümmetleri
 45 kim(i) sultândur kimi leşker aña
 evliyâ vü anbiyâ vü hâş u 'âm
 cûşa gelmiş kâmusı hareket kıılır
 cümle mañlukât cümle ins ü cân
 ol semâ'da hareket eyler kâmusı
 50 genlü genşüz kâf u nûndan ün irer
 cümle halkı oynadan ol ündürür
 küll(i) 'âlem bir işâretdür hemân
 kim anı gözler bakup görmüş degül
 hem kulak işitmedükdür adını
 55 fikr-i 'akluğ irmez ol menzile
 ol durur ol mülk(i) vahdet oldurur
 ol dilerse yoğiken var eylemek

ol semâ'da kâmusın kim oynadur
 birbirine bağlayup himmetleri
 ol semâ'da yügrîşürler gör saña
 ol semâ'da yile virmiş neñ ü nâm
 kim durur ve kim gider ve kim gelür
 yir ü gök ü 'aql u gât u cism ü cân
 kimseye hiç aşşı . kıılmaz nâmüsü
 halk(1) kıomaz bir kararda hî sürer
 ol semâ'uş sâz(1) kâf u nûndurur
 yüz biñ anca mülk(i) var durur nihân
 diller ol ilden haber virmiş degül
 hiç kimesne bilmedükdür dâdını
 ad(1) ol mülküñ anın gelmez dile
 işbu mülki yoğiken ol oldurur
 her giz anuş hükmine yoğdur emek

8.a

ne ulaldı ol bu mülk olmağıla
 ol dimekten çün bu deqlü mülk olur
 60 on sekizbiç 'âlemün kadri aña
 kâdr u kıymet gendünügdür gendüye
 anılayın kim var anı kim bile
 ol ki 'âlem halkınuğ fahrıyadı
 dünyâdan çün tanğrıya açd(ı) gözün
 65 'acizile pes bir niyâz itdi haça
 eyle kim bilmek gerekdi bilmedüm
 حَقِّ مَعْرِفَتِكَ وَمَا عِبَادَتِكَ
 çün habîbu'llah bu nâlişdedür
 cümle 'âlem 'acizile kalmış durur
 nice bilsün katre deryâ neydüğün
 70 'aciz u nâliş bes bize lâzım durur
 kimsene kim bilmeye gendüzini

ya bu mülk olmazsa nesi egsile
 olmaşa ol mülk nesi egsilür
 yokdurur bir zerrece önden soña
 gendüzün gendü bile gendü duya
 ya aña lâyıq 'ibâdet kim kıla
 ol maqamda bir haber virdiyidi
 ol denizde yav(u) kıldı gendüzün
 eyitdi yâ Allah u yâ hayy u bekā
 eyle kim kılmak gerekdi kılmadum
 قَوْلًا عَلَيْهِ السَّلَامُ سُبْحَانَكَ مَا عَرَفْنَاكَ
 gel kıyâs it ayruğıne işdedür
 ol denizde küll(i) garķ olmaş durur
 zerre ne bilsün güneş niceydüğün
 anı bilmek da'visinde kimdürür
 nice eyde anı bilmek sözünü

8.b

وَأَمْرُشِ خَوَاسِنِ دَرُ مُنَاجَاتِ كَرْدِنِ

i huzavendâ senüñ fazlun delim
 hem habîr ü hem başîr ü hem şekür
 cümle sensin âşikârâ vü nihân
 75ni saña 'aql irebilür fikrile
 pağışeh sensin bize biz kul senüñ
 cân(ı) sen virdün tene vü câna ten
 'ışık u devlet 'aql u dâniş cân göñül
 cümle sendendür bizüm sermayemüz
 80 ver ni hoş biz bir avuğ toprağıduğ
 cümle varlık pes senüñdür yâ celîl
 ne ola bizde ne var lâyıq saña
 saña lâyıq kana 'aql anılayısı
 kana lâyıq göz ki sini gözleye
 85 kana göñül kim kıla her dem niyâz

sensin âhîr hem hakîm ü hem 'alîm
 hem rahîm ü hem kerîm ü hem gafûr
 bî-zamân u bî-mekân u bî-nişân
 ni seni dil eydibilür zikrile
 yoğıduğ biz sen bizi var eyledüğ
 cân tene cāndur vü cānuğ cān(ı) sen
 işigünde cümle boynu bağılu kul
 zāt içinde nağd ü genc ü mayemüz
 doprak olmadın hu külli yoğıduğ
 evvel ü âhîr saña sensin delîl
 gelmedi bir lâyıq iş önden soña
 yâ kulak kana sözün diğleyesi
 kana arı dil ki seni sözleye
 kana döstlik kana kullak kana nâz

9.a

90. kani tã'at hãzrete nãz itmeye
 kani lâyıķ ten kim ol emrũğ duta
 kani nefis ol emrũğe 'izzet kıla
 kani ol cãn kim sağa lâyıķdurur
 kani ol 'aşķ-ı hakiki kim bizi
 kamusa ol hãzrete lâyıķ degül
 rahmetũğle sen kabül kılsağ meger
 bilürüz bizden bize yokdur meded
 hãlümüze munşıfuz öñden şoğa
 95. bilürüz kim biz öğüş kılduķ günãh
 kaçuban kurtılmağa yir yokdurur
 senden artuķ yokdur Allah illã sen
 kimsene ortak degüldür işüğe
 ol muhammed hem kulundur hem resül

kani kuvvet doğru yola gitmege
 emr içinde ola her dem ol duta
 emr içinde kul ola kemter kıla
 seni sevmeklik ağa bayıķ durur
 ala ilte göstere görglü yüzi
 anda 'arza geçmeği bayıķ degül
 kılasın kullaruna rahmet nazãr
 hãzretũğde fażl u rahmet bi-'aded
 yolumuz doğru gider senden sağa
 sen kerimsin yarlığa i pãzişãh
 yüz saęa dutduķ ki fażluę çokdurur
 varıduğ sen cümle 'ãlem yoğiken
 olmadı olmayısar öñden şoğa
 olmağı olmayısar öñden şoğa
 anı sen sevdüğ ve sen kılduğ kabül

9.b

100. ol imãm oldu ve biz uyduķ ağa
 biz ağa girtü inanduk şıdkıla
 'aşıķa sensin bu sözi eyitdüren
 sen kabül eyle niyãzın i celil
 ol habibũğ hürmetiğün i kerim
 105. evvel eyitlüm ol birüğ birliğini
 birlik ağa yaraşur kim bir dürür
 yaradan iki cihãn bünyãdın ol
 'arş u kürsî yir(ü) göğ levh ü kalem
 cümle dürlü bünyãduę oldur cãnı
 110. ger güneş ger ay ger yılduz durur
 ger felekdür ger melek ger asuman
 ger vuhüş u ger tıyür ger ins ü cin
 yir ü göğ kamusa anuğ hãzreti

anuğla varuruz senden sağa
 kim bize yarin şerã'at ol kıla
 cãn içinden dardını taşra süren
 doğru yolda tevfiķuę olsun delil
 kamuya sen rahmet eyle i rahim
 kim bilür ol kamunuğ dirliğini
 yaradup öldürmege kãdir dürür
 aşıkãrã vü nihãn kamusa ol
 ol bünyãddan kopd(ı) bu kamu 'ãlem
 kamu nesne yüğrişüp ister anı
 kamusunuğ maķşudı ol yüz dürür
 cümlesinüğ cãn(ı) oldur bi-gümãn
 gözleyüben görmedi gendü cãnın
 yirde göğde toptoludur kudreti

102. vezin bozuk.

105. vezin bozuk.

10.a

eyleyiken yir gög aña iremez
 115 zihî kudret zihî 'ibret zihî hâl
 çünk(i) düzdi mülk(i) bu tertîbile
 saçd(1) gendü varlığın bu mülkine
 önde şonda kamunun maşûd(1) ol
 120 mäsivâ-Allah neki var kuldur aña
 oldur âhîr bunca cüst ü cü kılan
 kim ire bu 'ilme vü bu hikmete
 ol getürdi şol 'ademden 'âlemi
 yoğıdı bu 'âlem ol var eyledi
 hem getürdi 'âlemi 'ademden ol
 125 'alem üzre yazd(1) 'ibret nüshasın
 âdeme ol nüshayı gösterd(i) haq
 çün bu naqşı bize gösterdi dürüst
 her kim ol naqşa bakup okımadı

yir gög ehli gözleyüben göremez
 zihî lutf (u) zihî fazl-ı bî-misâl
 gendü gizlendi adın vird(i) dile
 düşd(i) düpdüz şonına ve ilkine
 gelmişün geldecinün ma'büd(1) ol
 kullık içre kulavuz oldur aña
 ol durur hem isteyüp anı bulan
 kim gire bu işlere bu kudrete
 ol bitürdi hem 'âlemden âdemi
 cümlesin 'ışka giriftâr eyledi
 hem bitürdi âdemi 'âlemden ol
 âdem üzre urd(1) dâniş noqtasın
 destür oldı kim ala andan asbak
 gendüsi virdi sabak okıd(1) cüst
 sırr(1) hayvân gerçi âdemdür aâ

10.b

cân kim ana tıyd(1) nite dek dürür
 130 pes bize vâcib dürür şükr ü senâ
 zîra kim ten bir avuç toprağıdı
 çün çalap ol toprağ(1) kıld(1) güher
 cümle a'zâ şükr aña kılmak gerek
 kim helâl ola bu cân yoldaşlığ(1)
 135 cân dañı kılmak gerek şükr ü sipâs
 zîra cân bilür bu devlet kadrini
 cân u ten çün bu işd(e) kayım dura
 cân içinden toğa ol cân güneşi
 cân güneşi ire cümle cânlara
 140 her ki kul oldı bu 'âlem işine
 kul olan oldur ki duta emrini
 dilile kulam diyici çokdurur
 her kimün kim devleti lâyıkdur ol

bu tene höz çok şükr gerek dürür
 günde yüz biğ gez cânâ vü hem tene
 bilelikden ol dem ol ırığdı
 pes bu ten üstinde çok şükrâne var
 neyiken ne olduğın bilmek gerek
 her giz ayrılmaya 'ışk koldaşlığ(1)
 kamudan yig olsa gerek hak-şinâs
 cân göriser hem ol ayuñ beâdini
 devleti ırılmadıñ dâyim dura
 ten içinden kopa ol devlet kuşu
 hem bu tenden säye düşe tenlere
 hâkim oldı cümle 'âlem üstine
 emr içinde geçüre bu 'ömrini
 dilün anda kıymeti hiç yokdurur
 ol kapuda sevgülü bayıkdur ol

11.a

- isteyüp kimse anı nice bula
 145 lîkin anuñ dōstların bulmaq gerek
 nitekim peygambere oldı hitāb
 (X) قَوْلُهُ تَعَالَى قَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَاتَّبِعُوا مِثْلَ مَا يُوحَىٰ
 'āşık it hak dostına gendüzünü
 kim bularuñ toprağ(1) iksîr olur
 ol resûl kim hak habîbümdür didi
 150 düzd(i) anuñ dōstlığıñın 'ālemi
 eyledi 'arşı aña seyranıçün
 enbiyâ kamusu anuñ leşkeri
 yir yüzini tıtd(1) anuñ heybeti
 ol gıce kim ol resûl bindi burak
 155 kâb(e) kavseyn old(1) menzilgâh aña
 (XX) قَوْلُهُ تَعَالَى ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ وَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ

11.b

- gendü rāzın hak aña rûz eyledi
 (XXX) مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ
 kalmadı hiç nesne kim ol bilmedi
 enbiyanuñ aşlı vu hatmıdır ol
 pişvâ-yı cümle cāndur ol habîb
 160 kim 'ilâc ol eyledi cān rencine
 dîn anuñ kavlıyla kâyim dūrür
 mu'cizatın gerh idersem bî-şumâr
 ay oldı bir işâretten dū-nîm
 yine geldi birigüp old(1) bir ay
 (XXXX) الْقَمَرُ وَإِنْ يَرَوْا آيَةً
 165 söglinüp bişmiş kuzı söz vird(i) hem
 قَائِلًا مَسْمُومًا
 ger vuhuş u ger tıyūr ger ins ü cān
 ol toğıcak bunlar oldı sernügün
 levh nakşa oldı anuñ ebceâi
 فَأَوْحَىٰ إِلَيْكَ عَبْدُكَ مَا أُوحَىٰ
 aña benzer kimse mülke gelmedi
 evliyâ hem cümle andan ald(1) yol
 cümle rence hak anı kıld(1) tabîb
 ol irürdi cān(1) rahmet gencine
 şer'(i) anuñ bākî vü dāyim dūrür
 taş nuṭka geld(i) ağaç vird(i) bār
 seyr kıldı şark u garb(1) hem dū nîm
 gördiler bu mu'cizi yoksul u bay
 قَوْلُهُ تَعَالَىٰ اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْتَشَقَّ
 eyitd(i) benden yime ben ağuluyam
 قَوْلُهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَا تَأْكُلْ مِنْ يَدِي
 didiler kim sen resûlsin bî-gümân
 cümle bütler serveri kaldı zebûn

(X) : Aliimran (3), 31. ayet

(XX) : Necm: (53), 8-9. ayetler

(XXX) : Necm (53), 10-11. ayetler

(XXXX) : Kamer (54), 1-2. ayetler

165. vezin bozuk.

12.a

- (X) قَوْلُهُ تَعَالَى وَلَا تَذَرْنِ رَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا
'âlem içre haq anı ağırladı hem haqı tevhidile ol birledi
seğd(i) dînden küfri vü hem şirkleri vird(i) destür karmğa mişrikleri
- (XX) قَوْلُهُ تَعَالَى فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ كَمَا تَهْتَكُوا
170 taha birle ögdi anuñ yüzini ya'ni anuñ beär(i) diyüp yüzini
haq aña innâ fetahna âyetin viribidi vird-i. fetuñ gâyetin
vird(i) nuşrat birle fetü'llah aña yazludur naşru'n-mine'llah görseñe
gör ne hil'at viribidi ol kerim geld(i) haşretten aña hulq-ı 'ağım
(XXX) قَوْلُهُ تَعَالَى وَالصَّحْبِيُّ وَإِنَّكَ لَخَلْقٌ عَظِيمٌ
va'zžuha ve'lleyl(i) tanuñ ol yüze sağ(ı) dündür yüz(i) beñzer güdüze
175 gün gün ü dün hem tamamet ol durur pes bu 'alemdе tamamet ol durur
bu beni âdem mükerrem olduğı anı bilmekdür kerâmet bulduğı
- (XXXI) قَوْلُهُ تَعَالَى وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ
yarın anda bu günehlü kullara ol şefâ'at eyleyiser bunlara
قَوْلُهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ شَفَاعَتِي لِأَوْلِيَّ الْكِبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي

12.b

- ol yârenler kim anuñla varıdı yol içinde yoldaş u hem yarıdı
haqdan artuñ nesneye tapmadılar tutdılar doğru yolu şapmadılar
فِي مَدْحِ الشَّيْخِ الْعَتِيقِ أَبِي بَكْرِ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
180 birisi şiddikıdı gör hâlini kim nice terk itd(i) sevdük mâlinı
yağmalatdı mâl u mülk ü hânümân vird(i) ol 'ışkâ göñül ü cism ü cân
(XXXX) قَوْلُهُ تَعَالَى وَسَيَجْزِيهَا الْآتِي الَّذِي يُؤْتِي مَالًا يَتَرَكِي وَ مَا لِأَحَدٍ
terkile söyndürdi ol hırş odını dutd(i) şiddik ald(i) şiddik adını
فِي مَدْحِ أَمِيرِ الْأَصْحَابِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
ol biri 'ömerd(i) kim dâd eyledi gendü oğlın öldürüp ad eyledi
oğlını öldürd(i) muñlak dâniçün eyle sanmağ siz anı kim kinciçün
185 dâd kıldı 'âlem içre tâ ebed hoşnüz andan hem muhammed hem ahad
فِي مَدْحِ جَامِعِ الْقُرْآنِ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
birisi 'oşmân-ı zî'nâüreynidi kim kelâmullah(ı) ol hatm eyledi
muşhaf üzre vird(i) baş ü dökd(i) kan haq yolında tâ ebed kald(i) nişân
dökd(i) kan u virdi baş ald(i) rızâ hoşnüz andan hem resül ü hem huza

(X) : Nuh (71), 23. ayet

(XX) : Tevbe (9), 36. ayet (وَقَالُوا) olması gerekir.

(XXX) : Duha (93), 1. ayet , Kalem (68), 4. ayet

(XXXX) : İsra (17), 70. ayet

(XXXXX) : Leyl (92), 13. ayet

13.a

فِي مَرْجِ أَسَدِ اللَّهِ الْغَالِبِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ

- 190 birisi kimdi emîrü'l-mü'minîn ol 'alî kim ağıd(1) hoş islâm dînin
saldı kâfir boynına ol zü'l-fikâr zü'l-fikârdan dü-nim oldu zü'l-humâr
dîn kalıcın sald(1) kâfir boynına kimse katlanmad(1) anuñ oynına
(X) قَوْلُهُ تَعَالَى إِنَّ قَوْمًا كَانُوا لَكُمْ جُرَادًا وَكَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا
uşbu işler kim bular işlediler ol resül hoşnuzlığın istediler
her işi kim ol resül kald(1) kabûl taqrı andan rāzıdur hiç şek degül
(XX) قَوْلُهُ تَعَالَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ خَوَالِفُ الْعَظِيمِ
siz dahı isteğ resül hoşnuzlığın kim bilesiz tağrınuñ hoş dutdığın
195 rahmetile hoş duta Allah sizi dōstına bağıçlaya kamumuza
dōstını sevmek anı sevmek olur anı bulan dōst rızāsıyla bulur
nitekim peygambere kaldı hitāb 'ağıle ma'ni yiter uşbu ceyāb
(XXX) قَوْلُهُ تَعَالَى قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ
her kim anuñ dōstını dōst bilmedi hısm içinde kald(1) rahmet bulmadı
muştafā dōstlığağün old(1) cihān neki varsa ağıkārā vü nihān

13.b

لَوْلَاكَ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْإِنْسَانَ

- 200 'aşılça pes farz u vācib ol durur mußtafā ger'i ki toğru yol durur
dutup ol toğru yolu toğru gide ne ki yād endişe varsa terk ide
î huzayā toğru yoldan ırmagıl ol sefā'atdan bizi ayırmagıl
دَرْ ثُبُوتِ نُبُوتِ بَيِّنَاتِ الرُّسُلِينَ وَكَوْنِ رِكَائِكَ تَأْيِيدِ عَمْرٍ
الْمُجَلِّينَ خَاتَمِ الْأَنْبِيَاءِ وَالرُّسُلِينَ حَبِيبِ اللَّهِ الْعَالَمِينَ فَخْتَدِ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَاصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ
kimseyl kim ol götürdi kim başa çeşmeyi kim ol ağıtdı kim kese
ol cānı kim haq bezedi kim yire ol cānı kim haq bezedi kim yire
205 ol kapu kim haqdan açılmış ola ol gerek kim tā ebed baki qala
ol kimesne ki haq benüm didi lācerem cānlarda yazıldı adı
evvel āhir devleti dāyım dūrür işid imdi devlet issi kim dūrür
muştafādur mußtafādur mußtafā müctebādur müctebādur müctebā
eylekim sevdi çalap ol aħmedi hem resülüm hem hağibümsin didi
210 hem didi ger sen degül missen'ayān yaradur degülidüm kevn ü mekân

(X) : İnsan (76), 22. ayet

(XX) : Alimran (3), 31. ayet

(XXX) : Maide (5), 119. ayet

14.a

لَوْلَا كُرْؤَانُ لِمَا نَعَلْتُمْ الْاِزْدَاكُ

cümle senüñ döstliğıüçün ceyledüm senüñ aduñla bile yazdum adum
 لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ
 pes bilüñ kim gelmedi hem gelmeye muştafa gibi kimesne dünyeye
 ne daki kur'an gibi hön geliser yimeyenler bellü mahrüm kalısar

(x) قَوْلُ تَعَالٰى خَلْقُ كَيْفٍ اَمْسَيْتَ الْجِبْتِ وَالْاِنْسِ نَمِيْ اَنْ يَّا قُرَيْشِ
 î çalap sen rüz(i) kıl kullarına ol zibâ hönü bu yeksullarına
 215 ger niçe kim dil iremez bu söze kamasıla farz(u) vâcibdür bize
 muştafanun dört yarıñ yâd eylemek anunıla gönlünüz şâd eylemek
 kim bular doğru bütün yol vardılar meşûda vu hem murâda irdiler
 (xx) قَوْلُ تَعَالٰى اَرْبَابُ الدِّيْنِ رَدِيْهِمُ اللّٰهُ رَاوَلَيْكُمُ الْاَنْبِيَا اِلٰهًا
 bunları armaq göñüller sayılalı ol ebübekr ü 'ömer 'osmân 'alî
 dilümüzden adları egsilmesün göñlümüzden dâdları kesilmesün
 220 hem bulardan hoşnuz olsun şâhuruz rahmet içre dutsun ol Allahumuz
 kim bulardur kamunun yüz(i) sayı bunlara virdi çalap görğlü hâyı

14.b

bunlarunla bile kopmaq rüz(i) kıl yarıñ anda cümlemüze î celîl
 الْاَوَّلُ نَبِي الْاِحَادِي الْاَبَابُ
 bâb-ı evvelde içid on dâcütân tâ bulasın ma'nî gencin bi-gümân
 her birisi birigenler medh(i)dür ikilik içre kalanlar kadh(i)dür
 وَاللّٰهُ يَقُوْلُ الْحَقُّ وَتَوَّابِيْهُدِي الْاَسْبِيْلُ
 دَاوْتَاوَر اَوَّل اَز اَب اَوَّل بَحَايْت دَر شَرْح اَنْتَابِ رَسُوْلِ تَعَالِي الْاَسْلَامِ كَيْ دَر
 مَقَامِ الْاِحَادِ وَ يَكْتَلِبِي چُونْت بُوْدَنْدَر اَنْرَا بِيَاوَر مِي كَنْد كَل چِي
 225 içid imdi eydeyin bir anlari haq yolında ol birigen cânları
 birlik içre kım ne devlet buldılar birigüben nice yoldaş oldılar
 haq rişâsin buldılar birliğile hazrete yaradılar dirliğile
 diñle imdi muştafâ ahvâlini kım neyile aqđ(ı) islâm yolına
 ol zamân kim dünyâya geldi resül ne yol erkân varıdı ne hüd usûl
 230 yir yüzi toptolu kâfirleridi dirilüben haça taparlarıdı
 muştafâ 'arâ cyledi haq varlığıñ söylödi hem gendü payğamberlığıñ

(x) : İsra (17), 88. ayet

(xx) : Zümer (39), 18. ayet

15.a

- da'vet itdi bunları haq yolına
 (١) اِذْعُوا اِلَى اللّٰهِ عَلٰى بَصِيْرَةٍ الْاٰیةِ
 bunlar eyitdi dönmezüz biz sözile
 mustafâdan mu'cizât istediler
 235 kâmusınun maqşûdı oldu tamâm
 dirilüp ol servere eyitdi bular
 (XX) ذَا سَعْرٍ مُّبِينٍ
 daha beter oldu(1) düşmenlikleri
 her biri biq dürlü mekr ideridi
 tâ ki dört yâr gelmeyince bir yire
 240 çünkim ol dört yâr dirildi cânıla
 dîn kılıcın ellerine aldılar
 saldılar ol kılıcı kâfirlere
 her ki gelüp ol müselmân olmadı
 kimisini kılıcıla kırdılar
- eyitd(i) gelüp i kavum girçek dîne
 قَوْلُهُ تَعَالٰى قُلْ هَذِهِ سَبِيْلِيْ
 nesne göster kim görelüm gözile
 her birisi bir dilek dilediler
 her biri dileğini buldı tamâm
 kamu işüq cazûlıkdur ser-te-ser.
 قَوْلُهُ تَعَالٰى وَ يَقُوْلُوْنَ
 hiç yürütmezleridi ol serveri
 ne cefâ gelse resül yudarıdı
 kimse bağ indürmedi ol servere
 gör ki ne kıldı bular düşmânıla
 — tanrıya düpdüz tevekkül kıldılar
 müdde'îye düşmene münkirlere
 ol kılıçdan bir dem âmân bulmadı
 kınisin heybetile kaçurdılar

15.b

- 245 dutdılar yir yüzini kafdan kafa
 cümle gelüp mustafâya hitdiler
 pes bilüp kim kanda birlik varısa
 devlet-i her dü-cihân anlardadır
 birigenler buldılar girtü murâd
 250 zîra birlik haq çalap birliğ(i)dür
 birliğe bitmek haqa irmek olur
 birliğe bitmek nişândur devlete
 i yârenler birlik eyley yârıla
 birliğe ulaşmadın varanlaruq
 255 i huzâyâ aşıkâ sen rüz(i) kıl
 birigüp bile varavuz yârıla
 (XXX) دَايْمًا نُّدْرِمُ اَزْ بَابِ اَوَّلِ حِكَايَتِ دَرِ تَشْرِيْحِ اِبْنِ اَيْتِ كِهَ مَا خَلَقْتُمْ
 وَ يَنْتَهَمُ اِلَّا كُنْتُمْ وَاَجْدَةٌ اِشَارَةٌ مُنَوَّدَةٌ بِى اَيْدِ كِهَ خَوَابِ شَرْكِ وَ حَطِيْبِيَّانِ نَهْمُ شَرُّوْ
 aç kulağın bir işit i yol eri
 eydeyim ol birliğe bitenleri
- sol sebebden kim birikdiler şafa
 anuñçün yir yüzini tutdılar
 kim kimünle ik(i)liksüz yârısa
 anlaruq menzilleri cânlardadır
 mahkum oldu bunlara bilis ü yâd
 ik(i)lik sol 'aşılar dirliğ(i)dür
 pâzişâhuq lutfına girmek olur
 lâyıq eyler âdemiyi hâzrete
 kim varasız dünyâdan ikrârıla
 yarıñ işi düşvâr olur anlaruq
 ik(i)liksüz birliği kalsun hâşıl
 daha şol girçek gelen döstlerıla

(X) : Yusuf (12), 103. ayet

(XX) : Neml (27), 13. ayet, Saff (61), 6. ayet (تَالرَّا) olması gerekir.

(XXX) : Lokman (31), 28. ayet

233. vezin bozuk.

16.a

kim nice bir oldılar ögden şoşa
 ol ki haq evvel yaratdı 'alemi
 260 ol zamandan tā kıyāmet günine
 māzisi vü hāzırı müstaqbeli
 niçe yüz biñ dürlü gışı geldiler
 bir degüldür şüreti vü sîreti
 işid indî hikmetile hāl nice
 265 yüzbiñ ü yigirmidört biñ enbiyā
 birlik içre cümlesi bir cismidi
 her birinüñ bir şekil ahvālleri
 baş gibi vü göz gibi kulak gibi
 her birisi bir şekil yumışdadur
 270 birigenler ahvāli benzer şuşa
 kim nice bir old(ı) cümle enbiyā
 her biri bu birlik içre gör nedür

göstereyim mislini senden şuşa
 'alem içinde yaratdı ādemi
 bir dürür her kim gelip bitd(i) dine
 haq yolında bir dürür cümle hāli
 her birisi duta geldi bir hüner
 bir teferrüc it sen uşbu hikmeti
 işidürseñ eydeven uçdan uca
 dört yüz kırk dört şuyūh u evliyā
 cism içinde bunca dürlü ismidi
 birlik içre birigüp hālleri
 dil gibi ve el gibi ayak gibi
 illa baksay kamusa bir işdedür
 dinle indî eydeyim bir bir şuşa
 nice geldi degmesi bir ma'niye
 dinle indî kim hikāyet nitedür

16.b

kimisi ayakdurur bu birliğe
 bunca yıl halkı götürüp yürüdi
 275 nefis daşı hem ilkin ayakda olur
 nitekim anda bişeydi ol zaman
 günk(i) bildi suçunu ādem-sa'fī

kimisi eldür kim ol yond(ı) gemi
 el götürdi hazrete kıld(ı) du'ā

280 günk(i) buldı ol du'ā anda necāh
 her kim anuş da'vetile gelmedi
 her kim anuş hükmini dutdı 'azīm

kimisi dildür kim ol oldı kelim

إِشَارَةٌ إِلَى آدَمَ صَنِيعِ اللَّهِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ

ilkin ol geldi cihāndan dirliğe
 cümle halkıñ aşl(ı) andan düridi
 arıun arıun atlanup başa gelir
 ol sebebden udlu geldi bi-gümān
 pāzişeh lutf(ı) anı kıld(ı) safī

إِشَارَةٌ نُوحٍ رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

garka vardı bunca yüz biñ ādemi
 haq katında ol du'ā old(ı) revā

280 kamu ğark oldı ve ol buldı felāh
 cümlesi ğark old(ı) kim bir kalmadı
 kaldı bünyādı cihān içre muķim

إِشَارَةٌ إِلَى مُوسَى كَلِمِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

pāzişehle āid(i) işitd(i) delim

(X) : Nuh (71), 26. ayet.

17.a

'arız iderdi cümle hâcât(1) 'ayân	ma'rûf u meşhûr münâcât(1) beyân
285 ol münâcât varıdı anda müdâm	söyleşürdi haqqıla biqbir kelâm
(X) $\text{قَوْلَ تَعَالَى وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوسٰى تَكَلِّمًا}$	
ne olursa kaygısuz söyleridi	ne gelürse korkusuz şorarıdı
bir sözine gelüridi biq cevâb	bir cevâba yazılurdu biq sevâb
(XX) $\text{تَحْلِيلَ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَام}$	$\text{اِشَارَةً اِلَى نَبِيِّ الرُّسُلِ اِبْرٰهِيْمَ}$
kimisi gözdür kim ol binâyıdı	döst yüzini görmege ra'nâyıdı
görmeyince kimsene döst ma olur	kurbânıgün oğlına kaşd ma kalur
(XX) $\text{قَوْلَ تَعَالَى قَالَ يَا نَجِيّ اِنِّي اُرِي نَبِيّ السَّلَامِ اَنْتَ a$	
290 görmeyince kimse cân terk itmedi	döstıla 'ahd ü vefâ berkitmedi
dösti girü döst gözile gördiler	dösta hem döst döstliğıla irdiler
görmeyince kimsene döst olmadı	namrûd odın göyle bustân bulmadı
(XX) $\text{اِشَارَةً اِلَى نَبِيِّ الرُّسُلِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَام}$	$\text{اِشَارَةً اِلَى نَبِيِّ الرُّسُلِ دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَام}$
kimisi kulakdur ol işitd(i) ün	ün içinde ma'lûm oldu aña yön
eyitd(i) sini biz halîfe eyledük	yir yüzine hükmiğün biribidük

17.b

295 halk içinde haq yolına armadın	doğru sürgil dünyeye karılmadın
(XXX) $\text{قَوْلَ تَعَالَى يَا دَاوُدُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيْفَةً فِي الْاَرْضِ}$	$\text{قَوْلَ تَعَالَى يَا دَاوُدُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيْفَةً فِي الْاَرْضِ}$
günkim işitd(i) bu sözi ol kulak	gafleti elden bıraştı old(1) sak
haq nice buyurdısa ol işledi	anuçıgün demiri mîm eyledi
(XXX) $\text{اِشَارَةً اِلَى نَبِيِّ الرُّسُلِ سُلَيْمَانَ عَلَيْهِ السَّلَام}$	$\text{اِشَارَةً اِلَى نَبِيِّ الرُّسُلِ سُلَيْمَانَ عَلَيْهِ السَّلَام}$
kimisi gönül gibi uçarıdı	göz yumınca bir deniz geçeridi
hükmine fermânıdı cümle cihân	âşikâr olmaşıdı cümle nihân
(XXXX) $\text{لِي مَلِكًا لَا يَتَّبِعِيْكَ اِلَّا مَن يَشَاءُ}$	$\text{قَوْلَ تَعَالَى قَالَ رَبِّ اغْنِرْ لِي وَفَقْد}$
300 ol gönüle cümle halk şıgarıdı	dilese yirden göge ağarıdı
cümle halkıñ dilini bilüridi	nice hükü iderise olurıdı
kime degdi ancılayın saltanat	kim gelip kuşlar açarıdı kanat
(XXXX) $\text{اِشَارَةً اِلَى نَبِيِّ الرُّسُلِ عِيسَى رُوْحِ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَام}$	$\text{اِشَارَةً اِلَى نَبِيِّ الرُّسُلِ عِيسَى رُوْحِ اللّٰهِ عَلَيْهِ السَّلَام}$
kimisi rûhdur kim ol dirlik nûrı	anuçıgün ölüyi kald(1) diri
rûhlıdur cümle halkıñ dirliği	vird(i) aña pâzişeh bu erliği
305 kanda kim kıldı du'a urdı nefes	ölüler oldu diri virdi nefes

(X) : Nisa (43), 164. ayet

(XX) : Saffat (37), 102. ayet

(XXX) : Sad (39), 26. ayet

(XXXX) : Sad (38), 35. ayet

294. vezin bozuk

18.a

	(X) قَوْلُهُ تَعَالَى وَابْرِيءِ الْأَكْمَامِ وَالْأَبْرَصِ وَاجْتِمَاعِ أَمْوَالِ بِلَادِنِ اللَّهِ	
her du'â anda kabûl olmaz bilûğ		her nefes ölü diri kılmaz bilûğ
degmelere virmedi haq bu işi		kim dürür kim dir(i) kıla ölmüşü
	أَشَارَةُ إِلَى نَبِيِّ الْمُرْسَلِ يُرْسَفُ صَدِيقَ اللَّهِ وَأَنَا إِسْتَأْذَنُ	
kimisi yüzdür kim ol yüze bağan		terk kılda ol yüziçün hânumân
vird(i) sultânlığını miskinliğe		ol yüziçün düşd(i) ol elginliğe
310 'aķibet ol yüz sebebinden yine		yiği 'ömr vird(i) haq ol miskinke
pâzişeh ol yüz(i) söyle eyledi		kim anuğla mısır şehrin toyladı
bir daha anuğ gibi yüz kanda var		cümle cân ol yüziçün olur nişâr
	أَشَارَةُ إِلَى النَّبِيِّ الْمُرْسَلِينَ رَسُولِ رَبِّ الْعَالَمِينَ مُحَمَّدٌ رَسُولَ اللَّهِ تَلِيهِ الْكَوَالِدُ	
kimisi başdur kim ol düzdi işi		ķamusunuğ serveridür ol gişi
'aķlila devlet daħı andaydı		anuğičün ne dilerse işledi
315 hiç kimesne hükmini hõndürmedi		kalmadı kimse ki baş indürmedi
	(XX) قَوْلُهُ تَعَالَى رَمَّا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا آتَانَا بِالطَّلَاحِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا	
ķamular a'zâyıda ol baş durur		haq yolunda birigüp yoldaşdurur

18.b

günk(i) baş oldı .icüd old(ı) tamâm		hem rükü' vü hem sücüd oldı tamâm
ol gelicek old(ı) ĥatm-i enbiyâ		geld(i) hem anuğ nüründan evliyâ
	(XXX) مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتِمَ النَّبِيِّينَ	
anuğ üzre kimse gelmedi daħı		hem daħı gelmeyiser tağr(ı) haķı
320 her ki geldi ol yoliçün vird(i) cân		doğru durdı ol yol üzre dök(i) ķan
	أَشَارَةُ إِلَى أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ وَخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ رَضَوَانِ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ	
ol yârenler kim anuğla varadı		yoldaş olup yol içinde yârıdı
kimisi ol yoliçün terk itd(i) māl		kimisi urdı öldürd(i) 'ayāl
kimisi bağ vird(i) yüz döndürmedi		kimisi urd(ı) kıliç hiç durmadı
ol zamândan tâ gelince bu güne		ķamu ķul oldı gelip uģbu dîne
325 şindiden sonra daħı her kim gele		cümle bağ indüriserdür bu yola
bil kim ol demden berü cümle gelen		bir şuretdür haq yolında yâr olan
ne var eger verziği ayruğısa		ķimisi egsük kimi artuğısa
ķamusu bir işiçün geldi bular		ķamusunuğ maķşudı haķķı diler
sen daħı bitdügise ol birlige		bî-riyâ girdügise ol dirlige

((X) : Aliimran (3), 49. ayet

(XX) : Sebe' (34), 28. ayet

(XXX) : Ahzab (33), 30. ayet

322. vezin bozuk.

330 hak dīzārın göresin anda bile
yüz(i) toprak 'aşıkun ol kimseye
nazm içinde artuğ egsük varısa
kim bu sözde ma'nidür ma'şūdumuz

دَارِيسَانِ سَوْمِ اَزْ بَابِ اَرْزِ حِكَايَتِ دَرِ شَرْحِ اَيْنِ حَدِيثِ كَلِمَةِ الْجَانَةِ
رَهْمَةً وَالْفَرْقَةَ عَمَّا بِيْنَ وَشَرِيصَ كَرْدَنِ مَتَا بَعَثَ اِمَامٌ رَا اَبْتَدَا كَرْدَنِ

cümle işüñ yigregi birlik dūrür
335 birliğe bitenler irdi menzile
kanda kim iki göñül birlikdedür
birlik ehli hōg geçürür vaktına
birliğile aqd(ı) yolu ma'şūfā
birliğe biten göñüller old(ı) şād
340 birliğile geld(i) cümle iş ele
neki devlet varısa birlikdedür
birlik içredür çalabuğ rahmeti

inşā'allah kim çalap rūzi kıla
kim bu sözi cān içinden dinleye
'ayb dutmaya anı kim yārısa
rūz(i) kılsun kamuya ma'būdumuz

birliğe bitmek bütün erlik dūrür
ik(i)likle kimse gelmez hāşıla
göresin bunlar ğanı dirlikdedür
birigenler dutd(ı) dünyā tahtını
hükü kıldı dünyāya kafdān kafa
hāşıl oldı bunlara cümle murād
birliğile vardılar dogru yola
birlik ehli ölmesüz dirlikdedür
işid imdi eydeyim bu hikmeti

19.b

olk(i) t̄ā'atdur farīza tanğırınuğ
haq anı kullarına farz eyledi
345 niçe kim diri olasın kııl didi
kıld(ı) peygamber konu kılmaq gerek
ma'şūd oldur anda kim rahmet bula
şek degül kim rahmet ol t̄ā'atdadur
ya t̄ā'atun kangısında yazludur
350 bu t̄ā'at bir dürlü degüldür ahir
kimisi nefse hüküm olmağdurur
kimisi oldur kim anı cān kıla
her biri durmağ durur bir t̄ā'ata
gönlüğ oldur hāzrete mülhak ola
355 mālūğ oldur harc ola haq yolına
nefsüñ öldür kim kıla biğ vakt namāz
her birinüñ bir şekil t̄ā'atları

günde biğ vakt kim dirogidür dānün
bildürüp peygambere 'arz eyledi
kullıq eyle kullığını bil didi
illā ma'şūd nedürür bilmek gerek
'arz yirinde hāzrete lāyık ola
illa bilmezler ki ne s̄ā'atdadur
lācerem kim rahmet anda gizlūdür
kimisin baylar kıılır kimin fakir
kimisi māl üstine gelmiş dūrür
kimisi oldur kim emr oldı dile
muntazırdur bir mübārek s̄ā'ata
cānuğ oldur 'işka müstağrak ola
kim anuğla rahmet-i haq bulına
anuğıla hāzrete kıla niyāz
ne kadar kim varısa t̄ā'atları

imd(i) gelün cânunuz râhatını
 görelüm kankı tâ'atda gizlüdür
 360 kankısı lâyıķ gelürse rahmete
 sek degül âşâr-ı rahmet bi-gümân
 şol güneş nûrı gibi düşmişdürür
 illâ aslı kâdadur bulmaķ gerek
 her işüķ ki aslını bilmeyesin
 365 asl(ı) oldur kim imâma uyalar
 tâ göñüller uymayınca bir yire
 tâ'atı yalnız dañı kılrsa olur
 illâ emr oldur birigüp kılalar
 birlik ehline olur rahmet nüzül
 370 birigenler rahmetile toydılar
 pes bilün birlikdedür haķ rahmeti

isteyelüm ol çalap rahmetini
 gözleyelüm her birinün yirini
 kâyım olalum dün ü gün ol tâ'ata
 kod(ı) haķ her tâ'at içinde 'ayân
 cümle dürlü tâ'atı dutmaş durur
 dün ü gün anuñıla olmaķ gerek
 höz ol işden fâyide bulmayasın
 uymağıla cümle işi tıyalar
 rahmetine tañrınun kanda ire
 farz u sünnet neydüĝin kamu bilür
 birliğile haķ rızasın bulalar
 قَوْلُهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْجَمَاعَةُ وَالْفِرْقَةُ عَذَابٌ didi resul
 rahmeti bu cem' içinde tıydılar
 ik(ı)likde kodı cümle zahmeti

20.b

her ki imâmla birlikmişdür dürüst
 i 'aşıķ bes birliğe virgil göñül'
 her ki bunda ik(i)likle dirile
 375 i huzâyâ rız(i) kılğıl birliği
 eydeyim bir hoş meşel senden saña
 'akılıseñ birliğe ulağ(ı)gör
 ik(i)liksüz birlik eyle yârıla
 yârlıĝ eyle haķ yolına giresin
 380 nitelim birlik kılalar buldılar
 imdi gel 'akluğ(ı) dir gendüzüĝe
 gözlerün eyde saña nitmek gerek
 hiç ik(i) göz iki yaña bakamaz

ol varısar hazrete çallâk u cüst
 kim olasın rahmet evinde kabül
 yarın anda tañu dapa sürile
 kamuya ol saña lâyıķ dirliği
 یادگار آیدار آفریدگار جل جلاله منوب کشته و خلست ما زانم البصر یورنیده
 yâdigâr olsun bu söz benden saña
 ne ki devlet varısa birlikdedür
 yârlıĝı başarmayasın 'ârıla
 birlik eyle haķ dızârın göresin
 bakmağâ dızâra lâyıķ oldılar
 fikr idüben bakğıl iki gözüĝe
 yârıla birlik nice itmek gerek
 eyle bitmişdür biri birin komaz

359. beyitlerdeki karışıklık derkenarda

... kankısının üzresine yazludur

... 'arz idelüm hazrete her birini şeklinde düzeltilmiştir.

360. vezin bozuk, ol çıkarsa düzelir

21.a

ikisi bile bakar sağa şola
 385 uykuya varsa dağı bile varur
 ağlayıcağ ikisi ağlar bile
 söyle bütün birliğe bitdüğüçün
 gör ne devlet vird(i) tağrı bunlara
 sendağı birlik idersen yārıla
 390 yārıla birlik bulan mağzūn degül
 dünyāda 'ömrin süre devlet bula
 hağ yolına yārliğıla girdiler
 yüz(1) toprak 'aşakuğ ol kimseye
 degme bir kemter nesene görüben
 395 her nede kim halduğusa bī-gümān
 ī huzāyā toğru yoldan armağıl

دستها که تحت شبنجان و ترمالی
 در دستها عجزی لطیف و جلمتی
 دایستان پنجم از باب اول حکایت
 شریف تخفی کرده است که اسلک می بیند مخرج بیضا

bilelikdedür niçe kim var ola
 uyanıcağ yine bile uyanur
 diñse dağı hem yine diğır bile
 'ömr içinde birigüp gitdüğüçün
 sendağı cehd eyle beğze anlara
 şāz olasin āķibet dīzārıla
 rahmetinden tağrınuğ mağbūn degül
 āhiretde şāz ola rahmet bula
 menzile yār yārliğıla irdiler
 kim bu yolda girtü yārlik eyleye
 kalmaya yārdan yüzin döndürüben
 menzilüğ oldur hağikat ī fulān
 dünyā ahir tevfiķüğ ayırmağıl

21.b

birlik aşlından diyem bir söz dağı
 ger bu sözi cānıla diğleyesin
 ādemüğ cismi kitābdur kamusa
 400 kañ(1) göğül kim arandı da'viden
 degme göğül görmedi bu kudreti
 a'zālara cümle 'ibret yazludur
 imd(i) gel bir fikrile elüğe bağ
 eledegın birigüp geldi koluğ
 405 hiç ikisi düz degül haddi tamām
 tā ki bunlar bir yire cem' olmaya
 günk(i) cümle yönlerin döndürdiler
 düpdüz oldı kaddi vü hem kuvveti
 ne hācet kim kimseneden sorasin
 410 bu meğeldür bize ma'ni gösterür

göğlüne yaz bu sözi her dem okı
 hiç gümānsuz nesene ağlayasın
 göğül içre yazludurur ma'nisi
 ol göğül tıyda haber bu ma'niden
 degmeler aqlamadı bu 'ibreti
 hāşlar okır ol 'avāmdan gizlüdür
 elüğ üzre yazludur bir hōğ sabak
 anca geldi biğ budak old(1) elüğ
 kuvvet içre bir degül haddi tamām
 artuğı egsüg(i) hiç düz olmaya
 kamusa bir yire baş indürdiler
 bağuban görseğne sen bu 'ibreti
 elüği yum üstine bağ göresin
 bir gözet bu ma'niyi kaçca varur

22.a

bu yürüyen âdemiler kamusu
 kamusunun aşl(1) hâzretten dürür
 geldiler âdem bilinden şızdılar
 kim(i) yoğsul kim(i) baydur kim(i) beg
 415 kim(i) câhil kim(i) 'âmdur kim(i) hâş
 kimisinin 'ilm(i) var bilür havâl
 kimisi zâhid kimi fâsık durur
 her birinüñ göñl(i) bir nesne sever
 ikisinin bir degüldür hâlleri
 420 tã ki bunlar bir yire bitmeyeler
 irmeyeler ik(i)liksüz birliğe
 uşbu söz ma'nî yiter aqlayana
 birliğe bitmek bilüñ kim yahş(1)dur
 hağ bizi ayırmason ol kapudan
 425 'âşıkun hâcâtını kılsun kabûl

âdem oğlanlarıdır 'âm u hâşî
 'aql u cãnı cümle kudretten dürür
 kim(i) doğru vard(1) kim(i) azdılar
 kim(i) âsûze yürir kim darta emek
 kimisi bu ortada hâşu'l-havâş
 kimisi gelür sorar andan su'âl
 kimisi hağ yolına 'âşık durur
 degme biri bir dilek dutmağ kovar
 birigüben bile, gitmez yolları
 ulular etegini tutmayalar
 girmeyeler ol ölümsüz dirliğe
 can kulağan açuban dinleyene
 hağ dizârı birigenler bahş(1)dur
 dünyâ âhir gitmeyelüm tapudan
 ger niçe kim kullığa lâyıq degül

22.b

î huzâyâ tevfiķun ayırmağıl
 دایمان چشم از لب اول حکایت آب که یاری شجاعت تو تنالی
 از آب چمت اجتماع و اتحاد بصفت ظهوری مؤشور کردانیده که
 و انزلنا من السماء ماء ظهوراً فأخيا به الأرض بعد موتها (X)
 birlik aşlından diyem bir söz yine
 cãnıla dinleriseñ birlik sözün
 toptolu ma'nî dürür uşbu cihân
 430 her ma'ânî her işâret dünyede
 her berâdde bir sabak yazlu durur
 bize birlikden sabak tutmağ gerek
 kimsene kim yalunuz girdi yola
 nitekim bu yir yüzünün şulara
 435 bir deñizdendür kamu şular yaşı
 katre katre degme yirden çakdılar

dünyâ âhir toğru yoldan ırmağıl
 devlet ola uşbu söz dinleyene
 göstere bu söz sana ma'nî yüzün
 göz(i) açuğ gönüle görnür 'ayân
 her birisi bir berâtdur î dede
 her sabak biñ dürlü ma'nî gösterür
 ik(i)lik koyp birliğe bitmek gerek
 yolını iltemedi ol menzile
 fikrile kılğıl teferrüc bulara
 tağaluban tutdılar tağı tağı
 yüz urup yine deñize akdılar

(X) : Furkan (25), 48. ayet , Bakara (2), 194. ayet

41.4. vezin bozuk, kim okunmazsa düzelir.

23.a

ne kadar güçlü olursa bir bıçar
 zira taş u taş ağa mâni' dūrūr
 yalnızın hōz kuvveti yokkim aça
 440 pes nidüp deñize iltūr yolana
 gendü gibi bir şuyıla işiūr
 birliğile şol kadar kuvvetlenūr
 çünkim irer karışur armağıla
 zira kim armağ şuyı kuvvetlūdūr
 445 taş u taş anuñ yolın bügeyimez
 yaz u kıg göyle akar egsilmedin
 bu meseldür uşbu halk dirligine
 kim bu halk cümle bir evden geldiler
 yine cümle ol evedür yöneri
 450 niçe kim uşlu olursa bir gişi
 yolını ileäimez ol menzile

deñize yol iltimez yire siñer
 iss(1) şovuk hem anuñ yolın urur
 yolına karşı tıranlar(1) yıka
 işid imdi eydeyim ahvâlini
 birlik eyleyp anuñıla karışur
 kim ulu armağa deñiz katlanur
 hiç gümânsuz yolın iltūr menzile
 kamu akan şudan ol devletlūdūr
 yazı vu yaban anı eğleyimez
 deñize gider yolu kesilmedin
 hem tanuğdur yol eri birliğine
 gelübenün dünyede tōğıldılar
 anda cem' olas(1) durur cānları
 olmazsa hağ yolında yoldağı
 tolaşur dünyâda yüzbiñ müşkile

23.b

zira dünyâ perdedür halk yolına
 yalnızın kuvvet kâni kim yol aça
 imd(i) çün böyle dūrūr nitmek gerek
 455 ulaşubilürisen toğru yâra
 çün iresin ulular şohbetine
 zira dünyâ bunlara mâni' değıl
 dün ü gün haşretdūrūr seyrānları
 'ağıluñ ne didügin tıyarısağ
 460 ulular ilte seni ol haşrete
 i huzâyâ toğru yoldan armağıl

halk(1) komaz kim vara hağ yolına
 bu kamu perdeleri yırtup geçe
 toğru yâr eteğini tutmak gerek
 yâr seni ulağdura ululara
 bellü bil irdüñ çalap haşretine
 dünyâ zevkine bular kâni' değıl
 pâzişāh(a) ulaşudur cānları
 dünyede ululara uyarısağ
 hiç gümânsuz değinesin devlete
 ol ululardan bizi ayırmağıl

bir sözün var eydeyim dutarısag
 değinesin devlete birliğile

akilik koyb birliğe biterisen
 birliğe bitenler irdi menzile

دایستان دوتتم از باب اول
 ایشان بدلیل و اسیدن بختهای
 المقصود تمثیل ساختن از
 شریعت و تحریض انرا از کوه پیوست

24.a

yalnuzın geçerise 'ömrün senün
 465 yalnuzın hiç kimsene yol varmadı
 kulavuz gerek yola girenlere
 dirilüp kulavuza uyanların
 uşbu söze ger tanuk isterisen
 görseñe şol kaz(ı) kim gelür geçer
 470 kulavuz iltür buları menzile
 türkiştânun ol tumanlu tağları
 andan uçuban inerler 'ummāna
 bunca iller bunca tağlar atlayup
 bunca seyrān u teferrüc kuluban
 475 uşbu devlet ne sebebdendür kaza
 ger yürise birisin öğdin dutar
 sendahi kulavuza biterisen

iyeye irmez kald(ı) yabanda canun
 kulavuzsuz haq yolın başarmadı
 kim ireler diledükleri yire
 menzili gevher kânıdur anlarun
 eydeven ger 'ışkıla diñlerisen
 cümle bir kulavuza uymış uçar
 çün birigüp bile girdiler yola
 kim bularun ol durur yaylağları
 'ummānı kışlayp bular döner yine
 bunca şular içüp otlar otlayup
 bu havā üzre geçer düzilüben
 şol sebebden kim uyar kulavuza
 ol kulavuzdur kamu aña biter
 ulular etegini dutarısañ

24.b

yol varasın seyrān u cevlanıla
 uşbu sözden maqşüdümüz haş degül
 480 kulavuz şol ululardur kim gider
 dünyā türkiştān tağıdur kaz(ı) çok
 uça geldük dünyā tağın yayladuk
 kulavuz gerek bizi ilte aña
 kanğ(ı) cem'iyet ki kulavuzı var
 485 anlarun kim kulavuzı yok 'ayān
 bu söze kur'ānda vardur hem delil
 ya'ni her kim kime girtendi tamām
 ol kişiler kim imānsuz kaldılar
 pes kulavuz 'aşıkun imāmıdur
 490 imām oldur kim göñül bağlu ola
 ol imāndan haq bizi ayarماسun

hiç gümānsuz iresin ol menzile
 ma'nisi var bu sözün deñsiz degül
 uşbu halkı haşrete da'vet ider
 āhıret 'ummān durur gevher(i) çok
 ahıretten yaña uş 'azm eyledük
 kim azup tağılmayavuz dört yaña
 cümle halkun fark(ı) üstinde uçar
 aşşı dıp işledügi cümle ziyān
 قولہ تعالیٰ یوم نذرتوا کل اناس بما هم قولوا
 did(i) āhir ol celil
 anuñla okınisar ve's-selām
 bellü bilün kim imānsuz kaldılar
 göñl(i) cānı ol imānun rāmıdur
 anun adına yürek tağlu ola
 dünyā āhir doğru yoldan ırmasun

(X) : İsrā (17), 71. ayet

464. vezin bozuk , Tüb. (۱۱)

471. vezin bozuk , Türkiştānun okunursa düzelir.

483. A.Ü. 'tağılmayavuz', Tüb. 'tağılmayavuz'

25.a

دَارِئَانِ تَقْتَضِيهِ اَزْ بَابِ اَوْلَى كَيْفِيَّتِهِ عَرَبِيَّةٌ كَيْفِيَّتُهُ اِنْزَامٌ وَتَقْتَضِيهِ
النَّاسِ حَجَّ الْبَيْتِ بِرَمِيَانِ خَبَانٍ بِرُؤْيِ بَلْعِيَّةٍ مَيْبِ زَنْتِ رُوْدِ كَسَاوِ كَرْمَا
اَوْشَرِ رَنْزِ جُذَاكَانَةِ رُوْدِ آتَشِ كِرَابِيَةِ مَيْبِ كَرْدِ رَمْتَشُوْدِ يَادَتْنِ اَنْدَرِ اِحْتَاَدِ

bir hikāyet eydiserven muhtasar
bu haberden bize ma'nī aqlanur
nūr(1) Allah birlik içinde kōdı
495 Uşbu sözde ma'nī var eydem saña
rūzigār içre meyer kim bir 'arab
diledi kim yazuğundan yolına
kâfleye uydı vu yol dutdı gider
māl u ni'met terk idüp gitmişid(i)
500 gūn beriyye ucına gird(i) 'arab
kâfileden girü kaldı anşuzın
gideridi karn(1) aş göñl(i) yavuz

hōş meşeldür hōş ma'āni hōş haber
imd(i) kanda gizlūdür gör aqla nūr
nitekim çakmak u taş kavda oda
dinle imdi nicedür öñden soña
ka'beye gitmeklige kaldı taleb
bu niyetle gird(i) ka'be yolına
bir işit yolda neye uğrar nider
cevr ü mihnet ihtiyār itmışid(i)
ağa bir hāl vākī' oldı bü'l-'aceb
arğun arğun gideridi yalnızın
ne zevāde varıdı ne kulavuz

25.b

ol gün özin yürüdi yalnız garīb
ol ara deniz kenārīdū) meyer
505 od gerek oldı ağa ısınmağa
çakmak u hem taş u kav vardı bile
bu kamu teşvīşile diler şora
çakmağ(1) aldı eline nāzıla
eydür i çakmak anuñ hürmetine
510 ka'be dapa varuram esirgegil
yir(i) gögi tañrıyı peygamberi
niçe zārı kaldısa iş bitmedi
virmedi bir zerre od ol miskine
çakmağ(1) elden bıraktı ol gişi
515 bu gez oda dutd(1) ol taşdan diler
zārı kılur ağlar u hem yalvarur
zārılığ anda maqbül olmadı

kond(1) bir yırdē gice aç u arıp
dünle deniz şovuğı kıldı eger
tā ol oht olinca kim güneş toğa
kavlığından çıkarup aldı ele
od bularuñ kanķısındadır göre
kat(1) andlar vird(i) ağa rāzıla
kim cihān muhtāc durur rahmetine
tañrıyı peygamberi ağırtağıl
cümlesin yād eyleyüp kıldı zārı
çakmak anuñ zārısın işitmedi
kim ol oda yandura ve ısına
'izzetile eline aldı taşı
şöyle kim ölüme degd(i) cān diler
tañrınuñ adlarına antlar virür
taşda dahı yalvarup od bulmadı

26.a

yine mahrûm kald(1) ol miskîn 'arab
taş(1) dağı kod(1) çapınd(1) kava
520 kavda dağı çok tazarru' eyledi
eydür î kav sen bāri mahrûm koma
tañgr(1) 'ıçkiçün baña od vir bugez
top buşaldum biraz od vir baña sen
kavda dağı bulmadı istediğin
525 bu gezin taş(1) kavı dutdı bile
urd(1) taş(1) gıkıdı od düşd(i) kava
çünkim od yandı hağa şükr eyled(i)
fıkr içinde ma'niyi böyle güder
eydür uşbu od 'aceb kandaıydı
530 ger bu çakmağda mısra bulaydım
yohsa ger kavda olaydı söyleyüp
bellü bildüm bu oduş kandalığın

üşmiş açmış u hāl(i) pür-ta'ab
kavdan ister derdine buğur devā
ağlayup hem yalvarup söyledi
çāresüzem bağğal āhir hālūme
bu şovuk elinden al bini biraz
buşaluban muhtāc oldum şaşa ben
'aklını cem' eyleyüp dirdi ögin
bir yaşadın çakmağ(1) aldı ele
cümle hācet ol sa'at old(1) revā
od katında oturup fıkr eyledi
zıkr içinde sözi böyle gerh ider
bunca zārı kalduğum ben neyidi
taşdamısa yalvarup alaydım
elbette bulaydım cehd eyleyüp
hem dağı gey ağıladım dirlik sağın

26.b

od buların birliğinde naçgımsı
bu meşel eyü meşeldür birliğe
535 ne ki devlet varısa birlikdedür
ikilik miñnet düdür bellü beyān
şol nese kim göyle kati taş durur
gör birikmeğin bular nūr koparur
ger ola bir kaç göñül birlik kıla
540 î huşayā rüz(i) kıl sen 'aşıkā
ola kim bir kimsene bu birliğe
tāze ola dünyā āhir şolmaya
göñlüme geldi yine bir hoş haber
bu hikāyet birliğe iltür bizi
545 her ki bitdi birliğe devletdedür

birigene cümle devlet bahşımış
birigenler girā(i) girtü dirliğe
birlik ehli gey ganī dirlikdedür
göçüñ andan birlik evine revān
taş u hem demür ü hem ağaçdurur
kim karanı yirlere aydın virür
gel kıyas it sen anı kim ne bula
kim bu sözi eyde cümle sādıkā
gelüben ulaşa bāki dirliğe
kim obed dirlik bula hiç ölmeye
دایستان شهر از باب اول حکایت
عمرش منقضي شد مگر سی هزاره را با پدر پذیرفته کرد و نقل کرد
hoş hikāyetdür şarih ü muhtāşar
birlik evindedür ol dirlik özi
ik(i)lik ehli kamu miñnetdedür

27.a

birlik ehli vardılar doğru yola
yalғuzın hiç kimsene yol varmadı
birlik ehli hiç yavuzluk görmeye
ik(i)likde kalanun görnür hâli
550 uşbu söze kim direm tanuk nedür
bir zamānda varıdı bir nāmdār
dünyede çok dürlü iş görmişid(i)
dünyā içre ni'meti gey bolıdı
otuz oğul virmişid(i) haq aqa
555 degme birsi bir ile maħdūmıdı
her bir işüñ dünyede kim öñi var
niçe uzak yolısa ucu dönüm
gün uzun yaşuñ ucu ölmek düdür
bellüdür bunda gelen cümle gider

birigenlerdür kim irdi menzile
ikiligile kimse iş başarmadı
birigenler düşmene boy virmeye
her iş içinde zebūn irmez eli
işid imdi kim hikāyet nitedür
saltanat sürmişidi çok rüzigār
eyü yavuz çok işe irmişid(i)
ol zamāndan ne ki varısa olıdı
bir gey işit gör ki ne dirven saña
yid(i) iklīm bunlara maħkūmıdı
hiç gümān dutmaq ki anuñ şoñ(ı) var
niçe uzun 'ömrişe şoñı ölüm
pes bu niçe oynamak gülmek düdür
diñle imdi ol hikāyet kim nedür

27.b

560 ol gişi gün bellü bildi kim ölür
eydür ĩ oğlanlarına geçd(i) zamān
bār(i) size ben bir öğüt vireyim
didiler fermān senüñ nideriseñ
eyitd(i) ırte kamu hāzır oluñuz
565 kim sözüñ var söyleyesi söyleyem
ırte kamu anda hāzır oldılar
eyitd(i) oklu okuñuz şıñ göreyim
şıldılar oklu okıñ söylediler
eyitd(i) varuñ getürüñ birer dañı
570 kim size ol öğüdi eydem 'ayān
vardılar birer dañı getürdiler
gör bu gez nitdi ol iş bilen gişi
otuz okı cem' idüp dutdı bile
şöyle maħkem bağladı kim old(ı) bir

dirid(i) oğlanlarına öğüt virür
vaştum irdi öliserem bi-gümān
dünyede dirlik yigın göstereyim
dutavuz biz her nekim sen diriseñ
her birigüz bir ok alup gelüñüz
dirlik aşlın size ma'lūm eyleyem
her biri bir ok aluban geldiler
aqa lāyık size öğüt vireyim
ne buyurursın buyurğıl didiler
baña virüñ bu gez ol otuz okı
bilesiz her bir işi bellü beyān
oklu okın ortada koyp durdılar
sen dañı öğüt idingil bu işi
bağladı bağdan baña bir ipile
gıtd(i) andan ol otuzluk kaldı bir

553. vezin bozuk, varsa okunursa düzelir.

564. vezin bozuk

567. vezin bozuk

569. vezin bozuk

28.a

eyitd(i) bu gez bir görüñ-sıya mısız —
 ol otuz yiğit anı uçdan uca
 her biri güçlü gücin sınıdılar
 çün 'âciz kaldı kamu bakd(ı) yire
 ataları eyitd(i) i oğlanlarım
 580 bu öğüt tapdur âhir dutanlara
 kim ol ok yalnıziken hiç dutmadı
 pes bilüñ yalnız gişi güçsüz olur
 kanda kim olurısa yalnız gişi
 birigenler şazumandır şazumân
 585 ol gişi kim bu sözi anda didi
 zira bunlar dünyâdan nakl itdiler
 pes bilüñ hak sevdüğü(i) birlikdürür
 her ki kaldı ikilikde yâr degül
 birigen cānlardur ol rahmet bulan

otuzunuz didüğüm duta mısız
 aldılar her birisi girdi güce
 niçekim cehd itdiler sınıdılar
 eyitdiler kim atamız öğüt vire
 i yüregüm kanları i cānlarım
 ikilik koyp birliğe bitenlere
 çün birikdi hiç kimesne koymadı
 birigenün devleti uçsuz olur
 her makām içinde sınımağdur işi
 bu hikâyet girtüsüzdür bi-gümân
 eyledür kim ol anı bunda didi
 illâ bu pendî bize koyp gitdiler
 birlik içinde şafâ dirlikdürür
 yoğa şayğal sen anı kim var degül
 rahmet içinde ebed bâki kalan

28.b

590 'aşılquñ cānı fidî olsun fidî
 bilelikden armasun ol hak çalab
 دایستان دقت اول از باب اول حکایت در بقیه این حدیث که خیر
 الرتقاء أربعة مراقت کردن چهار کس از چهار ملت و میاشته کردن ایشان بطریق
 مجاهد از بهر یک چیز شعر چهار تا شخصی و هنک واحد و کل ای زک الجمال تیسر
 işid i ma'nî şoran gör ne direm
 gör çalabun kudretin gör mañlûkı
 kamusı gör nice gider bir yaña
 595 gör ki kamu mansıb ol birden dutar
 kamu dil söyledüğü bir sözdürür
 kamu 'âlem sevdüğü bir nesnedür
 anuñçün dartışıkdur ortada
 yohsa kamu 'âlemün maksüd(ı) bir
 600 bu söze bir hös meşel gelmişdürür
 rüzigâr içre meger kim bir yola

cānına bu söz gidi olsun gidi
 bu du'â hazretde olsun müstecâb
 bir kulağ ur dinle gör ne eydürem
 gör bu mañluk niçe ister hālâkı
 hällü hällile yönin dutmağ aña
 kamusunuğ maksüdü andan biter
 kamu göz gözledüğü bir yüzdürür
 illâ birbirnüñ dilin bilmez nedür
 çün biribirnüñ dilin bilmez nide
 gelmişüñ geldecinüñ ma'büd(ı) bir
 bir kulağ ur dinle ne olmağ durur
 dört kişi yoldaş olup gitdi bile

29.a

bir 'arabı bir 'acem bir türk eri
 birbirinün dilini bilmezidi
 ansuzın çün bile yoldağ oldılar
 605 aldılar ol akçayı hî gitdiler
 varıdı anda meger bir şehri ulu
 ird(i) bunlar şehri içinde kondılar
 bir sâ'atdan nefsi(i) işte eyledi
 birbirine eyitdi ol akça kanı
 610 akçayı orta yire getürdiler
 dillü dilince birer söz söyledi
 dilleri ayruğ illâ dilek biridi
 ilk agâz itdi dilince ol 'arab
 pârâsi eydür bâyin engür horim
 615 ermeni eydür çiş hâhuğ görnim
 türkmen eydür üzüm aluğ yiyelüm

ermenidi ol biri yoldaşıdı
 bir(i) didügin biri almazıdı
 dörd(i) bir yirde bir akça buldılar
 bir işit kim varup anı nitdiler
 şehri içinde dürlü ni'metler tolu
 yavlağ armışlarıdı diñlendiler
 karn(ı) ağıd(ı) her birinün söyledi
 getürüñ yiyesiye virilüm anı
 her birinün göñlü(i) bir nesne diler
 eyitdiler nefsi şekim işte eyledi
 bir işit kim her biri nedür didi
 kâle yâ ashâbuna hâtu'l-'ineb
 hoş behem bineşte ânâ mî hōrim
 çe hâhuğ cernüs viş âlud görnim
 bu uşak geleçileri koyalum

29.b

birbirinün ne didügin bilmedi
 şavaş oldı cümle örü tırdılar
 şavğaların halk işidüp geldiler
 620 eyitdiler hey ne dürür ahvâlügüz
 yine bunlar dillü dilin söyledi
 halk işitdi bunların dillerini
 varıdı ortada bir çiş(i) kim ol
 dürlü dili virmişid(i) hak şa
 625 ol bunların dilini bildi 'ayân
 geld(i) ilerü did(i) hey urışmağuz
 bana virün akçayı kim ben sizi
 akçayı aldı vu vardı bağçaya
 çün getürdi üzüm(i), kōd(ı) lerü
 630 şâz oluban her biri sevindiler
 cümlesinün maşsüdi oldı tamân

ol didügin işidüp ol almadı
 yumrağla birbirini urdılar
 ne hikâyet diyü hâli şordılar
 ne urışursız nedürür hâlügüz
 hâllü hâlin halka ma'lüm eyledi
 lîkin aqlamadılar hâllerini
 bulmışıdı cümle halk göñline yol
 ma'lümadı cümle iş mutlak aña
 her birinün dilegi bellü beyân
 sabr idün birbirinüze düşmeñüz
 hoşnuğ eyleyp getürem arzuñuzı
 vird(i) üzüm ald(ı) ol bir akçaya
 kamusunun derdine oldı darü
 arzuların buluban avındılar
 kalmadı bunlarda zerre intikâm

609. vezin bozuk.

610. A.Ü. 'gediler', Tüb. 'getürdiler'

611. vezin bozuk.

620. vezin bozuk.

626. vezin bozuk, lerü okunursa düzelir.

30.a

gün biridi iştâhı ol dördinüñ
 pes bu gavğa vu urımaq neyidi
 her ki bildi bu işi oldu yavaş
 635 bu meseldür dünyâ ehli hâline
 kim bu cümle maḥlûkâtıñ ma'bûdı
 bir güneğdendür bu cümle göz nûrı
 ger sûret yüzbiñise birdür hayât
 sen gerekse bir dağı yüzbiñ şına
 640 bir makânda biñ çırâğ olsa münîr
 reng(i) ayruq üzümün birdür şuya
 bir denizden yilile biñ mevc olur
 bir güneş yüzbiñ bacâdan ger ine
 yıl hisâbda üç yüz altmış gündürür
 645 her günün bir ad(ı) var bir hükm ider
 hükm içinde degme gün bir şandırur

merhemi bir yirdeyidi dördinüñ
 cümle dil bilinmedüğindenidi
 bilmeyen katındadır söz ü savaş
 hem tanuğdur yol eri aḥvâline
 birdür ol bir yirde biter maḥşûdı
 bir emirdendür bu cümle ten diri
 görsege kim bir sudan biñbiñ nebât
 çün şıyasın şu hemân birdür yine
 sırcası ögügdür illâ nûr(ı) bir
 çün şarâb oldu kamu birdür hüya
 çünk(i) yıl diğdi yine deñiz kalur
 çün bacâ gitd(i) güneş birdür yine
 illâ her gün gelen ol bir gündürür
 kamusunda bir güneş gelür gider
 aḥl içinde kamusu yiksân durur

30.b

pes bir evdendür bu cümle mevcûdât
 degme birnün bilüsi elvân durur
 yitmiş iki mîlletün maḥşûz(ı) ol
 650 ne var eger dilleri ayruğısa
 cümlesi ol kapuya muḥtâc durur
 çün garaż birdür bize nitmek gerek
 ik(i)likde kim kalursa kalısar
 î 'âşık sen bu işi bildüñise
 655 ik(i)lik eyleme hiç kimseyile
 kim iresin ol birün birligine
 î ḥuzâyâ sen ulaşdur birlige

muḥtelif düşmişdür illâ maḥlûkât
 her bilüden maḥşûd ol subḥân durur
 maḥlûbı vu ma'sûkı ma'bûd(ı) ol
 hâl içinde egsük ü artuğısa
 kamu tokun diyen anda aç durur
 birigüben bir yire gitmek gerek
 yarıñ ol ḥazretde vdlu olısar
 ol göğüller maḥşûdın bildüñise
 ḥoş dirilgil yoḥsulıla bayıla
 hem giresin ulular dirliğine
 hem daḥı şol saña lâylık dirliğe
 dâsitân var kim diñleyene
 çün ten ü cân çün zemîn ü âsumân

hem ikinci bâb içinde on yinc
 biline a'dâd 'âlemda 'ayân

(X) وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ

(X) : Ahzab (33), 4. ayet

31.a

دَاسْتَانِ اَوَّلِ اَزْ بَابِ دُوُمِ حِكَايَتِ دَرِ شَرْحِ دُنْيَا وَ اٰخِرَتِ وَ بَيَانِ لَرْدَنِ لِهٖ شَرْيَعَةٍ
 فَتِ اَزْ عَالَمِ مُلْكِ وَ مَمْلُوكَتِ مُرْتَبِطِ اسْتِ دَرِ نَظَاوَرِ رَايَانِ اِيْتِهَانِ تَقْلِيْدِ اسْتِ

- 660 bilüñ anuñ birligün kim bir dürür . ik(i) diyenler aña kâfir dürür
 aña bir dimek dürür ikrârumuz birligine yokdurur inkârumuz
 birdür ol birligine çek yokdurur andan artuk dünyede tek yokdurur
 her ne kim yaratdısa gift eyledi her birin bir ma'şüda kıft eyledi
 her birinüñ ma'nisi var örtülü an(ı) görüp anılayandur bahtulu
- 665 imd(i) bir gör ahiretle dünyâyı cān gözile oқиğıl bu ma'niyi
 gör bu ma'nide neler gizlü dürür anı bu şüret gözi kanda görür
 iki evdür dünyeyile ahiret ahiretdür menzilümüz 'akibet
 bu iki ev birbirisinden 'acib birisi göz nürıdur biri hacib
 kimsene kim göz(i) kaldı dünyede haq dizârından bular kaldı yada
- 670 kimsene kim ahrete kaldı nazâr haq dizârın göriser şeksüz bular
 dünyede her ne yaparsen, yıkıla ahiretde yapduğun, bâki kala

31.b

- kovma dünyâ dileğün utanasın ahiret evinde oda yanasın
 dünyeyi görüp yakın aldanmağıl ahiret senden ırakdur şanmağıl
 dünyâ dağı ahiret cānuñıla karışıpdur tendegi kanuñıla
- 675 nideyim kim aqlamazsın hālünı bār(i) işit eydeyim ahvālünı
 dünyâ cismün dilegidür i şafā kim gelür andan sağı yüz biñ cefā
 ahiret can ma'şüdüdur i 'akıl kim biter andan sağı yüz biñ hāşıl
 cān dileğün terk idüp uyma tene ten dileğün terk idüp uyğıl cāna
 kim bu cismün aşl(ı) toprakdandurur lık(i) canun bünyadı haqdandurur
- 680 kim tene uyarısa toprak ola kim cāna uyarısa bâki kala
 zira kim her nesne varur aşlına cān çıkar 'arşa vü ten girür sine
- ten dün ü gün nefsilc virür alur anuñiğün hażrete 'aşı olur
 cān dün ü gün 'ışkıla virür alur anuñiğün ma'sūka toğru varur
 i 'aşık sen 'ışka uydır cānuñı kim göresin göze göz sultānuñı
- 685 i çalap 'ışkıdan bizi ayırmağıl dünyâ ahir toğru yoldan ırmağıl

32.a

دایستان دُرُم از بابِ دُرُم حکایتِ آسمان در زمین که درماتله ارواح عالم اثبات
افتاده است هر چیز که در آسمان میبودست مثال آن در ارواح میبودست
و هر چیزی که در زمین بودست نظیر آن در آبدان انسان میبودست

gör çalabuñ kudretin kim neyledi
her şüret her naqs kim kıld(ı) 'ayān
yirile gögi yaratdı ol qadīm
ikisinin arasından ādemi
690 göğden indi cān u feh̄m (ü) 'aql u dīn
gögden indi devlet ü mertebeler
göglere tolmışdurur revhāniler
gög yüzi cümle firışteler tolu
göglər içindedür ol uçmaq kamu
695 yir yüzine bahtulıq göğden iner
dürlü ni'met cümlesi göğden yağar

niçe dürlü naqs bünyād eyledi
cümlesinde ma'nī var bilgil beyān
birbirine çift(i) kıldı ol hakīm
kıld(ı) peyzā cümle bu hās u 'ām
yirden oldı nef̄s ü ten hem kibr ü kin
yirde bitdi miñnet ü mefsedeler
yir yüzün almışdurur nef̄sāniler
yir içi dīvler dūrür çirkin hulu
bu yir altında durur yid(i) tamu
dünyāya qaraqulıq yirden döner
dürlü miñnet kamu yirden toğar

قَوْلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ كُلُّ إِنَاءٍ يَتَرْتَجِحُ بِمَا فِيهِ

32.b

zira kim göğ 'ālem-i revhānidür
eyle olsa yir ü göğ tendür ü cān
yid(i) kat göğ cān içinde gizlödür
700 cāndadır uçmaq u hem hūr u kuşur
ma'rifet cāndan kopar gelür tene
cān dileği uçmağıla sāzigār
cānla ten hikmeti ögüş dūrür
muntazır cān kim kafes kaçan şına
705 'ışk getürdi cān(ı) tende aqladı
yine 'ışkdur cānlaruñ kulavuzı
î 'aşak sen 'ışk yolınca gide gör
tā ki cānlar cānını tiz bulasın
î huzāyā 'ışkanı ayırmağal

illā bu yir 'ālem-i cismānidür
bu söze isterisen eydem nişān
yid(i) kat yir ten içinde yazludur
tendedür yid(i) tamu fışk u fücür
ma'şiyat tenden kopar gelür cāna
ten dileği tamuyıla sāzivār
ten kafesdür cān içinde kuş durur
āzād ola gide genü mülkine
ākibet cān genü milkin ögledi
kim iledür gösterür görglü yüzi
'ışk yolında cānuñı terk idegör
hazretinde hāslarıyla olasın
dünyā āhır toğru yoldan ırmağal

دایستان سُرُم از بابِ دُرُم در شرحِ آنکه روحانی و مادی از هر دو عالمی است
که در آسمان و زمین هر دو عالمی است و هر دو عالمی است و هر دو عالمی است

33.a

إِنَّمَا رَأَيْتُم مِّن آيَاتِنَا فِي الْأَقْيَامِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ

- 710 aç gözüñi kim göresin menzilet
dir ögüñi gendüzüñi arağıl
mülk ikidür yaradan bir toğru bağ
birine revhāniler tolmış durur
'akl(ı) var u nefs(i) yok revhāniniñ
715 dırmadın hāzret sever revhāniler
bular ikisi birbirine yağıdur
شَرَّكَ مَا بَيْنَ الْأَيْدِي وَالْآخِرِ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ (X)
şuyıla beğzer oda emřālleri
ādeminiñ mülk(i) geldi mu'tedil
ya'ni kim ol 'akl u dil revhānidür
720 asl(ı) birikmiş dırür revhāniye
gendü orta menzili dutmağ durur
'aklıla revhāni mülke seyr ider

- aç kulađuñ işidesin ma'rifet
kankı mülkdedür mađāmuñ ağlağıl
bu iki mülke tolapdur emr-i hağ
birini nefsāniler almış durur
nefs(i) var u 'akl(ı) yok nefsāniniñ
dün ü gün dünyā kovar nefsāniler
biribirniñ tedbāriñi şağıdur
انۇنىقۇن بىرىگىمىز ھاللەرى
nefs ü tendür variğ(ı) hem 'akl u dil
ni tekim bu nefs ü ten cismānidür
fer'(i) şağılmış durur cismāniye
ol iki mülk ehlini utmağ durur
bir işit kim varuban anda nıder

33.b

- müh felekden yukaru seyri geçer
seyrile her dem varur ol mensile
725 hem görür ol hađ dıžaran bi-hicāb
ol fenāsuz mülk içinde řāh olur
'aklıla revhāniden görüğ(ı) ol
nefsile cismāni mülke seyr ider
dünyede her dürlü cismüñ ad(ı) var
730 cümle cismüñ ādemī adın bilür
girür ol cismāni mülke nefsile
geh geyür ü geh biner hōđ atılara
gah alur bu cümle ni'metden řizā
'aklıla revhāniler mülkin bilür
735 gendü orta yirde urmağdur kadem
anlarısağ ol iki mülk sendedür
göz açup görüđüñüz mülk-i cihān

- irer ol rahmet hōnindea yir iğer
cümle göğ ehlin görür bu 'aklıla
pazışehlik bulur anda bi-hisāb
merkezi vü menzili řergāh olur
bu gezin cismāniye geldi(ı) bu yol
bir işit bunda dāhı neyler nıder
her bir aduğ gizlenü bir ād(ı) var
ad içinde gizlenü dādin bilür
alur ol lezzetleri kaldan kıla
geh bakar şol sevgili şüretlere
ādemīye kamsu oldu fidā
nefsile cismāniden lezzet alur
seyr ider ol iki mülke dea-be-dem
birisi cānda vü birni tendedür
göz yumup verüđüñüz mülk-i nihān

(X) : A'raf (7), 54. ayet

34.a

seyr idüp vardugumuz hazretdürür
mâyil olup kovduğumuz dünyedür
740 her ki bātin mülkine girdi revān
î yārenler zāhir ü göz terk idüñ
kim iresiz ol hakiki devlete
'aşıkun mülki ebed anda durur
inşā'allah kim tene karılmaya

geydüğümüz hil'at-i devletdürür
bâki degül yıkılası dünyädür
pāzişeh olasıdır anı seven
bātin içre yir ü gözi berk idüñ
hüküm idesiz ol fenāsuz milkete
devleti tende degül cānda durur
cān(1) 'ışka yār ola ayrılmaya

داستان پنهان از بیان دوت چکایت بر و بخراک - خالق بر و بحر پنهان بر
و بحر آشید و قهر بود که در صورت دوست نلیان در بحر بود آوردی
و نیز باز در بدر ایشان و در دل ایشان محتیا و آراست کردانید است انرا بیان می کند

745 tañgr(1) 'ilmin hoşdurur öğrense çok
devlet oldur kim duta öğrendüğün
'ibret ala her neye bakarısa
ağlaya bu dünyānuñ ahvālını
dünyāda ne varısa sende dūrür

dutmasa öğrenmegün assıs(1) yok
haq yclana bağlaya ussan ügün
imin ola her neden korkarısa
ağa göre bile gendü hālını
'ilm(i) tende ma'nisi cānda durur

34.b

قول تالی ز نری الارض آیات الله وین مونی انزلکم اخلا تفسیرن (X)

750 çünk(i) dünyāda ne vardır bilesin
bilesin sūd u ziyānuñ neymiş
ışid imdi eydeyim ma'şūd nedür
iki nesne var cihānda gey ulu
bunların berr ü bahrdur adları
755 ya'ni berr ü bahr dip söyledüğüm
imdi ıñit sen bunların hālını
deñiz ehli balık u bahri dūrür
ol deñiz içre dūrür seyrānaları
yir yüzine çıksalar ölür bular
760 kuru yir ehli vuhuş u hem tıyür
kimine meydān durur tağ u ova
yir yüzindedür bunların lezzeti
deñiz ehli kurıya çıkca ölür

andan anı gendüzüñde bulasın
hem dağı uşbu işi niceyimmiş
uşbu söz üzre hikāyet nitelür
iks(i) daha mehlükıla toptolu
benzemez hiç birbirine dādları
kar(1) yir birle deñizdür didüğüm
eydeyim birin birin ahvālını
bunların deñiz kadim şehri dūrür
dirligi vü şāzısı cevānları
hiç gümānsuz fenā olur bular
dünyede bunlar daha kıılır sürür
kimine seyrān-geh olmışdur hava
dirligi vü şāzısı vü ni'meti
kuru yir ehli deñizde çark olur

(X) : Zariyat (51), 20-21. ayetler

739. A.Ö. 'bünyadur', Tüb. 'dünyadur'

35.a

deniz ehli karıda dinlenemez
 765 pes deniz ehli denizde yaraşur
 bu meseldür ma'nî gösterür bize
 ten kuru yirdür gönül deniz dürür
 cân balıkdur 'ışk durur bahri 'ayân
 zira kim gönüldedir cevânları
 770 ol ki didümdi vuhûs u hem tuyür
 ten içindedür bularuğ tahtları
 ten içinde şâz u hurrendür bular
 nefsile ugbu hevâ el bir ider
 cânıla 'ışkı okarlar dünyaya
 775 ger bular bu nefse münkâd olalar
 nitekim balığıla bahri dürür
 cânıla 'ışkı dahi bir gör nider
 okır eydür dönüñüz hakdan yana

kur(ı) yir ehli denize girimez
 nitekim yir ehli yirde yaraşur
 remzdür bu ten ile gönümüne
 bir ıñit bu söz ma'nî gösterür
 gönül içre bunlaruğ hükmi revân
 dürür ü gevher üstine seyrânları
 tende nefis uş hevâ bunlar durur
 dünyâ üzre açılıpdur bahtları
 ârzüları dün ü günçirkin hûlar
 bir ıñit bunlar ki ne tedbîr ider
 maksûd ol kim bunları kul eyleye
 dirliği kalmar gerek kim öleler
 çıkıcağ yir yüzine ol dem ölüür
 ol hevâ-yı nefsile da'vet ider
 aslamuz oldur rücü' itlüm aña

35.b

râzî olmazlar bular kim varalar
 780 nitekim şol cânavarlar kırıya
 dün ü gündüz dartışıkdadur bular
 kankısına kim 'akl(ı) koldag ola
 ol gerek kim yolın ilte ilerü
 saña şol nefis ü hevâ düşmendürür
 785 hükm iderse ol hevâ nefis tenüçe
 pes bu 'ışkı 'aklıla uydur cânâ
 bu denizde ço helâk olsun bular
 î 'âşık sen nefse yoldaş olmağıl
 kim seni 'ışk kavşura ma'bûduña

kurı yir(i) çok denize girerler
 öğrenüpdür anı çok girmez suya
 ol yığır kim 'akl anuñla ola yâr
 yol içinde yâr olup yoldaş ola
 yol bula ol içerüden içerü
 döstlik iden saña 'akl u cändurur
 bes geliserdür nedâmet cânuña
 kim yüzüñ taze varasın subhâna
 yol eri nefsi helâk olmak diler
 'ışkı uyğıl 'ışk yolından kalmağıl
 hiç gümânsuz iresin maksûduña

790 aç kulağın bir ıñit gör ne diren

'akiliseğ aqlağıl ne eydüren

770. vezin bozuk.

36.a

ger bu sözün ma'nisin anlarısın
 anlayasın döstuğı düğmānuğı
 bilesin bu dünyede nitmek gerek
 diñle imdi kim nedireñ i 'akıl
 795 iki meclis var cihānda belgülı
 birisi ol meclisüñ rahmānidür
 iğit ol rahmāni meclis vaşfını
 yüz biñ ü yigirmi dört biñ enbiyā
 asl(1) uşbu meclisüñ anlar durur
 800 cāndurur ol ortada harca vuran
 ortada yaylup durur kur'an hōnı
 muştafā ol meclisüñ serdihidür.
 islām evinde dūrür dirnekleri
 hōş huzayı meclis anda kurulup
 805 toptolu ol bātiye serbet dūrür

37.b

'ışk durur ol meclisüñ hem sākisi
 ol ki 'ağakdur nedidüm ağılaya
 tevbedür 'ışk sākisinüñ sağırağı
 hem imāndur ol arada şem' ü cem'
 810 ol çerāğı ortada yanduruban
 ol şarābı hōş iğerler zevkile
 ol biri meclis kim ol şeytānidür
 diñle imdi ana dañı neyimış
 nemrüd u şezzād u fir'avn u 'ası
 815 ehl(i) bunlardur bilüñ ol meclisüñ
 serdih(i) ol meclisüñ şeytān durur
 küfr evinde meclis(i) kurmağ bular
 meclis-i şeytāni anda kurulup
 toptolu miñnet dūrür ol batye
 820 uşbu nefsdür sākisi ol meclisüñ

cānıla göñülıle dinleriseñ
 kurtarasın düşmenüñden cānuğı
 neyi terk idüp neyi dutmak gerek
 uşbu sözden fāyize kılğıl hāşıl
 her biri hāllü hālinde sevgülü
 birisi hiç şek degül nefsanidür
 kim nice düzmış dūrür Allāh anı
 dört yüz kırk dört şuyūñ u evliyā
 dañı bunlara uyan cānlar durur
 cānına kalmadı ol girçek eren
 'ilm ü hikmet yir bular dūni günü
 pāzişāh ol meclisüñ yārdihidür
 yokdurur hiç bunların iwmekleri
 hem şafādan bātiyeler kurulup
 kim içerse cānına rahmet dūrür

eydimezem dile gelmez bākisi
 anların kim 'ışkı yokdur tağılaya
 iğen olur cümle 'ışk muştağrakı
 yañtu virür orta yirde hemçü şem'
 yönlerin düpdüz hağa döndürüben
 cümlesinüñ cānı tolu şevkile
 kim bular bu meclisüñ düşmānidür
 ehli kindür hālleri niceyimış
 hem ebucehl ol resül müdde'isi
 nāyibidür her birisi iblisüñ
 sevgülü ni'metleri küfrān durur
 işleri kın ü kibr çirkin hūlar
 müşkilātdan bātiyeler urulup
 ğarre olmışdur bular ol şāziya
 sağırağı fışkdur hem ol müşkil işüñ

816. A.Ü. 'şeytān(1)dur', Tüb. 'şeytān durur'

819. vezin bozuk, bātiye okunursa düzelir.

37.a

dün ü gün içdükleri mihnetdürür
sen bulardan kankısın severisen
anuçala varısarsın haşrete
i 'aşık sen uşbu hönü yârına
825 yidürüdür dün ü gün uşanmadın
ihşâ'allah kim çalap rûzi kıla

دانشان عشق از بابی دوزخ حکایت در تنسیل اوزمان شناس
که قوله تالیله السلام اما شناسه کفر لا یمنون بربانک شناسه شناسه انبار
ذین و ارباب یتیم است اما شناسه بر دو گونه است یکی شناسه شناسه شناسه است

bir sözü var hōg sarıh ü muhtaşar
her kimesne kim bu sözi dinleye
devlet issidür hakikat ol gişi
830 anlaruñ kim gözleri yok ne göre.
kimsenüñ kin gözleri açukdurur
anlaruñ kim kulağı bağılu degül

eyle şanurlar anı 'işret dürür
şohbetine varmağa iverisen
rahmeti kop mâyil olma mihnete
dahı hem şol sevgülü dōstlaruğa
her nesenüñ çok yiyen bilür dādın
yiyevüz biz bu hönü dōstlarıla

söz içinde ma'nî vardır mu'taber
dinleyüben ma'nisini aqlaya
pâzişâha lâyıq olmaşdur işi
kıldan ince bu yolu nice göre
anuçiğün azmadın doğru varur
işidicek hak sözün kılar kabul

37.b

kimsenüñ kim kulağı iğitmeye
virdise ger göz kulağ tañgr(i) sağa

(X) قوله تالیله السلام اما شناسه کفر لا یمنون بربانک شناسه شناسه انبار

835 gözünile göresin nitmek gerek
işid imdi yol eri verzişini
ne işile hak rızâsın buldılar
iki dürlü kâni' olmak var durur
birisin işle iresin tañgrıya
840 her ki kâni'se azacuk ni'mete

(XX) قوله تالیله السلام اما شناسه کفر لا یمنون بربانک شناسه شناسه انبار

her ki tã'at azına kâni' ola
mâl azına kim kâni' olurısa
tañgr(a) anuç yanudın uçmak virc

lâcerem öğüt viresin dutmaya
bir sa'at dut göz kulağ benden yaña

hem bilesin kim nice gitmek gerek
gözün aç gör kim göresin işini
neyleyüben hak yolından kaldılar
birisi reh-zen biri reh-ber dürtür
birisin kıлма seni yoldan kıya
iresüdür ol hakikat devlete

rahmetinden tañgrınuğ mahrum kıla
tañgrıya her dem şükür kılurısa
hem gümânsuz ol gişi hakka ire

(XXX)

(X) : A'raf (7), 179. ayet

(XX) : Nahl (16), 97. ayet

(XXX) : İbrahim (14), 7. ayet

38.a

- ol ki t̄a'at azına k̄āni' d̄ürür
 845 k̄omaz anı kim ulağa h̄azrete
 dünyā azına k̄āni' olmak k̄āndurur
 (X) *فَرَلَا رَاتِي الْاَبْرَارَ لِي نَعِيمٍ وَرَاتِي الْبِجَارَ لِي عَذَابٍ*
 ol nese kim k̄āndurur eḡsilmeye
 kimse kim yarıcısı rahmān ola
 t̄a'ata k̄āni' olan k̄āfir d̄ürür
 (XX) *فَرَلَا تَعَالَى وَالْجَلِيلُ كَيْلِيهِمْ رَحِيمَتِكَ وَرَحِيمَتِكَ فِي الْاَسْوَالِ وَالْاِجَابَةِ*
 850 süstl̄iḡ(ı) andan durur ol gişinüḡ
 ol gişi k̄āni' anın olmaış durur
 'akile deḡniş ola söz ma'nisi
 bu kadardan aḡlayasın h̄ālūḡı
 'āşık anuḡ k̄ul(ı)dur kim yol bile
 855 i h̄uzāyā toḡru yoldan ırmaḡıl
 gendü işi gendüye māni' d̄ürür
 ol gişi l̄āyık deḡıldür rahmete
 z̄ira kim yarıcısı rahmān durur
 yarı kim h̄akdan durur kesilmeye
 taş u taş cümle aḡa fermān ola
 z̄ira kim anuḡ yolın şeytān urur
 h̄azrete l̄āyıkı yokdur işinüḡ
 nef(s)i elinde zebūn k̄almış durur
 anbaruḡ bir avuç olur çāşnisi
 bakubān ararısāḡ sen yoluḡı
 yolın arap gendü eḡsüḡin bula
 ol k̄anā'atdan bizi ayırmaḡıl

38.b

- وَاسْتَنْتَ حَقًّا اَزْ يَابِ دَوْمٍ بِسَالِيَةِ دَرْيَاكَ اَنْكُ تَعْبُرُهُ بِرَدْمَتِ بَيْتِي
 وَبَيْتِي تَوْلَا تَعَالَى تَلْ تَلْ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ بِدَانِكَ تَعْبُرُهُ بِرَدْمَتِ بَيْتِي
 وَرَدْمَتِ الْمَيْسِ دَرِ اِسْتِغْفَارِ اَزْ تَرَنِّ بَارِي تَعَالَى عِلْمِ الْاَسْوَالِ وَالْاِجَابَةِ*
 h̄ōşdurur eḡsükl̄iḡin bileş gişi
 gendü eḡsüḡin bilen mahrum deḡil
 hayr(ı) h̄akdan ḡerr(i) nef(s)inden bilen
 nitekim k̄ur'ān h̄aber vir̄d(i) bize
 (XXX) *فَرَلَا تَعَالَى مَا اَسْأَلُكَ مِنْ شَيْءٍ عِنْدَ اللّٰهِ وَرَبِّ اَسْأَلُكَ مِنْ شَيْءٍ عِنْدَ اللّٰهِ*
 860 gerçi takd̄ir tanḡrıdandır her işe
 (XXXX) *فَرَلَا تَعَالَى تَلْ تَلْ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ رَا لَالَهُ تَعَالَى تَلْ تَلْ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ*
 lik edebd̄ür suç nef(s)den bilceler
 suç(ı) h̄akdan dutsa l̄āyık olmaya
 nitekim iblisile ādem d̄ürür
 bunlar ikisi suçlu oldu nāḡihēn
 865 birisi la'net olup d̄üşdi irak
 nite olmaz mahlūḡuḡ eḡsük işi
 mahrum oldur kim yola mahkūm deḡil
 oldur ahir tevbesi maḡbūl olan
 āyetin cydeyid̄üm gelmez söze
 hiç k̄inesne eydemez kim bu nişe
 her dem istigfār u tevbe k̄ılalar
 eyle diyen hiç rahmet bulmaya
 bu söze tanuk bular muḡkem d̄ürür
 gerçi takd̄ir tanḡrıdandır bi-ḡümān
 bir(i) uçmaḡdan ḡakup d̄erd-i firāk

- (X) : İnfitar (36), 14. ayet
 (XX) : İsrā (17), 64. ayet
 (XXX) : Nisa (4), 79. ayet
 (XXXX) : Kisa (4), 79. ayet
 (XXXXX) : Nisa (4), 78. ayet , Bakara (2), 264. ayet

39.a

bu'lara bu iş çalaptan bahşıda
 iblise âdem bahâne' oldıdı
 degmesi bir dürlü iş işlediler
 birisi rahmet bulup geldi lerü
 870 ne sebebdendür bularuñ hâlleri
 eydeven ger 'ışkıla diñleriseñ
 iblis eyitdi senlüdür bu cümle iş
 sen ezelde bu işi düzmişidüñ
 bu iş üzere suç(ı) ne ben miskinüñ
 875 her bir iş kim işlenür fitne senüñ

(X) قوله تعالى قل من ينزل من السماء ماء ننزل به الحياض وننزل به النهرين

böyle demek nice söylemek olur
 çünk(i) suğı gendüzine almadı
 âdem eyitdi yâ ilâhî rabbenâ
 bilürem egsüğümi suç işledüm

takdîr işre nusha olmış nakşıda
 âdeme iblis havâle oldıdı
 ol işile suçlu oldılar bular
 birişi la'net olup kaldı girü
 işid imdi nicedür ahvâlleri
 diñleyüp söz ma'nisin anlarısan
 senden alur kamu 'âlem perveriş
 'arş üzere nushasın yazmışidüñ
 emr ü takdîr ü dilek cümle senüñ
 'âlem işre yürüyen fetvâ senüñ

bu suğı sen işledüñ demek olur
 la'net işre kald(ı) rahmet bulmadı
 suçlu oldum rahmet it ben miskine
 gendü gendü nefsume zulm eyledüm

39.b

(XX) قوله تعالى ربنا انزلنا القرآن في ليلة القدر في ليلة القدر

880 tevbe kıldüm döndüm uş senden yaña
 sen rahımsın hem kerımsın hem gafür
 dâyimâ bizden yañadın suçdurur
 ben bilürem suçumu kıldım günâh
 (XXX) قوله تعالى انزلنا القرآن في ليلة القدر في ليلة القدر

çünküm âdem munşif oldı hazrete

885 rahmetin biribidi her dem aña

kamu egsüğümla geldüm saña
 hem kadımsın hem mukımsın hem şabür
 yarlıgağal rahmetüñ öğış dürür
 sen kerımsın yarlıga ĩ pâğışâh
 suğluyiken lâyıak oldı rahmete
 uşbu söz 'ibret yiter saña baña

her ki gendü egsüğün bilü dura
 her ki suçsuzam diyüp da'vî kıla
 'aşıkunñ sözi öğütdür dutana

durmadın rahmet aña geli dura
 lâcerem ol la'nete lâyıak ola
 dutmayanlar mağbün olup utana

(XXXX) كاستبان فضله ارباب، ذمته يحيط به من اجابته كذا سترهم آياتنا

(XXXXX) انزلنا القرآن في ليلة القدر في ليلة القدر
 پیش روز داشت قرآنی که در کتب عدم بود روزم زد است علامت روزتین دارد ...

- (X) : Nisa (4), 78. ayet
 (XX) : A'raf (7), 23. ayet
 (XXX) : Bakara (2), 37. ayet
 (XXXX) : Fussilet (41), 53. ayet
 (XXXXX) : Zariyat (51), 49. ayet

870. vezin bozuk.

870. vezin bozuk

40.a

hōş durur kimsa kim ol ma'nî bile
 890 cem' ola gendüzine tağılmaya
 gendüden ma'lum ola naqş-ı cihân
 zîra haq kur'ânda ma'lûm eyledi
 (X) *قوله تعالى: وما كنا لننزله إلا بالبينات*
 dün ü gündüz yir ü göğ uçmaq tamu
 illâ hayf kim sen seni bilimedün
 895 bilimedün sen seni kim sen nesin
 dünyede her neki var sende dağı
 sen eger gendüzügi bilmezisen
 kim bilesin sen seni hem dünyeyi
 uşbu dünyâ ik(i) nesnedür î yâr
 900 yir ü göğ ü dün ü gündüz yaz u kış
 kimisi zâhir kimi bâtın durur

(XX) *قوله تعالى: إني خالق بشرًا من طين*

ne ki varsa gendü mülkinde bula
 gendüzinden tağra nesne bulmaya
 eyü yavuz âşikârâ vu nihân
 ne ki 'âlemedür ol sende didi
 sendedür âhir nekim varsa kamu
 geçd(i) 'ömrün bir saña gelimedün
 gendüzünde sen dağı bir dünyesin
 bir elif egsük degül tağrı hağı
 ben diyem eger melûl olmaazısağ
 hem bilesin sendegi her nesneyi
 çift çifttür dünyede her neki var
 uşbu tertibçe varur her dürlü iş
 nitekim ten ağı(1) mâ' u tîn durur

40.b

ya'nî kim tîn ik(i) dürlü nesnedür
 cismi şundan eyleyüpdür ol ilâh
 iki urdı her işüğ bünyâzına
 905 ol ikiden dünyede her neki var
 içid imdi her biri niceydügin
 dünyâda göğ varısa sende göğül
 dünyâda yir varısa sende vücüd
 dünyâda 'arş var sende cân u dil
 910 dünyâda gün var sende ehliyet
 dünyâda yaz var hem sende şafâ
 dünyâda gör niçe ni'met huşk u ter
 sende 'ilm ü ma'rifet kandan gelür
 dünyede bir dem gelür güneş toğar
 915 sende şâzi koptuğı ol nür gibi

(XXX) *ظهر النهار في البرزخ*

toprağıla şu degülmi pes nedür
 gün yaratdı her işi ol pâzigah
 'alem işre cismini vü adını
 mişlini sende komışdur hem î yâr
 kim bilesin bu hikâyet neydügin
 sen dağı ol göğ gibi şöyle giğ ol
 sen dağı ol yir gibi kılğıl sücüd
 dünyede ferş var sende âb u gil
 dünyede dün var sende cehliyet
 dünyede kış var hem sende cefâ
 cân(1) göğden sureti yirden biter
 harf(1) dilden ma'nisi candan gelür
 bir sa'at bulut olur yağmur yağar
 kayğı bulut gözyaşı yağmur gibi

(X) : Zariyat (51), 20-21. ayetler

(XX) : Sad (34), 71. ayet

(XXX) : Rum (30), 41. ayet

914. A.Ü. 'bulut', TTB. 'bulut'

41.a

dünyâda hem berr ü hem bahr eyledi
berr sende tendürür hen bahr cân
yirde gögde neki varsa sende var
gög tolu hür u kuşür beşzer nûra
920 sende hüb endişeler beşzer aña
bu yir altı cümle dıvlerdür tolu
sendegi haşm u gazab kibr ü kine
pes ne kim âfâk içinde yazludur

(X) قَوْلُهُ تَمَّالِي سُرْبِهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَنْبِيَاءِ وَرَبِّي أَنفُسِهِمْ عَنِّي يَتَّبِعِينَ لَهْمُ أَنَّهُ السُّقُوتُ

aç gözüg âfâk içinde gör ne var
925 kim bilesin hak nedür bâtal nedür
her ki bunda bu işi bilmedise
yarın anda makşûda irmeyiser
uşbu sözden sen seni anlayasan
sen seni bildügise bildüg haķı

hem küh ü küh-sar hem nehr eyledi
küh ü küh-sâr a'zâlardur nehr kan
kimisi cânda vu kimi tende var
her birisi rahmet indürür yire
kim biter cândan gelür her dem saña
zişt ü 'ifrit her biri çirkin hulu
her biri beşzer süleyman dıvine
cümle bu nakşuğ içinde gizlüdür
ind(i) bir gel gendüzüğe kıl nazâr
dünyâ mülkinde saña hâşıl nedür
ol ki makşûddur anı bulmadısa
pâğışeh dığarını görmeyiser
'arifiseğ bilesin kim sen nesin
'ilmün aşlı sendedür cehd it okı

41.b

930 zâhirüñde 'ilm ü 'ibret yazludur
zât içinde höz toluğdur hak nûri
ayruğın eydincezme gelmez dile
ağa kim hak ma'lûm itmişdür işi
ağa kim bildürmedi nice bile

935 reh-revâne reh-nümâ oldur ahır
vay aña kim ol çınmaya nide
'aşıkça yol gösteren oldur 'ayân
ol eger toğru yolu göstermese

(XX) قَوْلُهُ تَمَّالِي وَاللَّهِ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى سِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

bu yola kimse nice varaydı
940 çünk(i) hoşdı dörtlara ayırmasun

bâtinuğda 'ilm ü hikmet gizlüdür
kim hakîkat cân amuğladur dıri
nice eydem ma'lûm olmaz dilile
ol gişi bilür bu sözi ol gişi
ağa kim buldurmadı nice bula
kullarına gendüye hem ol ohır
mübtelâ kalmış durur kaçca gide
andan açılmaz durur keşf ü beyân
'ışıkla toğru yola göndermese
yâhuz ol dergâh(a) kim ireyidi
dünyâ ahır doğru yoldan ırmasun

دَائِمًا نَهْمُ أَرْبَابِ دَوْمِ حِكَايَتِ ذِكْرِ أَنْبِيَاءِ وَجُودِ آدَمِيِّ بَرِّ مَسَالِمْ هَرِّ تَارِ اسْتِ
وَيُذَلُّ وَرَأْفَتِي أَنْذَرُ أَنْ كَارِ وَتَمَّالِي بِلْ رَاكَلِ خَزِينَتِي مَقْدَمَاتِ تَمَّالِي بَا نَسْوَرِ
وَأَسْأَلُكَ بِسُورِي خَيْرِي دَعْوَتِي جِي كَتَمَرِ

(X) : Fussilet (41), 53. ayet

(XX) : Yunus (10), 25. ayet

940. A.Ü. 'arınasun', Müb. 'ayırmasun'

42.a

kanı ol kim gündüzinden 'ilm ohr
 okulum bu mektebün 'ilmin bile
 gündüden ol hâzrete çün buld(1) yol
 ol gisi çün gündüden aldı haber
 945 görd(i) gündü cismini bir şeh'r ulu
 küfr ü dîn ü fîsk u tâ'at hayr u şer
 şeh'r içinde her işüñ issi muķım
 her birisi hoşnüz râzî iğine
 şeh'r içinde vardur iki tahtıgâh
 950 bunlar ikisi birbirine yağıdur
 hiç biri birne mutî' olmaz bular
 bu iki sultândur ahîr î gîşî
 gerçi bunda hak koyupdur bunlara
 cümle a'zâ bunların hükmindedür
 955 işid imdi her birinün ad(1) ne

gelsün eydün ger 'âlimdür ger fakîr
 'âlim oldur gündü 'ilmini bile
 seyr ider her dem-be-dem ol yoldan ol
 ol haberden iş bilindi mu'teber
 her nekim 'âlemde var anda tolu
 işlenür bu şeh'r içinde her hüner
 her birisi bir işi dutmuş 'azım
 diñle imdi gündü kimdür iğine
 her birinde oturur bir pâzişâh
 birbirinün tedbirini tâğadur
 andan olur göğçek ü çirkin hûlar
 şeh'r içinde işleden her bir işi
 bunlar okır lik(i) her efsunları
 gerçi kim hak emr(i) birle zindedür
 kim bu sözün iresin sen dâdına

42.b

birinün ad(1) 'akıldur î şafâ
 birinün ad(1) nedendür nefs ü hevâ
 var buların her birinün leşkeri
 'aql içinde cân içinde tahtını
 960 cism içinde nefs taht urmuşdurur
 bu iki leşker durupdur şâf şâf
 diñle imdi adını ol leşkerün
 dün ü gündüz kankısıyla bilesin
 'ilm ü 'ibret tâ'at u zıkr u şafâ
 965 hulk u imân u kanâ'at kamusu
 hem riyâzat hem kerem ihlâsıla
 hem muhabbet hem şafâ hem toğrılık
 uşbulardur leşkeri 'akluñ î yâr
 var durur nefsün dahı leşkerleri

kim anuñla düzdî şer'i muşafâ
 kim 'aql hükmini ol dutmaz revâ
 birbirine viridür her dem çeri
 cem' idüpdür leşkerün nik-bahtını
 leşkerün müfsidlerin dirmiş dürür
 birbiriyile kıllur her dem muşaf
 gör bulardan kankısıdur leşkerün
 uşbu sözden gündüzün bilesin
 berkidüpdür 'aklıla 'ahd u vefâ
 'aql(a) berkitmiş buların nâmüsü
 dün ü gündüz düzülipdür 'aklıla
 'aklıla bunlarda yokdur ayrılık
 bunlara beşzer dahı her neki var
 eydeyim kim bilesin hem anları

957. vezin bozuk, nedür okunursa düzelir.

43.a

970 kibr ü kîne fışk u inkâr u ziyâ
 buhl u zerk ü hem hışım cehl ü hased
 hem fikir hem mekr ü hîle hem gâzab
 hem hevâ hem fi'l ü fitne hem nifâk
 uşbulardur nefse iş ü yârısa
 975 sohbeti dün gün bularuñ nefsile
 cân içinde bu 'akıl dutmağ makâm
 cism içinde hem bu nefsün menzili
 bunlar iksi birbirine diş biler
 bu ikiniñ orta yirinde göñül
 980 bu göñül mülkin bular dutmağ diler
 geh başar nefsi(i) 'akıl serleşkerin
 geh başar 'aklı bu nefsi eyler gelil
 nefsi(i) şınsa sığınur ten tığına
 cism(i) içinde her biri bu a'zâlar

nefsile bunlar diler 'aklı şıya
 dün ü gün nefse kılur bunlar meded
 nefse bunlar yâr olupdur rûz u şeb
 berkidüpdür nefsile gey ittifâk
 bunlara beşzer dağı ne varısa
 ya'ni cenk itmek dilerler 'aklıla
 leşkeri birle dürür anda müdâm
 leşkerile dün ü gün anda mahfili
 birbiriniñ hükmini başmağ diler
 dartışurlar kim kılalar anı kıl
 anda genc vardur anı utmağ diler
 ten tığında tağıdur birin birin
 leşkeri 'akluğ olur hõr u hacil
 bu 'akıl şınsa girür cân bığına
 nefsiğün gey kal'alardur kal'alar

43.b

985 gün 'akıl nefsi yiger ü nefsi şına
 cânında vardur 'aklığün gey tahtıgâh
 bu 'akıl şınsa girür ol tahtına
 ol anı yurd idinüpdür ol anı
 orta yirde bu göñül bir yirdedür
 990 geh yönin 'akla döner tâ'at kapar
 geh yönin nefse döner işler fesâd
 kalb anuğün did(i) aña ulular
 iki yüzliñ olduğığün old(i) kalb
 bu göñül pes bir yire olsa gerek
 995 'aklı(ı) hakka döndüre iş duydura
 kim dürür ol evliyâdur evliyâ
 ger hağa nefsün boyan virmezise
 dut ulular etegin iste meded
 nefsiñi ol duta darta demüre

varur andan sığınur kal'asıña
 kim 'akıl her dem aña getrür penâh
 meşgul olur anda gendü vaqtına
 bunlar işler hayr u hem şer olana
 hiç kimesne bilmez kim bu nedür
 cümle a'zâ kıl olur hakka tapar
 cümle hayr işler olur anda kesâd
 kim bu şahsı hayra şerre ol ular
 altuna bakır katıldı oldı kalb
 kim ola ol 'aklı(ı) nefsdan yigirek
 leşkerile nefsi 'akla uydura
 'aklı u nefsi bunlar iltür mevliye
 'akluğ eli nefsiñe immezise
 kuvvet ire saña andan bi-'aded
 şanma kim nefsi ayıtuğ anda dem ura

977. vezin bozuk.

981. A.O. 'serleşkerin', Tüb. 'serleşkerin'

984. vezin bozuk, cism okunursa düzelir.

44.a

- 1000 tevbedür nefis ayağında bu demür
her kimün kim nefis(i) tevbe kılmadı
(X) قَوْلُ تَعَالَى وَتَوْبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا
evliyādur nefse imān öğreden
gün fesād iş aldı her bir a'zāyı
kald(1) 'akl ol kal'ada old(1) zebūn
1005 gün bu nefse tevbe vird(i) ol velī
kaldı tende mahbūs u hōr u zelīl
(XX) قَوْلُ تَعَالَى مَا كُنْتُمْ تَدْرِيْنَ مَا الْكِتَابُ وَلَا الْاٰیْمَانُ الْاٰتِيَّةُ
'akl oturdu tahtına işler için
yand(1) imān orta yirde şem' olup
(XXX) قَوْلُ تَعَالَى يَوْمَ يَنْذُرُهَا نَاضِرَةٌ اِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ
orta yirden gird(i) ol fışk u fesād
1010 her kimün kim nefis(i) böyle oldısa
bes müsülmān oldı nefsi mutlakā

44.b

- yohsa dek aduğ müsülmāndur hemān
bu kadar söz tapdur ağır 'akile
devlet anuğ kim günāhdan arına
1015 gönli vü 'aklı döne hakdan yağa
cümle varlık hāzrete āşık ola
(LXXX) قَوْلُ تَعَالَى وَجُودُ يَوْمَ يَنْذُرُهَا نَاضِرَةٌ اِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ
lācerem hakdan bula her dem meded
sen bu 'ilmā gendü cismünle okı
gendüzin bilmekdür ahir ma'rifet
1020 her ki bildi gendüyi bildi haki
gendüzinden gendüye açıld(1) yol
i 'āşık sen gendü nefsiün bil(i) gör
i huzāyā doğru yoldan armağal
mülk(i) çün küfr ald(1) göster kana dīn
her ki 'akilse bile kim ne kıla
inana ol ulular ikrārına
mahkūm olup kul ola nefsi aña
hak dīzārın görmege lāyık ola
bī-hisāb u bī-gumār u bī-'aded
ger boşup kaçırsañ nefse kaçı
gendü hālin bilmemekdür ma'siyet
gendüzinde ol gişi buld(1) haki
hakka uğrar kaçaru kim varsa ol
hak çalabuğ rahmetini bul(1) gör
rahmetünden sen ayırmağal

(X) : Nur (24), 31. ayet

(XX) : Şura (42), 52. ayet

(XXX) : Kıyamet (75), 22-23. ayetler

(XXXX) : Kıyamet (75), 22-23. ayetler

45.a

دایستان دگر از باری دوزم حکایت اندر آنک حال آدمی لا ینقی الزمانت
و نشان اثر عشق اندرین صفت بظهور بی زسد و اشارت
توحید و ذات عشق ثابت بی باغ و چمنانک سلبی نور آید زخفا الله علیه
زبانک عشق و عایش و منشوق پیرین زین صفت بیست یک تقدیر بر خیز از روی عقل از روی ذات

- 'ışk içinde her ki doğru yâr ola ayrılık yok niçekim 'ışk var ola
1025 'ışk yolında birliğe yokdur zevâl 'ışk ile yoldaş olan buld(ı) vişâl
'ışk evinde esriyen ayılmaya 'ışk elinde yazılan yoyılmaya
'aşkıla sevgü ebed bünyâz ola ger suret gamnâk ola ger şâd ola
bu şüret ne hâlde kim olarisa 'ışk irilmez ger şüret olurisa
iki hâlden bu şüret hâlî degül kimdürür kim ol anuğ hâlî degül
1030 geh gam geh gazıdur şüretde hâl bundan artuğ şüretâ dirlik muhâl
ikisinde 'ışk biledür cânıla dinle bir bir eydeyim burhanıla
görsege bir gişi kim 'aşık olur çünk(i) gendü 'ışkına şâdık olur
ol iki hâlde gişi sevdüğini hiç gidermez sevdüğinden ügini

قوله تعالى تراود حنا عن نسج كذا تفهمها حنا (X)

45.b

- şâz(ı) gelse ol yüzi görmek diler şâzıyı anuğıla sürmek diler
1035 kaygı gelse hem anı ister yine zira dermân andan olur âerdine
'ışk biledür kaygıda vü şâzıda cân(ı) boyanmış durur kanca gide
hem iki hâlde biledür 'ışk yine komaz iltür göñüli sevdüğine
yâ zikirdür yâ fikirdür gişide yâ diye yâ dek dura ayrık nide
dek duracak 'aklınuğ fikridür ol söyleyicek dilinüğ zikridür ol
1040 sevdüğün söyletdürür 'ışk komadin gördüğise hoş bilesin dinedin
yine vardur âdemide iki hâl bu ikiden taşra hoş gişi muhâl
ol dahı niceyimiş eydem 'ayân dinle imdi eydeyim bellü beyân
yâ uyur yâ uykudan bizâr olur ikisinde 'ışk anuğıla yâr olur
- قوله عليه السلام 'ينام عيناى ولا ينام قلبى
her neyikim dünyede sevse gişi gündüzün işi olur dünle düşi
(XX) قوله تعالى تالوا أصاغته أكلهم
1045 'ışk içinde dün ü gündüz bir olur cünle hâlden 'ışkına şâkir olur
(XXX) قوله تعالى إنا كان عذرا تكورا

(X) : Yûsuf (12), 30. ayet

(XX) : Yûsuf (12), 44. ayet

(XXX) : İsrâ (17), 4. ayet

46.a

- gün irilmez 'ışk hâl dönmeğil
pes muhabbet birliği ayrılmaya
(X) قَوْلُهُ تَمَائِي وَيُحْيِي مَنْ حَيِّيَ عَنْ بَيْنَتِي
eyle olsa 'ışk ebed bünyād olur
'ışkdan artuk neki varsa fānīdür
1050 'ışk saña sermāye tapdur dut ana
i 'aşık sen 'ışka dutğal yüzüñi
(XX) قَوْلُهُ تَمَائِي وَجَادُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
kim ebed dirlik bulasın ölmesüz
üstüne haq rahmeti yağadura
i huzâyâ dogru yoldan irmağil
البَابُ الثَّلَاثِي فِي التَّلَاتِيَّاتِ
1055 var durur üçünc(i) bābda yine on
bunları üç üç yaratdı ol celāl
nice hâlde varisa bulnur bile
'ışkıla diri olan hiç ölmeğe
'ışk içinde bilelik ābād olur
'ışk(ı) berk dut ayrugañuñ terkin ur
kim anı dutdıyisa oldu ğanı
'ışk yolında harca sür gendüzüñi
hem gül olup açılasın şolmasuz
tal'at-i ay karşıña toğadura
gendü 'ışkından bizi ayırmağil
dāsītān gün haq buyurdı kâf u nūn
nitekim müstakbel ü mazī vü hāl

46.b

- (XXX) وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقُّ زَوْجِي يَهْدِي السَّبِيلَ
دَابستان اول از بابی روم بنامت در شرح آنک زوجی است که
آنچه بود برزنا از برای چه آمد و در وقت بازگشت چه خواهد بود آنرا بیان می کند
vaşf-ı hāl eydem saña işit hālüm
senligi vü benligi ko bir yağa
sen senüñ aşvālüñi bilseyidüñ
1060 anlasayduñ andağrı dirliğüñi
ol ezal evinde sen kadayıduñ
ol maqāmdan nite geläduñ bu ile
bunda ne kesb itdiğüñ bilür misin
uğ yine bundan göğercia bir ile
1065 bu üç evde hāl necdür bilseñ gerek
ger bilümezseñ bilenden al haber
ışid imdi bir ezalde neydük
yoğıdı teğviş ü ğuşsa ol zamān
bu hikāyet hem senüñdür hem benüm
bir kulağ ur diñle ne dirven saña
bir sa'at gendüzüñe gelseydüñ
ol ezalde şāhıla birliğüñi
ne maqāmda nice ma'dendeyidüñ
hem dağı andan ne getürdüñ bile
bu kadar kesbe kâni' olur mısın
gey sakın sermayeni virme yile
ağa lāyık kullığüñ kılsañ gerek
ol haberden iş(i) duyasin mu'teber
şöyle kim hiç egsügi yok bayıduğ
rahmetinden toptoluyıdı ol cihān

(X) : Enfal (8), 42. ayet

(XX) : Tevbe (9), 41. ayet

(XXX) : Ahzab (33), 4. ayet

47.a

ekmedin biteridi dürlü yimig
 1070 söylemedin aqlonurda her cevâb
 her murâd istemedin gelüridi
 sunmadın dutardı ellerümüz
 varmadın irerisük her menzile
 bakmadın görüridi ma'sûk yüzi
 1075 söyle birlikdeyiken gör bu işi
 fâriş ü âsûdiken olduq esir
 çünk(i) şaldı biz(i) uşbu dünyeye
 cümle dürlü işümüz oldu emek

(X) قوله تعالى من الدنيا ما يسقط

bunca dürlü iş ki bu dünyâd(a) var
 1080 bir sâ'at yaydur güne yanmak gerek
 bir sâ'at sağlık u bir dem sayruluk
 bir sâ'at hoş karımız tok âsûze

varmadın oluradı cümle yumuş
 işlemedin yazılurda her gevâb
 ne dilerse gönlümüz oluradı
 küll(i) ârâstayidi hâllerümüz
 korkusuz girürüdük her mahfile
 söyle birlikde dutardı ol bizi
 nice dutsak old(ı) ol hażret kuşu
 gör ki ne kıldı bize ol bi-nażâr
 bunda gelüben şataşduk şuşşaya
 ,yokdurur emeksüzün lokma yimek

kan(ı) bir dem âsûzelik kanda var
 bir sâ'at kışdur oda çonmak gerek
 bir sâ'at birlik ü bir dem ayrullık
 bir sâ'at aklık elinden âlüde

47.b

kimisi nefse esir hayvân gibi
 bir sâ'at gözümüze uyku gelür
 1085 bir sâ'at dirliğümüz haqdan irak
 bir sâ'at dirliğiçün emek gerek
 bir sâ'at bu kayğudan çıkamazuz
 ev ü barı u hânümân u mâl u tavâr
 anlaruğ kim el(i) irmez biş biter
 1090 uşbu işler cümle dünyâ hâlidür
 imd(i) bu derde bize dermân gerek
 uşbu dirlikde geçen diri degül
 dirlik oldur kim ülümi olmaya
 kamusuyla çünk(i) bundan gidevüz
 1095 çünk(i) iş bunda haqa lâyıq degül
 bunca iş bunca hisâb u hem cevâb
 bunca hulğ u bunca luğf u bunca nâz

bir sâ'at dirliğümüz oğlan gibi
 bir sâ'at gönlümüzü kayğu alır
 bir sâ'at vuslat gibi bir dem firâk
 bir sâ'at ölüm gamın yimek gerek
 bir nazar haqdan yega bakamazuz
 cümlesi kayğu durur her kimde var
 kayğudadur âh idüp dutı dutar
 kimdürür kim bu emekden hâlidür
 bu bizüm dirliğümüze cân gerek
 anuñiçün kayğudan ayrı degül
 sağlık oldur ki kayğu gelmeye
 hiç bilmezüz ki anda nidevüz
 anda ne olasıuz bayık degül
 bunca hâl bunca 'itâb u hem sevâb
 bunca zevk u bunca şevk u bunca râz

(X) : Taha (20), 117. syet

1088. vezin bozuk, mâl tavâr okunursa düzelir.

48.a

cümlesi bizümüçün şerbet dūrūr
kim neye lāyıkısa ıresidūr
1100 ĩ 'āceb biz bu ezelde neydük
kim bu cān eyle ğanī āsādıdı
anuñçün kim bizümle ol zamān
cānumuz töluyıdı haq sevgüsi
dün ü gündüz cānumuz şöbet idi
1105 yoğıdı bizümle buhl u haşed
pes nice dirlik gerek bunda bize
dirilelüm ol ezel dirliğini
küfr ü inkār u gümān terk idelüm
terk idüp hırs u haşed ollum şafā
1110 kim bize dünyā daħı hażret ola
ger kılursa pāzişeh bize yarı
yarın anda cānumuz āsād ola

kimisi hil'at kimi zarbat durur
bilmezüz kim bize ne viresidūr
nice dirlikde ve ne hāldeydük
guşşası vu kayğası yok şāzıdı
yoğıdı küfr ü nifāk u hem gümān
göglümüzde yoğıdı nefis kayğası
anuñçün hānumuz rahmet idi
dünyede kāsıd şunuqladur cesed
kim yarın od gelmeye anda yüze
kim bulavuz pāzişeh birliğini
göglümüz girçeklige berkidelüm
ulular şöbetine kallum vefā
cümle dürlü hānumuz rahmet ola
hem geçerse dünyāda dirlik arı
dirliğümüz ölmesüz ābād ola

48.b

gol kadar mülket vire degmemize
degme bir köşk niçe uşbu dünyāda
1115 köşkile hūr u kuşūr bezm ü burāk
cümle vire bize biz almayavuz
eydevüz kim sen(i) gerekdür bize
ol sā'atda cümle perde açıla
gözümüze görnügele pāzişeh

(x) قَوْلُ تَعَالَى وَجُودُهُ يَوْمَ يَدْعُ نَارِحَةَ إِلَى رَبِّهَا نَارِحَةَ

1120 daħı ne eydeu saña bundan latif
uşbu sözden hālünı anlayasın
'aşıkun cānı fidi ol kimseye
aşa lāyık dirliği arı ola
ĩ huzāyā arı dirlik rüz(i) kıl

kim anuñ vaşf-ı hāli gelmez söze
niçe anuñ gib(i) köşk uçdan uca
hulle vü tāt u kemer taht u tarāk
daħı yüz biğ ancaya kalmayavuz
cānumuz müştāğdur görglü yüze
dürlü rahmet üstümüze saçıla
'aşıkısağ ol hevesçün urğıl āh

ger 'aşıkısağ ger 'ālimseğ ger zarif
anlayamazsağ āhır tañlayasın
kim bu sözi cān içinden diñleye
yol içinde nāmüsü 'arı ola
arılarda bize birlik rüz(i) kıl

دایستان دؤم از باب سؤم حکایت در تقریر انتقام اعدای بی
آدم بدانند اعدای آدیان منقسم است بر سه قسم قسم اول

(x) : Kıyamet (75), 22-23. ayetler

49.a

قَالَتْ طِفْلِيَّتْ دُونِ مَرَسِيرِ شَبَابِيَّتْ سَوْمِ شَبَابِيَّتْ
وَرْتَنِيَّايِ خَرِ زُجُودِ اَنْدَرِيْنِ فِي حَالْتِ كَلَّزِ يِي كَنْدَرِ

- 1125 i 'âkil dir ögünj gendüzüğe kin görine dürlü hâller gözüğe
kullara istedüğin virür çalap irgürür her kim neye kılssa taleb
تَوَلَّهْ عَلِيَّهْ السَّلَامُ مِنْ تَلَلِيْبِ شَيْئًا وَجِدَّةً وَجِدَّةً
tâlib ol gendü halün bilmegine kani' olma gün gün egsilmegine
'âkil oldur kim bile gendü hâlin her hâl içre komaya elden yolın
câhil oldur kim dimez iş nicedür şöyledür kim gündüz anja gicedür
1130 uşbu sözden maqsüdüm bir kaç cevâb kim anı bilmek bize yavlaq sevâb
ışid imdi eydeyim maqsüd nedür uşbu söz üzre hikâyet nitedür
âdemînüğ 'ömr(i) üç menzil düdür degme bir menzilde bir mahfil düdür
her birinüğ bir şakil ahvâlleri bejzemez birbirine hiç hâlleri
hâl dağı ayruksadır şüret dağı hiç maşamda bu şüret kalmaz bâkî
1135 niçekin döner bu devr-i rûziğâr hem bu şüret dağı hiç dutmaz qarâr
ol kim üç menzil didüm anla nedür 'ömr içinde vasf-ı hâlün nicedür

49.b

- oğlan u yigit köçadur didüğüm gendü 'ömrüm kaygısadır yidüğüm
ben yidüm bu kaygıyı yiq siz dağı kim denir yimegine tağrı hağı
'ömr hoş sermâyedür bilenlere vâ y anı hayfın yav(u) kılamlara
1140 diğle imdi eydeyim vasf u sıfat kim nice hâlden hâle döner şüret
her maşamda hâl nedür bilünedür her birinüğ göğline tolu nedür
geldük imdi ışid oğlanlık hâlin ne iş içinde geçer gör ahvâlin
oğlaniken giği hiç kaygı yimez dünyeye geldüm yine gidem dimez
yokdurur anda ölüm endiğesi dün ü gündüz oynamaktadır piğesi
1145 ne yirinür dünyede ni'metiğün ne sevinür uçmağa rahmetiğün
ne bilür kim döst nedür düşmen nedür ne bilür kim küfrile imân nedür
ne bilür gendüzünü ne ayruğı ne bilür kim nicedür hağ buyruğı
ne gözi bakup anuğ 'ibret dutar ne hû göğlinde anuğ 'ibret biter
ne kulağı tağır(ı) 'ilmün ışidür ne dili Allah adın zikriledür
1150 ne edeb var ne hayâ ne tâ'atı oynamağa şarf ider her sâ'atı

50.a

atasıla anasın bilür hemîn
 böyle geçer cümle oğlanlık hâli
 geçd(i) oğlanlık buşur oldu yigit
 yigidüğ hâli geçer şafletledür
 1155 endişesi ol durur kim hös geçe
 at bine ve ton geve devlet süre
 bağçalarda dün ü gün seyrân kıla
 kayguya karılmadın hös gâğ ola
 kulağ(ı) sazlar üni tola müdâm
 1160 ağz(ı) dünyâ ni'metin yiyü dura
 şazılıkda geçüre günlerini
 dünyede her neyi kim gözi göre
 bundan artuğ endişesi yokdurur
 ne ölüm endişesin yir ol gişi

bu kamu endişelerden ol emîn
 bu hâl içinde kamu tağr(ı) yolu
 ol dağı ne hâl durur bir geve işit
 ög(i) uşşu dün ü gün 'işretledür
 dünyede ura tuta yiye içe
 yir duta ve mülk ala çok mâl dire
 bezenüp celve urup cevlan kıla
 her bir a'zâ dünyede bir dâd ala
 göngl(i) kayğu görmeye güle müdâm
 dil(i) dünyâ sözlörin diyü dura
 göröglü yüzde bisleye gözlerini
 cehd(i) oldur kim ağı eli ire
 uşbu hâl niçe diriseğ çok durur
 ne günâh dip terk ider mekrüh işi

50.b

1165 ol yigitlik hâli dağı böyledür
 -kanı Allah kullığıkanı şafâ
 geçd(i) yigitlik dağı oldu koca
 diğle imdi ol kocalık hâlini
 kocalıcağ giş(i) olur ten za'if
 1170 oturursa durmağa yok tākati
 cümle a'zâ kald(ı) işden old(ı) süst
 nolsayıdı 'âlemi obayıdı
 göz(i) toymaz 'âlemi yudmağıla
 tedbîrin eydüvirem tağlayasın
 1175 bağ u çift ü şirket ü şatu bazâr
 dün (ü) gün oğlı kıza endişesi
 ol ki vardur endişeden geçemez
 cümle 'ömri şunuğıla harc olur

uşbu hâli gendü hâlüm söyledür
 kanı hâl kim hoşnûd ola muştafâ
 bir işit anuğ dağı hâli nice
 eydeyim bir bir sağı ahvâlini
 gitd(i) kuvvet gitd(i) et oldı nahîf
 râhatından dünyede çok zahmeti
 kopdı andan hırş u sağınc old(ı) cüst
 hırş(ı) anuğ dünyey(i) yudayıdı
 tola meger bir avuç toprağıla
 'âkiliseğ didüğüm ağılayasın
 ögi uşşu durmadın anı yazâr
 yay u kış şuşsa yimekdür niğesi
 ol ki yokdur şuşşadan göz açamaz
 irmedin sağınc bir gün ölür

51.a

kanı t̄a'at kanı kullık kanı hāl
 1180 kocalık mülki dağı oldu fenā
 aç gözüñ geçi(i) 'ömr vard(ı) yile
 haḳ seni bunda neye biribidi
 kullığa geldüñ āhir kullık kanı
 uşbu hāl(i) bir gün āhir 'arż olısar
 1185 ol gişi kim oğlaniken tapuda
 anuñıla kimsenüñ ne iş(i) var
 ol yigit kim tevbeye gelmiş ola
 t̄a'at içre geçüre yigitliğin
 aña deḡül bu sözüñüz bilüñüz
 1190 ol ḳoca kim dünyey(i) elden ḳodı
 t̄a'at u zıkr (ü) hużurdur dirligi
 anuñıla deḡül uşbu sözüñüz

ḳald(ı) cümle ev [ü] barḳ u mülk ü māl
 ma'siyet kim ḳıldadı ḳaldı cāna
 gün ki geçd(i) ol girü gelmez ele
 قَالَ عَلِيٌّ ابْنُ أَبِي طَالِبٍ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ نَصْرَةَ الْحَيَاةِ بِلَا مُؤَيَّدَةٍ كَانَ الْحَيَاةُ لَنَا عَائِدَةً
 'ömrüñi var şöyle mi harc it didi
 dünyeye şarf eyledüñ 'aḳl (u) cānı
 niçeler ol demde uğlu olısar
 geçüre oğlanlığın haḳ ḳapuda
 tañgr(ı) hoşnüd hem resül anı sever
 tañgr(ı) hāşları elin almaş ola
 haḳ yolına baḡlaya uşçın ögin
 ol velidür aña hürmet ḳılunuz
 dünyā sözlerin ḳamu dilden ḳodı
 pāzişāha birigüpdür birligi
 ayaḡında topraḡ olsun yüzümüz

51.b

inçā'allah kim çalap siz(i) dağı
 yüz(i) topraḡ 'aḳıḳuñ ḡol kimseye
 1195 āinleyüben araya gendü yolın
 hālın anılayup da'visinden ügene
 ā hużayā topraḡa düşenleri

bunlara baḡınlaya bizi dağı
 kim bu sözi cān içinden diḡleye
 yolın arayup aḡlaya gendü hālın
 ügenüben haḳ yolında dögene
 rahmetüñle sen götürgil anları

دَاسْتَانِ سِنَمِ اَزْ بَابِ سِنَمِ دَاسْتَانِ
 اَوَّلِ اَزْ عَدَمِ عَالَمِ بُوِيُوْدُ سَدُوْ اَزْ عَالَمِ اَزْمِ عَزُوْدُ سَدُوْ اَزْ اَدَمِ
 كَلِمَةُ مَخْلُوْقِ كَسْتُ اَزْ تَشْرِیْحِ اَقْتَابِ خُرْسِيَّةِ كِهْ نَمُوْدُ اَنْ لَيْسَ لَهَا مَرَانٌ وَ تَشْرِیْحِ
 بَتَائِبِ خُرْسِيَّةِ كِهْ خَلَقْتُمُ الْبَقَاءَ لَكُمْ بِمَلَقِ الْبَقَاءِ تَقْرِیْرِ عِي كَدُوْ

pāzişeh luḡfın diyem diḡleriseñ
 diḡleyendür aḡlayan uşbu sözi
 1200 görmeyen ḳatında birdür hūb u zışt
 pes görendür hem bilendür aḡlayan
 görmek ü bilmek saña virdise haḳ
 gör kim ol Allah neler ḳılmaş durur

diḡleyüp söz ma'nisin aḡlarısañ
 göz(i) görendür seven görḡlü yüzi
 bilmeye ne çı düzaḡdur çı behişt
 aḡlayandur uşbu sözi taḡlayan
 öḡüñi dir gözüñ aç bir toḡru baḳ
 ḳudret elinden neler olmış durur

1195. vezin bozuk, arap okunursa düzelir.

1196. vezin bozuk, anlap okunursa düzelir.

52.a

sāni'i sun'ın görüp bild(i) bilen
 1205 ol kadīndür hiç zevāl yoǵdur aña
 hem anuǵ dōstlarına yoǵdur fenā
 uşbu söze ger tanuǵ isteriseǵ
 üş nesene dünyede mevlūd durur
 biribirinden toǵup geldi bular
 1210 bunların şoldur biri evvel keden
 cümle varlık yoklık iǵre ğarkıdı
 ne yir ü ne göǵ ne çarǵ u ne felek
 ol 'ademde kaması pinhānıdı
 çün iǵāret kıld(1) bir gez ğak aña
 1215 doğd(1) 'ālem ol sa'at ismiyile
 'arǵ u kürsī yir ü göǵ levh u kalem

genci genc nāmāyıla buldı bulan
 bir kulaǵ ur dıǵle ne dirün saǵa
 cism(i) çün geldi ölüm yoǵdur cāno
 eydeven ger 'ıǵkıla dıǵleriseǵ
 bir gözet bu söz ne ma'nī gösterür
 deǵnesinde bunca dürlü ma'nī var
 kim bu 'ālem yoǵiken vardı 'adem
 nī dün ü gündüz ne ğarb u şarkıdı
 nī ten ü nī cān ne ins ü ne melek
 şanasın kim doğmaduǵ oǵlanıdı
 cümlesi oldu tamām öñden şoǵa
 görnü geldi gözlere cismiyle
 ol 'ademden toǵd(1) bu cümle 'ālem

52.b

çünk(i) toǵd(1) 'ālem oldu pāyidār
 doğd(1) 'ādemden daǵı ādem beyān
 hem sa'īd ü hem şaǵī vü hem şerīf
 1220 çünk(i) cümle a'zālur oldu tamām
 her yaradılmış ki var adıyla
 pes bu 'ālem kaması kim ğalk bilür
 ol 'ademden toǵd(1) bilüǵ bī-ğümān
 hem bu ādem 'ālem oǵlıdur yine
 1225 atası göǵ anası yir ādemüǵ
 çünk(i) 'ālem oǵlıdur ādem beyān
 ādemile ma'lūm old(1) iş kamu
 gelüǵ imdi yönümüz dutalum ğaka
 kindür ol kim öliserdür bī-ğümān
 1230 görelüm ol fānī olan kindürür

anuy üzre ğeçd(i) niçe rüzigār
 'ām u ğāş (u) cümlesi oldu 'ayān
 cümle şüret baǵlađı zışt ü latīf
 toǵd(1) ādemden daǵı ğörǵlü kolām
 söz oluban her biri geld(i) dile
 eyü yavuz kamu dilde eydilür
 bī-nişāndan geld(i) bu cümle nişān
 ata ana yir ü göǵdür bu tene
 eyle olsa oǵlı olur 'ālemüǵ
 toǵd(1) ādemden daǵı bu söz 'ayān
 eyü yavuz ğayr u şer uçmaǵ tamu
 görelüm kindür fenā kindür beķā
 kindür ol kim ğalısardur cāvizān
 kim bu 'azrāyil aǵa ğākim dürür

53.a

hem bilelüm kimdür ol bâkî kalan
 geldük imdi pâzîsâh takdîrine
 görelüm fânî nedür bâkî nedür
 kamu dilde söylenür ismi anuñ
 1235 dört neseden haq anuñ bünyâzını
 birisi topraqdurur kâyim-makâm
 birisi yildür eser destûrıla
 hem bu dörtten haq yaratdı dört vücûd
 birisi anuñ nebâtdur kim biter
 1240 birisi hayvân durur merkebiğün
 birisi insân durur ehl-i hitâb
 hem melekdür birisi revhâniler
 uşbu dört nesne kim eytdük hâlini
 'alemüñ cisminde bunlar cân gibi
 1245 cân durur kim şüreti kâyim dutar

pâzişâh dergâhına lâyaq olan
 girelüm biz bu sözüñ takrîrine
 diñle imdi kim hikâyet nitedür
 illâ bir görelüm nedür cismi anuñ
 eyledi vü urdı 'âlem adını
 birisi şudur anuñ akâr müdâm
 birisi oddur münevver nûrıla
 kim kamu nesne eña kaldı sücûd
 bir gör andan niçeler mangıb dutar
 gör nice râhat virür ol dün ü gün
 bunlaruñündür beşâret hem 'itâb
 hażrete meşgûl durur dün gün bular
 'arza kılduq dostlara ahvâlini
 cânıla şüret gibidür tertibi
 niçe kim yoldaş durur dâyim dutar

53,b

imd(i) gelüñ bunlaruñ ahvâlini
 görelüm kañkısdur bâkî kalan
 kim bular dördi bile dem-sâz durur
 'âlemi dutdı bular dördi bile
 1250 illâ bu birlik gerek ayrılısar
 eyüsinden yavuzın seçmek gerek
 ol ki mağzıdur bâkî kalısar
 'âlem-i pâkden gelen pâkdür yine
 pes nebât olur bayıq hayvânıla
 1255 dünya bâzıdür nebât ölmek gerek
 likin insân u melek ölmeyiser
 ölmegi şoldur ki bu mülkden gider
 haq dizârın göriserler bî-gümân
 zira bunlar haq nûrandandır bayıq

şerh idüben isteyelüm hâlini
 hem bilelüm neyimmiş fânî olan
 niçekim varlıkdadır hem-râz durur
 eyü yavuz neki var gördi bile
 'arızıdur nite kâyim kalısar
 mağzın alup kığrını sağmak gerek
 ol ki kığrıdur fânî olısar
 'âlem-i pâkden gelen pâkdür yine
 bâkî kalısar melek insânıla
 hem dañı hayvân fenâ olmağ gerek
 hażret ehlidür fenâ olmayısar
 ol mekâma varıcağ gör kim nider
 uçmağ içre kalısarlar cävizân
 haq nûrı fânî mi olur î ayıq

1255. A.Ö. 'barıdur' , Tüb. 'bazıdür'

54.a

- 1260 çünk(i) bildüñ niceyimiş âlemi
görelüm bir âdemüñ aslı nedür
aşl(ı) dört nesnedür ol âdem daha
şüret ü nefis ü 'ağıldur cānılla
degmesinde hāşıyet vardur dürüst
- 1265 şüret(i) gör âlet olmaş bunlara
nefs(i) gör kim dünyādan ne dād alur
cān(ı) gör kim dir(i) dutar bunları
'aql(ı) gör ne rāy u tebbīr dürüdü
niçekim dünyā dura dirlikdedür
- 1270 hūb u zığt ü kahr u luğf u hayr u şer
illā bu birlik gerek kim ayrıla
şüretile nefis fānī olısar
şüretüñ misl(i) nebātdur kim biter
nefsüñ aslı hayvāna beñzer.'ayān

İmdi(i) bir gel şerh idelüm âdemi
işid imdi eydeyim kim nicedür
uşbu nağşa gündüzünde gör okı
dörd(i) bir yirde bile insānılla
her birinde bir rahmet var dürüst
âleti yok giş(i) ne iş başara
nefs gidicek tende ne lezzet kalur
ol sebebden birigüpdür yönləri
yid(i) iklim üzere hükmañ yürüdü
düzilüp dördi bile birlikdedür
birigüp dördi bile görür bular
işid imdi eydeyim nice ola
cānılla bu 'aql bākī kalısar
hāzrete irmez girü bunda yiter
olısar hayvān fenā bellü beyān

54.b

- 1275 illā cān insān u 'aql aşl(ı) melek
hem ezelde varıdı bu 'aql u cān
eyle olsa 'aql u cān olmayısar
nefsile şüretdürür ol kim ölü
yoğsa hāzret ehline yoğdur memāt
- 1280 bellü bildüñ âdemīnün hālīni
imdi bir görüm ki nedür ol kalām
ol daha hem aşl(ı) dört nesne dürür
birisi anuñ nefesdür küt-ı cān
birisi harfdur hem ol cāndan gelür
- 1285 kanda kim söylerise yoğsul u bay
küfr ü imān her nekim gelür dile
söylenüben söz tamām olduğ(ı) dem
ol sâ'atda bunların dirlikleri
kim(i) varur 'aqlılla cān evine

bunlarınçün urılupdur nüh felek
tā ebed hem kalısarlar cāvizān
pertevi hağdur fenā olmayısar
aşl(ı) toprakdan girü toprak olur
uçmak içre bunlara dāyim hayāt
her bir asluñ anlañuñ ahvālīni
kim toğadur ademilerden müdām
işid imdi eydeyim kim ol nedür
birisi āvāz ki ol cāna nişān
birisi ma'nī ulu kāndan gelür
dörd(i) birlikde bile yıl on iki ay
söylenen sözde bular dördi bile
işidenün göñline tolduğ(ı) dem
bozuluban tağalur birlikleri
anda varan şek degül kim sevine

1267. A.Ü. 'birigüpdür' , Tüb. 'birigüpdür'

55.a

- 1290 kimisi ayruluban tende kalur
yazılır harf cān içinde nakş olur
niçekim 'aqlıla cān varlıkdadur
ol nefes āvāzıla olur fenā
pes melek insān u hayvān u nebāt
- 1295 hem bu şuret nefsile hem 'aql u cān
bu nefes āvāz u harf ma'nī deha
söz tamām oldı kamu şerhiyile
ma'lūm oldı kim bu cümle mehlūkat
ne var eger nakl iderse dünyeden
- 1300 dünyeden gidenlere öldi dimey
ölen oldur kim bu işi tuymadı
şıdķ(ı) oldur 'āşıkıñ ol dōstlara
kim ölüm yokdur bulara bī-gümān
dōstlerından haķ bizi ayırmasun
- tende kalan bilk(i) yabanda kalur
ma'ni varur 'akl-ı külle baķş olur
harfıla ma'ni bile yarlıkdadur
uşbu sözden sağa hālūñ aqlana
ikisi şābitdür iks(i) bī-şebāt
iks(i) ölür iks(i) kalur cāvizān
ikisi fānī dūrür iksi bāķī
bāķī vü fānī kamu iksi bile
cism(i) ölür cānına yoķdur memāt
cān haķa varur eger ölür beden
bunlara külli fena oldı dimey
dünyede haķ dōstlarına uymadı
'işķdan esrük ol ezelden mestlere
hażret iğre kalısarlar cāvizān
dünyā ahir toğru yoldan ırmasun

55.b

- دایمان چهارم از باب بیستم در بیان ترتیب ارواح بنی آدم که
بدانک بین ناری سبحانہ تعالیٰ از ارواح پیش از اسباب آنریز
چنانک رسول علیہ السلام فرمود کہ خلق الارواح قبل الایمان از آن
ارواح را بر سه مرتبت تقسیم کرد قسم اول را دولت بی محنت در دنیا از آن
داشت که آیات اولیاء اللہ الایة رقم دوم را بخت بی محنت در دنیا کرد (X)
- که حکم اللہ الایة رقم ثالث را از خود قسم تصیف کرده که قائمان تاب و عمل صالحا (XX) (XXX)
- 1305kanı ol kim ma'nī ister diñlesün
eydiserven ma'niden bir kaç cevāb
diñle imdi eydeyim cāndan haber
kim bilesin senseni hem ayruğı
ol ki bilmez gendüyi bilmez haķı
- 1310 gendüzün bilmek ulu devletdürür
ger dilerseq kim bilesin hālūñı
ilk sağa bilmek gerek kim cān nedür
cān duto ma geld(i) bu cümle hāli
- didüğüm . söz ma'nisin bir aqlasun
diñleyenüñ cānına yüz biğ sevāb
hem girü yine sağa senden haber
hem bilesin neyimis ol haķ buyruğı
ol giginüñ edını hayvān okı
gendüye gelmek ulu ni'metdürür
hāl içinde aqlayasın yolunu
cān içinde küfrile imān nedür
yoħsa geldi bunda ma buld(i) yolu

(X) : Yūnus (10), 62. ayet

(XX) : Bakara (2), 7. ayet

(XXX) : Kasas (28), 67. ayet

toğru yol varanlara nedür sebep
 1315 doğalı ikrārıla gelmek neden
 ol ki yavuz hulq(ı) terk itmez neçün
 ol ki hiç öğüt ana hācet degül
 yāhüz ol kim küfr ü inān biledür
 bu kamu işler ki vardur muhtelif
 1320 bu işi hālīk madur cümle kılan
 işi bilmek revādur kamuya
 yā gişi bu işleri bilmek gerek
 vāy anı kim gendü isin bilmeye
 cāhil oldur dünyede hiç şeksüzün
 1325 imd(i) bir görlüm nedür bu is neden
 müşkili yokdur eger anlarısağ
 diğle imdi eydeyim cāndan haber
 ol ezelden üç gürüh geld(i) bu cān

azanuğ azmağ(ı) neymiş i 'aceb
 dönmedin inkarıla ölmek neden
 biğ öğüt eydesin işitmez neçün
 kanda kim bulsa kılar hakkı kabül
 geh gelür imān geh küfr iledür
 ne sebebden bile olur i 'ārif
 yohsa bu mahluk madur böyle olan
 iş bileni iltmeyeler tamuya
 yā bilenden işidüp almak gerek
 yā bilenden işidüben almaya
 hağ bize göstermesün anuğ yüzün
 halk içinde bu kamu teşviş neden
 eydeven ger 'aşkıla diğleriseğ
 bu haberden is duyasın mu'teber
 degmesinde bile geldi bir nişān

birisi devlet duta gelmiş dürür
 1330 birisinde devlet ü miñnet bile
 ol ki devlet duta geld(i) dünyeye
 zāra kim hağ eyle kılmışdur anı
 ol ki miñnetle bile gelmiş dürür
 hem anuğ üzre daha hükme-i ilāh
 1335 tañrıdadur bunlara bu iş kamu
 ol biri kim ikisinden-bağş(ı) var
 devlet işine uyarsa ol gişi
 miñnet ehline uyarsa hōz 'ayān
 pes aña mürğid gerek yol göstere
 1340 mürğidi olmazısa varmayısar
 imd(i) gel bir irdeğil sen yoluğa
 bu işi bilmeziseğ neşne degül
 ger diyesin devlet(i) geldüm duta

birisi miñnetile kalmışdurur
 ol sebebden döndürür hālden hāle
 devletinden her giz ol ayrılmaya
 rahmete yoldaş olup geldi cānı
 miñnet içinde ebed kalmışdurur
 eyle emr itdi aña ol pāziçāh
 bunlaruğa bezenür uçmağ kamu
 ol durur kim kim(i) görürse uyar
 devlete degşürilür cümle işi
 kald(ı) ol miñnetile bellü beyān
 kim anuğa hağ yolın doğru vara
 yolda kaldı manzile irmeyiser
 yol içinde ağlayasın hālūği
 bilmedin bildüm dimegil i fuzül
 çün doğül doğru bu söz kanda öte

57.a

- ol ki devlet duta geldi dünyeye
1345 kim bular hiç miñnete düşmeyiser
(X) قول تعالیٰ اَلَا اِنَّ اَوْلِيَاءَ اللّٰهِ لَا يَشْفُوْنَ عَلَيْهِمْ وَلَا اَنْ يَّمْتَنُوْنَ
yohsa ger eydüriseñ miñnetile
bu dahi geçmeyiser doğru degül
miñneti duta gelen kâfir dürür
kim bular hiç devlete girmeyiser
1350 hem bu söz ma'lûm durur kur'anıla
(XX) قول تعالیٰ كَتَمَ اللّٰهُ عَلٰی قُلُوْبِهِمْ وَاَعْمٰی سَمْعِهِمْ زَاكٰنًا اَبْصَارِهِمْ خِشَابًا
kald(ı) bu gez ol biri yolun kim ol
devlet ü miñnet bile cânayıla
gey 'amel işlerse irer devlete
ol gişi bes gendü fi'linden bulur
1355 bu makâmdur menzilün bellü beyân
sıdk u tâ'at devlete iltür seni
kim dürür ol evliyadur evliya
nıtekim kur'an virür bize haber
yoldaş olup geldüm evvelden bile
yañlışı nite kalur kimse kabül
ol nifâk ehli kara münkir dürür
pâzişeh dizârını görmeyiser
âyetin eydeyidüm gelmez dile
ulaşudur cânına ol iki yol
karışıpdur hayr u şer kanıyıla
yavuz işi iltür anı miñnete
hayr u şer işledüğü karşı gelür
görinüdüdür dirliğün bilgil 'ayân
nefs ü şehvet miñnete iltür seni

57.b

- devlet ehli hak rızâsın duydurur
ortada 'akluğ hâkindür üstüne
hem bilürsin devlet ehli yolını
1360 kankâsın kim kalursın ihtiyâr
anuğıla varırsın hazrete
yoksa ger bildün gücün yitmezise
dut ulular etegini sıdkıla
mağşudun anda bulasın bi-gümân
1365 yüz(i) toprak 'aşıkun ol kimseye
ağa lâyıq dirliği ola tamâm
î huzâyâ rûz(i) kıl kullaruña
miñnet ehli gendüzine uydurur
eyü yavuz görünüdüdür 'akluğa
hem görürsin miñnet ehli hâlini
şoñbetinde dün gün olursın î yâr
devleti kop mâyil olma miñnete
nefsün öñinde sözün ötmezise
kim bular ilte seni her manzile
rahmet içinde kalasın cavigân
kim bu sözi cân içinden dinleye
kim bula ol rahmet evinde makâm
ol dükenmez hön(ı) yoksullaruña

دایستان پیغمبر از یاب سوزم حکایت در بیان آنک چوین باری تباری
عالم را بودود آورد سزاسر دز تبه ظلمات بود پیش عنایت
ب علت ز نور رحمت خود آفتاب و کتابت را جهت استبراه
خداش و عوام برقرار عالم شیراز داده مملکت و شایسته

(X) : Yûnus (10), 62. ayet

(XX) : Bakara (2), 7. ayet

58.a

تَايِيَانْ كَرْدَانِيْدَ اَمَّا عَالَمٌ مُسَامَلَتْ رَا سَبَابِ الْكِبَابِ
 نَابِي وَ غَلْبَانِي بَهَانْدِ پَسِ بُلْكُ تَدْوَسِ رَزْ وَ تَقْرَ وَ مَسِ رَا بَرِي خَالِ
 مَهْرُومَاةَ وَ سِتَارَكَا نْ اَزْ مَسَا دِنِ بَدْرُ اَوْرَدُ تَا اَزْ تَخْلُقِ نَهْرَهَ وَرْ
 كَرْدَدُ وَ مِثَالِ اَنْ سِ كُوْنَهَ حَجْرِ بَهْرُوْرِ وَ جُوْدِ نَهْمَايْدُ مَسْتَنْزِلِ
 اَزِيْنِ اَيْتِ كَرِ سُنْبِيْهِمْ اَيَانَانِي الْاَنْفَا نِ بُوِي اَنْظِيْهِمْ لَاتِي يَتَبَيَّنْ لِيْهِمُ الْحَقُّ

ol çalabuñ rahmetin zıkr idelüm
 bi-dirîğ göğden inedür rahmeti
 1370 cümle dürlü ni'meti ol bitürür
 her şüretde bunca dürlü a'zâ var
 kulaga hoş ünlere hön eyled(i)
 ağıza gör niçe ni'met yidürür
 gönli gör kim neler gizlü dürtür
 1375 'aql(ı) bir gör kim ne işler düridür
 gör nefesden ne du'a ağar göge
 dañı yüz biğ ni'met uşbu dünyede

virdügi n'imetlere şükr idelüm
 bi-hisâb yirden bitedür ni'meti
 cümle halka yidürür ü yitürür
 her birinün bunca ni'met bahş(ı) var
 göz(i) görglü yüzleriyle toyladı
 gör dimâga niçe lezzet dâdurur
 eline bak kim neler yazlu durur
 devleti gör ne hükmler yüridür
 kimse anuñ luţfına nice öge
 kim yaratdı pâzişâh geldi ada

58.b

ger bahâ virseñ gelür cümle ele
 dünyâda üç dürlü nesne var durur
 1380 anlaruñla bulunur ne istese
 ol bahâ altun gümüş ü pül durur
 illâ kimse kim diler gevher ala
 şatusı pülün şoğandur yâ tere
 akça virse çoğ nesene bulunur
 1385 akça dañı gevhere lâyıķ degül
 gevhere altun gerek lâyıķ ola
 gevheri bir teğt içinde dikeler
 altunuñ a'dâdana yokdur karar
 gevhere altun bahâ çol dem olur
 1390 yâ terâzuya koyalar gevheri
 tâ ki gendü kıymetini almaya

işid imdi eydeyim kim neyile
 kamu nesneye bahâ anlar durur
 anlaruñla alınur her bir nese
 dünyâda ni'met bulara küi durur
 neylesün kim pülile gelmez ele
 pül kaçan lâyıķ olısar gevhere
 dünyâ içre dürlü ni'met alanur
 zira gevher akçayı kılmaç kabûi
 kim anı almaķlığa bayıķ ola
 altunı ol gevher üzre dökeler
 bi-hisâb u bi-dirîğ ü bi-şumâr
 kim güher altun içinde ornılır
 darta altun birle anı müşteri
 niçe çok altun virürseñ inmeye

(X) : Fussilet (41), 53. ayet

şatusı böyle dürür ol gevherün
 bu meseldür kim bize hâl gösterür
 imd(i) gel bu ma'niyi irdeyelüm
 1395 ol ki didüm pülıla altun gümüş
 gevheri bir isteyelüm bulalüm
 ol ki ni'metler didüm bilgil nedür
 pül dilüdüdür hem gümüş teadür 'ayân
 ol kamu ni'met ki didümdü saña
 1400 ol güher cān maqşüdüdür i habîb
 ırmeyesin maqşüda bu dilile
 dilile dünyâ durur ele gelen
 ten daha ol maqşüda ırmey eil
 ten 'amel kılsa aña uçmak gelür
 1405 tenile maqşüd ele girmeyiser

añlayasın varısa hōz cevherün
 Allaha varmaqlığa yol gösterür
 gündüzümüzde ne var isteyelüm
 bir görelüm biz de buolar neyimis
 neville gelür ele bir bilelüm
 işid imdi kim hikâyet nitedür
 ol kızıl altun bilüg cāndur beyân
 ya'ni uçmak ni'metidür görseña
 aç kulağın uşbu sözden al neşîb
 nitekim gevher alınmaz pülıla
 zîra kim az nesnedür dile gelen
 görnüdüdür kim ne qadardur ten hâli
 nitekim akça cihân mülkin alur
 hañ dîğârın ten gözi görmeysiser

59.b

cān gerekdür cān gerekdür cān gerek
 ta ki cān harc olmayınca mutlakā
 cān daha şöyle gerekdür bî-gumār
 degme canıla likāmı alınur
 1410 bilene söz ma'nisi degdi tamām
 ākiliseñ nesne 'arz eylemegil
 degme nesne mi geçer ol hazrete
 yohsa ne var bizde 'arz eyleyesi
 'aşıkun 'arz idesi nesnesi yok
 1415 hañ meger egsügümüz gendü düze
 i kamu bî-gäreye feryād-res

oynasun her kime kim sultān gerek
 bellü bilsün kimsene ırmey haña
 pāzışeh dergāhına ola nişār
 biğ içinde anda bir cān bulanur
 bilmeyençün hōz ne gamdur ve's-selām
 'aql u cān u ta'atun var dimegil
 degme cān lāyık m(ā) olur hazrete
 ne dilümüz var aña söyleyesi
 niçekim isterisen egsük çok
 yoksa gendü hālümüzle vāy bizde
 bu kamu bî-gäreye feryād-res

دانشگاه خوارزمی
 در شهر خوارزم
 در شهر خوارزم
 در شهر خوارزم
 در شهر خوارزم

روز تيامت چنگلي بني آدم بشقاعت مشتاج باشد
 زار شنيع مشتاج گردد مثلا. ندمو الله يؤتية من يشاء و الله

(X)

- gey murâddur dünyâda üç dürlü hâl kim tufeylîdür anuñ bu mülk ü mâl
 dünyâ mülki ol işe nisbet degül degme cāna ol 'aṭā kismet degül
 tanğrıdan bahşâyış ü hil'atdur ol bilüñ anı gey ulu haşletdür ol
 1420 haq kime virdiyise ol üç haşleti bilüñ andan şavd(ı) cümle miñneti
 yokdurur anuñla kimsenüñ işi yarıcısı haq erendür yoldağı
 sevdiğine virdi haq ol devleti degmeler kanda bulur ol hil'ati
 rûzi kalsun haq anı girçeklere kime virdi haq anı girçek ere
 işid ol haşıyyet imdi neydügin kim bilesin bu işi niceydügin
 1425 nedür ol kim degme cāna virmedi degme şahşuñ eli aña irmedi
 شرح فصلت اول
 evvel ol kim nefsi(a) aña kul ola ne ki nefse hüküm iderse ol öle
 muhkem ola nefsi aña neylerise diñleyeler haqdan nekim söylerise

60.b

- olmaya hiç nefsiñ hüküm itmegi nefsi aña kul ola ol nefsiñ begi
 ne gönülden kime duta kimseye ne dilinden bihüde söz söyleye
 1430 ne ṭama' kıla gözi gördük yire ne gelaṭ şuna eli irdük yire
 kamusandan artuban ol pāk ola haq yolında döşenüben haq ola
 ol işi islemeye kim ud gele ol sebebden yiri yarın od ola
 her ki nefsi böyledür ol şāz ola cümle dürlü kayğudan āzād ola
 ol ki nefsi muhkem oldu gendüye bilüñ anı evliyādur evliya
 1435 korkası kayğusu yok ayruq anuñ lāyık oldu hażretine mevlinüñ
 شرح فصلت دوم
 işid imdi ol ikincisin dañı rûzi kalsun dōstlara anı dañı
 her kime virdise haq ol dirliğı ol gişiden şavd(ı) cümle şerliğı
 şoldur ol dirlik ki nefsinden bite ol nefesden kamular fāyide duta
 pend virürce pendini bekleyeler ne ki dirse didügin işleyeler
 1440 kama ehli muhküm ola gendüye ol nekim dirse bular aña uya

(X) : Hadid (57), 21. ayet , Cum'a (62), 4. ayet

(XX) : Yûnus (10), 62. ayet

1420 : A.O. 'verdiyise', Tüb. 'virdiyise'

1427. vezin bozuk, diñleye okunursa düzelir.

1430. vezin bozuk, fayda okunursa düzelir.

- kimse kim ehlini yola döndüre
yir ü göğ ehli aña baş indüre
- zira kim kur'ānda yād itmışdürür
döstanuz düşmānumuz eyitmışdürür
(X) قَوْلُهُ تَعَالَى إِنَّ بَيْنَ أَرْوَاحِكُمْ وَأَرْوَاحِكُمْ عَذَابٌ لَكُم
- kimsene kim düşmenin kul eyleye
cān içinde hak aña yol eyleye
شرح تَحَلَّتْ سِوَم
- işid imdi ol üçüncisin' dañ
şol durur kim koymaya düşmen olñ
1445 münkir ü kâfirden ol kayurmaya
aña karşı müdde'î dem urmaya
kamu yirde dinleye Allah anı
î hoşâne hahtulu eruy cānı
ya'ni halk aña elem degürmeye
hükü idüp kimse aña yol sürmeye
ger müsilmān ger cühüd ger nasrānī
kim bakup görürise seve anı
cümle halk undan yaña iver ola
kasmalam ol dañı sevar ola
- 1450 devlet ola yitmiş iki millete
düşmeye anı sevenler mihnete
irışürse yir yüzi halkıyıla
kamusın kul eyleye halkıyıla
imd(i) bellü bildüğüz mi bu işi
ne sebebden eyle olur ol gışi
kim kul olur kamusa anı gören
müdde'ilikden geçer aña iver

61.b

- günk(i) başda kul idindi nefcini
genäñye döndürd(i) cümle ehlini
- 1455 kamu 'ālem kul durur ol kimseye
kimdürür kim aña karşı söyleye
böyle olan kimsene devletlüdür
mansab u bahşayış ü hil'atlıdür
î huzāvendā kerimā halikā
pāzişānā kār-sāzā rāsukā
- rūzi kılğul döstlere bu dirliğı
dirlik işre şol riyāsusı birligi
rūz(i) kılusun anı döstlere şalap
'aşıkun olsun da'ōsi müstecāb
- 1460 î huzāyā tevfiķun ayırmağul
dünyā ahir doğru yoldan armağul

(XX) قَوْلُهُ تَعَالَى إِنَّ بَيْنَ أَرْوَاحِكُمْ وَأَرْوَاحِكُمْ عَذَابٌ لَكُم
بِأَنَّكُمْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِّنَ الْآيَاتِ
قَوْلُهُ تَعَالَى إِنَّ بَيْنَ أَرْوَاحِكُمْ وَأَرْوَاحِكُمْ عَذَابٌ لَكُم
بِأَنَّكُمْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِّنَ الْآيَاتِ
قَوْلُهُ تَعَالَى إِنَّ بَيْنَ أَرْوَاحِكُمْ وَأَرْوَاحِكُمْ عَذَابٌ لَكُم
بِأَنَّكُمْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِّنَ الْآيَاتِ
(XXX) قَوْلُهُ تَعَالَى إِنَّ بَيْنَ أَرْوَاحِكُمْ وَأَرْوَاحِكُمْ عَذَابٌ لَكُم
بِأَنَّكُمْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِّنَ الْآيَاتِ
varıdā bir pāzişān āşnu zamān
dünyāde olmağāda hükm(i) nevān

(X) : Teğabün (64), 14. ayet

(XX) : Yūnus (10), 62. ayet

(XXX) : Nūr (24), 31. ayet

(XXXX) : Bakara (2), 7. ayet

1442. vezin bozuk

62.a

dutmuşıdı yir yüzini adıla
 yid(i) iklim halkına mahtûmıdı
 hüküm(i) güçlü ömr(i) uzun māl(ı) çok
 1465 ayruk endişe kamu gitmişıdı
 gâlib oldu ol heves yavlaq ana
 diledi bir ulu bağça eyleye
 dünyâda ne varırsa anda ola,
 eyü yavuz ac(ı) tatlu neki var
 1470 çünk(i) sultân uşbu sözi söyledi
 okıdı beglerini tapusına
 begler eyildi mahkûmuz ne dirisen
 ol gıce şabr eyleyip katlandılar
 yürüdi sultân kamu begler bile
 1475 gördiler şular akşar bir sahrâda

düzmişıdı halkı 'adl u dâd ile
 ne dirse halk ana mahkûmıdı
 'akl(ı) kâmil göğl(i) açuk karı(ı) tok
 göğl(i) içre bir heves bitmişıdı
 işit uşbu hilmeti batgıl taşa
 yid(i) iklim halkın anda toylaya
 her ki ne isterise anda bula
 bağça içinde bula ol nâm-dâr
 bu söz üzre durd(ı) göğül biledi
 söyledi bu tedbiri kamusına
 işleyevüz nice hüküm iderisen
 irte oldu durdular atlandılar
 bir niçe gün yürüdi seyrânıla
 geldiler eglendilere ol arada

62.b

bağdalar ol sahrâyı begandiler
 eyitdi bu yir bağçaya lâyıkdurur
 begler eyitdi didüğün işleyelüm
 sultân eydür getürün mi'mârları
 1480 niçe mi'mâr ol gün anda gelâiler
 kırk biç argat cem' olup işleridi
 yid(i) yıldı yaptılar divârına
 şeh buyurdi bağçavânlar geldiler
 kazmağa başladılar dört yağadın
 1485 bağçayı başdan başa düzetdiler
 dürlü yimış dikdiler ol bağçada
 nice ni'met kim cihânda varısa
 bitd(i) anda cümlesi old(ı) tamâm
 pâzışeh gördi begendi old(ı) sâz
 1490 gün gözine hōg görüdi ol ara

emr kıldı sultân anda indiler
 bunda bağça olmağa bayıkdurur
 buyurarsaq yapmağa başlayalım
 kim bular yapabilür divârları
 bunca altın akça anda aldılar
 her bir üstâd bir yanın bağlarında
 dört yağadın kodılar yollarını
 her birisi bir yağesin aldılar
 dün ü gün işlediler hî durmadın
 arkların hōg dartaban uzatdılar
 nice eydem vasfını gelmez ada
 yir yüzinde heç nekim biterise
 sanasın kim uymak oldu ol makâm
 diledi kim çıkarsa dünyâda ad
 pes buyurdi yaptılar köçk ü serâ

1472. vezin bozuk.

1474. beyit tekrar yazılıp üzeri silinmiş.

1477. vezin bozuk.

1478. vezin bozuk.

gendüziğün durmağa yir eyledi
 giş(i) şald(ı) çeçevre yollara
 yid(i) iqlim halkını da'vet kılup
 tā ki bunda bu yimiği yiyeler
 1495 çünk(i) bu sözi işitdi halk varı
 sen işit ol bağçada biten yemiş
 kim(i) 'aklın artururdu gişinüç
 kim(i) delü eyleridi yiyeni
 kim(i) halkuñ nür virürdi gözine
 1500 kimisi göz nüranı alurıdı
 kimisi göğülleri kılurd(ı) gād
 kimini yiyen düğerdı korkuya
 kim(i) halkuñ düzeridi dirliğin
 kimini yiyen gişi ölüridi
 1505 seh buyurdu bağçavānlar geldiler

durd(ı) anda kışladı vü yayladı
 eyitd(i) varuñ ma'lüm eylen illere
 gelmeyenı geñsüzün aluñ gelün
 niçekim dünyā dura söyleyeler
 geld(i) cümle bayları yoksulları
 her birinde hāşiyet niceyimiş
 kim çıkardı 'uhdesinden işinüç
 kim göricek korkayıduñ sen anı
 kim bakaydı görklülerün yüzine
 kim ki yirse nā-binā olurıdı
 eyleridi halk(ı) kayğudan azād
 her ki yirse birağurdu kayğuya
 yiyenüç hem artururdu(ı) erliğin
 bağçavānlar kamasın bilüridi
 pāzişāhdan emn ü destür aldılar

63.b

eyitd(i) başlañ halkı girün bağçaya
 her yemiş hāşiyetin eydün 'ayān
 ger olursa kimsene kim yañıla
 ya hāma' ideyevüz yimişlere
 1510 kim helāk olmayalar her nesnede
 ol ki tiryāk içmezem dir koñ anı
 çünk(i) destür old(ı) cümle bağçavān
 ne ki sāh eydiyise didi bular
 hem dañı aqladılar ol tiryākı
 1515 çünk(i) söz degd(i) tamām oldu şalā
 işit imdi halk işin kim nitdiler
 bular ol gün üç gürüh old(ı) kamu
 hōş yidiler bağçanuç yimişini
 bir gürühu ol yimişi yidiler
 1520 şunmadılar ayruğına neyise

gösterün kim ne kafāretdür neye
 kankasından kim gerek yisün beyān
 yinemeğe nefsi vü ol yigile
 şol sa'at tiryāk içürün anlara
 hōş selāmet yüriyeler dünyede
 ölürise boynına gendükanı
 bir bölük halkı alup geldi revān
 yimişüç her birini gösterdiler
 eyitdiler kim içene bizüz sākı
 ol yimişden her biri aldı ele
 bağçaya nice gelüben gitdiler
 kim bulara muntazır uçmak tamu
 diñle imdi her birinüç işini
 kim yiyenler bu eyüdür didiler
 yimediler yavuz eger geysise

1492. vazin bozuk.

1506. vezin bozuk.

1512. A.Ü. 'bölük', Tüb. 'bölük'

64.a

hōş selāmet çıkdılar ol bağğadan
 bir gürūhı eyüsini yiriken
 bild(i) kim yavuzamış döndi girü
 ol dañı sağ çıkd(ı) girü yolına
 1525 bir gürūhı yid(i) ne gördiyise
 çün ziyān itdi bulara yidügi
 bağğavānlar çün bu işi bildiler
 eyitdiler aluñ içüñ bu şerbeti
 uymadılar bunlar anı eydene
 1530 her ki ne işlerise anı bulur
 î huzāyā rüz(i) kılğıl kullara
 bu meşelden bir öğüt al î gişi
 sultān oldur kim yaratdı 'ālemi
 begler ol hāşlar durur kim hākkıla

imin olup cümle dürlü beladan
 yavuzın yidi yimezem diriken
 tiryāk içdi derdine old(ı) dārū
 hoş selamet vard(ı) gendü iline
 yirmede her neye kim irdiyise
 toprağa düşdi kama gitdi ögi
 her birisi tiryāk alup geldiler
 giderüñ gendüzünüzden zahmeti
 ol sâ'atda cümlesi oldı fenâ
 her neye lāyıkısa eyle olur
 kim sağa lāyık yolu toğru vara
 hāzırın gör nidi virür geçmişi
 'ālem içinde düzetdi ādemi
 dün ü gün ayrılmadın olur bile

64.b

1535 bāğça bu dünyā durur kim eyledi
 neki hak işlerise dir bunlara
 bāğçavānlar uşbu müşidiler dūrūr
 ol kim eyitdüm bağğanuñ yimişleri
 tevbe ol tiryāka beşzer bilene
 1540 ol kavum kim girdiler bağçaya
 pāzişeh hükmi getürdi bunlara
 dört yanadan tolp tolp geld(i) revān
 eyü yavuz her ne kim geldi ada
 çüñk(i) hayr u şer bilindi saldılar
 1545 üç gürūh oldı cihānda hās u 'ām
 kim cihānda neylediler nitdiler
 bir gürūhı tutdılar işitdügin
 şunmadılar dünyede yavuz işe
 lācerem hōş vardılar ol hāzrete

anuçıla cümle halkı toyladı
 'akıliseñ göñlüni vir bunlara
 kim bu halka eyü yavuz gösterür
 eyü yavuz cümle dünyā işleri
 kim çalapdan şahhat irer kalana
 dünyā halkıdur ki girdi dünyāya
 kim belürdi her birinün hūları
 degme tolpı başladı bir bāğçavān
 cümlesin gösterdiler bu dünyede
 sen işit bu halk(ı) kim ne kıldılar
 her birinün dirliğin dinle tamām
 her birisi nice gelüp gitdiler
 hak yolına bağladı uşsın ögin
 zikr ü tã'at bunlara oldı pişe
 her birinün cān(ı) irdi rahmete

1528. vezin bozuk.

1539. vezin bozuk.

1550 bir gürüha bilüriken hak yolın
bildiler kim hōş degül terk itdiler
pāzişeh hem yarlıgadı bunları
bir gürüh(1) eyü yavuz dimedi
yavuz işde hāşıl old(1) çok günāh
1555 dünyede itdüklerin bilür kamu
eyleyiken tevbeye gelmez bular
tamu odına bular lāyık olur
î yārenler kimde 'aqlı varısa
uşbu sözden fāyide bağlaya ol
1560 'aşık eydür toğru yolu varana
tā bulardan bir du'ā ire meger
ol nazardan hak bizi ayırmasun

nefsini yinemedi oldı bulın
tevbe kılup mürşid elin dutdılar
dünyādan bunlar dañı çıkd(1) arı
dünyāda işlemedük iş komadı
kaçan ölse isteyiser pāzişāh
hem dañı bilür ki var uçmak tamu
ulular ögüdini almaz bular
hiç gümānsuz uşbu söz bayıkdurur
her ki 'aqlı gendüye uyarısa
kim belürdi niceyimış toğru yol
toprak olsun yüzümüz ol erene
kim kıla rahmān bize rahmet-nazar
gendü gendü tal'atından armasun

دَانِسَانِ قَشْتَمِ از بَابِ سُؤْمِ حِكَايَتِ دُرِّ تَشْرِيحِ اَنْتَابِ سَخْنِ
دُرِّ مَنزِلِ طَلُوعِ وَ غُرُوبِ كَرْدَةِ بِيكِهَانِ يَارِازِ اَنْدَلَسِ يَاسْتِ اَبِ
ضَحْبَتِ نُوْرِ بَحْبِيْدَةِ رَسْمِ كَايْحَانِ رَا بَسْمَلَابِ فَاسْتَحْوَا لَهْ كَا رِيْزِ وَ نَوَابِ
كُرْدَانْدِ وَ مَطَالِعِ اَصْلِي چُونِ زَجْوَعِ مِي كَنْدِ بَمَطَالِعِ چُونِ بِيْرَدِ شَرْدِ اَنْرَا بِيَانِ كُنْدِ

hōşdurur gendü hālin bilse gişi
vākıf olsa cümle işi aqlasa
1565 bilse bu söz ma'nisi kandan gelür
dinlemegün dilegi bilmek dürür
ma'nisin bilmek dilerseñ bu sözün
ger cihāndan bu yaradılmıgları
her ki gördük nesneden 'ibret duta
1570 işid imdi ma'niden bir kaç cevāb
cān kulağı işidür ma'nî sözün
nefsdürür bu ma'niyi tapdurmayan
î huzāyā rūzi kılğıl kamuya

ma'lüm olsa gendüye gendü işi
'ārif olsa uşbu sözi diğlese
aşl(1) neymiş kankı ma'denden gelür
bilmegün gendüzine gelmek dürür
öğünî dir gendüzüne aç gözün
bak aña 'ibret getir î yol eri
göñl(i) içre kaynaya hikmet bite
dinleyenün cānına yüz biñ sevāb
cān gözi görebilür ma'nî yüzün
göñüli hak 'ışkına uydurmayan
kim kıya nefis dilegin 'ışka uya

66.a

223

geldük imdi sözüümüz söyleyelüm
1575 üç makâmıdandır bu sözüğ menzili
degme bir menzilde bir yüz gösterür
evveli göñül dürür kim gizlürdür
söylemedin söz göñülde var durur
okınur her dem gelür andan dile
1580 ger göñülde olmasa bünyād ağa
hem ikinci menzili bu dil dürür
söz göñülden kopar u dile gelür
dil dürür ma'lüm kılan uşbu sözi
dil dürür kim gışınüğ aḥvālını
1585 ma'niyi ger dil beyān eylemese
pes üçünci menzil oldur kim iner

bu sözi kaçca varur söyleyalum
her birinüğ bir şekildür maḥfili
degmesinde bir şekl-i ma'nî virür
cümle sözüğ aşl(ı) anda yazludur
göñül içre yazılı defter dürür
kim cihānda ḥayr u şer ma'lüm ola
olmayaydı bu göñül üstād ağa
dil daḥı birgör nice menzil dürür
ḥalk ögüdi cümle bu dilden alur
dil okıdı dört kitābı düpdüzi
ma'lüm eyler ḥalka ḥālını
kim bileydi söz(i) dil söylemese
işidenüğ göñül içinde konar

66.b

yazılır anda göñül evrākına
nūriyıla göñül(i) aydın dutar
uşbu üç menzildedür söz maḥfili
1590 geh toğar bu sūretā dirlik düzer
sözile dutdı dutaalar i'tibār
söz güneşdür ma'nisi tanğra nūrı
ol güneş bu cān göğinde ḥi döner
uşbu ağız şarkına gelür toğar
1595 uşbu soḥbet mülkine tāb birağur
bu āvāz menzilgehinden seyr ider
yine çevrinür gelür bir dem daḥı
gendü naḳşın okıyan olur ḥarīf
gendü naḳşın bilmeyen bellü beyān
1600 gendüzinden gendü 'ilmin biline
gendüzün bilendür ol ḥaḳı bulan

ḥāzır olur noḥt gerek olsa yine
ol sebebden bunca ḥikmetler biter
geh göñül mülkin düzedür geh dili
geh göñül mülkin iner anda bezer
sözile oldı olanlar ihtiyār
anuniçün ḥoş dutar göñülleri
geh toğar bize görünür geh iner
bu nefes burcına seyr idüp ağar
pes bu kulaḳ mağrībından uyağur
bir gözet kandan gelür kaçca gider
uşbu naḳşı gendüzünde gör okı
gendü ḥālin anlayan olur 'ārif
ol durur bu ma'niden maḥrūm kalan
yırde gögde ne ki varsa biline
gendüye gelendür ol ḥaḳı bulan

67.a

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

'āşik ol gündüzini bilenlere
kim bularun toprağ(1) iksir olur
î huzāvendā kerīm ü kār-sāz

toprag eyle yüzünü sen anlara
her neye irerise altun kıllur
ayırma bizi işüğünden kış u yaz

(X) 1605 diğle imdi eydeyim bir kaç haber
bu haberden bir naşihat alasın
kamuya vācib dūrūr hāl anlamak
gendü hālin bilmeyen hayvān durur
işid imdi eydeyim halk hālini

دائتان نهم از باب سوزن حکایت در بیان آنکه آنریز کار با آن بیلا
ع کوه خلق از کتب عدم بنظهور آورد چنانکه از انصاری مشاهده کردیم
سینه منلوم می شود اول تعالی جنتهم نلالم لنتشر و منتم منتم ساین باغیر
ger canunda varısa 'ışkdan eser
ağa bakıp gendü hālün bilesin
hālini bilmekdür ahvāl anlamak
ger niçekim şüreti insan durur
kim bakıp anlayasın ahvālını

1610 üç bölükdür neki halk var dünyede
degme birnün işleri elvān durur
iltesidür ne ki kazandıyısa

her biri bir işile geld(i) ada
cümlesi bu dünyede mihmān durur
iresidür neye uzandıyısa

67.b

geldük imdi bir buları eydelüm
dirliginden ma'lüm ola hālleri
1615 bunların bir bölügi yavuz hūlu
ne duz etmek bilür ol ne konuşlık
niçe kim eylük idesin sen aña
sen aña dōstlik hālin arturasın
sen anı götüresin düşmişiken
1620 şağa benzer kim üşmiş ilanı
duta seni urmağa kasd ide ol
eylüge yavuzluk itmekdür işi
ol biri bölük dahı işit nice
eylük idene bular eylük ider
1625 dōsta dōstdur düşmene düşmen dūrür

her birinün dirligin şerh idelüm
diğle imdi nicedür ahvālleri
içi taşı zehrile fitne tolu
tamarında yokdurur hiç toğruluk
ayfutın yavuzluk ider ol şağa
ol şağa düşmanlık ider göresin
ol bata karşı ola şağa diken
ışıdasın koyma içinde anı
zahm ura fi'l-hāl bulursa şağa yol
pes münāfikdur hakikat ol gışı
mertebeyle bu bölük andan yüce
güc(i) yitdükçe yola toğru gider
dōstını dōst düşmeni düşmen bilür

(X) : Fatır (35), 32. ayet

68.a

kim aña eyelük iderse ol yine
 her ki yavuzluk iderse ol hemân
 her gişiyi gendü hâlinde dutar
 ol gişi mü'min dürür bellü bilüñ
 1630 işit ol üçünci bölük dirliğin
 kim bular rahmet dürür kamulara
 bunlara düpdüz dürür cümle cihân
 cümle halkuñ dirliğin bilür bular
 görünürken cümle çirkin hûları
 1635 ol gişiler güneşe beşzer olur
 toğa gelür cümle 'âlem üstine
 ya dañı şol yıl gibi kim düpdüzi
 çirkin ü göğrek kamu birdür aña
 ya dañı şol şu gibidür hikmeti

eylük eyler hem anuñ eyelüğine
 kılur aykut hem yavuz bellü beyân
 her metâ'ı gendü haddinde şatar
 'izzete lâyıkdurur 'izzet kılur
 bir teferrüc it bularun erliğin
 hem yarın feryâd ire tamulara
 neki varsa âşikârâ va nihân
 niçekim fışk u fesâd çirkin hûlar
 eyleyiken hoş dutarlar buları
 nürıyala dünyey(i) aydan kılur
 yahtu virür düşmenine dostana
 çün eser taze kılur cümle yüzi
 hiç yirer mi kimseye bir baksaña
 kim bitürür cümle dürlü ni'meti

68.b

1640 kim yüzün yur kim(i) abdest kim içer
 hem dañı şol yir gibi sâkinliği
 her ki ne işlerise ol götürür
 tañırınuñ erenleridür ol gişi
 sen bularda kank(ı)şısın i şafâ
 1645 gör bulardan yoldağuş kankısadır
 anuñıla kopsisarsın gözün aç
 kim iresin ol erenler yolına
 yüz(i) toprak 'aşılmağ ol kimseye
 aña lâyıq dirliği ola tamâm

cümlesine maqşûdın virür geçer
 kamulara var durur miskinliği
 kim yürür ü kim yatur kim oturur
 yavuzluğa eyelük itmekdür işi
 kankısının yolına kılduğ vefâ
 sendeği hû kankısının hüsıdur
 ço münâfık dirliğin mü'mine geç
 ol maqânda degme cân mı bulına
 kim bu sözi cân içinden dinleje
 kim bula ol rahmet evinde maqâm

دایستان دغم از باب سوم حکایت آنکه پادشاه عالم جہت ضبط بنی کادم
 از غایت عنایت بی نهایت سے کون تخت ابدی بخشید و تاج تشریح
 ہر سر نہاد پیمانک تا ابد الابدین کرد محزل بذیل عفوئے ایشان
 نیندند و در شان ایشان فرستاد کہ تا حکم بین الناس الایۃ ... (X)

1650 gönlüme geldi yine bir vaşf-ı hâl

kim bize bu söz cevâbdür hem su'âl

(X) : Sad (33), 26. ayet

1634. A.Ü. 'göridürken', Tüb. 'görünürken'

1640. A.Ü. 'yürür', Tüb. 'yürür'

69.a

ma'lûm eyler her maqâmıñ hâlini
 devlete yoldaş nice olur gışi
 her maqâmda neyleyüp nitmek gerek
 uşbu söz eydivire diñleyene
 1655 işid imdi hâl nedür dirlik nedür
 gör bu mülki nice düzdi ol ilâh
 kim anuğla ol maqâm ârâstedür
 dünyede üç taht yaratdı ol celîl
 zîra kim bunlar durur göge direk
 1660 ol zaman kim bunlaruñ hükmi(i) kıala
 diñle imdi eydeyim ol tahtları
 birisi sultân durur hükmi(i) revân
 dilerise dünyede 'adl eyleye
 ger dilerse zulmıla yıka ili

gösterür hem yol eri ahvâlini
 başa neyle iledür her bir işi
 yol eri yolda nice gitmek gerek
 diñleyüp söz ma'nisin anlayana
 her maqâm içinde serverlik nedür
 nice kıodi her maqâmda pâzişâh
 pâzişâhı olmayan mülk yestedür
 kim bulara yokdurur olmak zelîl
 niçe kim dünyâ dura bunlar gerek
 bu felek hükmi gerek ma'zül ola
 kim bunlaruñ tañrıdadur bahtları
 mañkûm anuñ hükmine cümle cihân
 ni'metile cümle halkı toylaya
 ne ola kim irmeye anuñ eli

69.b

1665 bir(i) 'ilm ehli dürür kim ger'ile
 mısmıla murdar(ı) bunlardur bilen
 zîra kim bunlar durur dîn diregi
 ol birisi evliyâdur evliyâ
 kırık(ı) gönül kim yüzi yunmuş durur
 1670 evliyâdur gönüle şaykal uran
 degmesi bir dürlü mülke hükmi ider
 ol ki sultândur ile hükmin sürer
 'adli vü zulm(ı) yürir il üstine
 her ki dutmazsa anuñ fermânını
 1675 illâ 'ilm ehli dîne hâkim dürür
 dîni ilin(i) düzer dünün günin
 her ki mañkûm olmazısa bunlara
 evliyânun hükmi(i) gönülde yürir
 kimsene kim bunlara münkir ola

dîn içinde hükmi ider kıaldan kıala
 dîn içinde gösterüp ma'lûm kıalan
 ger' içinde cümle halkıñ yigregi
 bu gönül yüzün gerek bunlar yuya
 ol gönüldür kim haña dönmüş dürür
 cism içinde nefsleruñ boynın buran
 her biri bir dürlü iş dutmuş gider
 gönüle hükmi(i) anuñ kıanda irer
 yazılır fermânları mâl üstine
 öldürüben yire döker kanını
 dîn içinde mañkûm olmaz kim dürür
 bunlara bildürd(i) hañ islâm dînin
 yarın anda kıopısar yüzi kıara
 anuñışun kıamular yüzün sürir
 hañ dîzârından gerek mañrûm kıala

1676. A.Ü. 'islâm dîn' , Tüb. 'islâm dînin'

1679. A.Ü. 'kıalan' , Tüb. 'kıala'

70.a

1680 imd(i) görlüm kim bu tahtlar neyile
tahta hüküm itmek geçez midür i yâr
bunlara üç dürlü hâl lâzım durur
kankısının egşük olursa işi
ışid imdi eydeyim ol hâl nedür
1685 sultânun evvel gerek aşlı ola
aşl(1) olmazsa aña kim tapısar
hem üçüncü devleti muhkem ola
devleti olmazsa höz sultan degül
çün ola aşlı vu 'aklı devleti
1690 andan ol sultânlığa lâyıq ola
yohsa ger böyle degülse dâd(1) yok
geldük imdi ol serî'at ehline
hüküm iderler nefse hak emriyle
mescid ü menber bularun tahtıdur

devlete yoldaş olup gider bile
şanmağıl kim degmenün hüküm(i) irer
anuçıla tahtına hâkim dürür
tahtına hâkim degüldür ol gişi
kim bilesin bu hikâyet nitedür
andan ikinci bütün 'aklı ola
'aklı olmazsa ili kim yapısar
kim halayık kamusu mahkûm ola
hiç kimesne hükmini kılmaz kabül
yir yüzini duta anuç heybeti
pâzişâhlığı anuç bayak ola
bu za'if mazlûmlara feryâd(1) yok
kim bular mutlak hakemdür anlara
gösterürler hak yolın kıldan kıla
'ilm(i) hem kur'an bularun rahtıdur

70.b

1695 hem buları üç hüner dâyim dutar
ol hünerden ger biri egşük ola
diñle imdi ol hüner niceyimış
evvel oldur kim ola 'ilni tamâm
bir su'âle biñ cevâb hâzır ola
1700 hem ikinci gey 'amel işleye ol
didügin gendü duta evvel kadem
hem üçüncü kâni' ola dünyeye
kim kanâ't gey ulu genc-hânedür
çün ola 'ilm ü 'amel araste
1705 kamu 'alem hükmine fermân ola
yohsa ger böyle degülse nidiser
evliyâ tahtın dahı aqlarısañ
gör üçüncü tahta kim hâkim dürür

dîn içinde tahtını kayım dutar
hükmini iltemeye 'âciz kıla
kim bilesin bunda maksûd neyimış
'ilm içinde ma'lûm ola her maqâm
müşkili hâl itmege kâdir ola
didügin dutmak olur gey doğru yol
hâlini irdeyü dura dem-be-dem
neki hak virdiyise şükr eyleye
hiç dükemmez harc idüp dürdânedür
hem kanâ't kıla ol bi-vâsıta
şek degül ol dertlüye dermân ola
gendü 'âcizdür kime hüküm idiser
eydeven ger 'aşkıla diñlerisañ
kim göñül mülki aña mahkûm durur

قوله عليه السلام القناعة كثر لا يفنى

1704. vezin bozuk, bir hece eksik.

evliyâdur kim çalap hükmiyile
1710 bu gönül âhir çalap mülki dürür
mevlinüñ sevdük kulıdur evliyâ
evliyâdur kim bulara korku yok

(X) قَوْلُهُ تَحَايَ إِلَّا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا تَحُونَ ذَلِيلِهِمْ وَلَا تَحُمُّ يَحْتَرُونَ

işid imdi evliyâ tahtın dañı
ol dañı gör neyile hâkim dürür
1715 üç naşib bañş eyledi Allah aña
ger biri egsük olursa hoş degül
işid imdi ol naşib nedür 'ayân
evvel oldur kim bütün 'ışkı ola
hem şafâ ola ikinci hem arı

1720 hem üçünci duta Allah hulkını

çün ola 'ışkı bütün göñl(i) şafâ

şâh olup hükmin yüridür gönüle
mülkini sevdük kulına bildürür
evliyâdur toğru varan mevliye
dünyede hem ahiretde kaygı yok

gönüle yaz bu sözi her dem okı
kim gönül milki aña mahkûm durur
tahtın ol kâyim dutar öñden soña
hiç nasıbsüz giş(i) yol varmış degül
kim bilesin bu işi bellü beyân
kim bu halkı döndüre hâlden hâle
arı gönülde olur tañgr(ı) nûrı
hulkıla hoş duta 'âlem halkını
çöñle عَلَيْهِ السَّلَامُ
andan ola anda hulkımuştafâ

رَكَانَ خَلْقِ رَسُولِكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَذَرَ الْعَفْوِ وَأَذَرَ بِالْمَعْرُوفِ رَأْمِيضُ

pes gönülde ol gişi sultândurur
ger degülse böyle kim didüm tamâm
zîra kim sultânlığa lâyıq degül
1725 söz tamâm oldu kamu şerhiyile
ma'niy(i) bu dil beyân eyleyimez
anlara kim ma'nî keşf olmış ola
kanda gevher varısa oldur bulan
anların kim şuretâ kaldı gözi
1730 söz kâması ol degül kim dildedür

(XX) قَوْلُهُ تَحَايَ إِلَّا أَنْهَا تَابَتْ نَزَعَتْهَا نِي السَّهَاءِ

gönüle gir kim hakikat bilesin
î huşâyâ 'aşıkça sen kıl yarı
döstlarınuñ döstliğin artur dañı
suçını bağlağıl hâçlarınuñ

cümle 'âlem hükmine fermân durur
gönül ilinde aña yokdur mañâm
evliyâ hâlinde ol bayıq degül
illâ ol kim ma'nîdür gelmez dile
eyle kim gönüldeür söyleyimez
bahri olup denize talmış ola
bu sözüñ ma'nisini oldur bulan
ne dimekdür ne bilür ol bu sözi
ol kim aşlıdur sözüñ gönüldeür

bu sözüñ ma'nisin andan bulasan
kim bu halka bildüre bu sözleri
düşmenia döst eyle birliğüñ haqı
lâyıq eyle 'âkibet dizârıña

(X) : Yûnus (10), 62. ayet

(XX) : İbrahim (14), 24. ayet

72.a

بَابُ الرَّابِعِ فِي الرَّبَاعِيَّاتِ وَاللَّهُ يَتَوَلَّى الْحَقَّ وَخَرَّ يَهْدِي السَّبِيلَ (X)

1735 zıkr ider dördünc(i) bāb on dāsitan degme birsi dil-güşā cūn dūsitan
ma'lum eyler dörtleri dördünc(i) bāb hemşunānk(i) hāk u bād u nār u āb

دَاسْتَانِ اَدَلِ اَز بَابِ چَهَارُمِ خَاتَمِ دَر تَشْرِيحِ مَخَاصِرِ اَرْبَعَةِ اَشْهُدَاءِ
سُتُوْنِ تَحَالِيْمِ صُفْرِي اَسْمَتِ وَ چَهَارِ اَعْرَاضِ تَحَالِيْمِ كَبْرِي اَسْمَتِ كِه بِبَابِ اَز اَنْ
نَصَبِ وَ يَزِيْرِي شَكْرِي اَسْمَتِ كِه دَر تَحَالِيْلِ بِنَايِ اَنْ دَر تَحْرِيفِ اَنْ
بَدَلِشِ مِنْ كَرَمِ نَفْسِ نَقْدِ كَرَمِ وَ دَر اَدَايِ شُكْرِ تَقِيَامِ اَنْ
اَسْمَتِ اَز اَنْ كِه لِيْنِ شُكْرِي اَزِيْرَتَاْمِ وَ لِيْنِ اَكْرَمِ اَنْ دَر اَبْوَابِ اَنْ

(XX) gör kim ol Allah neler kılmaş durur kudret elinden neler gelmiş dürür
diledi kim gündüzini bildüre mülk yarada maḥlūkıla töldura
ol didi oldu cihān ü cism ü cān durd(1) yir gög ma'lūm oldu ins ü cān
1740 her bir işi bir işe kıldı sebeb ol sebebden kamuya oldu neseb
hiç sebepsüz dünyede iş olmadı hiç nesebsüz dünyaya halk gelmedi
her ki geldi kamusunun aşl(1) var aşl(1) olan nesnenüñ hem nesl(1) var

72.b

ol ki aşl(1) rer'(i) yokdur kimdür ol ol durur kim kamuya hākimdür ol
işid anuñ kudretin eydem 'ayān kim bilesin bu işi bellü beyān
1745 gör ki ne kıld(1) vu nitdi neyledi ne yaratdı ney(i) neden eyledi
bu işi vācib dürür bilmek saña dinle imdi eydeyim batgıl taña
ilk yaratdı kudretinden 'aql-ı kül 'aql-ı külden eyledi dört dürlü kul
kıld(1) ol dördi cihāna dört sūtün andan oldu cerr ü ref' ü naşb u sükūn
āb u āteş bād u hāk ad eyledi bunları bu mülke bünyād eyledi
1750 dördine dört hükm vird(i) ol celil kim bulara yokdurur olmak zelil
her birisi bir işe kāyim dürür bunları bu cihān kāyim dürür
işid imdi her birinüñ işine gör ki nice hoşnūd işlü işine
birisinden tāze olur deşt ü bāğ biter anuñ hāşılından bāl u yāğ
birisini mülke çerāğ olmaş durur aydınından yār ü gög tölmaş durur
1755 birisi yir yüzinüñ ferrāç(1) dur hem şular hem süpürür hem arıdur
birisini maḥkūm olup dutd(1) karar tā ki maḥlūk süre anda ruziğār
dörd(i) dört işde durupdur hoş laṭif işlü işinde veli dördi harif

(X) : Ahzap (33), 4. ayet

(XX) : İbrahim (14), 7. ayet

1748. vezin bozuk, bir hece fazla.

73.a

tā kōpinca ol kıyāmet günleri
 'ālemün asl(1) bu dört server dūrür
 1760 bunlarınla bu cihān dutdı gebāt
 dünyede nesne vücūda gelmeye
 süret aşı cümle bu dōrtten biter
 imdi gel ma'nīyile bak hālūne
 gör kim ol Allah senūnle neyledi
 1765 ne 'ināyet kald(1) saña ol hakīm
 ger bilürseñ kadrini şükr eylegil
 (X) *قوله تعالى واما بنعمت ربك فاحسب*
 şükr iderseñ artura bahşāyışūn
 gün kim ol Allah saña vird(i) vücūd
 dōrd(i) bir gezde senūn kullığına
 1770 her birisi kullığına dutdı boyun
 eydeyim her birinūn işi nedür

kimse ma'zül itmeyiser bunları
 'ālemi kāyım dutan bunlar durur
 bunlarınla dünyāda bitdi nebāt
 kim bulardan anda mevcūd olmaya
 hem yine cümle gıdı andan dutar
 'ākiliseñ vākıf ol esrāruña
 nice düzdi sin(i) neden eyledi
 ne kerāmet vird(i) saña ol kerīm
 dün ü gündüz durmadın zıkr eylegil
 dinle imdi eydeyim nedür işūn
 toprak u şu yıl ü od kıld(1) sücūd
 geld(i) teslīm old(1) ululuğına
 girtü bilgil bu sözü dutma oyun
 kim bilesin bu hikāyet nitedür

73.b

od(1) gör kim yüregüñde yanadur
 ma'deñi hall cyleyen oddur senūn
 hem güneş oddur toğar her gün gelür
 1775 ne dilersenñ bisler anı bitürür
 kim sen anı yüyüben şükr idesin
 (XX) *قوله تعالى لئن شكرتم لازيدنكم*
 yıl dağı geldi saña oldı nefes
 ger nefes gidüp girü gelmezise
 degme bir sâ'atda biñ gez i veli
 1780 şükr iderseñ sen dağı ol ni'mete
 (XXX) *قوله تعالى لئن شكرتم لازيدنكم*
 şuy(1) gör kim tamaruñda kan durur
 şüretün gör hem anuñla hōş geçer
 dīn ü dünyā ehline ol sākīdür
 anı dağı ni'met eylep ol celil

işillıgūñ od degül mi yā nedür
 anuñla kāyım olur bu tenūn
 karanıyiken öñi aydın kıılır
 ne biterse perverişle bişürür
 dün ü gün Allah adın zıkr idesin
 kim anuñla dir(i) yürir bu kafes
 ten ölür yilden nefes almıcısı
 saña ni'met eyler Allah ol yılı
 hōş nefesler biribigil hāzrete
 hem içersen şuşayıcak kandurur
 hem yunur hem avdaz alur hem içer
 hem çalap dīzārınūñ müştāk(1)dur
 gendü lutfından saña kııldı sebīl

(X) : Duha (93), 11. ayet

(XX) : İbrahim (14), 7. ayet

(XXX) : İbrahim (14), 7. ayet

74.a

- 1705 kim içesin şükr idesin sen daħı (د) لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ يirine gelmek gerek tanğr(1) haķı
- toprağ(1) hem gör ki nitdi ol ilah senüñiçün eyledi hoş tahtığāh
 toprak üstinde saña vird(i) maķām kim olasin ol maķāmda sen müdām
 hem bu toprağdan şüret vird(i) saña kim gören hayrān olup kalur taña
 sen daħı şükr ü genā kılsañ gerek uşbu luţfuñ şükrini bilseñ gerek
 1790 kim helāl ola saña bu 'ışk u dem devletüñ arta dura her dem-be-dem
 çün bu dört nesne kuluñdur î şafā sen daħı haķ 'ışkına kılgıl vefā
 hem kuluñdur hem daħı aşluñ göğüñ uşbu söze olmasun her giz şeķüñ
 zāhir içinde bular senden ulu baţın içinde kamu senden alu
 şürete baķsañ bular bisleñ seni ma'nide kuldur saña bilgil sunı
 1795 geld(i) bunlar bislemegiçün teni gelmedi kul idine külli seni
 kamu nesne cāna kul olmuşdurur cān haķa kullığıçün gelmiş düdür
 hayf ola kim kul ola kullarına kullıķ ide gendü yoksullarına

74.b

- uşbu sözler 'aķile ma'nı yiter bu kağar sözden delim ma'nı biter
 cāhile söz üğüñi ası degül çün işidüp ma'niyi kılmaz kağıl
 1800 kimsene kim gendüzün bulmağ ola cem' olup gendüzine gelmiş ola
 ma'ninün aslı ana ma'lüm olur anuñiçün munsıf u maħküm olur
 'ışk sözidür 'aşıķa ma'ni viren ma'niden vāķıf degül 'ıksuz eren
 î huzāyā bu sözi ađlayanuñ 'ışķın artur cānıla dinleyenüñ
 gendü 'ışķuñdan anı ayırmağıl dünyā āhir doğru yoldan ırmağıl

اِسْتَنْ دَوْمَ اَرْبَابِ چِهَارَمَ دَر تَقْرِيرِ اَدَمِي كَلِمَةِ مَخْرَجِ بَابِ حَالِمِ
 تَلْبِيَةِ رَجَبَانَ شَفَايِ اِسْتَوْعَلَ اَدَمِي حَطِيْبَ سَمْتِ خَلْبِ وَ خَدَائِيْتِ
 وَ بَر مَنِيْرَ دَمَاعِ بَرَسَرِ عَوَامِ النَّاسِ وَ تَوَاصِ اِخْلَاصِ وَ اِخْتِصَاصِ مَنُوْرِ
 يِ شَوَانِدِ وَ تَقْرِيرِ كَلِمَتِ اَدَمِ اَز چِهَارِ اَصْلِ چِهَارِ قَوْلِ اَحْيَاءِ وَ اَمْوَاتَا
 رَزِيْدَه رَزِيْدَه رَزِيْدَه رَزِيْدَه اَنْرَا بَيَانِ مِي اَنْدَر

- 1805 ilk saña bilmek gerekdür ol ilāh kim neden kıldı seni ol pāziğāh
 tā cihāndan hiç nesne kalmadı kim anuñ mānend(i) sende olmadı
 bu senüñ cismüñ maķāmdur mu'teber mu'teber bil bilme anı muhtaşar

(X) : İbrahim (14), 7. ayet

76.a

يَسْتَلُونَكَ مَتَىٰ أَرْسِلُ مِنَ الرُّوحِ قَوْلَ الرَّوحِ بْنِ أَدَمَ (٢)

- ol ki gūyende dūrūr ādem gibi dīmek işitmekdür anuḡ manşabı
 dopraḡın dirḡūr didi 'azrāyile dir(i) kıldı haḡ anı nefhāyile
 nefhayı ol topraḡa cān eyledi anuḡıḡūn 'ilm ü hikmet söyledi
 (XX) قَوْلُنَا رَبِّهِ بْنِ أَدَمَ
- ol ki cūyende dūrūr hemḡūn melek zīr-i pā oldı bulara mūh felek
 1840 dopraḡın kudret elile ol celīl cem' kıldı kudretin aḡa delīl
 (XXX) قَوْلُهُ وَالْأَرْضِ جَمِيعًا تَبَشُّرًا
- rūḡ-ı kudsı bunlara cān eyledi hażretin hem aḡa seyrān eyledi
 (XXXX) قَوْلُهُ وَإِنَّا بِرُوحِ الْقُدُسِ
- uḡbu dōrt nesne saḡa kışm eyled(i) dōrdini katdı bile cism eyledi
 işid imdi her birinūḡ adını kim bilcesin usbu sözüḡ dādını
 cism içinde dutd(ı) dōrdi dōrt maḡām anuḡıla bu beden oldı tamām
 1845 ger saḡa rüyendedür uḡbu ayah tā aḡa deḡin ki olmasdur dū ḡāḡ
 eyle san iki direk durmaḡ durur bu şūret evini götürmişdürür

76.b

قَوْلُهُ وَاللَّهِ أَنْبَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا (XXXXXX)

- hem ayakdaa yukaru pūst u şikem neydüḡin dinlerisenḡ eydivirem
 bu şikem pūyendedür hayvān gibi yimek içmekdür anuḡ manşabı
 (XXXXXX) قَوْلُهُ تَعَالَىٰ رَبِّيَا كَلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ
- şehvet ü hırş u hevesdür pişesi yokdurur ayruḡ anuḡ endiḡesi
 1850 ḡūn şikemden geḡd(i) ḡör uḡbu sine neye beḡzer dirliḡi vü ḡūsane
 dile deḡin bu sine gūyendedür anuḡıḡūn 'ilm ü hikmet andadur
 (XXXXXX) قَوْلُهُ تَعَالَىٰ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ
- zīra kim olmaḡ durur ādem-şifāt söyledüḡi cümle 'ilm ü ma'rifet
 zikr ü tesbīḡ ü temāḡādur işi ādemīnūḡ pes daḡı nedür işi
 sineden söz ḡūn kopar kopar dile dil anı ma'lūm kalur kıldan kıla
 1855 ādemī bu sözile oldı ḡerīf söz içinde hāşa kim olsa zarīf
 ḡūnk(i) dilden geḡd(i) menzil old(ı) baḡ pes bilūḡ cūyende mülk(i) old(ı) baḡ
 şol firışteler gibi kim dem-be-dem ḡāḡ ururlar ḡōḡde ḡeḡ yırde ḡadem
 yırde ḡōḡde neki varsa seyr ider bir işit kim seyr içinde ol nider

- (X) : İsra (17), 85. ayet
 (XX) : Tahrim (66), 12. ayet
 (XXX) : Zümer (39), 67. ayet
 (XXXX) : Bakara (2), 57. ayet
 (XXXXX) : anah (71), 17. ayet
 (XXXXXX) : Muhammed (47), 12. ayet
 (XXXXXXX) : Maide (5), 67. ayet

77.a

- (X) *قوله تعالى نبتغنون في خلق السموات والأرض*
neki varsa cümlesin ister bulur dirligi cüyendenüq böyle olur
1860 uşbu dört nesne ki eydildi 'ayān ma'lūm oldı dirligi bellü beyān
görelüm biz bunların ölümi nice diñle imdi eydeyim uçdan uca
ol ki rüyende dūrür doprağına daş firiştehler getürmişler anı
şuy(1) cān virmişid(i) Allah aña işid uşbu hikmeti batğıl taça
yine cānın ol firiştehler alur kur'ān içre āyeti böyle gelür
- (XX) *قوله تعالى الذين تشوقيتهم الملائكة سلبين*
1865 ol biri püyende kim öğden şoña vaşfına şerh eyleyüp eyitdüm saña
kim resüller toprağın dürmişidi Allah emrinden cānın virmişid(i)
yine bunlar alur anuñ cānını nazma gelmez kim diyem kur'ānını
- (XXX) *قوله تعالى إذا جاز أحدكم الموت تركناه له ولدا*
ol biri güyende kim eyitdümidi vaşf-ı hālin cümle şerh itdümidi
gol kim emr olmışid(1) 'azrāyile kim anuñ toprağına hāzır kıla
1870 nefhadan cān virmişidi haq aña eyitdümidi bunları cümle saña

77.b

- yine 'azrāyil dūrür cānın alan kur'ān eydür sözi dutma yalan
(XXXX) *قوله تعالى قل يترقب لكم تلك الموت الذي ذل بكم*
geldük ol cüyendenüq aşvālini didümidi saña cümle hālini
kim anuñ toprağına ol pāğışāh gendü cem' eylemişid(i) ol ilāh
rūh-ı kudsi hem bulara cān virür nūh felek uçdan uca seyrān virür
1875 yine cānın bunların Allah alur bu söze kur'ānda hem āyet gelür
- (XXXXX) *قوله تعالى الله يتروني الأنهار من تحتها*
anların kim cānın Allah alur eyle bil kaatre girü deryā olur
ayruğ aña kaatre olmağ olmaya eyle dirlük buld(1) ol hiç ölmeye
ma'lūm oldı bu vücūd birin birin eyitdük ol cevherlerinüñ yirlü yirin
sābit oldı kamusu āyātıla şerh ü taqrir ü beyān kıldan kıla
1880 illā ol ma'nī ki vardur gizlödür dile gelmez ol göñüle yazludur
her kimesne kim göñülde yol bula ol göñül genc-hanesini ol bula
i huzāyā 'aşıqı bu maniden bir nefes bir dem ayırma anı sen
dinleyenüñ göñline rahmēt birağ bunlara göstermegil hicr ü firāğ

(X) : Aliimran (3), 191. ayet

(XX) : Nahl (16), 32. ayet

(XXX) : En'am (6), 21. ayet

(XXXX) : Secde (32), 11. ayet

(XXXXX) : Zümer (39), 42. ayet

1870. vezin bozuk.

1878. vezin bozuk.

dōstların yüzü şuyîqûn î kerîm

biz(i) bizden istemegil î rahîm

داستان روزی از باب چنانچه در شهر این آیه که در
 (X) حَدِّدَ السِّبْطِ وَالْحَبَابِ بِرَأْسِكَ كَلِمَاتٍ كَثِيرًا فِي
 مَنْشُورِ زَوْرَنَارِ بِجِهَاتِ مَنْشُورِ زَوْرَنَارِ بِجِهَاتِ مَنْشُورِ
 اَعْمَارِ آدَمِي رَاهِزَنْدَرِ آدَمِي سَلَامَةِ السُّوْنِ مَنْشُورِ زَوْرَنَارِ
 وَ اَعْمَارِ آدَمِي رَاهِزَنْدَرِ آدَمِي

1885 î cihānda 'ilm ü 'ibret isteyen

aç gözün bir dem bu gafletten uyan

gör ki 'âlem toptolu 'ibret dürür

her neye bakarsan hikmet dürür

dek gönül birle göresi göz gerek

görene ma'lûm olur ne söz gerek

anların kim gözünü açd(1) celîl

kamu nesne aya âyât u delîl

kanda kim baksa okır andan sabak

açugısa gözlerün sen dahı bak

1890 yoksa ger bakup gözün görmezise

fikir idüp 'akluñ aya irmezise

düt kulağın ol ulular sözine

kim bilesin dilagi ne söz(i) ne

söz içinde ma'lûm ola iş nedür

diğle imdi eydeyim kim nitedür

hak yaratdı kudretinden dünyeyi

hem yaratdı dünyâda günü ayı

78.b

ay u güneş toğmaq uyaqmağıla

gün hisâbı aya varur ayıla

1895 yıl geçer 'ömri yala harca sürer

niçe uzun yaşlar ucına irer

şimd(i) höz çok yağan seksen yaşar

toğsana irerise 'aklı şaşar

pes 'ömür yigregi seksen yaş olur

kim 'akıl anda bile yoldağ olur

uşbu seksen yaş kim eyitdüm hâlini

ne kadardur eydeyim ahvâlini

sekseni gelmiş dürür bil yıl gibi

bir yıl içinde düşüpdür tertibi

1900 bilmeyen bu tertibi hayvân durur

ger niçe kim şüreti insân durur

tertibile düzmüş Allah her işi

nideyim bilmezise degme gişi

(XX) قَوْلُ تَمَائِي وَ رَجُلٍ شَرِيحٍ عَطَانَاهُ تَفْصِيحًا

işid imdi eydeyim aşlıyıla

görseğe bir yıl(1) dört faşlıyıla

degme faşluñ ad(1) vardır başına

diğle imdi ad(1) nedür iş(i) ne

evveli gelmiş dürür faş-ı bahâr

mu'tedildür anda bu leyl (ü) nehâr

1905 ol zaman cümle cihân gülçek olur

yir yüzü levn-â-levn çiçek olur

kamu nesne biter anda uzanur

dürlü dürlü renklerle bezenür

açılır ferî ve artar kuvveti

böyle olur yaz gününün hey'eti

(X) : İsrâ (17), 12. ayet

(XX) : Bu şekliyle böyle bir ayet yoktur.

1870. vezin bozuk.

79.a

ol bahâr üç ay içinde hatm olur
 anuñ içinde dañı gör nedür iş
 1910 ol zamânda bu hava geñ germ olur
 ol nebâtlar kim biter haddi yiter
 illâ ol mevsimde yemiş ulalur
 neki ni'met varısa görnür göze
 yay güninüñ böyle olur hâleti
 1915 sürer üç ay ol dañı gendü isin
 anuñ ardınca bu gez pâyız gelür
 gör bu gez pâyız içinde iş nedür
 ol zamânda hâşıl olur cümle iş
 neki ni'met varısa bellü beyân
 1920 ni'mete batmış olur her bir maķâm
 ol geñer ardınca bu gez kış irer
 şol bezenmiş bağ u bağça bozılır

ol geñer ardınca tâbistân gelür
 nice gelür renk ü hâl (u) perveris
 niçe hâmlar göynülüben nerm olur
 çiçeği ve yaprağı kaddi yiter
 az iken her nesne artar bolalür
 düzilüp cilve urur karşı bize
 zîra eyle tertîb olmuş âleti
 kıl niçe dürmeyiser haķ yumışın
 uşbu sözler 'âkile câyız gelür
 diñle imdi kim hikâyet nitedür
 hâmlar gider göynülür cümle yemiş
 gizli kalmar kamusi görnür 'ayân
 ol dañı üç ay olur göyle müdâm
 cümle dürlü nesneye teşviş irer
 niçe varlık anda yoğa yazılır

79.b

şol elif gib(i) duran doğru nebât
 karapuluk öğüş olur aydın az
 1925 asıdan anda sovuķ artuğ olur
 ne ekerseñ bitüben gelmez işe
 illâ bir iş var kim anda hoş olur
 kiler ü anbar u çardâklar tola
 yaraşur tâ'at u şohbet ol zamân
 1930 kimse kim yazın yaşıl yaprak seve
 güz gelicek nesne girmez eline
 her ki yazın ni'mete bünyâd ura
 güzün oldur ol zahîre bağlayan
 niçeler ol gişiye muhtâc ola
 1935 imd(i) sen gendüzüñe gelseñ gerek
 bir yılük faslı ki dört serhiyile
 ol senün seksen yaşuñ benzer şuşa

ik(i) bükülüben olur dal-sıfat
 zîra kim gün kısa olur şeb zîrâz
 gün yüzün her dem bulat örter olur
 uşbu hâli virmiş Allah ol kışa
 ger niçe kim bağ u bağça boş olur
 aña karşı issinün beñzi güle
 girtü bilgil bu sözi dutma gümân
 yay güninde yaylayu gölge kova
 görnüdür kim kışın anuñ hâl(i) ne
 yay güninde güneşe karşı tura
 kış içinde hoş biyiğin yağlayan
 ol tok er bu cümle 'âlem aç ola
 bu meşeldür kim didüm bilseñ gerek
 takrîr idüm ben saña kıldan kıla
 işid imdi eydeyim öğden şuşa

80.a

uşbu seksen yıl dañı dört faşl olur
 her birinün şerhini eydem 'ayān
 1940 fasl-ı evvel kim yigirm(i) yıl durur
 ol üç ayda neki 'ālemdede olur
 görseñe şüret biter boy uzanur
 ne işidürse gişi anı dutar
 boy süñügün artar u ilik tolar
 1945 bu yigirm(i) yıl süret böyle olur
 geçd(i) anda geldi yigirm(i) dañı
 bu yigirm(i) yıl dañı gör nicedür
 şüret anda kāyim ü muhkem olur
 gizlü kalmaz san'at u feth u cüd
 1950 ādemīnün iç(i) taşı bay olur
 'işret ü şāzi vu kuvvet cer olur
 bu beden kırka degin böyle gider

degme faşlına yigirm(i) yıl gelür
 dinle imdi nicedür bellü beyān
 şol yazuñ üç aya mukābil dūrür
 cisme bu yigirm(i) yılda ol gelür
 et tolar u renk gelür yüz bezenür
 nitekim yazın düşen şundağ biter
 fer ü şāzi açılır beñzi güler
 anuñiçün yaza mukābil gelür
 imd(i) gel anuñ dañı 'ilmin okı
 işid imdi kim hikāyet nitedür
 hōş faşıl hōş mevsüm ü hōş dem olur
 hōş ganīmet alur ol dem bu vücūd
 eyle şan kim yıl içinde yay olur
 zira kim kırk yaş ulu menzil olur
 çünk(i) kırkıdan geçd(i) bu rez gör nider

80.b

çünk(i) kırkıdan geçd(i) gitd(i) altmışa
 anuñ içinde dañı gör hāl nice
 1955 cümle iş andan dutar hadd u karar
 'aql(ı) kāmīl rāy(ı) muhkem māl(ı) çok
 muhkem olur ol zamān 'aql u bilü
 neki gevner varısa bellü beyān
 her bir a'za bir hüner issi olur
 1960 nite kim şol güz güninde hāş u 'ām
 ol zamānda ādemī böyle olur
 geçd(i) altmışdan çü vardı seksene
 görseñe kim dürlü cevher dökülür
 a'zālardan gider ol dürlü hüner
 1965 şussa vu teşviş ü kaygu ol zamān
 cüd u şefkat 'ışk-bāzi kim ölür
 nitekim kışuñ dūni artukdurur

ol yigirmi yıl dañı düşd(i) işe
 dinle imdi eydeyim uçdan uça
 şüret olmaz her bir işde pāyidār
 dutmuş olur giş(i) andan var u yok
 'ilm-i hikmet cān göñül olmuş tolu
 gizlü kalmaz cümlesi görnür 'ayān
 kırkıdan altmışa degin böyle olur
 ni'mete batmış olur her bir makām
 çün geçer ol dem işit kim ne gelür
 anda dirlik kış degül midür ya ne
 saç u sakal eğerur bil. bükülür
 şüretün şekli azar rengi döner
 şāzılıktan artuk olur bī-gümān
 ma'de içinde sovuğ muhkem olur
 aydınından karañısı çokdurur

81.a

yığmış olur ıssıyı ol zemherir
 kocalık bilün şuna mænend olur
 1970 kimse kim oğlaniken oyn kova
 kethuzā oldu vu dünyā ged ider
 oğlaniken mektebe meşgûl olan
 kethuzâlıkda düşer ol şohbete
 mün'im olır ma'nide ol kimseler
 1975 hem 'akıl çartaqları hikmet tolu
 yohsa ol dermānde mahrûm kald(1) bil
 bu hikāyet uş tamām oldu tamām
 hālini böyle gören olur veli
 ol ki seksen yacadı gâfletile
 1980 toğmaduğa say anı kim var diğle
 âdemî oldur bile gendüzini
 'aşılun çânı fidi olsun aña

şuna beşzer âdemî çün kim kararır
 anuñçün hâlleri beşdeş gelür
 çün yigit ola yimek içmek seve
 kocalıcağ tañır(1) anı red ider
 yigidiken tevbe vü tâ'at kılan
 kocalıcağ lâyıq olur rahmete
 ma'rifetden tolu andan biñ hüner
 kocalar şunuñla olur ulu
 dir(i) dimeñ kaçanısa öld(i) bil
 kamu 'ömrün bir yıla geldi tamām
 bir yıl içinde görür, seksen yılı
 eyle şankim gelmedi bu menzile
 çün bu dāniş anuñla yār degül
 hāzrete dutmış ola ol yüzini
 andan ayru olmasun öğden çoña

81.b

bu temennây(1) çalap kalsun kabûl

diğleyenün hâceti olsun kabûl

دایستان پیغام از باب پیغام
 که از کتب قدیم پیغام برتقدیر
 از دست پیغام برتقدیر
 از دست پیغام برتقدیر

(X)

قسم دهم را بگفت و گویید
 اولیاء الله لا خوف علیهم و لا یسألون
 حساباً از دست پیغام برتقدیر

(XX)

را بگفتند پس گفت که حقیم الله علی
 قلوبهم و لا یسألون حساباً از دست پیغام
 برتقدیر

(XXX)

bir 'aceb hikmet sösl' geldi yine
 1985 anların kim girçek isti'dād(1) var
 anların kim cevheri kâbil degül
 'âkil oldur iş(i) aňlap işleye
 nitekim hikmetde söz gelmiş dūrür
 dūr şadefde didiler ahüda nâf
 1990 cahile rebh itmeğil hâşıl degül

hoş öğüdüdür 'aşkıla diğleyene
 ulular öğüdine istād(1) var
 bir öğüt virüriseñ kalmaz kabûl
 ne nedense anı andan isteye
 piş-kademlerden bize kalmıç durur
 gönül erende olur cāhilde lâf
 zira kim cānı aña kâbil degül

(X) : İsra (17), 70. ayet

(XX) : Yûnus (10), 62. ayet.

(XXX) : Bakara (2), 7. ayet

1962. A.Ş. 'ıssı olur', Tüb, 'ıssıyı ol'

دَلُّ زَمْرَانِ طَالِبٌ زِنَادَانِ لَا فِ

- bu öğüt mü'minlere devlet dürür
uşbu sözüñ tanuğın eydem saña
dört bölük mañluk yaratdı ol ilah
yoğ(1) var eylemege kädirdür ol
1995 çün yaratdı bunları cismiyile
her birinüñ hâlini eydem 'ayân
birine virdi nübüvvet hil'âtin
birine virdi vilâyet tahtını.
birisin imânıla yâr eyledi
2000 birinüñ göğline mühr urd(1) çalap
(X) قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِنَّمَا أَنزَلْنَا الْقُرْآنَ بِاللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ
ol bölük kim rahmet oldı hönlar(1)
enbiyâdur ol bölük bu dünyede
bunlara peygâm geldi tanğrıdan

أَزْ سَدَقَ دَرَطَلَبُ زِ آخِرَاتِنَا

- yohsa ol münkiirlere miñnet dürür
işid imdi nicedür öñden soña
kamusa kuldur u gendü pāzişāh
kanda kim isteriseñ hāzırdur ol
ma'lüm oldı her biri ismiyile
diñle imdi nicedür bellü beyân
kamulardan yüce kıldı devletin
urd(1) göñüllerde ikrār rañtını
anuñiçün dilde ikrār eyledi
kılasarâdur bunlara katı 'azâb
قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِنَّمَا أَنزَلْنَا الْقُرْآنَ بِاللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ
ol nübüvvet hil'atidür tonları
meşhür olup her biri geld(i) ada
hem bulardur bu yolu toğru giden

82.b

- mu'cizzeyle dünyey(i) tutdı bular
2005 bir gürüñ kim vilâyet ehlidür
evliyâdur ol bölük bellü beyân
çün bular haq yolına basd(1) kadem
haq yolında gitd(i) ol girtü eren
bir gürüñ kim imândur yoldağı
2010 mü'min eydür bunlara kur'ânda haq
ne ki mürşid dirise diñler bular
mü'minüñ bañşâyışu ilhâm olur
bir gürüñ kim mühürlenmiş dürür
kâfir ü münkir münâfıkdur bular
2015 fi'l ü fitne zerç ü hîle işleri
zîra maqşüd viricidür ol çalap
uşbu dört dürlü halâyak hâli
âdem aşlı dünyede bunlar durur

- niçe men men diyeni utdı bular
şol erendür kim kerâmet ehl(i)dür
halk içinde her biri oldı 'ayân
haqdan açıld(1) bulara feth ü dem
kopdı bunlardan kerâmet bî-kerân
i'tikâd u şıdık u ikrârdur işi
mürşid öñinde oñur bunlar sabak
her işi ilhâmıla işler bular
gizlü işler göñline görnü gelür
küfr ü inkâr anda yirlenmiş dürür
bir birine hoş muvâfıkdur bular
mañrakadur ulu bañşâyışleri
irgürür her kim neye kılssa taleb
kim didüm bir bir saña ahvâlini
eyü yavuz cümle hekim vardurur

(X) : Bakara (2), 7. ayet

83.a

imd(i) pes gel bir 'acâyib ma'nî gör
 2020 ol kim eyitdüm dört bölük halk hâlini
 her nekim hak haizretinden feyz olur
 illâ gör kim her birinde ne biter
 enbiyânun mu'cizâtın arturur
 evliyâda hoş kerâmetler kopar
 2025 mü'minün hem arturur ilhâmın
 kâfir ü münkir münâfık gör nider
 nes(i) artar bunların ol feyzile
 fi'l(i) artar fitnesi hem kalblığı
 cümlesi bahşâyış ol birden dutar
 2030 nitekim şol görçlü mâyis yağmuru
 gürleyüp göz yüzine bulut açar
 şol deñiz ka'rındağ(ı) gizlü sadeñ
 ağzın açar her biri ol yağmura

nice bisler uşbu halkı mevli gör
 diñle imdi nicedür ahvâlini
 dördinün üzresine her dem gelür
 aqlayana uşbu söz ma'nî yiter
 kim anuñla uşbu yol kâyim düdür
 kim görenler kul olur haka tapar
 dâin içinde berkidür ikdâmını
 ger göremezseñ görenden sor nider
 diñle imdi eydeyim kıldan kıla
 sihrivü mekri vü hışm(ı) sarplığı
 illâ zâtında ne varsa ol biter
 kim içinde gizlüdür tañgr(ı) nürü
 yir yüzine düpdüz ol yağmur yağar
 çıkar aña karşı turur sâf sâf
 yağmur içinde turan gizlü nûra

83.b

yir içinde hem çıkar 'ifrit yılan
 2035 ol dahn ol yağmura ağzın açar
 imd(i) bir gör sen çalebuğ kudretin
 kim sadeñde dür olur yağmur suyu
 ol yılanlar kursağında zehr olur
 ikisinün aşı(ı) bir yağmur durur
 2040 hem yine ol yağmuruñ bir hikmeti
 illâ bağlarda biter dürlü çiçek
 دُرْبَانِ كِي دَر لَطَائِفِ بَلْبَشِ يَلَانِ بَيْتِ
 yine bakşağ ikisinün şuy(ı) bir
 uşbu sözde bir delil eydem yine
 diñle imdi tañgrınun birliğini
 2045 dünyede gör nitd(i) bunlar neyledi
 tañgrıdan her ne hitâb olurıdı
 ma'lûm eyleridi anı yârenlere

şol bihiştde âdeme düşmen olan
 niçe kim yağmur düşer bir bir iğer
 aqlağıl hem bu hikâyet hikmetin
 şundan eyler pâzişeh ol lü'lüy(i)
 her kim aña satarsa kahr olur
 illâ anı yir söyle döndürür
 kamu yirde düpdüz olur kuvveti
 şüre yirlerden gelen hâr u haşek
 پَارَانِ كِي دَر لَطَائِفِ بَلْبَشِ يَلَانِ بَيْتِ
 pes nedendür degme birnün hüy(ı) bir
 devlet ola uşbu söz diñleyene
 hem resülün yârıla dirliğini
 birbirini gör ki neyle toyladı
 an(ı) cânıla resül alurıdı
 karşusunda şıdkala duranlara

2020. vezin bozuk.

84.a

dördine söyleridi bir lafııla
degmesinde bir hüner artaradı
2050 her işâret kim kııuradı muştafâ
'ömerüü hem artururadı 'adlıni
yüz suyu 'osmânda hem artaradı
hem 'alîde feth artardı sehâ
her işâret kim bular görüridi
2055 kamu 'âlem ol işâret hükmine
'utbe vü şeybe ebücehl-i la'în
dahı artardı bularda kibr ü kîn
kamuya bir hüküm oluradı tağrıdan
her birinün cevherinde neyise

قوله تَكَلِّبُ اِسْمًا مِنْ شَيْءٍ اَلَا يَبْرُئُ نَجْمًا وَيَا قَوْمِ

emr (ü) nehyi neyise kııdan kııla
şol ki gendü cevherinde varadı
şıddıka artaradı sıdık u safâ
anuyıçün katı kııadı oğlına
gendü cismın(i) gendüden örteridi
gendü cânın karşı tutardı(ı) oha
hüküm(i) anuy kamuya varuradı
teslîm olup yüz ururadı bu dine
eydüridi kim zehî sıhr-i mübîn
zerk ü hîle fi'l ü fitne gün günin
kim küfr hâsıl kııuradı kim îmân
ol biterdi yavuz eger geyise

2060 pes bilüü her nesne kim aşıı degül
her ki buryâ kamagına renc yiye

84.b

كُرِّي بُرِيَا شَكَرَ تَخْوَرِي
'akıliseş câhile renc yimegil
kimse kim bisled(i) alan gencini
bu kaçdar söz ma'nî yiter 'âkıle
2065 anlaruü kim ma'nî bilmez cânları
î 'aşak sen bir yire harc it seni
dîn dahı ger harc olursa sehl ola
î huzâyâ münkirile câhile

biü ögüt virüriseş ehli degül
şanmasın kim andan ol şeker yiye

بَا نُرُومَايَه رُوْرَكَارَ تَبْرِي
yiriseş şaqra dönüp incinmegil
'akibet aldurd(ı) elden gencini
ya'nî bilen aqladı kıııdan kııla
âdemîye şaymağıl sen anlara
kim yavu kııımayasın anda dîni
illâ şol kimselere kim ehl ola
yoldaş eylome bizi bir dem bile

دَاسْتَانِ بِيچِم اَز بَابِ بَرَايَه دَاسْتَانِ رُوْرَكَارَ تَبْرِي
رُوْرَكَارَ تَبْرِي بَرَايَه دَاسْتَانِ رُوْرَكَارَ تَبْرِي
رُوْرَكَارَ تَبْرِي بَرَايَه دَاسْتَانِ رُوْرَكَارَ تَبْرِي
رُوْرَكَارَ تَبْرِي بَرَايَه دَاسْتَانِ رُوْرَكَارَ تَبْرِي
رُوْرَكَارَ تَبْرِي بَرَايَه دَاسْتَانِ رُوْرَكَارَ تَبْرِي
رُوْرَكَارَ تَبْرِي بَرَايَه دَاسْتَانِ رُوْرَكَارَ تَبْرِي
رُوْرَكَارَ تَبْرِي بَرَايَه دَاسْتَانِ رُوْرَكَارَ تَبْرِي
رُوْرَكَارَ تَبْرِي بَرَايَه دَاسْتَانِ رُوْرَكَارَ تَبْرِي

eydeyim senden şaşa vaşf u şıfat

aç kulağıñ dinle 'ilm ü ma'rifet

85.a

2070 uşbu sözden anlayasın hālūñi
 hem senūñ hālūñ saña görnūgele
 hem göresin gendū tahtūñ naķsını
 bilesin her sūretūñ hāli nedür
 dünyede dört dürlü bünyād urd(ı) haķ
 2075 gör ki bunlar her biri ne işdedür
 işid imdi her birinūñ adını
 birinūñ adın nebāt eydür kelām
 birisi hayvān durur cem'iyile
 birisi insān durur öñden soña
 2080 birinūñ adı melek bellü beyān
 dördinūñ dört dürlüdür bahşayışi
 dördini düzdi saña ayrılmasuz
 dördinūñ yirlü yirin eydem 'ayān
 ol nebāt cismūñ degül mi kim biter

bildüre bu söz saña ahvālūñi
 hem daħı sende ne var ma'lūm ola
 hem bilesin kamularūñ bahtını
 diñle imdi kim hikāyet nitedür
 aç gözūñi bunlarūñ üstine baķ
 asl(ı) nedür gendū ne adı nedür
 kim bilesin uşbu sözūñ dādını
 mecmū'ınūñ niçe kim varsa tamām
 uşbu bir sözde gelür cümle dāle
 kamusun bir lafzıla eyitdüm saña
 ol daħı bir lafzıla oldı 'ayān
 birbirine beñzemez ārıyışi
 söyle berkitdi ki hiç arılmasuz
 diñle imdi nicedür bellü beyān
 ger tamār itmeziseñ bir dem yiter

85.b

2085 ol ki hayvāndur senūñ nefsūñ düdür
 ol biri kim anuñ insāndur adı
 ol melek vaşfı ki eyitdümdi saña
 dörd(i) yoldagdur saña ayrılmaya
 degme birnūñ bir şekildür hālleri
 2090 her birinūñ hāl(i) sende var durur
 imd(i) gel sen gendüzūñi irdegil
 gör ki sen kañkasınūñ hālindesin
 kañkasınūñ cevheri gālib düdür
 bil kim oldur mertebenle menzilūñ
 2095 çün bu iş ma'lūm ola senden saña
 yohsa ger anlayamazsañ hālūñi
 gör ki beñzer mi nebāta merteben
 yāhūz insān maħfili mi maħfilūñ
 ger çalap adı senūñ zikrūñise

kim yoluñ dartar saña kuvvet vürür
 sol durur kim sende ol cāndur adı
 sol senūñ 'aķluñ durur ol görseñe
 niçe kim 'ömrūñ ola arılmaya
 bir birine beñzemez ahvālleri
 zira kim aslı senūñle yār durur
 bunlarūñ hāl(i) sende irdegil
 dirliğin āirliklenüp yolındasın
 kim seni gendüzine alıp durur
 anuñıla olıardur maħfilūñ
 günde yüz biñ gez selām benden saña
 diñle bir bir eydeyim ahvālūñi
 yohsa hayvān dirliği m(i) saña deñ
 yohsa ol mülk-i melek mi menzilūñ
 yā anuñ sun'ı senūñ fikrūñise

2079. vezin bozuk.

86.a

2100 yahû kullar hâlini anlarısan
pes melek bahşâyışidür merteben
zîra bunlar hâlihuñ zikrin kalur
ger dilerse kim kıla hâcet revâ
yohsa ger derde devâ kılmazısan
2105 anlayumazsan göñülde döneni
ger bu dirlikte olursa menzilüñ
zîra insân ol durur kim söz duta
kim resûl üzre hitâb inmişdürür

(X)

ger ulular sözini almazısa

2110 hükmile işlerisen her bir işi
zîra kim hayvân ağaç zahmıyala
hükmile buyruk tutan hayvân olur
kur'ân eydür uşbu sözünğ gayetin

dimedin hâcet revâ eylerisen
anuçün geld(i) hâlün aña den
hem bu cümle mañlukun fikrin kalur
göz açınca ingüre derde devâ
dimedin hâcet revâ kılmazısan
bar(i) dutğal söylenüben dineni
bil ki insân mansıbadur hâsilun
buyruk içinde tura göñül uta
emr içinde togru yönenmişdürür

emr-i ma'rûf neydüğün bilmezise
pes sen ol hayvan gibisin i gişi
yük götürüben gider ilden ile
belk(i) hayvandan dañı giri kalur
ger inanmazsan baña gör âyetin

تَوَلَّوْا نَعْمَایَ مَا سَتَّیْمُ كَمَا أَمْرَتْ

86.b

(XX)

تَوَلَّوْا نَعْمَایَ اَدْلَکَ کَالَا نَسَامِ بَلْ لَمْ اَضَلْ

vây eger böyle dañı olmazısan

2115 pes haqîkat sendegi bu cism ü zât
kaçan olsa yanmağdur bunun işi
yohsa sen dañı düşesin tamuya
belki senden yigrek ola ol nebât
ol gişi kim hayr(i) degmez kimseye

اَزْ اَدْبِیْ یَهْ کِهْ دَرُ رَسَدْتِیْ نِیْسَتْ

2120 uş bu sözünğ takriri oldı tamâm
ma'lûm oldı her vücudunğ asl(i) ne
gör senünğ aşlunğ dañı kanğısıdur
ol melek hulğın dutarsan mutlakâ
yâhûğ insân dirliğise dirliğün
2125 yohsa ol hayvân hüsısa hû saña
vây eger dutduğısa hulğ-ı nebât

hükmile hem hâşıla gelmezisen
şöyledür kim tağda bitmişdür nebât
gör şuna benzemezil sen i gişi
uşbu sözler hoş öğütdür kamuya
kim dege andan bize bir menfa'ât
taş u ağaç yig gele andan eye
سَنَکِیْ وَکِیْفِیْ کِهْ دَرُ رَسَدْتِیْ قَسَتْ
şerhi birle ma'lûm oldı her mağâm
nice döner her birisi aşlına
sendegi hû kanğısınunğ hüsıdur
'akıbet peyvest olasan ol haqa
ol erenlerle birige birliğün
âdemiken hayvân olduñ pü saña
çün ölesin ummağıl ayruk hayât.

(X) : Hud (11), 112. ayet, Şura (42), 15. ayet

(XX) : A'raf (7), 179. ayet

87.a

î huzâyâ 'aşıka sen kıl yara
tevfikın artur kamu dinleyenün
cümle egsüklügümüzle î kerîm

kim bu halka bildüre bu sözleri
dinleyüp söz ma'nisin saqlayanuñ
rahmetünden ayru dutma î rahîm

دایمان ششم از باب چهارم در بیان آنکه وجود انسان
بر مثال شهرت است و در آنجا که حاجت بنامه دوران است
حکم آنکه حکم شده بر این شهر را چهار دروازه کشاده چنانکه
تمامش آفریدگار از دو دروازه دخول می کند و از دو دروازه
خروج اما مؤمن و منافق در دخول مساوی اند و در خروج نه انرا بیان یلدر

2130 bir 'aceb hikmet diyeyim nazmıla
kim bu hikmet sır viriser cânuña
hem bu hikmetden bilesin hâlünî
bilesin mü'min münâfık neyimîş
ışid imdi nicedür eydem 'ayân

şerh ü takrîr ü beyân kıldan kıla
cân içinde küt ola imânıña
aqlada bu söz senün ahvâlünî
dünyede dirlikleri niceyimîş
kim bilesin bu işi bellü beyân

2135 âdemide dört kapu var reh-güzer

yir ü gög ehli gelür andan geçer

87.b

eyle şan dü deri kârvân-serây
yir ü gög deşme biri bir il gibi
yol üzre bu şüret bir şehr ulu
şehr içinde var durur bir tahtıgah

kârvân durmaz geçer yıl on iki ay.
orta yirde âdemî bir yol gibi
kim gelür andan geçer uslu delü
hâkim ol taht üstine hük-m-i ilâh

2140 cân anuñ mülki göñül genc-hânesi
bu şüret şehri maşkâmdur mu'teber
bu şehrde dört kapu vardur 'ayân
birisi gözdür biri kulakdurur
nîk ü bed cümle gelür andan geçer

'aql keyyâli fehm peymânesi
ger niçekim görinürse muhtaşar
adlu adıla diyem bellü beyân
birisi dildür biri barmakdurur
'aql öñinden 'arz olur cândan geçer

2145 kimisi gözden girür elden çıkar
zîra göz gördüğün el eyler olur
göz alur naqşı virür cân mülkine
kulak alur söz(i) virür göñüle
pes bilün gözden giren elden çıkar

kimikulakdan girür dilden çıkar
kulag işidür ü dil söyler olur
el çıkarur yine cihân mülkine
yine göñülden gelür ol söz dile
hem bu kulakdan giren dilden çıkar

2150 zîra 'âlem dün ü gün devrândadur

geh şüretde geh göñülde cândadur

88.a

çevrinüdüdür durmadan dölâb gibi
her şüret hâllü hâlinece mansıbın
geldük ol mü'min münâfık hâline
görmek işitmekde bunlar nicedür
2155 dinle imdi eydeyim şerhiyile
görmek işitmekde bunlar fark(1) yok
ne ki mü'min görürise dünyede
illâ mü'min hayr işler şerr(i) yok
zîra mü'min çün görür hayrı olur
2160 cümle elinden çıkar ol iş anuğ
(X) *أُولَئِكَ يَسْمَعُونَ يَا مَعْشَرَ الْمُؤْمِنِينَ*
ol münâfık dağı hem hayrı görür
illâ göyner kusağında yoğ olur
yavuz işi görür ol mü'min dağı

değir andan her vücuda mansıbı
alur andan her birisi lâyıkın
gör bularuğ dirliği ne hâl(i) ne
işlemekde söylemekde nitedür
kim bilesin bu işi kıldan kıla
işlemekde söylemekde fark(1) çok
hem münâfık görür anı î dede
ol münâfık hayr kılmaz şerr(i) çok
kusağında bir eyü iş biğ olur
ol sebebden yol(1) hakdur mü'minüğ
gördüğü iş cümle göğline gelür
anuğün gelmez elinden kalur
hem görür nâ-hakk(1) hem görür hakı

88.b

ol ki hakdur işlenür hâşıl olur
2165 göz yolın eyitdüm nite varda ele
kim tuyasın bu sözüğ ma'nisini
söz kulağdan iner otrur göğüle
eyü yavuz her niçe kim söz olur
ne ki dil söylerse kulağ işidür
2170 söz işitmekde bu cümle hâş u 'âm
illâ girü söylemekde seçilür
küfr ü imân degmesi bir söz dürür
illâ mü'min küfr(i) kat' eyler yağar
(XX) *أُولَئِكَ يَسْمَعُونَ يَا مَعْشَرَ الْمُؤْمِنِينَ*
ol münâfıklar dağı işidür âhîr
2175 kulağından girür âhîr göğline
illâ küfre gör nice rağbet ider
bir(i) biğ olur dilinden saçılur

ol ki nâ-hakdur kalur bâtil olur
ger kulağ dağı nice varur dile
hem bilesin ayruğı vı hem seni
yine göğülden gelür cümle dile
kulağ işitmekde cümle dür olur
zîra işitmek kulağuş işidür
fark(1) yok ulu giği birdür tamâm
kimde ne gizlüyise ol açılır
bu kulağdan cümle göğüle girür
bir(i) biğ olur imân dilden çıkar
kim bu mü'minler nice tesbih okır
lik(i) biğden bir(i) gelmez diline
çünk(i) küfri işidür gör kim nider
bu işile ol münâfık seçilür

(X) : Tevbe (9), 71. ayet (*يَا مَعْشَرَ الْمُؤْمِنِينَ*) eksik

(XX) : Tevbe (9), 124. ayet (*يَا مَعْشَرَ الْمُؤْمِنِينَ*) eksik

89.a

	(X) قَوْلُهُ تَطَائِبُ نَاعَتِهِمْ نَفَاتًا نِي تَلَوْنَهُمْ إِلَيَّ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ بِمَا أَخْلَقُوا اللَّهَ ...	
pes bilün görmekte bu kamu işi	illā girü işlemekte fark(1) var	2180 hem bu sözde bir dürür cümle kulak söylemekte seçilür küfr ü iman söz işidende degül dutandadır giş(i) oldur kim elinden iş çıkar İ 'aşık sen ol işi başarana
2185 kim dilerseñ maqsūduna iresin	İ huzâyā doğru yoldan ırmağıl	fark(1) yok düpdüz dürür her bir giş: kim neyi severise anı kovar söz işitmekte kulağa dutma dak girtü bilgil bu sözi bellü beyān tohm ekilende degül bitendedür yoħsa bu göz kanda olursa bakar kurban eyle sen(i) ol yol varana bī-hicāb ol dōst yüzini göresin dōstlaruñdan sen bizi ayırmağıl

	لَيْسَ فِي زِيَادَةٍ تَحْرِيفٌ وَبَدِيحٌ أَنْتَ أَزْ أَنْتَ دَرِيئًا يَأْدُ كَرْدَهُ أَنْتَ سَيِّئٌ فَجِئْتَ أَنْ أَقَامَ السُّؤَالَ يَسْئَلُ كُنْدَكَ أَنْتَ نَائِلِقَهُ ذَرُّ وَجُودٍ كَمَا أَنْتَ دَائِلٌ وَجُودٍ يَا تَخَارِجُ وَجُودٍ أَنْتَ وَيَا عَمَائِرُ وَيَا رُوحَ أَنْتَ وَبَيَانَ أَنْ بَرَزْتَ وَجَلْمَتَهُ ...	
İ cihānuñ müşkilin hāl eyleyen	dün ü gündüz 'ilm ü hikmet söyleyen	

89.b

ben daħı bir müşkilüm var şorayım	her nese kim giş(i) anı bilmeye	2190 müşkilü olan giş(i) şormaya mı gerçi küsteħlıkdur illā şoraram geldük imdi sözümüñ söyleyelüm görelüm söz ma'nisi kanca gider imtiħān birle degüldür bu su'al	hāl iderseñ şükrāne cān vireyim ger şorarsan bilene 'ayb olmaya şekkeriğün kāmışı şormaya mı gūn su'alde ma'nī vardur görürem bu sözi kanca varur şoylayalum degme göz görmez 'azım ince gider ihtiyācdan hem degüldür uşbu hāl maqsūd oldur kim giş(i) hālın bile hāl içinde şordugum aħvāl nedür cism içinde gendüzini bulana eyledi kim kāyim oldı bu beden dörd(i) bir yirde bu cism oldı bile cism anuğla dir(i) oldı bī-gümān nef(s)i daħı yile kōldaş eyledi kim bu cism anuğla dāyim dürür
2195 illā bir 'ışk mevcidür geldi dile işid imdi eydeyim kim hāl nedür gendü hālüm şoraram hāl bilene zīra bu cism(i) çalap dōrt nesneden od(1) şuyı toprağı katdı yile	2200 gendü emrinden bu cism(e) vird(i) cān 'aql(1) hem ol cāna yoldaş eyledi degme birsi bir işe kāyim dürür		

(X) : Tevbe (9), 77. ayet

90.a

- eyit bularda kankısıdur âdemî
kankısıdur hak öğüp söyledügi
(X) *قَوْلُ تَعَالَى وَنُقِرْ لِرَبِّنَا نَبِيًّا*
- 2205 gözlerem ben âdemînüñ cismini
bilmedüm kim cânımdur yâ 'aql u nefis
kankısı giderise bu cism ölür
pes bularuñ şöbetinde kimdür ol
pes bular her birisi yumışğıdur
- 2210 iş biticek tağılısar her biri
girü bunlar cümle varur aşlına
yıl yıla karışısar hem od oda
nefis olur hōz ortada bellü beyân
(XX) *قَوْلُ تَعَالَى نَسِيًّا دَائِمًا كَالْمَاءِ*
- kan(1) gol kim ben fulânem diridi
2215 kanca vardı kanı ol göster başa
- kim anuñladur mükerremlik demi
şol firiştelere sücüd eyledügi
bulmazam cism içinde hışmını
ya su mı toprak mı od mı yâ nefes
bâtil olur iş (ü) ev işüz qalır
kim bu evde mutlakâ hâkindür ol
iş buyuran kan(1) bunlar işçidür
nire varur görnüdür yirlü yiri
doprağı toprağa şu şuya yine
'aql u cân dergâha gider î dede
kan(1) ol alın açup benven diyen
dürlü ni'metler cihânda yiridi
uşbu sözdür ol ki ben şordum şağa

90.b

- eyit başa kancaru vardı kanı ol
şol gişidür şordugum ben şol gişi
'aqla 'aqlum cânâ cânım diridi
'aql u cân u nefis ü ten old(1) cüzâ
- 2220 'aqlıla mı vard(1) yohsa cânıla
yohsa ol bunlardan ayruk başına
şunu bilendür ki bildi gendüyi
قَوْلُ تَعَالَى مَنْ حَرَّمَ فَنَاءَ فَتَدْرِكُونَ رَجَبًا
- gendüzin bilmeyene da'vi harâm
gendüzin bilen bilür kim neyidi
2225 hem bu mülke neyişün geld(i) bilür
yine bu mülkden gidicek ol gişi
şol gişi kim göndüzin kimdür bilür
hem dilerse irgüre kalmaşları
ol gişiye kul olan mağbün degül
- şun(1) bilendür ki bild(i) anı ol
kim benümdür diridi cümle işi
nefse hem cisme benümdür diridi
kanca vardı ortadan ol kethüzâ
nefsile mi kald(1) yohsa kanıla
gişi midür kim hakemdür işine
gendüyi bildi vü buldı tanğrıyı
ne şuyam ben ol gişiden ne şoram
uşbu mülke gelmedin kandayıdı
Allah anı na işe şaldı bilür
hem bilür kim ne ola gendü işi
ol haqıkat menzile irmiş olur
isâ gib(i) dirgüre ölmüşleri
dek bizi ol kullığa kalsun kabul

(X) : İsra (17), 70. ayet

(XX) : Aliimran (3), 185. ayet, Enbiya (21) 35. ayet, Ankebut (29), 57. ayet

2203. vezin bozuk

2216. vezin bozuk

91.a

- 2230 'āşıkun cānı fidī olsun aña
bu temāşāyı kabūl kılsun celīl
ī huzāyā tevfiķun ayırmağal
hem dañı bu dinleyen 'āşıklarun
- andan ayru olmasun öñden şoña
dinleyenler olmasun hūr u zelīl
hazretünden sen bizi hiç ırmağal
şıdķın artur yā ilāhā bunlarun
- (X) دَاسِنَانِ قَتْمٌ اَزْ بَابِ پَهَارِمْ كِکَايَتِ دَرِ تَشْرِيرِ اَيْنِ اَيْتِ كِهْ تَوَلَّهْ دَحَايِي
مَنْتَلِ الْبَيْتِ الَّذِي رُوِيَ الْمَتْفُوتِ فِيهَا اَنْهَارُ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ اَرَبِيْنِ الْاَرَبِيَّةِ بِرَاثِكِ
خَالِقِ اِنْسَانِ پَيْشِ اَزْ تَخْلِيْقِ اِبْدَانِ جِنَانِ رَا دَرِ مَقَابَلِكِ جِنَانِ اَشْرِيْدِ اَسْتِ
كِرْ دَجْنَتِ الْقَلْبِ اِلْشَارَتِ اَزْ اَنْ پَهَارِمْ جَوْبَتِ كِهْ دَرِ جِنَانِ رَوَانِ كَرَمِ اَسْتِ
دَرِ جِنَانِ بِيَانَدَرِ اَنْ رَوَانِ سَاخْتِهْ اَسْتِ اَزْ اَنْكِ اَوْلَا الْاَبْصَارِ رَوْدِ
اِسْرُوْرِ جِنَانِ كَنْدَرَنْدِ رَا اَزْ اَنْ پَهَارِمْ جَوْبِ يِ اَسْتِ اَسْتِ
- eydiserem yine bir hōş vaşf-ı hāl
2235 hem teferrücdür 'ārifler gözine
hem ulular göñlinde şerhi dūrür
hem mukābildür göñül ol uçmağa
'ālemün göñlidür uçmak gögsi gög
- hōş hikāyetdür laţif ü hōş mişāl
hem temāşādür erenler özine
hem ol uçmak ehlinün medhi dūrür
belki yigdür bakma hūri koçmağa
'ālemi ko uçmağ(ı) ko göñl(i) ög

91.b

- göñli haķ gendü öziçün eyledi
2240 uçmağı ev eyledi mü'minlere
nekim uçmağdadur ol göñülde var
dinle imdi eydeyim ol uçmağı
kim nice akar bile karışmadın
bir(i) şudur bir(i) süddür bir(i) bāl
- istesenler ben(i) göñülde didi
hūri koçdurmağičün mü'min ere
'ışıklıla diğleriseñ eydem ne var
uçmağ içinde akan dört ırmağı
ışid imdi eydeyim bir bir adın
birisi hamr u likin hōş helāl
- (XX) تَوَلَّهْ فِيهَا الْاَنْهَارُ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ اَرَبِيْنِ الْاَرَبِيَّةِ كِهْ تَوَلَّهْ دَحَايِي
2245 uçmağ içinde akar dördi bile
taht u tãc u hulle vü hūr u kuşur
nūr tabaķlar tol(u) dūrlü yiyesi
hem dañı dizār göster de çalap
inşāallah rūzi kıla kıllara
- dördini mü'minlere virdi bile
ķamusa mü'miniçün hāzır durur
kim bu mü'minler varuban yiyesi
ol ümize haķ kıllur dün gün taleb
ol dūkenmez hōn(ı) bu yoksullara
- 2250 imd(i) gel gırlüm göñül uçmağına
bir işit nedür bu uçmak hūrisi
hem didüm dört ırmağ ol uçmağda var
- lāyıkısañ hūrisin koçmağına
yüz biñ uçmak biñ(i) deñiz birisi
dāyimā egsilmedin andan akar

(X) : Muhammed (47), 15. ayet

(XX) : Muhammed (47), 15. ayet

92.a

bu gönülde akar ol dördi bile
anda bir ırmağ şudur bunda seyr
2255 anda bir(i) hamr u bunda ma'rifet
anda bir ırmağ süddür bunda 'ilm
çün gönül hiç şeksüzün uçmağdurur
uş gönülde akadur dördi bile
ilk gönülde hak anı nağş eyledi
2260 ikisin rüz eyledi dervise hak
ikisin hön eyledi 'ilm ehline
imd(i) gör kankasıdur dervişlerin
ol hakimdür ne neye lâyık bilür
vird(i) seyri ma'rifetle bunlara
2265 seyr iderler cänıla döst evine
can varuban gördiğün dil söyleye

diğle imdi eydeyim kıldan kıla
kim ne mescid kor ne meyhane ne deyr
kim bu cänı serhös eyler mey-şifat
ol biri kim anda baldur bunda hilm
pes bular her bir(i) bir ırmağdurur
uşbular kim adları geldi dile
dönd(i) bu döstlerine bağş eyledi
'ışk odından sühte vü dil-rişe çak
tā anuğla kayim ola bu dine
şol çalap 'ışkıyla dil-rişlerin
olmışı oldacıya bayık bilür
leyli 'ışkından yanan mecnünlara
anda varan ağlamaya avına
ma'rifetle bize ma'lüm eyleye

92.b

ol gişi kim yalnız anuğ seyr(i) var
anuğıla 'ıyş u 'işret olmaya
şol kadar kim bir kananca içeler
2270 ol ki yalnız ma'rifetdür gey gibi
her kim içer göyündürür kuruşasını
ol dağı hem gey degüldür yalnızın
kimde kim ikisin bile mevcüd ola
yol içinde serdik ola ol gişi
2275 anda iren hānumānın terk ide
seyrile ol ma'rifet issi budur
geldük imdi bälıla süd şerhine
ol süd ırmağın eyitdüm 'ilmidi
bunları 'ilm ehline virdi celil
2280 ol dağı hem yalnızın nesne degül
kimsede kim 'ilm ola hilm olmaya

şol şuya beşzer ki dün gün hi akar
şudan ayrık yalnızın iş gelmeye
çünk(i) kandı terk idüben geçeler
ol dağı şol şuy(ı) anşun mey gibi
şayru eyler ādemünün şağanı
diğle imdi eydeyim dirlik özin
ol gişinün iş(i) feth ü cüd ola
meclis ola dāyimā anuğ işi
cümlesi ayık gele esrük gide
zira kim bir(i) hamr u bir(i) şudur
diğle bir gör takriri ne şerhi ne
ol biri kim baldurur ol hilmidi
kim anuğla olalar halka delil
yalnuz anı kimsene kılmaz kabül
ol hilmsüz 'ilm(i) kimse almaya

zîra kim bu 'ilm(i) çün bî-hilm ola
ya 'ilmsüz hilm olursa yalnızın
hilm yalnız bî-'ilm(i) işde degül
2285 peş ikisi bile gerek gişide
halk(ı) da'vet eyleye hilmiyile
ol gişi ne dirise bayıkdurur
ger olursa kimsede dördi bile
pes ola kimsene kutb-ı zamân
2290 ol göğülde kim bu dört ırmağ ola
hem çalap dizâr(ı) andan görine
her ki bunda göğüle girmezise
yarın anda uçmağa girmeyiser
'aşık ister dün ü gün ol' göğül(i)
2295 her kim aña kul olursa şâd ola

ol 'ilmden çok gişiye zulm ola
ol gişide tiz harab ola bu din
anı dañı kimsene kılmaz kabûl
kim anuñ didüğini halk işide
emr-i ma'rûf bildüre 'ilmiyile
halk(ı) da'vet kılmağa lâıykdurur
bu cihânda ol gişi nâdir ola
rahmet ola 'âleme ol bî-gümân
pes haqîkat ol göğül uçmağ ola
bu gün iste an(ı) göyme yarına
göğül içre döst yüzün görmezise
pâğışeh dizârını görmeyiser
olmağičün göğül issinüñ kulu
dünyâ ahir kayğudan âzâd ola

قَوْلُ عَلِيٍّ السَّلَامِ بِرَأْيِ الْمُؤْمِنِينَ

93.b

inşâ'allah kim çalap rûzi kıla
kimsene kim erlige düşmiş ola
neyleye kim bileler ol ol durur
ger niçe kim gizlüdür erde hüner
2300 kim anuñla ol hünerler bilinür
ol hünerden eydeyim bir kaç haber
sanmağıl buncakdurur erlik işi
yoğsa ben anı nice eydem tamâm
kamusıla geldük erlik şerhine
2305 kim bilesin erlige ırnek nedür

lâyık eyleye bizi ol göğüle
دَاسْتَن كَسْتَمُ از بَابِ چَهَارُمِ حِكَايَتِ دَرِ بَيَانِ اَنَلِكِ وَجُودِي كَلِ
بَجُودِ وَاجِبِ الْوُجُودِ اَرَايَتِه وَ مَزْتَرِي اَسْتِ از چَهَارِ كُونِ تَرَزُنِ
جِلِ بِنْدِ اَزِ دُ بُو جُودِ اَيْتِ كِنْدَانِكِ اَن تَرَزُنْدَانِ دَرِ چَهَانِ بَابِي بَاشَدِ
اَن وَجُودِ دَرِ دُنْيَا نَبَايَتِ وَ دَايِمِ يِ مَانَدِ دَرِ تَبْدِيْرِ وَجُودِ مَسْتَبِدِ
نَبَايَتِ دَسْتِ مَمَاتِ دَرِ دِيَلِ حَيَاتِ اَوْ تَرَسَدِ اَنْرَا بَيَانِ يِ كُنْدِ

eydeyim kim neyleye ol ne kıla
dürlü bahşâyışlar anda var durur
belürür elbette anda bir eşer
nîte kim müşk yiyisile bilinür
şol kadar kim mu'teberden muhtaşar
binde biridür ki direm i gişi
ulu yırde urılıpdur ol maqâm
bir gör anuñ dirliği ne şerh(i) ne
işid imdi kim hikâyet nitedür

94.a

her kim erlik tahtına ağmış ola
 dörd(i) dört işde ola kayım-makam
 dörd(i) toğa dört yirinden ol erün
 işid imdi her birinün adını
 2310 bir oğul oldur ki malından toğar
 medrese hem köpr(i) hem kār-vān-serāy
 zira mālından toğar oğlı durur
 bir oğul oldur ki nefisinden biter
 oğlıyala ata adı ağılur
 2315 şol oğuldur bitüp nefsdən gelen
 gün sülāle muḫbil ola dünyede
 bir oğul oldur ki ol cāndan gelür
 dün ü gündüz şöbet ider halkıla
 ol oğul uşbu kitāblardur 'ayān

ol gişiden dört oğul toğmış ola
 atasınınuñ adın aḫdura müdām
 eydeyim ger açuğısa gözlerün
 kim bilesin uşbu sözüñ dādını
 söyle kim mālın döker mescid(e) ye
 ataya alkış olur yıl on iki ay
 anuniçün ata adın aḫdurur
 ata gider yirini oğlı dutar:
 oğlına gören du'ā aḫa kalur
 kimbu halk eydür fulān ibn-i fulā
 ata adın yirde komaz i dede
 ata bu mülkden gider ü ol kalur
 atasınınuñ ad(i) gendüyle bile
 atasını bildürür bellü beyān

94.b

her kitāb kim dünyāda kalmışdurur
 peş bu söz cān oğl(ı)dur hiç şeksüzün
 bir oğul soldur ki zātında iner
 oğl(ı)dur zātından inmiş şeyhün ol
 bu ḫalīfe kim kopar erden kopar
 2325 zira kim oğlı anuñ bayıkdur ol
 şeyh gider dünyādan bunlar kalur
 kimsenüg kim hoş ḫelāldür lokması
 ger kala ol gişiden bu dört oğul
 hem ḫarāmda ḫurseğa tolmışısa
 2330 hiç bulardan gelmeye bir hoş kalınc
 uş didüm ol dört oğul şerḫin saḫa
 her kim uşbu takririñ issi ola
 ol ḫaḫikat dir(i) dürür ölmedi
 bu kadar söz ma'ni yiter 'akile

cümlesi candan toğup gelmiş dürür
 ma'niye baḫ kim göresin döst yüzün
 şol şerāğlar kim şerāğından yanar
 ger sürerse şeyh gibi ol doğru yol
 ol ere 'aşık olan aḫa tapar
 aḫa lāyık olmağa lāyıkdur ol
 şeyh yolu niceydüğün ma'lüm kalur
 hem dahı gitmiş dürür göğli pası
 olmaya hiç dirliğinde bi-uşul
 andan uşbu dört oğul kalmışısa
 kim aḫa yoldaş olanlar ola diñç
 ma'lüm oldı her biri öñden şoḫa
 gendü gide dört oğul bunda kala
 şol gişi öldikim oğlı kalmadı
 her ki 'aḫıldür bile kim ne kala

2335 uşbu sözden ma'lûm ola iş aña
devlet ol kimselerün kim iş bile
iş(i) kıala gendü gide dünyâdan
î yârenler uşbu işe cehd idün
eyle işleñ kim geçicek rûzigâr
2340 anı gören aña sizi dem-be-dem
eyle itmeñ kim görenler kaķıya
uşbu dünyâ bakî kalmaz kimseye
dünyâdan hiç kimsene almad(ı) dâd
gendüden sonra cihânda yâd ola
2345 'aşılquş sözi öğütdür kamuya
î huzâyâ rahmetüñden sen bizi
biz(i) bizüm hâlümüzle sormağıl

iş içinde gelmeye teşviş aña
dünyâ ahir hakka layık iş kıla
cân ölmeye ölürsa bu beden
iş içinde pâzişehle 'ahd idün
kıala sizden dünyede bir yazıgâr
eydeler kim zihî dem zihî kadem
ardunuzca kamu la'net okıya
cân göñül harc eylemek bu dünyey
devlet anuñ kim koya bir eyü ad
gendünün anda revânı şâd ola
dutmayanlar giriserdür tamuya
aydan eyle bu tonuk göñlümüzi
dünyâ ahir toğru yoldan ırmagıl

دایستان نهر از باب پهارم حکایت در بیان آنک حقی شجانه
دوتماي و خود انسان را از چهار طبایع متضاد بنا نهاد و در آن بنا

آن پیرتر الوحیت خود شایع بنشاند و پهار طبایع را بخدست
کزارب آن پادشاه نابخدا چهل سال و عتق نسبیب این پادشاه
است از نسبیب دانش تا شریه و خدیبه مشغول برده است
ر روز قیام بی نماید و این طبایع را در خدمت گزارب آن
آن پادشاه تایم می دارد نمی و از که هر یک پاژل خود رود
تا اتمام که قصد زنتش آن شاه کند و عتق اندران عاجز و
خیزن بماند تفریق میان جانان و تن واقع گردد آنرا بیان بی کند

yine geldi göñlüme haķdan eser
vaşf-ı hâldür bu haber anlarısaañ
2350 ger dutarsaañ kulağuu bir dem baña
anlayasın sen seni kim ķandasın
nedür aşluñ nişe geldün bu ile
ol harîflerle bu evde birligün
şun(ı) bildünşe bilürsin hâlünñi
2355 eydeyim kim ten nedür ü cân nedür

ol eserden eydiserem bir haber
sin(i) saña bildüre diğleriseñ
gösterem ma'niyile sin(i) saña
dirligün ne harîfün ne sen nes
kim dürtür bunda harîf senüñile
nicedür yoldaşlığuu u dirligür
ger bilimezseñ işit aħvâlünñi
cânıla tende çehâr erkân nedür

bu ne tertibdür ki düzdi ol celil
 bāğca vu bāğ u serāy u taht u baht
 şāh oturmuş ileyinde dört harif
 her birinün hāllerin eydem 'ayān
 2360 bir kulağ ur gör ne direm i şerif
 bāğca vu köşk ü serāy u taht nedür
 uşbu 'alem bağcadur dünya serāy
 hem serāyda bu şüret bir tahtdurur
 kanda kim taht varısa sultān(1) var
 2365 dört harif düzlüp dūrür sultānıla-
 cān oturmuşdur şüret tahtında hōş
 dāyımū bunlar bile 'igret kılur
 dūn ü gün meşgūl olup bunda bular
 'aql oturmuş bezm düzmiş ortada

96.b

2370 nefs(i) gör kim bunlara sākī olur
 sākī nefs ü sağrak işte bāde hāl
 bu hayāt hālile bunlar 'ıys ider
 kırk yıl olınca bular hōş sāzigār
 seyr olur her bir(i) 'ıysdan uşenur
 2375 zīra kim müstağrak oldı mestliğa
 ilk fuzūllık toprak eyler ortada
 aşl(1) kâhel ol dağı kâhel olur
 uşenür her bir işi işlemege
 eyle olsa meclisün zevki gider
 2380 tıbdan aña şerbet eyler içürür
 kim yine yoldaş ola yārenlere
 ol düzöldi bu gezin yıl mestliğa
 ya'ni diler kim bulardan ayrıla
 gün diler aslıla ola şöbeti

gah 'izzetde bu tertib geh zelil
 'ıys u 'işret hāl u dirlik nerm ü saht
 geh muvāfık hālleri geh muhtelif
 kim bilesin bu işi bellü beyān
 nedür ol sultān u hem ol dört harif
 diğle imdi kim hikāyet nitedür
 kim ganidür bu serāyda kim gedāy
 taht(1) isüz görme sultān oturur
 nitekim her bir vücūduy cān(1) var
 ya'nī toprak yıl ü od şu cānıla
 tapuda ol dört harif durmuşdur uş
 cān oturmuş ayrığa hizmet kılur
 bu hayāt 'ıysin sürer tende bular
 hem vezir ü hem nāyib kethuzā

her şarābuğ çāgnisin ilk ol alur
 bādiye bu rüz u hafta mäh u sāl
 eyü yavuz neki gelse nüş ider
 gūnk(i) geld(i) geçd(i) kırkıdan rüzigār
 aşlın anar asl(1) üzre özenür
 başladı her birisi bez-mestliğa
 aşlına kavışmak eyler i dede
 yoldaşıla yürimez girü kalur
 dilemez kim düşe bir dem emege
 'aql anı cem' itmegiğün gör nider
 an(1) ol kâhilligandan geçürür
 sāzigār ola harif olanlara
 başladı hem ol dağı bez-mestliğa
 aşl(1) yildür karışa hem yıl yile
 kaşd ider virān kıla bu şüreti

2385 bu sûret geh ögsürür geh akşurur
 geh yüregın ağırdur geh bağırını
 geh dutar dizin ü geh kollarını
 yol aşar yıl aslına gitmegiğün
 yıl gidicek yine meclis tağılur
 2390 yine tıbdan şerbet eyler ol yile
 yıl duruldı bu gezin başlar bu od
 geh teni itlak ider geh kabz ider
 geh olur kim haşba için göyündürür
 kamusu od fi'l(i)dür gitmek diler
 2395 od gidicek yine bu bezm(i) bozar
 komaz odı gitmege vâz getürür
 od düzüldi bu gezin şu oldu mest
 yir yirin yol eyledi sızdı çıkar
 geh katara'l-bevl olur bir bir tamar

uşbu işler kamu yıl fi'li dürür
 geh bili geh gögs(i) vü geh yağrını
 ya'ni kim açmak diler yollarını
 bundağı düzgün(i) terk itmegiğün
 gitmesün dip 'aql aña dermân kılur
 kim düzile yıl bayağ(ı) menzile
 mest olup bir gör ki ne işler bu od
 geh dimâğ(ı) huşk olup 'aklı gider
 geh yara kan renc(i) rengin döndürür
 ya'ni kim bu bezm(i) terk itmek diler
 'aql aña tıbdan yine şerbet düzer
 yine bu od sâkin olup oturur
 diler eyvândan çıka kıla şikest
 geh gözinden gâh burnından aşar
 geh teninden çözüdür bir bir tamar

97.b

2400 kamusu su fi'l(i)dür maksûdı ne
 şu giderse yine bu dirlik gider
 yine düzer 'aql aña tıbdan şarâb
 şu dahi şabr itd(i) cem' oldu yine
 bu gezin bez-mestliğ(ı) sultân kılur
 2405 ayruğ aña gişinüñ dermân(ı) yok
 'aql aña pes rây u tedbîr kılmaz
 pes eccl oldur bilüñ bellü beyân
 emrile gelmişid(i) ol bu ile
 hiç 'âkil aña dermân bulmadı
 2410 gün ki şeh bezmın götürdi kul nide
 od oda vü şu şuya vü yıl yile
 uşbu sohbetde ki bunlar varadı
 niçe yilmek niçe içmek ortada

ya'ni diler şu şuya gide yine
 uşbu meclis tağılur birlik gider
 dilemez kim ola bu meclis şarâb
 hog düzüldi ol bayağ(ı) hâline
 ya'ni gitmek 'azmini bu cân kılur
 anuñ üzre kimsenüñ fermân(ı) yok
 tıb içinde şerbet ister bulmaz
 mahlûkñ aña eli irmez 'ayân
 yine bu mülkden gider hem emrile
 kamu işi bild(i) anı bilmedi
 her birisi gendü aslına gide
 gitd(i) kaldı toprağ toprağıla
 dört harîf sultânıla kim yarıdı
 niçe zevk kim sürdiler bu dünyede

2393. vezin bozuk, bir hece fazla.

98.a

ger çalap hoşnūzısa ol dirlige	her giz olmaya zevāl ol birlige
(X) قَوْلُهُ تَعَالَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ	قَوْلُهُ تَعَالَى إِنَّ
2415 yohsa hoşnūz olmadısa ol celil	tā ebed kaldı bular hūr u zelil
(XX) قَوْلُهُ تَعَالَى إِنَّ	قَوْلُهُ تَعَالَى إِنَّ
dañı ne eydem saña bundan laṭif	ger harıfseñ ger şerıfseñ ger zarıf
uşbu sözden aňlayasın hālūñi	ādemiseñ bilesin ahvālūñi
yüz(i) toprak 'aşıkūñ ol kimseye	kim bu sözi cān içinden dıñleye
aña lāyık arı ola dirligi	dirlig issila birige birligi
2420 î huzāyā rūzi kıl kullaruña	ol dükenmez hōn(ı) yoksullaruña

دَاسَان دَعْمَ از بَابِ چِهَارُمِ حِكَايَتِ دَرِ تَحْقِيقِ اِيْنِ آيَتِ كِه مَا خَلَقَكُمْ
 وَلَا يَتَّقِيكُمْ اِلَّا كَتَفْسِ وَاِحْدِيَّةِ بِدَانِكِ بَارِي تَعَالَى خَوَاسِتِ كِه كَلِمَتُهُ
 (XXX) قَوْلُهُ رَا طَافِرًا كَرَدَانِدُ كِه كُنْتُمْ كُنْتُمْ كُنْتُمْ كُنْتُمْ كُنْتُمْ كُنْتُمْ
 اَشْلَقَ بَسْتِ وَجُودِ اِنْسَانِ رَا اَزْ طَلَبِ اِيْتِ مُتَضَادِّ بِنَا اِنْتِهَادِ رَجِيهِلِ رُوْزِ
 بِيْدِ مُدَرِّسِ دَرِ تَخْمِيْزِ وَتَخْلِيْقِ كِرْمَتِ پَهَانِكِ فَرَسُوْدِ حُرْمَتِ طَيْنَةِ
 اَدَمِ بِيْدِيَّتِ اَرْبَعِيْنَ صَبَاحًا تَمَّ رَشَسَ عَلَيِّهِ مِنْ نُوْرِهِ وَجُودِ اَدَمِ رَا عَلَيِّهِ السَّلَامُ

98.b

her ki bildi gendü hālin dünyede	ādemī oldur hakīkat ī dade
gendü hālin bilmeyen ādem degül	aña hayvān dırsem ger gam degül
(XXXX) قَوْلُهُ تَعَالَى سَجَّاتٍ مِنْ خَلْقِ الْجَمَارِ بِصُورَةِ اَدَمِ	قَوْلُهُ تَعَالَى سَجَّاتٍ مِنْ خَلْقِ الْجَمَارِ بِصُورَةِ اَدَمِ
ādemī bu naqş u şüret bilme sen	ma'nīsüz ādem degüldür hōz bu ten
ma'nīdür kim şüreti kāyim dutar	ma'nī olmazsa şüretden ne biter
2425 şüreti çün kim yaratdı ol ilah	gör ne tertib eyledi ol pāziğāh
od(ı) şuyı toprağ(ı) katdı yile	şüret oldı dörd(i) bir yirde bile
hem bu dördden bitd(i) dört nesne tamām	dörd(i) dutdı şüret içre dört maḳām
anuçıla şüret oldı mu'teber	tañ degül ger görünürse muhtaşar
her birinüñ adını eydem saña	dıñle imdi nicedür üğden şoña
2430 birinüñ adın nebāt eydür 'ulūm	birine hōz hayvān eydür bu dilüm
birisi insan durur bellü beyān	hem melekdür birisi bilün 'ayān

(X) : Maide (5), 119. ayet

(XX) : Zuhuruf (43), 74. ayet

(XXX) : Lokman (31), 28. ayet

(XXXX) : Bu şekilde bir ayet yoktur.

99.a

- ya'nî tendür nefis ü cān u 'aqlıla
ol melek insān u hayvān u nebāt
her biriniñ adını eydem 'ayān
2435 baş(ı) gör kim yir idinmiş ol melek
gögs(i) gör insāniçün oldı serāy
bil ü qarın hayvāna mülk old(ı) hem
bu ayaklar kim nebāta derj dürür
pes melek insān u hayvān u nebāt
2440 ādemüñ bünyādını ol pāziğāh
şöyle kim her birini eyitāüm saña
yine eydem 'ışkıla diğlerisen
bu ayak geldi nebāta benzedi
hem bu qarın old(ı) ol hayvān yiri
2445 gögüz oldı hoş seray insāniçün
illā baş oldı melek mülki tamām
99.b baş(ı) muhkem kal'a kaldı ol ilāh
ya'nî ol mülk-i melekdür şeksüzün
çün bu iş böyle tamām oldı dürüst
2450 ādemī oldı vü geldi dünyāya
kamusun kaldı çalap bir ādemī
(X) *سَوَّلَهُ تَعَالَى رُحُوَ النَّفْسِ إِتْنَاكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ*
ādemī bir nefis dürür öğden şona
(XX) *سَوَّلَهُ تَعَالَى مَا تَخَلَّفَكُمْ وَآبَعْتَكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ*
çün kenefsın vāhid oldı ādemī
ol şafiyu'l-lah ki halk eydür dedem
2455 cümle halkı şulbına almaşıdı
günk(i) ol ādem ayağ oldı 'ayān
geçd(i) ādem devr(i) geldi müsiye
müsiye püyendelik gelmişidi

- şüret oldı dörd(i) bir yirde bile
bu şüretde her biri dutdı şebāt.
iğid imdi nicedür bellü beyān
ya'nî 'aqluğ taht(ı) andadur dölek
ya'nî cān anda olur yıl on iki ay
ya'nî kim hefs taht(ı)dur puşt u şikem
ya'ni direkdür bu mülk(i) götürür
'aql u cān u nefis ü tendürür hayāt
uşbu dört nesneden urd(ı) ol ilah
şerh(i) birle takririn öğden şona
diğleyüp söz ma'nisin aqlarısañ
anuñiçün bitd(i) şöyle uzadı
görseñe kaplapdur anı bir deri
bu yürek anda maķāmdur cāniçün
anuñiçün dutd(ı) 'aql anda maķām
baş içinde vird(i) 'aqla tahtıgāh
her kim andan baķd(ı) gördi dōst yüzün
hoş yaradıldı şuret çelläk u cüst
kim aña bunların adın kim şaya
pes aña mülk eyledi bu 'ālemi
iğid imdi eydeyim ol ādemī
bu kenefsın vāhıde oldı kadem
bunlara gendü ayağ olmaşıdı
aña bu rüyendelik geldi beyān
ol daħı bir gör neye benzer neye
ya'nî kim puşt u şikem olmaşıdı

(X) : En'am (6), 98. ayet

(XX) : Lokman (31) 28. ayet

2441. vezin bozuk.

100.a

- 2460 dutd(1) hayvân mülkini sürdi işin
pes kenefsın vâhidüñ karnıdur ol
ol kavum hayvân degülmisse î yar
her dem uçmaq ni'metin yirleridi
(X) قَوْلُهُ تَعَالَى قَالَ لَنْ نَضِيرَ عَلَيْكَ طَعَامًا وَاجِدِ الْآيَةَ ...
eyitdiler kim ya müsâ haqdan dile *
noht. dilersevüz biz ana yiyelüm
(XX) قَوْلُهُ تَعَالَى فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْبِئُتِ الْأَرْضُ الْآيَةَ ...
- 2465 müsâ ol dem sıdıklıla kıldı du'â
bitâ(i) bakla şingiyar gûn kıld(1) nâz
(XXX) قَوْلُهُ مِنْ بَقْلِهَا وَتَنَايُهَا وَفَرْجِهَا وَنَدَسِهَا وَبَصْلِهَا
pes haqîkat ol kavm hayvânıdı
bir dañı hem bunların hayvânlığı
anasından tonıla toğarıdı
2470 nîte kim hayvân toğar tûsiyle
haq katında ol du'â oldu revâ
şarmusağ hem mercimek(ü) hem piyâz
müsâ hem anuñçün çopanıdı
şoldı kim toğacaq oğlanuğı
teni ulaldıqça tonı artarıdı
tüs(i) artadur bile gendüyle

100.b

- bir dañı tanuğ bularuñ hâline
mu'cizatın müsınüñ ol pâzişân
(XXX) قَوْلُهُ تَعَالَى يَا مُوسَى قَالَ رَبِّ عَصَايَ
zîra hayvân sürilür ağacıla
geçd(i) müsî 'isiye geldi zamân
2475 anuñçün toğduğı dem söyledi
(XXXX) قَوْلُهُ تَعَالَى وَبِئْسَ مَا يَكْتُمُ النَّاسُ فِي الْهَيْدِ وَكُهَيْلًا
pes bilüñ 'isi kenefsın vâhidüñ
zîra kim söz cümle göğüzde olur
bu göğüz insânı mülkdür î gişi
'isâ insân mülkine hâkimdürür
2480 ol melek mülkine hâkim î şafâ
aşa bu cüyendelik gelmişdürür
mutlakâ hayvânlığı(1) ahvâline
ağacından komuşıd(1) ol ilâh
sürmeyince yürimez toğru yola
'isiye güyendelik geldi 'ayân
gendüzini halka ma'lûm eyledi
gögsidürür hiç gümansuz işidüñ
noht. gerekse bu dile andan gelür
'isî geldi ma'nide anuñ düşi
pes melek mülkine hâkim kimdürür
muştafâ geldi cihâna mußtafâ
neki oldu olısar bilmişdürür

(X) : Bakara (2), 61. ayet

(XX) : Bakara (2), 61. ayet

(XXX) : Bakara (2), 61. ayet

(XXXIX) : Waha (20), 17-18. ayetler

(XXXXX) : Aliimran (3), 46. ayet

2463. vezin bozuk.

2469. vezin bozuk, ten okunursa düzelir.

- yirde gögde neki varsa buld(1) ol tā ebed iş neyduğini bild(i) ol
 2485 ol kenefsin vāhīde ol başıdı 'aqlıla devlet anın yoldaşadı
 evvel ādem ayak oldu gör saña anda düzildi rükū' u hem sücūd
 mūsī kim karnı durur ol gevedenüñ dört gişi dört menzili oldu tamām
 'isī anuñ sinesidür ī gişi mertebe rüyendelik geldi aña
 pes muḥammed geld(i) baş oldu aña manşıba püyendelik geldi anuñ
 2490 bākī niçe ḥalḥ vardur dünyede gör saña güyendelik oldu işi
 oldur Allah öğdügi ol ādemī menzili cüyendelikdur gör saña
 (X) 'ālemler tābi'(i)dür bu vücudun ī dede
 aña bir ev eyledi bu 'ālemi
 çün birikdürdi bular(1) ol çalap pes anuñ üzre bu gez kaldı ḥitāb
 eyitd(i) işle nice buyruldıyısa toğru turgıl nice emr oldıyısa
 çünk(i) durd(1) ol ulu ādem örü boy(1) geçd(i) yid(i) gögden yukaru

101.b

- 2495 durd(1) ādem kim ayakdur mekkede ya'nī mekke pāyigeḥdür ī dede
 mūsī kim karnı durur ağıdı tūra ya'nī kim çopan gerek tağda tūra
 'isī kim ol ādemün gögsi dūrür aña ol dördünc(i) gög kürsi dūrür
 muṣṭafā kim başıdı çıkdı tamām tağrınun 'arşı aña oldu makām
 kāb(e) kavseyñ old(1) anuñ menzili tā ebed ol ḥazret old(1) maḥfili
 (XX) 'ālemler 'ālemler
 2500 cümle peygamberler oldu bir beden kāb(e) kavseyne irişdi mekkeden
 pes cihānda uşbudur ol olur kul bu gişi 'aqlı durur ol 'aql-ı kül
 'akl dutmıgdur cihāna düpdüzi yire göge toptoludur gendüzi
 'āz rāmiñ kama ne ḥalkı bir ḥāntē evliyālar hem anuñ fer'i dūrür
 cümle enbiyāların aşlı durur cümle ḥalk bir nefes dūrür bellü beyān
 ol kenefsin vāhīd uş old(1) 'ayān yir ü gög ehli aña kıldı sücūd
 2505 çünkim oldu cümle maḥlūk bir vücūd 'ālemler
 (XXX) 'ālemler 'ālemler
 cān kulağın aç ki bu söz aqlana ḥōş ḡanīmet ola cānun diğlene

(X) : İsra (17), 70. ayet

(XX) : Necm (53), 7-9. ayetler

(XXX) : Bakara (2), 34. ayet

2493. vezin bozuk

cân gözile bak kim anı göresin
'aşık anuñ kul(ı)dur kim cân(ı) var
girtü mü'min dünyede şol gişidür
2510 her ki ma'nî neydügin bilmezise
î huzâyâ doğru yoldan ırmağal

الباب الخامس في الحمايات

(X) وَاللَّهُ يَشُورُ الْحَقَّ وَتَوَهَّدَ فِي السَّبِيلِ

hem biginci bāb içinde öz laṭif
bildürür kimdürür her fasl u cins

uşbu sözüñ ma'nisine giresin
cân içinde şübhesüz imān(ı) var
ma'nî sözün kanda bulsa işidür
münkir oldur ma'niden almazısa
ma'nî ehlinden bizi ayırmağal

dāsitan var pür-letāyif î harif
hemçunānk(i) peñç perde peñç his

دَاسِتَانِ اَوَّلِ اَزْ بَابِ بِنَجْمِ بِنَايَتِ دَرِ تَاوِيْلِ اَيْنِ حَدِيْثِ مَنْسَطَقِي
عَلَيْهِ السَّلَامُ كَمَا السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضُونَ فِي عَظَمَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى اَلْاَكْبُوْرَةِ
مَعْلُوْقَةٍ وَمِثَالِ سَاخْتِنِ وَجُوْدِ عَالِمِ كَهْرَبِ وَعَالِمِ صَغَرَبِ يَغْنِي وَجُوْدِ اَدْبِي
كَهْ دَرِ مُعَاوَلَةِ عَالِمِ اَفْتَاذَهٗ اَسْتِ اَثَرًا بَيَانِ فِي كُنْدِ كِهٖ يُوْرِنَسْتِ

ol kâdim sultân kâdimdür ol kâdim
2515 dilerem sultânlığın vaşf eyleyem

ol 'azîm sultân 'azîmdür ol 'azîm
dile gelmez ne diyem ne söyleyem

102.b

yoldaşı yok ortağı yok birdür ol
'aklum anuñ sun'ına kaldı taña
anuñ ululığına had yokdurur
uşbu 'azmet kim anuñ var bî-zevāl
2520 uşbu 'azamet illeyinde hās u 'ām
kamusı şol bir mücerred söz gibi
çün mukābil geld(i) 'ālem bir kōza
kim bilesin kōz nedür 'ālem nedür
'ālemi biş kat yaratdı ol celil
2525 bir katı cism-inebātdur kim biter
bir katı hayvān durur bellü beyān
bir katı insān durur ehl-i hitāb
hem yine cism-i melekdür bir katı
andan ayru vardurur bir kat dahı

kanda kim isteriseñ hāzardur ol
'āciz ü hayvān haber virmez baña
vāhid oldur dahı vāhid yokdurur
nice eyde aña kimse vaşf-i hāl
māsivā - Allah serbeşer cümle tamām
şöyle durmuş bir mu'allak kōz gibi
ol kōzuñ mā'nisi kellüm söze
işid imdi kim hikāyet hitedür
kim(i) 'izzetde dürür kim(i) zelil
hāzrete irmez girü bunda yiter
ol dahı taş kat durur bilgil 'ayān
bunlaruñçündür beşāret hem 'itāb
kim bularuñ yir(i) ol haq hāzreti
ol durur bu kamusunuñ revnağı

(X) : Ahzab (33), 4. ayet

2520. vezin bozuk, azmet okunursa düzelir.

103.a

2530 ol galap sırrı durur hiç şeksüzün
 'ālemün biş katını eydem saña
 işid imdi nicedür ol kōz daki
 kōz dahu biş katdurur 'ālem gibi
 diğle imdi her birinün adını
 2535 bir kat ol göğ kapdurur hemçün nebāt
 bir kat andan içerü gey kat(1) kap
 bir kat ol lübb kim kōzun cānıdur ol
 bir kat ol yağdur ki lik cānıdur
 bir kat ol nurdur ki yağ gizler anı
 2540 ol durur şol gizlenü genc-i nihān
 ol dahu biş kat tamām geldi dile
 'āleme geldi mukābil takriri
 günk(i) ol 'azametle nesne deş degül
 ya 'aceb mi gör mu'allak durdusa

gösterür 'aşıklara ma'sūk yüzün
 adlarla her birin öşden soşa
 dut mukābil 'āleme 'ilmin okı
 anuniçün beşzer aña tertibi
 kim bilesin uşbu sözüñ dādını
 kim anuñ varlığına yoğdur sebāt
 cism-i hayvāndur olur hem ol harāb
 eyle bil kim cism-i insānidür ol
 ol melekdür kim bular revhānidür
 oldur ol eyitdükleri cānlar cānı
 anı ister yüğrişüp cümle cihān
 takrİR oldı kāmusa kıldan kıla
 gör ki neyler pāzişāhuñ takdāri
 'ālem anda kōzca olsa taş degül
 durmayanı gör mu'allak dur dise

103.b

2545 yüz biş encadur anuñ cabbārlığı
 kanda kim isteriseñ hāzırdur ol
 hem varı yoğ eyleyen oldur yine
 ol getürdi yoğiken bu 'ālemi
 'ālem üzre urd(1) 'ibret nüshasın
 2550 'ālemi bir ādemide gizledi
 okıdı ol nağş(1) bildi 'ālemi
 gör ki sen kimsin ü bu 'ālem nedür
 imd(i) gel sen gendüzünü irdegil
 gör ki sen kimsin ü bu 'ālem nedür
 2555 biş kat ol 'ālem kim eytdüm terkibi
 ādemide kāmusa vardur 'ayān
 hem vücüd biş kat durur biş dahu
 bir(i) tendür bir(i) nefsdür bir(i) cān
 ten mukābil şol nebāta kim biter

hem ezeldür hem ebeddür varlığı
 yoğ(1) var eylemege kādirdür ol
 kāmı nesne mahkūm anuñ emrine
 ol yaratdı 'ālem içre ādemī
 ādemīye vird(i) dāniş noktasın
 'ilm ü dāniş geldi anı izledi
 uşbu 'ilmi bilen oldı ādemī
 işit imdi kim hikāyet nitedür
 uşbu 'ilmi gendüzünde istegil
 işit imdi kim hikāyet nitedür
 durmuşıd(1) bir mu'allak kōz gibi
 diğle imdi nicedür bellü beyān
 ben diyeyim kāmı sen 'ilmin okı
 bir(i) 'aql u bir(i) esrār-ı nihān
 hāzrete irmez girü bunda biter

2537. A.Ö. 'cism-i hayvānidür', Tüb. 'cism-i insānidür'

2539. vezin bozuk

2543. vezin bozuk, 'azmetle okunursa düzelir.

2550. A. Ö. 'ilm-i dāniş', Tüb. 'ilm ü dāniş'

2560 nefis tamām hayvān gibi gelmiş dūrür
cān muḳābildür tamām insān gibi
'aql hem gelmişdürür misl-i melek
ol kim esrār didüm ol şol nūr durur
hem muḳābildür vücūd ol koz gibi
2565 söyle kim biş kat durur eyitdüm saña
ten kōzuñ gök kapdur nefis kab-ı. kap
cān içidür 'aql cān içinde yağ
yağ içinde gizlenü ol nūr ki var

(X) *يَجُودُ لَهُمْ كِتَابٌ أَلِيمٌ*

görseñe nice yanıpdur i şafā

2570 ol çerāğdan sen dañı yandur çerāğ
'aql u dāniş ya'nī yağdur ma'nī nūr
kimsede kim 'aql u dāniş var ola
kimsenün kim 'aql(ı) yarı kılmaya

anuçiğün hırşıla tolmişdurur
aqa beñzer urılıpdur tertibi
kim mu'ayyen ileyinde nüh felek
kim dīzārı gören anuçla görür
aqa beñzer cümle dürlü tertibi
ışid imdi nicedür öñden şoga
kağan ölse olısar bunlar harāb
pāzişeh 'ışkı durur anda çerāğ
sol muḳabbetdür ki anı Allah sever

قَوْلُهُ تَعَالَى

haḳ nūrından ol çerāğ-ı muştafā
yandurasın varısa başunda yağ
'aql şol uçmağa beñzer ma'nī hūr
lācerem kim ma'nī aqa yār ola
lācerem bu ma'niden dād almaya

104.b

ādemī bu 'aqlıla dutdı şeref
2575 'aşak eydür ma'nī sözün 'aqlıla
ma'nī bilen bu sözün dādın bilür
ma'niye her kim gönül virmiş ola
haḳ bizi bu ma'niden ayırmasun

*دَائِمًا دُرِّمَ مِنْ أَرْبَابِ بَيْتِ كَهَانَتِ دَرِّ بَيَانِ أَنَّكَ كُنَّ شَجَانَةً وَتَعَالَى
عَالَمِ ضَرْبِي وَكَبِيرِي رَا بَهَانَتِ دَرِّ بَيْتِ كَهَانَتِ تَا أَمْرِي دَهْ أَنْتَ بِنَانِكِ دُرِّد
عَالَمِ رَهْمَتِي بِيْرَتِ دُرِّدِ آدَمِ نِيْرَ فَهَيْتَانِ بِيْرَتِ دُرِّدِ أَمَّا دَرِّ قِيَانِ
مَعْلَسِ اَفْتَادَهْ اَسْتِ چُونِ آدَمِ اَزْ كَوْرَ بَرَكِيْدِيْ كِ وَبُرْدِ بَهَانَتِ
اَبْرِدِ عَالَمِ كَشْرَ شُوْدِ يَزَمِ نَبِيْ اِلِ السَّرَاكِرِ ظَاغِرِ كَرْدِ اَنَا عَلَيْ ذَلِكِ كَرِيْر*

tanğr(ı) öğdi kur'an içre ādemī

2580 nüshasıdur ādem uşbu 'ālemün
'ālem içre ne ki varsa baḳş baḳş
şöyle kim bir zerrece yokdur kemi

(XX)

قَوْلُهُ تَعَالَى سَتَرْنَاهُمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاتِ وَنَبِيْنَا أَنْفُسَهُمْ خَسِيْبِيْنِ كَهْمِ

ādemī nedür bilendür bu demi
serveri vü hāş(ı)dur her nesnenün
kamusı bu ādemide old(ı) naḳş
ne ki 'ālemdür hemāndur ādemī

(X) : Bakara (2), 165. ayet

(XX) : Fussilet (41), 53. ayet

2565. vezin bozuk.

105.a

pes neğin 'âlem durupdur mu'teber
 ne sebebdendür bularuñ hâlleri
 2585 ol şekil kim hak yaratdı 'âlemi
 anuñıñün ol uludur bu giçi
 diñle imdi nicedür eydem 'ayân
 'âlemi biş kat yaratdı pāzişāh
 bir birine kapladı sol top gibi
 2590 bir(i) toprak bir(i) şudur bir(i) yıl
 ol ki toprağdur durupdur ortada
 şuy(ı) hem yıl kaplayupdur yıl(i) od
 zira kim Allah muhîtdür 'âleme
 âdemüñ hem gör nicedür tertibi
 2595 birbirini kaplamışdur ol dañı
 'âlemüñ içi olupdur bunda kab
 aqlayumazsañ diyem her birini

âdemî nişe düşüpdür muhtaşar
 işid imdi nicedür ahvâlleri
 'âlemüñ 'aksine düzdi âdemi
 kim anuñ taşu bunun old(ı) içi
 takriri vü tertibi bellü beyân
 gör ki neyledi vü nitdi ol ilâh
 işid imdi bu 'acâyib tertibi
 bir(i) oddur birisi emr-i celîl
 toprağı şu kaplamışdur î dede.
 od(ı) Allah kaplamış bâ.emr-i hōz
 'âlemi bildüñ bu gez gel âdeme
 ol dañı biş kat durur 'âlem gibi
 işid imdi nicedür 'ilmin okı
 kab-ı iç va'llahu a'lem(i) bis-şevâb
 adlarıla her birinüñ yirini

105.b

toprak u şu yıl ü od u emr-i hak
 taş yanuñ toprak tutupdur kaplayup
 2600 ten içinde sol tamarlar tol(u) kan
 ol sudan dañı içeri yıl dür yine
 yine yilden içeri od yanadur
 hem bu oddan içeri emr-i huzā
 'âlemüñ sol taşına olan muhît
 2605 uş eyitdüm âdemile 'âlemi
 ol anuñün mu'teber durmaşdurur
 biz anuñün muhtaşar kalduk za'if
 illā gör kim içimüz ne mu'teber
 bu gez ölüp dirüricek hak bizi
 2610 çünk(i) zāhir ola gizlü yirümüz
 gizlenü genc açılup ma'nî ola

'âlemüñ 'aksince dürür sende bak
 ten dürür toprak bakarsañ aqlayup
 şu degül mi kim akar dün gün revân
 uş nefes kim varur iner öykene
 sol hararet od degül mi ya nedür
 hōz degüldür emr amirden cüzā
 âdemünün içine ol mürtebit
 âlemüñ 'aksince geldi âdemî
 anı kudret kaplayup dutmaşdurur
 biz(i) toprak kaplayupdur î harif
 yirden ü göğden virür her dem haber
 taş yaña döndüriser içümüzü
 uşbu 'âlemce ola her birimüz
 gizlü sırlar gözlere görnü gele

(X) قَوْلُهُ تَعَالَى إِنَّهُ عَالِمُ غَيْبِ رَجَعِ كَلْفَادِرُ يَوْمَ تَبَيُّ السَّرَائِرِ

(X) : Tarik (86), 8-9. ayetler
 2603. vezin bozuk.

106.a

bunda cāndur cismile illā nihān
anda yarın ten ola hem cānıla
bunda uş ten kaplayıpđur cānları
2615 çün kıla hāk yarın anda bu işi
şol yire kim bunda irer göñlümüz
anuñiçün bir işinün mansıbı
belk(i) haddi vü hisābı olmaya
cān göñül peyvest ola külli hākka
2620 ayrıuñ ölmek olmaya anda bize
'aşık iver ol yüzi görmegiçün
kan(ı) yoldaş kim olur gelsün bile
i huzāyā tevfiķuñ ayırmağıl

bakubanuñ göremez kimse 'ayān
illā görmeye gişi nişānıla
anda hem cān kaplayısar tenleri
düpdürüst 'ālemce ola bir gişi
yarın anda aña ire elümüz
ola yitmiş kurla bu dünyā gibi
hākka iren aña dañı kalmaya
hāk vire anda bize 'ömr-i bekā
döst yüzi görnüdura her dem göze
zerreyi ol güneşe virmegiçün
gidelüm eglenmedin ol menzile
dunyā āñir toğru yoldan ırmağıl

دَاسْتَانِ سَوْمِ اَز بَابِ بَيْتَمِ حِكَايَتِ اَنْدَرَانِكِ بَارِي تَعَالِي اَز عَالَمِ
قَدِيْمِ خُودِ حَيْثِ تَكْمِيْلِ وَ تَنْضِيْلِ نَبِيِّ اَدَمِ اَز عِلْمِ اَخْدِيْتِ بَيْتِ كُوْنِ
عِلْمِ بَدِيْنِ جِهَانِ خَسَايِ نَازِلِ كَرْدِ وَ قَرِ بَيْتِ رَا بَيْتِ كُوْنِ مَخْتَلِي

106.b

kanı ol ilden ile 'ilm isteyen
2625 nahv u tasrîf ü luğat hācet degül
mısr(ı) nidesin saña şeker gerek
ne gerekdür ol hitāyistān saña
çün gehez kıldı çalap her bir işi
mağşūdun 'ilm ü 'ameldür bil ü kıl
2630 hāzrete irmek dilersen şādık ol
'işık kitābından okırsañ bir sabak
zira kim genc-hane kıldı hāk seni
hāliķuñ hōz 'ilm(i) çokđur bī-hisāb
tañğrıdan biş dürlü 'ilm inmişdürür
2635 'ışkıla diñleriseñ eydem tamāw

مَحَلِّي دَر بَدَنِ اِنْسَانِ اَرْزَانِي دَاشْتَه رَ بَا ز قَرِيْبِي رَا اَرِيْنِ بَيْتِ
عِلْمِ بَيْتِ كُوْنِ دَلِيْلِ دَا دَه تَا مَشِيْتِ مَوَكَّدِ كَرْدَدِ تَنْشِيْمِ بَدَنَه عِيْلَمِهَا
وَ تَنْشِيْمِ جَايِهَا وَ تَنْضِيْلِ دَلِيْلِهَا پُورَسْتِ وَ چَا كُوْنَه اَسْتِ

gelsün işitsün 'ayān ender 'ayān
bāg ne hācet çün bulunur evde gül
hona. gel kim yiyesin şeker bōrek
ger dilersen müşk-i hāliş gel baña
nişe tartarsın emek sen i gişi
ne gerekdür mācerā vü kāl u kıl
ger dizār görmek dilersen 'aşık ol
ma'lüm ola saña senden 'ilm-i hāk
kod(ı) sende külli gendü 'ilmini
illā şol kim mañlūka oldı hitāb
kullaruñ biş yirine konmışdurur
kanķa 'ilme nireñi kıldı maķām

2612. A.Ö. 'bakubanuñ', Tüb. 'bakubanuñ'

2625. A.Ö. 'nahv tasrîf', Tüb. 'nahv u tasrîf'

107.a

ol gerek kim gendü egsügin bile
 çün riyāsuz tevbeden şerbet içe
 ol gişinüñ iş(i) fāsīd olmaya
 gerçi bu 'ilm ü 'amel hākdan bize
 2640 illā tā'at tevbesüz kâbil degül
 uşbu sözüñ maqşūdın eydem saña
 şol kelāmu'llah ki kūr'āndur kadīm
 hem oqıñ hem ma'nīsın bilüñ didi
 kılınan çün lāyāq ola hāzrete
 2645 okımağ u bilmek ü kılmaq nedür
 işid imdi eydeyim bir bir 'ayān
 kūr'ān okınmaqda vardur biş maqām
 degme birne bunca dürlü renc gerek
 diñle imdi biş gez okınmaq nedür
 2650 bir okınmaq şol ki kūr'ān hāfız ola

107.b

kaç 'aşardur niçe āyetdür tamām
 illā bilmez ma'nīsın lafzın bilür
 pes ikinci okımağ şol durur
 degme bir harfuñ ki oñır ma'nīsın
 2655 taht lafzuñ bilür ol ne didügin
 ma'ninüñ maqşūdın bilmekdür iş
 hem süre ol ma'nī maqşūdına
 sebeb-i nüzül nedür anı bile
 bu üçinci okımaqdur kaması
 2660 imd(i) gel dördüncisi gör neyilmiş
 şol durur dördüncisi kim ol gişi
 bildügi 'ilmī tamām işler ola
 olk(i) dördünci okınmaq şol durur
 geldük ol bişinci okınmaqlığa
 2665 tā'atun ol hāzrete lāyāq gele

bi-riyā ihlāsıla tevbe kıla
 ne 'amel işlerse hāzretde geçe
 işleyüben şoñra mahrüm kalmaya
 farz olupdur işlemek kamumuza
 ol gişinüñ maqşūdı hāşıl degül
 diñle imdi nicedür öñden şoña
 biribidi anı bize ol hākim
 çün bilesiz didügin kılun didi
 tā ebed yoldaş olasız rahmete
 kılduğun anda kabül olmaq nedür
 kim bilesin bu işi bellü beyān
 biş gez okınmağıla olur tamām
 renc yiye ol kimseye kim genc gerek
 kim bilesin bu hikāyet nitedür
 hāfız anı yid(i) karatla bile

ma'lüm ola kaç durakdur kaç maqām
 eyle olsa bir gez okınmaq olur
 kim birebir taht lafzın bildürür
 bilür anuñ ne demekdür kamusun
 illā bilmez anda maqşūd neydügin
 pes üçinci okımağ(ı) olınıñ
 hem bile her āyetün maqşūd(ı) ne
 şerh ü takrİR eyleye kıldan kıla
 zira bilür bunda ma'nī ma'nisi
 bir işit kim ol daha niceyilmiş
 hāzrete lāyāq ola her bir işi
 ol 'ilm(i) birle 'amel eyler ola
 'ilm(i) böyle okımaqlık yol durur
 soldur ol kim kılduğun göge aña
 pes saña hāq rahmeti bayıq gele

2643 A.Ü. 'okun', Tüb. 'okın'

2656. A.Ü. 'olmuş', Tüb. 'olmuş'

2657. vezin bozuk, bir hece eksik

108.a

çünkü Allahdan sağa rahmet ire
 dirile 'ilm ü 'amel sende tamâm
 her bir 'azağ bir hüner issi ola
 gözüg ola hağ nûrından yahtulu
 2670 kulağında söyle ola ol eser
 'ilm ü hikmet kim gele senden dile
 her du'â kim gele ağzundan doğa
 ellerüñle götüresin düşmiş
 ayağuş başduğ yire rahmet gele
 2675 'akluğ Allah şun'ına fikr eyleye
 gönlüğ Allah rahmetile şād ola
 hāsıl ola cānuğa kurb u vişāl
 sağa bakan anı göre şeksüzün
 şol sebebden sağa bu devlet gele
 2680 çünk(i) tã'at anda maqbül olmaya

'ilmüğe hem ta'atuna can vire
 maḥkûm ola sağa cümle hāş u 'ām
 işid imdi eydeyim nesi ola
 kime bakarsağ kılasın bahtulu
 kim alasın her bir ünden bir haber
 işidenün göñl(ı) içre yazıla
 bir nefesde ol du'â göge ağa
 dutarısaağ bitüresin her işi
 niro kim varurısaağ ilden ile
 şun' içinde şāni'e şükr eyleye
 cümle dürlü kayğudan āzād ola
 'ıyd ola sağa bu cümle māh u sāl
 gözğü olup gösteresin dost yüzün
 kim işüñ ol hażrete lāyık ola
 ol gişiye uşbu devlet gelmeye

108.b

çün kabül olmaya hażretde işi
 naye beğzer uşbu söz eydem sağa
 şuna benzer kim gişi hön eyleye
 çünkü ol ni'met bişer kaynar tamâm
 2685 aş bişicek üzre hön-sālār gelür
 kotarur ol ni'meti çanaqlara
 çün ki hön ārāste olur tamâm
 birağur hönı vu halk üzre bakar
 çün şalā degdi vü halk meşgöl olur
 2690 kankı aş kim hōş gelürse göñline
 eliyile iltür anı ağzına
 lezzetiçün çeyner anı hall ider
 yidiği çün kursağında hażm olur
 kuvvet-i ten hāsıl olur gişiye
 2695 bu meşeldür ma'nisin eydem sağa

hāşıla gelmeye her giz ol gişi
 'ışkıla diğleriseğ öğden şoğa
 anuñıla dōstlarını toylaya
 ol bişicek anda üşer hāş u 'ām
 zāra hönun tertibini ol bilür
 düzer ol çanaqları tabaqlara
 buyurur kim oturalar hāş u 'ām
 yimege virür şalā gendü çıkar
 erdüğince şunar ol hōndan alur
 lokma lokma alur anı eline
 diş urur çeyner ki çıka mağzana
 toklığ anda hāşıl olur kim yudar
 cümle dürlü a'zāya kuvvet gelür
 uşbu sözden sağa ma'nī işıya
 diñle imdi nicedür öğden şoğa

hön bu kur'andır ki virdi ol celil
 çün diledi haq bu hönü mutlak
 gögs(i) peygamberlerün muḥbah durur
 yirde gögde yaş kuru kalmad(ı) hiç
 2700 yid(i) biñ yıl kaynadı bişdi tamām
 geld(i) hön= sālār düzdi tertibi
 yid(i) kat hön. eyledi düzdi tamām
 anla hön-sālār kindür i şafā
 görsege her bir varak oldı ḫabaḳ
 2705 degme harf ma'nīs(i) bir ni'metdürür
 çün nebī düzdi bu raḫmet hönüne
 çün biraḳdı hönü vü oldı şalā
 diñle imdi yimegi niceymiş
 i ḫāfız ol durur hön. katında oturur
 2710 taḫt-ı lafzın bildügi şoldur yine

kim bu hönü yokdur olmaḫlık zelil
 düzd(i) yüz yigirm(i) dört biñ muḥbah
 göñl(i) höz çölmek gibi mutlak durur
 kim bu muḥbahlarda olmadı hevīç
 kamu dine da'veti oldı tamām
 zira aña vird(i) haq bu manşıbı
 'āleme düpdüz bu hön düşd(i) tamām
 muḫtafādur muḫtafādur muḫtafā
 degme bir harf ol ḫabaḳda bir çanak
 biribirne benzemez lezzet virür
 hönü döndürdi bu ḫalkuñ yönini
 vay aña kim yimeye mahrum ḫala
 kim bilesin bunda maḫşūd neymiş
 ḫanḳ(ı) aşdan dilerise götürür
 kim iledür aldugını ağızına

109.b

ol nüzülün bilmege yimek emek
 şol kim ol bilāüğini tutmaḫdurur
 işledügi lāyık olmak ḫazrete
 yidügi siñmezise şerbet içer
 2715 tā'atı geçmezise nitmek gerek
 uş bu sözüñ taḫriri oldı tamām
 ma'lüm oldı nice oḫınmak gerek
 ḫalk şanur kim gendüyi kur'an oḫır
 kur'anı biz ḫançaru oḫıyavuz
 2720 ol durur mü'minlerün ḫulavuzı
 devlet anuñ kim aña yoldaş ola
 baş(ı) ḫöşdur 'aşıkuñ kur'anıla
 ger degülmissedy(i) kur'an innegi
 yanmasaydı cānlar iğre bu çarāğ

şol durur kim ol ta'āmı çeynemek
 ya'nı ol çeynedügin yutmaḫdurur
 yidügi siñmek gibidür süretā
 ol dutulmuş ma'çeyi şerbet açar
 tevbe ḫılıp el aña dutmaḫ gerek
 'قَوْلُهُ تَعَالَى وَتُوبُوا إِلَيَّ اللَّهُ جَمِيعًا
 biş gez oḫınmak dile geldi tamām
 oḫıyan görnür ne öginmek gerek
 illā bilüñ kim bizi kur'an oḫır
 ol oḫır ol gösterür eyü yavuz
 anuñıla bulunur dirlik özi
 renc yimekten aña bağı baş ola
 sever anı göñülile cānıla
 ma'lüm olmayaydı(ı) bu dīn yigregi
 zulmet iğre cān çekeydi biñ şudağ

110.a

2725 ol çırāğın tal'atından degd(i) táb
hak bizi ol sevgüden ayırmasun

kim teveccüh aña eyler şeyh ü şāb
dünyā ahir toğru yoldan ırmasun

دائشان پنجم از باب پنجم حکایت آنرز بیان کیفیت خلوت اهل
سلوک بدانکه در جهان پنج گانه غلبه است چنانکه هیچ آنریزه بخوردی
خود آزن قلدض نیاید مگر که جدایت قادی بنده را باشد
(X) که من یهدیب الله فهو المهتدی بیا که بزیشان عملی
کرده ظاهرًا و باطنًا منور بنور الله کشفه بمقام اهل سیده

kanı ol kim halvete girmek diler
kasd ider kim anda anca otura
fikir-i fāsīd gendüzinden yād ola
2730 ya'nī diler kurtıla endişeden
kōşelerde bir evi halvet kıllur
nice halvet kim cihānuñ teşvīşi
göñl(i) cānı teşvīş ü galbe tolu
halvet oldur anda galbe olmaya

halvet iğre nefsi(i) öldürmek diler
tā ki nefsi aña imān getüre
rūzigār şerrinden ol āzād ola
hāzrete tā'at kıla bu cān u ten
oturur anda anı halvet bilür
deniz olmuş batmış aña ol gişi
ya'nī halvetinde mīmdir ol dalu
endīşe ol göñüle yol bulmaya

110.b

2735 ya'nī biş kat galbe vardur dünyede
işid imdi biş kat ol galbe nedür
vaşf(1) birle şerhini eydem 'ayān
geldük imdi birisi ol galbenüñ
her dem anuñ galbesi egsük degül
2740 sultānı zıkr eylemez dil olmaya
kamu dilde söylenüdü durmadın
hem aqarlar adını hem işini
gāh 'adli gāh zulmı söylenür
gāh begler aqılıdur geh çeri
2745 gāh ilçi söz(i) al tamğayla
geh yasama geh kaçur geh tağar
uşbu sözden hālī olmaz hāş u 'ām
birisi bu söz dürür ol galbenüñ

halvet andan içerüdüür İ dede
kim bilesin bu hikāyet niteçür
kim saña ma'lüm ola halvet beyān
saltanat hükmidür üstünde senüñ
tenn(i) vardur kim aña ol yük degül
ol anılmaz hiç mahfil olmaya
kim ola kim aqmaya sultān adın
kimse var mı kim yimez teşvīşini
hāş u 'ām cümle anı zıkr eylenür
geld(i) vardı ahd(i) urdı illeri
şehre tolu galbedür gavğayla
koşına koşmuş ili her dem sağar
bu geleci toptoludur her maqām
bu geleci tesbīhüdüür hōz senüñ

(X) : A'raf (7), 178. ayet

2735. vezin bozuk, galbe okunursa düzelir.

2736. vezin bozuk, galbe okunursa düzelir.

111.a

yine bundan iŇerü bir kat dağı
 2750 ol dağı gör dünyede nedür 'ayân
 soldur ol kim iş ü konşu döst u yâr
 kimisi öldiyise varmak gerek
 kimisi hõş düğün eyler il gellir
 kim(i) şayru şormak ister şor anı
 2755 kim(i) hasta birbirine göñl(i) tar
 kimisi şunu diler irte gice
 her birinün hâlini şormak gerek
 hiç eksilmez bu iş yıldan yıla
 yine vardur bir katı ğalbe dağı
 2760 nice baş ol ğalbeden oldu semî
 diñle imdi ol dağı nedür î yâr

ğalbe var anuñ dağı 'ilmin oñı
 diñle imdi nicedür bellü beyân
 her birinün sende bir maķşüd(ı) var
 kavmanuñ hem göñlini şormak gerek
 okıdı varmazısañ göñli kalur
 kim(i) bir dem görmek ister gör anı
 hõş şafâ kıl birbirile anı var
 kim şoralar nitesin hâlün nice
 maķşüdını neyise virmek gerek
 nicelerün 'ömrini virdi yile
 şöyledür kim her giz anduramaz haķı
 'ömr(i) geçdi bulmadı halvet demi
 bāğ u mülk ü ğift ü māl rüz u tavâr

111.b

ğift koğup toğmını sağmak gerek
 māl(ı) işletmek (ü) başarmak gerek
 ğer 'imâret olmazısa mülk daķı
 2765 hem başarılmak gerek rüz u tavâr
 hâş u 'âm u beg ü kul yoğsul u bay
 yine vardur bir ulu ğalbe yine
 ol dağı bir gey işit niceyimis
 ata ana 'avrat oğlan kız gelin
 2770 ataya ve anaya hürmet gerek
 ğün ulaldı oğul evermek gerek
 kız boya degdi bu gez eyle cihiz
 ğün oğul kızsag ola kayğus(ı) var
 uşbu ğalbe teşvişinden hâş u 'âm
 2775 kamusından olur bir ğalbe daķı

ğün ekin oldu bu gez biçmek gerek
 götürüp ilden ile varmak gerek
 hâşılı bitmez ü olmaz revnâķı
 ğäre yok kadayısa kayğus(ı) var
 ğark olupdur bú işe yıl on iki ay
 şöyle kim hiç beñzomez ayruğına
 kim bilesin bu hikâyet neyimis
 kamusunun sen yiseñ gerek ğamın
 'avrata ve oğlana ni'met gerek
 ağ u atlas at katır virmek gerek
 elin al bir ğişiye işmarla tiz
 şayru olsa hõz dağı ğorkus(ı) var
 'ömr(i) geçdi bulmadı halvet maķâm
 var durur kim hiç işitdürmez haķı

112.a

ayruğundan cehd idenler kurtalır
 dirliğinde andan ayrılan gişi
 ne dürür ol eydeyim dinleriseñ
 goldur ol ki nice tende cān ola
 2780 kan içindo yügrigür nefis ü hevā
 kibr ü kīn ü buhl u hem fışk u fesād
 fi'l ü fitne hırş u hāk u gerr ü gūr
 hışm u gaybet cehl ü inkār ü riyā
 degme birnūñ ğalbesinden 'aql u cān
 2785 her ki bu iş ğalbeden kurtılmadı
 ol gerekse göge çıksun yalnızın
 gerek insün yid(i) deñiz ka'rına
 gerek ağsun yüce tağlar başına
 çünk(i) dünyā ğalbesinden çıkmadı

illā bu ğalbe öliceğ ayrılır
 oldurur mutlak hakı bulan gişi
 dinleyüp söz ma'nisin anğlarısāñ
 üç yüz altmış tamarunda kan ola
 erdür ol kim anı gendüden çava
 katlarında hāk sözi yavlağ kesād
 halvet olmağa gişiyi kanda kor
 kor m(1) seni kim varasın tañrıya
 cūş içinde kan(1) halvet i fulān
 bilün anı hiğ halvet bulmadı
 halvet olup görmeyiser dōst yüzün
 halvet issi olmayısar ol yine
 dōstıla olmayısardur āşinā
 halvet içre dōst yüzine bakmadı

112.b

2790 ölüminden ilerü ölmüş ola
 gendüzinden çıkmayınca ādemī
 çünk(i) gendü rāhatından yād ola
 ğalbe içre halvet ola ol gişi
 'āşık anuñ etegin elden koma
 2795 ol durur ol pāzişāhuñ rahmeti
 bunlaruñla varıģörgil hazrete
 i kerim-i pür-karem sen kıl kerem

halvet issi ol gişi olmuş ola
 bulmadı kandasā halvet demi
 ol gişi kadayısa āzād ola
 hākdan ayru olmaya her giz işi
 tesbih idin adını dilden koma
 bu cihānuñ öl ÷ihānuñ devleti
 kim ebed lāyık olasın rahmete
 ire dursun rahmetüñ her dem-be-dem

دَاسْتَانِ شَشْمِ اَزْ بَابِ بِنَجْمِ حِكَايَتِ دَرْ تَاوِيلِ اِيْنِ حَدِيْثِ كَلِّ تَاوِيْلُو
 تَفْحَمُو تَفْحَمُو بِدَانِكِ اَدْبِيْ رَا بِيْنِ نَوْعِ عِلْمِ دَرْ تَلَاوِيْرُ وَاِبْطَانِ
 اَزْ حُرُرَانِ يَكِيْ اَنْ بِيْنِ نَوْعِ عِلْمِ صَحْتِ يَافْتَهْ دَرْ حَمِيْرَتِ نَوِيْتِ
 نِيَامِ تَرَانْدِ نَمُوْدَنْ وَاِيْنِ بِيْنِ عِلْمِ رَا نَوْعِ بِيْنِ چِيْزِ مَانِيْخِ وَاِدْفِ لَسْتِ
 كِهْ اَنْ عَمَلِ رَا اَزْ اَدْبِيْ زَا اِيْلِ كَرْدَهْ نَزَكِيَهْ وَتَضَعِيَهْ بَحْدُ وَاِدْرْ حَمِيْرَتِ رَعْنَا اَرْدُ

iğid i sağın diyüp da'vī kılan

olmasun kim ola bu da'vī yalan

113.a

'ayb ola sağvan dimek şayru gişi
2800 halk kamu yoħsuldur illā taŋgr(ı) bay
halk sōkeldür illā kim bilmez neden
hiç derd yok kim anuğ dermān(ı) yoħ
muştafā eyitdi sefer kılmak gerek

السلامُ كَأَمْرًا أَسْعَىٰ انْتَهَمُوا

ger bu halk şayru degülmissseyidi
2805 ādemün pes biş yiri şayruyadı
hiç hācet yoħ kim ol olmaz revā
ol eceldür ki dermān olmaya
yoħsa ayruğ niçe kim bī-çāre var
pes bilün şayrulara vardur meded
2810 geldük ol biş şayruluk gör neyimiş
ne yirün şayru olur bilgil ī yār
diğle imdi her birinün adını

ud ola bayvan dimek yoħsul gişi
kamura rızkıñ virür yıl on iki ay
ne var eger yürise sağ bu beden
illā halkuñ gendüye fermān(ı) yoħ
sağlığ (u) hem baylığ bulmak gerek

sağlığı isteğ neçün diyeyidi
şayruya timār idün ölüş didi
hiç derd yoħ kim aña yoħdur devā
rencine timār aşşı kılmaya
kamusınuñ derdine bir çāre var
taŋgrınuñ fazla öğüşdür bī-'aded
gendüzünđe her biri kadayımış
sağlığın isterisen şılgıl timār
kim bilesin uşbu sözüñ dādını

113.b

birisi şoldur ki ten şayru olur
birisi 'ađluñ durur bilmez misin
2815 birisi cāndur kim ol rencür olur
işid imdi her birinün rencine
ne dūrür ten renc(i) nice em gerek
tende ya nesne çıkar ya zaħm olur
bu tenün şayruluğı şoldur 'ayān
2820 çünk(i) ten şayruluğın bildün nedür
nefsde şoldur şayruluk kim halk bilür
çün yimek içmek bu nefis elindedür
kim yimekten nā-muvāfık lokmalar
yā şovuk koymış olur yā hōz hevā
2825 ol ki nefis şayruluğıdır şol durur
nefs(i) bildün imd(i) bu gez 'ağl(ı) gör
çün bilesin sen bu 'ađluñ rencini

bir(i) nefisdir hōz 'ayān şayru olur
bir(i) göñüldür tamār kılmaz mısın
ī niçe cānlar kim ol renciden ölüş
ne kefaretdür bularuñ rencine
ol cerāhatdur aña merhem gerek
aña derman ne gerek cerrāh bilür
aña cerrāhdur hakīm bellü beyān
diğle imdi bir bu nefisün niçedür
şayru diyüp dōstları şora gelür
pes tağabburuluk dağı yolındadır
gelür olur dem-be-dem nefise zarar
tıbb içinde isteseñ derde devā
aña dermān tıbb içinde bol durur
neyimmiş anuğ dağı rencin şor
ağlayasın uşbu sözüñ genci[ni]

114.a

'aqluñ oldur renc(i) kim fikr(i) şaşar
 gâh alur bir ulu begün kızına
 2830 gâh olur kim fikrile bir mâl bulur
 gâh varur fikrile iller açar
 geh yapar u geh yıkar u geh oldurur
 ortada anmaz çalap emrin hiç
 böyle olsa pes 'aқıl rencür olur
 2835 evliyânun şoşbetin her kim bile
 şerbeti 'aқluñ velî katındadır
 bu göñül rencin dağı bilseñ gerek
 çün göñül rencür ola kayğı dutar
 bu göñül şayruluğı kayğı durur
 2840 kayğı eglense göñülde jeng olur
 guşşavu kayğı göñülden gidicek
 biter andan ma'rifet yimişleri

fikrine olmayası işler düşer
 sultân eyler fikrile gündüzini
 virür anı fikrile mâllar alur
 geh metâ'lar götürür deryâ geçer
 fikrile hiç olmaz işler oldurur
 bu hevesler göñüle tolmaş piç piç
 uşbu rencü 'aқıl şoşbet olur
 'aқl(ı) anuñ uşbu renciden kurtıla
 diñle bu gez kim göñül renci nedür
 neyimiş dermânını kılsañ gerek
 kayğıdan kaynar yihe kayğı biter
 vây anı kim kayğı aña hû durur
 jeng olan gözğü yüzi bil neñg olur
 bu göñül bahçaları virür çiçek
 sağ göñülüñ böyle olur işleri

114.b

her kim ister göñl(i) rencden kurtıla
 ol ulular şoşbetini istesün
 2845 çünk(i) hikmet işide ol şād ola
 çün göñülden kayğı külli sürile
 bil ki irdük yerde bu hikmet nürü
 nite kim yağmur şuyı göğden yağar
 pes göñül rencin bu hikmet şavar
 2850 ol dağı bitdi bu gez gel cān(ı) gör
 cān(ı) dağı ger nedendür derd(i) ne
 işid imdi eydeyim şerhi ile
 noht ki nefsdan şadır ola bir günāh
 anuñ odından bu cān şayru düşer
 2855 ger günāhdan zevk alur nefis yağlanur
 çün günāh cānı gelür kat kat başar

eydem kim neyleye ol ne kıla
 varsun anda 'ilm (ü) hikmet diñlestün
 göñl(i) kamu kayğıdan azād ola
 renc(i) anuñ sağluğa değışürile
 dirgüre ölmüşiken göñülleri
 تَوَلَّى عَلَيْهِ السَّلَامُ يُجِيبِي الْقَلْبَ الْمَيِّتَ بِنُورِ الْحِكْمَةِ حَتَّى يُجِيبِي الْأَرْضَ الْمَيِّتَ بِمَاءِ الْمَطَرِ
 ölü yirler dirilür ni'met toğar
 zira kim hikmetde Allah nürü var
 derdini bil dön yine dermān(ı) gör
 sor ne dermān olur anuñ derdine
 kim bilesin bu işi kıldan kıla
 kim kul üzre duta anı pāzişāh
 zira dōstdan dirliğı ayru düşer
 illa cānuñ haқdan bağlanur
 maħbūs eyler seyrini haқdan keser

115.a

bir günāhuñ her biri bir tağ olur
 yarın anda bu günāhuñ cürmini
 pes ol oddan cān bu gez şayru olur
 2860 görsege kim miskīn olup basılır
 nātekim rencūr olan nesne yimez
 imd(i) bu rence bize dermān gerek
 diğle dermān ne dūrūr oydem 'ayūn
 tevbedür cān rencine şerbet bilüñ
 (X) تَوْبَةُ نَصُوحًا عَلَى رَبِّكَ لَنْ يَكْفُرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ
 2865 çünk(i) cān bu tevbeden şerbet iğer
 cāna şāḥhat irer ol dem geksüzün
 hem şükürden hem utanmağdan kızar
 sağalur cān dürlü rencden arınur
 bu kadar söz tap durur aḡlayana
 2870 giş(i) oldur kim anuğ ikrār(ı) var

cān anuğ altında niṭe şağ olur
 cān göriser ol 'azābı ol kını
 zira dōstdan dirliğı ayru olur
 zıkr (ü) tā'atdan ġıdısı kesilür
 yimege söylemege renci komaz
 istesün dermān kime kim cān gerek
 kim bilosin bu iği bellü beyān
 ĩ yārenler tevbeğe rağbet kılur
 تَوْبَةُ نَعَايٍ تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ
 ḥağ anuğ üzresine raḡmet saçar
 gözün açar karşı görür dōst yüzün
 ne günāhı varısa derler sizar
 kanda baksa gözine dōst görinür
 sadḡıla ikrārıla diğleyene
 neylesün söz aḡa kim inkār(ı) var

115.b

'āşıkūñ istedüğü şol giğidür
 söz(i) diğlerken gözi ma'nī güder
 ĩ çalap sen rūzi kılğıl kamuya

kim bu sözi cān içinden iğidür
 göñl(i) ol ma'nīyile tolmış gider
 şun(ı) kim sözden göñül ma'nī tuya

دَائِرَاتِنِ هَقْمٌ أَرْبَابٍ يَنْجُمُ كِبَابَتِ دَرْ شَرِيحِ حَوَاسِ خَمَّةٍ وَفَرْقِ دَرْ
 مِيَانِ كَوَاصِ وَ مَعَامِ وَ حَوَاصِ مَاسِ كِي عِبَادَتِ أَرْ حَوَاسِ عَامِ بِاصِرَةٍ رَسَامَةِ
 وَ تَأَمِّيَةٍ وَ دَائِقَةٍ وَ لَاسَةِ اسْتِ وَ عِبَادَتِ أَرْ حَوَاصِ حَوَاصِ نَفْسِ وَ مَعْمَلِ
 وَ قَلْبِ وَ سِرِّ خَفِيَّتِ وَ حَرِّ سِرِّ السِّرِّ بَيَانِ حَرْ دَوِّ قَرِينِ بَرْ سَبِيلِ تَحْقِينِ
 وَ مَقْدَمِ دَرْ شَرِيحِ مَعْمَلِ كُلِّ كِي خَلِيَّةِ اسْتِ كِي إِتِي بَاجِلِ فِي الْأَرْضِ خَلِيَّةِ (XX)

ilk saḡa bilmek gerek kim ol ilāh
 2875 kāfile nūn ortasından bu cihān
 çūn bu ḥalkı yoğiken var eyledi
 hiç ḥalk yokdur kim ol ni'met yimez
 ḥalk(ı) hōd ni'met yimek bayık durur
 her birinüñ ḥōn(ı) lāyık özine
 2880 yirde göğde ne ki maḡlūğ var diri

nice düzdi 'ālemi ol pāzişāh
 nice toğdı āşıkārā vu nihān
 ḥōn. birağdı kamusını toyladı
 degürür hiç kimseyi maḡrūm komaz
 illa ḥōnı . gendüye lāyık durur
 hem muvāfık ni'meti gendüzine
 ḥağ ḥōnandan yiyütürür her biri

(X) : Tahrim (66), 8. ayet

(XX) : Bakara' (2), 30. ayet

2874. A.Ü. 'ilk(i), Tüb. 'ilk'

her birün hālince hōnı var durur
 'aql(ı) bu mülke halīfe eyledi
 (X) *فَمَنْ تَمَّيَّزَ إِذْ تَأَلَّزَمَكَ رَبُّكَ لِلْمَلَأِكَةِ أَوْ جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيْفَةً*
 anuğıçün kim anuğ biş hiss(i) var
 işid imdi eydeyim hissini nedür
 2885 bir(i) yimekdür cihānda hōnları
 bir(i) şoldur hōğ kōkular yilyloye
 bir(i) datmaqdan alur lezzetleri
 geh yiyiler hōş latīf çiçekleri
 geh neye kim meyl iderse el şunar
 2890 illā ol kim evliyā 'aqlı durur
 zīra kim 'aql-ı küldür i gişi
 niçe lezzet rūzi kıldı haq aqa
 geldük imdi eydeyim hōnı nedür
 ol zamān kim haq yaratdı 'aql-ı kül

illā bu 'aql ortada server dūrür
 kamulardan 'aql(ı) artuğ toyladı
 her nenüğe lezzetini ol tıyar
 kim bilesin bu hikāyet nitedür
 bir(i) işitmekdürür hōş ünleri
 bir(i) göre hōğ teferrüc eyleye
 vird(i) haq biş hisse bu ni'metleri
 geh bakar gözden görür göğçekleri
 hiss(i) içinde gizlödür bu biş hüner
 anuğ işi kamudan 'ālī dūrür
 işid imdi nicedür baqşayışi
 cümlesini eydeyim bir bir saqa
 kim bilesin bu hikāyet nitedür
 kim cihānda yoqdur andan ulu kul

116.b

2895 yoğıdı bu yir ü göğ uqmaq tamu
 sol nefes kim toğd(ı) bu 'aql acıdı
 pāzişehden hōn tevakkü' eyledi
 aqd(ı) yoqlık mutbahını ol haqim
 düşdi 'aql öjine urdı şalā
 2900 pes bu 'ālem tanğr(ı) hōnıdur i yār
 cümle şüret kim yaradılmış durur
 her biri bir kasedür ni'met tolu
 niçe biş yıldur kim bu 'aql anı yir
فَمَا نَقَدَ الشَّرَابَ وَلَا رَوَيْتَ
 hon-ı 'ālem ni'met-i hikmet dūrür
 2905 hon yidi bu gez semā' ister semā'
 kullıgan ol kāfile nūna dutar
 zīra ol sāzdan bu sofi kim dūrür
 cümle halk ol nağmeden cünbişdedür

'aqla hōn olmağıçün geldi kamu
 ya'nı kim küldür haqa muhtācıdı
 şāh anuğün gör kim ol dem neyledi
 dartdı varlık hōnın andan ol kerim
 vāy aqa kim yimeye mahrum kıla
 işid imdi eydeyim hōnda ne var
 ol 'ademden 'āleme gelmiş dūrür
 ni'meti hikmetdür aqla i ulu
 ne hōn egsildi vü ne 'aql oldı sır
شَعْرَ شَرِبْتَ الْحَبَّ كَأَنَّكَ بَعْدَ كَأَنَّي
 ol ki hōn- sālārdur kudret dūrür
 hōş avāzlar kıllımağ ister istimā'
 işidüp anılayana ol sāz yiter
 rakşa girmiş turmadın hı çarç urur
 görseğe kim her biri bir iştedür

(X) : Bakara (2), 30. ayet

anı kim bilmez bu kullar ol bilür
 2910 ol arada hüküm(i) yokdur maḥlukuḡ
 ne kılursa hâkim oldur mutlakâ
 söylemedin kamu söz ma'lûm aḡa
 bu ledün bes taḡralık 'ilmidürür
 kim diye kim 'adli vü yâ zulmidur
 2915 maḥlukuḡ anda eli irmez eli
 uş tamâm itdük bu biş 'ilm(i) tamâm
 'aqlumuz irdüg(i) yirden söyledük
 illâ şol kim ulular 'ilmidürür
 yüz(i) toprak 'aşıkuḡ ol ulıya
 2920 söz içinde artuḡ egsük varısa
 kamumuz ol haḡ katında egsügüz
 inşâ'allah kim çalap 'afv eyleye

dileğin igler ü hükümün yürüdür
 'ömr ü taḡdîr ü dilek ol hâlikuḡ
 ol arada söyleyümez kul haḡa
 mîn-ledün budur ki didüm uş saḡa
 söyle kim her ne dilerse buyurur
 gündünlü şol gündüligi 'ilmidür
 'âciz ü hayrân nebî vü hem velî
 hem 'ilmidür aḡlayana hem maḡâm
 güḡ yiten yirden sözi şerḡ eyledük
 bu kadar bilmek kim ol 'âlî dürür
 kim bu söz içre dilek nedür tuya
 düz(i) vire her ki toḡru yârısa
 da'vimiz yok bilürüz egsügümüz
 rahmetile cümlemizi toylaya

117.b

دَاسْتَانِ دَهْمِ اَز بَابِ بِنْتِمْ جَمَاعِيَتْ دَر نَسِيْبِيْنَ بِنْتِمْ پَرْدَه پَدَانِيْكَ چُون
 كَرْنِيْ كَانُ وَشْنِ بَهْمَدِيْكَرِ پِيُوَسْتِ اَمْرِيْ كُو كَرْدِ اَعْمِ سَابِقِ حَقِّ بِالْحَادِ
 نَوَاسْتِ اَمَز دَر حَضْرَتِ عَزِيْزْتِ مَعْلُوْقِ وَ سَرْنِيْكَوْنِ اِسْتَاذِ وَ بَرَبَرِيْ
 كَالِ اِذْرِنَا الصِّرَاطِ الْمُسْتَقِيْمِ كَفْتِ وَ اَز حَالِيْنِ تَحِيْبِ نَدَارْدِ رَسِيْدَه
 كُو نَزْدِ اَدَمِ رُو كُو نَاجِ وَ لَقْدِ كَرْمَنَا بَر سَرْنِيْكَوْنِ اَدَمْتِ وَ رَنْكِ
 پَذِيْرِيْ كُو حَقْمِ خَانِهٖ سَبْعَةَ اَلَلِهٖ رَنْكِ بِي رَنْكِي كَرَفْتَه اَسْتِ اَدَمِ اَسْتِ كُو
 كَلْنِ اَدَمِ كَلِي ضَوْرِيْ اَمْرِيْ كُو سَرْنِيْكَوْنِ اِسْتَاذَه چُون اِيْنِ نَدَا
 شَنِيدِ تَهْمِيْشِ اَمَز دِيْدِ كُو دَر پِيْ حُجُوْبِ حُجُوْبِ مَانْدَه اِيْتِ اِذْرِنَا
 الصِّرَاطِ الْمُسْتَقِيْمِ كَرْدِه وَ اَز رَنْكِ اَمْدَه اَز حَالِ نَحَالِ دِيْكَرِ كَرْدَنْدِه
 اَز بِنْتِمْ پَرْدَه مَحْمُوْرِيْ يافته اَز دِلِ اَدَمِ بِمَقَامِ اَضْلِيْ شُوْدِ چَكُوْنَه رَسِيْدِ اِنْرَا بِيَانِ بِي كَنْدِ

yine bir söz eydiserem i şafa

âdemiseḡ bu söze kılḡal vefâ

zîra bu söz âdemîler eşidür

ol bile kim 'aql. anuḡ yoldaş(ı)dur

2925 âdemî sen naḡş u şüret şanmaḡıl

degme şüret görüben aldanmaḡıl

âdemî şol kimsenedür mutlakâ

kim içinden yol açılmıḡdur haḡa

ol göḡülden kim haḡa yol yokdurur

pes anuḡ hayvânlıḡı mutlakdurur

118.a

- âdemi kur'ânda öğdi ol celil
(X) قَوْلُهُ تَعَالَى وَنَحْنُ نَعْبُدُكَ يَا رَبَّنَا وَرَزَقْنَاكَ الْآيَةَ
dünyede biş perde vardur mu'teber âdemi oldur bile andan haber
- 2930 ol bişinci perde âdemdür 'ayân
ol zamân kim pâzişâh lu'f eyledi
gün dokunda birbirine kâf u nûn
(XX) قَوْلُهُ تَعَالَى إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ
ol emir kim mutlakâ haqdanıdı 'âlem igre sernügün durmaşıd(1)
2935 sernügün durmaşiken emr-i huza
giri haızretten yaña yol bulmadı
pes çağırdı ol dem ol âvâzıla
eyitd(i) î haq toğru yol göster baña
(XXX) إِفْرَانَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ
eyitd(i) şabr it bir sâ'at kılma gitâb tağrıdan ol dem aña geldi hitâb

118.b

- 2940 yürt kim ol sen istedüğün toğru yol
yol ola ol âdemün gönl(i) saña
gün işitdi ol sözi bu emr-i haq
yir içinde çünk(i) durdı bir zamân
gün boyandı emr-i haq ol ma'dene
2945 ma'deni âdem nihâdın sand(1) ol
yine eyitdi ol emr kim î ilâh
(XXXX) إِفْرَانَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ
sen kulavuzla beni toğru yola
yine geldi haqdan aña bu hitâb
yol ola âdemün gönl(i) saña
2950 işidicek bu sözi nitd(i) bugez
baş ol ma'den içinde sernügun
ya'ni ma'denden nebâta geld(i) ol
pes nebâtlar sernügün durmaşdurur
- bellü bil adem nihâdındadur ol
andan ol yoldan gelesin sen baña
yire indı dügd(i) haızretten ırak
ma'din oldı her maķâmdan çıkd(1) kan
haızrete yol istedi andan yine
haızrete andan dağı bulmad(1) yol
doğru yol göster baña î pâzişâh
kim yönüm dizâruña karşı ola
eyitd(i) varğıl ademe kılma gitâb
andan ol yoldan gelesin sen baña
şöyle kim durmaşıd(1) bitd(i) bu gez
ayağı bitdi budak old(1) uzun
kim nebâtdan bula bu gez toğru yol
görseñe ağzın şuya urmaş durur

- (X) : İsra (17), 70. ayet
(XX) : Yasin (36), 82. ayet
(XXX) : Fatiha (1), 6. ayet
(XXXX) : Fatiha (1), 6. ayet
2938. vezin bozuk
2939. vezin bozuk
2948. vezin bozuk

119.a

çün nebâta geldi ol emr-i ilâh
 2955 düzd(i) şâh u aqd(1) yaprak vird(i) gül
 bu güli âdem nihâdın şand(1) ol
 istedügin . bulmadı andan yine
 yine eyitdi î çalap göster yolum

(X)

أَقْرَبْنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

yine geldi tanğrıdan aña hitâb
 2960 yol ola ol ademün gönl(i) saña
 çün yine geldi çalapdan bu nidâ
 görseğe hayvânlara yim old(1) ol
 çün yidi hayvân nebâta semridi
 ol nebâtda sernügün durmaşd(1) örü
 2965 yir iğer oldı . bugez işdür görür
 çünk(i) lezzet buld(1) hayvândan tamâm
 yine âdem şand(1) anı bilmedi

bu nebât oldı aña hüş tahtığâh
 çün emir baqdı nebâta görd(i) gül
 gül içinden âdeme isted(i) yol
 kim varayıldı pâzişeh dergâhına
 kim saña toğru ola andan yönüm
 kim saña toğru ola andan yönüm
 âdeme var âdeme kılma şitâb
 andan ol yoldan gelesin sen baña
 ol emir gendüzini kıldı fidâ
 ya'nî kim bulmağičün dergâha yol
 semriden bu hayvân(1) ol emridi
 hayvâna ne geldise döndi arçuru
 birbirinden hażz alur lezzet virür
 dutd(1) ol hayvân vücūdında makâm
 istedi ol doğru yolu bulmadı

119.b

yine eyitdi yâ ilahi sen baña

(XX)

أَقْرَبْنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

yine geldi tanğrıdan aña hitâb
 2970 yol ola ol âdemün gönl(i) saña
 yine uşbu sözde kaldı 'âciz ol
 gendüzin vird(i) bu gez kurbanlığa
 âdeme hön eyledi ol özini
 hażrete maşşüd(1) yol bulmağičün
 2975 çün yidi âdem bu hayvân hönını
 ol emir kim hażrete bulmazd(1) yol
 âdem içinden yol açıld(1) aña
 baqd(1) bir yoldan ezel görnür 'ayân
 karşusunda görd(i) bir yol var dağı
 2980 geldi ol biş perdeden geçd(i) bugez
 cân içinden çağırıp uşbu sözi

doğru yol göster ki varam ben saña

âdeme var âdeme kılma şitâb
 andan ol yoldan gelesin sen baña
 neylesün çün hażrete bulmad(1) yol
 ya'nî ister yol bula göge ağa
 gör nice kıldı fidâ gendüzini
 katre girü deñize talmagičün
 pâzişâha toğru tutdı yönini
 âdeme geldi bu gez hayvândan ol
 yol toğrıldı bu gez hağdan yaña
 görd(i) bir yoldan ebed bellü beyân
 baqd(1) ol yoldan bu gez görd(i) hağa
 gizlenü cân rāzını aqd(1) bu gez
 eyitd(i) gördi tanğrıyı gönlüm gözi

(X) : Fatiha (1), 6. ayet

(XX) : Fatiha (1), 6. ayet

2953. vezin bozuk

2968. vezin bozuk

2981. vezin bozuk

120.a

قَوْلُهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ رَأَيْتُ رَبِّي يَعْزِينُ قُلُوبِي

hāceti vü maqşūdı oldu tamām
ādeme secde anın oldu helāl

hāzret oldu yine ol emre maqām
kim bu şūretden bulındı ol vişāl

(X)

قَوْلُهُ تَعَالَى الْجُدُّ وَالْأَدَمُ

uşbu söze bir meşel eydem yine
2985 diñle imdi nicedür eydem 'ayān
çün diler bennā yapa bir hōş serāy
şūretin ilk bağlar anuñ fikrile
çün serāy ister ki bennāy(1) göre
cehd idüben görmez bennāy(1) ol

kim vire sır bu meşel diñleyene
kim billesin bu işi bellü beyān
ol serāy(1) tā göre yoħsul u bay
taş u ağaç yoğ u kerpüç yoñ bile
gendüyi eylemeye fehmi ire
bes bugez ister bulımaz toğru yol
tā varam ol yoldan ben saña

2990 çağırur kim doğru yol göster baña

(XX)

إِذْ دَنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

eydür ol bennā seni ben eyledüm
ol didüm olduñ vü gördüm ben seni

fıkr içinde bir mu'allak söyledüm
ol şūretde görmeyesin sen beni

120.b

sernügünsin sen henüz irmeyesin
bu lañıfden ol keşife var ki ben
2995 çün iğitdi uğbu sözi ol serāy
vard(1) taşu kerpüçe boyand(1) ol
yine yol bulmad(1) anı görmege
yine eyitdi toğru yol göster baña

bin(1) sen bu hālile görmeyesin
görinem saña bulasın ben(1) sen
dügd(1) bennādan ırağ u kıldı rāy
ya'nī kim anda bula mi'māra yol
taşat(1) olmad(1) aña irmege
kim varam ol toğru yoldan ben saña

(XXX)

إِذْ دَنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

eyitd(1) bennā ādeme gel ādeme
3000 çün olasın hōş serāy u hōş maqām
çün serāy aldı bu bennā sözini
kerpüci taşu çü bennā görd(1) hōş
ol serāyuñ şūretidür bu serāy
görmedi bennāy(1) eydür bu gezin
3005 eyledi mi'mār(1) anı hōş tahtıgāh
nītekim ma'nī ki 'aql anı sürer

kim ol ademden gelesin sen baña
bulasın bini ola maqşūd tamām
vird(1) bennā eline gendüzini
ol serāy kim eydüridüm old(1) uş
kim bu bennā kıldıdı tedbīr ü rāy
hiğ gümānsuz görd(1) bu gez şeksüzin
lāyık oldu otura bir pāzigāh
neyleyüben ol girü 'aqla irer

(X) : Bakara (2), 34. ayet

(XX) : Fatiha (1), 6. ayet

(XXX) : Fatiha (1), 6. ayet

2988, vezin bozuk

işid imdi eydeyim şerhiyile
ilk düşer ma'nî mürekkeb rengine
anuş içinden diler ma'nî göre
3010 kığırur 'aqla ki yol göster başa

(X) اِقْرِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

'aql ana eydür senüñ toğru yolun
hibr içinde olduğunca şeksüzün
hibr içinden geld(i) bu harf evine
ma'nî bu gez harf içinden irdedi
3015 harf içinden yine 'aklı görmedi
yine eyitdi toğru yol göster başa

(XX) اِقْرِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

'aql eyitdi ma'niye var ademe
ol nefesde çün dutasın sen vücüd

kim bilesin bu işi kıldan kıla
rengini kor döner anun rengine
kanı ol 'aql evine kanda ire
tâ varam ol doğru yoldan ben sağa

âdemî gönlinedür degşür hâlün
bellü bilgil görmeyesin dōst yüzün
ya'nî göre 'aql anda sevine
ya'nî 'aqla irrege yol istedi
çok özendi maqşûdına irmedi
kim varam ol toğru yoldan ben sağa

yoldaş olğıl ol nefesle ol deme
sağa halk anda kıla cümle sücüd

121.b

ol nefes yol eyleye hağdan sağa
3020 çünk(i) ma'nî aldı 'akluñ yolını
ya'nî dilde söyleyen söz old(1) ol
harf içinde ma'nî yol bulmazıdı
tâ ki kelme olmayınca harf harf
ya'nî kim âdem dilinden buld(1) yol
3025 pes bilün kim âdemîdür kârığâh
ol emir kim hağdan ayrılmışıd(1)
öld(i) andan oldı ma'dende diri
öld(i) ma'dinde yine buld(1) hayât
yine ol emr uş nebâtlarda olur
3030 old(1) hayvândan uş old(1) âdemî
bu gez adomden ölicecek mutlakâ
anda varup nolısar gelmez dile
ânire irdi emr buldı bekâ

andan ol yoldan gelesin sen başa
dartd(1) ol harfden bu gez gendüzini
söz içinden 'aqla buldı toğru yol
'aqla nice varasın bilmezidi
olmadı hiç kimseye bu ma'nî şarf
bir 'ağıldan varmağa bir 'aqla yol
âdemîden anlanur ol pâzişâh
eyle şankim ol dem, ol ölmüşid(i)
toprag(1) kân eyleyen anuş nürü
ol hayâtdan bitd(1) bu cümle nebât
dirilür bu gez varur hayvân olur
saltanatla tutd(1) cümle 'âlemi
dirilübün vaşl olısar ol hağa
âdemî oldur ki bu remzi bile
aşl(1) hağdandı yine vardı hağa

(X) : Fatiha (1), 6. ayet

(XX) : Fatiha (1), 6. ayet

3016. vezin bozuk

كُلُّ شَيْءٍ يَرْجِعُ إِلَىٰ أَصْلِهِ

geçmeyince uşbu biş evden tamām
 3035 bu hikāyet yol eri vaşfı durur
 cümle gendü hālümüzdür eydilen
 ādemīllık gay ulu menzil dūrür
 her ki geçd(i) ilerü ol old(ı) haķ
 ol ki döndi girü hayvān mülkine
 3040 girü hayvān u nebāta gıtd(i) ol
 çün girü meyl eyledi cān u göñül
 'aşıķa şoldur temennā kim celīl
 kōmaya ol biz(i) girü dönmege
 dünyāy(ı) kōp cān göñül 'ışķa uya
 3045 ĩ huzāyā toğru yoldan ırmagıl
 rahmet eyle dinleyenler cānına
 mustafā nūra haķķiçün ĩ huzā

olmadı hażret aķa mülk ü maķām
 söz degıldür sözlerün aşlı durur
 aqlaya ol yol varan u hāl bilen
 hażrete yavlaķ yaķın maħfil dūrür
 gıtd(i) gendü varlıķı vü geld(i) haķ
 son nefesde meyl(i) ol 'ōmr ilğine
 hażrete ķanda irer bağland(ı) yol
 redd-i hażret bil ani kılma ķabūl
 gendüye ola yine gendü delīl
 sarmaşuban dünyede eglenmege
 gendü 'ışķa ķarta ilte gendüye
 dünyā ahir 'ışķuñı ayırmağıl
 sen irür bunlar(ı) ma'nī kanına
 rahmetün den eyleme bizi cüzā

bāb-ı altıncıda bu on dāsītān
 bu cihānı çün yaratdı ol ilāh

ma'lūm eyler altılarnı bī-gümān
 alt(ı) günde urd(ı) bünyāz pāzişāh

دَاسِتَانِ اَوَّلُ اَزْ بَابِ شَشْرِ كَيْتُ دُرْ اَفْرِيَشِ مَالِمُ كِهْ بَارِي تَعَالِي
 مَالِمُ رَا دُرْ شَشْرِ رُوزِ اَفْرِيَذَهْ كِهْ وَ لَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضَ
 وَ مَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ وَ بَرَّ شَشْرِ طَرَفِ مَكَانٍ بِخَشِيذَهْ وَ بَارِي
 تَعَالِي وَ تَعَدَّسَ اَزْ اِبْنِ حَزْرَدِ شَشْرِ مَنَزَرَهْ وَ مَسْنَعِي اَسْرَا بَيَانِ
 چي كند كيه چيست

3050 ilk saña bilmek gerek kim ol kerīm
 niçe getürdi 'adenden 'ālemi
 yır(i) gögi nice düzdi ma'teber
 kūn did(i) kudret dilile söyledi
 gendü 'ilminden bu mülk oldı tamām
 3055 illā zāhirde cihānuç cismini

nice yaratdı cihānı ol haķīm
 nice bitürdi 'ālemden ādemi
 dinle imdi nicedür eydem haķer
 uşbu mülki yoğiken var eyledi
 'arş u kürsi yır ü gög ü her maķām
 alt(ı) günde urd(ı) anuç resmini

- (X) قَوْلُهُ تَعَالَى إِنَّ رَبَّهُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ
 'arş(ı) düzdi gögden evvel ibtidâ yine ahîr anı kıldı intihâ
 ka'beyi ilk yire bünyâd eyledi yihe sonra anı âbâd eyledi
- (XX) قَوْلُهُ تَعَالَى إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُوَ أَمْسَانٌ
 gün yaratdı yir(i) gögi pâzişâh gör ki nitdi vü ne kıldı ol ilâh
 yire göge alt(ı) gün virdi zamân hem dağı alt(ı) yağı virdi mekân
 3060 işid imdi her mekânun adını kim bilesin uşbu sözün dâdını
 ol mekânun birisi maşrakdurur kim güneş andan doğar aydın virür
 bir(i) mağribdur ki gün anda batar ol batıcak karanı milki durur
 birinün adı cemûbdur muhtağar kim harâr her dem-be-dem andan eser
 birine hõş ma'rûf eydürler şimâl dört mekândur dört rûkn(i) dutdı kemâl
 3065 dört mekândur dört rûkündür dört yağı dört dîvâridur cibânun görsege
 eyle olsa 'arş anuñ sağıfı durur hem dağı bu fers anuñ şahını durur
 bağıladı uş şes cihet oldı tamâm sağıf u şahın u dört dîvâr u hõş makâm
 pes bu dünyâ bir ev oldı gey ulu ev içi 'ibretile ni'met tolu

123.b

- sağıfa baksay toptolu 'ibret dürür şahna baksay düpdüzi ni'met dürür
 3070 gün bu mülki böyle düzdi ol ilah eyledi maşlukıçün hõş tahtıgâh
 biribidi maşlukı kim geldiler degme birsi bir dirliğe kaldılar
 her birin bir nesneye tuş eyledi anuñıla göglini hõş eyledi
 (XXX) قَوْلُهُ تَعَالَى لَقَدْ أَنزَلْنَا إِلَيْنَا الْكِتَابَ فَذَكَّرْنَا بِهَا الْقَوْمَ
 kimisi ol 'ibrete kalmış durur kimisi ol ni'mete tolmışdurur
 kim(i) düşmiş dün ü gün 'işret kıvar kim(i) durmuş 'ilmile hikmet sever
 3075 kimisi müştâk durur haq nûrına söyle kim göymez bugünden yarına
 kim(i) söyle garq olupdur dünyâya bilmez kim ne kıla vu neyleye
 degmesin haq bağılamışdur bir işe hiç kimesne eydemez kim bu nişe
 (XXXIX) قَوْلُهُ تَعَالَى لَا يُسْئَلُ عَنْهَا فَعَلُوا وَفَعَلْنَا لِيُنذِرَ الْغَافِلِينَ
 gendü gizlenmiş kimsene göremez hiç maşluk kudretine iremez
 yir gög anuñ kandalığın bilmedi ay u güneş yügrigüben bulmadı
 3080 'arş u kürsi vü kalem bilmez anı birbirne şorışurlar kim kıanı
 yid(i) yılduz dün (ü) gün hükmindedür illâ bilmezler ki hâkim kandağur

- (X) : A'raf (7), 54. ayet, Yûnus (10), 3. ayet
 (XX) : Alimran (3), 96. ayet
 (XXX) : Rum (30), 32. ayet
 (XXXIX) : Enbiya (21), 23. ayet

124.a

şol muqarrablar ki vardur tapuda
 cümle gög ehli biri birne şorar
 çarh anı bilmekde sergerdân durur
 3085 nüñ felek hayrân kalıpdur ol haqa
 ademî perrî vü cinnî kurd u kış
 illâ bakıp göremezler gözile
 ne dil irer aña ni bu 'aql u cân
 şeş cihet kim urd(ı) bu halk hâlidür

şöyle sergerdân kalıpdur tapuda
 an(ı) bilmege kimün 'aqlı irer
 anuñçün durmadın gerdân durur
 kandalığın bilmezler muflaka
 buyruğında ger inışdür ger yokuş
 söyleşüben iremezler sözile
 ni zamân var ni mekân var ni nişân
 yoħsa ol bu şeş cihetden hâlidür

3090 küll(i) fariğdür bu mülkden zatıla

(X) (ك) اللّٰهُ خَيْرٌ مِّنَ الْعَالَمِيْنَ
 lîk(i) cümle maħlûkat andan durur
 gün anuğ emriyile her gün toğar
 yıl anuğ hükminde eğer durmadın
 illâ aña kimsenüñ irmez eli

şâbit oldı uşbu söz âyâtıla

emr(i) anuğ cümle halka cân virür
 yir anuğ hükmiyile dutdı karar
 şu anuğ emrinden akar dinmeğin
 cümle sergerdân nebî vü hem velî

124.b

3095 yir ü gög anuğıla kayım dürtür
 şun'(ı)dur halk gördüğü sani' degül
 şeş cihetden nesne kim hâlidür ol

işid imdi aña irmek nicedür
 şeş cihâtı sendahı yılşaq gerek

3100 sağ u şol u zir ü bälâ pîş ü pes
 göñlüni cem' eyleyüben bā-höz ā
 anlyana bu kadar söz tapdurur
 yüz(i) toprak 'aşıkıñ ol kimseye
 cān göñül virmiş ola külli haqa

3105 'ışkın artur 'ışkıla dinleyenüñ
 î huzâyâ toğru yoldan ırmağıl

ol münezzeħ bākî vü dāyim dürtür
 an(ı) seven şun'ına kâni' degül
 pes aña nice bula kimsene yol

kim bilesin bu hikāyet nitedür
 ya'nî bu endişeden çıkışaq gerek
 uşbu fikri gendüzüñden küll(i) kes
 ta meger vaşlın bulasın bā-huzā
 göñl(i) bu söz küll(i) aña tapdurur
 kim bu bözi cān içinden dinleye
 hażrete göz ırmadın toğru baqa
 dinleyüp söz ma'nisin anlayanuñ
 rahmetüñden sen bizi ayırmağıl

دَاسْتَانِ دُورَمِ اَزْ بَابِ شَشْرُ كَيَايْتِ مِي كَنْدَرَكِهْ اَدِي زَادِ دَرِ
 زَنْدَانِ شَشْرُ جِهْتِ مُقْتَدِرِ كَجَبْرُ شَدَهْ اَنْتَهْ اَزْ اَيْنِ شَحْلَسِ
 كَشْتَنْ نَمِي تَوَانْدَرِ پَسِ صُرُورِنَا رَزْدَرِ كَانِ حَضْرَتِ طَبْرِي دِي كَرِي بَابِ

(X) : Aliimran (3), 97. ayet. 1

3082. A.Ü. 'kalıpdur', Tüb. 'kalıpdur'

3085. A.Ü. 'kalıpdur', Tüb. 'kalıpdur'

بِسْمِ رَبِّكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ
يَا رَسُوْلَ رَبِّكَ

yine geldi gönlüme bir vaşf-ı hāl
cümle düşvār işleri önden şoşa
iresin maksûduña bu hālile
3110 kim bu hālî hâllenürse şeksüzün
dinle imdi eydem ol hāl nedür
şeş cihetle bağludur her âdemî
ger niçe hazret aña iredür
illâ bu halkuñ eli irmez aña
3115 ne dürür ol şeş cihâtı bağlayan
alt(1) yaña alt(1) nesne perdedür
bir(i) ma'dendür nebâtdur hem biri
bir(i) hayvândur biri insân durur
bir(i) asluğ bir(i) fer'üñdür 'ayân

kim bu hâlden açılır kurb u vişâl
küll(1) âsân eyleye bu hâl saña
şâd olasin devlet ü ikbâlile
bî-ñicâb ol görisedür döst yüzün
kim bilesin bu hikâyet nitedür
anuñiğün hazrete irmez demi
her nice hâlde ki varsa göredür
şeş cihâtı bağlayupdur görseñe
eydeyim dinlegil imdi bil 'ayân
eydeyim ol perdeler bir gör nedür
şâğ u şoldur hem iki perde biri
öñde şoşda her biri bir şân durur
zîr ü bâlâ yirleri bellü beyân

125.b

3120 işid imdi eydem tafsilâla
evveli ma'dendür ol perdenüñ
maksûd ol ma'den demekde neyimiş
bağlayupdur ol senüñ şâğ yanuñı
zîra şâğ eldür cihânda kesb eli
3125 çün saña altun gümüş şâğdan gelür
pes senüñ şâğ yanuña perdedür ol
şol yanuñ bağlap duran perde nedür
hem nebâtdur birisi ol perdenüñ
ol nebâtdan maksûdum nedür diyem
3130 pes nebâtdun yigregi bunlar durur
her ne kim anbâr urursan dünyede
bağlayupdur ol senüñ şol yanuñı
bu gezin şolundağ(1) perde nedür
ol yanuñ hayvân tutupdur mutlakâ

kim bilesin bu işi kıldan kıla
anuñıla bağlanupdur şâğ yanuñ
ya'nî ma'denden biter altun gümüş
hazrete varmağa komaz cânuñı
şâğ elile işler olur kesb eli
sen(i) kalmaz dîr ol ma'nî olar
şâğ tamâm oldu bu gez kaldı bu şol
dinle imdi ol daña kim nicedür
anuñıla bağlanupdur sol yanuñ
arpa buğdaydur kim eydürsün yiyem
anuñiğün halk anı anbâr urur
perdedür hağdan yanuñda î dede
hazrete varmağa komaz cânuñı
kim bilesin bu hikâyet nitedür
sin(i) komaz kim varasın ol hağâ

S ö z D i z i n i n d e T a k i p E d i l e n E s a s l a r

1. Bir sayfada çift sütun yazılmıştır.
2. Kelimeler alfabetik sıra gözetilerek madde başı ve alt maddeler halinde sıralanmıştır.
3. Dizinde benzer köklerde önce isim sonra fiil sırası gözetilmiştir.
4. İsimlerde ve fiillerde gelen eklerde daima alfabetik sıra gözetilmiştir.
5. Madde başı olan kelimelerin kaç çeşit imlâsı varsa kelime izah edilmeden önce gösterilmiştir.
6. Madde başları ve alt maddelerin mânâları metinde geçtikleri mânâ esas alınarak açıklanmıştır.
7. Kelimelerin birden fazla mânâsı varsa rakamlarla gösterilmiştir.
8. Metindeki bütün tanımlar madde başı olarak alınmıştır.
9. Alt maddeler sözlükte iki yerde geçer bunun sebebi alt madde olan kelimelerdeki bütün eklerin gösterilmek istenmesindedir.
10. Üçüncü şahıs iyelik eki ve işaret zamirlerinden sonra ortaya çıkan n sesi ilgili olduğu kelimeden sonra (n) şeklinde gösterilmiştir.
11. Aynı kelimenin 2 veya daha fazla farklı imlâsı olması halinde bütün şekiller sözlüğe alınmış ve birbirine atıfta bulunulmuştur.

SÖZ DİZİNİ

- A -

- a (أ) ey ! (ünlem)
baksan a 1639
bâ-hoz â 3101
- âb (آب) su
â. u ateş 1747
a. u gil 909
nâr u â. 1736
- âbâd (آباد) mâmur, şen, bayındır
âbâd eyle- mâmur hale getirmek
a. 3057
âbâd ol- mâmur, bayındır olmak
a. 1048, 1112
- abdest (أَبْدَسْت) aptest, namaz öncesi
el yüz yıkama
a. 1640
- 'acâb (عَجَب) tuhaf, şaşılacak şey, anlaşılmaz.
'a. 529, 1100, 1314, 1984, 2130, 2544
- 'acâyib (عَجَائِب) çok tuhaf şey, anlaşılmaz
'a. 2019, 2589
- 'acem (عَجَم) İranlı
'a. 602
- acı (أَجِي) tatlı olmayan
a. 1469
- 'acîb (عَجِيب) şaşılacak şey
a. 668
- 'âciz (عَاجِز) çâresiz, âciz
'a. dür 1706
a. ü hayrân 2517, 2915
'aciz kal- gücü yetmemek
a. 578, 1696, 2971
- 'acz (عَجْز) beceriksizlik
'a. 70
'a. ile 65, 68
- aç (أَج) tok olmayan, aç
a. 502, 1934
a. durur 651
a. ıdı 2896
a. u arıp 503
- aç- (أَجَّ-أَجَّ) açılmak
a. dı 608
a. mıs 518
- aç- (أَجَّ-أَجَّ) 1. bir şeyi kapalı durumdan kurtarmak
a. amaz 1117
a. ar 2033, 2035, 2866
a. arıdı 302
a. dı 64, 2898, 2955
2. dikkat etmek
a. 257, 710, 790, 836, 924, 1181, 1202, 1400, 1567, 1646, 2069, 2074, 2506
a. dı 1888
a. uban 422
3. bir engeli ortadan kaldırmak
a. a 453
a. ar 2388
a. dı 338
4. genişletmek, yaymak
a. dı 169, 228
5. açıklamak
a. dı 2980
6. gözlemek
a. ar 2714
- alın aç- büyüklenmek
a. up 2213
- cân kulağın aç- dikkatle dinlenmek
a. 2506
- göz aç- 1. uyanık bulunmak
a. 710, 924, 1181, 1202, 1646, 1895, 2074
a. dı 1888
2. dünyaya gelmek
a. up 737
3. kurtulmak
a. amaz 1177
4. bakmak
a. ar 2866
- göz açınca bir anda, aynı anda
a. 2103

- il aq- fethetmek, zaptetmek
a. ar 2831
- açıl- (أُجِلَّ) açılmak (kapalı bir halden)
a. a 1118
a. asın 1052
a. dı 1021, 2007, 2977
a. maz 937
a. mış 205
a. mışdur 2926
a. up 2611
a. updur 771
a. ur 1907, 1944, 2171, 3107
- açılık (أَجْلِيْق) aç olma hâli
a. 1082
- açmak (أَجَق) açma
a. 2387
- açuk (أَبْرُق) kapalı olmayan, açık olan
a. 429, 1464
a. durur 831
a. isa 1889, 2303
- ad (أَد) isim, ad
a. içinde 730
a. ı 10, 21, 55, 128, 206, 645, 729, 955, 956, 957, 1903, 2075, 2080, 2086, 2099, 2314, 3063
a. ıla 1462, 2142
a. in 1, 116, 730, 1149, 1776, 2077, 2243, 2307, 2312, 2316, 2430, 2450, 2576, 2741
a. ina 490
a. ını 162, 904, 962, 1235, 1843, 2076, 2309, 2429, 2434, 2452, 2534, 2742, 2794, 2812, 3060
a. iyıla 1221
a. ları 319, 754, 2258
a. larıla 2531, 2579
a. larına 516
a. um 211
a. uq 279, 1012
a. uqla 211
- ad çıkar- ün kazanmak
a. 1489
- ad eyle- 1. ad vermek, adlandırmak
a. 1749
2. nam salmak
a. 183
- ad koy- ad bırakmak
a. 2343
- ada gal- söylenmek, zikredilmek
a. 1377, 1486, 1543, 1610, 2002
- adını hayvân okı- hayvan gibi kabul etmek
a. 1309
- dek ad doğru temiz ad
a. 1012
- a'dād (أَعْدَاد) sayılar
a. 659
a. ina 1388
- âdem (أَدَم) ilk yaratılan insan, ilk peygamber
â. 168, 277, 411, 413, 867, 878, 884, 1218, 1224, 1226, 1262, 1836, 2018, 2422, 2423, 2456, 2457, 2486, 2494, 2495, 2580, 2940, 2945, 2956, 2967, 2975, 2977, 3024
â. den 1220, 1226, 2999, 3031
â. dür 128, 2930
â. dürrür 863
â. e 14, 126, 867, 2034, 2593, 2956, 2959, 2948, 2969, 2973, 2976, 2983, 2999
â. i 122, 124, 125, 150, 259, 278, 689, 965, 1260, 1533, 2423, 2548, 2579, 2585, 2925, 2928, 3030, 3051
â. iken 2125
â. ile 1227
â. üq 399, 1225, 1261, 2440, 2497, 2594, 2805, 2941, 2949, 2960, 2970
- âdem oğlanları insanoğulları
a. oğlanlarıdır 411
- âdem-safî Hz.âdem
Â. 277
- âdem -sıfat adam şekilli, adam benzeri
a. 1852

- ādemī (آدَمِي) ademoğlu
 ā. 730, 1855, 1961, 1968, 2137,
 2203, 2421, 2450, 2451, 2452,
 2453, 2491, 2551, 2574, 2579,
 2582, 2583, 2605, 2791, 2926,
 2929, 3011, 3032, 3086, 3112
 ā. de 1041, 2135, 2550, 2556,
 2581
 ā. den 3025
 ā. dūr 3025
 ā. ile 2605
 ā. ler 411, 2924
 ā. lerden 1281
 ā. nūj 718, 1132, 1280, 1853,
 1950, 2205, 2605, 2271
 ā. seq 2417, 2923
 ā. ye 733, 2065, 2549
 ā. yi 252
 ā. lık 3037
 'adem (آدَم) yokluk, bulunmama
 'a. 6, 1210
 'ā. de 6, 1213
 'a. den 122, 124, 1216, 1223,
 2901, 3051
 ad-ı ma'rūf (آدِ مَعْرُوف) bilinen ad, isim
 a. 10
 'adl (آدَل) doğruluk
 'a. . . 1462
 'a. i 1637, 2743, 2914
 'a. ini 2051
 'adl eyle- doğru, adaletli davranmak
 a. eyleye 1663
 adlu (آدَلُو) adlı, isimli
 a. 2142
 āfāk (آفَاك) ufuklar
 a. 923, 924
 'afv (آفْو) bağışlama
 'afv eyle- bağışlamak
 'a. eyleye 1922
 ağ (آغ) ipekli kumaş, hazine
 a. . . 2771
 ağ- (آغ-) yükselmek
 a. a 2664, 2672, 2972
 -a. ar 1376, 1594, 2031
 a. arıdı 300
 a. dı 2496
 a. mış 2306
 a. sun 2788
 a. updur 1811
 ağaç (آغَاغ) ağaç
 a. 162, 2111, 2119, 2987
 a. durur 537
 a. ı 2473
 a. ından 2472
 ağar- (آغَر) beyazlaşmak, ağarmak
 a. ur 1963
 āgāz (آغَاز) başlama
 āgāz it- başlamak
 a. itdi 613
 ağır-la- (آغْرَلَا) saygı göstermek, yü-
 celtmek, ululamak
 a. dı 168
 a. gıl 510
 ağ(ı)z+ (آغْرَا) ağız
 a. 1594
 a. a 1373
 a. ı 1160
 a. ın∅ 2033, 2035
 a. ına 2691, 2710
 a. uından 2672
 āgızın suya ur- ağızı suyun içinde olmak
 a. 2953
 ağla- (آغَلَا) ağlamak
 a. maya 2265
 a. r 34, 386, 516
 a. yıcak 386
 a. yup 520
 ağır-l- (آغْرَلَا) ağırlatmak, ağırı vermek
 a. ur 2386
 ağulu (آغُولُو) zehirli
 a. yam 165

- ah (أَهِ) ah, eyvah !
 ah it- ah eylemek
 a. idüp 1089
 ah ur- ah etmek
 a. 1119
 ah- (-أَخ) akmak
 a. dı 2744
 aḥad (أَحَدٌ) bir, Allah
 a. 185
 'ahd (أَهْد) söz verme
 'ahd it- sözleşmek, kavilleşmek
 'a. idüñ 2338
 'ahd u vefā berkit'- sözleşmek
 a. 290, 964
 āhır (أَخِرٌ) son, nihayet
 ā. 72, 81, 207, 350, 396, 424,
 426, 486, 491, 521, 542, 580,
 685, 693, 709, 858, 935, 940,
 952, 1013, 1019, 1121, 1183,
 1184, 1304, 1460, 1710, 1804,
 2174, 2175, 2295, 2336, 2347,
 2578, 2623, 2626, 2928, 3045,
 3056
 ā. idür 2
 ā. üñ 2
 āhıret (أَخِرَاتٌ) ahıret, öbür dünya
 ā. 134, 481, 667, 674, 673, 677
 ā. de 391, 671, 1712
 ā. den 482
 ā. dūr 667
 ā. le 665
 Ahmed (أَحْمَدٌ) Hz. Muhammed
 a. i 209
 ahıret (أَخِرَاتٌ) ahıret, öbür dünya
 a. e 670
 āhū (أَهْوَى) ceylan, karaca
 ā. da 1989
 aḥvāl (أَحْوَالٌ) haller durumlar
 a. 1607, 2196
 a. i 270
 a. in 1142
 a. ine 635, 2471
 a. ini 228, 440, 748, 756, 1168,
 1248, 1280, 1584, 1609, 1651, 1872
 1898, 2017, 2020
 a. lerı 267, 870, 1133, 1614, 2039,
 2584
 a. üñı 675, 1059, 2070, 2096, 2132
 2417, 2354
 a. üñüz 620
 ak- (أَكْ) akmak
 a. a 439
 a. adur 2258
 a. an 444, 2242
 a. ar 35, 446, 1236, 1475, 2243,
 2245, 2252, 2253, 2267, 2398,
 2600, 3093
 a. aılar 436
 akça (أَكْجَا) para, akçe
 a. 604, 609, 1384, 1395, 1404, 1480
 a. ya 628
 a. yı 605, 610, 627, 628, 1385
 'akıl (أَكِيلٌ) akıl, us
 'a. 957, 976, 981, 983, 985, 986,
 987, 1558, 1897, 1975, 2834,
 'a. dan 3024
 'a. dur 956, 1263
 akıt- (أَكَيْتَ) akmasını sağlamak
 a. dı 203
 'ākıbet (أَكَيْبَتٌ) son, sonunda, son ola-
 rak
 a. 310, 389, 667, 705, 1734, 2063,
 2123
 'ākıl (أَكِيلٌ) akıllı kimse
 'a. 677, 794, 1125, 1128, 1987,
 2409, 2575
 'a. dūr 2334
 'a. e 146, 197, 852, 1013, 1798,
 1916, 2064, 2334, 2575
 'a. iseñ 377, 790, 1174, 1411,
 1536, 1763, 1817, 2062
 'a. se 1013

- 'akl (عقل عَقْل) akıl, us
'a. 48, 75, 78, 83, 412, 690, 718, 719, 781, 784, 959, 996, 1004, 1007, 1183, 1272, 1275, 1277, 1295, 1411, 1811, 1816, 1957, 2140, 2144, 2206, 2212, 2219, 2368, 2379, 2389, 2395, 2402, 2406, 2439, 2446, 2502, 2558, 2562, 2567, 2571, 2672, 2784, 2881, 2896, 2899, 2903, 2924, 3006, 3009, 3011, 3013, 3017, 3088
'a. a 965, 990, 995, 2218, 2447, 2895, 3006, 3010, 3014, 3021, 3022, 3024
'a. ı 714, 782, 970, 982, 994, 995, 1015, 1268, 1375, 1464, 1558, 1685, 1686, 1689, 1956, 2201, 2501, 2573, 2826, 2835, 2882, 2890, 3015, 3088
'a. içün 986
'a. ıla 314, 722, 724, 727, 734, 786, 964, 966, 967, 975, 1289, 1292, 2220, 2432, 2483, 2574
'a. ın 1497
'a. ını 524
'a. ınuğ 1039
'a. um 2218, 2517
'a. umuz 2917
'a. uğ 55, 968, 982, 997, 1358, 1815, 1890, 2087, 2435, 2675, 2827, 2828, 2836, 3020
'a. uğa 1358
'a. uğ durur 2814
'a. uğı 381
'aklı git- şaşırarak, hayrete düşmek
a. 2392, 2574
'aklı şaş- düşünemez hale gelmek
a. 1896
'akl-ı kül (كُلُّ) tabiatatta görülen umumi ahenk Allah'ın yarattığı ilk şey, akl-ı evvel
'a. 12, 14, 1747, 2501, 2894
'a. den 1747
a. dür 10, 2891
a. le 1291
'aks (كسك) çarpma, çarpıp geri dönme
a. ince 2585, 2598, 2605
akşur- (أقشُر) aksırmak, hapsırmak
a. ur, 2385
al- (آل-ال) 1. almak, satın almak, elde etmek
a. a 1156, 1382
a. asın 2670
a. aydum 530
a. dı 182, 628, 944
a. dılar 241, 576, 605, 1483
a. duğını 2710
a. ıp 2093
a. uğ 616, 1528
a. ur 628, 683, 872, 1404, 1949, 2152, 2689, 2830
2. beraberinde götürmek
a. a 90
a. uban 566
a. up 564, 1512, 1527
a. uğ 1493
3. dinlenmek, kabul etmek
a. 1532, 1400
a. a 126
a. asın 1606
a. dı 3001
a. madı 617, 1877
a. maya 1223, 1391, 2281
a. mayavuz 1116
a. maz 603, 1556
a. mazısa 1778, 2109, 2510
a. ur 1582, 2046, 2147, 2148
4. duymak (lezzet, haz vs.)
a. ur 731, 733, 2370, 2887
5. geri almak, elinden almak
a. an 1871
a. ur 25, 1864, 1867, 1875, 1876
a. urıdı 1500
6. kaplamak
a. dı 1003, 1012, 3020

a. miş 713
a. miş durur 692
a. ur 1084
7. kazanmak
a. dılar 1480
8. çekmek, çıkarmak, kurtarmak
a. 522
a. up 1251
avdaz al- aptes almak
a. 1782
dād al- tat, lezzet almak
a. a 1158
a. madı 2343
a. maya 2573
destür al- izin almak, izin istemek
destur a. dılar 1505
ele al- tutmak
a. dı 506, 525, 1515
elin al- elinden tutmak
elin a. miş ola 1187
eline al- tutmak
a. dı 508, 514
a. ur 2690
ganîmet al- kazanmak
a. ur 1949
haber al- bilgi edinmek
a. 1066
hazz al- hoşlanmak, tad almak
a. ur 2965
'ibret al- ders almak
'ibret a. a 747
kız al- evlenmek
a. ur 2829
lezzet al- tat almak
a. ur 41, 734
öğüt al- nasihat almak
a. 1532
riżā al- memnun etmek, razı etmek
a. dı 231
sulbına al- birinin neslinden gelmek
a. mişadı 2455

yol al- ilham almak
a. dı 158
zevk al- tad almak, hoşlanmak
a. ur 2855
aldan- (الرد) kanmak, oyuna gelmek
a. mağıl 673, 2925
aldur- (الرد) kaptırmak, aldirmek
elden aldur- kaptırmak
a. dı 2063
'âlem (عالم) dünya, cihan
'a. 3, 6, 52, 63, 68, 97, 108, 123,
125, 140, 149, 168, 185, 259, 597,
872, 875, 904, 1210, 1215, 1216,
1217, 2222, 1235, 1455, 1533, 1636
1705, 1720, 1722, 1814, 1886, 1934
2055, 2150, 2362, 2522, 2523, 2533
2543, 2548, 2549, 2552, 2554, 2555
2581, 2583, 2702, 2594, 2900, 2932
2933, 2934
'â. de 175, 659, 945, 1941
'â. de dür 892
'â. den 122, 124, 1218, 3051
'â. e 2289, 2532, 2542, 2593, 2901
'â. i 122, 124, 150, 259, 1172, 1173
1249, 1260, 1533, 1759, 2238, 2451
2491, 2524, 2548, 2550, 2551, 2585
2588, 2605, 2874, 3030, 3051
'a. üq 60, 599, 1225, 1244, 1759,
2238, 2531, 2580, 2585, 2596, 2598
2604, 2605
'âlemce (عالمية) âlem gibi
'a. 2610, 2615
'âlem-i cismâni (عالم جسماني) varlıklar dünyası
a. dür 697
'âlem-i hak (عالم حق) fânî dünya
a. dan 1253
'âlem-i pâk (عالم پاک) kudsî, mübarek âlem
a. den 1253
'âlem-i revhâni (عالم روحاني) ruhlar dünyası
a. dür. 697
'âlem oğlı (عالم اولاد) insan
a. dur 1224, 1226

âlet (أَلَتُ) vasıta, avadanlık
 â. 1265
 â. i 1265, 1914
 alhın (أَلْحَى) yüzün, kaşlarla saçlar
 arasındaki kısmı
 alının açmak büyüklenmek
 a. 2213
 alın- (أَلِنَ) satın alınmak
 a. maz 1401
 a. ur 1380, 1384, 1409
 'âli (عَالِي) yüce, ulu
 'a. dürür 2890, 2918
 'Ali (عَلِي) Hz. Ali
 'a. de 2053
 'âlim (عَالِمٌ) çok okumuş, bilgin
 a. 942
 a. dür 941
 a. sen 1120
 'âlim (عَلِيمٌ) çok bilen (Allah'ın sıfat-
 larından)
 a. 72
 alkış (أَلْقَشَ) övme, övüş, dua
 alkış el- övgü göstermek
 a. 2311
 Allah (أَلَهُ) Tanrı
 A. 1, 21, 24, 65, 97, 155, 195, 494
 797, 1008, 1149, 1166, 1203, 1446
 1715, 1720, 1737, 1764, 1768, 1776
 1779, 1863, 1866, 1876, 1901, 1926
 2225, 2491, 2568, 2592, 2675, 2676
 2849
 A. a 1393
 A. dan 2666
 A. umuz 220
 almaK (أَلَمَكَ) alma, almaklık
 a. 145, 1322
 almaklık+(أَلَمَكَ) alma
 a. a 1386
 alt (أَلْتُ) alt, alt taraf
 a. i 921
 a. anda 694, 2857

al tamğa (أَلْتَمَغَا) tuğra, tuğra çekilmiş
 ferman
 a. yıla 2745
 altı (أَلْتَى) altı (sayı adı)
 a. 24, 3049, 3059, 3116
 a. ları 3048
 altmış (أَلْتَمِشَى) altmış (sayı adı)
 a. a 1953, 1959
 a. dan 1962
 altun (أَلْتُونُ) altın
 a. 1381, 1386, 1389, 1390, 1391,
 1395, 1480, 3122, 3125
 kızıl a. 1398
 a. ton 27
 a. a 993
 a. i 1387
 a. uş 1388
 altun kıl- altın etmek
 a. 1603
 alu (أَلُو) aşağı, değersiz
 a. 1793
 âlûde (أَلُودَةٌ) bulaşmış, bulaşık
 a. 1082
 'âm (عَامٌ) umuma ait, kamu
 a. dur 415
 a. i 689
 has u 'âm herkes
 a. 46, 411, 689, 1218, 1544, 1960,
 2170, 2520, 2667, 2684, 2687, 2743,
 2747, 2774, 2776
 amân (أَمَانٌ) emniyet, korkusuzluk
 amân bul- kurtulmak, emin olmak
 a. 243
 'amel (عَمَلٌ) iş, niyet, dinî kaidelere
 uygun davranış
 'a. 1704, 2639, 2667
 'a. dür 2629
 'amel eyle- gereğince hareket etmek
 'a. 2662
 'amel işle- dinî kaidelere uygun davranmak
 'a. işlerse 1353, 2637
 'a. işleye 1700

'amel kıl- dinî kaidelere uygun dav -
ranmak

'a. 1404

āmir (أمر) emreden, buğuran

ā. e 3033

ā. den 2603

a(N)+ (أ) a, ora

a. a (aşa) 45, 60, 62, 89, 100,
106, 114, 119, 133, 150, 151,152
155, 156, 157, 171, 172, 173,260
293, 304, 438, 476, 483, 500,505
508, 554, 567, 594, 624, 660,661
748, 770, 848, 885, 886, 920,933
934, 936, 986, 992, 1015, 1065 ,
1123, 1129, 1162, 1189, 1205,1214
1230, 1238, 1317, 1334, 1339,1366
1404, 1425, 1426, 1427, 1428,1440
1441, 1443, 1445, 1447, 1453,1455
1463, 1466, 1568, 1580, 1606,1617
1618, 1626, 1638, 1649, 1685,1708
1714, 1715, 1723, 1801, 1840,1841
1845, 1863, 1877, 1888, 1890,1928
1982, 1990, 2032, 2038, 2101,2230
2245, 2314, 2324, 2325, 2330,2335
2340, 2380, 2389, 2395, 2402,2405
2406, 2407, 2409, 2419, 2422,2450
2451, 2456, 2481, 2486, 2489,1491
2497, 2498, 2505, 2519, 2533,2561
2564, 2572, 2616, 2618, 2701,2715
2721, 2725, 2728, 2732, 2739,2769
2806, 2817, 2818, 2825,2839,2870
2892, 2870, 2892, 2899, 2912,2928
2939, 2948, 2954, 2959, 2969,2977
3011, 3034, 3088, 3094, 3097,3098
3102, 3113, 3114

a. da 15, 91, 142, 177, 222, 276,
280, 285, 306, 330, 347, 349,374,
404, 449, 517, 566, 585, 606,651,
722, 725, 743, 804, 818, 927,945,
976, 977, 980, 987, 991, 999,1094
1095, 1106, 1112,1114, 1289, 1364

1409, 1467, 1468, 1476, 1480,1488
1491, 1577, 1587, 1590, 1677,1721
1756, 1761, 1851, 1904, 1927, 1962
2013, 2066, 2254, 2255, 2256,2265
2275, 2293, 2298, 2299, 2344,2435
2436, 2445, 2446, 2484, 2543,2567
2613, 2614, 2615, 2616, 2619,2620
2645, 2655, 2680, 2728, 2731,2734
2844, 2858, 2915, 2996, 3013,3032
3062

a. den 126, 158, 185, 188, 193,416
536, 574, 595, 662, 676, 677, 750,
850, 951, 937, 985, 998, 1035,1171
1239, 1420, 1449, 1579, 1623, 1648
1721, 1731, 1762, 1830, 1832, 1889
1955, 1956, 1974, 1982, 1987, 2061
2118, 2119, 2138, 2144, 2151, 2152
2230, 2252, 2291, 2329, 2448, 2529
2536, 2537, 2735, 2777, 2842, 2894
2898, 2929, 2941, 2944, 2945, 2949
2957, 2958, 2960, 2970, 3019, 3027
3061, 3063, 3091

a. dayıldı 314

a. ı 7, 9, 53, 62, 70, 71, 95, 109
120, 129, 144, 159, 168, 176, 184,
196, 198, 277, 332, 344, 352, 445,
539, 576, 585, 588, 605, 609, 658,
664, 666, 740, 750, 780, 797, 813,
821, 845, 926, 979, 980, 988, 1035
1050, 1130, 1139, 1175, 1186, 1323
1332, 1353, 1386, 1390, 1413, 1419
1423, 1434, 1446, 1448, 1450, 1453
1459, 1436, 1498, 1511, 1529, 1530
1619, 1620, 1775, 1776, 1784, 1804
1807, 1837, 1854, 1862, 1882, 1943
1971, 1980, 1987, 2039, 2046, 2047
2157, 2179, 2189, 2216, 2225, 2259
2280, 2284, 2291, 2303, 2340, 2379
2380, 2409, 2444, 2464, 2507, 2539
2540, 2550, 2568, 2606, 2650, 2658
2678, 2690, 2691, 2722, 2731, 2743

- 2754, 2755, 2780, 2785, 2830,
2839, 2853, 2903, 2909, 2967,
2997, 3005, 3006, 3041, 3056,
3057, 3080, 3083, 3084, 3096,
3130
a. in 55, 851, 2483, 2983, 2460
a. lar durur 799, 1379
a. lara 388, 1509, 1602, 1692,
1727
a. lardadur 248
a. ları 225, 969, 1197, 2065
a. laruğ 248, 254, 467, 485, 807
830, 832, 1089, 1729, 1876, 1888
1985, 1986, 2065
a. laruğla 1380
a. uğ 13, 57, 113, 143, 144, 145
150, 152, 153, 154, 156, 161, 170
191, 281, 282, 312, 318, 319, 438
445, 490, 509, 512, 556, 660, 843
849, 854, 1014, 1029, 1113, 1114
1148, 1167, 1172, 1206, 1217, 1234
1235, 1236, 1239, 1283, 1324, 1376
1435, 1417, 1446, 1626, 1662, 1664
1672, 1674, 1689, 1690, 1744, 1753
1806, 1835, 1836, 1848, 1849, 1869
1873, 1909, 1916, 1931, 1946, 1954
2054, 2086, 2099, 2140, 2160, 2267
2274, 2285, 2304, 2325, 2343, 2405
2478, 2487, 2488, 2492, 2499, 2503
2508, 2517, 2518, 2519, 2535, 2545
2547, 2563, 2586, 2654, 2721, 2739
2749, 2791, 2802, 2826, 2835, 2846
2851, 2854, 2857, 2865, 2870, 2883
2890, 2927, 2924, 2933, 2987, 3008
3009, 3027, 3055, 3066, 3079, 3091
3092, 3093,
a. uğün 992
a. uğıla 100, 216, 221, 311, 321,
355, 356, 363, 441, 487, 781, 823
931, 956, 1034, 1043, 1186, 1192,
1339, 1361, 1420, 1535, 1646, 1657
1682, 1773, 1777, 1782, 1844,
1980, 2094, 2023, 2200, 2202,
2203, 2261, 2268, 2279, 2300,
2428, 2683, 2720, 3072, 3095,
3121, 3128
a. uğün 246, 297, 303, 314, 598
682, 683, 717, 831, 1092, 1102,
1104, 1592, 1678, 1801, 1809, 1838
1851, 1945, 1969, 1999, 2051, 2101
2162, 2312, 2443, 2446, 2467, 2475
2533, 2560, 2586, 2606, 2607, 2617
2883, 2897, 3084, 3112, 3130
a. unla 178
anca o kadar, öyle
a. 52, 2728, 2545
a. ya 116
ancılayın onun gibi, o kadar, öyle
a. 52, 302
anda o zaman
a. 1897, 1922, 1925, 1945, 1948,
2684, 2692
andān —oradan, ondan ötürü, sonra
a. 472, 850, 1062, 1685, 1690,
2135
andığı oradaki, ondaki
a. 1060
ana (آنا) anne
a. sı 1225
a. sınd 1151
a. sından 2469
a. ya 2770
anbār (أَنْبَار) ambar
a. 1928
a. uğ 852
anbar ur- ambara koymak, depolamak
a. 3130, 3131
ant (أَنْت) yemin, ahid, söz verme
ant vir- yemin etmek
a. lar 508, 516
aq- (أَق) hatırlamak, sözünü etmek
a. ar 2374

- a. arlar 2742
a. maya 2741
a. maz 2833
a. sun 2270
ağdur- (أَكْدُرْ) hatırlatmak
a. a 2307
a. maz 2759
a. ur 2312
ağıl- (أَكَّلْ) söz konusu olmak, hatırlanmak
a. idur. 2744
a. maz 2740
a. ur 2314
ağla- (أَكَلْ) kavramak, bilgi edinmek
a. 493, 1136, 2703, 2902
a. dı 705, 2064
a. dilar 1514
a. dum 532
a. duş 1280
a. ğıl 711, 790, 2036
a. madı 401
a. madılar 622
a. mazsın 675
a. p 1987
a. r 736
a. rısağ 791, 871, 1198, 1326, 1707, 2100, 2349, 2442, 2778
a. sa 1564
a. sayduş 1060
a. sun 1305
a. ya 748, 807, 828, 1195, 3036
a. yalar 1815
a. yan 1199, 1201, 1598
a. yana 422, 1654, 2022, 2869, 2906, 2916, 3102
a. yandur 664, 1201
a. yanuş 1803, 2128, 3105
a. yası 83
a. yasın 398, 782, 653, 928, 1121, 1174, 1311, 1341, 1392, 1609, 2070, 2371, 2417, 2827
a. yılmazsağ 2096
a. yumassağ 1121, 2105, 2597
a. yup 1196, 2599
ağlamaK (أَكَلَمَقْ) anlama, kavrama
a. 1607
hāl ağlamak hal bilme
a. 1607
ağlan- (أَكَلَنْ) anlaşılmak, taktir olunmak
a. a 1293, 2506
a. ur 493, 3025
a. urdı 2070
ağlaF- (أَكَلَفْ) anlatmak
a. a 2132
ağmağ (أَكَمَقْ) anma, hatırlama
a. 218
ağsuzın (أَكْسُزِينْ) birden bire, ansızın
a. 501, 604
'ār (عَارْ) utanma
'a. ı 1123
'a. ıla 378
ar- (آرْ) yorulmak
a. ıp 503
a. mışlarıdı 607
ara (آرا) mahal, mevki, yer
ol a. 504, 1490
a. da 809, 1475, 2910, 2911
a. sından 689
ara- (آرْ) bir şeyi bulmağa çalışmak
a. ğıl 711
a. p 854
a. rısağ 853
a. ya 1195
a. yup 1195
'Arab (عَرَبْ) Arabistan halkından veya bu halkın soyundan olan
a. 496, 500, 518, 613
a. dı 602
ārāste (آرَأَسْتْ) bezenmiş, süslenmiş
a. dür 1657
a. yidi 1072

ārāste ol- süslenmek
 ā. 1704, 2687
 āرایش (آرایش) süs, bezek, ziyet
 ā. i 2081
 arı (آرئ آرئ) temiz, saf
 a. 84, 1111, 1552, 1719
 a. larla 1124
arı ol- temiz, saf olmak
 a. 1123, 2419
 arın- (آرئ) temizlenmek
 a. a 1014
 a. dı 400
 a. ur 2868
 arıT- (آرئ) temizlemek
 a. ur 1755
 'arızī (كَارِئِي) muvakkat, gelip geçici
 a. dur 1250
 'arif (كَارِئ) bilen, bilgili, irfan sa-
 hibi
 a. . 1319
 a. iseq 928
 a. ler 2235
 'arif ol- irfan sahibi olmak
 'ā. 1564, 1598
 ark (آرئ) su kanalı
 a. larınø 1485
 arkun (آرئ) aheste, yavaş, ağır
 a. a. 275, 501
 arkuru (آرئ) yan üstü, yanlamasına
 a. 2964
 arpa (آرئ) arpa
 a. 3129
 'arş (عَرش) dokuzuncu gök
 'a. 108, 154, 873, 909, 1216,
 3054, 3066, 3080
 'a. a 681
 'a. i 20, 151, 2498, 3056
 arT+ (آرئ) arka, geri
 a.ınca 13, 1908, 1916, 1921
 a. uşuzca 2341

art- (آرئ) çoğalmak
 a. adur 2470
 a. adura 1790
 a. ar 1907, 1912, 1944, 2027, 2028
 a. ardı 2053, 2057
 a. arıdı 2049, 2050, 2052, 2469
 a. uban 1431
 artuk (آرئ) artık, gayri, başka,
 fazla, çok
 a. 97, 179, 332, 662, 1030, 1049
 1163, 1925, 1965, 2882, 2920
 a. durur 1967
 a. i 406
 a. isa 327, 650
 artur- (آرئ) çoğaltmak
 a. 1733, 1803, 2128, 2233, 3105
 a. a 1767
 a. asın 1618
 a. ur 2023, 2025
 a. urdı 1503, 1497, 2051
 'arż (عَرَض) bir büyüğe sunma, göster-
 me
 'arż eyle- arzetmek, sunmak
 'a. 231, 344, 1411, 1413
 'arż iT- arzetmek, sunmak
 'a. iderdı 284
 'a. idesi 1414
 'arż ol- sunulmak, önüne konulmak
 'a. 1184, 2144
 'arża geç- kabul edilmek
 'a. 91
 'arża kıl- arzetmek
 a. 1243
 arzū (آرئ) istek, heves
 a. ları 772
 a. larınø 630
 a. guzi 627
 'arż yiri(n)+ (عَرَض) ahiret, öteki
 dünya
 'a. de 347

āsān (آسان) kolay
 āsān eyle- kolaylaştırmak
 ā. 3108
 āsār-ı rahmet (آسَارِ رَحْمَتٍ) rahmet eserleri
 ā. 361
 asbak (أَسْبَق) dersler
 a. 126
 'āsī (عَاصِي عَصَا) isyan eden, isyankâr
 'a. 814
 'a. lar 250
 'āsī ol- isyan etmek
 a. 682
 aşıl (أَصِل) asıl, kök
 a. dan 1824
 aşl (أَصْل أَصْلًا) asıl, kök, dip
 a. 646, 1825
 a. ı 158, 274, 363, 365, 412, 679
 720, 799, 901, 929, 1261, 1262 ,
 1274, 1275, 1278, 1282, 1565, 1577
 1685, 1686, 1689, 1742, 1743, 1759
 1762, 1801, 2018, 2039, 2060, 2075
 2090, 2121, 2374, 2377, 2383, 3033
 a. ıdur 1730
 a. ıdurur 2503, 3035
 a. ıla 2384
 a. ımuz 778
 a. ın∅ 565, 2374
 a. ına 681, 2121, 2211, 2376, 2410
 a. ından 397, 427
 a. ını 364
 a. ıyla 1902
 a. uş 1280, 1792, 2122, 2352, 3119
 aşl-ı dem zamanın aslı
 a. de 6
 aşşl (أَصْبَى أَصْبَى) yarar, çıkar, kazanç
 a. 485, 1799
 a. sı 745
 aşşl kıl- yarar sağlamak
 a. 49, 2807

āsumān (آسْمَان) gök, sema
 ā. 111, 659
 āsūze (أَسْوَدَ) rahat, gâlesiz, dinç
 ā. 414, 1082
 āsūzelik (أَسْوَدَةٌ لَيْلٍ) rahatlık
 ā. 1079
 aş (أَش) yemek
 a. 2685, 2690
 a, dan 2709
 'aşık (عَاشِقٌ عَاشِقًا) birine, bir şeye tut-
 kun
 'ā. 190, 373, 654, 684, 707, 788,
 824, 854, 1022, 1051, 1560, 1602
 2066, 2184, 2294, 2508, 2575,
 2621, 2794
 'ā. a 102, 200, 255, 540, 937,
 1732, 1802, 2127, 3042, 1882
 'ā. dur 807
 'ā. durur 417
 'ā. ı 1882
 'ā. ısağ 1119
 'ā. lara 2530
 'ā. laruğ 2233
 'ā. sağ 1120
 'ā. uş 331, 393, 425, 458, 489,
 590, 743, 888, 1121, 1194, 1302
 1365, 1414, 1459, 1648, 1982 ,
 2230, 2345, 2418, 2722, 2871,
 2919, 3103
 'aşık it- sevdirmek
 'a. 147
 'aşık ol- sevmek, bağlanmak
 'a. 1016, 1032, 2324, 2630
 'aşır (أَشْر) Kur'an'dan okunan bir-
 kaç ayet
 'a. dur 2651
 aşikâr (أَشْكَارٌ) aşık, belli, meydanda
 aşikâr ol- açığa çıkmak, belirmek
 ā. 299

- āşikārā (آشكارا) belli, açık, meydanda
 ā. 74, 107, 199, 891,
 1632, 2875
- āşinā (آشنا) bildik, tanıdık
 āşinā ol- bilmek, tanımak
 ā. 2788
- aşnu (آشنو) önceki, eski, geçmiş
 a. 1461
- at (آت آت آت) at
 a. 1156, 2771
 a. lara 732
- ata (آت آت آت) baba, ced
 a. 1224, 2312, 2313, 2314, 2316,
 2317, 2769
 a. ları 579
 a. muz 578
 a. sı 1225
 a. sıra 1151
 a. sınıp 2307, 2318
 a. sını 2319
 a. ya 2311, 2770
- 'ata (آت آت) bağışlama, bahşiş
 a. 1418
- āteş (آتش) ot, hararet, kızgınlık
 ā. 1749
- atla- (آتل) aşmak, geçmek
 a. yup 473
- atlan- (آتل) ata binmek
 a. dılar 1473
 a. up 275
- atlas (آطلس) üstü ipek altı pamuk
 kumaş
 a. 2771
- 'avām (عوام) herkes, kaba ve cahil halk
 'a. dan 402
- āvāz (آواز) ses, sedâ
 ā. 1283, 1296, 1596
 ā. ıla 1293, 2937
 ā. lar 2905
- avdaz (آردز) aptes, namazdan önceki
 el yüz vs. yıkama
- avdaz al- aptes almak
 a. alur 1782
- avın- (آوز) teselli bulmak
 a. a 2265
 a. dılar 630
- 'avrat (عورت) kadın, karı
 'a. 2769
 'a. a 2770
- avuç (آوچ) yarı yumulmuş elin ala-
 bileceği miktar
 a. 80, 131, 852, 1173
- ay (آي آي آي) 1. dünyanın uydusu olan
 gezegen
 a. 30, 110, 163, 164, 1894, 2932,
 3079
 a. ı 1893
 a. ıla 1894
 a. uq 136
 2. yılın on iki bölümünden her
 biri
 on iki a. 1285, 2136, 2311, 2436,
 2766, 2800
 üç a. 1908, 1915, 1920
 a. a 1894, 1940
 a. da 1941
- ayağ (آياغ) ayak (bkz. ayah; ayak)
 ayağ ol- öncü rehber olmak
 a. 2455, 2456
- ayah (آياخ) ayak (bkz. ayağ, ayak)
 a. 1845
- ayaK (آين آين) ayak (bkz. ayağ, ayah)
 a. 268
 a. da 275
 a. dan 1847
 a. dur 2495
 a. durur 273
 a. ı 2951
 a. ında 147, 1000, 1192
 a. lar 2438
 a. uq 2674
- ayaK ol- öncü, rehber olmak
 a. 2486

- ayru düş- ayrılmak
a. 2854
- ayru ol- ayrılmak
a. 1982, 2230, 2793, 2859
- ayruğ (ايرغ) artık, bundan sonra, bir daha
a. 1877
- ayruğ+ (ايرغ) 1. başka, değişik
a. 612, 641, 999, 1038, 1435, 1465
1849, 2126, 2268, 2405, 2808,
a. ın 932
a. ına 1520, 2767
a. ından 2776
a. ınuğ 1049
a. ısa 327, 650
2. artık, bir daha
a. 2620, 1877
3. yalnız, tek
a. başına 2221
4. yabancı, özge
a. ı 67, 1147, 1308, 2166, 2367
- ayruğsı (ايرغس) başka, farklı
a. dur 1134
- ayrul- (ايرول) ayrılık
a. uban
- ayruluk (ايرلوق) ayrılık
a. 967, 1024, 1081
- az (آز) çok olmayan, eksik
a. 1402, 1924
a. iken 1912
a. ına 841, 842, 844, 846
- az- (آز-) yolunu şaşırarak, sapmak
a. anuğ 1314
a. ar 1964
a. dılar 413
a. madın 831
a. up 483
- a'za (آزا) organlar
'a. 133, 954, 990, 1158, 1171, 1371,
1959
'a. lar 984, 1220
'a. lara 402
'a. lardan 1964
- 'a. lardur 917
'a. g 2668
'a. ya 2693
'a. yı 1003
'a. yadı 316
'azab (آزاب) işkence
'a. ı 2858
katı 'azab şiddetli ceza
a. 2000
azacuk (آزاق) azıcık
a. 840
azad (آزاد) kurtulmuş, serbest
olan
â. 1501
â. ıdı 1101
â. iken 1076
âzâd eyle- hürriyetine kavuşturma
â. 1501
âzâd ol- kurtulmak
â. ola 704, 1112, 1433, 2295,
2792, 2845
'azâmet (آزامت) büyüklük, ululuk
'a. 2520
'a. le 2543
'azim (آзим) büyük
'a. 282, 947, 2193, 2514
'a. dür 2514
âzine (آزینه) cuma
â. 1812
âzine gün cuma günü
â. 1813
'azm (آزم) kasıt, niyet, karar
'a. ine 2404
'azm eyle- karar vermek, niyetlenmek
'a. eyledük 482
azmak+ (آزماق) azma, azış
a. ı 1314
'azmet (آزمت) büyüklük, ululuk (<'azamet)
uşbu 'a. 2519
azrak-püş (آزرک پوش) mavi giyinmiş
a. sofi 17
'azrâyıl (آزرایل) ölüm meleği
'a. 1230
'a. dürür 1871
'a. e 1822, 1837, 1869

- B -

- bā (بَا) ile (edat)
 b. hōz 3101
 b. huḫā 3101
 b. emr-i hōz 2592
- bāb (بَاب) fasıl, kısım, bölüm
 b. 3,658, 1735, 2512
 b. da 1055
- bāb-ı altıncı (بَابُ الْاِثْنَيْنِ) altıncı bölüm
 b. da 3048
- bāb-ı evvel (بَابُ اَوَّل) ilk bölüm, kısım
 b. 2-3
- baca (بِجَا) baca
 b. 643
 b. dan 643
- bād (بَاد) yel, rüzgar
 b. 1736, 1749
- bāde (بَادِه) şarap, içki
 b. 2371
- bādiye (بَادِيَة) göl, kır
 b. 2371
- bağ (بَاغ) bağ, büyük bahçe
 b. 1175, 1753, 1922, 1927, 2357,
 2625, 2761
 b. larda 2041
- cān bağı(n)+ gönül bahçesi
 b. a 983
- bağça (بَغْجَا) bahçe, küçük bağı(bkz. bahçe)
 b. 1467, 1469, 1477, 1535, 1922,
 1927, 2357, 2361
 b. da 1486, 1496
 b. dan 1521
 b. dur 2362
 b. larda 1157
 b. nuḫ 1513, 1538
 b. ya 628, 1477, 1506, 1516, 1540
 b. yı 1485
- bağçavān (بَغْجَاوَان) bahçıvan
 b. 1512, 1542
 b. lar 1483, 1504, 1505, 1537
- bağ(ı)r (بَغْر) göğüs, ciğer, sine
 b. ını 2386
- bağrı baş ol- yüreğini yaralamak
 b. 2721
- bağışla- (بَاغِشْلَا) bağışlamak, affetmek
 b. gal 1734
 b. laya 195, 1193
- bağla- (بَغْلَا) bağlamak, birleştirmek
 b. dı 573, 574, 1219, 1547, 3067
 b. mışdur 3077
 b. p 3127
 b. r 2987
 b. ya 746, 1188
 b. yan 3115
 b. yup 44
 b. yupdur 3114, 3123, 3132
- fāyide bağla- faydalanmak
 b. ya 1559
- zahire bağla- yiyecek saklamak
 b. yan 1933
- bağlan- (بَغْلَان) 1. bağlanmak
 b. updur 3121, 3128
 2. kapanmak
 b. dı 3040
- yol bağlan- engellenmek
 b. dı 3040
- bağlu (بَغْلُو) 1. bağlanmış olan
 b. 78, 490
 b. dur 3112
 2. kapanmış olan, kapalı
 b. 832
- bahā (بَاهَا) kıymet, bedel, değer
 b. 1378, 1379, 1381, 1389
- bahāne (بَاهَانَة) vesile, sebep
bahāne ol- sebep olmak
 b. 867
- bahār (بَاهَر) ilk yaz, bahar
 b. 1908
- bahça (بَحْجَا) bahçe, küçük bağı(bkz. bağça)
 b. ları 2841

- bahr (بَحر) deniz
 b. 755, 916, 917
 b. dur 154
 b. ı 768
- bahrî (بَحرِي) bir çeşit deniz ördeği
 b. 7
 b. dürür 757, 776
- bağş (بَخش) bağış, ihsan
 b. b. 2581
 b. ı 1336
 b. ıd 866
 b. ıdur 423
 b. ımış 533
- bağş eyle- bağışlamak, ihsan etmek
 b. 1715, 2259
- bağş ol- bağışlamak, ihsan etmek
 b. 1291
- bağışlayış (بَخشایش) veriş, ihsan ediş,
 bağışlayış
 b. 1419, 1456, 2029
 b. ı 2012, 2081, 2891
 b. ıdur 2101
 b. lar 2298
 b. ları 2015
 b. uş 1767
- baht (بَخت) talih, kısmet, kader
 b. 2356
 b. ını 959, 2072
 b. ları 771, 1661
- bahtulık (بَختِلق) saadet, baht
 b. 695
- bahtulu (بَختِلولو) bahtlı, talihli
 b. 664, 1446, 2669
- bak- (بَاق) l. bakmak, görmek
 b. 17, 403, 409, 712, 1202, 1374
 1568, 1763, 1889, 2321, 2704, 2507
 2598
 b. a 3104
 b. amaz 383
 b. amazuz 1086
 b. an 308, 2678
- b. ar 21, 384, 732, 2183, 2683,
 2888,
 b. arısağ 1882
 b. arsağ 2599
 b. aydı 1499
 b. dı 578, 2448, 2955, 2978
 2979
 b. dılar 1476
 b. gıl 381, 521
 b. madı 2789
 b. madın 1074
 b. sa 1889, 2867
 b. sağ 269, 1794, 2042, 3069
 b. sağa 1639
 b. uban 408, 853
 b. ubanuş 2612
 b. up 53, 128, 1148, 1606,
 1609, 1890, 3087
 2. teveccüh etmek
 b. ma 2237
- cân gözile bak- dikkatle bakmak
 b. 2507
- bakır (بَاقِر) bakır
 b. 993
- bâkî (بَاقِي) dâimî, devamlı
 b. 7, 161, 541, 1223, 1296, 2490,
 3095
 b. si 806
- bâkî kal- ebedî olmak
 b. 205, 589, 671, 680, 1134, 1231,
 1247, 1252, 1254, 1272, 2342
- bağla (بَاقِلَا) iri taneli bir çeşit
 sebze
 b. 2466
- bakmak+ (بَاقِمَا) bakma, görme
 b. a 380
- bal (بَال) bal
 b. 1753, 2244
 b. dur 2256
 b. durur 2278
 b. ıla 2277

- bālā (بَالَا) yüksek, yukarı, üst
b. 3100, 3119
- balıq+ (بَالِقْ بَالِغْ) balık
b. 757
b. dur 768
b. ıla 776
- bār (بَار) meyva, ürün
b. 162
- barh (بَرَح) ev
b. 1088, 1179
- bārī (بَارِي) hiç olmazsa, bir kere
b. 521, 562, 2105
- barmak (بَرْمَقْ) parmak
b. durur 2143
- baş- (بَاسْ) 1. alt etmek, yenmek
b. a 203
b. ar 981, 982, 1454
2. kaplamak, bürümek
b. ar 2856
3. adım atmak
b. dı 2007
b. duk yire 2674
- kağem baş- girmek, başlamak
b. dı 2007
- basıl- (بَاسِلْ) alt olmak, yenilmek
b. ur 2860
- bašir (بَاصِر) görüp anlayan (Allah'-
ın sıfatlarından)
b. 73
- başmaq (بَاصِمَقْ) yenme, alt etme
b. 978
- baş (بَاشْ) 1. baş, kafa
b. 22, 268, 317, 1856, 2447, 2951
b. a 275, 2435, 2447
b. ı 2722
b. ina 2778
b. lar 26
b. uqda 2570
2. ilk, önce
b. 14, 2446
3. lider, başkan, öncü
b. ıdı 2483, 2498
4. tek başına, yalnız
b. ina 1903, 2221
- başdan başa bir baştan bir başa
b. 10, 573
- baş indür- boyun eğmek, itaat etmek
b. 239, 315, 325, 407, 1441
- baş ol- öncü olmak, yol göstermek
b. 11, 2489
- baş sal- baş eğmek
b. li . . .
- baş ur- baş eğmek, saygıyla eğilmek
b. 20 . . .
- baş vir- kendini feda etmek, canını
vermek
b. . . . 187, 231, 323
- başā ilef-sona erdirmek, tamamlamak
b. . . . 1652
- başar- (بَاشِرْ) elde etmek, istediğini
būlmak
b. a 1256
b. ana 2184
b. madı 465, 547
b. mayasın 378
- başarılmak (بَاشَرِمَقْ) elde etmek
b. 2765
- başarmak (بَاشَرِمَقْ) başarma, elde etme
b. 2763
- başla- (بَاشِلْ) 1. bir işe girişmek,
harekete geçmek
b. dı 2375, 2382
b. dılar 1484
b. r 2391
b. rıdı 1481
b. yalum 1478
2. baş olmak, önder olmak
b. dı 1542
b. ğ 1506
- bat- (بَاتْ) 1. bir sıvının üstünde
iken içine gömülmek
b. mış 1920, 2732
2. zeval bulmak
b. ar 3062

- b. ıcağ 3062
3. saplanmak
b. a 1619
- taşa bat- hayret içinde kalmak
b. gıl 1466, 1746, 1863
- bâtıl (بَاطِلٌ) boş, beyhude, yalan
b. 925
- bâtıl ol- boşuna olmak
b. 2164, 2207
- bâtin (بَاطِنٌ) gizli görünmeyen
b. 740, 741, 1743
b. durur 901
b. uñda 930
- bât(ı)ye (بَاطِيَةٌ) geniş ve derin olmayan kâse (بَازِيَا) <
b. 805, 819
b. ler 804, 819
- bay (بَاطِيٌّ) zengin, varlıklı
b. 164, 1285, 2766, 2800, 2986
b. dur 414
b. ıduğ 1067
b. ıla 655
b. lar 350
b. ları 1495
b. van 2789
- bay ol- zenginleşmek, zengin olmak
b. 1950
- bayığı (بَيَاغٌ) 'eski, önceki
b. 2390, 2403
- bayık (بَاطِكٌ) 1. açık, belli, âşikâr
b. 1095, 1254, 1259, 1690, 2263, 2665
b. dur 143, 2325
b. durur 89, 1557, 2267, 2878
2. yaraşır, yakışır, yeterli
b. 91, 1724, 1386
b. durur 1477
- bayık ol- uygun, yakışır olmak
b. 1386
- haylıg (بَاطِيغٌ) zenginlik
b. 2803
- bâzâr (بَازَارٌ) çarşı, pazar
b. 1175
- bâzi (بَازِيٌّ) oyun
b. dür 1255
- bed (بَدٌّ) fena, çirkin
b. 2144
- beden (بَدَنٌ) gövde, vücut, cisim, ten
b. 1002, 1259, 1824, 1844, 1952, 2198, 2337, 2500, 2801
- bedr (بَدْرٌ) ayın on dördüncü gecesi, dolunay
b. dür 30
b. i 170
b. ini 136
- beg (بَغٌّ) ileri gelen, sözü geçen, bey
b. 414, 2766
b. i 1428
b. ler 1472, 1474, 1478, 1534, 2744
b. lerini 1471
b. üğ 2829
- begen- (بَغِنٌ) iyi ya da güzel bulmak
b. di 1489
b. diler 1476
- behişt (بَهِيْشْتٌ) cennet
b. 1200
- beķa (بَعَا) devam, sebak, bâkilik
b. 65, 1228
- beķa bul- devamlı olmak
b. 3033
- beķa dut- ebedîleşmek
b. 1011
- bekle- (بَعَلٌ) beklemek
b. yeler 1439
- belâ (بَلَاءٌ) gam, keder, musîbet
b. dan 1521
- belgüli (بَلْغُوْلِيٌّ) belli, âşikâr
b. 795
- belki (بَلْكَهٌ) ihtimal, umulur
b. 2112, 2118, 2237, 2613
- bellü (بَلْوٌ) belli, açık, âşikâr
b. 213, 456, 488, 532, 560, 1280
1407, 1452, 1629, 2940, 3012

- b. dūr 559
- bellü beyân apaçık, aşikâr
- b. 536, 570, 625, 1042, 1274, 1338, 1355, 1599, 1627, 1744, 1829, 1860, 1919, 1939, 1996, 2006, 2080, 2083, 2134, 2142, 2181, 2213, 2319, 2359, 2407, 2431, 2434, 2504, 2526, 2556, 2587, 2646, 2750, 2918, 2863, 2930, 2978, 2985, 3119
- belür- (بَلُور) meydana çıkmak, belli olmak
- b. di 1541, 1559
- b. ür 2299
- ben (بَن) ben (1. teklik şahıs zamiri) (bkz. bin, nen)
- b. 165, 523, 529, 562, 627, 874, 883, 878, 897, 1138, 1936, 2188, 2205, 2214, 2215, 2217, 2223, 2303, 2557, 2968, 2990, 2991, 2992, 2994, 2998, 3010, 3016
- b. den 165, 376, 834, 2095
- b. i 2239, 2947, 2992, 2994
- b. üm 206, 1057, 2217, 2218
- b. ven 2213
- bağa 522, 523, 569, 627, 885, 2113, 2215, 2216, 2350, 2517, 2627, 2938, 2941, 2946, 2960, 2968, 2970, 2990, 2998, 2999, 3010, 3016, 3019
- benî âdem (بَنِي آدَم) ademoğulları, insanlar
- b. 43, 176
- benlik+ (بِنَلِك) kibir, gurur
- b. i 1058
- bennâ (بِنَا) yapı yapan, mîmâr, Allah
- b. 2986, 2991, 2998, 3001, 3002, 3003
- b. dan 2995
- b. yıl 2988, 2989, 3004
- beñdeş (بِنْدَش) benzer, eş, ömsâl
- beñdeş gel- benzer olmak, eş olmak
- b. 1969
- beñze- (بِنَز) andırmak, hatırlatmak
- b. 288
- b. di 2443
- b. megil 2116
- b. mez 754, 1133, 2081, 2089, 2705, 2767,
- b. r 157, 174, 270, 717, 919, 920, 922, 968, 974, 1274, 1539, 1620, 1635, 1850, 1937, 1968, 2267, 2457, 2533, 2561, 2564, 2571, 2682, 2683, 2097
- beñ(i)z (بِنِز) yüz
- beñzi gül- yüzü gülmek, sevinmek
- b. 1928, 1944
- berât (بَرَات) ferman
- b. de 431,
- b. dūr 430
- beriyye (بَرِيَّة) halk, insanlar
- b. 500
- berk (بَرَك) sağlam, sıkı, muhkem, kuvvetli
- berk dūt- sağlamlaştırmak
- b. 1049
- berk iT- kuvvetli bulundurmak, sağlamlaştırmak
- b. 741
- berkiT- (بَرَكِيَّة) pekitmek, sağlamlaştırmak
- b. di 2082
- b. elüm 1108
- b. miş 965
- b. üpdür 973
- b. ür 2025
- 'ahd u vefâ berkit- sözleşmek
- b. medi 290
- b. üpdür
- berr (بَرَر) kara, toprak
- b. 916, 917
- b. 754, 755
- berü (بَرُو) bir zamandan itibaren
- b. 326
- bes (بَس) artık, tamam, yetişir
- b. 70, 373, 785, 1011, 1354, 2913, 2989

beşâret (بَشَارَتٌ) müjde, muştu
 b. 1242, 2527
 beter (بَئِرٌ) daha fena, çok girkin
 b. 237

beyân (بَيَانٌ) açık, aşikar
 b. 284, 687, 937, 1218, 226, 1398
 1507, 1879, 2130, 2456, 2737

bellü beyân apaçık, aşikâre
 b. 570, 536, 625, 1042, 1274, 1338
 1355, 1599, 1627, 1717, 1744,
 1829, 1860, 1919, 1939, 1958,
 1996, 2006, 2080, 2083, 2181,
 2134, 2142, 2213, 2319, 2359,
 2407, 2431, 2434, 2504, 2526,
 2556, 2587, 2646, 2750, 2985,
 3119

beyân eyle- açıklamak, anlatmak
 b. 1585, 1726

beze- (بَزْرٌ - بَزْرٌ) süslemek, tezyin etmek
 b. di 204
 b. r 1590

bezen- (بَزَزٌ - بَزَزٌ) süslenmek
 b. miş 1922
 b. üp 1157
 b. ür 1335, 1906, 1942

bezm (بَزْمٌ) meclis, dernek
 b. 115
 b. i 2394
 b. inø 2410

bezm düz- meclis kurmak, düzenlenmek
 b. 2369

bez-mastlık+ (بَزْمٌ) fena sarhoşluk
 b. a 2375, 2382
 b. i 2404

bañar (بَنَارٌ) pınar
 b. 437

bırak- (بَرَاكَتٌ) 1. atmak, terketmek
 b. urdı 1502
 2. koymak, salmak
 b. 1883

3. getirmek

b. di 2707, 2876

b. ur 2688

elden bırak- koymak, bırakmak

b. di 296, 514

tâb bırak- ışık vermek, aydınlatmak

b. ur 1595

bıyık+ (بَيْحٌ) bıyık

bıyığın yağla- rahatlık içinde olmak

b. 1933

bî-'aded (بِيْ عَدَدٌ) sayısız

b. 93, 998, 1017, 2809

bî-biş (بِيْ بَيْشٌ) artıksız, ziyadesiz

b. 5

biç- (بِيحٌ) kesmek

b. er 26

bî-çäre (بِيْ چَارَةٌ) çaresiz, zavallı

b. 2808

b. ye 1416

biçmek (بِيحٌ) kesme, kasiş

b. 2762

bî-dirîğ (بِيْ دَرِيغٌ) esirgemeyen

b. 1369, 1388

bî-gümâ (بِيْ گُمان) şüphesiz

b. 2, 111, 156, 223, 276, 361,
 395, 561, 584, 864, 1223, 1229,
 1258, 1303, 1364, 1965, 2200,
 2289, 3048

bî-hicâb (بِيْ حِيَابٌ) perdesiz

b. 725, 2185, 3110

bi-hilm (بِيْ حَيْلٌ) yumuşak olmayan,

sabırsız

b. 2282

bî-hisâb (بِيْ حِسَابٌ) hesapsız, sayısız

b. 725, 1017, 1369, 1388, 2633

bihişt (بِيْ هَيْسَتْ) cennet

b. de 2034

bî-hüde (بِيْ هَيْدَةٌ) boşuna, boş yere

b. 1429

bi-'ilm (بِيْ عِلْمٌ) ilimsiz

b. i 2284

- bī-kerān (بی کران) sonsuz, sınırsız 2359, 2417, 2523, 2534, 2643, 2646
 b. 2008 2649, 2708, 2736, 2768, 2812, 2827
- bil (بیل) bel 2863, 2884, 2893, 2895, 3007, 3060
 b. 1963, 2437 3098, 3111, 3120, 3133
 b. i 2386 b. esiz 194, 570
 b. inden b. eydi 1585
- bil- (بیل-) 1. anlamak, idrak etmek b. gil 687, 1355, 1397, 1770, 1794
 b. 326, 345, 456, 1001, 1290, 1307 1812, 1929, 2181, 2526, 2811, 3012
 1876, 1899, 1976, 2094, 2106, 2537
 2629, 2840, 2847, 2850, 2940, 3041
 3115 b. igörmek 1022
 b. di 277, 560, 625, 634, 1020, b. imedüğ 894, 895
 204, 1523, 1527, 1551, 2216, 2222 b. imez 989
 2409, 2421, 2432, 2551 b. imezsen 2354
 b. dügi 2662, 2710 b. me 1807, 2423
 b. dügini 2712 b. medî 157, 198, 617, 926, 2409,
 b. düm 532, 1342 2936, 2967, 3079
 b. düğ 929, 1260, 1280, 1362, b. medin 1342
 2593, 2826 b. medükdür 54
 b. düğise 654, 929 b. medüm 66, 2206
 b. düğse 2354 b. meye 71, 1200, 1323, 2189
 b. düğüz 1452 b. meyen 634, 1599, 1603, 1900,
 2422
 b. e 61, 62, 144, 748, 889, 934, b. meyencün 1410
 942, 1013, 1128, 1981, 2195, 2334 b. meyene 2223
 2336, 2622, 2636, 2650, 2657, 2658 b. meyesin 364
 2835, 2929, 3032 b. mez 597, 598, 1309, 2652, 2655,
 2801, 2909, 3076, 3080
 b. eler 861, 2298 b. mezidi 603, 3022
 b. elüm 1231, 1247, 1396 b. mezise 1901, 2109, 2510
 b. en 572, 857, 858, 1204, 1666, b. mezisen 897, 1342
 2064, 2224, 2551, 2576, 3036 b. mezler 348, 3081, 3085
 b. enden, 1066, 1322, 1323 b. mez misin 2814
 b. endür 1601, 1201, 2216, 2222, b. mezüz 1094, 1099
 2579 b. mişdürür 2431
 b. ene 1410, 1539, 2189, 2197 b. se 356, 1563, 1565
 b. eni 1321 b. seğ 1065, 1789, 1935, 2837
 b. enlere 1139, 1602 b. seyidüğ 1059
 b. esin 17, 750, 751, 793, 835, b. sün 69, 1407
 898, 906, 925, 928, 963, 969, b. uğura 386
 1040, 1308, 1311, 1424, 1606, 1634 b. ümez 1066
 1697, 1717, 1731, 1744, 1771, 1817 b. üğ 10, 212, 247, 306, 371, 423,
 1843, 1891, 2072, 2073, 2076, 2132 488, 582, 587, 660, 815, 1223,
 2133, 2134, 2155, 2166, 2305, 2309 1398, 1419, 1420, 1434, 1629, 1856

- 1969, 2060, 2149, 2178, 2407,
2431, 2476, 2643, 2718, 2785,
2809, 2364, 3025
- b. üz 1139
- b. ür 105, 136, 367, 416, 730, 734
825, 933, 1063, 1146, 1147, 1151,
1222, 1555, 1616, 1625, 1633, 1729
2224, 2225, 2226, 2227, 2263, 2576
2652, 2654, 2655, 2685, 2731, 2819
2821, 2909
- b. ürem 879, 883
- b. üridi 301, 1504
- b. üriken 1550
- b. ürseñ 1766
- b. ürsin 1359, 2354
- b. ürüz 93, 95, 2921
2. tasvirî fiil yapar
- b. ür . . . 1479, 1571
- gandüyi bil- kendini bilmek
- b. di 1020, 2222
- b. mez 1309
- hâl bil- halden anlamak
- b. ene 2197
- ma'nî bil- iç yüzünü anlamak
- b. e 889, 2065
- yol bil- usul bilmek
- b. e 854
- bildür- (-بدر-) 1. anlatmak, açıklamak
- b. di 1676, 1732, 2127
- b. e 1732, 2127
- b. ür 2319, 2513, 2653
2. göstermek
- b. e 1738, 2070, 2349
- b. ür 1710
3. öğretmek
- b. e 2286
- b. medi 934
- b. üp 344
- bile (بيل) 1. birlikte, beraber
- b. 211, 222, 256, 304, 385, 386,
470, 506, 525, 604, 1046, 1248,
1249, 1263, 1269, 1270, 1285, 1286
1292, 1297, 1330, 1333, 1346, 1352
1474, 1842, 1897, 2243, 2245, 2253
2258, 2273, 2285, 2288, 2318, 2426
2432, 2470, 2924, 2987
- b. dür 1031, 1036, 1037, 1318
- b. yidi 276
2. dahî, de
- b. 330, 2069
3. ile
- b. 2367
- bile düt- birleştirmek, biraraya getir-
mek
- b. 573
- bile gel- beraberinde olmak
- b. 1328, 2622
- bile getir- beraberinde getirmek
- b. 1062
- bile git- birlikte gitmek
- b. 419, 601, 1680
- bile ol- birarada bulunmak
- b. 1319, 1534, 2199
- bile- (-بيل-) keskinleştirmek
- diş bile- kötülük yapmak için fırsat-
sını beklemek
- b. 978
- göñül bile- karar vermek, niyetlenmek
- b. 1470
- bilelik (بيليك) beraberlik, birlik
- b. 1043
- b. dedür 384
- b. den 131, 591
- bilin- (-بيل) tanınmak, anlaşılmak
- b. di 944, 1544
- b. e 659
- b. medüğindenidi 633
- b. ür 2300, 2659
- bilün- (-بيل) tanınmak, anlaşılmak
- b. edür 1141
- bilig (بيلگ) bildik, tanıdık
- b. 249

bilmeK+(بَلَّمَ) anlamak, idrak etmek

b. 66, 70, 71, 133, 346, 1130, 1202

1310, 1312, 1321, 1322, 1567, 1746

1805, 2645, 2874, 2913, 3050

b. de 3084

b. dür 179, 1019, 1607, 2656

b. dürür 1566

b. e 2711, 3083

b. ine 1127

b. üg 1566

bilmemek(بَلَمَكَ) bilgisizlik, cahillik

b. dür 1019

bilÜ (بَلُو) zihin, fikir

b. 1957

b. den 648

b. si 648

bî-mekân(بِي مَكَان) yeri olmayan, mahalsiz

b. 5, 74

bî-mişâl(بِي مِثَال) benzersiz, örneksiz

b. 158

bin+ (بَيْنَ) ben (1.teklik mahs zamiri)

(bkz. ben, men)

b. ü 522, 2993, 3000

bin- (بِنْدَ) binmek

b. di 154

b. e 1156

b. er 732

bînâ (بَيْنَا) gören, görücü

b. yadı 288

bî-nazîr(بِي نَظِير) eşsiz, benzersiz

b. 1076

bî-nişân(بِي نِشَان) izi olmayan, belirti-

siz

b. 74

b. dan 1223

biğ (بِيْغِ) bin (sayı)

b. 238, 287, 431, 640, 642, 1316

1409, 1699, 1779, 1974, 1986, 2060

2159, 2173, 3177, 2724, 2903, 2937

b. i 2251

biğ biğ binlerce

b. 638

binde bir binde bir

b. 2302

binden bir binde bir

b. 2175

biğ bir(بِيْغِ) binbir (sayı)

b. 285

bir (بِيْرِيْر) 1. bir, herhangi bir

b. 8, 19, 28, 32, 50, 52, 60, 63,

80, 82, 131, 163, 234, 243, 258

262, 266, 281, 287, 298, 326, 328

350, 353, 376, 394, 397, 403, 405

418, 427, 430, 431, 437, 441, 450

462, 492, 496, 500, 503, 513, 525

539, 541, 543, 551, 555, 556, 562

564, 566, 573, 574, 594, 600, 601

602, 604, 606, 608, 610, 623, 628

632, 639, 640, 643, 644, 645, 646

729, 827, 834, 852, 895, 896, 914

945, 947, 949, 952, 994, 989, 1032

1058, 1059, 1064, 1079, 1080, 1081

1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087

1114, 1130, 1132, 1158, 1173, 1178

1184, 1214, 1263, 1264, 1306, 1328

1341, 1387, 1409, 1475, 1461, 1465

1467, 1481, 1483, 1512, 1519, 1522

1525, 1532, 1542, 1547, 1550, 1553

1561, 1570, 1574, 1575, 1576, 1597

1605, 1606, 1610, 1615, 1650, 1699

1740, 1751, 1779, 1808, 1812, 1820

1821, 1822, 1823, 1825, 1834, 1858

1882, 1885, 1899, 1902, 1927, 1936

1959, 1977, 1978, 1984, 2005, 2009

2013, 2019, 2043, 2048, 2049, 2058

2066, 2068, 2078, 2079, 2080, 2084

2118, 2130, 2137, 2138, 2139, 2159

2188, 2195, 2202, 2234, 2254, 2256

2257, 2269, 2299, 2310, 2313, 2317

2322, 2330, 2339, 2343, 2348, 2350

2363, 2378, 2432, 2444, 2452, 2457

2468, 2471, 2491, 2504, 2505, 2521

2522, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529

2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2550
 2555, 2582, 2615, 2517, 2654, 2631
 2652, 2668, 2670, 2672, 2704, 2705
 2731, 2749, 2751, 2754, 2759, 2767
 2772, 2775, 2829, 2830, 2853, 2857
 2908, 2923, 2939, 2943, 2973, 2979
 2984, 2986, 2991, 3005, 3024, 3068
 b. i 188, 333, 418, 602, 603, 668
 736, 812, 865, 838, 1210, 1336,
 1351, 1665, 1696, 1716, 1865, 1868
 2086, 2137, 2143, 2173, 2177, 2244
 2255, 2256, 2776, 2278, 2302, 2430
 2558, 2590, 2813, 2814, 2885, 2886
 2887, 3062, 3117, 3118, 3119
 b. inØ 383
 b. ine 713, 1998, 2643, 3064
 b. ini 713
 b. (i)nün 648, 956, 1611, 2000,
 2042, 2077, 2080, 2089, 2430, 2784
 3063
 b. (i)si 180, 186, 139, 555, 668
 736, 796, 838, 865, 869, 1236, 1237
 1239, 1240, 1241, 1283, 1284, 1329
 1662, 1668, 1735, 1754, 1755, 1756
 1826, 1827, 2878, 2079, 2143, 2202
 2244, 2251, 2431, 2590, 2738, 2748
 2813, 2814, 2815, 3061, 3071, 3128
 b. isinØ 476, 839
 b. isinde 1330
 b. isinden 1753

2. bir, aynı, benzer

b. 164, 239, 263, 271, 366, 406,
 407, 419, 420, 435, 448, 489, 596
 597, 599, 637, 638, 639, 640, 641
 642, 643, 645, 647, 652, 1045, 2039
 2042, 2172, 2199, 2426, 2451, 2500
 b. dür 14, 1200, 2170
 b. dürür 260, 261, 2180
 b. idi 612, 632
 3. bir kere, bir kez
 b. 30, 225, 257, 263, 410, 498, 554

575, 592, 600, 605, 612, 665, 712
 722, 728, 767, 773, 777, 790, 894
 924, 1058, 1153, 1167, 1202, 1205
 1208, 1234, 1239, 1260, 1261, 1281
 1305, 1325, 1375, 1395, 1396, 1581
 1596, 1613, 1630, 1638, 1825, 2036
 2251, 2277, 2304, 2360, 2391, 2660
 2768, 2820, 3116

4. tek, eşi olmayan, benzersiz

b. 661, 2308

b. den 595, 2029

b. dür 638, 662, 2516

b. dürür 106, 660

b. üç 105, 656

5. başka, değişik, bir türlü

b. 19, 267, 269, 357, 663, 868,
 1133, 1576, 1671, 2042, 2009

6. ilk, birincisi

biraz b. 2650, biraz, az

bir dahı b. 522 başka türlü

b. 312

bir yerde hep birden

b. 1769

bir kaç çok olmayan 239, 1130, 1306, 1570
 1605, 2301

bir niçe birçok, pek çok
 b. 1474

bir ol- birleşmek, yekvücut olmak

b. 258, 271, 574, 1045

bir yire gel- birleşmek

b. 239

bir bir (بیر بیر) birer birer

b. 270, 1031, 1163, 2017, 2035

2096, 2243, 2399, 2646, 2392

bir(i)biri(n)+ (بیر بیر) birbirini

b. den 1209, 2695

b. e 44, 609, 688, 716, 950, 951

958, 978, 1133, 2014, 2081, 2089

2589, 2705, 2755, 2932, 3080, 3083

b. i 618, 2045, 2595

b. le 2755

b. sinden 668

b. güze 626

b. üç 597, 598, 603, 617, 716, 950
978

b. yile 961

birbirine düş- ihtilaf etmek.

b. 626

biirebir (بیربیر) kesin, kesinlikle

b. 2653

birer (بیرر) her birine bir, birer

b. 569, 571, 611

biribi- (بیرید) vermek, göndermek

b. gil 1730

b. di 985, 1182, 2642, 3071

b. dük 294

birik- (بیریک) birleşmek, bir araya gelmek

b. di 581

b. diler 245

b. e 2124

b. en 225, 589

b. ene 533

b. enler 224, 249, 270, 337, 370

423, 534, 546, 548, 584

b. entü 582

b. imez 717

b. mişdür 372

b. mişdürür 720

b. üben 226, 419, 652, 2492

b. üp 164, 256, 267, 316, 368, 387

404, 470, 1191, 1267, 1270

birikmek+ (بیریکمال) birleşme, birlik olma

b. in 538

birin birin (بیرین بیرین) birer birer

b. 756, 981, 1878

bi-riyâ (بی ریآ) iki yüzlü olmama, özü sözü bîr

b. 329, 2636

birle (بیرل) ile

b. 170, 172, 755, 954, 1390, 1887

2120, 2194, 2441, 2452, 2662, 2737

b. dürür 976

birle- (بیرل) birlik koşmamak, birliğini kabul etmek

b. di 168

birlik+ (بیرلک) bir olma, vahdaniyet

b. 106, 226, 247, 250, 253, 266,

267, 272, 334, 337, 341, 342, 369

373, 382, 390, 397, 427, 428, 441

494, 535, 536, 544, 546, 548, 597

1031, 1124, 1250, 1271, 2401

b. de 1074, 1285,

b. dedür 335, 336, 341, 371, 1269

b. den 432

b. deyiken 1075

b. dürür 587

b. e 251, 252, 254, 257, 273, 329

334, 335, 339, 373, 377, 387, 421

423, 432, 462, 463, 534, 541, 544

545, 580, 657, 1025, 2414

b. i 255, 375, 1047, 1191, 1458

2419

b. idür 250

b. ile 277, 328, 340, 363, 442, 463

b. in 660

b. in 533

b. ine 487, 656, 661, 662

b. ini 105, 1107, 2044

b. leri 1286

b. üç 1733, 2124, 2353

b. üçi 1060

birlik eşle- beraber olmak, birleşmek

b. 253, 373, 379, 441

birlik it- birleşmek

b. 339

birlik itmek toplanmak, birleşmek

b. 332

birlik kıl- beraber olmak, birleşmek

b. 390, 539

bi-sebât (بی سبآت) hareketli, durmayan

b. 1294

bisle- (بیسل) beslemek

b. di 2063

b. r 1775, 1794, 2019

b. ye 1161

bislemeK+ (بیسلمه) besleme

b. iğün 1795

- biş (بيش) beş (sayı)
 b. 153, 343, 356, 404, 1039, 2531
 2533, 2541, 2555, 2524, 2557, 2565
 2594, 2583, 2647, 2649, 2716, 2735
 2736, 2785, 2805, 2810, 2883, 2887
 2889, 2916, 2929, 2980, 3034
- biş- (بيش-) pişmek
 b. di 2700
 b. er 2634
 b. ıcek 2634, 2685
 b. miş 165
- bişinci (بيثيني) beşinci
 b. 2512, 2664, 2930
- bî-şumâr (بي شمار) sayısız, hesapsız
 b. 162, 1017, 1388, 1403
- bişür- (بيشور-) beslemek
 b. ür 1775
- bit- (بيت-) 1. bitki vs. çıkıp yetiş-
 mek
 b. di 1760, 2466
 b. edür 1369
 b. en 1496
 b. endedür 2132
 b. er 1239, 1273, 1906, 1911, 1943
 2041, 2525, 2559, 2842
 b. eridi 1069
 b. erise 1487
 b. erse 1775
 b. mişdür 2115
 b. üben 1926
 2. ortaya çıkmak, zuhur etmek
 b. e 1438, 1569
 b. er 40, 595, 677, 912, 920, 1143
 1588, 1753, 1762, 1789, 1942, 2022
 2029, 2034, 2313, 2424, 2559, 2839
 3122
 b. erdi 2059
 b. di 691, 2427, 2443, 2950, 2951
 3023
 b. mez 2764
 b. mişidi 1455
- b. üp 2315
 3. erişmek, ulaşmak; inanmak, iman
 etmek
 b. di 260, 545, 1468, 2850
 b. diler 246
 b. düğiün 387
 b. dünise 329
 b. en 339
 b. enler 335, 463
 b. enlere 580
 b. enleri 257
 b. er 476
 b. erisen 462, 477
 b. meyeler 420
 4. bitişmek
 b. mişdür 383
 5. sona ermek, bitmek
 b. er 1089
 b. ıcek 2210
 6. netice vermek, olmak
 b. medi 512
- bitmek (بيتك) 1. bitki vs. çıkma ye-
 tişme
 b. 1830
 2. ulaşma, erişme, inanma, iman etme
 b. 251, 252, 334, 423, 432
- bitür- (بيتور-) 1. peyda etmek, hasıl
 etmek
 b. di 122, 124, 3051
 b. ür 1370, 1639, 1775
 2. sona erdirmek
 b. esin 2673
- bî-uşül (بي اصول) düzensizlik
 b. 2328
- bî-vāsıta (بي واسطة) doğrudan doğruya
 b. 1704
- biz (بيز) biz (birinci çokluk
 şahıs zamiri)
 b. 76, 80, 95, 100, 101, 233, 294
 563, 826, 1067, 1100, 1116, 1232
 1395, 1861, 2462, 2464, 2607, 2719
 b. de 82, 1395, 1413

- b. den 93, 882, 1884
 b. e 70, 76, 93, 101, 127, 130,
 215, 410, 432, 493, 586, 652,
 766, 859, 1076, 1091, 1099, 1106
 1110, 1111, 1116, 1117, 1124,
 1130, 1324, 1345, 1393, 1415,
 1561, 1593, 1650, 1913, 1988,
 2118, 2266, 2619, 2620, 2639,
 2642, 2862,
 b. i 76, 90, 202, 424, 461, 483,
 491, 544, 685, 855, 1023, 1054
 1074, 1077, 1193, 1304, 1562,
 1604, 1884, 2068, 2186, 2229,
 2232, 2296, 2346, 2347, 2511,
 2578, 2607, 2609, 2718, 2726,
 3043, 3047, 3106
 b. üm 79, 1091, 1098, 1105, 2347
 b. ümle 1102
 b. üz 1514
 bî-zamân (بِي زَمَان) zamanı olmayan
 b. 5, 74
 bîzâr (بِي زَار) uyanık, uyumayan
 bîzâr ol- uyanmak
 b. 1043
 bî-zevâl (بِي زَوَال) geçici olmayan
 b. 2519
 bol (بُول) çok
 b. 2460
 b. durur 2825
 b. ıdı 553
 bolal- (بُولَل) çoğalmak
 b. ur 1912
 boş (بُوْش) boş, تنها
 b. 1927
 boy (بُوْي) boy, insan boyu
 b. 1942, 1944
 boy vir- teslim olmak
 b. 548
 boya değ- kızın vücutça olgunlaşması
 b. 2772

- boyan- (بُوِيْد) 1. erişmek, ulaşmak
 b. dı 2944, 2996
 b. mışdurur 1036
 boy(ı)n(بُوِيْن) boyun
 b. i 78
 b. ina 190, 191, 1511
 boyun dut- boyun eğmek, rıza göstermek
 b. 1769
 boyun vir- itaat etmek
 b. 997
 boyunun bur- boyun eğdirmek
 b. 1670
 kanı boynına ölümün vebâli kendine
 b. 1511
 boz- (بُوْز) dağıtmak
 b. ar 2395
 bozul- (بُوْزَل) vakti geçmek (bağ v.s.)
 b. ur 1922
 bozul- (بُوْزَل) bozulmak
 b. uban 1288
 bölük+ (بُلُوك) kısım, parça
 b. 1512, 1630, 1623, 1993, 2001,
 2002, 2006, 2020
 b. dür 1510
 b. i 1615
 börek (بُوْرَك) börek
 b. 2626
 böyle (بُوْيَل) böyle, bu şekilde
 b. 528, 876, 1010, 1152, 1320, 1456
 1691, 1706, 1723, 1859, 1864, 1907
 1914, 1945, 1952, 1959, 1961, 1978
 2114, 2449, 2663, 2834, 2842, 3070
 b. dür 1165, 1433
 b. dürür 454, 1392
 bu(n)+ (بُو) bu (işaret zamiri)
 buña 2462
 b. ca 120, 266, 274, 278, 473, 474
 529, 1079, 1096, 1097, 1209, 1371
 1480, 1588, 2648
 b. da 374, 559, 585, 728, 926, 953

- 1063, 1077, 1095, 1106, 1182,
1273, 1477, 1494, 1697, 1809,
1814, 2254, 2255, 2256, 2292,
2332, 2352, 2368, 2525, 2559,
2596, 2612, 2614, 2616, 2659,
2708
- b. da ma 1313
- b. dan 1030, 1064, 1094, 1120,
1163, 2416, 2749,
- b. lar 167, 233, 336, 406, 420,
586, 607, 621, 760, 770, 773,
864, 950, 953, 970, 971, 972,
978, 988, 996, 1244, 1259, 1395
1517, 1529, 1659, 1668, 1759, 1795
1867, 2010, 2045, 2075, 2102, 2154
2156, 2209, 2211, 2326, 2367, 2372
2412, 2566
- b. lara 177, 221, 249, 339, 388,
457, 555, 799, 866, 968, 974, 1193
1265, 1279, 1335, 1536, 1548, 1632
1676, 1677, 1679, 1682, 1841, 1883
2000, 2003, 2010, 2264, 2370, 2455
- b. larda 631, 967
- b. lardan 2008, 2221
- b. lardur 815, 1666
- b. lar durur 1659, 1667, 2018, 3130
- b. ları 218, 232, 774, 953, 1056,
1267, 1300, 1541, 1552, 1749, 1758
1870, 1995, 2279, 3046
- b. laruñ 622, 754, 757, 768, 803
954, 1210, 1241, 1246, 1275, 1298
1615, 1660, 1861, 1875, 2027, 2074
2091, 2233, 2450, 2468
- b. larçün 2527
- b. laruñla 222, 1335, 1751, 1760
2796
- b. uñ 2586, 2116
- bu (بۇ) bu (safat)
- b. 17, 18, 33, 38, 39, 42, 58, 59
67, 102, 108, 116, 117, 121, 123
127, 129, 132, 134, 136, 137, 139
140, 141, 149, 164, 175, 176, 177
214, 215, 272, 273, 296, 304, 307
324, 325, 331, 333, 342, 350, 370
376, 393, 397, 398, 400, 401, 408
410, 411, 415, 428, 434, 447, 448
453, 474, 479, 486, 493, 497, 507
515, 522, 525, 530, 532, 534, 540
541, 544, 558, 569, 572, 576, 580
584, 585, 586, 590, 591, 593, 600
616, 633, 634, 635, 636, 637, 647
654, 665, 666, 668, 679, 689, 694
697, 698, 712, 719, 724, 727, 733
748, 766, 767, 775, 786, 787, 791
793, 812, 826, 828, 830, 853, 860
863, 866, 872, 873, 876, 906, 921
923, 926, 933, 939, 942, 946, 952
955, 961, 976, 977, 979, 980, 982
983, 984, 987, 989, 992, 994, 1000
1002, 1005, 1013, 1018, 1023, 1029
1041, 1057, 1062, 1063, 1065, 1075
1079, 1087, 1090, 1091, 1100, 1101
1121, 1134, 1135, 1138, 1151, 1152
1189, 1194, 1208, 1210, 1216, 1222
1223, 1224, 1226, 1230, 1232, 1238
1250, 1257, 1271, 1272, 1276, 1295
1296, 1298, 1301, 1313, 1319, 1320
1322, 1325, 1327, 1328, 1335, 1342
1343, 1347, 1350, 1351, 1355, 1365
1393, 1394, 1401, 1416, 1417, 1424
1452, 1458, 1470, 1471, 1477, 1494
1495, 1519, 1527, 1528, 1532, 1535
1537, 1543, 1544, 1565, 1567, 1568
1572, 1574, 1575, 1580, 1581, 1582
1590, 1593, 1594, 1595, 1596, 1599
1606, 1611, 1623, 1648, 1650, 1656
1660, 1668, 1684, 1691, 1710, 1713
1717, 1718, 1726, 1728, 1729, 1731
1732, 1744, 1746, 1749, 1751, 1759
1760, 1762, 1770, 1771, 1773, 1777
1778, 1790, 1791, 1798, 1803, 1807
1808, 1809, 1811, 1814, 1815, 1818

- 1820, 1824, 1844, 1846, 1848, 1846
 1843, 1851, 1855, 1871, 1875, 1878
 1852, 1885, 1900, 1904, 1910, 1916
 1917, 1921, 1929, 1934, 1935, 1941
 1945, 1947, 1949, 1952, 1977, 1979
 1980, 1983, 1991, 2002, 2003, 2036
 2055, 2064, 2070, 2095, 2102, 2106
 2115, 2120, 2127, 2131, 2132, 2134
 2138, 2141, 2142, 2142, 2149, 2155
 2166, 2170, 2172, 2174, 2177, 2180
 2181, 2183, 2192, 2194, 2198, 2199
 2202, 2207, 2208, 2225, 2226, 2231
 2233, 2247, 2249, 2251, 2253, 2255
 2259, 2261, 2276, 2282, 2283, 2288
 2290, 2291, 2315, 2317, 2321, 2324
 2328, 2334, 2337, 2342, 2346, 2349
 2352, 2353, 2356, 2359, 2362, 2363
 2368, 2371, 2372, 2382, 2384, 2385
 2391, 2394, 2395, 2396, 2397, 2401
 2402, 2404, 2408, 2413, 2418, 2423
 2427, 2430, 2433, 2438, 2443, 2444
 2445, 2449, 2451, 2454, 2456, 2463
 2477, 2478, 2481, 2490, 2491, 2492
 2501, 2506, 2529, 2543, 2552, 2554
 2573, 2574, 2576, 2578, 2579, 2581
 2586, 2593, 2603, 2609, 2615, 2617
 2639, 2646, 2649, 2659, 2677, 2679
 2695, 2696, 2697, 2699, 2701, 2702
 2706, 2716, 2723, 2724, 2753, 2762
 2766, 2768, 2772, 2730, 2736, 2747
 2748, 2776, 2785, 2795, 2798, 2801
 2804, 2819, 2820, 2822, 2826, 2827
 2836, 2833, 2837, 2839, 2841, 2847
 2849, 2850, 2852, 2854, 2858, 2859
 2862, 2863, 2865, 2869, 2871, 2875
 2876, 2881, 2882, 2884, 2887, 2889
 2893, 2895, 2896, 2900, 2903, 2905
 2907, 2909, 2913, 2916, 2918, 2919
 2923, 2924, 2942, 2943, 2950, 2952
 2954, 2956, 2961, 2963, 2965, 2972
 2975, 2976, 2977, 2979, 2980, 2983
- 2984, 2985, 2989, 2993, 2994,
 3001, 3003, 3004, 3007, 3013,
 3014, 3020, 3023, 3028, 3029,
 3031, 3032, 3035, 3048, 3049,
 3054, 3066, 3063, 3070, 3077,
 3088, 3089, 3090, 3098, 3099,
 3102, 3103, 3107, 3108, 3109,
 3110, 3111, 3114, 3120, 3126,
 3127, 3133
 b. dur 2912
 budak (بودق) budak
 b. 404, 2951
 buğday (بُغْدَائِي) buğday
 b. 3129
 buğur (بُوغُر بُغُور) bu defa
 b. 519, 1153
 bugün (بُيُنْ يَكُنْ) bugün
 b. 1813
 b. den 3075
 buhl (بُخْل) cimrilik
 b. 971, 1105, 2731
 bul- (بُولُ - بُلْ) elde etmek, bulmak
 b. a 144, 347, 539, 542, 854, 889
 834, 1017, 1366, 1462, 1469, 1649
 2952
 b. alar 368
 b. alum 1396
 b. an 8, 120, 196, 390, 589, 1204
 1601, 1728, 2777,
 b. ana 2197
 b. asın 223, 708, 750, 1052, 1364
 1731, 2994, 3000, 3101
 b. avuz 1107
 b. ayıdum 531
 b. dı 235, 280, 1020, 1025, 1204
 1313, 2222, 1877, 2482, 2966,
 3021, 3028
 b. dılar 227, 249, 330, 604, 837
 b. duğa 176
 b. ığör 1022
 b. imaz 2406, 2989

- b. imazam 2205
 b. madı 198, 292, 517, 524, 877
 2760, 2774, 2785, 2791, 2957, 2967
 3079
 b. madısa 926
 b. maya 362, 890
 b. mayasın 364
 b. mış 1800
 b. sa 2509, 1317
 b. uban 630
 b. up 869
 b. ur 196, 725, 1354, 1422, 1530
 1859, 2830
amān bul- kurtulmak, emin olmak
 b. madı 243
beḳā bul- devamlı olmak
 b. dı 3033
dermān bul- çare bulmak
 b. madı 2409
devlet bul- saadete erişmek
 b. a 391
 b. dılar 226
dirlik bul- canlanmak, dirilmek
 b. a 542
 b. dı 1877
fāyide bul- faydalanmak
 b. mayasın 364
necāh bul- isteğine ulaşmak
 b. dı 280
yol bul- ulaşmak erişmek
 b. a 783, 1881, 2972, 2996, 3097
 b. dı 943, 3024
 b. madı 2936, 2945, 2971, 2997
 b. maya. 2734
 b. mazdı 2976
 b. mazıdı 3022
 b. mışıdı 623
 bular (بُولُر) bunlar (zamir)
 b. 7, 192, 217, 236, 240, 328, 457
 472, 538, 669, 670, 716, 759, 772
 775, 779, 781, 787, 801, 812, 817
 819, 863, 868, 951, 980, 1209, 1242
 1248, 1249, 1270, 1286, 1345, 1349
 1363, 1381, 1384, 1440, 1479, 1513
 1556, 1557, 1624, 1631, 1633, 1692
 1793, 1794, 2004, 2007, 2011, 2014
 2054, 2209, 2257, 2368, 2373, 2415
 2538
 b. a 1303, 1517, 1526, 1644, 1658
 1712, 1750, 1839, 1874, 2007
 b. da 2057, 2203
 b. dan 220, 822, 962, 1561, 1645
 1761, 2330, 2383
 b. dur 221, 2003
 b. ı 434, 470, 1613, 1634, 1695
 1821, 2492
 b. uḡ 143, 471, 507, 533, 625, 756
 762, 771, 870, 958, 965, 975, 1603
 1661, 1694, 1831, 2153, 2208, 2471
 2528, 2534, 2816
 buldur- (بُولُدُر) buldurmak
 b. madı 954
 bulın (بُلِين) esir, kul
 b. 1550
 bulın- (بُولُودُ - بُولُودُ) bulunmak
 b. a 355
 b. dı 2983
 b. ur 1046, 1380, 1409, 2625, 2720
 bulıt (بُولُوت) bulut
 b. 914, 915, 1925, 2031
 b. lar 34
 bulmak (بُولُوك) bulma, elde etme
 b. 145, 363, 2803
 yol bulmak+ ulaşma, erişme
 b. içün 2962, 2974
 buncak (بُونُوك) bu kadar
 b. durur 2302
 bundak+ (بُونُوك) böyle, bu kadar
 b. ı 2388
 buḡal- (بُوُوكْ) çok sıkılmak
 b. dum 523
 b. uban 523
 bur- (بُر) eğmek, bükmek
 boynın bur- boyun eğdirmek

b. an 1670
 burak (بُرَاق) Hz. Muhammed'in Mîraç'ta
 bindiği binek
 b. 154, 1115
 burc (بُرْج) herbiri özel bir adla ad-
 landırılan yıldızlar kümesi
 b. 1594
 burhān (بُرْهَان) delil, tanık
 b. ıla 1031
 buryā (بُرْيَا) hasır, buriye
 buryā kamışı hasır kamışı
 b. 2061
 bur(u)n(بُرْن) burun
 b. nından 2398
 bustān (بُسْتَان) bahçe
 b. 292
 buş- (بُوشْ) öfkelenmek, kızmak
 b. up 1018
 buyruk+(بُيْرُقْ) buyruk, emir
 b. 1819, 2107
 b. a 1147, 1308
 b. ında 3086
 buyruk tut- itaat etmek
 b. 2112
 buyur- (يُبْرِئُ - يُبْرِئُ - يُبْرِئُ) emretmek
 b. dı 1055, 1483, 1490, 1505
 b. dışa 297
 b. gıl 568
 b. ur 2687, 2913
 b. urşaq 1478
 b. urşın 568
 iş buyur- emretmek
 b. an 2209
 buy(u)rul-(يُبْرُلُ) buyurmak işi yapıl-
 mak
 b. dışısa 2493
 büge- (بُوْغَا) engellemek, set çekmek
 b. yımez 445
 bükil- (بُوْكِلْ) bükülmek, eğrilmek
 b. ür 1963
 bükül- (بُوْكُلْ) bükülmek, eğrilmek
 iki bükül- belâ bükülmek, iki kat
 olmak

b. üben 1923
 bü'l-'aceb(بُرِّ الْعَجَب) çok şaşılacak şey
 b. 500
 bünyād (بُنْيَاد) asıl, esas, temel
 (bkz. bünyāz)
 b. 1048, 1580
 b. dan 108
 b. i 282, 679
 b. ınø 107
 b. ını 2440
 bünyād eyle- kurmak, yapmak
 b. 686, 1749, 3057
 bünyād ol- esas, temel olmak
 b. 1048
 bünyād ur- temel koymak, yapmak
 b. 1932, 2074, 3049
 bünyāz (بُنْيَاز) asıl, esas, temel
 (bkz. bünyād)
 b. ına 904, 1235
 bünyāz ol- esas, temel olmak
 b. 1027
 bünyāz ur- temel koymak, yapmak
 b. 3049
 büt (بُتْ) put
 b. ler 167
 bütün (بُتُونْ) tam, tamam, sağlam
 b. 217, 334, 387, 1685, 1719,
 1721

- cabbār (جَبَّارٌ) kuvvet ve kudret-
sahibi, Allah.
c. ıdı 3
- cabbārılık+ (جَبَّارِيَّةٌ) kuvvet ve kud-
ret sahibi olma
c. ı 2545
- cāhil (جَاهِلٌ) bilgisiz
c. 415, 1129, 1324
c. e 1799, 1990, 2062, 2068
c. de 1989
- cāmi' (جَامِعٌ) içinde namaz kılınan
ibâdet yeri
c. 1810
c. dūrūr 1808
- cān (جَانٌ) cân, rûh, gönül
c. 48, 77, 78, 89, 102, 129
134, 135, 136, 137, 138, 139
160, 166, 181, 312, 331, 352
422, 515, 659, 665, 677, 681
683, 690, 698, 699, 702, 703
704, 705, 758, 909, 917, 931
959, 976, 1004, 1091, 1101, 1121
1194, 1212, 1229, 1244, 1275
1276, 1277, 1289, 1291, 1292
1295, 1312, 1313, 1328, 1365
1400, 1406, 1407, 1408, 1409
1411, 1412, 1443, 1593, 1648
1739, 1796, 1863, 1957, 2131
2140, 2147, 2212, 2219, 2266
2337, 2342, 2355, 2366, 2367
2404, 2418, 2432, 2436, 2439
2508, 2558, 2561, 2567, 2614
2619, 2724, 2730, 2779, 2784,
2854, 2857, 2858, 2859, 2862
2864, 2865, 2868, 2871, 2890
2931, 3041, 3044, 3086, 3103
1104
c. a 77, 130, 678, 680, 701
786, 1180, 1206, 1233, 1418
1425, 1796, 2201, 2218, 2366
c. da 736, 918, 986
c. dadur 700, 2150
c. da dadur 743, 749
- c. dan 701, 913, 920, 1284, 1307
1327, 2144, 2317, 2320
c. dur 77, 159, 1398, 2086, 2612
2315
c. durur 784, 800, 1245
c. ı 77, 109, 111, 160, 204, 412
489, 590, 705, 744, 811, 912, 1036
1121, 1183, 1267, 1332, 1446, 1549
1982, 1990, 2230, 2255, 2364, 2508
2537, 2538, 2539, 2733, 2850, 2851
2856, 2933, 2445
c. ıdı 2933
c. ıla 240, 398, 428, 703, 774,
777, 791, 1031, 1244, 1263, 1272
1409, 1803, 2046, 2220, 2265, 2355
2365, 2613, 2722
c. inø 112, 1864, 1871, 1875, 1876
2503
c. ina 590, 800, 805, 1298, 1306,
1351, 1570, 3046
c. ını 708, 1367
c. ıyla 1352
c. iğün 2445
c. lar 708, 2539, 2724, 2815
c. lara 133
c. larda 206
c. lardadır 248
c. lardur 589
c. lar durur 799
c. ları 225, 449, 2065, 2614
c. larum 579
c. laruğ 706
c. mı 1647
c. um 2218
c. umdur 2206
c. umuz 358, 1103, 1104, 1112, 1117
c. uğ 77, 354, 464, 679, 2506, 2855
c. uğa 785, 2131, 2677
c. uğda 1605
c. uğı 792, 684, 707, 3123, 3132
c. uğıla 674
cān bağı gönül bahçesi
c. 983

- cān eyle- can olarak vermek
c. 1838, 1841
- cān gözi kalp gözü
c. 1571
- cān gözile bak- dikkatle bakmak
c. 2507
- cān güneşi can ışığı
c. 138, 139
- cān kulağı kalp kulağı
c. 1571
- cān kulağın aç- dikkatle bakmak
c. 2506
- cān oğlu candan türeyen
c. 2321
- cān terk it- canını vermek
c. 290
- cān vir- canını feda etmek
c. 320, 2188, 2666
- cānın vir- canlandırmak, ruh vermek
c. 1832, 1866, 1870, 1874, 2200, 3091
- cānavar (جَانَوْر) hayvan, yaratık
c. lar 780
- cāvizān (جَاوِزَان) ebedî
c. 2, 1258
- cāvizān kal- ebedî olmak
c. 1229, 1276, 1295, 1303, 1364
- cāyiz (جَايِز) olabilir, olur
cāyiz gel- uygun olmak
c. 1916
- cāzūlık (جَاذُولُق) sihirbazlık
c. 236
- cefā (جَفَا) zorluk, zahmet, eziyet
c. 238, 911, 676
- cehd (جَهْد) azim, gayret
c. i 1162
- cehd eyle- gayret etmek
c. 388, 531
- cehd iT- gayret etmek
c. 577, 929, 2338, 2776, 2989
- cehl (جَهْل) bilgisizlik
c. 971, 2783
- cehliyet (جَهْلِيَّت) cehalet, bilgisizlik
c. 910
- celāl (جَلَال) büyüklük, ululuk, Allah'ın adlarından
c. 1056
- celil (جَلِيل) büyük, ulu, Allah'ın adlarından
c. 31, 103, 222, 486, 1658, 1750, 1794, 1840, 1838, 2231, 2279, 2356, 2415, 2524, 2696, 2928, 3042
- celve (جَلْو) gösteriş
celve ur- gösteriş yapmak
c. 1157
- cem' (جَمْع) toplama
cem' eyle- toplamak, dermek
c. 524, 1831
- cem' it- toplamak
c. 573, 959
- cem' itmek toplama, birleştirme
c. 2379
- cem' kıl- biraraya getirmek
c. 1823, 1840
- cem' ol- toplanmak, biraraya gelmek
c. 406, 449, 890, 1008, 1481, 1800, 1809, 1813, 1814, 2403
- cem'iyet (جَمْعِيَّت) topluluk
c. 484
- cenk (جَنَك) savaş, yuruşma
c. ine 3008
- cenk itmek savaşma, vuruşma
c. 975
- cenüb (جَنُوب) güney
c. dur 3063
- cer (جَر) eksilme
cer ol- eksilme, azalma
c. 1951
- cerāhat (جِرَاحَت) yara
c. dur 2817
- cerr (جَرَر) mecazen su, parçatıcı
c. 1748

- cerrāh (جراح) tıp operatörü
c. 2818
c. dur 2819
- cesed (جسد) ölü vücut
c. 1105
- cevāb (جواب) karşılık, cevap
c. 146, 197, 237, 1070, 1096, 1130, 1306, 1570, 1699
c. a 287
c. dur 1650
- cevher (جوهر) maya, öz, değerli taş
c. 40, 1963
c. i 1986, 2093
c. inde 2049, 2059
c. lerüñ 1878
c. üñ 1392
- cevlān (جولان) dolaşma, gezinme
c. ıla 478
c. ları 758, 769
cevlān kıl- dolaşmak, gezinmek
c. 1157
- cevr (جزر) ezâ, cefâ, eziyet
c. 499
- cihān (جهان) dünya, âlem
c. 107, 199, 282, 299, 429, 509, 1068, 1404, 1632, 1662, 1739, 1760, 1905, 2147, 2187, 2540, 2875
c. a 1748, 2460
c. da 753, 755, 1487, 1544, 1546, 1579, 1885, 2214, 2288, 2344, 2501, 2885, 2894, 3124
c. dan 273, 1568, 1806
c. ı 2502, 3049, 3050
c. uñ 2732, 3055, 3065
- cihāt (جہات) taraflar, yönler
c. ı 3099, 3114, 3115
- cihet (جهت) taraf, yön
c. 3067, 3089
c. den 3097
c. le 3112
- cihiz (جہیز) geviz
cihiz eyle- geviz hazırlamak
c. 2772
- cilve (جلو) görünme, tecelli
cilve ur- görünmek
c. 1913
- cin (جن) gözle görünmez bir yaratık
c. 112
- cinnî (جنی) cine mensup
c. 3086
- cins (جنس) çeşit, tür
c. 42, 2513
- cism (جسم) beden, gövde
c. 48, 131, 266, 960, 977, 1670, 1739, 1844, 2115, 2197, 2199, 2200, 2202, 2205, 2207
c. e 1941, 2200, 2218
c. i 984, 399, 903, 1206, 1234, 1298, 2198, 2525, 2528, 2536
c. idi 266
c. idür 2933
c. ile 2612
c. inde 1244
c. ini 904, 945, 2052, 2205, 3055
c. iyile 1215, 1995
c. üñ 676, 679, 729, 730, 1807, 2084
c. üñle 1018
cism eyle- vücuda getirmek
c. 1842
- cismēnî (جسمانی) bedenle ilgili
c. 728, 731
c. den 734
- cism-i hayvān (جسم حیوانی) hayvanla ilgili varlık
c. dur 2536
- cism-i insānî (جسم انسانی) insanla ilgili varlık
c. dūr 2537
- cism-i nebāt (جسم نباتی) bitki ile ilgili varlık.
c. dur 2525

- cism-i melek (جِسْمِ مَلَك) meleklerle ilgili varlık
c. dür 2528
- cū (جُو) arama
cüst ü cū kıl- arayıp soruşturma
c. 120
- cūd (جُود) çömertlik, elaçaklığı
c. 1949, 1966, 2273
- cūş (جُوش) coşma, kaynama
c. 2784
- cūş eyle- coşmak, kaynamak
c. 14
- cūşa gel- coşmak
c. 15, 42, 47
- cüyende (جُويِنْدَه) arayıcı, araştırmacı
c. 1856
c. dür 1627.
c. dürür 1839
c. nūğ 1859, 1872
- cüyendeliğ (جُويِنْدَه لِق) araştırmacılık, arayıcılık
c. 2401
c. dur 2489
- cüda (جُدا) ayrı, ayrılmış (bkz. cüza)
cüda eyle- ayırmak
c. 3047
- cühüd (جُهود) Yahudi
c. 1448
- cümle (جُمْلَه) bütün, hep
c. 3, 10, 29, 31, 42, 48, 51, 68, 74
78, 79, 81, 97, 109, 133, 139, 140
152, 158, 159, 167, 211, 246, 261, 271
274, 284, 299, 300, 301, 304, 325, 326
334, 339, 340, 362, 365, 371, 402, 407
412, 448, 449, 484, 485, 526, 533, 540
559, 618, 623, 624, 633, 636, 637, 647
689, 693, 724, 730, 733, 808, 848, 872
874, 921, 923, 954, 990, 991, 1003,
1016, 1069, 1078, 1090, 1110, 1116,
1118, 1152, 1171, 1178, 1179, 1211,
1216, 1219, 1220, 1223, 1298, 1313,
1320, 1337, 1370, 1378, 1420, 1433,
1437, 1449, 1454, 1495, 1512, 1521,
1535, 1538, 1564, 1577, 1582, 1584,
1633, 1634, 1636, 1637, 1639, 1662,
- 1663, 1667, 1632, 1722, 1762, 1809
1811, 1852, 1868, 1870, 1872, 1905
1918, 1921, 1934, 1955, 2018, 2078,
2102, 2129, 2144, 2160, 2161, 2167
2168, 2170, 2172, 2180, 2211, 2217
2455, 2477, 2500, 2503, 2504, 2505,
2520, 2540, 2564, 2667, 2676, 2677
2693, 2901, 2908, 3018, 3028, 3030
3036, 3083, 3091, 3094, 3108
c. müze 222
c. müzi 2922
c. si 266, 281, 651, 696, 1038, 1098
1214, 1218, 1488, 1529, 1611, 1958
2029, 2275, 2320
c. sinø 123, 511, 1543, 1859
c. sinde 687
c. sine 1640
c. sini 2892
c. sinüğ 111, 631, 811
- cünbiş (جُنْبِش) kımlıdanma, hareket
c. dedür 19, 23, 2908
c. e 24
- cürm (جُرْم) suç
c. ini 2858
- cüst (جُست) arama, araştırma
c. 127, 372, 1171, 2449
- cüst ü cū kıl- arayıp soruşturma
c. 120
- cüzā (جُزا) ayrı, ayrılmış (bkz. cüda)
c. 2603
- cüzā eyle- ayırmak
c. 15
- cüzā ol- ayrılmak
c. 2219
- cüzā kal- ayrı kalmak
c. 2935

- 9 -

- çağır- (جَاغِرْ) bağırmak, seslenmek
 ç. dı 2937
 ç. up 2981
 ç. ur 2990
- çak (كَيْق) yırtık, parçalanmış
 ç. 2260
- çakmak+ (جَمَّاقُ يَمِّقُ) taşa vurulup kıvılcım çıkarılan çelik parçası
 ç. 494, 506, 509, 512
 ç. damısa 530
 ç. ı 508, 514, 525
- çalaP+ (يَلَابُ يَلِبُ) Allah, Tanrı
 ç. 132, 209, 214, 221, 250, 330, 358
 358, 456, 591, 685, 826, 1126, 1193
 1459, 1709, 1710, 1783, 1832, 1983
 2000, 2076, 2099, 2198, 2248, 2262
 2291, 2296, 2414, 2451, 2492, 2530
 2628, 2833, 2873, 2921, 2958
 ç. dan 866, 1539, 2961
 ç. uñ 342, 593, 686, 1022, 1368, 2036
- çalhan- (يَلْحَنُ) deniz, su vb. dalgalanmak
 ç. ur 39
- çallāk (يَلْلَاكُ) çevik, tezcanlı
 ç. 372, 2449
- çanak (يَنْقُ يَنْقُ) topraktan yayvan kase
 ç. 2704
 ç. lara 2686
 ç. ları 2686
- çapın- (يَچَايْنُ) koşmak, ivmek
 ç. dı 519
- çardak (چَرْدَاكُ) ağaç dallarından çatılmış gölgelik
 ç. lar 1928
- çäre (چَاَرَه) çıkar yol, tedbir
 ç. 2765, 2808
- çäresüz (چَاَرَه سُوْر) çıkar yolu olmayan
 ç. em 521
- çarh (چَرْخُ چَرْخُ) gök, felek
 ç. 15, 16, 18, 1212, 3084
 ç. a 16
 ç. ı 16, 17
 ç. ına 17
- çarh ur- dönmek
 ç. 2907
- çärtäk (چَاَرْتَاكُ) ağaç dallarıyla çatılan gölgelik
 ç. ları 1975
- çāşni (چَاَشْنِي) çeşit
 ç. si 852
 ç. sinø 2370
- çehār (چَهَارُ) dört
 ç. 2355
- çek- (يَكُ) uğramak, katlanmak
 ç. e 2724
- çepçevre (چَهْپَهْچَهْوَْرَه) firdolayı
 ç. 1492
- çeräg (چَرَاغُ يَرَاغُ) fitil, mum
 ç. 1754, 2567, 2570
 ç. dan 2570
 ç. ı 810
 ç. ından 2322
 ç. lar 2322
- çeräg-ı Mustafa (چَرَاغُ مُسْتَفَا) Hz. Muhammed'in nuru
 ç. 2569
- çeri (چَهْرِي) asker, ordu
 ç. 152, 958, 2744
- çeşme (چَهْشَمَه) pınar, su kaynağı
 ç. yi 203
- çevrin- (چَهْوَرِي) dönmek
 ç. üdür 2151
 ç. ür 1597
- çeyne- (چَهْيَنَه) çiğnemek
 ç. düğün 2712
 ç. r 2691
- çeynemek (چَهْيَنَمَكُ) çiğneme
 ç. 2711
- çık- (چَهْکُ يَهْکُ) çıkmak
 ç. a 2397
 ç. amazuz 1087
 ç. ar 681, 2032, 2034, 2145, 2149
 2183, 2160, 2173, 2398, 2688, 2818
 ç. ardı 1497
 ç. dı 526, 1524, 1552, 2498, 2943
 ç. dılar 436, 1521
 ç. ıcak 776

ç. madı 2789	325, 1156, 1170, 1384, 1414, 1464
ç. mayınca 2791	1554, 1810, 1896, 1956, 2156, 2158
ç. sa 763	2282, 3015
ç. salar 759	ç. dur 2633
ç. sağ 3099	ç. durur 96, 142, 1163, 1967
ç. sun 2756	çonmak (چۆنمەك) ısınmak için çömelmek,
ç. up 865	oturmak
çakar- (چاكار-) çıkarmak	ç. 1038
	çopan (چوپان) çoban
	ç. 2496
ç. up 506	ç. ıdı 2467
ç. ur 2147	çölmek (چۆلمەك) toprak tencere
ad çakar- ün kazanmak	ç. 2698
ç. a 1489	çözül- (چۆزۈل-) gevşemek, dağılmak
el çakar- el uzatmak	ç. ür 2399
ç. ur 2147	çü (چۈ) çünkü, mademki
çaräg (چارەغ) fitil, mum	ç. 1962, 3002
ç. 640, 2724	çün (چۈن) 1. vaktaki, ne zaman ki
ç. uq 2725	ç. 64, 127, 132, 456, 500, 560, 573
çi (چى) ne ?	531, 604, 629, 632, 639, 641, 643, 903
ç. 1200	943, 944, 1003, 1005, 1012, 1055, 1206
çiçek (چىچەك) çiçek	1214, 1490, 1526, 1527, 1637, 1850,
ç. 1905, 2041, 2841	1970, 1995, 2007, 2425, 2449, 2453,
ç. i 1911	2466, 2483, 2484, 2492, 2522, 2639
ç. leri 2823	2693, 2697, 2706, 2707, 2762, 2771
çift (چىفت) 1. çift, ekin	2876, 2942, 2944, 2954, 2955, 2960
ç. 1175, 2761	2963, 2971, 2975, 2995, 3001, 3041,
2. iki, ikişer	3049, 3053, 3070
ç. ç. dür 899	2. çünkü
çift eyle- ikişer ikişer yaratmak	ç. 59, 470, 598, 1046, 1799,
ç. 663	1961, 1963, 1980, 2159, 2191, 2257
çift koş- hayvanları sabana, pulluğa	2334, 2625, 2628, 2543, 2822, 2846
koşmak	2856, 3125
ç. 2762	3. madem ki, değil mi ki?
çifti kıl- eş olarak yaratmak	ç. 67, 175, 454, 558, 652, 1343, 1791
ç. 688	1310, 1854, 2095, 2615
çirkin (چىركىن) kötü, güzel olmayan	4. eğer, şayet
ç. 693, 772, 817, 921, 951, 1633, 1634	ç. 137, 659, 985, 1639, 1704, 1721
1638	2126, 2282, 2316, 2637, 2644, 2681
çok (چۆك) çok, fazla	27773, 2827, 2333, 2936, 2988, 3000, 3018
ç. 129, 132, 481, 520, 551, 552, 745	5. gibi
	1735

çünkü (بِذَلِكَ يَوْمَئِذٍ) şundan dolayı, zira
 ç. 116, 277, 280, 317, 407, 642, 750
 877, 884, 940, 1032, 1077, 1094, 1095
 1217, 1220, 1226, 1260, 1454, 1470, 1495
 1512, 1515, 1544, 1763, 1856, 1952, 1953
 2176, 2269, 2373, 2410, 2456, 2494, 2505
 2543, 2610, 2680, 2637, 2749, 2792, 2320
 2845, 2865, 2943, 2967, 3020

çünkü (بِذَلِكَ يَوْمَئِذٍ) ne zaman ki
 ç. 240, 296, 443, 527, 2666, 2634

- D -

- dād (دَاد) tat, lezzet
 d, i 729, 1691
 d. inø 730, 825, 2576
 d. ina 955
 d. inı 54, 1843, 2076, 2309, 2534
 d. ları 219, 754
 dād al- tat, lezzet almak
 d. 1159, 1266, 2343, 2573
- dād (دَار) adalet, doğruluk
 d. 1462
 dād eyle- adalet etmek
 d. 183
 dād kııl- adalet etmek
 d. 185
- dadur-(دَادُر) tattırmak
 d. ur 1373
- dağı (دَاغِي) dahi, da, de (bkz. dāhı, dākı)
 d. 639
- dāhı (دَاهِي) 1. dahi, da, de (bkz. dağı, dākı)
 d. 13, 135, 194, 275, 314, 319, 329
 367, 385, 386, 388, 389, 477, 517
 519, 520, 524, 532, 572, 657, 751,
 753, 760, 777, 723, 813, 895, 896
 907, 908, 1004, 1062, 1110, 1134, 1135
 1138, 1153, 1165, 1167, 1193, 1213,
 1220, 1255, 1226, 1262, 1282, 1296
 1347, 1384, 1403, 1408, 1436, 1444
 1514, 1524, 1552, 1555, 1623, 1637
 1639, 1641, 1707, 1713, 1714, 1581
 1733, 1780, 1785, 1789, 1791, 1792
 1812, 1824, 1889, 1909, 1915, 1920
 1938, 1946, 1947, 1953, 1954, 2035
 2067, 2071, 2080, 2112, 2114, 2117
 2122, 2161, 2163, 2165, 2174, 2188
 2201, 2223, 2248, 2270, 2272, 2280
 2284, 2327, 2377, 2382, 2403, 2457
 2533, 2526, 2529, 2541, 2557, 2570
 2594, 2595, 2601, 2618, 2660, 2749
 2750, 2759, 2761, 2763, 2775, 2822
 2826, 2837, 2850, 2851, 2945, 3059
 3066, 3099, 3127
2. ve, hem de
 d. 256, 674, 799, 824, 1116, 1377
 2057
 3. artık, bundan sonra
 d. 237, 319, 325, 1120, 11853, 2416
 4. başka, gayrı
 d. 968, 969, 974, 2518, 2773
 5. daha
 d. 397, 569, 571, 2468, 2471
 6. zaten
 d. 1334
- bir dāhı başka türlü
 d. 312
- dāk (دَاك) özü, kusur
 dāk dut- kusur bulmak, ayıplamak
 d. 2180
- dākı (دَاكِي) 1. dahi, da, de (bkz. dāhı, dağı)
 d. 1180, 2532, 2764
 2. daha
 d. 1597, 2979
 3. artık, bundan sonra
 d. 213
- dal (دَال) dal
 dal-sıfat dal gibi
 d. 1923
- dal (دَال) Osmanlı alfabesinde onuncu harf
 d. u 2733
- dānış (دَانِش) bilis, bilgi
 d. 73, 125, 1980, 2549, 2550, 2571
 2572
- dapa (دَاپَا) taraf, yön
 d. 374, 510
- dart- (دَارْت) 1. ölçmek, mukayese etmek
 d. a 999, 1390
 2. ark, çit çekmek
 d. uban
 3. çekip çıkartmak
 d. dı 2898
- emek dart- zahmet çekmek, yorulmak
 d. ar 414

- yol dârt- yol zahmeti çekmek
d. ar 2065
- dartıl-(دَرْتِيلَ -) çekilmek, uzaklaşmak
d. dı 1005
- dartış-(دَرْتِشَ -) çekişmek, mücadele etmek
d. urlar 979
- dartışık-(دَرْتِشِيفَ) ihtilaf, çekişme
d. dadur 731
d. dur 598
- dârü (دَارُ دَرُ) ilaç.
d. 629, 1523
- dāsītān-(دَاسِتَان) destan hikaye
d. 223, 658, 1055, 1735, 2512, 3048
- daş (دَاشِدَش) taş, kaya (bkz. taş)
d. 1862
d. ı 1820
- daşra (دَاشِرَ) dışarı
d. yıld 1831
- datmak (دَاتَمَق) tatma, tadış
d. dan 2887
- da'vet (دَعْوَتَ) çağırma, çağrı
d. i 2700
- da'vet eyle- çağırma
d. 2286
- da'vet il- çağırma
d. 232, 490, 777
- da'vet kıl- çağırma,
d. 1493
- da'vet kılma çağırma
d. 2287
- da'vî (دَعْوِيَّ) iddia
d. 2223, 2798
d. den 400
d. miz 2921
d. sinde 70
- da'vî kıl- iddia etmek
d. 887, 2798
- da'visinden üzer- iddiadan vazgeçmek
d. 1196
- dāyim (دَائِم) devamlı, daimî
d. 1279
d. dürür' 161, 207, 2202, 3095
- dāyim dur- daimî olmak
d. 137
- dāyim dut- ebedî kılmak
d. 1245, 1695
- dāyimā (دَائِمًا) her vakit
d. 882, 2252, 2274, 2367
- de (دَ) dahi, de
d. 2248
- dede (دَدَ) kişi, şeyh
d. 430, 2157, 2212, 2316, 2376, 2421
2490, 2495, 2591, 2735, 3131
d. m 2454
- defter (دَفْتَر) defter
d. dürür 1578
- deg- (دَغَ) 1. erişmek, dokunmak
d. di 1410, 1515, 2689, 2725
d. e 2118
d. miş 952
2. yakışmak
d. di 302
- boya deg- kızın evlenecek çağa gelmesi
d. di 2772
- hayra deg- bir şeye, bir kimseye fayda-
lı olmak
d. mez 2119
- ölüme deg- can çekişmek, ölüme yakla-
mak
d. di 515
- degin (دَالِنَ) dek, kadar, denli
d. 404, 1845, 1851, 1952, 1959
- degin- (دَاكِنَ) kavuşmak, ulaşmak
d. esin 460, 463
- degir- (دَاكِرَ) eristirmek, değdirmek
(bkz. değür-).
d. 1138, 2151
- değme (دَاكِمَ) her, herhangi, gelişi-
güzel
d. 394, 401, 418, 436, 555, 646
648, 1114, 1132, 1409, 1412, 1418
1425, 1542, 1576, 1647, 1735, 1779
1825, 1901, 1903, 1938, 2042, 2089
3137, 2193, 2202, 2648, 2654, 2704

- 2705, 2784, 2925, 3071, 3611
 d. ler 401, 1422.
 d. lare 307
 d. müze 1113
 d. nuq 1691
 d. si 271, 368, 1671, 2172
 d. sinØ 3077
 d. sinde 1209, 1264, 1323, 1576
 2049
 degşür-(دكشور) derlemek, toplamak
 d. 3011
 degşüril-(دكشوريل) değiştirilmek, çevril-
 mek
 d. e 2846
 d. ür 1337
 degül (دگل)değil
 d. 53, 91, 193, 343, 361, 390,405
 425, 457, 479, 598, 739, 743, 796
 832, 857, 896, 1029, 1092, 1695,
 1139, 1192, 1289, 1317, 1342, 1343,
 1347, 1385, 1418, 1551, 1683, 1705
 1716, 1724, 1730, 1799, 1802, 1980
 1936, 1990, 2060, 2182, 2229, 2272
 2280, 2284, 2422, 2428, 2543, 2625
 2640, 2739, 3096
 d. dür 19, 98, 264, 350, 845, 1683
 2194, 2423, 2603, 3035
 d. idüm 210
 d. mi 902, 1772, 2084, 2600, 2602
 d. midür 1962
 d. misse 2461
 d. misseñ 210
 d. misseydi 2723, 2804
 d. se 1691, 1706, 1723
 degir-(دكير) eriştirmek, ulaştırmak
 (bkz. degir-)
 d. ür 2877
 elem degir- eziyet etmek
 d. meye
 dek (دك) 1. ancak, yetişir ki
 d. 2229
 2. uslu, sessiz
 d. 129
 dek ad doğru, temiz ad
 d. 1012
 dek dur- uslu, sakin durmak, susmak
 d. 1038, 1039
 dek gönül doğru, temiz gönül
 d. 1387
 delil (دليل) ispat, tanık
 d. 31, 103, 486, 1006, 1840, 1888
 2043, 2279, 2928, 3042
 delil ol- yol göstermek
 d. 163, 2279, 3042
 delim (دليم) çok, fazla
 d. 72, 283, 1793
 delü (دلو) deli, akli olmayan
 d. 2138
 delü eyle- delirtmek
 d. 1498
 dem (دم) an, vakit
 d. 85, 87, 137, 397, 724, 776, 842,
 835, 861, 914, 920, 961, 958, 985,
 1017, 1079, 1081, 1035, 1287, 1339
 1579, 1597, 1713, 1790, 1382, 1835
 1925, 1948, 1949, 1961, 2007, 2021
 2068, 2084, 2340, 2350, 2378, 2462
 2464, 2465, 2475, 2608, 2620, 2746
 2739, 2754, 2866, 2897, 2937, 2939
 3026
 d. de 6, 1184
 d. den 326
 d. e 3017
 d. i 2203, 2579, 2760, 2791, 3112
 dem ur- gelişigüzel bahsetmek, söz et-
 mek
 d. 999, 1445
 dem-be-dem(دم بدم) vakit vakit, daima
 d. 735, 943, 1701, 1790, 1857, 2340
 2797, 2823, 3063
 dem-söz(دم سوز) arkadaş, dost, sırdaş
 d. durur 1248
 demür (دمير) demir
 d. 537, 1000
 d. e 999
 d. i 297

dağ (دَاغ) eşit, uygun, benzer

d. 2097, 2543

d. dürür 2438

dağ gel- benzemek

d. 2101

deniz (دَنْز) deniz

d. 298, 442, 504, 642, 757, 758, 764
765, 2032, 2251, 2732, 2787

d. de 64, 68, 763, 765, 787

d. den 642

d. dendür 435

d. dür 755

d. dürür 767

d.e 436, 437, 440, 446, 799, 1727
2974

*d. ler 39

deniz ehli denizde yaşayan, bulunan

d. 757, 763

denli (دَنْلِي) kadar, denli

d. 59

denşüz (دَنْشُوز) saygısız, münasebetsiz

d. 479

derd (دَرْد) 1. gam, keder, tasa

d. 2802, 2806

d. e 1091, 2103, 2104, 2824

d. i 2851

*d. ine 629, 1035, 1523, 2803, 2851

d. ini 102, 2850

2. acı, ağrı, sızı

d. ine 519

derd-i Fırağ (دَرْدِ فِرَاقِ) ayrılık üzüntüsü

d. 865

dergâh (دَرْغَاه) dergah, kapı önü

d. a 939, 2212, 2962

d. ina 1231, 1408, 2957

dertlü (دَرْتَلُو) derdi olan

d. ye 1705

deri (دَرِي) deri

d. 2444

deri (دَرِي) kapı

d. 2136

derle-(دَرَلْ) terlemek

d. r 2867

dermân (دَرْمَان) ilaç, çare

d. 1035, 1091, 2818, 2825, 2862, 2863

d. ı 2405, 2802, 2850

d. ını 2837

dermân bul- çare bulmak

d. 2409

dermân kıl- birine, bir şeye çare bulmak

d. 2389

dermân ol- çare olmak

d. 1705, 2807, 2851

dermânde (دَرْمَانْدِه) biçare, aciz, zavallı

d. 1976

derviş (دَرْوِيْش) bir tarikata bağlı olan

kimse

d. e 2260

d. lertün 2262

deryâ (دَرِيَا) deniz

d. 59, 2831

deryâ ol- deniz haline gelmek

d. 1876

destür (دَسْتُور) izin, ruhsat

d. ala E237

destür al- izin istemek

d. 1505

destür ol- izin verilmek

d. 126, 1512

destür vir- izin vermek

d. 169

deşt (دَشْت) bozkır, çöl

d. 1753

devâ (دَوَا) ilaç, çare

d. 519, 2103, 2806, 2824

devâ kıl- çare bulmak

d. 2104

- devlet (دَوْلَت) mutluluk, talih
 d. 78, 136, 155, 207, 314, 341, 377
 388, 475, 533, 535, 691, 746, 829
 1014, 1329, 1330, 1331, 1337, 1344
 1352, 1352, 1357, 1359, 2336, 2343
 2679, 2680, 2721, 3109
 d. dedür 545
 d. dürür 1310, 1991
 d. e 252, 460, 463, 742, 1237, 1349
 1353, 1356, 1652, 1680
 d. i 137, 207, 143, 582, 743, 1343
 1361, 1375, 1422, 1687, 1688, 1689
 2795
 d. inø 1997
 d. inden 1331
 d. ün 1790
 devlet bul- saadete erişmek
 d. 226, 391
 devlet kuşu talih, mutluluk kuşu
 d. 133
 devlet ol- mutluluk vermek
 d. 427, 1450, 2043
 devlet sür- mutlu yaşamak
 d. 1156
 devlet-i her dū cihān (دَوْلَتِ كُلِّ اَرْضٍ) iki dünya mutluluğu, saadeti
 d. 248
 devletlü (دَوْلَتْلُو) talihli, mutlu
 d. dür 444, 1456
 devr (دَوْر) zaman, zaman aralığı
 d. 2457
 devrān (دَوْرَان) devir, dönme
 d. dadur 2150
 devr-i rüzigār (دَوْر رُزْغَار) zamanın dönmesi
 d. 1135
 deyr (دَيْر) manastır, kilise
 d. 2254
 di- (دِي-) demek, söylemek
 d. di 149, 206, 210, 283, 345, 369
 486, 585, 612, 626, 892, 992, 1182
 1913, 1739, 1809, 1837, 2239, 2643
 2805, 3053
 d. diler 166, 563, 568, 1519, 1989
 d. düginø 459, 603, 617, 1378, 1439
 1700, 1701, 2643, 2655
 d. dügini 2285
 d. dügimø 575, 755, 1137, 1174, 1305
 d. düm 807, 1136, 1395, 1397, 1723
 1935, 2017, 2252, 2331, 2563, 2812
 2992
 d. dümdi 770, 1399
 d. dümidi 1972
 d. medi 1553
 d. medin 1040, 2100, 2104,
 d. megil 1342, 1411
 d. meq 1300, 1976
 d. mez 1129, 1143
 d. p 21, 22, 485, 755, 1164, 2389
 d. r 1511, 1536, 1567, 2733
 d. rem 550, 592, 790, 794, 2302,
 2360
 d. ridi 2214, 2217, 2218
 d. riken 1522
 d. rise 2011, 2287
 d. riseq 563, 1163, 1472
 d. rleridi 2462
 d. rse 1439, 1440, 1463
 d. rsem 2422
 d. rün 1205
 d. rven 554, 1058
 d. se 2544
 d. ye 1038, 2575, 2914
 d. yem 397, 427, 897, 1198, 1867,
 2142, 2515, 2597, 3129
 d. yen 651, 862, 2213
 d. yeni 2004
 d. yenler 660
 d. yesin 1343
 d. yeyidi 2304
 d. yeyim 2130, 2557
 d. yici 142
 d. yü 619
 d. yüdura 1160
 d. yüp 170, 887, 2798, 2821, 2931
 dik- (دِك) 1. ağaç vs. dikmek
 d. diler 1486

2. dik olarak koymak
 d. e1er 1387
 diken (دِكْن) diken
 d. 1619
 dil (دِلْ دِلْ) 1. konuşma organı, dil
 d. 75, 84, 215, 263, 596, 1583
 1585, 1726, 1854, 2146, 2169,
 2266, 2740
 d. de 1222, 1234, 2741, 3021
 d. dedür 1730
 d. den 913, 1532, 1556, 2145, 2149
 2173
 d. dür 283, 2143
 d. dürür 1581, 1583, 1584
 d. e 116, 352, 1582, 1851, 1854
 2148, 2165, 2167 2195, 2477, 2671
 d. i 1149, 1160, 1509
 d. ile 142, 932, 1401, 1402
 d. ine 2175
 d. inden 1429, 2177, 3024
 d. inüñ 1039
 d. ler 53
 d. üm 2430
 d. ümüz 1413
 d. ümüzden 219
 d. üñ 142, 1398
 2. lisan
 d. 633
 d. i 624
 d. inø 597, 598
 d. ince 613
 d. ini 301, 603, 625
 d. leri 612, 650
 d. lerini 622
dilden ko- söylemeyi bırakmak
 d. 1190, 2794
dile kel- söylenmek
 d. 55, 806, 932, 1221, 1286, 1350
 1402, 1579, 1725, 1980, 2073, 2258
 2515, 2541, 2716, 3032
kudret dili Allah'ın ezeli gücünün ifâ-
 desi
 d. 3053

dillü dilin hal diliyle
 d.621
dillü dilince hal diliyle, kendince
 d. 611
 dil (دِلْ دِلْ) gönül
 d. 718, 719, 909, 3088, 2260
 d. de 1999
dile- (دِلْ دِلْ) istemek
 d. 2463
 d. di 497, 1467, 1489, 1733, 2697
 d. dükleri 466
 d. mez 2378, 2402
 d. r 328, 507, 515, 610, 797, 970
 978, 980, 1034, 1332, 2333, 2384
 2387, 2394, 2397, 2400, 2727, 2730
 2756, 2986, 3007
 d. em 2515
 d. rise 1663, 2709
 d. rler 975
 d. rse 57, 314, 1071, 1664, 2103,
 2228, 2913
 r. rseñ 1311, 1567, 1775, 2185,
 2627, 2630
 d. rsevüz 2464
 d. se 300
dilek dile- istekte bulunmak
 d. lediler 234
dilek+ (دِلْ دِلْ) istek, arzu
 d. 418, 612, 374, 2910, 2919
 d. e 3071
 d. 1625, 702, 1566, 1891
 d. idür 676
 d. inø 672, 678, 1573, 2909
 d. ini 235
dilek dile- istekte bulunmak
 d. 234
dil-güşä (دِلْ كَشَا) gönül açan, iç açan
 d. 1735
dil-rış (دِلْ رِيش) gönlü yaralı, dertli
 d. lerüñ 2262
dimäg (دِمَاعْ دِمَاعْ) beyin, zekâ
 d. 1810, 1811
 d. a 1373
 d. i 2392

- dimeK+ (دِيمَكْ) söyleme, deme
 d. 876, 1836, 2792
 d. de 3122
 d. den 59
 d. dür 1729, 2654
 d. dürür 661
- din (دِين) Allah'a inanma, bağlanma
 d. 161, 191, 241, 260, 690, 946
 1012, 1665, 1666, 1667, 1675, 1695
 1783, 2025, 2067, 2283, 2723
 d. den 169
 d. e 324, 1675, 2055, 2261, 2700
 d. i 1676, 2066
 d. için 184
 d. in 189, 1676
 d. ün 343
- gircek din İslâmiyet
 d. e 232
- din- (دِين-) söylenmek, denmek
 d. eni 2105
- dinç (دِينِج) emin, âsûde
dinç ol- emin, mutmain olmak
 d. 2330
- dinç- (دِينِج-) sakinleşmek, durmak
 d. di 642
 d. er 386
 d. medin 35, 3093
 d. se 386
- dingle- (دِنْغَلْ) dinlemek
 d. 228, 270, 272, 495, 559, 592, 600
 794, 813, 948, 962, 1031, 1605, 1614
 1661, 1697, 1746, 1767, 1829, 1861
 1892, 1903, 1917, 1939, 1954, 1996
 2020, 2027, 2044, 2069, 2073, 2083
 2096, 2155, 2242, 2253, 2272, 2277
 2361, 2429, 2534, 2556, 2587, 2641
 2649, 2695, 2708, 2750, 2761, 2812
 2820, 2836, 2863, 2930, 2985, 3052
 3111, 3127
 d. gil 3115
 d. r 2011
 d. isen 428, 463, 791, 1188, 1207
- 1326, 1707, 1847, 2241, 2349, 2442
 2635, 2692, 2778
 d. rken 2872
 d. se 1564
 d. sün 1305, 2844
 d. ye 331, 828, 1121, 1194, 1365
 1446, 1648, 2418, 3103
 d. yeler 1427, 1815
 d. yen 2233
 d. yenler 2231, 3046
 d. yendür 1199
 d. yene 422, 427, 658, 1654, 1984
 2043, 2869, 2984,
 d. yenüç 1306, 1570, 1803, 1883, 1938,
 2128, 3105
 d. yesi 33
 d. yesin 398
 d. yüben 828, 1195
 d. yüp 371, 1198, 1654, 2128, 2442
 2778, 3105
- dinlemeK+ (دِنْغَلْمَكْ) dinleme
 d. ün 1566
- dinlen- (دِنْغَلْن-) istirahat etmek
 d. diler 607
 d. e 2506
 d. imez 764
- dir- (دِر-) toplamak
 d. 381, 711, 1125, 1202
 d. di 524, 560
 d. e 204, 1156
 d. miş dürür 960
 d. mişidi 1866
- direK+ (دِرَكْ) direk
 d. 1659, 1846
 d. dür 2438
 d. i 1667
 d. idür 343
- dirgür- (دِرْغُر-) diriltmek
 d. e 2228, 2847
- diri (دِرِي) canlı
 d. 303, 305, 637, 931, 1047, 1092
 1777, 1976, 2890, 3027

d. dūrūr 2333
diri kıl- diriltmek
 d. 306, 307, 1822, 1835, 1837
diri dut- canlı olmak
 d. 1267
diri ol- yaşamak, canlanmak
 d. 305, 345, 1047, 2200, 3027
 diril- (دِرْل) toplanmak
 d. di 240
 d. e 374, 2667
 d. elüm 1107
 d. gil 655
 d. üben 230, 3031
 d. üp 236, 467
 d. ür 2848, 3029
 dirlik+ (دِرْلِك) yaşayış, hayat
 d. 303, 532, 544, 562, 565, 1030
 1052, 1093, 1106, 1111, 1124, 1438
 1458, 1590, 1655, 1962, 2272, 2357
 2401, 2419, 2720
 d. de 1092, 1100, 2106
 d. dūr 336, 341, 535, 1269
 d. dūrūr 587
 d. de 273, 329, 421, 534, 541, 657
 2414
 d. i 304, 375, 758, 762, 775, 1123
 1191, 1366, 1437, 1458, 1649, 1850
 1859, 1860, 2153, 2304, 2419, 2854
 2859
 d. igün 1086
 d. idür 250
 d. ile 227
 d. i mi 2097
 d. inø 1503, 1544, 1613, 1630, 1633
 1646, 2092, 2353
 d. inde 2328, 2777
 d. inden 1614
 d. ine 447, 656
 d. ini 105, 1107, 2044
 d. ise 2124
 d. leri 1288, 2133
 d. ümüz 1083, 1085, 1112
 d. ümüze 1091

d. üg 1355, 2124, 2351
 d. ügi 1060
dirlik bul- canlanmak, dirilmek
 d. 542, 1877
 dirliklen- (دِرْلِكْلَنْد) yaşamak
 d. üp 2092
 dirnek (دِرْنَك) toplantı yeri, cemiyet
 d. leri 803
 dirşür- (دِرْشُر) derlemek, toplamak
 d. 1837
 d. diler 1819
 diş (دِيْش) diş
diş bile- uç almak için fırsat kollamak
 d. 978
diş ur- yemek, çiğnelemek
 d. 2691
 dīv (دِيْو) dev
 d. lerdür 921
 d. ler dūrūr 693
 d. ine 922
 dīvār (دِيْوَار) duvar
 d. 3067
 d. idur 3065
 d. inı 1482
 d. ları 1479
 diz (دِيْز) diz
 d. inø 2337
 dīzār (دِيْزَار) yüz, çehre
 d. 2248, 2630
 d. a 330
 d. ı 423, 2291, 2563
 d. ıla 389
 d. inø 330, 379, 670, 725, 1016
 1258, 1405
 d. indan 669, 1679
 d. inı 927, 1349, 2293
 d. inun 1783
 d. una 1734, 2938, 2947
 doğ- (دَوْغ) 1. dünyaya gelmek (bkz.
 toğ-)
 d. alı 1315
 d. maduk 1213
 2. ortaya çıkmak, meydana gelmek
 d. a 1832, 2672

d. ar 3061
d. dı 1215, 1218, 2932
doğru (دُغْرُو) doğru, düz (bkz. toğru)
d. 86, 94, 103, 179, 217, 295, 320
340, 413, 491, 546, 831, 940, 1023
1024, 1054, 1343, 1347, 1460, 1700
1804, 1923, 2186, 2323, 2511, 2946
2967, 2968, 2990, 3010
doğru var- dosdoğru gitmek (bkz. toğru
var-)
d. 1339
dokun- (دُكُنْ) değmek, isabet etmek
d. dı 2932
döláb (دُولَاب) kuyudan su çeken çark
d. 2151
doprak+ (دُورَقْ دِيرَانْ دِيرَقْ) toprak (bkz. toprak)
d. 80
d. ı 2211
d. inø 1819, 1820, 1837, 1840
d. inı 1862
dost (دُوسْت) sevilen kimse
d. 196, 198, 288, 291, 292, 1146
1625, 2185, 2265, 2292, 2321, 2448
2620, 2678, 2751, 2786, 2789, 2866
2868, 3012, 3110
d. a 291, 1625
d. dan 2854, 2859
d. dur 1625
d. ı 291
d. ıla 290, 2788
d. ina 22, 147, 195, 1636
d. inı 196, 198, 1625
d. lara 940, 2243, 1302, 1436, 1458
1459
d. ları 2821
d. larıla 256, 826
d. larınø 145
d. larına 1206, 1301, 2259
d. larından 1304
d. larını 2683
d. larınug 145, 1733
d. laruğ 1884
d. laruğa 924

d. laruğdan 2186
d. mı 289
d. umuz 1442
d. uğı 792
döst eyle- dost etmek
d. 1733
döst ol- sevmek
d. 289, 292
döstlük+ (دُوسْتْلُكْ) dostluk
d. 85, 1618
d. ı 150, 199
d. ıla 291
d. inø 1733
d. uqün 211
döstlük it- dost olmak, dostça davranmak
d. 764
dök- (دُكْ - دُكْر) dökmek
d. eler 1387
d. er 2310
kan dök- öldürmek
d. di 187, 188, 320
d. er 1674
dökil- (دُكِلْ) birden inmek
d. ür 1963
dölek (دُولَكْ) sabit, kararlı
d. 2435
dön- (دُونْ - دُونْ) 1. devretmek, dönmek
d. di 15
d. er 16, 22, 1135, 1593
2. geri gelmek, avdet etmek
d. 2850
d. di 2259, 2964, 3039
d. er 472
3. değişmek, başka bir hale girmek
d. er 38, 1140, 2121, 3008
4. bir şeye, bir kimseye yönelmek
d. düm 880
d. e 1015
d. er 990, 991
d. miş 1669
d. üğüz 778
5. vazgeçmek
d. medin 1315
d. mezüz 233

- d. üp 2062
6. bir yerden, bir şeyden gelmek, çıkmak
d. er 695
7. fikretmek, düşünmek
d. eni 2105
- girü dön- avdet etmek, geri dönmek
d. di 1523
renği dön- renk değiştirmek
d. er
sēmā' dön- sema etmek, dönmek
d. di 15
- döndür-(دَوَّرَ) 1. değiştirmek, başka şekle çevirmek
d. e 1718
d. ür 38, 1330, 2039, 2393
2. bir şeye, bir yere yönelmek
d. di 1454, 2706
d. diler 407
d. e 995, 1441
d. iser 2609
d. üben 510
3. geri çevirmek
d. medi 315
- yüz döndür- yüz çevirme, terketme
d. medi 323
d. üben 323
- dönmek (دَوَّرَ) avdet etme, dönüş
girü dönmeK+ avdet, dönüş
d.e 3043
hāl dönmeK+ vaziyet değiştirme
d. ile 1046
- dönüm (دَوَّرَ) dönme, dönüş
d. 557
- dört+ (دَرْتِ) dört
d. 216, 240, 279, 483, 601, 1243
1235, 1233, 1262, 1282, 1482, 1484
1542, 1583, 1747, 1743, 1750, 1757
1759, 1791, 1819, 1824, 1823, 1842
1844, 1860, 1902, 1936, 1938, 1993
2017, 2020, 2074, 2081, 2135, 2142
2198, 2242, 2252, 2290, 2306, 2307
2308, 2328, 2329, 2331, 2302, 2356
2360, 2365, 2366, 2412, 2427, 2440
- 2485, 3064, 3065, 3067
d. den 1238, 1762, 2427
d. i 604, 1248, 1249, 1263, 1269
1270, 1285, 1286, 1748, 1757, 1769
1824, 1824, 1844, 2088, 2199, 2245
2253, 2258, 2288, 2307, 2308, 2432
2426, 2427
d. ine 1750, 1828, 1842, 2048
d. ini 2032, 2245
d. inü 632, 2021, 2081, 2083
d. leri 1736
- dördüncü (دَرْدُنِيْ) dördüncü (sıfat)
d. 1735, 1736, 2497, 2663
d. si 2660, 2661
- dört yüz kırk dört (دَرْتِ يُوْزُ قِرْقِ دَرْتِ) dört-
yüzkırkdört
d. 265, 798
- döşe- (دُوْشِدْ) yaymak, sermek
d. di 151, 204
- döşen- (دُوْشِنْدْ) kendini vermek
d. e 1196
d. üben 1431
- du'a (دُعَا) yalvarma, niyaz
d. 279, 280, 306, 591, 1561, 1376
2465, 2672
d. sı 1459
- du'a kıl- dua etmek
d. 279, 305, 2314, 2465
- dür (دُوْر) uzak
d. 2168
- +dUr (دُوْر) bildirme eki (+DİR)
+dur 45, 57, 77, 93, 95, 97, 109
111, 113, 119, 141, 143, 158, 159
172, 193, 196, 208, 221, 236, 248
252, 274, 293, 303, 304, 347, 348
349, 352, 353, 363, 365, 368, 395
399, 402, 403, 411, 414, 415, 423
430, 458, 467, 476, 480, 481, 486
489, 490, 507, 580, 583, 584, 589
598, 634, 635, 664, 668, 673, 674
677, 699, 700, 706, 712, 716, 735
739, 740, 746, 750, 754, 761, 762
771, 778, 781, 807, 809, 812, 816
819, 820, 827, 829, 850, 854, 857

858, 860, 864, 905, 917, 923, 926
 930, 931, 935, 937, 942, 949, 950
 952, 953, 956, 961, 962, 967, 968
 972, 974, 980, 984, 986, 996, 1002
 1012, 1013, 1025, 1041, 1050, 1030
 1089, 1093, 1105, 1117, 1129, 1134
 1137, 1144, 1162, 1177, 1191, 1200
 1201, 1205, 1206, 1210, 1224, 1226
 1229, 1236, 1237, 1239, 1241, 1247
 1248, 1257, 1259, 1263, 1264, 1273
 1275, 1277, 1279, 1281, 1284, 1292
 1298, 1300, 1302, 1303, 1319, 1320
 1321, 1324, 1326, 1332, 1335, 1344
 1351, 1352, 1383, 1388, 1392, 1400
 1417, 1434, 1438, 1553, 1540, 1575
 1577, 1586, 1622, 1645, 1650, 1661
 1666, 1668, 1670, 1672, 1694, 1698
 1709, 1711, 1712, 1718, 1723, 1728
 1730, 1743, 1755, 1757, 1773, 1791
 1792, 1794, 1807, 1811, 1819, 1835
 1845, 1851, 1853, 1880, 1896, 1903,
 1971, 1981, 1987, 1994, 2000, 2002
 2003, 2006, 2009, 2014, 2035, 2026
 2083, 2094, 2106, 2116, 2122, 2141
 2142, 2150, 2160, 2164, 2182, 2133
 2191, 2195, 2203, 2204, 2206, 2209
 2235, 2241, 2244, 2254, 2256, 2262
 2276, 2303, 2310, 2313, 2315, 2317
 2319, 2321, 2322, 2323, 2325, 2334
 2349, 2362, 2366, 2407, 2489, 2490
 2491, 2495, 2435, 2437, 2444, 2445
 2460, 2470, 2502, 2508, 2510, 2516
 2518, 2525, 2527, 2535, 2536, 2537
 2538, 2539, 2544, 2545, 2546, 2547
 2556, 2561, 2566, 2569, 2571, 2575
 2580, 2582, 2583, 2586, 2590, 2591
 2592, 2593, 2595, 2596, 2699, 2607
 2612, 2614, 2633, 2639, 2642, 2651
 2659, 2664, 2696, 2703, 2710, 2722
 2735, 2739, 2744, 2747, 2751, 2759
 2766, 2767, 2779, 2788, 2800, 2806
 2809, 2813, 2815, 2817, 2819, 2821
 2822, 2825, 2828, 2836, 2870, 2877
 2886, 2894, 2896, 2900, 2904, 2911
 2912, 2914, 2924, 2926, 2928, 2929
 2940, 3032, 3042, 3063, 3064, 3065
 3076, 3077, 3081, 3082, 3085, 3090
 3096, 3112, 3114, 3117, 3118, 3121
 3123, 3128, 3129, 3132, 3134
 +dür 10, 23, 24, 52, 54, 61, 67, 79, 81,
 98, 111, 128, 144, 149, 174, 176
 203, 215, 250, 272, 278, 283, 288
 325, 333, 336, 341, 342, 343, 349
 350, 350, 359, 371, 372, 377, 383
 384, 402, 410, 419, 435, 444, 445
 447, 449, 493, 495, 534, 535, 543
 544, 545, 546, 550, 559, 584, 585
 597, 612, 635, 637, 638, 639, 640
 641, 643, 647, 652, 676, 694, 662
 667, 697, 698, 699, 700, 703, 711
 712, 718, 719, 736, 739, 752, 755
 766, 767, 769, 771, 772, 780, 785
 796, 802, 808, 812, 813, 815, 820
 825, 829, 840, 845, 861, 870, 872
 888, 892, 893, 899, 902, 903, 921
 923, 925, 929, 930, 933, 941, 948
 954, 957, 958, 959, 964, 973, 988
 989, 1019, 1030, 1031, 1036, 1037
 1038, 1039, 1049, 1057, 1065, 1090
 1099, 1117, 1129, 1131, 1136, 1139
 1141, 1146, 1147, 1149, 1154, 1165
 1176, 1189, 1191, 1199, 1200, 1201
 1205, 1224, 1228, 1229, 1231, 1233
 1234, 1237, 1242, 1244, 1250, 1252
 1253, 1255, 1256, 1261, 1262, 1267
 1269, 1281, 1282, 1283, 1294, 1312
 1314, 1315, 1325, 1355, 1358, 1369
 1393, 1397, 1398, 1399, 1402, 1406
 1408, 1417, 1419, 1421, 1425, 1433
 1456, 1506, 1519, 1575, 1577, 1589
 1592, 1607, 1610, 1612, 1614, 1622
 1638, 1639, 1643, 1655, 1657, 1669
 1681, 1683, 1684, 1692, 1703, 1706
 1717, 1725, 1726, 1729, 1730, 1743
 1767, 1771, 1772, 1783, 1802, 1805
 1812, 1815, 1826, 1827, 1829, 1836

1845, 1848, 1849, 1853, 1880, 1892
 1899, 1903, 1909, 1917, 1931, 1939
 1947, 1962, 1984, 1992, 1993, 1994
 1996, 2006, 2015, 2016, 2020, 2030
 2037, 2042, 2073, 2081, 2093, 2089
 2101, 2115, 2117, 2134, 2143, 2154
 2169, 2170, 2182, 2194, 2195, 2196
 2207, 2208, 2209, 2210, 2215, 2216
 2217, 2221, 2222, 2227, 2234, 2235
 2237, 2238, 2244, 2256, 2263, 2272
 2302, 2305, 2327, 2345, 2352, 2353
 2355, 2356, 2361, 2362, 2333, 2394
 2400, 2423, 2429, 2431, 2432, 2434
 2433, 2448, 2478, 2488, 2490, 2495
 2509, 2514, 2516, 2523, 2528, 2532
 2538, 2545, 2546, 2552, 2554, 2556
 2558, 2561, 2564, 2565, 2657, 2568
 2579, 2582, 2583, 2584, 2587, 2594
 2595, 2601, 2602, 2603, 2627, 2629
 2641, 2645, 2649, 2651, 2654, 2656
 2658, 2695, 2703, 2713, 2735, 2736
 2738, 2741, 2745, 2748, 2750, 2759
 2761, 2780, 2801, 2807, 2809, 2813
 2814, 2816, 2817, 2820, 2836, 2851
 2864, 2871, 2884, 2885, 2889, 2891
 2893, 2902, 2908, 2914, 2916, 2919
 2924, 2926, 2930, 2933, 2985, 3003
 30011, 3025, 3035, 3036, 3052, 3062
 3065, 3081, 3086, 3089, 3097, 3098
 3110, 3111, 3116, 3117, 3119, 3126
 3127, 3129, 3131, 3133
 +dUrUr (>>>>) bildirme eki (+DIR)
 +durur18, 20, 31, 52, 60, 70, 89, 96, 166
 110, 142, 163, 175, 200, 273, 316
 351, 353, 362, 399, 417, 431, 449
 471, 481, 509, 537, 600, 646, 648
 651, 662, 679, 692, 694, 703, 720
 721, 743, 745, 749, 766, 770, 784
 799, 801, 806, 816, 831, 838, 846
 847, 850, 851, 856, 882, 889, 901
 936, 937, 960, 969, 1036, 1055, 1078
 1088, 1098, 1144, 1153, 1155, 1163
 1203, 1208, 1236, 1240, 1241, 1242
 1245, 1243, 1329, 1333, 1336, 1350
 1374, 1379, 1381, 1402, 1444, 1455
 1477, 1534, 1535, 1557, 1563, 1578
 1599, 1608, 1611, 1616, 1629, 1641
 1658, 1659, 1662, 1667, 1669, 1683
 1708, 1714, 1722, 1737, 1743, 1750
 1754, 1759, 1781, 1796, 1810, 1814
 1830, 1833, 1836, 1839, 1846, 1849
 1852, 1862, 1900, 1940, 1967, 1988
 2018, 2039, 2078, 2079, 2086, 2087
 2090, 2093, 2107, 2139, 2143, 2246
 2257, 2278, 2287, 2298, 2302, 2312
 2320, 2363, 2431, 2433, 2487, 2496
 2501, 2503, 2518, 2526, 2527, 2529
 2530, 2535, 2540, 2557, 2560, 2563
 2565, 2567, 2594, 2606, 2634, 2653
 2661, 2663, 2698, 2709, 2711, 2712
 2720, 2775, 2777, 2795, 2814, 2825
 2839, 2869, 2881, 2890, 2901, 2927
 2953, 3035, 3061, 3066, 3073, 3075
 3084, 3091, 3101, 3118, 3130
 +dürür 51, 70, 106, 110, 129, 130, 161,
 207, 334, 346, 351, 362, 412, 438
 429, 454, 536, 558, 587, 596, 666
 620, 644, 660, 661, 666, 693, 703
 720, 733, 749, 757, 758, 767, 776
 784, 797, 803, 805, 819, 821, 838
 844, 849, 863, 882, 917, 960, 976
 996, 1029, 1090, 1098, 1132, 1230
 1278, 1282, 1296, 1310, 1329, 1333
 1344, 1348, 1374, 1392, 1442, 1455
 1537, 1566, 1572, 1577, 1578, 1581,
 1583, 1584, 1607, 1625, 1629, 1631
 1632, 1665, 1669, 1675, 1682, 1708
 1710, 1714, 1737, 1746, 1751, 1759
 1790, 1808, 1810, 1813, 1846, 1871
 1886, 1899, 1904, 1940, 1988, 1991
 2013, 2023, 2085, 2093, 2108, 2172
 2178, 2180, 2202, 2236, 2320, 2327
 2333, 2352, 2365, 2385, 2439, 2452
 2476, 2479, 2481, 2497, 2503, 2504
 2513, 2524, 2560, 2562, 2598, 2599
 2634, 2705, 2748, 2778, 2817, 2863

2881, 2885, 2890, 2901, 2904, 2907
 2913, 2918, 3037, 3069, 3095, 3115
 dur- (دُر) 1. kesilmek, durmak
 d. dı 15
 d. madı 323
 d. madın 715, 886, 1175, 1484, 1766
 2151, 2741, 3084, 3093
 d. mayanı
 2. var olmak
 d. a 1269, 1494, 1659
 3. ayağa kalkmak
 d. dı 2495
 d. dılar 1473
 4. ayakta durmak
 d. an 1923
 d. anlara 2047
 d. dılar 571
 d. mış 1846
 5. bir yerde olmak, bulunmak
 d. dı 2943
 d. dışa 2546
 d. mış 2521
 d. mışdur 2366
 d. mışdurur 2953
 d. mışiken 2935
 d. updur 31, 961, 1757, 2583
 6. kalmak
 d. dı 1491
 7. kopmak, meydana gelmek
 d. dı 1739
 d. mışdı 2950
 8. sebat etmek
 d. dı 320, 1470
 9. bağlanmak, kendini vermek
 d. dı 12
 d. mış 3074
 d. mış durur 353
 10. gitmemek, eğlenmek
 d. ur 47
 d. maz 2136
 11. tasvirî fiil yapar, süreklilik belirtir
 d. a 1053, 1160, 2620

d. an 3127
 dāyim dur- daimî, ebedî olmak
 d. a 137
 dek dur- susmak, uslu, sakin durmak
 d. a 1038, 1039
 inşāfa dur- merhamete gelmek
 d. mış durur 20
 karşı dur- önüne gelmek, durmak
 d. am 2938
 kāyim dur- sabit olmak
 d. a 137
 kullığa dur- tapılmak
 d. dı 12
 mu'teber dur- itibarlı olmak
 d. mış durur 2606
 örü dur- ayağa kalkmak
 d. dı 2494
 durak (دُرُك) Kur'an okumada durulacak yer
 d. dur 2651
 durmak+(دُرْمَك) durma, oturma
 d. a 1170, 1491
 durul- (دُرُل) sakinleşmek
 d. dı 2391
 dūsitān(دُوسِتَان) dostlar
 d. 1735
 dut- (دُوت) 1. yakalamak, tutmak
 d. 998, 1049, 1050, 1363
 d. a 999, 1621
 d. ar 2387
 d. arıdı 1072
 d. arısağ 477
 d. dı 525
 d. dılar 1551
 2. kabul etmek, benimsemek
 d. a 1720
 d. ana 808
 d. anlara 580
 d. ar 1943
 d. arısağ 462, 2673
 d. arsağ 2123
 d. diyısa 1050
 d. duğısa 2126

- d. maya 833
 3. yerine getirmek
 d. a 37, 141, 282, 746, 1701
 d. amısız 575
 d. andadur 2182
 d. anlar 1591
 d. avuz 563
 d. ğıl 2105
 d. masa 745
 d. mayanlar 888, 2345
 d. mazsa 1674
 4. yönelmek
 d. 834, 2350
 d. alum 1228
 d. dı 515
 d. ğıl 1031
 d. mış 21, 594
 d. up 201
 5. kaplamak, bürümek
 d. a 1689
 d. ar 2838, 3062
 d. dı 1003, 1249
 d. dılar 245
 d. mışdur 2502
 d. mış durur 362, 2606
 d. mışdı 1462
 6. elde etmek, ittihaz etmek
 d. ar 595, 1762, 1955, 2029
 d. dı 132, 337, 2459, 3064
 d. mış 43, 947, 1671, 1956
 d. mış durur 721
 7. saymak, addetmek
 d. 2853
 8. sahiplenmek
 d. a 262, 1156
 9. sağlam olmak
 d. madı 581
 10. alıkoymak
 d. ar 1628
 d. sun 220
 11. yerini almak
 d. ar 2313
 12. sorumlu tutmak
 d. sa 862
 13. birarada tutmak
 d. ardı 1074
duta gel- alıp getirmek
 d. 262, 1313, 1329, 133E, 1334
 1343, 1348
'ayb dut- ayıplamak
 d. maya 332
aydın dut- aydınlatmak
 d. ar 1588
ayru dut- ayırmak
 d. ma 2129
bekā dut- ebedilemek
 d. dı 1101
berk dut- sağlamlaştırmak
 d. 1049
bile dut- birleştirmek, biraraya ge-
 tirmek
 d. dı 573
boyn dut- boyun eğmek
 d. dı 1769
dak dut- kusur bulmak, ayıplamak
 d. ma 2180
dāyim dut- ebedî kılmak
 d. ar 1245, 1695
diri dut- canlandırmak
 d. ar 1267
dutı dut- sarası tutmuş gibi titremek
 d. ar 1089
elin dut- birine tabi olmak
 d. dılar 1551
etegin(i) dut- takip etmek, sâlik ol-
 mak
 d. 998, 1363
 d. arısan 477
fâyide dut- faydalanmak
 d. a 1438

göz kulak dut- dikkat etmek, dinlemek
d. 834

gümân dut- şüphelenmek
d. maş 556

hös dut- memnun etmek, ağırlamak
d. a 195, 1720
d. ar 1592, 1634
d. dığın 194

'ibret dut- ibret almak
d. a 1569
d. ar 1148

iş dut- meşgul olmak
d. miş 1671

i'tibâr dut- saygı kazanmak
d. dı 1591

karâr dut- devamlı olmak, sürmek
d. dı 3092
d. maz 1135

kaygü dut- sıkıntılanmak
d. ar 2838

kâyim dut- devam ettirmek
d. an 1759
d. ar 1245, 2424, 1695, 1715

kîne dut- kinlenmek
d. a 1429

kulak dut- dinlemek
d. 1891

kullığa boyun dut- tapınmak
d. dı 1770

kullığınø dut- kulluk etmek
d. ar 2906

makâm dut- yerleşmek
d. dı 1844, 2427, 2446, 2966

mansıb dut- mevki elde etmek
d. ar 1239

mukâbil dut- karşılaştırmak
d. 2532

oyın dut- oyun sanmak
d. ma 1770

öñdin dut- öne geçirmek, rehber etmek
d. ar 476

revâ dut- uygun bulmak
d. maz 957

sebât dut- kararlı olmak
d. dı 1760, 2433

söz dut- öğüt dinlemek
d. a 2107

şeref dut- üstün olmak
d. dı 2574

vücüd dut- sabit olmak
d. asın 3018

yalan dut- yalan saymak
d. ma 1871

yol dut- yola çıkmak
d. dı 498

yüz dut- yönelmek
d. duk 96

d. miş 1981

dutı (دُتِي) sara

dutı dut- sarası tutmuş gibi titremek
d. 1089

dutmak (دُتَمَق) 1. kabul etme, benimseme
d. 793, 1700, 2029

2. yerine getirme

d. 1817

3. kaplama, ele geçirme

d. 980

el dutmak dua etme, el açma

dutsak (دُتَسَاك) esir

dutsak ol- esir olmak

d. 1075

dutul- (دُتُل) tıkanmak, kapanmak

d. miş 2714

duy- (دُي) işitmek

d. a 61

d. asın 1066, 1327

duydur- (دُيْدُر) sezdirmek, işittirmek

d. a 995

d. ur 1357

duz (دُز) tuz

d. 1616

- dūzah (دوزخ) cehennem
d. dur 1200
- dū (دُو) iki
d. 1845, 2136
- dū-'ālem (دُوْعَالَم) iki dünya, dünya ve â-
hiret
d. 6
- dū-cihān (دُوْجِهَان) iki dünya, dünya ve â-
hiret
d. 248
- dū-nīm (دُوْنِيْم) iki parça
d. 163, 190
- dügün (دُوْغُوْن) düğün
düğün eyle- düğün yapmak
d. 2753
- düken- (دُوْكَان) bitmek, tükenmek
d. mez 1367, 1703, 2249, 2420
- dün (دُوْن) gece
d. 910
d. dür 176
d. i 1967
d. le 504, 1044
- dün gün gece gündüz
d. 975, 1242, 1360, 2248, 2267, 2600
- dün gündüz gece gündüz
d. 16
- düni günü geceli gündüzlü
d. 801
- dününün günü geceli gündüzlü
d. 1676
- dün ü gün gece gündüz
d. 27, 175, 360, 363, 458, 632, 683
715, 772, 821, 825, 971, 977, 1154
1157, 1176, 1240, 1484, 1534, 1776
2150, 2294, 2368, 3074, 3081
- dün ü gündüz gece gündüz
d. 781, 893, 900, 963, 966, 1045
1104, 1144, 1211, 1766, 2187, 2310
- dünyā (دُوْنْيَا) dünya (bkz. dünya)
d. 377, 396, 424, 426, 452, 457, 481
482, 491, 542, 553, 635, 672, 674
676, 685, 709, 735, 771, 846, 899
925, 940, 1090, 1110, 1160, 1190
1269, 1304, 1384, 1418, 1460, 1494
1538, 1540, 1659, 1738, 1804, 1971
2295, 2336, 2342, 2347, 2362, 2578
2617, 2623, 2626, 2789, 3045, 3068
d. da 391, 451, 552, 749, 750, 907
908, 909, 910, 911, 912, 916, 1079
1111, 1114, 1379, 1381, 1417, 1468
1489, 1553, 1760, 1893
d. dan 64, 253, 536, 1266, 1552,
2326, 2337, 2343
d. dur 739
d. durur 1402, 1535
d. nuş 748
d. ya 229, 338, 695, 774, 1540
1741, 2450, 3076
d. yı 665, 1011, 3044
d. yıla 667
- dünye (دُوْنْيَا) dünya (bkz. dünya)
d. 1255
d. de 430, 448, 459, 552, 556, 562
662, 669, 671, 729, 760, 793, 896
899, 905, 909, 910, 911, 914, 1044
1105, 1170, 1145, 1155, 1158, 1162
1208, 1301, 1324, 1377, 1461, 1510
1543, 1548, 1555, 1610, 1611, 1658
1663, 1702, 1712, 1741, 1761, 1812
2002, 2018, 2045, 2074, 2133, 2157
2316, 2339, 2413, 2421, 2490, 2509
2735, 2750, 2929, 3043, 3031
d. den 1299, 1300
d. dür 739
d. sin 895
d. ye 212, 295, 1077, 1143, 1183
1331, 1344, 2342
d. yi 673, 898, 1172, 1190, 1635
2004
d. yile 667
- düpdürüst (دُوْدُوْرُوْسْت) desdoğru
d. 2615
- düpdüz (دُوْدُوْرُوْز) tamamiyle, dümdüz
d. 117, 241, 408, 810, 2031, 2040
2702

d. dūrūr 1632, 2178
 d. i 1538, 1637, 2502, 3069
 dūr (دُر) inci (bkz. dürr)
 d. 1989
dūr ol- inci haline gelmek
 d. 2037
 dūr- (دُر) toplamak, devşirmek
 d. meyiser 1915
 dürdāne (دُرْدَانَة) inci tanesi
 d. dūr 1703
 düri- (دُرِي) türemek, zuhur etmek
 d. di 274
 düriī- (دُرِيِي) icat etmek, türetmek
 d. ür 1375
tedbir düriī- çare bulmak
 d. ür 1268
 dürlü (دُرْلُو) çeşitli, türlü
 d. 16, 109, 238, 262, 266, 350, 362
 431, 552, 606, 624, 696, 729, 838
 868, 900, 902, 1069, 1075, 1078
 1079, 1110, 1118, 1125, 1209, 1370
 1371, 1379, 1384, 1417, 1433, 1486
 1521, 1639, 1671, 1682, 1747, 1906
 1921, 1963, 1964, 2017, 2041, 2074
 2214, 2247, 2298, 2564, 2634, 2648
 2676, 2693, 2868
 d. dūr 2081
 dürr (دُرْر) inci (bkz. dūr)
 d. 769
 düriīst (دُرِيِيْسْت) doğru, düzgün
 d. 127, 372, 1264, 1824, 2449
 düş (دُش) rüya
 d. 1044, 2478
 düş- (دُش) 1. inmek
 d. di 117, 2935
 d. e 139
 d. er 2035, 3008
 d. miş dūrūr 362
 2. yıkılmak
 d. di 1526
 d. üpdür 1899

3. toprağa düşmek, ekilmek
 d. en 1943
 4. konmak, nüzul etmek
 d. di 526, 2702
 d. er 1973
 5. aciz kalmak
 d. miş 2673
 d. mişiken 1619
 6. vaki olmak, olabilmek
 d. er 2828
 7. mübtela olmak
 d. di 309
 d. e 2378
 d. erdi 1502
 d. meye 1450
 d. meyiser 1345
 d. miş 3074
 8. girmek
 d. esin 2117
 9. intisap etmek
 d. di 1953
 d. miş 2297
ayru düş- ayrılmak
 d. er 2854
birbirine düş- ihtilaf etmek
 d. menüz 626
ırak düş- ayrı kalmak
 d. di 865
muhtasar düş- kısaltmak
 d. üpdür 2583
muhtelif düş- birbirine düşmek
 d. mişdür 647
öğine düş- önden yürümek
 d. di 2899
şayru düş- hastalanmak
 d. er 2854
toprağa düş- ölmek
 d. enleri 1197
 düşmān (دُشْمَان) düşman (bkz. düşmen)
 d. idur 812
 d. ıla 240

- d. umuz 1442
d. uqı 792
düşmen (دشمن) düşman (bkz. düşmān)
d. de 1144, 1446, 1625, 2034
d. dürür 784
d. e 242, 548, 1625
d. i 1625
d. inø 1443, 1733
d. ine 1636
d. ünden 792
düşmenlik(دشمنلىق) düşmanlık (bkz.
(düşmenlik)
düşmenlik it- düşmanca davranmak
d. 1618
düşmenlik(دشمنلىق) düşmanlık (bkz.
(düşmenlik)
d. leri 237
düşvār (دشوار) güç, zor
d. 3108
düşvār ol- zorlaşmak, zor olmak
d. 254
düz (دوز) düz, doğru
d. 405, 406
düz- (دوز-) 1. tertip etmek, dü-
zenlemek
d. di 313, 956, 2082, 2356, 2607
2701, 2702, 2706
d. er 29, 1503, 1590, 1676, 2395
2402, 2686
d. ivire 2920
d. miş 1901, 2369
d. mişidi 1462
2. yaratmak, meydana getirmek
d. di 116, 150, 1656, 1764, 2585
2874, 2955, 3052, 3056, 3070
d. e 1415
d. miş dürür 797
d. mişidün 873
bezm düz- meclis kurmak, düzenlemek
d. miş 2369

- düzeT-(دوز-) 1. tanzim etmek, dü-
zeltmek
d. diler 1485
d. ür 1589
2, yaratmak
d. di 1533
düzgün(دزگون) tertipli, intizemli
d. i 2388
düzil-(دوزل-) 1. tertip, tanzim
edilmek (bkz. düzil-)
d. di 2484
d. üp 1269
d. üpdür 966
2. sıralanmak
d. üben 474
d. üp 1913
3. eski haline dönmek
d. e 2390
düzül-(دوزل-) 1. tertip, tanzim
edilmek (bkz. düzil-)
d. di 2382, 2397
d. üp dürür 2365
2. eski haline dönmek
d. di 2403

- E -

- +e ! (ع) ey ! (nida)
 e ! 172, 469, 638, 1399, 1902,
 1963, 2087, 2704, 2860, 2908,
 2953, 2962, 3065, 3114
- ebced (ع ب ج د) başlangıç
 e. i 156
- ebed (ع ب د) sonu olmayan, sonsuzluk
 e. 185, 187, 205, 542, 589, 743,
 1027, 1048, 1052, 1276, 2499,
 2482, 2644, 2796, 2973
 e. dür 2545
- ebed kal- sonsuza kadar kalmak
 e. 1333, 1415
- Ebübekr (ع ب ك) Hz. Ebubekir
 E. 218
- Ebücehl (ع ب ح) İslâmiyete düşmanlı-
 ğıyla meşhur şahıs
 E. 814
- Ebücehl-i la'in la'netlenmiş olan
 Ebucehl
 E. 2056
- ecel (ع ج ل) ömrün sonu
 e. 2407
 e. dür 2807
- edeb (ع د ب) iyi terbiye
 e. 1150
 e. dür 861
- efsün (ع ف س ن) büyü, sihir
 e. ları 953
- eger (ع ر) şâyet, eğer
 e. 327, 450, 897, 938, 1299, 1326, 1520
 2059, 2114, 2126, 2801
- egle- (ع ل) oyalamak, engellemek
 e. yimez 445
- eglen- (ع ل ن) beklemek, kalmak, oya-
 lanmak
 e. diler 1475
 e. medin' 2622
 e. se 2840
- eglenmek (ع ل ن) oyalanmak
 e. e 3043
- egsil- (ع س ل) azalmak, eksilmek
 e. di 2903
 e. e 58
 e. medin 446, 2252
 e. mesün 319
 e. meye 847
 e. mez 2758
 e. ür 59
- egsilmek+ (ع س ل ك) azalma, eksilme
 e. ine 1127
- egsük+ (ع س ك) eksik, az
 e. 327, 332, 650, 856, 896, 1414,
 1683, 1696, 1716, 2739, 2920
 e. i 406, 1067
 e. inø 354, 857, 886, 2636
 e. ümø 879
 e. ümile 380
 e. ümizø 1415, 2921
 e. ümüzle 2129
 e. üz 2921
- egsük ol- bulunmamak
 e. 1683, 1696, 1716
- egsüklük+ (ع س ك ل ك) ziyan
 e. in 856
- egsüksüz (ع س ك س و ز) eksikliği olmayan
 e. 3
- ehl (ع ه ل) sahip, ehil
 e. i 114, 337, 341, 535, 545, 546,
 548, 635, 757, 760, 763, 764, 765,
 813, 815, 1348, 1357, 1359, 1440,
 1441, 1665, 1675, 2060, 2135, 2505,
 3083
 e. idür 1256, 2005
 e. inø 724
 e. inden 2511
 e. ine 369, 1279, 1338, 1692, 1783,
 2261, 2279

- e. ini 721, 1441, 1454
e. inüq 2236
ehl ol- dost olmak
e. 2067
deniz ehli denizde yaşayan, bulunan
e. 757, 763
ehl-i hitâb konuşabilen
e. 1241
ehliyet (أهلية) salâhiyet, iktidar
e. 910
ek- (أكر) ziraat yapmak
e. ersen 1926
e. medin 1069
ekil- (أكيد) ekilmek, ziraat edilmek
e. ende 2182
ekin (أكرن) ekin, mahsül
e. 2762
el (أل) el
e. 268
e. den 2145, 2149
e. dür. 278, 3124
e. e 404, 2165
e. i 997, 1005, 3124
e. ile 3124, 1840
e. inde 851, 1026
e. indedür 2822
e. inden 522, 1082, 1203, 1737,
2160, 2183
e. ine 1374, 3001
e. iyile 2691
e. lerine 241
e. lerümüz 1072
e. lerünle 2673
e. ümüz 2616
e. ün 403, 404
e. üne 403
e. ünü 409
el bir iT- elbirliği yapmak
e. 773
el çıkar- el uzatmak
e. 2147
el dutmak du'a etme, el açma
e. 2715
el eyle- istemek, çağırarak
e. 2146
el götür- yalvarmak, el açmak
e. 279
el sun- el uzatmak
e. 24, 2889
elden aldur- kaptırmak
e. 2063
elden bırak- koyma, bırakmak
e. 296, 514
elden ko- terketmek, bırakmak
e. 1128, 1190, 2794
ele al- tutmak
e. 506, 525, 1515
ele gel- elde edilmek
e. 340, 1181, 1382, 1378, 1396,
1402
ele gir- ele geçmek, elde edilmek
e. 1405
eli ir- gücü yetmek
e. 549, 1089, 1162, 1403, 1425,
1430, 1664, 2407, 2915, 3094,
3114
elinØ al- yardım etmek, elinden tutmak
e. 1187, 2772
elinØ dut- birine tabi olmak
e. 1551
elinden gel- gücü yetmek
e. 2162
eline al- tutmak
e. 508, 514, 2690
eline gir- elde etmek
e. 1931
kudret eli Allah'ın ezeli gücü
e. le 1840
elbette (أبدا) şüphesiz
e. 531, 2299
elem (ألم) üzüntü, tasa
elem degür- üzme, eziyet etmek
e. 1447

- elginlik+(الكنك) gariplik, acizlik
 e. e 309
- elif (اليف) Arap alfabesinin ilk harfi
 e. 896, 1923
- elvān (ألوان) çeşitler, renkler
 e. durur 648, 1611
- em (أم) ilağ, deva
 e. 2817
- emek+ (أَمَل) zahmet, emek
 e. 57, 1078, 1086
 e. den 1090
 e. e 2378
- emek dart- zahmet çekmek, yorulmak
 (bkz. emek tart-)
 e. 414
- emek tart- zahmet çekmek, yorulmak
 (bkz. emek dart-)
 e. 2623
- emek yimek eziyet çekmek
 e. 2711
- emeksüz(أَمَلَسُز) zahmetsiz
 e. in 1078
- emīn (أَمِين) korkusuz emin
 e. 1151
- emir (أَمْر) 1. buyurma, buyruk (bkz. emr)
 e. 2933
 e. dendür 637
 2. iş, vakıa
 e. 2955, 2961, 2976, 3026
- emirü'l-mü'minīn(أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ) müminlerin emiri
 e. 189
- emn (أَمْن) eminlik
 e. 1505
- emr (أَمْر) 1.emir, buyruk (bkz. emir)
 e. 87, 88, 141, 368, 374, 2043, 2103
 2603, 2932
 e. i 954, 1008, 3091
 e. idî 2963
- e. ile 1835, 2408
 e. inø 2833
 e. inden 24, 1866, 2200, 3093
 e. ine 2547
 e. ini 141
 e. iyile 1693, 3092
 e. üñ 87
 e. üñe 88
 2. iş, vakıa
 e. 2946, 3029, 3033
- emr it- buyurmak, emretmek
 e. 1334
- emr kıl- buyurmak, emretmek
 e. 1476
- emr ol- emr edilmek
 e. 352, 1869, 2493
- emr-i celīl (أَمْرٌ جَلِيلٌ) Allah'ın emri, buyruğu
 e. 2590
- emr-i ḥaḳ (أَمْرٌ حَقٌّ) Allah'ın emri, buyruğu
 e. 712, 2598, 2942, 2944
- emr-i ḥōz (أَمْرٌ خَوْزٌ) kendi emri
 e. 2592
- emr-i ḥuzā (أَمْرٌ حُذَا) Allah buyruğu
 e. 2603, 2935
- emr-i ilāh (أَمْرٌ إِلَاهٌ) Allah'ın emri
 e. 2954
- emr-i ma'rūf (أَمْرٌ مَعْرُوفٌ) herkesin bildiği emir, şariat emirleri
 e. 2109, 2286
- emşāl (أَمْثَالٌ) hikāye, misal
 e. leri 717
- enbiyā (أَنْبِيَاءٌ) şariat sahibi olmayan peygamberler
 e. 46, 152, 265, 271, 313, 798
 e. dur 2002
 e. laruğ 2503
 e. nuğ 158, 2023
- endīşe (أَنْدِيْشَةٌ) vesvese, gam, korku
 e. 201, 1465, 2734
 e, den 1177, 2730, 3099
 e. ler 920

e. lerden 1151
 e. si 1144, 1155, 1163, 1176, 11849
 e. sinø 1164
 er (اَر) 1. erkek, kişi
 e. 1934
 e. e 2240
 e. i 602
 2. arif, mürşid, eren
 e. de 2299
 e. den 2324
 e. dür 2780
 e. e 2324
 e. üğ 2308
 girçek er ârif, ermiş velî
 e. e 1423
 yol eri sâlik, yolcu
 e. 257, 447, 635, 787, 836, 1568,
 1651, 1653, 3035
 er- (اَر) erişmek (bkz.ir-)
 e. düğince 2689
 eren (اَرَن) ermiş, velî, ârif
 e. de 1989
 e. dür 1421, 2005
 e. e 1560
 e. ler 1647, 2235
 e. leridür 1643
 e. lerle 2124
 girçek eren ârif, ermiş, velî
 e. 800
 girtü eren ârif, ermiş, velî
 e. 2008
 ışksuz eren ârif olmayan, ham
 e. 1802
 erkân (اَرْكَان) esaslar, rükun
 e. 229, 2355
 erlik (اَرْلِك) âriflik
 e. 2302, 2304, 2306
 e. dürür 334
 e. e 2297, 2305
 e. i 304
 e. inø 1503, 1630

Ermeni (اَرْمَنِ) ermeni
 e. 615
 e. di 602
 es- (اَسْ-) esmek
 e. er 1237, 1637, 3063, 3093
 eser (اَثْر) nişân, alâmet
 e. 1605, 2299, 2348, 2670
 e. den 2348
 eser kıl- etkilemek
 e. 504
 esir (اَسِير) tutsak
 e. 1083
 esir ol- esir düşmek
 e. 1076
 esirge- (اَسْرَجْ-) merhamet etmek
 e. gil 510
 esrâr (اَسْرَار) bilinmeyen şeyler
 e. 2563
 esrâr-ı nihân (اَسْرَارِ نِهَان) gizli sırlar
 e. 2558
 esri- (اَسْرِي-) sarhoş olmak
 e. yen 1026
 esrük (اَسْرُك) sarhoş
 e. 1302, 2275
 eş (اَشْ) benzer
 e. idür 2924
 et (اَت) et
 e. 1169, 1942
 etek+ (اَتَاكْ) etek, elbisenin alt kısmı
 etegin(i) dut- takip etmek, sâlik olmak
 e. 477, 998, 1363
 etegin elden ko- terketmek, bınakmak
 e. 2794
 etegini tut- sâlik olmak
 e. 420
 etegini tutmak sâlik olma, takip etme
 e. 454
 etmek (اَتَمَّكَ) ekmek
 e. 1616
 ev (اَو) ev
 e. 668, 1088, 1179, 2207, 3068

- e. de 1065, 2208, 2353, 2625
e. den 448, 3034
e. dendür 647
e. dür 667
e. edür 449
e. i 2731
e. inde 373, 672, 817, 1026,
1061, 1366, 1649
e. indedür 544
e. inde dürür 803
e. ine 536, 1289, 2265, 3009, 3013
e. ini 1846
ev cyle- ev yapmak
e. 2240, 2491
evermek(أور) evlendirmek
e. 2771
evrâk (أوراق) yapraklar, kağıtlar
e. ina 1587
evliyā (أولياء) veliler, erenler
e. 46, 152, 153, 265, 793, 996
1010, 1344, 1434, 1688, 1707, 1711
1713, 1724, 2890
e. da 2024
e. dur 996, 1002, 1344, 1434, 1670
1709, 1712, 2006
e. lar 2503
e. nuğ 1678, 2835
evvel (أول) ilk, birinci, önce
e. l, 81, 105, 207, 259, 1210, 1426
1685, 1698, 1701, 1718, 2486, 3056
e. den 1346
e. i 3121
e. idür 2
e. üğ 2
evvelī (أولي) en evvel, ilk önce
e. 1904
ey(i)T- (أيت) söylemek, demek, anlat-
mak
e. 2203, 2216
e. di 65, 165, 232, 233, 236, 294
564, 567, 569, 575, 579, 609, 672
878, 1472, 1477, 1478, 1492, 1506
1513, 2493, 2503, 2923, 2939, 2946
2948, 2958, 2968, 2981, 2998, 3016
3017
e. diler 578, 620, 1514, 1528,
2463
e. dük 1243, 1878
e. dükleri 2439
e. düm 1538, 1865, 1898, 2020, 2079
2165, 2441, 2555, 2565, 2605
e. dümdi 2807
e. dümidi 1868, 1870
e. e 71, 382, 540, 2519
e. eler 2340
e. elüm 1613
e. em 495, 570, 698, 932, 1042,
1057, 1120, 1486, 1744, 1829,
1939, 1992, 1996, 2043, 2083,
2134, 2241, 2303, 2359, 2416,
2429, 2434, 2442, 2452, 2531,
2587, 2635, 2641, 2682, 2695,
2737, 2943, 2963, 2984, 2985,
3052, 3111, 3120
e. emez 860, 3077
e. ene 1529
e. esin 1316
e. even 264, 468, 871, 1207,
1326, 1707, 1117
e. eyidüm 859, 1350
e. eyim 225, 257, 270, 342, 376,
440, 462, 675, 752, 756, 969, 1031
1042, 1168, 1261, 1271, 1282, 1307
1327, 1378, 1605, 1609, 1661, 1684
1746, 1767, 1771, 1861, 1892, 1898
1902, 1937, 1954, 2027, 2069, 2096
2155, 2196, 2242, 2243, 2253, 2272
2297, 2301, 2308, 2355, 2453, 2646
2668, 2852, 2884, 2892, 2893, 2900
2978, 3007, 3115, 3116
e. ibilür 75
e. imezem 806, 932

- e. iserem 2234, 2348, 2923
e. iserven 492, 1306
e. ivire 1654
e. ivirem 1847
e. lüm 1, 105
e. miş dürür 1442
e. üç 941, 1507
e. ür 509, 521, 529, 561, 614, 615
616, 778, 1479, 1560, 1816, 1871
2010, 2056, 2077, 2113, 2315,
2430, 2454, 2575, 2991, 3004,
3011
e. ürem 592, 790
e. üridüm 3002
e. ürişen 1346
e. ürler 3064
e. ürsin 3129
e. üvirem 1174
eyitdür- (ایتدیر) söylettirmek
e. en 102
ey(i)Til- (ایتیل) söylenilmek
e. di 1850
e. en 3036
e. ür 1222
eyle- (ایل) öyle
e. 66, 207, 184, 383, 585, 698,
821, 862, 1001, 1048, 1101, 1225
1277, 1332, 1334, 1452, 1530, 1726
1812, 1846, 1876, 1877, 1914, 1950
1979, 2136, 2339, 2341, 2379, 2537
2652, 3026, 3066
e. yiken 114, 1556, 1634
eyle- (ایل) 1. imal etmek, inşa etmek
e. di 297, 1809, 2491, 2702, 3005
e. düm 2991
e. ye 1467
e. yen 1808, 3027
e. r 2037
2. yapmak, kılmak
e. di 8
e. r 37, 2542
3. yaratmak
e. di 151, 311, 916, 1235, 1491
1535, 1745, 1747, 1764, 1786, 2198
2239, 2240, 2261, 3070
e. düm 211
e. yüpdür 903
4. nasbetmek
e. r 2829
5. meşgul etmek
e. di 608
6. istemek, arzu etmek
e. r 2376
eyler ol- işlemek, yapmağa başlamak
e. 2146
âbâd eyle- mâmur hale getirmek
e. di 3057
âd eyle- 1. ad vermek
e. di 1749
2. nam salmak
e. di 183
'adl eyle- doğru, adaletli davranmak
e. ye 3663
'afv eyle- bağışlamak
e. ye 2922
'amel eyle- gereğince hareket etmek
e. r 2662
'arz eyle- sunmak, arz etmek
e. di 231, 344
e. meşil 1411
e. yesi 1413
âsân eyle- kolaylaştırmak
e. ye 3108
aydın eyle- aydınlatmak, ışık vermek
e. 2346
âzâd eyle- hürriyetine kavuşturmak
e. ridi 1501
'azm eyle- karar vermek, niyetlenmek
e. dük 482
bahş eyle- bağışlamak, ihsan etmek
e. di 1715, 2259

beyân eyle- açıklamak, izah etmek

e. mese 1535

e. yimez 1726

birlik eyle- beraber olmak, birleşmek

e. 378, 379

e. ı 253

e. yp 441

bünyâd eyle- kurmak, yapmak

e. di 686, 1749, 3057

cân eyle- can olarak vermek

e. di 1338, 1841

cehd eyle- gayret etmek

e. di 388, 531

cem' eyle- toplamak, dermek

e. di 1831

e. yüben 3101

e. yüp 524

cihiz eyle- çeyiz hazırlamak

e. 2772

cism eyle- vücuda getirmek

e. di 1842

cüs eyle- coşmak, kaynamak

e. di 14

cüdâ eyle- ayırmak (bkz.cüzâ)

e. me 3047

cüza eyle- ayırmak (bkz.cüdâ)

e. 15

çift eyle- ikişer ikişer yaratmak

e. di 663

dâd eyle- adalet etmek

e. di 183

da'vet eyle- çağırarak

e. ye 2286

delü eyle- delirtmek

e. ridi 1498

döst eyle- dost etmek, sevdirmek

e. 1733

düğün eyle- düğün yapmak

e. r 2753

el eyle- istemek, çağırarak

e. r 2146

ev eyle- ev yapmak

e. di 2240, 2491

eylük eyle- iyilik etmek

e. r 1626

farz eyle- emretmek

e. di 344

fıkr eyle- düğünmek

e. di 527

e. ye 2675

giriftâr eyle- duşar etmek

e. di 123

gönlini hös eyle- memnun etmek

e. di 3072

halife eyle- yerine geçirmek

e. di 2882

e. dük 294

hall eyle- 1. eritmek

e. yen 1773

2. yoluna koymak, gözmek

e. yen 2187

harket eyle- hareket etmek

e. r 26, 27, 33, 49

hatm eyle- sonuna kadar okumak

e. di 186

hös eyle- 1. ağırlamak

e. di 14

2. birini memnun etmek

e. ği 3072

hoşnüz eyle- memnun ve râzı etmek

e. yp 627

hükm eyle- karar vermek

e. di 1818

hön eyle- nimetlendirmek, sofrayı kurmak

e. di 1372, 2261, 2702, 2973

e. ye 2683

ikilik eyle- tefrikaya düşmek

e. me 655

ikrâr eyle- kabul etmek

e. di 1999

ilâc eyle- deva bulmak

e. di 160

- kabûl eyle- kabul etmek
e. 103
- kat' eyle- kesmek, biçmek
e. r 2173
- kıft eyle- rağbetlendirmek, teşvik etmek
e. di 663
- kısm eyle- taksim eylemek, taksim etmek
e. di 1842
- koldaş eyle- arkadaş etmek
e. di 2201
- kul eyle- tabi kılmak
e. ye 4, 774, 1451
- kullık eyle- ibadet etmek
e. 345
- kurbân eyle- kendini feda etmek
e. 2184
- lâyık eyle- uygun kılmak
e. 1734
e. r 252
e. ye 2296
- lutf eyle- iyilik etmek
e. di 1818, 2931
- mahbûs eyle- kapatmak, engellemek
e. r 2856
- ma'lûm eyle- bildirmek
e. di 621, 892, 2475
e. ş 1492
e. r 1584, 1651, 1736
e. ye 2266
e. yem 565
- meyl eyle- gönlü akmak
e. di 3041
- mülk eyle- ülke olarak vermek
e. di 2451
- nakş eyle- yerleştirmek, nakşetmek
e. di 2259
- nâz eyle- naz etmek, isteksiz gibi görünmek
e. di 8
- ni'met eyle- ihsan etmek
e. 1784, 1799
- rahmet eyle- acılamak
e. 104, 3046
- revâ eyle- uygun bulmak
e. risen 2100
- rûz eyle- kısmet etmek
e. di 154, 2260
- sabr eyle- katlanmak, dayanmak
e. yüp 1473
- sarf eyle- harcamak
e. düğ 1183
- sarhös eyle- sarhoş etmek
e. r 2255.
- sayru eyle- hasta etmek
e. r 2271
- seyrân eyle- gezinmek
e. di 1841
- sücüd eyle- secdeye varmak
e. dügi 2204
- şafâ'at eyle- aracılık etmek
e. yiser
- serbet eyle- ilaç yapmak
e. r 2390
- serh eyle- açıklamak
e. dük 2917
- sükr evle- şükretmek
e. di 527
e. ye 1702
- takrîr eyle- anlatmak
e. ye 2658
- tażarru' eyle- yalvarmak
e. di 520
- tedbir eyle- idare etmek
e. r 25
- teferrüc eyle- gezinmek
e. ye 2886
- terk eyle- bırakmak
e. di 1011
- tertîb eyle- hazırlamak
e. di 2425

- tevakku' eyle- istemek, beklemek
e. di 2897
- teveccüh eyle- yönelmek
e. r 2725
- toprak eyle- yüz sürmek, eğilmek
e. 147, 1602
e. r 2376
- var eyle- yaratmak
e. di 123, 2876, 3053
e. dün 76
- vasf eyle- tarif etmek
e. yem 2515
yād eyle- hatırlamak, anmak
e. yüp 511
- yar eyle- dost, arkadaş etmek
e. di 1999
- yarlık eyle- dostluk etmek
e. 279
e. ye 393
- yir eyle- yerleşmek
e. di 1491
- yok eyle- ortadan kaldırmak
e. yen 2547
- yol eyle- erişmek, ulaşmak
e. di 2398, 3019
e. ye 1443
- yoldaş eyle- yol arkadaşı etmek
e. di 2201
e. me 2068
- zelil eyle- aşağılamak
e. r 982
- zıkr eyle- anmak
e. mez 2740
- zulm eyle- haksızlık etmek
e. düm 879
- eyleme (عَيْلَمَة) meşgul etme
e. ye 2983
- eylemek+ (عَيْلَمَة) yapma, etme
harc eylemek harcama, infak etme
e. 2342
- şād eylemek sevindirme
e. 216
- var eylemek yaratma
e. e 57, 2546
- yād eylemek anma, hatırlama
e. 216
- eylen- (عَيْلَمَة) edinmek
zıkr eylen- zıkr edinmek
e. 2743
- eylük+ (عَيْلَمَة) iyilik
e. e 1622
e. ine 1626
- eylük eyle- iyilik etmek
e. 1626
- eylük it- iyilik etmek
e. 1617, 1624, 1626
- eylük itmek iyilik etme, iyilik
e. 1643
- eyü (عَيْلَمَة) güzel, iyi, hoş
e. 534, 552, 891, 1222, 1227, 1249
1353, 1469, 1537, 1538, 1543, 1553
2018, 2159, 2168, 2343, 2372, 2719
e. dür 1519
e. sinden 1251
e. sini 1522
- eyvān (عَيْوَان) köşk, saray
e. dan 2397
- ezel (عَيْزِل) başlayıcı olmayan geçmiş zaman, öncesizlik
e. 1061, 1107, 2978
e. de 873, 1060, 1067, 1100, 1276
e. den 13, 1328
e. dür 2545

- F -

- fahr (فَخْر) öğünme, şeref
f. yıldı 63
- fakîr (فَكِير) yoksul, züğürt
f. 350, 941
- fānî (فَانِي) ölümlü, geçici
f. 1230, 1233, 1247, 1252,
1272, 1297
f. dür 1049
f. dürür 1296
f. mi 1259
- fānî ol- geçici olmak
f. 1230, 1247, 1252, 1259, 1272
2639
- fāriğ (فَارِغ) rahat, âsüde
f. 1076, 3090
- fark (فَارِق) ayrılık, başkalık
f. 1 484, 2156, 2170, 2178, 2179
- farîza (فَارِزَا) Allah'ın emri
f. 343
- farz (فَارِض) Allah'ın terki günah olan emirleri
f. 200, 215, 367
- farz eyle- emretmek
f. 344
- farz ol- yapmak mecburiyetinde olmak
f. 2639
- fâsık (فَاسِق) Allah'ın emirlerini tanımayan, sapkın
f. durur 417
f. a 1006
- faşıl (فَاشِل) bölüm, kısım
f. 1948
- fâsîd (فَاسِد) kötü, fena, bozuk
fâsîd ol- bozulmak, kötü olmak
f. 2639
- faşl (فَاشِل) bölüm, kısım
f. 1938, 2513
f. 1 1936
f. ina 1938
- f. ayıla 1902
f. uq 1903
- faşl-ı bahâr (فَاشِلُ بَهَار) bahar mevsimi
f. 1904
- faşl-ı evvel (فَاشِلُ اَوَّل) ilk bölüm
f. 1940
- fâyide (فَايِدَة) fayda, yarar, kazanç
(bkz.fâyize)
- fâyide bağla- faydalanmak
f. 1559
- fâyide bul- faydalanmak
f. 364
- fâyide dut- faydalanmak, yararlanmak
f. 1438
- fâyize (فَايِزَة) fayda, yarar (bkz.fâyide)
- fâyize kıl- faydalanmak
f. 794
- fazl (فَاضِل) fazilet, erdem
f. 93
f. 1 2809
f. uq 72, 96
- fazl-ı bî-mişâl (فَاضِلٌ بِيْ مِثَالٍ) benzeri olmayan fazilet
f. 115
- fehmi (فَهْم) anlama, anlayış
f. 690, 2140
- fehmi ir- anlamak, idrak etmek
f. 2988
- felâh (فَالَاح) kurtuluş, selâmet
f. 280
- felek (فَالَاق) gökyüzü, semâ
f. 1212, 1660
f. dür 111
- nüh felek dokuz gök
f. 1275, 1839, 1874, 2562, 3085
f. den 723
- fenâ (فَناء) yok olma, yokluk
f. 1206, 1228

- fenā ol- yok olmak
f. 759, 1180, 1256, 1274, 1277,
1293, 1300, 1529
- fenā olmak yok olma
f. 1255
- fenāsuz (فَنَاسُز) ebedî
f. 726, 742
- fer (فَر) parlaklık, aydınlık
f. 1944
f. i 1907
- fer' (فَرَع) dal, budak
f. i 720, 1743, 2503
f. ündür 3119
- fermān (فَرْمَانُ تَرْمَان) emir, buyruk
f. 563, 848, 1705
f. durur 1722
f. i 2405, 2802
f. ında 299
f. ını 1674
f. ları 1673
- fermān ol- boyun eğmek
f. 848, 1705
- ferrāş (فَرَّاش) düşeyen, düşemeci
f. idur 1755
- ferş (فَرَش) yeryüzü
f. 909, 3066
f. i 151
- feryād (فَرِيَاد) yardım, imdat
f. 1631
f. i 1691
- feryād-res (فَرِيَادِ رَس) feryad edenin im-
dadına yetişen
f. 1416
- fesād (فَسَاد) fenalık, kötülük
f. 991, 1003, 1009, 1633, 2781
f. dan 1005
- feth (فَتْح) açma, açılma
f. 1949, 2007, 2053, 2273
- fethu'llah (فَتْحُ اللّٰهِ) Allah'ın fethi
f. 172
- fetvā (فَتْوَا) şer'î hüküm veya karar
f. 875
- feyz (فَيْض) bolluk, verimlilik
f. 2021
f. ile 2027
- feyz ol- bollaşmak, çoğalmak
f. 2021
- fısk (فَيْسَق) Allah'a isyan etme
f. 700, 946, 970, 1009, 1633, 2781
f. dur 820
- fî (فِ) Osmanlı alfabesinin 23. harfi
f. 11
- fidā (فِدَا) kurban, gözden çıkarma
(bkz. fidi)
- fidā kıl- gözden çıkarmak
f. 2961
- fidā ol- kendini feda etmek
f. 733
- fidî (فِدِي) kurban, gözden çıkarma
(bkz. fida)
- fidî kıl- gözden çıkarmak
f. 2973
- fidî ol- kendini feda etmek
f. 590, 1982, 2230
- fikir (فِكْر) düşünce, idrak
f. 972
f. dür 1038
- fikr (فِكْر) fikir, düşünce
f. 528, 2991
f. i 3100
f. idür 1039
f. ile 75, 403, 434, 2829, 2830,
2831, 2832, 2987
f. inø 2102
f. ine 2828
f. üñise 2099
- fikr eyle- düşünmek
f. 527, 2675
- fikr it- düşünmek
f. 381, 1690
- fikri şaş- yanılmak
f. 2828
- fikrinø kıl- bir şeyi düşünmek
f. 2102

- fikr-i 'akl (فِكْرٌ عَقْلٌ) aklın düşüncesi
f. un 55
- fikr-i fāsīd (فِكْرٌ فَاسِدٌ) bozuk düşünce
f. 2729
- fi'l (فَعَلَ) iş, amel
f. 973, 2015, 2057, 2782
f. i 2028
f. idür 2394, 2400
f. idürür 2385
f. inden 1354
- fi'l-hāl (فِي الْحَالِ) hemen, şimdi, bu anda
f. 1621
- firāk (فِرَاقٌ) ayrılık, ayrılma
f. 1085, 1883
- Fir'avn (فِرْعَوْنُ) Allahlık iddia eden Mısır hükümdarı
f. 814
- firişte (فِرِّيْشْتَهْ) melek
f. 1831
f. ler 32, 693, 1857, 2204
- firişteh (فِرِّيْشْتَهْ) melek
f. ler 1820, 1821, 1862, 1864
- fitne (فِتْنَةٌ) fesat, ara bozma
f. 875, 973, 1615, 2015, 2057, 2782
f. si 2028
- fulān (فُلَانٌ) falan
f. 395, 2784
f. em 2214
- fulān ibn-i fulān (فُلَانُ ابْنِ فُلَانٍ) falanca oğlu filan
f. 2315
- fuzūl (فُضُولٌ) lüzumsuz
f. 1342
- fuzūllık (فُضُولِيَّةٌ) fazlalık
f. 2376
- fücür (فُجُورٌ) günahkarlık
f. 700

- G -

- gaflet(غفلة) habersizlik
 ğ. den 1885
 ğ. i 296
 ğ. ile 1979
 ğ. ledür 1154
- gafur (غفور) merhamet eden (Allah'ın sıfatlarından)
 ğ. 73, 881
- gāh (كَاه) kimi zaman
 g. 1857, 2356, 2393, 2743, 2744, 2745, 2829, 2830, 2831
- galat (غلط) yanlış, yanlışlık
 ğ. 1430
- galbe (غلبة) azgınlık (galebe)
 ğ. 2733, 2734, 2735, 2736, 2749, 2759, 2767, 2774, 2775, 2776, 2793
 ğ. den 2760, 2785
 ğ. dür 2745
 ğ. nūn 2738, 2748
 ğ. si 2739
 ğ. sinden 2784, 2789
- gālib (غالب) 1. üstün, fazla
 ğ. dürür 2093
- gālib ol- hükmetmek, hakim olmak
 ğ. 1466
- gam (غم) keder, tasa
 ğ. 1030, 2422
 ğ. dur 1410
- gamınø yimek kederlenme, üzülme
 ğ. 1086, 2769
- gamnāk (غمناك) gamlı, tasalı
gamnāk ol- kederlenmek, tasalanmak
 ğ. 1027
- gani (غني) bol, fazla
 ğ. 3, 336, 535, 1101
 ğ. dür 2362
- gani ol- varlıklı olmak
 ğ. 1050
- ganīmet (غنيمة) emeksiz kazanç, karşılık
ganīmet al- kazanmak
 ğ. 1949
- ganīmet ol- karşılık gelmek
 ğ. 2506
- garaz (غرض) maksat, gaye
 ğ. 652
- garb (غرب) batı, günbatısı
 ğ. 1211
 ğ. i 163
- garīb (غريب) kimsesiz, zavallı
 ğ. 503
- ğark (غرق) batma, gömülme
 ğ. ıdı 6, 1211
- ğark ol- batmak, gömülme, meşgul olmak
 ğ. 28, 68, 280, 281, 763, 2766, 3076
- ğarka var- batmak, boğulmak
 ğ. 278
- ğarre (غرر) aldanma
ğarre ol- aldanmak, avlanmak
 ğ. 819
- gavğa (غوغا) kavga, dövüşme
 ğ. 633
 ğ. larınø 619
 ğ. yıla 2745
- ğaybet (غيب) geçiştirme
 ğ. 2783
- ğāyet (غايت) nihayet, son
 ğ. 214, 2113
- ğazab (غضب) öfke, gazap
 ğ. 922, 972
- geç- (لقي) 1. gelip geçmek
 g. di 94, 561, 1217, 1945, 2457, 2475.
 g. er 1152, 1154, 1895, 1961, 2136
 g. ıcek 2339
 2. elden çıkmak, gitmek
 g. di 1153, 1167, 1181
 g. er 1908, 1921
 3. gitmek, geçip gitmek
 g. er 474, 1640
 4. bir yeri, bir şeyi açmak
 g. di 1850, 1856, 1952, 1953, 1962

2373, 2980
 g. e 453
 g. er 2831
 g. eridi 298
 5. uğramak
 g. er 2135, 2138, 2144
 g. meyince 3034
 6. yaşamak, ömür sürmek
 g. en 1092
 g. er 1142
 g. erise 464
 g. erse 1111
 7. katılmak, dahil olmak
 g. 1646
 8. vazgeçmek
 g. eler 2269
 g. emez 1177
 g. er 1453
 9. uzaklaşmak
 g. er 469
 10. uzamak
 g. di 2494
 11. kabul edilmek, geçerli olmak
 g. e 2637
 g. er 723, 1412
 g. meyiser 1347
 g. mezise 2715
 hoş geç- mesut olmak, memnun olmak
 g. e 1155
 g. er 1752
 ilerü geç- geçip gitmek
 g. di 3038
 geçmek+ () geçme, geçiş
 'arza geçmek kabul edilmek
 g. i 91
 geçmiş() eski, mazi
 g. i 1532
 geçür- () 1. yaşamak, ömür sürmek
 g. e 141, 1161, 1185, 1188
 g. ür 337
 2. vaz geçirmek
 g. ür 2330

ged () ev, hâne
 g. 1971
 gedây () yoksul, dilenci.
 g. 2362
 geh () bazı, arasıra
 g. 30, 732, 733, 981, 990, 991,
 1030, 1318, 1590, 1589, 1593,
 1857, 2150, 2356, 2358, 2386,
 2387, 2392, 2398, 2399, 2744,
 2746, 2831, 2832, 2868, 2889
 gel- () 1. gelmek,
 g. 67, 381, 403, 539, 924, 1260,
 1341, 1394, 1763, 1946, 2019 ,
 2091, 2250, 2553, 2626, 2660, 2850
 g. di 164, 276, 404, 626, 718, 1206
 1313, 1332, 1495, 1512, 1542,
 1769, 1777, 1824, 2225, 2550,
 2701, 2744, 2980, 3038
 g. diler 262, 566, 619, 1475, 1480
 1483, 1505, 1527
 g. düm 1346
 g. düğ 1183, 2352
 g. e 2275
 g. en 256, 559, 644, 1253
 g. ince 324
 g. ip 260, 302, 324
 g. medi 82, 157, 251, 319, 1741
 g. medin 2224
 g. meyenî 1493
 g. miş dürür 1333, 1737, 2560, 2562
 g. mişidi 2408
 g. se 2342
 g. sün 941, 2624
 g. üben 541
 g. üğ 232, 358, 1228, 1246, 1493
 g. üğüz 564
 g. üp 243, 246, 1546
 g. ür 47, 416, 469, 914, 1318,
 1596, 1597, 2135, 2133, 2144, 2753
 g. ürîdi 1071
 2. gönderilmek
 g. di 2003, 2456, 2474, 2478, 2486
 2487, 2939, 2948, 2954, 2961, 2969

- g. miş dürür 2461
g. idi 2458
g. ür idi 287
g. ürse 286
3. başlamak, girmek
g. dük 1142, 1232, 1574, 1613, 1692
1872, 2153, 2192, 2277, 2304, 2664
2738, 2810, 2893
4. çatmak, isabet etmek
g. di 727, 1946, 2373, 2964
g. e 1432, 2665, 2674, 2679
g. ıcek 1931
g. idura 886
g. iser 785
g. meye 1093, 1106, 2335, 2680
g. miş dürür 351, 1904
g. se 238, 1034, 1035
g. üben 1077
g. ür 676, 701, 920, 1286, 1404,
1908, 1916, 1941, 1961, 2021,
2685, 2823
5. doğmak, ortaya çıkmak
g. di 173, 229, 273, 318, 320,
328, 543, 1209, 1223, 1328, 1650
1742, 1795, 1984, 2348, 2443, 2450
2480, 2484, 2489, 2605, 2395, 3013
3107
g. diler 413, 448, 3071
g. düm 1143
g. dün 1062
g. e 325, 2463, 2671, 2672
g. eh 326, 2315
g. ıcek 318
g. iser 213
g. medi 212, 1795, 1979
g. meye 212, 2330
g. meyiser 319
g. miş dürür 1796, 2320, 2901
g. übenün 448
g. üpdür 10, 24
g. ür 41, 913, 1284, 1565, 1774,
2148, 2167, 2317, 2477, 3125
5. bir şeye karşılık olmak,
tekabül etmek
g. di 271, 1977
g. miş dürür 600, 1899, 1988
g. ür 1866, 1875, 1938, 2161
6. dönmek, yönelmek
g. 2593, 2627, 2999
g. düm 880
g. esin 2941, 2949, 2960, 2970,
2999, 3019
g. imedün 894
7. geçmek, nakl olmak
g. di 2457, 2474, 2952, 2976
8. kaplamak, bürümek
g. ür 275, 1084, 2693, 2856
9. girmek
g. üben 1516
10. yaklaşmak
g. ür 1594
11. güneş v.s. doğmak
g. ür 645
12. yetişmek, bitmek
g. en 2041
13. kendinde var olmak
g. ür 1909, 1942
14. tasvirî fiil yapar (devamlılık)
g. di 262, 1215, 1313, 1331, 1344
g. düm 1343
g. e 119, 2611
g. en 1348
g. miş dürür 1329
g. ür 1636, 2821
- ada gel- söylenmek, zikredilmek
g. di 1377, 1543, 1610, 2002
g. mez 1486
- bendeş gel- benzer olmak, eş olmak
g. ür 1969
- bile gel- beraberinde olmak
g. di 1328
g. sün 2622
- bir yire gel- birleşmek
g. meyince 239

câyız gel- uygun olmak

g. ür 1916

cüşa gel- coşmak

g. di 15

g. miş 42, 47

deñ gel- benzemek

g. di 2101

dile gel- söylenmek

g. di 1221, 2195, 2258, 2541

g. en 1402

g. mez 55,806, 932, 1350,1725,
1880, 2175, 2515

g. ür 1579, 1582, 2078

ele gel- elde edilmek

g. di 340, 1402

g. mez 1181, 2162

g. ür 1378, 1396

elinden gel- gücü yetmek

g. mez 2162

gendüye gel- akli başına gelmek

g. endür 1601

gendüzüne gel- akli başına gelmek

g. miş 1800

g. seyidün 1059

g. sen 1935

girü gel- dönmek

g. mezise 1778

häsıla gel- olmak, meydana gelmek

g. mez 335

hōş gel- beğenmek

g. em 22

g. ür 2690

ilerü gel- öne çıkmak

g. 626

ihāna gel- iman getirmek

g. medi 1001

iş gel- fayda vermek

g. meye 2268

işe gel- işe yaramak

g. mez 1926

karşu gel- karşılık olmak

g. ür 1354

lâyık gel- yaraşır olmak

g. ürse 360

lerü gel- dönmek, yönelmek(bkz.ilerü)

g. di 869

mukâbil gel- karşılık olmak

g. di 2522, 2542

g. ür 1945

naşma gel- manzum olarak yazmak

g. mez 1867

nutka gel- konuşmak

g. di 162

söze gel- söylenmek

g. mez 859, 1113

tevbeye gel- tevbe etmek

g. mez 1556

g. miş 1187

vücûda gel- meydana çıkmak, olmak

g. meye 1761

yig gel- tercih etmek

g. e 2119

geldeci (كَلْدَانِ) gelecek, istikbâl

g. nün 118, 599

geleci (كَلْدَانِ) söz, lâf

g. 2747, 2748

g. leri 616

gelmek (كَلَدَ) gelme, geliş

g. 1315, 1785

gendüye gelmek akli başına gelme

g. 1310

gendüzine gelmek akli başına gelmek

g. dürür 1566

gelmiş (كَلَدَ) hali hazır

g. ün 118, 599

gelin (كَلْدَانِ) gelin

g. 2769

gemi (كَلْبِ) gemi

g. 278

genc (كَلْبِ) hazine, define

g. 79, 980, 1204, 2611, 2648

g. i 1204

g. inØ 223

g. ine 160

g. ini 2063, 2827
genc-hâne (کنجخانه) hazinelik
g. 2632, 2703
g. si 2140
g. sini 1881
genc-i nihân (کنج نِهَان) gizli hazine
g. 2540
gendü (گندُر) kendi, kendisi
g. 17, 61, 112, 116, 117, 156, 183
231, 441, 704, 705, 721, 735, 748
844, 854, 857, 886, 879, 889, 942
945, 948, 987, 1018, 1019, 1022
1032, 1054, 1127, 1137, 1165, 1195
1323, 1354, 1391, 1415, 1511, 1524
1562, 1563, 1598, 1599, 1600, 1606
1608, 1628, 1701, 1706, 1784, 1797
1804, 1873, 1915, 1993, 2049, 2052
2059, 2072, 2075, 2197, 2200, 2226
2239, 2410, 2421, 2422, 2455, 2632
2636, 2792, 3036, 3038, 3042, 3044
3054, 3078
g. den 891, 943, 944, 2052, 2344
2780
g. nüg 2344, 2914
g. nündür 61
g. si 8, 127
g. sine 8
g. ye 61, 844, 935, 1021, 1434,
1440, 1454, 1563, 1558, 1601,
2802, 2878, 3042, 3044
g. yi 2718, 2998
g. yile 2470
g. yle 2318
gendüye gel- ayılmak, akli başına gel-
mek
g. 1601
gendüye gelmek ayılma, akli başına gelme
g. 1310
gendüye bil- kendini bilmek
g. 1020, 1309, 2222
gendülik (گندرлік) mevcudiyet, varlık
g. i 2914

gendüzi(n)+ (گندوزین گندوزین) kendi, şahsı,
nefsi
g. 2502,
g. gün 1491
g. ø 36, 61, 64, 1019, 1310, 1601
1800, 2223, 2224, 2227, 2972
g. de 1020
g. den 890, 941, 1021, 1600, 2729
2791
g. e 877, 890, 1357, 1566, 1800,
2093, 2879
g. i 71, 1602, 1738, 2197, 2475,
2829, 2961, 2973, 3001, 3020
g. ini 1147, 1981
gendüzümüzde 1394
gendüzünde 750, 895, 1262, 1597,
2553, 2810
gendüzünden 3100
gendüzüne 381, 924, 1125, 1567
gendüzini 147, 711, 897, 963, 1051
2091, 2553
gendüzünüzden 1528
gendüzine gel- akli başına gelmek
g. 1059, 1800, 1935
gendüzine gelmek akli başına gelme
g. 1566
geñez (گنز) kolay
g. midür 1681
genez kal- kolaylaştırmak
g. 2628
genlü genşüz (گنلُ گنلُ) ister istemez
g. 50
genşüz (گنلُ) istemeyerek
g. in 1493
ger (گَر) eğer
g. 110, 111, 112, 166, 210, 215,
398, 425, 468, 476, 530, 531, 539
638, 643, 775, 791, 834, 871, 941
997, 1018, 1027, 1028, 1066, 1111,
1120, 1207, 1311, 1326, 1343, 1326
1343, 1346, 1362, 1378, 1448, 1508
1568, 1580, 1585, 1605, 1608, 1664

1691, 1696, 1706, 1707, 1716, 1723
1766, 1778, 1845, 1890, 1900, 1927
2026, 2067, 2084, 2096, 2099, 2103
2104, 2106, 2109, 2113, 2141, 2165
2189, 2288, 2299, 2308, 2323, 2328
2350, 2354, 2414, 2416, 2422, 2428
2627, 2723, 2764, 2804, 2851, 2854
3086, 3113

gerçi (گرچه) her ne kadar, ise de
g. 128, 860, 866, 953, 954, 2191,
2639

gerdân (گردان) dönücü, dönen
g. durur 18, 3084

gerek (غیرک) icabeder, gerekir,
lâzım
g. 133, 135, 145, 205, 346, 363,
382, 432, 454, 466, 483, 505, 652
775, 783, 793, 835, 994, 1065,
1086, 1091, 1106, 1250, 1251, 1255
1271, 1312, 1339, 1386, 1406, 1507
1587, 1653, 1659, 1660, 1668, 1679
1685, 1785, 1789, 1817, 1887, 1935
2285, 2496, 2626, 2636, 2648, 2715
2717, 2752, 2757, 2762, 2763, 2765
2769, 2770, 2771, 2787, 2803, 2803
2817, 2818, 2837, 2862, 2874, 3050
3099
g. di 66
g. dür 1117, 1406, 1408, 1805, 2627
2629

g. düdür 129

g. se 639, 2877, 2786

gerek ... gerek ise ... ise
g. 2787, 2788

gerek ol- ihtiyaç olmak

g. 1587

germ (گرم) sıcak
g. 1910

germ ol- ısırmak

g. 1910

getür- (گتیر) 1. alıp gelmek,
getirmek

g. di 629, 705, 1820, 1834

g. diler 571, 610, 1819

g. mişdi 1862

g. üğ 569, 609, 1479

g. ür 986

2. meydana getirmek, yaratmak

g. di 122, 124, 1541, 2543, 3051

3. yerine getirmek

g. em 627

bile getür- beraberinde getirmek

g. düğ 1062

'ibret getür- ibret almak

g. 1568

imân getür- inanmak, iman etmek

g. e 2728

vâz getür- vaz geçirmek

g. 2396

gevde (گود) gövdè, vücut

g. nüğ 2487

gevher (گهر) değerli taş, inci

g. 467, 769, 1382, 1385, 1387,
1401, 1728, 1958

g. e 1383, 1385, 1386, 1389

g. i 481, 1387, 1390, 1396

g. üğ 1392

gevher kıl- değerli taş haline getirmek

g. 148

gey (گی) 1. çok, pek çok, gayet
g. 535, 553, 554, 1064, 1910, 2272
2536, 2768

2. iyi, iyice, hakkıyla

g. 532, 973, 1153, 1417

g. ise 1520, 2059

3. büyük, muhteşem

g. 15, 753, 984, 986, 1419, 1703
3037

4. muvafık, uygun

g. 1700

5. bir müddet sürülmeyerek boğta
kalmış tarla

g. 2270

gey 'amel (كَيْ سَمَل) iyi iş, iyi amel

g. 1353, 1700

gey- (كَيْ) giyinmek

g. düğümüz 738

g. e 1156

g. miş 27

g. ür 732

gez (كَر) defa, kere

g. 6, 11, 130, 153, 515, 522, 569

572, 575, 1214, 1351, 1799, 1916

1917, 1921, 1952, 2492, 2593, 2609

2647, 2649, 2652, 2716, 2762, 2772

2826, 2836, 2850, 2859, 2905, 2950

2952, 2965, 2976, 2977, 2980, 2989

3004, 3014, 3020, 3031, 3126

bir gezde hep birden

g. de 1769

gezin (كَرِيْن) defa, kere

g. 525, 727, 2382, 2391, 2397, 2404

3004, 3133

ğadı (كَيْدِي) gıda, besleyici madde

(bkz. gıza)

g. 590, 1762

ğadı ol- beslemek

g. 590

gızâ (كَيْدَا) gıda (bkz. ğadı)

g. 733

ğazî (كَيْدِي) gıda (bkz. ğadı, gıza)

g. sı 2860

gibi (كَيْبِي) 1. benzeri, misli

g. 212, 213, 268, 298, 312, 362,

441, 907, 908, 915, 1083, 1085,

1114, 1244, 1637, 1641, 1826, 1827

1836, 1848, 1857, 1899, 1923, 2137

2151, 2228, 2270, 2323, 2521, 2533

2555, 2560, 2561, 2564, 2589, 2594

2617, 2698

g. dür 1639, 2713

g. sin 2110

gice (كَيْجِي) gece

g. 154, 503, 1473

g. dür 1129

irte gice sabah akşam

g. 2556

giçi (كَيْچِي) küçük

g. 2170, 2586

gider- (كَيْدَر) uzaklaştırmak

g. mez 1033

g. üñ 1528

gil (كَيْل) balçık, çamur

g. 909

giğ (كَيْگِي) geniş

giğ ol- geniş, ferah olmak

g. 907

gir- (كَيْر) 1. girmek, duhul etmek

g. 1731

g. di 16, 740, 1540

g. dilerdi 1540

g. düğ 329

g. eler 779

g. elüm 2250

g. en 2149

g. imez 764

g. iser 2345

g. meyiser 2293

g. mez 780

g. mezise 2292

g. üñ 1506

g. ür 681, 731, 983, 987, 2145,

2172, 2175

g. üridük 1073

2. sülük etmek

g. diler 392

g. esin 379, 656

3. ulaşmak, erişmek

g. di 534

g. esin 2507

g. meyeler 421

g. meyiser 1349

g. mez 1931
 4. başlamak
 g. e 121
 g. elüm 1232
 5. katılmak, dahil olmak
 g. di 500
ele gir- ele geçmek, elde edilmek
 g. meyiser 1405
eline gir- elde etmek
 g. mez 1931
güce gir- güç denemesi yapmak
 g. di 576
rakşa gir- dansetmek, oynamak
 g. miş 2907
yola gir- yola çıkmak, yola koyulmak
 g. di 433, 497
 g. diler 470
 g. enlere 466
girçek (گِرچَك) doğru, gerçek
 g. 256, 1985
girçek dîn İslâmiyet
 g. 232
girçek er velî, ermiş, ârif
 g.1423
girçek eren ârif, ermiş, velî
 g. 800
girçekler (گِرچَكَلَر) ârifler, erenler
 g. 1423
girçeklik+ (گِرچَكَلِك) doğruluk, sadakat
 g. e 1108
giriftâr (گِرِفْتَار) tutulmuş, düçar
giriftâr eyle- düçar etmek
 g. 123
girmek (گِرْمَك) ulaşmak, erişmek
 g. 251
halvete gir- yalnızlığa çekilmek
 g. 2727
girten- (گِرْتَن) inanmak, tasdik etmek
 g. di 487
girtü (گِرْتُو) gerçek, doğru
 g. 249, 393, 534, 1770, 1929, 2151,
 2500

girtü eren ârif, ermiş, velî
 g. 2008
girtü inan- gerçekten iman etmek
 g. 101
girtüsüz (گِرْتُوْسُوْز) yalan olmayan
 g. dür 584
girü (گِرُو) yine, tekrar, bir daha
 g. 291, 1181, 1273, 1278, 1524,
 1307, 1876, 2171, 2179, 2211, 2525
 2559, 2936, 2974, 3006, 3040, 3041
girü gel- dönmek
 g. 1778
girü dön- avdet, geri dönmek
 g. 1523, 3039, 3043
girü kal- geride kalmak
 g. 501, 869, 2112, 2377
gişi (گِشِي) şahıs, kimse
 g. 262, 313, 450, 514, 560, 582,
 583, 585, 601, 623, 629, 843, 845
 851, 856, 933, 944, 952, 1020,
 1032, 1033, 1041, 1044, 1143, 1164
 1169, 1185, 1265, 1322, 1337, 1354
 1452, 1492, 1504, 1532, 1563, 1622
 1629, 1643, 1652, 1683, 1716, 1722
 1901, 1943, 1956, 2110, 2116, 2119
 2178, 2183, 2189, 2190, 2195, 2217
 2226, 2227, 2267, 2274, 2287, 2288
 2302, 2333, 2478, 2485, 2488, 2501
 2613, 2615, 2628, 2661, 2681, 2683
 2732, 2777, 2790, 2792, 2793, 2799
 2870
 g. de 1038, 2283, 2285
 g. den 1437, 2223, 2306, 2328
 g. dür 2217, 2509, 2871
 g. ler 498, 1635
 g. midür 2221
 g. müş 850, 2273, 2405, 2617, 2638
 2640
 g. ye 1934, 2229, 2282, 2680, 2694
 2772
 g. yi 1628, 2782

- git- (گیت-گرت) 1. uzaklaşmak, gitmek
 g. diler 586, 605, 1516, 1546
 g. e 936, 1034, 2275
 g. er 47, 480, 498, 594, 1596,
 2111, 2193, 2408
 g. eridi 501, 502
 g. ıcek 2389, 2395
 g. mişidi 299
 2. ayrılmak, terketmek
 g. di 574, 1169
 g. mesün 2339
 g. meyelüm 424
 g. üpl778
 3. kaybolmak, zail olmak
 g. di 643, 1009, 1526, 3038
 g. en 2574
 g. er 1964, 2379, 2392, 2401
 g. erise 2207
 g. erse 2401
 g. ıcek 1266, 2841
 g. miş dürür 2327
 g. mişidi 1465
 4. devam etmek, sürmek
 g. er 1671, 1952, 2872
 5. yönelmek, takip etmek
 g. di 2008, 2411, 3040
 g. e 201, 704, 2400, 2410
 g. egör 707
 g. elüm 2622
 g. en 2003
 g. er 94, 446, 1624, 2212
 6. ulaşmak, yetişmek
 g. di 1953
 7. ölmek, yok olmak
 g. düğiğün 387
 g. e 2332, 2337
 g. em 1143
 g. enlere 1300
 g. er 559, 1257, 2313, 2317, 2326
 g. evüz 1094
 g. ıcek 2226
 8. batmak, gurub etmek
 g. er 645
 'aklı git- şaşırarak, hayrete düşmek
 g. en 2574
 g. er 2392
 bile git- birlikte gitmek
 g. di 601
 g. er 1680
 g. mez 419
 hāmı git- olgunlaşmak
 g. er 1918
 gitmek+ (گیتگرت) gitme, gidiş
 g. e 496
 gizle- (گیزل) 1. saklamak, gizlemek
 -g. di 2550
 2. kaplamak, örtmek
 g. r 2539
 gizlen- (گیزلن) saklanmak
 g. di 116
 g. miş 3078
 gizlenü (گیزلن) gizli, gizlenmiş
 g. 729, 730, 2540, 2568, 2611, 2980
 gizlü (گیزل) gizli, saklı olan
 g. 2012, 2032, 2033, 2576, 2610,
 2611
 g. dür 349, 359, 402, 493, 699,
 923, 930, 1577, 1680, 2030, 2299
 2899
 g. dürür 666, 1374
 g. yise 2171
 gizlü kal- gizlenmek
 g. 1919, 1949, 1958
 göç- (گؤچ) göç etmek
 g. ersin 1064
 g. ün 536
 gög(ü)s (گؤگؤس) göğüs, sine(bkz.gөгüz)
 g. i 2238, 2386, 2436, 2476, 2698
 g. i dürür 2497
 gögüz (گؤگؤز) göğüs, sine(bkz.gөгüs)
 g. 2445, 2478
 g. de 2477

- göz+ (كَوْرُ) sema, gök
 g. 15, 48, 108, 113, 114, 697,698
 724, 893, 900, 907, 919, 1212 ,
 1216, 1225, 1441, 1739, 1754,2135
 2137, 2238, 2505, 2535, 2566,2895
 2932, 3054, 3079, 3083, 3095
 g.de 918, 1600, 1857, 1858, 2482,
 2699, 2880
 g. den 690, 691, 695, 696, 912,
 1369, 2494, 2608, 2848, 3056
 g. dür 1224
 g. e 300, 1376, 1659, 2502, 2664
 2672, 2786, 2972, 3059
 g. i 511, 688, 3052, 3058
 g. inde 1593
 g. ler 694
 g. lere 692
 g. üğ 1792
 göğ yüzi sema, gök
 g. 693, 2031
 yidi göğ yedi kat gök
 g. 2494
 yidi kat göğ göğün yedi kati
 g. 699
 göğçek (كَوْرُ كَلْبُ) güzel
 g. 951, 1638
 g. leri 2888
 gölge (كَوْرُ) gölge
 gölge kov- gölgeden gölgeye koşmak
 g. 1930
 gönder-(كَوْرُ) yollamak, göndermek
 g. mese 938
 göğ(ü)l+ (كَوْرُ كَلْبُ كَلْبُ) kalp, gönül
 g. 78, 85, 181, 293, 336, 399,400
 401, 490, 539, 767, 768, 907,979
 980, 989, 994, 1578, 1580, 1586,
 1587, 1589, 1590, 1668, 1669,1708
 1710, 1714, 1723, 1957, 1881,1989
 2140, 2237, 2239, 2250, 2257,2290
 2292, 2294, 2342, 2619, 2836,2838
 2839, 2841, 2849, 2873, 3041.3044
 g. de 1578, 1580, 1678, 1719, 1722
 1881, 2105, 2150, 2239, 2241,2253
 2258, 2259, 2290, 2840
 g. dedür 769, 1726, 1730
 g. den 1429, 1582, 2148, 2167,
 2841, 2846, 2927
 g. dür 1669, 2814
 g. dürür 1577
 g. e 300, 429, 1670, 1672, 1709,
 1713, 1731, 1880, 2148, 2167,2172
 2292, 2296, 2734, 2823
 g. i 418, 489, 502, 610, 1015,1037
 1159, 1374, 1464, 1465, 1569,1572
 1588, 1721, 1833, 2238, 2294,2327
 2671, 2098, 2733, 2843, 2845,2872
 2941, 2949, 2960, 2970, 3102
 g. idür 2238
 g. ile 791, 2722
 g. inde 1948, 2236, 3011
 g. ine 623, 1141, 1287, 1883,2000
 2012, 2161, 2175, 2690
 g. ini 145, 3072
 g. ler 213, 339, 366, 654
 g. lerde 1998
 g. leri 1501, 1592, 2847
 g. üm 2981
 g. üme 543, 1650, 2348, 3107
 g. ümüz 216, 1071, 1108, 2616
 g. ümüzde 1103
 g. ümüzden 219
 g. ümüze 766
 g. ümüzi 1084, 2346
 g. üğ 354, 2676, 2842
 g. üğe 397
 g. üği 1536, 3101
 göğül bile- karar vermek, niyetlenmek
 g. 1470
 göğül gözi basiret, keskin görüş
 g. 2981
 göğül ut- gönül kazanmak
 g. 2107
 göğül vir- bağlanmak
 g. 373, 2577, 3104
 göğ(ü)li kal- gücünmek
 g. 2753

- gön(ü)li tar içi salkın
g. 2755
- göğlini hoş eyle- memnun etmek
g. 3072
- göğ(ü)lini sormak hatırlını sorma
g. 2752
- dek göğül doğru temiz gönül
g. 1887
- gör- ()l.bakmak, farketmek
g. 9, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26,
27, 28, 29, 30, 33, 34, 35, 36,
37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 155,
173, 180, 240, 272, 388, 493, 538
554, 572, 592, 593, 594, 595, 665
666, 686, 777, 790, 836, 912, 924
962, 1075, 1076, 1142, 1203, 1239
1240, 1257, 2262, 1265, 1266, 1267
1268, 1373, 1374, 1375, 1376, 1532
1581, 1597, 1645, 1656, 1700, 1714
1737, 1764, 1745, 1752, 1772, 1781
1782, 1786, 1832, 1850, 1886, 1909
1917, 1947, 1952, 1954, 2019, 2022
2026, 2036, 2045, 2075, 2092, 2097
2113, 2116, 2122, 2153, 2157, 2176
2262, 2277, 2304, 2360, 2370, 2379
2391, 2425, 2435, 2436, 2457, 2542
2544, 2552, 2554, 2588, 2594, 2603
2660, 2754, 2750, 2810, 2826, 2850
2897, 2973, 3058, 3116
g. di 945, 1249, 1489, 2448, 2955
2978, 2979, 2981, 3002, 3004
g. diler 164, 291, 1475, 1525
g. dük 1430, 1569
g. düği 727, 3096
g. düğün 29, 2146, 2266
g. düğümüz 737
g. düm 2992
g. düğ 1040
g. e 507, 830, 1162, 2678, 2886,
2986, 3009, 3013
g. ebilür 1571
- g. edür 3113
g. (e)lüm 233, 359, 1228, 1230,
1233, 1234, 1247, 1261, 1281,
1325, 1395, 1680, 1861, 2193
g. emez 114, 2026, 2612, 2939
3078
g. emezler 3087
g. en 1453, 1788, 1978, 2314, 2340
2563
g. enden 2026
g. endür 1199, 1201
g. ene 1887
g. enler 2024, 2341
g. esi 1887
g. esin 330, 336, 379, 409, 684,
710, 835, 836, 1618, 2072, 2185,
2321, 2507
g. eyim 567
g. ıcek 1498
g. ıser 136, 670, 1258, 2858
g. ıserdür 3110
g. meği 112, 401, 3004, 3015
g. meye 1159, 2613
g. meyen 1200
g. meyesin 2992, 2993, 3012
g. meyince 289, 290, 292
g. meyiser 927, 1349, 1405, 2293
2786
g. mez 2193
g. mezise 1890, 2292
g. miş 53
g. seğe 19, 45, 172, 408, 469,
638, 1032, 1399, 1902, 1942,
1963, 2087, 2444, 2486, 2488,
2489, 2569, 2574, 2704, 2860,
2962, 2908, 2953, 3065, 3114
g. üben 394, 2925
g. üp 664, 673, 1204
g. ür 666, 724, 725, 1270, 1978,
2157, 2159, 2163, 2563, 2888, 2965
g. ürem 2191

g. üridi 2054
 g. ürise 1448
 g. ürse 1336
 g. ürsin 1359
 2. yapmak, etmek
 g. dügi 2161
 g. mişidi 552
 g. ür 2163
 3. karşılığını bulmak
 g. meye 548
 4. saymak, kabul etmek
 g. me 2363
 5. denemek
 g. ün 575
 6. tasvirî fiil yapar(süreklilik belirtir)
 g. 377, 707, 1022
hayrı gör- iyilik işlemek
 g. ür 2159, 2161
hış gör- beğenmek
 g. di 3002
karşı gör- karşısında görmek
 g. ür 2866
 göre (كور) nazaran, göre
 g. 748
 gör(i)n-(كورز- كورز) görünmek
 g. e 1125, 2291
 g. em 2294
 g. üdür 1355, 1358, 1413, 1931
 2210
 g. üdura 2620
 g. ügeldi 1215
 g. ügele 1119, 1215, 2071, 2611
 g. ügelür 2012
 g. ür 429, 549, 1593, 1913, 1919
 1958, 2717, 2868, 2978
 g. üridi 1074
 g. ürken 1634
 g. ürse 2141, 2428
sözine hış görin- beğenmek
 g. di 1400

görülü(كركلو كركلو) güzel
 g. 90, 221, 706, 1117, 1161, 1199
 1220, 1372, 2030
 g. lerün 1499
 görmeK+(كركم كركم) bakma, görme
 g. 1034, 1202, 2154, 2156, 2630
 2754
 g. de 2178
 g. e 288, 1016, 2997
 g. içün 2621
 göster-(كستر) göstermek
 g. 233, 1012, 2215, 2248, 2958
 2938, 2946, 2968, 2990, 2998, 3016
 g. di 126, 127, 1513, 1543
 g. e 90, 428
 g. em 2350
 g. esin 2678
 g. eyim 258, 562
 g. mayim 258, 562
 g. megil 1833
 g. mese 933
 g. mesün 1324
 g. ün 1506
 g. üp 1666
 g. ür 410, 431, 706, 766, 767, 1208
 1537, 1651, 2530, 2719
 g. ürlar 1693
yol göster- rehber olmak
 g. 3010
 g. e 1339
 g. en 937
 g. ür 1393
yüz göster- görünmek
 g. ür 1576
 götür-(كوتر كوتر) 1. taşımak, yüklemek
 g. di 2410
 g. miş 1346
 g. über 2111
 g. üp 2763
 g. ür 1642, 2438, 2709, 2831
 2. yükseltmek, yukarı kaldırmak

g. di 128
 g. esin 1619, 2673
 g. gil 1197
 3. toplamak
 g. üp 274
 el götür- yalvarmak, el açmak
 g. di 279
 göy- (كَيْدٌ) beklemek
 g. me 2291
 g. mez 3075
 göyne- (كَيْدٌ) yanmak
 g. r 2162
 göynül- (كَيْدٌ) ham meyvenin olgunlaş-
 ması
 g. üben 1910
 g. ür 1918
 göyündür- (كَيْدٌ) yandırmak
 g. ür 2271, 2393
 göz (كَوْزٌ - كَوْزٌ) göz
 g. 84, 268, 383, 596, 741, 834,
 1887, 2146, 2147, 2165, 2183
 2193
 g. den 2145, 2149
 g. dür 288, 2143
 g. e 1913, 2620
 g. i 429, 666, 741, 1148, 1162,
 1199, 1372, 1405, 1430, 1729,
 1833, 2872
 g. ile 233, 291, 3087
 g. inø 64
 g. inden 2398
 g. ine 1499, 2235, 2868
 g. ler 53
 g. lere 1215, 2611
 g. leri 830, 831
 g. lerini 1161
 g. lerün 382, 1889, 2308
 g. ümüze 1084, 1119
 g. ün 1567, 1890, 2669
 g. üne 381, 1125
 g. ünile 835

göz aç- 1. uyanık bulunmak
 g. ini 1888
 g. ün 836, 924, 1181, 1202, 1646
 1885
 g. ünü 710, 2074
 2. dünyaya gelmek
 g. 737
 3. kurtulmak
 g. 1177
 4. bakmak
 g. inø 2866
 göz açınca bir anda, aynı anda
 g. 2103
 göz kulak dut- dikkat etmek, dinlemek
 g. 834
 göz ir- bakmamak, gözünü ayırmak
 g. 3104
 göz nürü göz ışığı
 g. 637, 663, 1500
 göz yum- ölmek
 g. 737
 göz yumunca bir anda, göz açıp kapayıncaya
 kadar
 g. 298
 göze göz yüz yüze
 g.
 gözi kal- arzu edip, elde edememek
 g. 669
 gözi toy- yeterli bulmak
 g. 1173
 gözine hoş görün- beğenmek
 g. 1490
 cân gözi gönül gözü
 g. le 665, 2507
 gönül gözi basiret, keskin görüş
 g. 2961
 gözet- (كَوْزٌ) dikkatle bakmak
 g. 410, 1203, 1596
 gözgü (كَوْزٌ) ayna
 g. 2678, 2840

- gözle- (كَزَل) 1. bakmak
 g. rem 2205
 g. leye 24
 g. leyelüm 359
 g. leyüben 112, 114
 2. beklemek, intizar etmek
 g. dügi 596
- gözyaşı (كُوزْيَاشِي) gözyaşı
 g. 915
- guşşa (كُوشَا) tasa, keder
 g. 1068, 1176, 1965, 2041
 g. dan 1177
 g. sı 1101
 g. ya 1077
- güyende (كُؤْيَندَه) söyleyici
 g. 1863
 g. dür 1827, 1851
 g. dürür 1836
- güyendelik (كُؤْيَندَه لِيك) söyleyicilik
 (bkz. güyendelik)
 g. 2438
- güyendelik (كُؤْيَندَه لِيك) söyleyicilik
 (bkz. güyendelik)
 g. 2474
- güç+ (كُؤِچ كَرْمَه) kuvvet, şiddet
 g. inø 577
- güç vit- muktadir olmak
 g. 2917
 g. 1624
 g. üñ 1362
- güce gir- denemek, sınamak
 g. 576
- güçlü (كُؤِچ لُؤ) kuvvetli, zorlu
 g. 577, 1464
- güçlü ol- güçlenmek
 g. 437
- güçsüz (كُؤِچ سُؤ) kuvvetsiz
 g. 582
- güd- (كُؤ) 1. gözlemek, hayvan gütmek
 g. dügi 2459
 2. takip etmek, kollamak
 g. er 528, 2377
- güher (كُؤِهَر) elmas
 g. 1389, 1400
- güher kıl- elmas eylemek
 g. 132
- gül (كُؤِل) çiçek, gül
 g. 1052, 2625, 2955, 2956
 g. i 2956
- gül- (كُؤِل كَرْمَه) sevinmek, neşelenmek
 g. e 1159
- benzi gül- yüzü gülmek, sevinmek
 g. e 1923
 g. er 1944
- gülçek (كُؤِل كَچَك) gül bahçesi
 g. 1905
- gülmek (كُؤِل مَك) gülme, gülüş
 g. dürür 558
- gümân (كُؤِمَان) şüphesiz
 g. 1102, 1103
- gümân dut- şüphelenmek
 g. 556
- gümânsuz (كُؤِمَان سُؤ) şüphesiz
 g. 398, 443, 460, 473, 759, 789
 843, 1557, 2476, 2577, 3004
- gümüş (كُؤِش) gümüş
 g. 1381, 1395, 1398, 3122, 3125
- gün (كُؤِن كَرْمَه) 1. gündüz, gün
 g. 503, 646, 910, 1173, 1181, 1184
 1474, 1480, 1517, 1774, 1813, 1894
 1924, 2291, 3059, 3092
 g. de 130, 153, 343, 2095, 3049
 3055
 g. dürür 644
 g. e 324
 g. inde 1930, 1932, 1960
 g. inüñ 1914
 g. lexini 1161
 g. ünüñ 1907
 g. üñ 645
 2. güneş
 g. 27, 2932, 3062, 3092
 g. i 1893

- gün gün gün geçtikçe
g. 1127
- gün günün günden güne
g. 2057
- gün yüzi gökyüzü, gök
g. 1925
- azine gün cuma günü
g. 1813
- dün gün gece gündüz
g. 1242, 1360, 2248, 2267, 2600
- düni günü geceli gündüzlü
g. 801
- dünün günün geceli gündüzlü
g. 1676
- dün ü gün gece gündüz
g. 27, 175, 360, 458, 632, 683, 715,
772, 821, 825, 971, 975, 977, 1157
1240, 1434, 1176, 1776, 2294, 2368
- kıyâmet günü(n)+ âhiret günü
g. e 260
g. leri 1753
- günâh (گناه) dinî suç
g. 1164, 1554, 2353, 2356
g. dan 1014, 2355
g. ı 2363
g. uñ 2357, 2353
- günâh kıl- dinî suç işlemek
g. 95, 883
- gündüz (گندوز) gündüz, gün
g. 1129
g. e 174
g. in 1044
- dün gündüz gece gündüz
g. 16
- dün ü gündüz gece gündüz
g. 781, 893, 900, 963, 966, 1045
1104, 1144, 1211, 1766, 2137, 2318
- günehli(گنهلی) suçlu, dinî suç işlemiş
kimse
g. 177
- güneş (گورش) güneş
g. 69, 110, 505, 362, 643, 645, 914
- 1593, 1774, 1894, 3061, 3079
g. dendür 637
g. dür 1592
g. e 1635, 1932, 2621
- cân güneşi can ışığı
g. 138, 139
- gürüh (گروه) cemaat, bölük, takım
g. 1328, 1517, 1544
g. ı 1519, 1522, 1525, 1547, 1550
1553, 2005, 2009, 2013
- gürle- (گورل) gürlemek
g. yüp 2031
- güz (گوز) sonbahar
g. 1931, 1960
- güzün sonbahar vakti
g. 1933

- haber (خَبَر) haber, bilgi
 h. 492, 543, 944, 1307, 1327, 1605
 2301, 2348, 2349, 2608, 2670, 2929
 3052
 h. den 493, 944, 1066, 1327, 1606
haber al- bilgi edinmek
 h. 1066
haber tıy- anlamak, öğrenmek
 h. 400
haber vir- bildirmek, anlatmak
 h. 53, 63, 859, 1345, 2517
 habīb (حَبِيبٌ) Hz. Muhammed
 h. 159, 1400
 h. iken 149
 h. ümdür 149
 h. ümsin 209
 h. üñ 104
 habibu'llah (حَبِيبُ اللَّهِ) Hz. Muhammed
 h. 67
 habīr (حَبِيرٌ) bilgili, Allah'ın sıfat-
 larından
 h. 73
 hācāt (حَاجَاتٌ) istekler, dilekler
 h. 1 284
 h. ını 425
 hācēt (حَاجَةٌ) 1. ihtiyaç, gereklik
 h. 409, 1317, 2625
 2. arzu, istek
 h. 526, 2100, 2406
 h. i 1933, 2932
hācēt revā kıl- bir isteği yerine ge-
 tirmek
 h. 2103, 2104
 hacīb (حَجِيبٌ) perde, örtü
 h. 668
 hacil (حَاجِلٌ) utanmış
hacil ol- aşağılanmak
 h. 982
 hāç (حَاجٌ) Hristiyanlık alâmeti, sa-
 lip
 h. a 230
- had (حَدٌّ) sınır, ölçü (bkz. hadd)
 h. 2518
 hadd (حَدٌّ) sınır, ölçü (bkz. had)
 h. 1955
 h. i 405, 1911, 2618
 h. inde 1628
 hāfız (حَافِظٌ) ezberleyen
 h. 2650, 2709
 hafta (حَفَاةٌ) hafta, yedi gün
 h. 2371
 hāk (حَاكٌ) toprak
 h. dūr 1253
hāk ol- toprak olmak, feda olmak
 h. 1431
 hāk (حَاكٌ) 1. Allah, Tanrı (bkz. hakk)
 h. 126, 147, 149, 156, 159, 168,
 171, 204, 206, 225, 227, 231, 259
 279, 297, 307, 310, 326, 330, 344
 361, 368, 371, 379, 423, 424, 465
 491, 554, 587, 591, 624, 669, 670
 725, 832, 837, 892, 925, 931, 933
 953, 954, 1006, 1016, 1022, 1053
 1055, 1103, 1147, 1182, 1185, 1202
 1214, 1235, 1238, 1258, 1259, 1301
 1304, 1308, 1324, 1332, 1339, 1357
 1405, 1415, 1420, 1421, 1422, 1423
 1437, 1443, 1536, 1550, 1562, 1572
 1676, 1679, 1693, 1702, 1736, 1749
 1771, 1816, 1821, 1828, 1837, 1870
 1893, 1915, 2010, 2021, 2074, 2204
 2239, 2259, 2260, 2465, 2528, 2569
 2578, 2585, 2609, 2515, 2619, 2632
 2665, 2669, 2697, 2701, 2726, 2781
 2865, 2880, 2887, 2892, 2894, 2921
 2938, 3038, 3075, 3077,
 h. a 12, 65, 251, 527, 810, 997,
 1095, 1228, 1299, 1407, 1669, 1796
 2024, 2123, 2896, 2911, 2926, 2927
 3031, 3033, 3085, 3104, 3134
 h. dan 179, 205, 773, 858, 862, 1015
 1017, 1085, 1087, 1427, 2007, 2348

2463, 2639, 2793, 2855, 2856, 2948
 2977, 3019, 3026, 3031, 3033
 h. dan durur 679, 847
 h. danıdı 2933
 h. dur 1277, 2160, 2164
 h. ı 168, 319, 929, 1020, 1309, 1601
 2759, 2775, 2777, 2979
 2. doğru, gerçek, hak
 h. 3038
 h. ı 319, 896, 1138, 1733, 1785, 2163
 hak yol doğru yol, hidayet yolu
 h. 187, 225, 232, 261, 295, 316, 355
 379, 392, 417, 450, 452, 746, 937
 1183, 1196, 1431, 1547, 2007, 2008
 hak çalap(حَقَّ يَلْبُ) tek Allah, hak olan
 Allah
 h. 250
 hak-şinās(حَقَّ شَيْئًا) hak bilen, tanıyan
 h. 135
 hakem (حَكَمَ) hakim olarak seçilen
 kimse
 h. dür 1692, 2221
 hakikat(حَقِيقَت) gerçek, hakikat
 h. 395, 829, 840, 931, 1622, 1731
 2115, 2227, 2290, 2333, 2421, 2467
 hakiki(حَقِيقِي) gerçek, doğru
 h. 90, 742
 hâkim (حَاكِم) hükmeden
 h. 1683, 2138, 2479, 2480, 2911
 3081
 h. dür 1358, 1743, 2208
 h. dürtür 1230, 1675, 1682, 1708
 1714, 2479
 hâkim ol- hükmetmek
 h. 140
 hakim (حَكِيم) her şeyi bilen, Allah'ın
 sıfatlarından
 h. 72, 688, 1765, 2442, 2818, 2898
 3050
 h. dür 2263
 hakk (حَقَّ) Allah, kanrı (bkz. hak)
 h. a 843, 990, 995, 1021, 2336,

hâil

2618, 2619
 h. ı 328, 1317, 3047
 h. ıla 285
 h. için 1534
 (حَالٌ) vaziyet, durum
 h. 115, 264, 500, 650, 1030, 1041
 1056, 1065, 1096, 1128, 1134, 1141
 1152, 1153, 1163, 1166, 1179, 1311
 1393, 1417, 1655, 1682, 1684, 1909
 1954, 2194, 2196, 2357, 2371, 3036
 3108, 3111
 h. de 1028, 1033, 1037, 1046, 3113
 h. den 38, 1029, 1045, 1140, 1330
 1718, 3107
 h. deydük 1100
 h. e 38, 1140, 1330, 1718
 h. i 261, 518, 549, 619, 1029, 1154
 1152, 1165, 1167, 1184, 1313, 1403
 1926, 1931, 2017, 2073, 2090, 2153
 3110
 h. idür 1090, 3059
 h. ile 594, 2993, 3109
 h. in 621, 1019, 1128, 1142, 1195
 1196, 1563, 1598, 1608, 1618, 2195
 2421, 2422, 2881
 h. inde 795, 1623, 1724, 1828
 h. indesin 2092
 h. inc 635, 2153, 2403, 2471
 h. ini 180, 748, 756, 1168, 1243
 1246, 1280, 1359, 1584, 1607, 1609
 1651, 1701, 1872, 1898, 1978, 1996
 2020, 2091, 2100, 2757
 h. ler 1125
 h. leri 267, 419, 717, 813, 870,
 1133, 1614, 1969, 2089, 2358, 2584
 h. lerin 2359
 h. lerini 622
 h. lerümüz 1072
 h. üm 1057, 1165, 2197
 h. üme 521
 h. ümüzdür 3036
 h. ümüze 94

- h. ümüzle 1415, 2347
h. üñ 1127, 1293, 1606, 2071, 2101
2756, 3011
h. üñe 1763
h. üñi 675, 853, 1121, 1311, 1341,
2070, 2096, 3132, 2354, 2417
h. üñüz 620
hāl aqlamak halden bilmek
h. 1607
hāl bil- halden bilmek
h. 2197
hāl dönme vaziyet değiştirme
h. 1046
hal (حل) gözme, düzelme (bkz.hall)
hal etmek halletme, düzeltme
h. 1699
halāyık (خلائق) yaratıklar, mahkuklar
h. 1687, 2017
hālet (حال) hal, suret
h. i 1914
hālİK (خالق) yaratan, Allah'ın sıfat-
larından
h. ā : 1457
h. i 593, 1816
h. midur 1320
h. uñ 2102, 2633, 2910
halī (حالي) uzak, boş, azade
h. 1029
h. dür 1090, 3089, 3097
halī ol- uzak kalmak
h. 2747
halīfe (خليفة) birinin yerine geçen
kimse
h. 2324
halīfe eyle- yerine geçirmek
h. 294, 2882
halk (خلق) l. mahluk, yaratık
h. 195, 300, 147, 448, 452, 619
622, 623, 1222, 1325, 1463, 1447
1449, 1495, 1516, 1582, 1609, 1610
1741, 1811, 1813, 2006, 2020, 2248
2454, 2885, 2315, 2480, 2506, 2603
2689, 2718, 2800, 2801, 2804, 2821
2877, 2908, 3018, 3088, 3096, 3130
h. a 621, 1370, 1537, 1584, 1732,
2127, 2279, 2475, 3091
h. i 50, 51, 274, 452, 480, 1501
1535, 1544, 1663, 1718, 2019, 2455
2286, 2287, 2876, 2878
h. idur 1540
h. ila 2318
h. inñ 1467
h. iña 1463
h. inı 1403, 1720
h. inuñ 63
h. iyıla 1451
h. uñ 274, 301, 304, 484, 1499
1503, 1633, 1667, 2706, 2802,
3114
2. insanlardan bir bölük
h. i 1462, 1506, 1512
hall (حل) gözme, düzeltme (bkz.hal)
hall eyle- l. eritmek
h. 1773
2. yoluna koymak, gözme
h. 2187
hall it- l. eritmek
h. 2692
2. yoluna koymak, gözme
h. 2188
hāllen- (حال لـ) bir durumu benimsemek
h. lenürse 3110
hāllü (حال) belli bir duruma sahip
olan
h. 621
hāllü hāline kendi haline göre
h. 2152
hāllü hālile kendine göre
h. 594
hāllü hālinde kendince
h. 795, 1828
halvet (خلوت) yalnız kalma, tenhalık
h. 2727, 2731, 2732, 2734 , 2735

2737, 2760, 2784, 2785, 2787, 2789
2790, 2791

h. inde 2733

halvet kıl- haşvet yeri yapmak

h. 2731

halvet ol- yalnız bırakmak

h. 2786, 2793

halvet issi ol- yalnızlığa çekilmek

h. 2787

halvete gir- yalnızlığa çekilmek

h. 2727

hām (حَام) olmamış, çiğ

h. lar 1910

hāmı git- olgunlaşmak

h. 1918

hamr (خَمْر) şarap

h. 2244, 2255, 2276

hānumān (خَانِمَان) ev bark, ocak

h. 180, 308, 1088

h. inş 2275

hār (حَار) diken

hār u haşek çöp, süprüntü, yorga

h. 2041

harāb (حَرَاب) yıkma, bozma

harāb ol- yıkılmak, bozulmak

h. 2283, 2402, 2536, 2566

haraf (حَرْف) bunak

haraf ol- bunamak

h. 2574

harām (حَرَام) dinen yasaklanmış olan

h. 2223, 2329

harāret (حَرَارَت) sıcaklık

h. 2602

harc (حَرْج) harcama, sarf

harc eylemek sarfetmek

h. 2342

harc it- harcamak, bitirmek

h. 1182, 1703, 2066

harc ol- harcanmak, sarfedilmek

h. 355, 1178, 1407, 2067

harca sür- feda etmek, bitirmek

h. 1051, 1895

harca var- feda olmak

h. 800

harf (حَرْف) harf, söz

h. 1291, 1296, 2704, 2705, 3014,
3015, 3022, 3023

h. dan 3020

h. dur 1284

h. ı 913

h. ıla 1292

h. uş 2654

harif (حَرِيف) dost, sohbet arkadaşı

h. 1598, 1757, 2351, 2352, 2358,
2360, 2365, 2366, 2381, 2412, 2512
2607

h. lerle 2353

h. sen 2416

harket (حَرَكَت) hareket, kımıldanma

harket eyle- hareket etmek

h. 26, 27, 33, 49

harket kıl- hareket etmek

h. 47

harūr (حَرُور) gece esen sıcak rüzgar

h. 3063

hās (حَاس) mahsus, hususî

h. 415

h. ı 411

h. ıdur 2580

h. lar 402, 1534

h. ları 1187

h. larıla 708

h. laruñla 1737

hās u 'ām herkes

h. 46, 411, 689, 1218, 1544, 1960,
2170, 2520, 2667, 2684, 2687, 2743
2747, 2766, 2774, 2776

hasba (حَسْب) kıyamık

h. 2393

hased (حَسَد) kıskanma, kıskançlık

h. 971, 1105, 1109

hâşıl (حَاشِلٌ حَاصِلٌ) meydana gelen, türeyen

h. 677, 925, 1990, 2640

h. ı 2764

h. ından 1753

h. uñ 2106

hâşıl kıl- meydana getirmek

h. 255, 794, 2058

hâşıl ol- ortaya çıkmak, bitmek

h. 339, 1554, 1918, 2164, 2677

2692, 2694

hâşıla gel- olmak, ortaya çıkmak

h. a 335, 2114, 2681,

hâşiyet (حَاشِيَّةٌ) hususiyet (bkz. ha-siyet)

h. 1496, 1264

hâşiyet (حَاشِيَّةٌ) hususiyet (bkz. ha-siyet)

h. 1424

h. inø 1507

haslet (حَاسِلَةٌ) huy, yaratılış, tabiat

h. dür 1419

h. i 1420

hasta (حَاسِتٌ) hasta, rahatsız

h. 2755

haşek (حَاشِكٌ) çöp, süprüntü, yonga

hâr u haşek çöp süprüntü, yonga

h. 2041

hâşu'l-havâş (حَاشُ الْخَوَاصِّ) en seçkin, güzide

h. 415

hatm (حَاتِمٌ) son, bitirme

h. idur 158

hatm eyle- Kur'anı başından sonuna kadar okumak

h. 186

hatm ol- sona ermek, bitmek

h. 1903

hatm-i enbiyâ (حَاتِمُ أَنْبِيَاءٍ) peygamber gelmesinin sona ermesi

h. 318

havâ (هَوَا) hava, boşluk

h. 474, 761, 1910

havâl (حَوَالٌ) haller

h. 416

havâle (حَوَالَةٌ) gönderme, bırakma

havâle ol- gönderilmek

h. 367

hayâ (حَيَا) utanma, sıkılma

h. 1150

hayât (حَيَاتٌ) dirilik, canlılık

h. 638, 1279, 2126, 2368, 2372,

2439, 3028

h. dan 3028

hayf (حَيْفٌ) yazık ki, heyhat

h. 394

h. inø 1797

hayf ol- yazıklar olmak

h. 1797

hayr (حَيْرٌ) iyilik, fayda

h. 946, 991, 988, 1227, 1270, 1352

1354, 1544, 1579

h. ı 858

hayr işle- iyilik yapmak

h. 2158

hayr kıl- iyilik etmek

h. 2158

hayra ula- iyiliğe yöneltmek

h. 992

hayrı değ- bir şeye, kimseye faydalı olmak

h. 2119

hayrı gör- iyilik işlemek

h. 2159, 2161

hayrân (حَيْرَانٌ) şaşmış, şaşırılmış

h. 2517, 2915

hayrân ol- şaşırarak

h. 1788

hayrân kal- şaşakalmak

h. 3085

hayvân (حَيَوَانٌ) hayvan

h. 128, 1083, 1255, 1274, 1294,

- 1826, 1833, 1848, 2097, 2110, 2112, 2125, 2422, 2430, 2433, 2439, 2444, 2459, 2461, 2470, 2473, 2560, 2966, 2975, 3029, 3040, 3134
- h. a 1274, 2437, 2964
- h. dan 2112, 2966, 2976, 3030
- h. dur 2085, 2536, 3118
- h. durur 1240, 1608, 1900, 2078, 2526
- h. ı 2963
- h. ıdı 2459, 2467
- h. ıla 1254
- h. lara 2962
- hayvānāt (حَيَوَانَات) hayvanlar
- h. ı 42
- hayvānlık+ (حَيَوَانِيَّة) hayvan olma durumu
- h. ı 2460, 2468, 2471, 2927
- hayy (حَيَّ) diri, canlı, Allah'ın sıfatlarından
- h. 65
- hāzır (حَاضِر) 1. içinde bulunulan hal
- h. 1261
- h. inØ 1532
2. bulunan, mevcut olan
- h. dur 1994, 2516, 2546
- hāzır ol- hazır durumda bulunmak
- h. 564, 566, 1587, 1699
- hāzır kıl- hazırda tutmak
- h. 1869
- hazm (حَضْم) eritme, sindirme
- hazm ol- sindirilmek
- h. 2693
- hazret (حَضْرَت) saygı ünvanı (Allah yerine)
- h. 715, 1075, 110, 1256, 1279, 1303, 2499, 2934, 2982, 3034, 3113
- h. de 591, 653, 2637, 2631
- h. den 173, 2936, 2942
- h. dendürür 412
- h. dūrür 458, 738
- h. e 86, 91, 227, 252, 279, 347, 354, 356, 372, 460, 480, 622
- 823, 845, 850, 884, 943, 1016
- 1242, 1273, 1361, 1412, 1549, 1780
- 1981, 2525, 2559, 2630, 2644, 2665
- 2679, 2713, 2730, 2937, 2944, 2945
- 2971, 2974, 2976, 3037, 3040, 3104
- 3112, 3123, 3125, 3132
- h. i 113, 2528
- h. inØ 1849
- h. inde 708
- h. ine 456, 1435
- h. ünde 93
- h. ünden 2232
- hazz (حَظ) hoşlanma, zevklenme
- hazz al- hoşlanmak, tad almak
- h. 2965
- helāk (هَلَكَ) mahvolma, harcanma
- helāk ol- yok olmak, mahvolmak
- h. 787, 1510
- helāk olmak yok olma, mahvolma
- h. 787
- helāl (هَلَال) dinen haram olmayan şey
- h. 2244
- h. dur 2327
- helāl ol- caiz olmak
- h. 134, 1790, 2983
- hem (هَمَّ) hem
- h. 2, 4, 6, 13, 32, 38, 54, 72, 73, 99, 120, 122, 124, 130, 136, 139, 150, 158, 163, 165, 168, 169, 173, 175, 178, 185, 188, 209, 210, 212, 217, 220, 231, 275, 291, 317, 318, 319, 386, 408, 438, 447, 486, 506, 516, 520, 532, 537, 635, 656, 657, 658, 690, 700, 718, 725, 751, 760, 770, 804, 806, 809, 814, 820, 824, 835, 843, 881, 898, 905, 911, 916, 935, 966, 967, 969, 971, 972, 973, 977, 988, 1035, 1037, 1052, 1057, 1062, 1096, 1102, 1111, 1135, 1186, 1201, 1206, 1219, 1224, 1231, 1238, 1241, 1242, 1247, 1255, 1276, 1282, 1284, 1295, 1307, 1308, 1334, 1350

1359, 1398, 1503, 1514, 1552, 1581
 1626, 1627, 1628, 1631, 1641, 1650
 1651, 1687, 1694, 1695, 1700, 1702
 1704, 1712, 1719, 1720, 1742, 1755
 1762, 1774, 1781, 1782, 1783, 1786
 1788, 1792, 1841, 1847, 1874, 1875
 1893, 1975, 2003, 2025, 2028, 2034
 2036, 2044, 2051, 2052, 2053, 2071
 2072, 2102, 2114, 2132, 2149, 2157
 2161, 2163, 2180, 2194, 2201, 2212
 2218, 2225, 2226, 2228, 2233, 2235
 2236, 2237, 2248, 2252, 2272, 2280
 2291, 2311, 2327, 2329, 2360, 2363
 2369, 2382, 2383, 2403, 2427, 2431
 2437, 2444, 2466, 2467, 2468, 2484
 2503, 2512, 2527, 2528, 2536, 2545
 2547, 2557, 2562, 2564, 2592, 2594
 2603, 2613, 2614, 2643, 2657, 2666
 2742, 2752, 2765, 2781, 2803, 2867
 2879, 2915, 2916, 3059, 3066, 3094
 3117, 3128

hemân (هَمَّان) hemen, çarçabuk
 h. 5, 52, 639, 1627
 h. dur 2582

hemçû (هَمَّو) gibi
 h. 309

hemçûn (هَمَّوْن) gibi, onun gibi
 h. 1827, 1830, 1839, 2535

hemçunânki (هَمَّوْنَانَكِي) tıpkı, onun gibi
 h. 1736, 2513

hemîn (هَمِّين) tıpkı bu, bile
 h. 1012, 1151

hem-râz (هَمَّرَاز) sıkı fıkı, arkadaş
 h. 1248

henûz (هَنْوُز) bu ana kadar, daha
 h. 5, 18, 2993

her (هَر) her
 h. 6, 85, 87, 193, 248, 306, 361,
 364, 397, 430, 431, 549, 563, 583
 644, 645, 648, 681, 687, 724, 729

825, 842, 860, 861, 885, 898, 900
 903, 904, 920, 943, 946, 947, 953
 958, 961, 986, 1017, 1070, 1071,
 1073, 1128, 1141, 1150, 1221, 1363
 1371, 1507, 1510, 1579, 1651, 1653
 1655, 1656, 1698, 1713, 1774, 1790
 1901, 1912, 1925, 2011, 2021, 2050
 2054, 2060, 2073, 2120, 2121, 2151
 2152, 2168, 2189, 2320, 2370, 2462
 2464, 2513, 2580, 2608, 2620, 2657
 2673, 2739, 2746, 2747, 2797, 2943
 3054, 3060, 3063, 3092, 3112, 3113

her bir her, her bir

h. 556, 570, 729, 875, 952, 1003
 1158, 1280, 1380, 1481, 1652,
 1740, 1920, 1955, 1959, 1960
 2110, 2178, 2268, 2364, 2378
 2628, 2670, 2706
 h. üñ 2881

her biri(n)+ her biri

h. 19, 23, 235, 238, 272, 353,
 566, 577, 612, 630, 795, 921,
 922, 984, 1221, 1515, 1610, 1671
 1828, 1995, 2002, 2006, 2033,
 2075, 2210, 2257, 2374, 2331,
 2433, 2810, 2857, 2880, 2902
 2908, 3118
 h. ø 663, 2531, 3072
 h. de 949, 1264, 1496, 2022
 h. i 1513, 2441, 2597
 h. müz 2610
 h. güz 564
 h. si 224, 234, 262, 269, 430, 576
 815, 919, 947, 948, 1483, 1527,
 1546, 1751, 1769, 2121, 2152, 2209
 2375, 2410
 h. üñ 267, 357, 360, 410, 608, 610
 625, 644, 955, 958, 1133, 1141,
 1518, 1541, 1544, 1549, 1675, 1613
 1752, 1771, 1829, 1843, 1939, 1996
 2059, 2076, 2090, 2309, 2359, 2429

2434, 2534, 2597, 2751, 2757, 2812
2816, 2879

her ki kim ki, her kim ki
h. 140, 243, 320, 372, 274, 545
588, 634, 740, 840, 841, 886, 887
926, 1013, 1020, 1024, 1433, 1468
1502, 1530, 1558, 1569, 1626, 1642
1674, 1677, 1742, 1932, 2061, 2292
2334, 2421, 2510, 2785, 2920, 3038

her kim kim ki, her kim ki
h. 128, 186, 198, 260, 281, 282
325, 487, 828, 1001, 1010, 1039
1126, 1406, 1437, 1628, 1881, 2016
2038, 2271, 2295, 2306, 2332, 2448
2577, 2618, 2835, 2843
h. üç 143

her ne her ne
h. 663, 671, 747, 896, 899, 905,
945, 968, 1286, 1487, 1543, 2021
2046, 2913, 3131
h. de 395
h. nün 2883
h. ye 148, 747, 1525, 1530, 1603
1886
h. yi 1044, 1162

hergiz (قَرْنِي) asla, hiçbir zaman
h. 57, 134, 1331, 1792, 2414, 2681
2759, 2793

hevā (هَوَا) heves, istek
h. 770, 773, 784, 785, 957, 973
2780, 2824

hevā-yı nefis (هَوَايَ نَفْسِي) nefsin isteği
h. 777

heves (هَوَس) arzu, istek
h. 14, 1466
h. dür 1849
h. gūn 1119
h. ler 2833

hevīç (هَوَيْج) havuç
h. 2699

hey (هَي) hey ! (seslenme)
h. 620, 626

heybet (هَيْبَت) korku, saygı uyandıran
görünüş
h. i 153, 1689
h. ilç 244

hey'et (هَيْئَت) hal, durum
h. i 1907

hıfz (حِفْظ) ezberleme
hıfz ol- ezberlenmek
h. 2650

hıkd (حِذْر) öğ almak için fırsat kol-
lama
h. 2782

hırs (حِرْص) sonu gelmeyen arzu, istek
h. 182, 1109, 1171, 1172, 1849,
2782
h. ıla 2560

hısm (حِصْم) akraba, yakın
h. ını 2205

hışım (حِشْم) kızgınlık, öfke (bkz.
hısm)
h. 971

hışım (حِشْم) kızgınlık, öfke (bkz.
hışım)
h. 198, 922, 2783
h. ı 2028

Hitāyistān (حِطَايِسْتَان) bir ülke, Hitay
H. 2627

hī (هَي) hey! (seslenme)
h. 50, 605, 1484, 1593, 2267, 2907

hibr (حِبْر) mürekkep
h. 3012, 3013

hiç (حَيْج) hiç
h. 30, 34, 49, 54, 142, 157, 193
237, 315, 323, 383, 398, 405, 406
443, 460, 465, 478, 542, 548, 556
581, 655, 754, 759, 789, 796, 803
860, 862, 951, 989, 1033, 1047
1067, 1094, 1133, 1134, 1135, 1143
1205, 1317, 1324, 1345, 1349, 1428
1557, 1616, 1638, 1638, 1703, 1716
1741, 1806, 1877, 1983, 2082, 2232

2257, 2321, 2328, 2330, 2343, 2409
 2476, 2530, 2577, 2699, 2740, 2758
 2767, 2775, 2785, 2802, 2806, 2832
 2833, 2877, 3004, 3023, 3077, 3078
 hikāyet (حِكَايَات) anlatma, hikaye
 h. 272, 492, 550, 543, 544, 559,
 584, 619, 752, 906, 1057, 1131,
 1233, 1397, 1684, 1771, 1917, 1947
 1977, 2036, 2073, 2234, 2305, 2361
 2523, 2552, 2554, 2649, 2736, 2768
 2893, 3035, 3098, 3111, 3133
 hikmet (حِكْمَت) bilgelik
 h. 801, 930, 1569, 1825, 1838, 1851
 1975, 1984, 2130, 2131, 2187, 2671
 2844, 2845, 2849, 3074
 h. de 1988, 2849
 h. den 2132
 h. dür 2902
 h. dürür 1886
 h. e 121
 h. i 263, 342, 703, 1466, 1639,
 1863
 h. ile 264
 h. inø 2036
 h. ler 1588
 h. üg 1826
 hilāl (حِيلَال) yeni ay
 h. 30
 hil'at (حِلَات) takdir edilene verilen
 süslü elbise, kaftan
 h. 173, 1098
 h. dür 1419
 h. i 1422
 h. idür 2001
 h. inø 1997
 hil'at-i devlet (حِلَاتِ دَوْلَت) lalih elbi-
 sesi
 h. 738
 hil'atlı (حِلَاتْلُو) hilat sahibi
 h. 1456
 himmet (حِمْمَت) gayret, emek
 h. leri 44

hile (حِيلَة) oyun, aldatma
 h. 972, 2015, 2057
 hilm (حَيْلَم) yavaşlık, yumuşaklık
 h. 2256, 2281, 2283, 2284
 h. idi 2278
 h. iyile 2286
 hilmsüz (حَيْلَمَسُز) yumuşaklığı olmayan
 h. 2281
 his (حِس) his; duygu (bkz. hiss)
 h. 2513
 hisāb (حِسَاب) hesap, sayma
 h. 1096
 h. da 644
 h. i 1894, 2618
 hiss (حِس) his, duygu (bkz. his)
 h. e 2887
 h. i 2833, 2889
 h. ini 2884
 hitāb (حِطَاب) 1. sözü birine veya biri-
 lerine yöneltme
 h. 2939, 2948, 2959, 2969
 2. Kur'an-ı Kerim
 h. 2108
 hitāb kıl- söylemek, bildirmek
 h. 197, 2492
 hitāb ol- söylenmek, bildirilmek
 h. 146, 2046, 2633
 hizmet (حِدْمَت) iş, iş görme
 hizmet kıl- çalışmak, iş görmek
 h. 2367
 hōd (حَوْر) kendi, bizzat (bkz. hōz)
 h. 229, 2878
 hōn (حَوَان حَوَان حَوَان) sofraya, yemek
 h. 213, 2687, 2698, 2702, 2709, 2876
 2895, 2897, 2903, 2905
 h. a 2706, 2626, 2696
 h. da 2900
 h. dan 2689
 h. i 204, 214, 801, 824, 826, 1367
 2249, 2420, 2688, 2697, 2707, 2878
 2879, 2881, 2893
 h. idür 2900

- h. ından 723, 2980
 h. ını 2706, 2975
 h. inØ 2898
 h. ları 2001, 2885
 h. umuz 1104, 1110
 h. uş 2685
 hön-ı 'âlem (خُونِ عَالَمٍ) dünya sofrası, ni-
 meti
 h. 2904
 hön eyle- nimetlendirmek, sofraya kurmak
 h. 1372, 2261, 2683, 2702, 2973
 hön-salâr (خُونِ سَلَارٍ) büyük sofraya
 h. 2685, 2701, 2703
 h. dur 2904
 hör (خَوَارٍ) hor, değersiz, adi
 hör u hacil ol- aşağılanmak
 h. 982
 hör u zelil kal- değersiz olmak
 h. 1006, 2415
 hor u zelil ol- aşağılanmak
 h. 2231
 hoş (خَوْشٍ) güzel, iyi
 h. 189, 337, 376, 403, 492, 543
 600, 655, 732, 804, 811, 827,
 1082, 1139, 1158, 1372, 1485,
 1510, 1518, 1521, 1524, 1551,
 1716, 1757, 1780, 1786, 1933,
 1948, 1949, 1984, 2014, 2024,
 2117, 2234, 2244, 2327, 2366,
 2373, 2403, 2445, 2449, 2506,
 2553, 2755, 2885, 2886, 2888,
 2905, 2954, 2986, 3000, 3005,
 3067, 3070
 h. dur 2722
 h. durur 745, 856, 1563, 1889
 hoş dut- ağırlamak
 h. 194, 195, 1592, 1634, 1720
 hoş eyle- 1. ağırlamak
 h. 14
 2. birini memnun etmek
 h. 3072

- hōş geç- vaktini güzel geçirmek
 h. 1155, 1782
 hōş gel- beğenmek
 h. 22, 2690
 hōş gör- beğenmek
 h. 3002
 hōş görin- bir şeyi beğenmek
 h. 1490
 hōş kıllıç iyi amel
 h. 2330
 hōş ol- iyi olmak, beğenilmek
 h. 1927
 hōş var- gönül hoşluğu ile gitmek
 h. 1549
 hōşâne (خَوْشَانَةٍ) güzel
 h. 1446
 hoşnūd (خَوْشَنُودٍ) razı, memnun (bkz. hoş-
 nūz)
 h. 185, 1752
 hoşnūd ol- razı olmak
 h. 1166
 hoşnūz (خَوْشَنُوزٍ) razı, memnun (bkz. hoş-
 nūd)
 h. 188, 948
 h. isa 2414
 hoşnūz eyle- memnun etmek
 h. 627
 hoşnūz ol- memnun olmak
 h. 220, 2415
 hoşnūzlık (خَوْشَنُوزِيَّةٌ) memnuniyet, rıza
 h. inØ 192, 194
 hōz (خَوْزٍ) kendi, bizzat (bkz. hōd)
 h. 80, 129, 364, 439, 931, 1040
 1041, 1338, 1392, 1410, 1688,
 1822, 2213, 2423, 2430, 2633,
 2698, 2748, 2773, 2813, 2824
 3064, 3101
 hū (خَوْ) adet, hay, tabiat (bkz.
 hūy)
 h. 80, 1148, 2122, 2125
 h. durur 2839
 h. lar 772, 817, 951, 1633

h. ları 1634, 1541
 h. sı 1850
 h. sîdur 1645, 2122
 h. sîsa 2125
 hûb (حُوبٌ) güzel, iyi, hoş
 h. 920, 1200, 1270
 hulû (حُلُوٌّ) huy sahibi
 h. 693, 921, 1615, 1833
 hulk (حُلُقٌ) huy, tabiat, yaratılış
 h. 965, 1097
 h. ı 1316
 h. ıla 1720
 h. in0 2123
 h. inı 1720
 h. iyıla 1451
 hulk-ı 'azîm (حُلُقٌ عَظِيمٌ) ulu yaratılış, huy
 h.173
 hulk-ı Mustafâ (حُلُقٌ مُصْطَفَاً) Hz. Muhammed
 in hıyu
 h. 1721
 hulk-ı nebât (حُلُقٌ نَبَاتٌ) bitki tabiatı, hıyu
 h. 2126
 hulle (حُلَّةٌ) cennet elbisesi
 h. 1115, 2246
 hür (حُورٌ) cennet kızları, huriler
 h. 700, 919, 1115, 2246, 2571
 hurî (حُورِيٌّ) cennet kıızı
 h. sı 2251
 hurî koçdurmak huri kucaklatmak
 h. 2240
 hurî koçmak huri kucaklama
 h. 2237, 2240, 2250
 hurrem (حُرَّمٌ) şen, sevinçli, güler yüzlü
 h. dür 772
 huşk (حُشْكٌ) kuru
 huşk ol- kurumak
 h. 2392
 huşk u ter kuru ve yaş
 h. 40, 912
 hutbe (حُطْبَةٌ) dinî öğüt
 h. sin0 1815, 1816

hutbe okı- öğüt vermek
 h. 1811
 hüy (حُويٌّ) adet, huy, tabiat (bkz.hü)
 h. ı 221, 641, 2042
 hużā (حُزَاً) Allah, Tanrı
 h. 188, 3047, 3101
 h. yā 202, 255, 375, 396, 426, 461
 540, 657, 709, 855, 1023, 1054, 1124, 1197, 1367, 1460, 1531, 1573
 1732, 1803, 1882, 2068, 2127, 2186
 2232, 2346, 2420, 2511, 2623, 3045
 3106
 hużāvend (حُزَاوَنْدٌ) Allah, Tanrı
 h. ā 72, 1457, 1604
 hużāyî (حُزَايِيٌّ) Allah'a layık
 h. 804
 hużür (حُزُورٌ) rahat, huzur
 h. dur 1191
 hükm (حُكْمٌ) karar, hüküm (bkz.hüküm)
 h. 646, 1750, 1822
 h. ı 763, 1461, 1464, 1541, 1660
 1662, 1672, 1678, 2054, 2910
 h. iğün 294
 h. idür 2738
 h. inde 954, 3093
 h. indeür 3081
 h. ine 57, 299, 1662, 1705, 1722
 2055
 h. ini 282, 315, 957, 978, 1688
 1696, 1817
 h. ile 2110, 2112, 2114
 h. iyile 1709, 3092
 h. ler 1375
 hükm eyle- karar vermek
 h. 1818
 hükm it- buyurmak, emretmek
 h. 301, 645, 742, 785, 1426, 1447
 1472, 1665, 1671, 1693, 1700
 hükm itmek buyurma, emir
 h. 1428, 1681
 hükm kıl- hükmetmek
 h. 338

hükm yürüt- sözünü, emrini geçirmek

h. ler 1375

hükmi ir- muktedir olmak

h. 1681

hükminî sür- hükmetmek

h. 1672

hükminî yürüt- sözünü, emrini geçirmek

h. 1268, 1709, 2909

hükm-i ilâh (حُكْمِ الْإِلَهِ) Allah'ın emri,

hükümü

h. 1334, 2139

hüküm (حُكْمٌ) karar, hüküm (bkz. hükm)

h. 351

hüner (فُنُونٌ) marifet, bilme

h. 16, 262, 946, 1695, 1697, 1959

1964, 1974, 2049, 2299, 2668, 2889

h. den 1696, 2301

h. ler 2300

hürmet (حُرْمَتٌ) hürmet, saygı

h. 2770

h. için 104

h. ine 509

hürmet kıl- saygı göstermek

h. 1189

- I -

- ilan (اِيلَان) yılan
1. 2063
1. 1 1620
- ır- (اِيْر-) ayırmak
1. madın 295
1. mağıl 202, 296, 426, 461, 635, 709, 855, 1023, 1054, 1460, 1904, 2186, 2232, 2347, 2511, 2623, 3045 3106,
1. masun 491, 591, 940, 1304, 1562, 2578, 2726
- göz ır- bakmamak, gözünü ayırmak
1. madın 3104
- ıraq+ (اِيْرَاقْ) uzak
1. 1085
1. dur 673
1. idi 131
- ıraq düş- ayrı kalmak, uzaklaşmak
1. 865, 2942, 2995
- ırgat (اِرْغَات) işçi
1. 1481
- ırıl- (اِيْرَل-) 1. kaybolmak, uzaklaşmak
1. madın 138
2. yok olmak, zeval bulmak
1. maya 2088
- ırılmasuz (اِيْرَلْمَسُوْز) ayrılıksız
1. 2082
- ırmağ+ (اِرْمَاقْ) nehir, ırmak
1. 2254, 2256, 2290, 2252
1. a 442
1. durur 2257
1. 1 2242
1. ıla 443
1. inØ 2278
- ırmak suyu nehir suyu
1. 444
- ıslın- (اِيْسَلِنْ) ıslınmak
1. a 513
- ıslınmağ+ (اِيْسَلِنْمَاقْ) ıslınma
1. a 505
- ıslıt- (اِيْسَلِْتْ) ısıtmak
1. asın 1620
- ışmarla- (اِيْصْرَلَا) emanet etmek, teslim etmek
1. 2772
- ıssı- (اِيْسِي) sıcaklık, hararet
1. 438, 1968
1. dan 1925
1. yı 1968
- ıssılığ+ (اِيْصْلِيْغْ) sıcaklık
1. uñ 1772
- ışı- (اِيْشِي) parlamak
1. ya 2694
- 'ışk (اِيْشَقْ) aşk, sevgi
1. 78, 134, 705, 707, 788, 808, 1024, 1025, 1026, 1028, 1031, 1036, 1037, 1040, 1043, 1045, 1046 1048, 1050, 1051, 1790, 1902, 2195 2260, 2631
1. a 123, 181, 354, 684, 744, 788, 1051, 1573, 3044
1. dan 685, 1049, 1302, 1605
1. dur 706
1. durur 768, 806
1. 1 774, 777, 786, 807, 1049, 1718 1721, 2567, 3044
1. içün 522
1. ıla 468, 683, 871, 938, 1027, 1207 1326, 1707, 1984, 2241, 2442, 2635 2682, 3105
1. inØ 1803, 3105
1. ina 1032, 1045, 1572, 1791
1. lndan 2264
1. ıyla 2262
1. uñdan 1054, 1804
1. uñı 709, 3045
- 'ışk-bāz (اِيْشَقْ بَاْز) aşk kuşu, sevgi kuşu
1. 1 1966
- 'ışk-ı hakiki (اِيْشَقْ حَقِيْقِي) gerçek sevgi
1. 90
- ışksuz (اِيْشَقْ سُوْز) sevgisi olmayan
ışksuz eren ârif olmayan, ham
1. 1802

ıtlak (اطلاق) salıverme, koyuverme

ıtlak it- salmak, koyuvermek

1. 2392

'lyd (عيد) bayram

1. 2677

'lyş (عيش) zevk, safa

1. 2268, 2357

1. dan 2374

1. inø 2368

'lyş it- eğlenmek, safa sürmek

1. 2372

- i -

- i (اِب) ey ! (seslenme)
 i. 72, 95, 103, 104, 202, 214,222,
 232, 255, 257, 373, 375, 395,396,
 426, 430, 461, 509, 521, 540,561,
 579, 592, 654, 657, 676, 672,684,
 685, 707, 709, 741, 788, 794,824,
 855, 883, 899, 905, 952, 956,968,
 1022, 1023, 1051, 1054, 1100,1124
 1125, 1197, 1259, 1314, 1319,1342
 1360, 1367, 1400, 1416, 1446,1457
 1460, 1531, 1532, 1558, 1567,1568
 1573, 1604, 1644, 1681, 1732,1791
 1799, 1303, 1882, 1884, 1885,2066
 2068, 2110, 2116, 2127, 2129,2157
 2184, 2186, 2187, 2212, 2232,2302
 2316, 2338, 2346, 2360, 2376,2420
 2421, 2461, 2478, 2480, 2488,2490
 2495, 2511, 2512, 2569, 2591,2607
 2623, 2628, 2703, 2735, 2761,2784
 2797, 2798, 2811, 2815, 2864,2873
 2891, 2900, 2902, 2923, 2936,2946
 2958, 3045, 3047, 3106, 3131
 i- (اِبْ) l. cevheri fiil, imek
 i. di 939, 1104
 isim+(I-)
 +dI 183, 189, 602, 1210, 2460 ,
 3033
 +IdI 6,7,131, 149, 178, 180, 186,
 229, 230, 266, 276, 295, 299,321
 502, 504, 551, 553, 555, 602,612
 632, 633, 866, 1068, 1101, 1103
 1105, 1211, 1213, 1276, 1461,1463
 1821, 2049, 2224, 2278, 2412,2278
 2412, 2459, 2467, 2468, 2483,2498
 2896, 2933, 2963
 +Iduk 76, 1067
 +Idum 210
 +iken 149, 581, 1076, 1143, 1185,
 1210, 1912, 1970, 1972, 2125,2548
 2876, 3053
 +misse 2461
 +missen 210
 + misseydi 2723
 +Imİş 533, 1523, 2656
 +IsA 247, 327, 332, 341, 357,387
 535, 553, 557, 650, 749, 907,908
 974, 1046, 1099, 1392, 1468,1487
 1520, 1530, 1558, 1605, 1728,1889
 1913, 1919, 1958, 1976, 2059,2099
 2308, 2364, 2414, 2570, 2764,2867
 2920
 +IsAn 377, 790, 928, 1119,1174,1411
 1536, 1763, 1817
 +sA 199, 201, 530, 639, 840, 889,
 918, 1013, 1600, 1632, 1691,1706
 1723, 1858, 1859, 1987, 2029,2077
 2124, 2125, 2424, 2461, 2577,2482
 2581, 2786, 2791, 2883, 2923
 +sAn 1120, 2416, 2417
 + sAvUz 2464
 + ydI 2723
 + yduŋ 1060
 + yIdI 63, 288, 529, 632, 1063,1072
 1103, 1831, 2224, 2804, 2805,2957
 + yIdUK. 1067, 1100
 + yIdUŋ 1059, 1061, 1498
 + yiken. 114, 153, 884, 1075,1556
 1634, 1774
 + yImİş 751, 813, 1042, 1247,1260
 1308, 1395, 1496, 1559, 1697,2133
 2660, 2708, 2768, 2810, 2826,2837
 3122
 + yIsA 1520, 2048, 2059, 2171, 2757
 2765, 2792
 + ymİş 1314, 1565
 çekimli fiil+(I-)
 + dI 214, 287, 770, 867, 1070,1074
 1180, 1399, 1497, 1499, 1502,1503
 1540, 1862, 2047, 2050, 2051,2053
 2055, 2057, 2058, 2059, 2087,2661

- 2964, 2976, 3003
- + IdI 230, 237, 238, 286, 287, 293
299, 300, 301, 302, 499, 501, 502
551, 552, 554, 603, 607, 623, 624
1069, 1071, 1072, 1074, 1462, 1465
1481, 1498, 1500, 1503, 1504, 1863
1866, 1868, 1869, 1870, 1872, 2046
2048, 2050, 2052, 2054, 2056, 2214
2217, 2218, 2408, 2455, 2458, 2462
2469, 2472, 2555, 2934, 2950, 3022
3026
- + IdUk 1073
- + IdUm 3002
- + IdUq 873
- + iken 1522, 1550, 1619, 2847, 2935
- + Isa 148, 301, 329, 395, 450, 464
583, 654, 680, 747, 842, 929, 997
1028, 1040, 1285, 1340, 1362,
1427, 1448, 1468, 1487, 1511, 1530
1558, 1603, 1642, 1663, 1677, 1778
1890, 1901, 2011, 2109, 2126, 2179
2207, 2287, 2292, 2329, 2510, 2709
2714, 2715
- + Isaq 428, 455, 459, 452, 468, 477
563, 698, 736, 791, 822, 853, 871
897, 1163, 1198, 1207, 1326, 1342
1346, 1414, 1472, 1707, 1986, 1994
2060, 2062, 2084, 2100, 2104, 2110
2114, 2241, 2349, 2442, 2516, 2546
2635, 2573, 2674, 2682, 2753, 2778
2811
- + ken 1634
- + sa 297, 512, 653, 663, 785, 805
834, 926, 1010, 1071, 1111, 1170
1202, 1299, 1336, 1337, 1338, 1353
1426, 1437, 1439, 1440, 1463, 1500
1502, 1508, 1621, 1626, 1627, 1674
1683, 1686, 1688, 1716, 1775, 1943
2038, 2103, 2106, 2169, 2223, 2283
2288, 2295, 2337, 2354, 2415, 2425
- 2544, 2637, 2690, 2889, 2911, 2913
2964
- + sAm 2422
- + sAq 671, 1013, 1066, 1121, 1311,
1391, 1473, 1766, 1775, 1780, 1781
1926, 2026, 2105, 2113, 2185, 2188
2189, 2350, 2597, 2627, 2630, 2631
2669
- + ydI 531, 1499, 1580, 1585, 2723
2724
- + yIdI 939, 1172, 2804
- + yIdUm 530, 531, 1350
- + yIsA 1850, 1420, 1513, 1525, 1612
1702, 2493, 2752
- ..2. olmak
- neydüginØ 367, 906, 1424, 1847, 2109
2510, 2655
- niceydüginØ 906, 1424
- 'ibâdet(عِبَادَت) ibadet, tapınma
'i. 62
- Iblîs (إبليس) şeytan
i. 867, 872
i. e 867
i. ile 863
i. üq 815
- 'ibret(عِبْرَت) ders, ibret
'i. 115, 125, 402, 930, 964, 1148
1885, 2549
'i. dürür 1886, 3069
'i. e 3073
'i. i 401, 408
'i. ile
- 'ibret al- ders almak
'i. 747
- 'ibret dut- ders almak
'i. 1148, 1569
- 'ibret getir- ibret almak
'i. 1568
- 'ibret vit- ders olmak
'i. 885
- ibtidâ(اِبْتِدَاء) başlangıç, başlama
i. l, 3056

- iç (اِچّ) içeri, iç
- i. i. 1693, 1950, 2567, 2586, 2596, 3068
- i. inø 2393
- i. inde 16, 79, 87, 88, 193, 141, 178, 259, 266, 293, 295, 321, 332, 361, 370, 387, 494, 528, 549, 583, 587, 589, 606, 607, 646, 650, 658, 694, 699, 703, 726, 730, 771, 772, 782, 827, 923, 924, 931, 946, 947, 949, 952, 959, 960, 976, 977, 984, 1024, 1045, 1048, 1123, 1136, 1142, 1152, 1291, 1311, 1312, 1325, 1333, 1341, 1364, 1387, 1389, 1409, 1443, 1469, 1533, 1586, 1620, 1655, 1666, 1667, 1670, 1675, 1695, 1698, 1793, 1825, 1884, 1855, 1858, 1892, 1899, 1908, 1909, 1917, 1933, 1950, 1954, 1966, 1978, 2006, 2025, 2030, 2033, 2034, 2107, 2108, 2131, 2139, 2196, 2197, 2205, 2242, 2245, 2274, 2335, 2338, 2406, 2447, 2508, 2512, 2567, 2568, 2600, 2675, 2780, 2784, 2824, 2825, 2889, 2920, 2943, 2951, 2991, 3012, 3022
- i. inden 102, 138, 331, 1121, 1194, 1365, 1648, 2418, 2871, 2926, 2956, 2977, 2981, 3009, 3013, 3014, 3015, 3021, 3103
- i. ine 2604
- i. ümüz 2608
- i. ümüzi 2609
- iç- (اِچّ-اِچّ) içmek
- i. di 1523
- i. dükleri 821
- i. e 1155, 2637
- i. eler 2269
- i. en 808
- i. ene 1514
- i. er 723, 1640, 1782, 2035, 2271, 2714, 2865, 2965
- i. erler 811
- i. erse 805
- i. ersey 1781
- i. esin 1785
- i. mezem 1511
- i. ün 1528
- i. üp 473
- içerü (اِچّرّ) içeri
- i. 783, 2536, 2601, 2602, 2603, 2749
- i. dür 2735
- içmek (اِچّمك) içme, içiş
- i. 1970, 2413, 2822
- i. dür 1848
- içre (اِچّره) +de, içinde
- i. 119, 168, 185, 220, 224, 226, 266, 267, 272, 282, 342, 399, 405, 496, 553, 601, 741, 758, 768, 866, 875, 877, 904, 1128, 1188, 1258, 1279, 1303, 1334, 1458, 1465, 1569, 1578, 1810, 1864, 2292, 2427, 2548, 2579, 2581, 2671, 2724, 2727, 2789, 2793, 2919, 2934
- +içün (اِچّون) 1. için
- +i 184, 246, 289, 297, 320, 322, 328, 337, 598, 682, 683, 717, 831, 984, 986, 1086, 1098, 1102, 1104, 1145, 1240, 1592, 1678, 1786, 1809, 1838, 1851, 1884, 1945, 1969, 1999, 2051, 2101, 2162, 2246, 2312, 2436, 2443, 2445, 2467, 2475, 2533, 2560, 2586, 2617, 2887, 3070, 3084, 3112, 3130
- +çün 522, 992, 1275, 1410, 1491, 2239, 2606, 2607, 2897
- +çündür 1241, 2527
2. diye, gayesiyle, sebebiyle
- +i 151, 294, 1795, 1796, 2190, 2240, 2294, 2379, 2383, 2621, 2691, 2895, 2962, 2974
- +çün 150, 199, 211, 993, 2583

+yçün 2461
 +yiçün 2225
 3. yemin ifadesi
 +i. 3047
 içür- (إِجْرُ) içirmek
 i. ür 2380
 i. üğ 1509
 idin- (إِدِينُ) edinmek
 kul idin- bağlamak, boyun eğdirmek
 i. di 1454
 i. e 1795
 öğüt idin- inceden inceye düşünmek
 i. gil 572
 tesbih idin- devamlı sübhanallah demek
 i. in 2794
 yir idin- yer yapmak
 i. miş 2435
 yurd idin- yerleşmek
 i. üpür 988
 'ifrit (عِفْرِتُ) kötü ve korkunç yaratık
 'i. 921, 2034
 ihlâş (إِحْلَاصُ) haliş, temiz sevgi
 i. ıla 966, 2636
 ihtiyâç (إِحْتِيَاجُ) ihtiyaç
 i. dan 2194
 ihtiyâr (إِحْتِيَارُ) seçme, seçilme
 ihtiyâr it- seçmek
 i. 499
 ihtiyâr kıl- seçmek, tercih etmek
 i. 1360, 2461
 ikbâl (إِكْبَالُ) baht, talih
 i. ile 3109
 ikdâm (إِكْدَامُ) gayret ve sebatla çalışma
 i. ını 2025
 iki (إِكْبَيْكُ) iki (sayı adı)
 i. 107, 336, 381, 383, 660, 667, 668
 712, 721, 735, 736, 753, 795, 838,
 899, 902, 904, 949, 952, 961, 1029
 1033, 1037, 1041, 1351, 1646, 3117
 i. den 905, 1041
 i. müğ 979
 i. si 384, 386, 405, 716, 753, 864

950, 978, 1294, 1295, 1296, 1297
 2285
 i. sinø 2260, 2261, 2273
 i. sinde 1031, 1043
 i. sinden 1336
 i. sinüğ 419, 698, 2039, 2042
 iki bükül- beli bükülmek, iki kat ol-
 mak
 i. 1923
 ikilik+ (إِكْبَيْكُ) tefrika, ikilik
 i. 224, 250, 335, 432, 462, 536
 545, 580
 i. de 371, 549, 588, 653
 i. ile 547
 i. le 374
 ikilik evle- tefrikaya düşürmek
 i. 655
 ikiliksüz (إِكْبَيْكُ) tefrikasız, doğru
 hakiki
 i. 247, 255, 378, 421
 ikinci (إِكْبَيْكُ) ikinci (sıra sayı sı-
 fatı)
 i. 1581, 1700, 1719, 2653
 i. sinø 1436
 ikinci bâb (إِكْبَيْكُ) ikinci bölüm, kı-
 sım
 i. 658
 iki yüzlü (إِكْبَيْكُ) mürâî
 i. 993
 iklim (إِكْلِيمُ) memleket
 yidi iklim bütün dünya, yeryüzü
 i. 555, 1268, 1463, 1467, 1493
 ikrâr (إِكْرَارُ) kabul, tasdik
 i. 1998
 i. dur 2009
 i. ı 2870
 i. ıla 253, 1315, 2869
 i. ına 1014
 i. umuz 661
 ikrâr eyle- kabul etmek
 i. 1999

- iksir (اَلْكَسِير) herhangi bir madeni değer-
li bir taş haline getirdiğine ina-
nılan madde
i. 148, 1603
- il (اَلْاِئِل) 1. memleket, diyor
i. 1673, 2137
i. den 53, 2111, 2624, 2674, 2763
i. e 555, 1062, 1064, 2111, 2352 ,
2408, 2624, 2674, 2763
i. i 1664, 1686, 2746
i. inde 1723
i. ine 1524
i. ini 1676
i. ler 473
i. lere 1492
i. leri 2744
2. yad, yabancı, el
i. 2753
- il aç- fethetmek, zaptetmek
i. 2831
- 'ilâc (اَلْاِئِلَاج) ilaç, çâre
'ilâc eyle- deva bulmak
i. 160
- ilâh (اَلْاِئِلَاح) Allah, Tanrı
i. 903, 1656, 1786, 1805, 1873, 1993
2425, 2440, 2447, 2472, 2588, 2874
2946, 3049, 3058, 3070
i. ā 2233
i. î 878, 2968
- ilçi (اَلْاِئِلْچِي) elçi
i. 2745
- ile (اَلْاِئِلَ) ile
i. 766, 1025, 1149, 1462, 2852
+lla 215, 216, 240, 253, 256, 290,
291, 356, 363, 365, 378, 382, 389,
390, 392, 398, 428, 441, 443, 468,
478, 508, 618, 655, 683, 671, 674,
702, 703, 708, 722, 734, 753, 776,
786, 791, 823, 902, 938, 964, 966,
967, 975, 1027, 1031, 1034, 1043,
1047, 1060, 1173, 1178, 1186, 1192
1207, 1237, 1244, 1254, 1263, 1272
1289, 1292, 1293, 1315, 1326, 1350
1361, 1382, 1395, 1401, 1409, 1462
1474, 1534, 1646, 1664, 1682, 1707
1720, 1738, 1773, 1803, 1844, 1879
1894, 1975, 1980, 1984, 1999, 2011
2044, 2046, 2047, 2048, 2079, 2080
2130, 2202, 2220, 2241, 2265, 2268
2304, 2318, 2355, 2365, 2377, 2411
2412, 2428, 2432, 2442, 2465, 2469
2473, 2483, 2560, 2574, 2613, 2635
2636, 2647, 2683, 2720, 2722, 2869
2937, 3090, 3105, 3121, 3128
+ladur 304
+ile 116, 147, 168, 182, 195, 227,
233, 244, 291, 338, 340, 368, 370,
403, 463, 507, 514, 547, 573, 594,
665, 674, 683, 688, 724, 728, 731,
734, 777, 791, 811, 835, 837, 863,
868, 880, 932, 970, 973, 975, 977,
995, 1105, 1115, 1146, 1227, 1237,
1278, 1292, 1295, 1312, 1329, 1338
1346, 1372, 1401, 1402, 1405, 1591
1610, 1615, 1680, 1835, 1855, 1901
1906, 1979, 2027, 2068, 2110, 2112
2114, 2117, 2220, 2276, 2356, 2372
2403, 2605, 2612, 2676, 2722, 2829
2830, 2832, 2906, 2922, 2931, 2987
2993, 3068, 3072, 3074, 3087, 3109
3120, 3124
+la 178, 211, 222, 321, 355, 372,
781, 956, 963, 1124, 1339, 1350,
1751, 1760, 1782, 2023, 2142, 2200
2261, 2279, 2300, 2531, 2563, 2650
2786, 3030
+ladur 931, 1105, 2203
+le 247, 283, 335, 374, 497, 504,
1018, 1044, 1102, 1197, 1291, 1415
1665, 1764, 1775, 1840, 2090, 2094
2124, 2129, 2266, 2300, 2347, 2353
2419, 2507, 2543, 2673, 2755, 3017
3053, 3112
+ledür 1154

+yıla 161, 717, 1204, 1221, 1352,
1451, 1588, 1635, 1837, 1902, 2111
2262, 2314, 2745
+yile 228, 655, 667, 961, 1215, 1297
1378, 1396, 1680, 1693, 1709, 1714
1725, 1763, 1936, 1995, 2078, 2155
2286, 2350, 2470, 2691, 2872, 3007
3092
+yla 196, 1094
+yle 1623, 1652, 2318
ilerü (اِيلُرُ) 1. önce, evvel (bkz. lerü)
i. 2790
2. ön, ileri
i. 783
ilerü geç- geçip gitmek
i. 3038
ilerü gel- dönmek, yönelmek
i. 626
ileT- (اِيلْتِ- اِيلْتِ) götürmek, eristirmek
i. imez 451
i. ür 706, 1318, 2710
başa ilet- sona erdirmek, tamamlamak
i. 1652
iley (اِيلِي) ön, ön taraf
i. inde 2358, 2520, 2562
ilgin (اِيلِكِن) garip, âciz, sefil
i. e 3039
ilhâm (اِيلْهَامِ) Allah tarafından insan
içine doğdurulan şey
i. 2012
i. ıla 2011
i. ını 2025
ilik (اِيلِكْ) ilik
i. 1944
ilk (اِيلْكْ) önce, ilkin
i. 9, 10, 613, 1312, 1747, 1905, 2259
2370, 2376, 2874, 2987, 3008, 3050,
3057
i. ine 117
ilkin (اِيلْكِن) önce, ilk olarak
i. 11, 12, 273, 275

illā (اِيلَا) ancak, yalnız
i. 97, 269, 346, 348, 363, 363,
597, 612, 640, 644, 647, 697, 894
1234, 1250, 1271, 1275, 1382, 1675
1725, 1880, 1912, 1927, 2022, 2029
2039, 2041, 2067, 2158, 2162, 2171
2173, 2176, 2179, 2191, 2195, 2446
2608, 2612, 2613, 2640, 2651, 2633
2655, 2718, 2776, 2800, 2801, 2802
2855, 2878, 2881, 2890, 2918, 3055
3081, 3087, 3094, 3114
'ilm (اِيلْم) ilim
'i. 801, 913, 930, 941, 964, 1665,
1675, 1698, 1704, 1838, 1851, 1852
1885, 2069, 2187, 2256, 2261, 2279
2281, 2250, 2624, 2929, 2934, 2934
2639, 2667, 2844
'i. den 2282
'i. dür 2916
'i. e 121, 2635
'i. i 416, 749, 1019, 1694, 1698,
2281, 2551, 2553, 2633, 2662, 2663
2916
'i. idi 2278
'i. dür 2914
'i. dürür 2913, 2918
'i. ile 3074
'i. in 745, 942, 1149, 1600, 1946
2532, 2557, 2595, 2749
'i. inden 3054
'i. ini 942, 2632
'i. üç 929
'i. üçe 2666
'i. yile 2286
'ilm-i haq (اِيلْمِ حَقِّ) Allah'ın ilmi
'i. 2631
'ilm-i hikmet (اِيلْمِ حِكْمَتِ) bilgelik ilmi
'i. 1957
ilmsüz (اِيلْمِسُوز) ilim sahibi olmayan
'i. 2283
ilt- (اِيلْتِ) 1. götürmek, eristirmek
i. 90, 460, 483, 783, 1363, 3044

- i. emedi 433
i. esi 1612
i. meyeler 1321
i. ür 440, 443, 470, 544, 996,1037
1353, 1356, 2691
2. sözünü geçirmek
i. emeye 1696
yol ilt- erişmek, ulaşmak
i. imez 437
imām (إِمَامٌ) önder, rehber
i. 490
i. dan 491
i. idur 489
i. la 372
i. uq 489
imām ol- önder olmak
i. 100
imāma uy- ita'at etmek, tabi olmak
i. 365
imāmsuz (إِيمَانُ) öndersiz, rehbersiz
i. 483
imān (إِيمَانٌ) Allah'a inanma
i. 965, 1002, 1008, 1146, 1286,1312
1318, 2172, 2173, 2181
i. ı 2508
i. dur 809, 2009
i. ıla 1999
i. uqa 2131
imān getir- inanmak, imān etmek
i. 2728
imān kıl- imān etmek
i. 2058
imāna gel- iman getirmek
i. 1001
imānsuz (إِيمَانُ) inançsız
i. 488
'imāret (عِمَارَةٌ) bayındır
imāret ol- bayındır olmak
i. 2764
imdi (إِمْدِي) şimdi, artık
i. 207, 225, 228, 264, 270, 272,342
358, 381, 403, 440, 454, 493,
495, 550, 559, 665, 752, 756,
794, 813, 836, 870, 906, 924,
948, 955, 962, 1067, 1131,1140
1142, 1168, 1228, 1233, 1246,
1260, 1261, 1271, 1281, 1282,
1307, 1325, 1327, 1341, 1378,
1394, 1397, 1424, 1436, 1444,
1452, 1516, 1518, 1570, 1574,
1605, 1613, 1614, 1655, 1661,
1680, 1684, 1692, 1697, 1713,
1717, 1746, 1752, 1763, 1767,
1829, 1843, 1861, 1892, 1902,
1903, 1917, 1935, 1937, 1939
1946, 1947, 1954, 1992, 1996,
2019, 2020, 2027, 2036, 2044,
2073, 2076, 2083, 2091, 2134,
2155, 2192, 2196, 2242, 2243,
2250, 2253, 2262, 2272, 2277,
2305, 2309, 2361, 2429, 2434,
2453, 2523, 2532, 2534, 2552,
2553, 2554, 2556, 2565, 2584,
2587, 2589, 2595, 2641, 2646,
2649, 2660, 2668, 2695, 2708,
2736, 2738, 2750, 2761, 2813,
2816, 2820, 2826, 2852, 2862,
2884, 2891, 2893, 2900, 2930,
2985, 3007, 3052, 3060, 3098,
3111, 3115, 3120, 3127,
imin (إِيمِينٌ) korkusuz, emin
imin ol- emniyet içinde olmak
i. 747, 1521
imtihān (إِمْتِحَانٌ) deneme, sınama
i. 2194
in- (إِنْ) 1. inmek
i. di 690, 691, 2942
i. diler 1476
i. e 643
i. edür 1369
i. er 695, 1586, 1590, 2167, 2601
i. mişdürür 2634

2. denize vs. dalmak
i. sün 2787
3. bir tarafa ağır basmak
i. meye 1391
4. batmak
i. en 1593
5. konmak
i. erler 472
6. nazil olmak
i. mişdürür 2108
- zâtından in- birinin neslinden gelmek
i. 2322, 2323
- inan- (اِنَّ) inanmak
i. a 1014
i. mazsağ 2113
- girtü inan- gerçekten iman etmek
i. duk 101
- 'ināyet (عِنَايَت) yardım, lütûf, ihsan
'ināyet kıl- yardım, ihsan etmek
'i. 1765
- ince (اِنَجَ) 1. dikkatle, dikkatlice
i. 2193
2. ince
i. 830
- incin- (اِنَجِنَ) eziyet görmek
i. meğil 2062
- indür- (اِنْدُرَ) indirmek
i. ür 919
- baş indür- boyun eğmek, itaat etmek
i. diler 407
i. e 1441
i. iserdür 325
i. medi 239, 315
- iniş (اِنَشَ) iniş
i. dür 3086
- inkār (اِنْكَار) tanınmama, reddetme
i. 970, 1108, 2013, 2783
i. 1 2870
i. ıla 1315
i. umuz 661
- inmek+ (اِنَّ) nazil olma, nüzûl
i. i 2723,

- innā feteḥnā (اِنَّا فَتَحْنَا) Feth suresi(49)1.ayet
i. 171
- ins (اِنْس) insan, beşer
i. 48, 112, 166, 1212, 1739
- inşāf (اِنْصَاف) merhamet, acıma
inşāfa dur- merhamete gelmek
i. 20
- insān (اِنْسَان) insan
i. 1256, 1275, 1294, 1827, 2098
2106, 2107, 2124, 2433, 2439, 2479
-2561
i. dur 2086
i. durur 1241, 1608, 1900, 2079,
2431, 2527, 3118
i. 1 2478
i. ilâ 1254, 1263
i. için 2436, 2445
- inşā'allah (اِنْ شَاءَ اللّٰهُ) Allah isterse
anlamındaki du'a
i. 330, 744, 826, 1193, 2249, 2296
2922
- intihā (اِنْتِهَآ) son, en son
i. 1, 3056
- intikām (اِنْتِقَام) öğ alma
i. 631
- intizār (اِنْتِظَار) bekleme, gözleme
i. 21, 32
- ip (اِيْب) ip
i. ile 573
- ir- (اِيْر) erişmek, ulaşmak, vasıl
olmak
i. di 335, 463, 546, 607, 1549,
3033
i. diler 217, 291, 392
i. diyise 1525
i. dük 1430, 2847
i. düğl 2917
i. düğ 456
i. e 121, 139, 366, 843, 998, 1561
1631, 2616, 2666, 3009

- i. eabilür 75
i. edürsum 2797
i. edür 3113
i. eler 466
i. emez 140, 114, 3078
i. emezler 3087
i. en 1453, 2275, 2618
i. er 50, 723, 1353, 1603, 1672, 1895, 2616, 3006, 3040, 3083, 3088
i. eridük 1073
i. erise 148, 1896
i. esidür 840, 1099, 1612
i. esin 456, 478, 656, 839, 789, 955, 1647, 2185, 3109
i. esiz 742
i. eyidi 939
i. meâi 3015
i. medin 1178
i. meyeler 421
i. meyesin 1401, 2993
i. meyiser 927, 1340
i. mez 55, 464, 1273, 1407, 2525, 2559, 3112
i. mezise 997, 1890
i. miş 2227, 2577
2. dokunmak, isabet etmek
i. er 1539, 1921, 2866
3. sataşmak, tesadüf etmek
i. mişidi 552
4. ulaşmak, yanına varmak
i. er 443
5. bitmek, tamam olmak
i. di 561
6. gelmek
i. er 1921
eli ir- gücü yetmek
i. e 1162
i. medi 1425
i. meye 1664
i. mez 549, 1089, 1403, 2407, 2915, 3094, 3114
fehmi ir- anlamak, idrak etmek
i. 2938
- hükmi ir- muktedit olmak
i. er 1681
irde- (أَرْدَا-أَرْدًا) araştırmak, incelemek
i. di 3014
i. gil 1341, 2091, 2553
i. yelüm 1394
i. yüdura 1701
irgür- (أَرْزُرُ) ulaştırmak, eriştirmek
i. e 2103, 2228
i. ür 1126, 2016
iril- (أَرَزَلَ-أَرَزْلًا) erişilmek
i. mez 1028, 1046
iriş- (أَبْرَشَدُ-أَبْرَشِدًا) 1. erişmek, yetişmek
i. di 2500
2. karışmak, katılmak
i. ür 441
i. ürse 1451
irmeK+ (أَرَمَكَ-أَرَمًا) erişme, erme
i. 251, 2305, 2630, 3098
i. e 2997, 3014
irte (أَرْتَهَ) yarın, ertesi sabah
i. 564, 566, 1473
irte gece sabah akşam
i. 2556
irür- (أَرَزُرُ) ulaştırmak, eriştirmek
i. 3046
i. di 160
'isâ (عِيسَى) Hz. İsa (bkz. isî)
i. 2471,
'isî (عِيسَى) Hz. İsa (bkz. isâ)
i. 228, 2476, 2478, 2488, 2497
i. ye 2474
islâm (إِسْلَامٌ) Müslümanlık, İslâmiyet
i. 189, 228, 303, 1676
ism (اسْمٌ) ad, isim
i. 1234
i. idi 266
i. iyile 1215, 1995
iss+ (إِسْتَدَّ) sahip
i. i 207, 947, 1959, 2276, 2332, 2668, 2787, 2790

- i. idür 829
i. ile 2419
i. inüq 1923, 2294
- istād (اِسْتَاد) ustalık, ehliyet
i. ı 1985
- iste- (اِسْتَه) dilemek, arzu etmek
i. 998, 2291
i. di 2944, 2956, 2967, 3014
i. diler 192, 234
i. dügi 2871
i. düginø 524, 1126, 2957
i. dügüq 2940
i. gil 2553
i. medin 1071
i. megil 1884
i. q 194, 2804
i. r 519, 593, 1035, 1305, 1859
2294, 2406, 2540, 2754, 2843, 2905
2972, 2988, 2989
i. rise 1468
i. riseq 463, 698, 1207, 2414, 1994
2516, 2546, 2811
i. se 1330
i. seq 2824
i. sün 2844, 2862
i. sünler 2239
i. ye 1987
i. yelüm 358, 1246, 1394, 1396
2464
i. yen 1885, 2624
i. yiser 1554
i. yüp 120, 144
- isti'dād (اِسْتِغَاد) anlayışlılık
i. 1985
- istiğfār (اِسْتِغْفَار) Allah'tan günahın ba-
ğışlamasını isteme
istiğfār kıl- bağışlanmasını dilemek
i. 861
- istimā' (اِسْتِمَاع) dinleme; kulak verme
istimā' kılmak dinlemek, kulak vermek
i. 2905
- isüz (اِسْز) boş, tenha, sahıpsız
(< issüz)
i. 2207, 2363
- iş (اِشْ) 1. amel, hareket,
davranış
i. 82, 340, 512, 547, 549, 552,
572, 624, 866, 868, 872, 874, 875
900, 944, 974, 995, 1003, 1079,
1095, 1096, 1129, 1142, 1227, 1321
1325, 1327, 1335, 1553, 1741, 1892
1909, 1917, 1918, 1927, 1955, 2095
2159, 2160, 2161, 2183, 2207, 2449
2335, 2336, 2338, 2482, 2656, 2753
i. de 137, 1554, 1757, 1955, 2284,
2307
i. dedür 19, 23, 67, 69, 2075
i. den 364, 1171
i. e 24, 552, 860, 1548, 2225, 2338
2766
i. i 193, 254, 307, 313, 365, 570,
572, 583, 634, 654, 751, 829, 844
856, 873, 903, 926, 947, 952, 1009
1044, 1066, 1075, 1164, 1186, 1301
1321, 1337, 1342, 1353, 1420, 1424
1432, 1452, 1563, 1564, 1622, 1643
1652, 1693, 1740, 1744, 1746, 1752
1771, 1853, 1901, 1903, 1987, 2009
2011, 2110, 2116, 2134, 2155, 2163
2178, 2184, 2217, 2226, 2273, 2274
2302, 2337, 2359, 2378, 2409, 2458
2615, 2628, 2638, 2646, 2673, 2681
2793, 2852, 2863, 2890, 2985, 3007
3120
i. içün 328
i. idür 2169
i. ile 837, 868, 1610, 2177
i. inø 1007
i. inde 1757
i. ine 140, 948, 1337, 1752, 2221
i. ini 836, 1518, 2742
i. inüq 850, 1497
i. ler 43, 192, 991, 1090, 1319,
1375, 2335

- i. leme 121
i. leri 817, 1538, 1611, 2015, 2842
3108
i. te 608
i. tedür 2908
i. ümüz 1078
i. ün 236, 334, 364, 556, 820, 904
947, 1767, 2679
i. üçe 98
2. hal, durum, vaziyet
i. i 1527, 1717
i. inø 1323, 1516
i. ler 2012, 2828, 2832
i. leri 1322
3. iş, meşgale
i. 1265, 2210, 2751
i. e 1418, 1740, 1751, 1953, 2202,
3077
iş buyurmak emretmek
i. 2209
iş dut- meşgul olmak
i. 1671
iş gel- fayda vermek
i. 2268
işe gel- işe yaramak, fayda vermek
i. 1926
işinø sür- yürütmek, meşgul olmak
i. 1915, 2459
işâret (اِسْأَرَات) iz, alâmet
i. 430, 2054, 2055
i. den 163
i. dür 52
işâret kıl- göstermek, belirtmek
i. 1214, 2050
işçi (اِسْجِي) işçi, ücretle çalışan
i. dür 2209
işit- (اِسْتِشَاع) 1. dinlemek
i. 207, 223, 225, 257, 264, 342, 440
498, 550, 554, 592, 605, 612, 675
722, 728, 752, 756, 767, 773, 790
797, 836, 870, 906, 955, 1057, 1067
1131, 1142, 1153, 1167, 1261, 1271
1282, 1378, 1379, 1424, 1436, 1444
1466, 1496, 1516, 1544, 1570, 1609
1623, 1630, 1655, 1684, 1713, 1717
1744, 1752, 1825, 1843, 1858, 1863
1902, 1937, 1947, 1961, 1992, 2076
2134, 2196, 2243, 2251, 2305, 2309
2354, 2453, 2523, 2532, 2552, 2554
2565, 2584, 2589, 2595, 2646, 2660
2668, 2736, 2768, 2798, 2816, 2852
2884, 2891, 2900, 3007, 3060, 3098
3120
i. düginø 1547
i. e 2285, 2845
i. enün 1287, 1586, 2671
i. esin 710
i. mez 1316
i. sün 2624
i. üben 1323
i. ün 1320, 2476
i. üp 1322, 1799, 2906
i. ür 1571, 2509, 2871
i. ürseñ 264
2. duymak
i. di 9, 11, 12, 13, 283, 293, 622
1495, 2942, 2995
i. düginø 29
i. ende 2182
i. ıcek 832, 2950
i. medi 512
i. medükdür 54
i. meye 833
i. üp 617, 619
i. ür 1149, 1943, 2146, 2169, 2174
2176, 2965
işitdür- (اِسْتِذْر) duyurmak
i. mez 2775
işitmek (اِسْتِشَاع) işitme, duyma
i. 2169
i. de 2154, 2156, 2168, 2170, 2180
i. dür 1836
i. düdür 2885

işik+ (إشِكْ إِشِكْ) eşik (bkz.işik)

i. de 13, 20

i. inde 31

i. ünde 78

işle- (إشَلَّ -) yapmak, etmek

i. 839

i. di 314

i. diler 192, 868

i. dügi 485, 1354, 2713

i. düm 879

i. düğ 876

i. medin 1070

i. medük 1553

i. meye 1432

i. ğ 2339

i. r 991, 988, 1007, 2011, 2110, 2391

2662, 2909

i. rise 1530, 1536, 1642

i. rse 1353

i. ye 1700

i. yüben 2638

2. yerine getirmek

i. 2493

i. di 297

i. ye 1987

i. yeler 1439

i. yelüm 1478

i. yevüz 1472

3. çalışmak, iş görmek

i. diler 1484

i. r 3124

i. ridi 1481

'amel işle- dinî kaidelere uygun davran-
mak

i. rse 1353, 2637

i. ye 1700

hayr işle- iyilik yapmak

i. r 2158

işlemeK+ (إشَلَّ إِشَلَّ) 1.yapma, etme

i. de 2154, 2156, 2179

i. e 2378

2. yerine, getirmek

i. 2639

işlen- (إشَانَتْ) yapılmak, işlenmek

i. ür 875, 946, 2146

işlet- (إشَلَّ -) yaptırmak, ettirmek

i. en 952

işletmek (إشَلَّ -) çalışmak, nemalandırmak

i. 2763

işlü (إشَلُّ) işi olan, iş sahibi

i. 1752, 1757

'işret (عَشْرَتْ) içki içmek, eğlenmek

i. 1951, 2268, 2357

i. dürür 821

i. ledür 1154

'işret kıl- yiyip içmek, eğlenmek

i. 2367

'işret kov- yiyip içmekle vakit geçirmek

i. 3074

iştah (إشْتَهَى) meyl, istek

i. ı 632

işte (إشْتَهَى) işte

i. 2371

işik+ (إشِكْ إِشِكْ) eşik (bkz.işik)

i. üğden 1604

iT- (إشْتَهَى) yapmak, etmek

i. düklerinø 1555

i. men 2341

âgâz iT- başlamak

i.-di 613

âh iT- ah eylemek

i. üp 1089

'ahd iT- sözleşmek, kavilleşmek

i. üğ 2338

'âşık iT- kendini sevdirmek

i. 147

berk iT- sağlamlılaştırmak

i. üğ 741

birlik iT- birleşmek

i. erseğ 309

cân terk iT- canını vermek

i. medî 290

cehd iT- gayret etmek

i. 929

i. diler 577

- i. enler 2776
i. üp 2338
- cem' iT- toplamak
i. üp 573
i. üpdür 959
- da'vet iT- çağırarak
i. di 232
i. er 480, 777
- döstlük iT- dostça davranmak
i. en 784
- düşmānlık iT- düşmanca davranmak
i. er 1618
- elbir iT- elbirliği yapmak
i. er 773
- emr iT- buyurmak, emretmek
i. di 1334
- eylük iT- iyilik etmek
i. ene 1624
i. er 1624
i. erse 1626
i. esin 1617
- eylük itmek iyilik etme, iyilik
i. 1643
- fikr iT- düşünmek
i. üben 381
i. üp 1890
- hall iT- 1. eritmek
i. er 2692
2. yoluna koymak, çözmek
i. ersen 2188
- harc iT- harcamak, bitirmek
i. 1182
i. üp 1703
- hükm iT- buyurmak, emretmek
i. er 645, 1665
i. erise 301
i. erisen 1472
i. erse 785, 1426
i. esiz 742
i. iser 1706
i. üp 1447
- ıtlak iT- salıvermek, koyuvermek
i. er 2392
- 'ıys iT- eğlenmek, sağa sürmek
i. er 2372
- ihtiyār iT- seçmek
i. mişidi 499
- kabz iT- almak, tutmak
i. er 2392
- kasd iT- istemek, niyetlenmek
i. er 2384
- kesb iT- kazanmak
i. dügin 1063
- kıyās iT- karşılaştırmak
i. 67, 539
- kullık iT- boyun eğmek
i. e 1797
- ma'lüm iT- bildirmek, belli etmek
i. mişdür 933
- ma'zül iT- azletmek
i. meyiser 1758
- mekr iT- hile yapmak
i. eridi 238
- meyl iT- sevmek, yönelmek
i. erse 2889
- nakl iT- geçmek, taşınmak, gitmek
i. diler 586
i. erse 1299
- nāliş iT- inlemek, ağlamak
i. di 2937
- niyāz iT- yalvarmak, yakarmak
i. di 65
- nüş iT- içmek
i. er 2372
- rağbet iT- istekli olmak, rağbet etmek
i. er 2176
- rahmet iT- acımak, esirgemek
i. 878
- rebh iT- kazandırmak
i. megil 1990
- red iT- geri çevirmek
i. er 1971

riçā' it- dönmek, geri gelmek

i. lüm 778

sabr it- dayanmak, sabretmek

i. 2939

i. di 2403

i. üğ 626

sarf it- harcamak, bitirmek

i. er 1150

seyr it- hareket etmek, yürümek

i. er 722, 728, 735, 943, 1596, 1858

i. erler 2265

i. üp 738, 1594

şöhbet it- konuşmak, görüşmek

i. er 2318

şerh it- açıklamak

i. elüm 1260, 1613

i. er 528

i. ersen 162

i. üben 1246

şükr it- şükretmek

i. elüm 1368

takrîr it- anlatmak

i. üm 1936

tama' it- aç göznlülük etmek

i. eyevüz 1509

tanām it- bitirmek, tamamlamak

i. dük 2916

tedbîr it- önlemek

i. er 773

teferrüc it- gezmek

i. 263, 1630

terk it- bırakmak, terketmek

i. di 180, 322

i. diler 1551

i. e 201, 2275

i. egör 707

i. elüm 1108

i. er 1164

i. mez 1316

i. üben 2269

i. üğ 741

i. üp 499, 678, 793, 1169

tımār it- tedavi etmek, ihtimam

göstermek

i. üğ 2805

yād it- anmak

i. mişdürür 1442

yavuzlık it- kötülük etmek

i. er 1617

i. erse 1627

zıkr it- anmak

i. elüm 1368

i. er 1735

ziyān it- zarar vermek

i. di 1526

'itāb (عتاب) darılma

i. 1096, 1241

'itibār (اعتبار) ehemmiyet, saygı

'itibār dut- saygılı olmak

i. 1591

'itikād (اعتقاد) gönülden inanma

i. 2009

itmek+ (ائتمة) yapma, etme

birlik itmek birleşme

i. 382

cem' itmek toplama, birleştirme

i. içün 2379

cenk itmek savaşma, vuruşma

i. 975

eylük itmek iyilik etme, hayırhahlık

i. dūr 1643

hal itmek+ halletme, düzeltme

i. e 1699

hükūn itmek+ buyurma, emretme

i. 1681

i. i 1428

nāz itmek+ isteksiz gibi görünmek

i. e 86

terk itmek bırakma

i. 2394

i. dūr 1622

i. içün 2388

ittifāk (ائتفاك) uyuşma, birleşme

i. 973

- j -

- iv- (ایزر) acele etmek, koşmak
 i. er 1449, 2621
 i. eriseñ 822
- ivmek (ایزك) acele etme, koşma
 i. leri 303
- iye (ایه) malik, sahip, efendi
 i. ye 464
- izle- (ایزل) takip etmek
 i. di 2550
- 'izzet (عزت) yücelik, hürmet, ikram
 i. 31
 i. de 2356
 i. de dürtür 2524
 i. e 1629
 i. ile 514
- 'izzet kıl- hürmet göstermek
 i. 38, 1629

- jeng (زنگ) pas, kir
 jeng öl- paslanmak, kirlenmek
 j. 2840

- K -

- Ka'be (كَعْبَة) Mekke-i Mükerreme'de bulunan kudsî bina, Kâbe
k. 497, 510
k. ye 496
k. yi 3057
- Kâbe kavseyn (قَابِ قَوْسَيْنِ) İki yay arası kadar. Mecazen Allah ile Hz. Lu - hammed'in yakınlaşması
k. 155, 2499, 2500
- ka-b-ı iç (قَابِ اِيْح) kabın içi, iç taraf
k. 2596
- ka-b-ı kap (قَابِ كَابِ) kabın kabı, örtüsü
k. 2566
- kâbil (قَابِل) kabiliyetli, yetenekli
k. 1936, 1990, 2640
- kabûl (قَبُول) benimseme, kabul etme
kabûl eyle- kabul etmek
k. 103
- kabûl kıl- kabul eylemek
k. 92, 99, 193, 425, 832, 1317, 1317
1347, 1385, 1688, 1799, 1983, 1986
2229, 2231, 2260, 2284, 3041
- kabûl ol- kabul edilmek
k. 306, 373, 1983, 2681
- kabûl olmak kabul edilme
k. 2645
- ka-bz (قَبْض) tutma, yakalama
ka-bz it- tutmak, almak
k. 2392
- ka-bza (قَبْضَة) sap, tutacak yer
k. sınıf 1823
- kaç (قَاح) ne kadar, kaç
k. 2651
- bir kaç çok olmayan, az
k. 239, 1130, 1306, 1570, 1605, 2301
- kaç- (قَاح) kaçmak
k. uban 96
- kaçan (قَاحَان) ne zaman, nasıl
k. 704, 1383, 1554, 2116, 2566
- kaçanıza ne zaman olsa, ne vakit olsa
k. 1976
- kaçur- (قَاحِر) kaçırmak, korkutmak
k. dılar 244
- kadar (قَادِر) 1. miktar
k. 1013, 1063, 1113, 1798, 2334,
2869, 2918, 3101
2. derece
k. 357, 437, 442, 2064, 2269, 2301
k. dur 1403, 1898
3. az, biraz, birazcık
k. dan 853
- kadd (قَادِد) boy
k. i 405, 408, 1911
- kadem (قَادِم) 1. evvel, ilk
k. 1210, 1701
2. uşur
k. 2340
- kadem bas- girmek, başlamak
k. 2007
- kadem ol- öncü olmak
k. 2454
- kadem ur- ayak basmak, durmak
k. 735, 1857
- kadh (قَادِح) zemmetme, çekiştirme
k. idür 224
- kadim (قَادِيم) 1. öncesi bilinmeyen (Allah'ın sıfatlarından)
k. 689, 2514
k. dür 1205, 2514
k. sin 881
2. eski
k. 757, 2642
- kâdir (قَادِر) gücü yeten, muktedir
k. dür 1994, 2546
- kâdir ol- yapabilmek, gücü yetmek
k. 1699
- kâdr (قَادِر) değer, itibar
k. 61
k. i 60
k. ini 136, 1766
- Kâf (قَاف) Zümrüd-i Anka kuşunun ya-
sadiğı rivayet olunan dağ
k. a 245, 338
k. dan 245, 338
- kâf (قَاف) 'kun' Ol! emrinin ilk sesi
k. ile 2875, 2906
- kâf u nûn 'kun' Ol! emri
k. 8, 9, 11, 51, 850, 1055, 2932

- kāfēs (كَفَس) 1. kafes
 k. 704
 k. dür 703
 2. vücüt, beden
 k. 1777
- kāfir (كَافِر) Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan, inkarcı
 k. 190, 191, 1002, 1003, 2014, 2026
 k. den 1445
 k. dürür 660, 849, 1348
 k. lere 242
 k. leridi 230
- kāfile (كَافِلَة) beraber yolculuk eden topluluk (bkz. kafil)
 k. ye 498
- kāfile (كَافِلَة) kafil (bkz. kafil)
 k. den 501
- kāhel (كَاهِل) üşengeç, tembellek
 kāhel ol- tembellek olmak
 k. 2377
- kāhillik+ (كَاهِلِيَّة) tembellek, ağır davranma
 k. inçan 2330
- kahr (كَاهِر) helak etme, batırma, ezme
 k. 1270
 kahr ol- helak olmak
 k. 2038
- kākā- (كَاكَا) kızmak, öfkelenmek
 k. 1018
 k. rsag 1018
 k. ya 2341
- kāl (كَال) söz, lakırdı
 kāl u kıl dedikodu
 k. 2629
- kāl- (كَال-) 1. bulunmak, geride kalmak
 k. a 1660, 2328, 2332, 2337, 2339
 k. an 1290
 k. dı 282, 464, 574, 1004, 1179
 1180, 1351, 1729, 2220, 2411, 3126
 k. dılar 438
- k. duk 2607
 k. madı 157, 281, 315, 631, 800
 1806, 2333, 2699
 k. maya 2618
 k. mayavuz 1116
 k. maz 775
 k. mışdurur 1988, 3073
 k. mışsa 2329
 k. mışları 2228
 k. ur 642, 1266, 1290, 2162, 2164
 2207, 2317, 2326
 2. ait olmak, içinde bulunmak
 k. anlar 224
 k. anuğ 549
 k. dı 198, 588, 877, 1338
 k. dılar 3071
 k. dınsa 395
 k. isar 653
 k. isarlar 1258
 k. mışdurur 68, 1329, 1333
 k. ur 653
 3. bir şeyden uzaklaşmak, ayrılmak
 k. dı 1171
 k. dılar 837
 k. mağil 788
 k. maya 394
 4. şaşırarak
 k. dı 2936
- 'āciz kal- gücü yetmemek
 k. a 1696
 k. dı 578, 2971
- bākī kal- devamlı, ebedî olmak
 k. a 205, 671, 680
 k. an 589, 1231, 1247
 k. isar 1252, 1254, 1272
 k. maz 1134, 2342
- cāvizān kal- ebedî olmak
 k. asan 1364
 k. isandur 1229
 k. isarlar 1276, 1303
 k. ur 1295

cüzâ kal- ayrı kalmak, ayrılmak

k. dı 2935

ebed kal- ebediyen sürmek

k. dı 2415

k. mişdurur 1333

giri kal- geride kalmak

k. dı 501, 869

k. ur 2112, 2377

gizli kal- açığa çıkmamak

k. maz 1949, 1958

gön(ü)li kal- gücenmek

k. ur

gözi kal- arzu edip elde edememek

k. dı 669

hayrân kal- şaşırarak

k. updur 3085

hör u zelil kal- değersiz olmak

k. dı 1006, 2415

kâyim kal- ebedî olmak

k. isar 1250

mahrûm kal- dilediğini elde edememek

k. a 841, 2707, 2999

k. an 1599

k. dı 518, 1976

k. isar 213

k. maya 2638

mübtelâ kal- tutulmak, tutkun olmak

k. miş durur 936

nişân kal- alâmet olmak

k. dı 187

sergerdân kal- şaşırarak

k. updur 3032

taña kal- şaşakalmak

k. dı 2517

vada kal- mahrum kalmak

k. dı 669

yolda kal- ulaşmamak, erişmemek

k. dı 1340

zebûn kal- gücü yetmemek

k. dı 167, 1004

k. miş durur 351

zelil kal- değersiz olmak

k. dı 1006, 2415

kal'a (كَلْعَة) kale

k. 2447

k. da 1004

k. lar 984

k. lardur 934

k. sina 985

k. yı 1003

kalb (كَلْب) düzme, bahte

k. 992

kalb ol- sahte olmak

k. 993

kalbîlik+(كَلْبِيَّة) sahtekârlık

k. i 2023

kâle illâ vechehü(كَلَّةِ إِلَّا وَجْهَهُ) anasak

onun yüzü manasında Arapça ibâre

k. 4

kalem (كَلَم) Allah tarafından takdir

olunmuş yazan manevi kalem

k. 22, 103, 1216, 3030

kâm (كَام) istek, arzu

k. 23

kamış (كَامِش) kamış

k. i 2190

baryâ kamışa(n) hamur kamışı

k. a 2061

kâmil (كَامِل) olgun, anlayışlı

k. 1464, 1956

kamu (كَامُو) 1. hep, bütün

k. 10, 103, 109, 236, 239, 324,

346, 367, 435, 444, 453, 476, 507

564, 566, 595, 596, 597, 599, 641

681, 694, 722, 730, 993, 1000,

1151, 1190, 1222, 1227, 1234,

1238, 1297, 1319, 1325, 1335,

1379, 1399, 1416, 1440, 1446,

1455, 1465, 1474, 1517, 1526,

1545, 1595, 1633, 1705, 1725,

1796, 1814, 1833, 1906, 1977,

2040, 2055, 2128, 2178, 2385

2409, 2547, 2557, 2700, 2741, 2800
 2845, 2895, 2912,
 k. sı 19, 41, 47, 48, 91, 107, 113
 152, 269, 328, 399, 407, 411, 594
 646, 696, 733, 965, 1213, 1222,
 1453, 1687, 1730, 1879, 1919, 1993
 2246, 2394, 2400, 2521, 2541, 2556
 2581, 2659
 k. sıla 215, 2304
 k. sını 43, 1451, 1504, 1816, 1823
 2079, 2451, 2654,
 k. sına 1471
 k. sında 645
 k. sından 1431, 2775
 k. sını 2876
 k. sını 110, 235, 313, 328, 412
 595, 629, 1742, 2529, 2769, 2308
 k. sıyla
 2. herkes
 k. 578, 1793, 2341
 k. dan 135, 2890
 k. lar 316, 1438, 1678
 k. lara 1631, 1641
 k. lardan 1997, 2887
 k. ları 1449
 k. ları 2072
 k. muz 2921
 k. muza 2639
 k. muzı 195
 k. nuş 105, 118, 221
 k. ya 104, 333, 375, 1321, 1573
 1607, 1740, 1743, 2054, 2058, 2117
 2345, 2800, 2873
 kân (كَنْ) maden ocağı, kuyusu
 k. 2943, 3027
 k. durur 1284
 k. idur 467
 k. ina 3046
 kan (كَنْ) kan
 k. 917, 2393, 2600, 2779, 2880
 k. durur 1781

k. ıla 2220
 k. ını 1674
 k. ları 579
 k. uşıla 674
 k. ıyla 1352
 kan dök- cana kıymak
 k. 187, 188, 320
 kan saç- öldürmek
 k. 26
 kanı boynına ölümünün vebali kendine
 k. 1511
 kan- (كَنْ) suya vb. doymak
 k. dı 2269
 k. inca 2269
 kanâ'at (كَنْعَات) yetinme, doygunluk
 k. 965, 1703
 k. dan 855
 kanâ'at kıl- yetinmek
 k. 1704
 kanat (كَنْت) kanat
 k. 302
 kanca (كَنْجَاء) nereye ?
 k. 410, 936, 1036, 1574, 1596
 2192, 2193, 2215, 2219
 kancaru (كَنْجَرُو) nereye ?
 k. 1021, 2919, 2216, 2464
 kanda (كَنْدَاء) nerede ?
 k. 247, 305, 312, 336, 366, 493,
 583, 666, 1079, 1285, 1317, 1343
 1422, 1672, 1728, 1889, 1994, 2183
 2364, 2509, 2516, 2564, 2782, 2868
 3009, 3040
 k. dur 361, 3081
 k. sın 2351
 k. yıldı 529, 2224
 k. yıduş 1061
 k. yımış 2810
 k. yısa 2765, 2792
 kandalı (كَنْدَالِي) nerede olduğu
 k. in 532, 3079, 3085
 kandan (كَنْدَان) nereden ?
 k. 913, 1565, 1596

kandasa(كَنْدَسَا) nerede ise, nerede olsa

k. 7

k. da 35, 2791

kandur-(كَنْدُرُ) susuzluğu gidermek

k. ur 1781

kanı (كَانِي تَانِي قَانِي) hani, nerede

k. 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90

453, 609, 941, 1012, 1079, 1152, 1166

1179, 1183, 1305, 2209, 2213, 2214

2215, 2216, 2622, 2624, 2727, 2784

3009, 3080

kāni' (كَانِي تَانِي) inanmış, kanmış

k. 457, 3096

k. dürür 844

k. se 840

kāni' ol- inanmak, kanmak

k. 838, 841, 842, 849, 851, 1063

1127, 1702

kāni' olmak inanma, kanma

k. 846

kankı (كَنْكِي قَنْكِي) hangi

k. 359, 400, 434, 711, 1565, 1669

2635, 2690, 2709

k. sı 360, 2207

k. sıdur 962, 1247, 1645, 2122, 2203

2204, 2262

k. sıla 963

k. sını 822, 1360

k. sina 782

k. sında 349

k. sındadur 507

k. sından 1507

k. sını 1644, 1645, 1683, 2092, 2093

2122

k. sısın 1644

kap (كَابِي قَابِي) kap

k. 2536, 2596

k. dur 2566

k. durur 2535

kap- (كَابِي) kapmak, almak

k. ar 990

kağur (كَبْجُور) hayvan vergisi

k. 2746

kapla- (كَابِلَا) 1. kuşatmak, ihata etmek

k. di 2589

k. mış 2592

k. mışdur 2591, 2595

k. pdur 2444

k. yısar 2614

k. yup 2599, 2606

k. yupdur 2592, 2614

2. içine almak

k. yupdur 2607

kapu (كَابُو) kapı

k. 205, 2135, 2142

k. da 31, 186, 1185, 3082

k. dan 424

k. ya 651

ka'r (كَاعِر) derinlik, dip

k. ina 2787

k. ındağı 2032

karā (كَارَا قَرَا) kara, kötü

k. 1348

karā kop- utançlı çıkmak

k. 1677

karānu (كَارَانُو) karanlık

k. 538, 3062

k. sı 1967

k. yiken 1774

karānılık (كَارَانُولُوك) karanlık

k. 695, 1924

karār (كَارَار) ölçü

k. 1388

karār dut- devamlı olmak, sürmek

k. 1135, 1766, 1955, 3092

kararda ko- durdurmak, daimî olmak

k. 50

karı- (كَارِي) ihtiyarlamak

k. r 1968

kāriğāh (كَارِيغَاه) iğyeri

k. 3025

- karıl- (قَارِلَ) karışmak
 k. madın 295, 1158
 k. maya 744
- kar(ı)n(قَارِنٌ قَرْنٌ) karın
 k. 2437, 2444
 k. ı 502, 608, 1464
 k. idur 2460
 k. idurur 2487, 2496
 k. umuz 1082
- karış- (قَارِشَ قَارِشَاتٌ) karışmak
 k. a 2393
 k. idur 674, 1352
 k. isar 2212
 k. madın 2243
 k. ur 441, 443
- kār-sāz(كَارِسَاذٌ) iş işleyen, Tanrı
 k. 1604
 k. ā 1457
- karşu (قَرَشُو) bir şeye doğru
 k. 12, 1445, 1455, 1619, 1913, 1928
 2947
 k. ға 1053
 k. sina 2047, 2979
- karşu dur- önüne gelmek, durmak
 k. 2938
- karşu gel- karşılık olmak
 k. 1354
- karşu gör karşısında görmek
 k. 2866
- karşu tur- 1. önüne gelmek
 k. 1932, 2032
 2. engel olmak
 k. 439
- karşu tut- hedef olmak
 k. 2053
- kārvān (كَارْوَانٌ) kervan, kabile
 k. 2136
- kārvān-serāy(كَارْوَانُ سَرَائِي) kervansaray
 k. 2136, 2311
- kāse (كَاسَةٌ) kap, çanak
 k. dūr 2902
- kaşd (كَشَدَ) niyet, azim
 kaşd it- istemek, niyetlenmek
 k. 10, 1621, 2334, 2728
- kaşd kıl- kasdetmek, niyetlenmek
 k. 289
- kāsid (كَاسِدٌ) geçmez, sürümsüz
 k. 1105
- kat (كَاتَتْ كَاتَاتٌ) tabaka, kat
 k. 699, 2524, 2529, 2535, 2536,
 2537, 2538, 2539, 2541, 2555, 2557,
 2565, 2588, 2594, 2702, 2735, 2736
 2749
 k. durur 2526, 2533
 k. ı 2525, 2526, 2527, 2528
 k. ını 2531
- kat kat yığılmış, üstüste
 k. 2586
- kat (كَاتَتْ كَاتَاتٌ) yan, nezd, huzur
 k. ında 279, 527, 1200, 2465, 2709
 2921
 k. ındadur 634, 2836
 k. larında 2781
- kat- (كَاتَتْ) karıştırmak
 k. dı 1842, 2199, 2426
- kat' (كَطَعَ) kesme, biçme
 kat' eyle- kesmek, biçmek
 k. 2173
- katāra'l-bevl(كَاتَارَا الْبَوْلِ) idrar damlaları
 dizisi
 k. 2399
- katı (كَاتِي تَتِي) 1. şiddetli, acıklı
 k. 2000, 2536, 2759
 2. sağlam, kuvvetli
 k. 508, 537
- katıl- (كَاتِلٌ) karışmak, katılmak
 k. dı 993
- katır (كَاتِرٌ) katır
 k. 2771
- katl (كَاتِلٌ) öldürme
 katl kıl- öldürmek
 k. 2051

katlan-(كَتَلْنَا) 1. sabretmek, dayanmak

k. dilâr 1473

k. madî 14, 191

k. mazuz 2462

2. katılmak, eklenmek

k. ur 442

katre (كَطْرَةٌ) damla

k. 69, 1876, 1877, 2974

katre katre damla damla

k. 436

kav (كَوَّ) kav

k. 506, 521

k. a 519, 526

k. da 494, 520, 524, 531

k. dan 519

k. ı 525

kavışmak(كَانَتْشِقْ) kavuşma

k. 2376

kavî (كَوَّلَ) söz, yemin (bkz. kavul)

k. ayıla 161

kavîk+(كَوَّلِيْكَ) kav mahfazası

k. inîan 506

kavm (كَوْمٌ) 1. kavim, halk(bkz. kavim)

k. inuğ 2460

2. akraba, aile

k. inuğ 2752

kavşur-(كَوَّشُرْ) kavuşturmak

k. a 789

kavul (كَوَّلَ) söz, yemin (bkz. kavî)

k. 1824

k. da 1820, 1821, 1822, 1823

k. dur 1819

kavum (كَوْمٌ) halk, kavim (bkz. kavim)

k. 232, 2461, 2467

kaygu (كَيْغُو) sıkıntı, keder

k. 915, 1035, 1084, 1093, 1159, 1712

1965, 2838, 2840, 2841, 2846

k. da 1036

k. dadur 1089

k. dan 1087, 1092, 1432, 1501, 2295

2676, 2838, 2845

k. durur 1088, 2839

k. sı 1101, 1103, 1435, 2765, 2773

k. sidur 1137

k. ya 1158, 1502

k. yı 1138

kaygu dut- sıkıntılanmak

k. 2838

kaygu yi- kaygılanmak

k. 1143

kaygusuz(كَيْغُوْسُوْز) üzüntüsüz, kedersiz

k. 286

kâyim (كَائِمٌ) sabit, daimî

k. dürür 161, 1751, 2023, 2202

3095

kâyim dur- sabit olmak

k. 137

kâyim dut- devamlı kılak

k. 1245, 1695, 1715, 1751, 2414

kâyim kal- daimî olmak

k. 1250

kâyim ol- daimî olmak

k. 360, 1773, 1948, 2198, 2261

kâyim-makâm(كَائِمٌ مَّكَامٌ) birinin yerini tutan

k. 1236

kâyim-makâm ol- birinin yerini tutmak

k. 2307

kayna- (كَيْنَا) kaynamak

k. dı 5

k. r 2684, 2838

k. ya 1569

kaynatl-(كَيْنَاتْ) kaynatmak

k. ur 43

kayur- (كَيْوْرٌ) sakınmak, çekilmek

k. maya 1445

kaz (كَازٌ) kaz

k. 479

k. a 475

k. ı 469, 481

kazmak+(كَازَمَ) kazma, kazış

k. a 1484

kazan- (كَازَنْ) elde etmek, kazanmak

k. diyâsa 1612

kefare(كَفَّارَةٌ) karşılık
k. dür 1506, 2916

kelām (كَلَامٌ) söz, kelam
k. 285, 1220, 1231, 2077

kelāmu'llah(كَلَامُ اللَّهِ) Kur'an-ı Kerim
k. 2642
k. i 186

kelīm (كَلِيمٌ) söz söyleyen, konuşan
k. 283

kellüm (كَلَّمٌ) söylence
k. 2522

kelme (كَلِمَةٌ) söz, kelime
k. 3023

kem (كَمٌ) az, eksik
k. 4
k. i 2532

kemāl (كَمَالٌ) olgunluk, yetkinlik
k. 3064

kemer (كَمَرٌ) kemer, kayış
k. 1115

kemter (كَمْتَرٌ) eksik, hakir
k. 83, 394

kenār (كِنَارٌ) kayı, gevre
k. idı 504

kenefsia vāhid(كَنَفْسٍ وَاحِدٌ) Lokman vâcesi
29. ayette geçen 'bir tek nefis gi-
bi' manasındaki söz
k. 2453, 2485, 2504
k. e 2454, 2483
k. üg 2460, 2476

kerāmet(كَرَامَتٌ) fevkalâde hal
k. 176, 1765, 2005, 2003

kerem (كَرَمٌ) başıs, cömertlik
k. 966

kerem kal- bağışlamak
k. 2797

kerīm (كَرِيمٌ) ulu, cömert, Tanrı
k. 73, 164, 173, 1604, 1765, 1834
2129, 2303, 3050
k. ā 1487
k. sin 98, 331, 342

kerim-i pür kerem(كَرِيمٌ بِرُكْرَمٍ) cömertliği
boldan
k. 2797

kerpüç+(كَرْبُيْجٌ) kerpiç
k. 2937
k. e 2996
k. i 3002

kes- (كَسَرَ) 1. kapatmak
k. e 203
2. ayırmak, uzaklaştırmak
k. er 2356
3. terk etmek, bırakmak
k. 3103

kesâk (كَسَاكٌ) 1 durgunluk, sürümsüzlük
k. 991
2. azlık, kıtlık
k. 2721

kesâk kal- azaltmak
k. 1009

kesâd ol- azalmak
k. 991

kesb (كَسْبٌ) kazama
k. 3124
k. e 1003

kesb it- kazanmak
k. 1003

kesîr (كَثِيفٌ) kalın, yoğun
k. e 2994

kesil- (كَسَلَ) 1. bitmek, sona ermek
k. mesûn 219
k. meye 847
k. ür 2860
2. engellenmek
k. medin 446

keşf (كَشَفٌ) açma, meydana çıkarma
k. 937

keşf ol- ortaya çıkmak
k. 1727

keşuzâ(كَشْزَا) kahya
k. 1971, 2219, 2309

keşuzâlık(كَشْزَا لِيَّةٌ) kahyalık
k. da 1973

- kevn (كَوْن) olma, varlık
 kevn ü mekân varlık, kâinat
 k. 210
- keyyāl (كَيْيَال) kileci, kâle ile ülgün
 kimse
 k. 1 2140
- kıft (كَيْفَت) rahbet, tesvik
 kıft eyile- rahbetlendirmek, tesvik et-
 mek
 k. 663
- kıgur- (كَيْغُر) çağırmak, yardıma istemek
 k. ur 3010
- kıl (كَيْل) kıl
 k. dan 330
- kılcan kıla inceden incedi-
 k. 731, 1665, 1693, 1854, 1879, 1936
 2027, 2043, 2064, 20130, 2155, 2253
 2541, 2653, 2852, 307, 3120
- kıl- (كَيْل - كَيْل) yapmak, etmek, yaratmak
 k. 345, 2629
 k. a 352, 1013, 1561, 2297, 2334,
 2336, 2615, 2643, 3076
 k. alar 368
 k. an 1320
 k. ana 1539
 k. asın 2669, 2936
 k. dı 159, 240, 346, 1076, 1740, 1745
 1748, 1784, 1805, 2447, 2451, 2632,
 3056, 3958
 k. didi 1180
 k. dılar 1544
 k. duğuş 2645, 2664
 k. ısarður 2000
 k. ma 839
 k. madum 66
 k. mişdur 1332
 k. miş durur 1803, 1737, 2320
 k. sa 367
 k. saş 1065, 2337
 k. uş 2643
 k. ur 350, 2404
 k. urşa 2611
- altün kıl- altın etmek
 k. ur 1603
- 'amel kıl- dini kaidelere uygun dav-
 ranmak
 k. sa 1404
- 'arza kıl- arz etmek
 k. duş 1243
- assa kıl- fayda vermek
 k. maya 2307
 k. maz 49
- 'ayân kıl- açığa çıkarmak
 k. dı 687
- aydın kıl- aydınlatmak
 k. ur 1635
- aykut kıl- başarılı olmak
 k. ur 1637
- birlik kıl- beraber olmak, birleşmek
 k. a 539
 k. anlar 38
- cem' kıl- biraraya getirmek
 k. dı 1823, 1840
- cevlân kıl- çöleşmek, gezinmek
 k. a 1157
- çâst ü cû kıl- arayıp soruşturmak
 k. an 120
- çifti kıl- eş olarak yaratmak
 k. dı 688
- çâd kıl- adalet etmek
 k. dı 185
- da'vet kıl- çağırmak
 k. uş 1493
- da'vi kıl- iddia etmek
 k. a 897
- delîl kıl- kılavuz etmek
 k. sun 1006
- dermân kıl- çare bulmak
 k. ur 2339
- devâ kıl- çare bulmak
 k. mazışaş 2104
- diri kıl- diriltmek
 k. a 307, 1322

k. dı 303, 1935, 1937
 k. maz 306
du'a kıl- dua etmek
 k. dı 279, 305, 2314, 2465
emr kıl- buyurmak, emretmek
 k. dı 1476
eser kıl- etkilemek
 k. dı 504
fâyize kıl- faydalanmak
 k. gıl 794
fidâ kıl- gözden çıkarmak
 k. dı 2961
fidî kıl- gözden çıkarmak
 k. dı 2973
fikirin kıl- bir şeyi düşünmek
 k. ur 2102
genez kıl- kolaylaştırmak
 k. dı 2628
gevher kıl- değerli taş haline getirmek
 k. ur 148
güher kıl- elmas eylemek
 k. dı 132
günâh kıl- dinî suç işlemek
 k. duğ 95
 k. dum 883
halvet kıl- halvet yeri yapmak
 k. ur 2731
harket kıl- hareket etmek
 k. ur 47
hâsıl kıl- meydana getirmek
 k. sun 255
hayr kıl- iyilik etmek
 k. maz
hazır kıl- hazırda tutmak
 k. a 1869
hitâb kıl- söylemek bildirmek
 k. dı 197, 2492
hizmet kıl- çalışmak, iş görmek
 k. ur 2367
hükûm kıl- hükmetmek
 k. dı 338
hürmet kıl- saygı göstermek
 k. uğuz 1189

ihtiyâr kıl- seçmek
 k. alardı 2461
 k. ursın 1360
imân kıl- iman etmek, inanmak
 k. urdı 2058
inâyet kıl- yardım, ihsan etmek
 k. dı 1765
istiğfâr kıl- bağışlanmayı dilemek
 k. alar 861
işâret kıl- göstermek, belirtmek
 k. dı 1216
 k. urdı 2050
'isret kıl- yiyip içmek, eğlenmek
 k. ur 2367
'izzet kıl- hürmet göstermek
 k. a 88
 k. uğ 1629
kabûl kıl- kabul etmek
 k. dı 193
 k. duğ 99
 k. ma 3041
 k. maz 1395, 1799, 2280, 2284
 k. sağ 92
 k. sun 425, 1933, 2229, 2231
 k. ur 832, 1317, 1347
kanâ'at kıl- yetinmek
 k. a 1704
kasd kıl- niyetlenmek, kasdetmek
 k. ur 289
kerem kıl- bağışlamak
 k. 2797
kesâd kıl- azaltmak
 k. dı 1009
kismet kıl- paylaştırmak
 k. dı 1828
kul kıl- bağlamak, esir etmek
 k. alar 979
makâm kıl- yerleşmek
 k. dı 2635
ma'lûm kıl- belli etmek
 k. an 1538, 1666
 k. ur 1254, 2326

- meded kıl- yardım etmek
k. ur 971
- musâf kıl- selâmlaşmak
k. ur 961
- namâz kıl- namâz kılmak
k. a 356
- nâz kıl- yalvarıp yakarmak
k. dı 2466
- nazar kıl- bakmak
k. 924
- peyzâ kıl- var eylemek
k. dı 639
- rağbet kıl- yönelmek, itibâr etmek
k. uy 2864
- rahmet nazar kıl- acıyarak bakmak
k. a 1561
k. asın 92
- raîyyet kıl- birinin idaresine vermek
k. dı 150
- rây kıl- düşünmek
k. dı 2995
- hâcet revâ kıl- bir isteği yerine getirmek
k. a 2103, 2104
- rûzî kıl- nasip etmek
k. 214, 222, 255, 540, 1124, 1367
2420
k. a 330, 326, 2249, 2296
k. dı 2392
k. şıl 375, 1458, 1531, 1573
k. san 333, 1423, 1436, 1459
- safâ kıl- eflonmek
k. 2755
- safî kıl- arıtmak, temizlemek
k. dı 277
- şenâ kıl- övmek
k. saş 1789
- şeyr kıl- geçmek
k. dı 163
- şeyrân kıl- gezinmek
k. a 1157
k. uban 474
- şüccâ kıl- secde etmek
k. a 3013
k. dı 1238, 1769, 2505
k. şıl 908
- şürûr kıl- sevinmek
k. ur 700
- şâd kıl- sevindirmek
k. urdı 1501
- şefâ'at kıl- suçun affedilmesi için aracılık etmek
k. a 101
- şikest kıl- kırmak
k. a 2397
- şitâb kıl- acele etmek
k. ma 2939, 2948
- şükr kıl- şükretmek
k. saş 1789
- şükür kıl- şükretmek
k. urise 842
- tâ'at kıl- ihâdet etmek
k. an 1972
- teleb kıl- istemek
k. dı 496
k. sa 1126, 2916
k. ur 2248
- tama' kıl- çok istemek
k. a 1430
- tâze kıl- güzelleştirmek
k. ur 1637
- tadbîr kıl- çâre bulmak
k. didı 3003
k. maz 2406
- teferrûc kıl- soyretmek, görmek
k. şıl 434
k. uban 474
- terk kıl- bırakmak, vazgeçmek
k. dı 308
- tövbe kıl- tövbe etmek
k. a 2636
k. alar 801
k. şise 1039
k. şua 320

- k. madı 1001
 k. up 1551
tevekkül kıl- Allah'a teslim olma
 k. dılar 241
tinâr kıl- ihtinam göstermek
 k. ğıl 2311
 k. maz mısın 2314
vefâ kıl- bir sözü yerine getirmek
 k. duğ 1644
 k. ğıl 1791, 2923
 k. lum 1109
vîrân kıl- yakmak
 k. a 2384
yârî kıl- yardım etmek
 k. 1732, 2127
 k. maya 2573
 k. urşa 1111
yavu kıl- kaybetmek
 k. anlara 1139
 k. dı 64
 k. maş 36
yüce kıl- sefaflı tutmak, yüceltmek
 k. dı 1997
zârî kıl- ajlamak, sızlamak
 k. dı 511
 k. dısa 512
 k. duğum 529
 k. ur 516
zikrin kıl- bir şeyi anmak
 k. ur 2102
 kılıç+(کَلْبَجْ، قَلْبَجْ) kılıç
 k. 323
 k. dan 243
 k. ı 242
 k. ıla 244
 k. ın 191, 241
 kılın- (كَيْلِن-) yapılmak, edilme
 k. an 2644
 kılığ (كَلْبَجْ) hareket, davranış
 hoş kılığ iyi amel
 k. 2330
- kılma+(كَلْمَا، كَلْمَا) yapma, etme
 k. 66, 135, 346, 2645
da'vet kılma+ çağırma
 k. a 2227
istima' kılma dinlemek, kulak vermek
 k. 2305
sefer kılma sefere çıkmak
 k. 2303
sükr kılma sükmek
 k. 133
 kın (كَيْن) işkence, ceza
 k. ı 2858
 kır- (كِرْ) öldürmek, yok etmek
 k. dılar 244
 kırat (كِرَات) okuma, kıraat
 k. la 2650
yedi kırat Kur'an'ın yedi türlü okunuşu
 k. 2650
 kırk (كِرْق) kırk (sayı)
 k. 1951
 k. a 1952
 k. dan 1952, 1953, 1959, 2373
 kırk bin (كِرْق بِن) kırkbin (sayı)
 k. 1481
 kırma+(كِرْمَا، كِرْمَا) öldürme, yok etme
 k. a 169
 kısa (كِرْصَا) kısa
 k. 1924
 kısım (كِرْسِم) bölüm, kısım
kısım eyle- taksim etmek
 k. 1842
 kısmet (كِرْسِمَت) kısmet, pay
kısmet kıl- paylaşmak
 k. 1418
 kıs (كِرْس) kıs
 k. 446, 900, 1176, 1604, 1921,
 1933, 1962
 k. a 1926
 k. dur 1030
 k. in 1007, 1931, 2459
 k. uğ 1967
 kışla- (كِرْسَلَا) kışı geçirmek
 k. dı 1491
 k. yp 472

ķışr (قِشْر) kabuk	1555, 1600, 1610, 1612, 1632,
ķ. ını 1251	1645, 1672, 1702, 1743, 1745
ķışrī (قِشْرِي) kabuĝa ait	1752, 1756, 1786, 1830, 1833
ķ. 1252	1836, 1839, 1845, 1858, 1859
ķiyāmet(قِيَامَت) dūyanın somu	1860, 1862, 1880, 1886, 1913
ķiyāmet gūni(n)+ ahiret gūnū	1919, 1936, 1941, 1958, 1979
ķ. 260, 1750	2011, 2045, 2040, 2075, 2082
ķiyās (قِيَاس) karşılaştırma	2085, 2087, 2092, 2097, 2106
ķiyas it- karşılaştırmak	2157, 2164, 2169, 2215, 2216
ķ. 67, 539	2222, 2267, 2270, 2302, 2310
ķiymet (قِيَمَت) deĝer	2313, 2317, 2322, 2356, 2372
ķ. 61	2391, 2412, 2454, 2463, 2481
ķ. i 142	2482, 2506, 2538, 2539, 2542
ķ. ini 1391	2552, 2554, 2568, 2581, 2582
ķız (قِيْر) kız	2588, 2591, 2642, 2650, 2654
ķ. 2769, 2772	2663, 2691, 2696, 2728, 2779
ķ. i 1176	2807, 2813, 2825, 2847, 2853
ķ. ını 2829	2880, 2904, 2912, 2969, 2988
ķız al- evlenmek	2994, 3006, 3010, 3023, 3032
ķ. 2829	3039, 3058, 3062, 3081, 3082
ķız- (قِيْر) kızarmak, utanmak	3113
ķ. ar 2867	2. zamiri iyelik
ķızıl (قِيْرِل) kırmızıya çalan renk	+Ki g. 922
ķ. 1398	kibr (كِبْر) büyüklük taslama
ķızsaĝ (قِيْرَسَاغ) kız isteme	ķ. 690, 817, 922, 970, 2057, 2781
ķızsaĝ ol- erkeĝin evlenecek çaaĝa gel- mesi	kiler (كِيْلَر) kiler
ķ. 2773	ķ. 1928
ķi (كِي) 1. ki (baĝlama edatı)	ķim (كِيْم) 1. kim ? (soru zamiri)
ķ. 1, 23, 27, 28, 33, 63, 84, 96,	ķ. 10, 47, 62, 121, 144, 203, 204
141, 162, 200, 206, 240, 259, 315	247, 332, 553, 680, 805, 842, 939
341, 348, 364, 377, 406, 420, 484	1050, 1099, 1180, 1448, 1585, 1626
545, 553, 554, 556, 595, 708, 770	1686, 1708, 2179, 2450, 2741, 2907
773, 807, 844, 889, 892, 896, 899	2914, 3110
905, 913, 920, 968, 1049, 1076,	ķ. de 1558, 2171, 2273
1079, 1093, 1094, 1177, 1181, 1221	ķ. di 189
1281, 1283, 1249, 1252, 1257, 1290	ķ. dūr 813, 948, 1228, 1229, 1231
1309, 1310, 1317, 1319, 1331, 1333	1743, 2208, 2227, 2703
1344, 1391, 1395, 1397, 1399, 1407	ķ.dūrūr 70, 307, 996, 1029, 1090
1426, 1434, 1438, 1439, 1443, 1469	1230, 1344, 1675, 2352, 2479, 2513
1494, 1500, 1511, 1513, 1536, 1540	ķ. e 302, 497, 1420, 1423, 1706,
	2669, 2862
	ķ. sin 2552, 2554

k. üg 3083	2390, 2393, 2402, 2435, 2450, 2463, 2534
k. ünle 247	2537, 2554, 2608, 2626, 2646, 2660, 2670
2. kimi, kimisi	2679, 2683, 2687, 2692, 2696, 2699, 2718
k. 47, 414, 1640, 1642, 2053, 2362	2725, 2737, 2741, 2796, 2798, 2812, 2830
kim (كِم) 1. ki (fiillerden sonra	2843, 2852, 2853, 2860, 2863, 2884, 2893
bağlaç olarak)	2894, 2895, 2897, 2908, 2914, 2940, 2947
k. 9, 19, 20, 21, 26, 30, 35, 37,	2952, 2957, 2958, 2983, 2990, 2998, 2999
95, 105, 106, 126, 143, 160, 166	3007, 3016, 3025, 3026, 3060, 3071, 3076
166, 180, 194, 212, 223, 233, 247	3077, 3080, 3107, 3120, 3134
253, 258, 271, 281, 302, 311, 326	2. ki (adlardan sonra ilgi zamiri olarak)
355, 356, 373, 423, 442, 452, 483	k. 5, 17, 18, 41, 43, 53, 66, 71, 85, 87,
488, 497, 505, 513, 533, 540, 541	99, 90, 101, 129, 131, 134, 143, 149, 154
542, 560, 565, 570, 574, 578, 581	157, 178, 183, 184, 186, 189, 192, 193,
605, 622, 636, 633, 656, 660, 675	203, 204, 205, 207, 209, 215, 217, 221,
722, 742, 781, 786, 789, 797, 835	226, 229, 245, 272, 273, 283, 288, 303,
836, 860, 898, 906, 920, 925, 965	305, 307, 308, 313, 322, 330, 331, 333,
979, 989, 992, 999, 1001, 1013, 1052	336, 343, 345, 347, 348, 349, 352, 357,
1099, 1107, 1109, 1113, 1117, 1125	365, 384, 393, 395, 400, 409, 425, 433,
1138, 1146, 1147, 1155, 1203, 1213	439, 444, 448, 450, 452, 453, 466, 469,
1248, 1257, 1261, 1266, 1267, 1282	471, 475, 480, 485, 488, 490, 496, 509,
1298, 1311, 1339, 1366, 1374, 1375	515, 537, 539, 546, 550, 556, 559, 563,
1378, 1382, 1386, 1399, 1432, 1458	583, 585, 588, 601, 623, 627, 658, 660,
1489, 1498, 1499, 1506, 1510, 1514	663, 669, 670, 676, 677, 679, 681, 684,
1519, 1523, 1531, 1539, 1541, 1546	686, 687, 697, 704, 706, 710, 719, 746,
1551, 1559, 1561, 1573, 1579, 1603	769, 774, 775, 779, 782, 783, 794, 807,
1609, 1620, 1631, 1647, 1649, 1658	812, 826, 828, 830, 831, 832, 833, 845,
1661, 1664, 1697, 1680, 1681, 1684	846, 847, 848, 849, 854, 857, 875, 889,
1687, 1703, 1718, 1731, 1732, 1737	893, 984, 895, 902, 923, 931, 933, 934,
1738, 1744, 1750, 1761, 1764, 1772	936, 941, 945, 954, 955, 956, 957, 986,
1776, 1777, 1738, 1744, 1750, 1761	994, 1001, 1010, 1014, 1021, 1028, 1029
1764, 1772, 1776, 1777, 1781, 1785	1032, 1044, 1067, 1089, 1090, 1093, 1101
1787, 1788, 1790, 1797, 1806, 1808	1102, 1106, 1121, 1123, 1129, 1130, 1136
1815, 1822, 1825, 1831, 1832, 1834	1140, 1162, 1166, 1185, 1187, 1190, 1193
1848, 1852, 1857, 1858, 1866, 1867	1194, 1210, 1222, 1229, 1230, 1233, 1238
1869, 1891, 1892, 1897, 1950, 1961	1239, 1243, 1245, 1271, 1273, 1278, 1281
1963, 1979, 2022, 2023, 2024, 2056	1285, 1286, 1289, 1300, 1305, 1308, 1312
2061, 2066, 2094, 2103, 2108, 2134	1317, 1318, 1323, 1332, 1336, 1345, 1349
2155, 2166, 2176, 2185, 2196, 2198	1351, 1360, 1363, 1365, 1377, 1382, 1387
2206, 2224, 2226, 2279, 2285, 2297	1393, 1402, 1403, 1406, 1417, 1424, 1425
2298, 2305, 2315, 2321, 2330, 2333	1426, 1427, 1441, 1442, 1444, 1453, 1455
2334, 2339, 2340, 2341, 2351, 2355	1479, 1487, 1497, 1507, 1508, 1516, 1517
2359, 2361, 2370, 2378, 2381, 2383	1525, 1533, 1534, 1535, 1537, 1538, 1540

1543, 1544, 1577, 1584, 1586, 1637	2938, 2946, 2950, 2962, 2976, 2996
1639, 1643, 1650, 1657, 1659, 1665	3002, 3003, 3026, 3042, 3050, 3061
1667, 1669, 1679, 1692, 1698, 1708	3063, 3075, 3089, 3096, 3098, 3101
1709, 1712, 1714, 1717, 1718, 1723	3111, 3113, 3127, 3129, 3131, 3133
1724, 1725, 1726, 1727, 1729, 1730	kimi(n)+(كيمي) kimisi
1743, 1771, 1800, 1805, 1818, 1819	k. 44, 45, 327, 413, 414, 415, 417
1821, 1855, 1865, 1868, 1869, 1837	901, 918, 1098, 1289, 1336, 1497
1876, 1881, 1888, 1889, 1898, 1900	1498, 1499, 1503, 1640, 2145, 2524
1911, 1917, 1924, 1927, 1930, 1931	2754, 2755, 3074, 3076
1935, 1940, 1951, 1966, 1968, 1970	k. ø 350
1980, 1985, 1986, 1990, 1994, 2005	k. e 761
2009, 2013, 2017, 2018, 2020, 2021	k. i 1502, 1504
2030, 2037, 2050, 2054, 2060, 2065	k. si 273, 278, 283, 298, 293, 298
2067, 2073, 2076, 2084, 2085, 2086	303, 308, 313, 322, 323, 327, 351
2090, 2093, 2107, 2111, 2115, 2118	352, 415, 416, 417, 918, 1083, 1098
2119, 2127, 2138, 2174, 2183, 2189	1290, 1500, 1501, 2145, 2752, 2753
2195, 2202, 2203, 2208, 2214, 2217	2756, 3073, 3075
2221, 2227, 2241, 2243, 2247, 2254	k. sinø 244, 350
2255, 2256, 2258, 2267, 2269, 2273	k. sini 244
2276, 2278, 2281, 2282, 2290, 2296	kimesne(كيمسنة) kimse
2297, 2299, 2300, 2301, 2305, 2309	k. 34, 54, 206, 212, 315, 581, 828
2310, 2320, 2322, 2324, 2325, 2327	860, 989, 1688, 1881, 3077
2336, 2343, 2364, 2375, 2387, 2394	kimse (كيمسنة) kişi, kimse
2412, 2413, 2418, 2424, 2425, 2437	k. 144, 157, 191, 239, 315, 319,
2438, 2441, 2458, 2468, 2477, 2484	335, 547, 848, 889, 939, 1347,
2487, 2495, 2496, 2497, 2498, 2507	1376, 1382, 1441, 1447, 1758, 1930
2508, 2513, 2516, 2519, 2523, 2525	1970, 2063, 2281, 2519, 2612, 2742
2528, 2535, 2537, 2538, 2546, 2552	k. de 2281, 2288
2555, 2559, 2562, 2563, 2565, 2572	k. ler 1974
2573, 2582, 2585, 2586, 2593, 2600	k. lere 2067
2601, 2616, 2622, 2623, 2633, 2636	k. lerüq 2336
2648, 2649, 2653, 2661, 2664, 2666	k. nüq 831, 883, 1186, 1420, 2327
2671, 2672, 2674, 2684, 2690, 2707	2405, 2573, 3094
2708, 2710, 2711, 2712, 2721, 2727	k. ye 49, 331, 393, 1121, 1194,
2732, 2736, 2739, 2742, 2751, 2756	1365, 1429, 1455, 1636, 1648, 2119
2759, 2767, 2768, 2775, 2780, 2783	2342, 2413, 2648, 2023, 3103
2801, 2802, 2806, 2814, 2815, 2821	k. yi 203, 2877
2823, 2828, 2836, 2839, 2849, 2862	k. yile 655
2870, 2871, 2873, 2874, 2878, 2883	kimsene (كيمسنة) kimse
2889, 2890, 2891, 2894, 2896, 2899	k. 11, 98, 289, 292, 433, 465, 541
2901, 2903, 2909, 2913, 2918, 2919	547, 669, 670, 1407, 1443, 1456,
2922, 2924, 2926, 2927, 2931, 2933	1508, 1679, 1800, 2280, 2284, 2289

2297, 2343, 2926, 3073, 3097
 k. den 409
 k̄in (كَيْنُ كَيْنِ) garaz, kin
 k. 690, 817, 2057, 2731
 k. iğün 184
 k̄ine (كَيْنَةُ كَيْنِ) kin
 k. 922, 970
k̄ine dūt- kinlenmek
 k. 1429
 kitāb (كِتَابُ كِتَابِ) kitap
 k. 2320
 k. dur 399
 k. ı 1583
 k. ından 2631
 k. lardur 2319
 k̄o- (قَوَّ - قَوَّ) 1. bırakmak, terketmek
 k. 787, 1058, 1646, 2238
 k. dı 371, 494, 1190
 k. madın 1040
 k. maz 35, 383, 2316
 k. ı 1511
 k. p 779, 780, 823, 1361, 3044
 k. r 2254, 3008
 2. bırakmak, müsaade etmek
 k. maya 3043
 k. maz 452, 845, 1037, 2396, 2861
 3123, 3125, 3132, 3134
 k. r 2782
 k. r mı 2783
 3. bırakmak, koymak
 k. dı 519, 629
 4. yaratmak, vâzetmek
 k. dı 361, 1656, 1825, 2632
 k. mışdur 905
 k. mışdı 2472
 5. yapmak, inşa etmek
 k. dılar 1482
dilden ko- söylemeyi bırakmak
 k. dı 1190
 k. ma 2794
karârda ko- durdurmak, daimî olmak
 k. maz 50

mahrûm ko- yardımsız bırakmak
 k. ma 521
 k. maz 2877
 k̄oca (قَوَّانٌ قَوَّانِ) yaşlı, ihtiyar
 k. 1190
 k. dur 1137
 k. lar 1975
k̄oca ol- ihtiyarlamak
 k. 1167
 k̄ocal- (قَوَّالٌ - قَوَّالِ) ihtiyarlamak
 k. ıcak 1971, 1973, 1169
 k̄ocalık (قَوَّالِيَّةٌ قَوَّالِيَّةِ) ihtiyarlık
 k. 1168, 1180, 1969
k̄oçdurmak+ (قَوَّدُرْمَةٌ قَوَّدُرْمَةٍ) kucaklatmak
h̄uri k̄oçdurmak huri kucaklatmak
 k. iğün 2240
 k̄oçmak+ (قَوَّحٌ قَوَّحِ) kucaklama
h̄uri k̄oçmak huri kucaklama
 k. a 2237
 k. ina 2250
 k̄oku (قَوَّوٌ قَوَّوِ) koku
 k. lar 2886
 k̄ol (قَوَّلٌ قَوَّلِ) kol
 k. larını 2387
 k. uq 404
 k̄oldaş (قَوَّلَدَاشٌ قَوَّلَدَاشِ) arkadaş, yardımcı
k̄oldaş eyle- arkadaş, yardımcı etmek
 k. 2201
k̄oldaş ol- yardımcı olmak
 k. 782
k̄oldaşlık+ (قَوَّلَدَاشِيَّةٌ قَوَّلَدَاشِيَّةِ) arkadaşlık, dostluk
 k. ı 134
 k̄on- (قَوَّنٌ قَوَّنِ) 1. inmek
 k. ar 1586, 1854
 k. mış durur 2634
 2. bir yere inip oturmak
 k. dı 503
 k. dılar 607
 k̄onşu (قَوَّنِي قَوَّنِي) komşu
 k. 2751

- koşullık (كُوشُلُوك) komşuluk
k. 1616
- kop- (كُوب- كُوب) ortaya çıkmak, zuhur etmek
k. a 138
k. ar 701, 1582, 1854, 2024, 2324
k. dı 9, 109, 2008
k. duğı 915
k. inca 1753
2. haşrolmak, ayağa kalkmak
k. isarsın 1646
3. ayrılmak, uzaklaşmak
k. dı 1171
- yüzi kara kop- utançlı çıkmak
k. isar 1677
- kopar- (كُوبِر) ortaya çıkmak
k. ur 538
- kopmak (كُوبَمَك) haşrolma
k. 222
- kork- (كُورِق) korkmak
k. a 1498
k. arısa 747
- korkı (كُورِق) korku (bkz. kırku)
k. sı 1435
- korku (كُورُق) korku (bkz. kırkı)
k. 1712
k. ya 1502
k. sı 2773
- korkusuz (كُورُقُسُوز) korkmayan
k. 284, 1073
- koş- (كُوش) koşmak
k. dı 940
- gift koş- hayvanları sabana koşmak
k. up 2762
- koşına koş- emri altına almak
k. mış 2746
- koşın (كُوشِين) askeri birlik, mahal-
li idarede bir büyük ünite (<Mog.
hosiğu(n))
koşına koş- emri altına almak
k. 2746
- kotar- (كُوتِر) bir kaptan diğerine bo-
şaltmak
k. ur 2686
- kov- (كُور) peşinden koşmak
k. ar 418, 715, 2179, 3074
k. duğumuz 239
k. ma
- gölge kov- gölgeden gölgeye koşmak
gölgeli yer aramak
k. a 1930
- işret kov- yiyip içmekle vakit geçir-
mek
k. ar 3074
- oyun kov- oyun peşinde koşmak
k. a 1970
- koş- (كُوش) 1. bırakmak, terketmek
k. a 1573
k. alum 616
k. p 432, 462, 580
2. bırakmak, müsaade etmek
k. a 839
k. madı 581
k. maya 1444
3. bırakmak, koymak
k. alar 1390
k. p 571
4. yaratmak, vâzetmek
k. updur 953
5. geriye bırakmak
k. p 586
- ad koy- ad bırakmak
k. a 2343
- sovuk koy- soğuk dokunmak
k. mış 2824
- koy(u)n (كُوشِين) koyun, sine
k. uñ 1620
- köz (كُوز) ceviz
k. 2521, 2523, 2532, 2533, 2555
2564
k. a 2522
k. ca 2543
k. uñ 2522, 2537, 2566
- köpri (كُوبر) köprü
k. 2311
- köşe (كُوشَة) köşe
k. lerde 2731

çk (كَنْشَلُ كَرْشَل) köşk, saray

k. 1114, 1490, 2361

k. ile 1115

ıret (قُدْرَتُ قُدْرَت) Allah'ın ezeli gücü

k. 115, 1203, 1737, 1823, 1825

2606, 2904

k. den 412

k. e 121

k. i 113, 401

k. inø 593, 686, 1744, 1747, 1840

2036

k. inden 1893

k. ine 3078

ıdret dili Allah'ın ezeli gücünün ifâ-
desi

k. 2931, 3053

ıdret eli Allah'ın ezeli gücü

k. 1840

(قَوْلُ تَلَا) kul, Allah'ın yarattığı

insan

k. 9, 76, 78, 1747, 1815, 1816,

1817, 1915, 2410, 2766, 2853, 2894

2911

k. am 142

k. dan 10

k. dur 119, 1794, 1993, 2896

k. durur 1391, 1455

k. ı 2294

k. ıdur 854, 1711, 2508

k. ina 1710

k. lar 2100, 2909

k. lara 177, 1126, 1531, 2249

k. larına 344, 1797

k. larını 935

k. larıñ 2634

k. larıña 92, 214, 1367, 2420

k. uñ 10

k. uñdur 99, 1791, 1792

ıul eyle- kul etmek

k. 774, 1443, 1451

ıul için- bağlamak, boyun eğdirmek

k. 1454, 1795

ıul ııl- bağlamak, esirlemek

k. 979

ıul ol- köle, kul olmak

k. 13, 83, 140, 141, 324, 990,

1000, 1015, 1426, 1428, 1453

1796, 1797, 2024, 2229, 2295

2501

ıulaK+ (قُلُقُ تَلَا) kulak

k. 54, 83, 268, 296, 834, 1595

2146, 2148, 2165, 2168, 2169

2180

k. a 1372, 2180

k. dan 2145, 2149, 2167, 2172

k. dur 293, 2143

k. ı 832, 833, 1149, 1159

k. inø 422, 2506

k. ından 2175

k. uñ 257, 710, 790, 1490, 2069

2350

k. uñda 2670

ı kulak dut- dinlemek

k. 1891

ı kulak ur- dinlemek

k. 592, 600, 1058, 1205, 2360

cān kulağı kalp kulağı

k. 1571

ıulavuz (قَوْلُوزُ قَوْلُوزُ تَلَاوز) kılavuz, rehber

k. 119, 466, 470, 480, 483, 489

502

k. a 467, 449, 475, 477

k. dur 476

k. ı 484, 485, 706, 2720

ıulavuzla-(قَوْلُوزُ تَلَاوز) yol göstermek

k. 2047

ıulavuzsuz(قَوْلُوزُ تَلَاوز) rehbersiz

k. 465

ıullıK+ (قُلُقُ تَلَاوز) ibâdet, kulluk,

tapınma

k. 85, 119, 1179, 1183

k. a 425, 1183, 2229

k. ı 1166

k. için 1796

- k. uq 1065
 k. uqa 1769
 k. uqi 345
kullık eyle- ibâdet etmek
 k. 345
kullık it- boyun eğmek
 k. 1797
kullığa dur- tapınmak
 k. 12
kullığa boyun dut- kulluk etmek
 k. 2906
 kün (کن) Allah'ın 'kun' ol demesi
 k. 2931, 3053
 kur- (قُر-) kurmak, yapmak
 k. mış 317
 Kur'ân (قُرْآن) Kur'an-ı Kerim
 K. 213, 301, 359, 1345, 1694, 1864
 1871, 2113, 2579, 2647, 2650, 2718
 2723
 K. da 426, 392, 1442, 1875, 2010
 2928
 K. dur 2642, 2696
 K. ıla 1350, 2722
 K. ı 2719
 K. ını 1867
 kurb (قُرْب) yakınlık
 k. 2677, 3107
 kurbân (قُرْبَان) Allah rızası için kesil-
 len şey
 k. için 289
kurbân eyle- kendini gedâ etmek
 k. 2184
 kurbânlık+ (قُرْبَانِيَّة) kendini fedâ etme
 k. a 2972
 kurd (قُرْد) kurt
 k. 3086
 kuru (قُور) kara, toprak, yer (bkz.
 kuru)
 k. da 764
 k. ya 763, 780
kuru yir toprak, kara (bkz. kuru yir)
 k. 755, 764
 kurul- (قُورِل-) kurulmak
 k. up 804, 818
 kurla (قُرْلَا) defa, kerre
 k. 2617
 kursak+ (قُرْسَاك) kursak
 k. a 2329
 k. ında 2038, 2159, 2162, 2693
 k. ını 2271
 kurtar- (قُرْتَر-) kurtarmak
 k. asın 792
 kurtıl- (قُرْتِل-) kurtulmak, emin olmak
 k. a 2730, 2835, 2843
 k. madı 2785
 k. ur 2776
 kurtılmaK+ (قُرْتِلْمَاك) kurtuluş
 k. a 96
 kuru (قُورُ) 1. kara, toprak
 (bkz. kuru)
kuru yir toprak, kara (bkz. kuru yir)
 k. 760, 763, 767, 779
 2. kuru, ıslak olmayan
 k. 2699
 kuşur (قُشُور) köşkler
 k. 700, 919, 1115, 2246
 kuş (قُوش) kuş
 k. 3086
 k. durur 703
 k. ı 1075
 k. lar 302
devlet kuşu talih, mutluluk kuşu
 k. 138
 küt (قُوت) azık, rızık, gıda
küt ol- rızık, azık olmak
 k. 2131
 kutt-ı zamân (قُطْبُ زَمَان) zamanın ermiş-
 lerinin başı
 k. 2289
 küt-ı cān (قُوتِ جَان) canın gıdası, azığı
 k. 1283
 kuzı (قُوزِي) kuzu
 k. 165

- kuvvet (قُوَّةٌ) kuvvet, güç, kudret
 k. 86, 405, 453, 998, 1169, 1951
 2035, 2693
 k. i 408, 439, 1907, 2040
 k. inden 40
- kuvvet-i ten (قُوَّةِ تَن) vücut kuvveti
 k. 2694
- kuvvetlen- (قُوَّتِلْنَا) kuvvetlenmek
 k. ür 442
- kuvvetlü (قُوَّتِلُوا) kuvvetli
 k. dür 444
- küfr (كُفْرٌ) Allah'ı tanımama, küfür
 k. 817, 946, 1012, 1102, 1103, 1826
 1312, 1318, 2013, 2058, 2172, 2181
 k. e 2176
 k. i 169, 2173, 2176
 k. ile 1146
- küfrân (كُفْرَانٌ) iyilik bilmeme
 k. durur 816
- küh (كُوهٌ) dağ
 k. 916, 917
- küh-sâr (كُوهٍ سَارٍ) dağlık
 k. 916, 917
- küllî (كُلِّيٌّ) bütün, tamamıyla
 k. 52, 62, 1005, 1072, 1300, 1795
 2619, 2632, 2846, 3090, 3100, 3102
 3104, 3103
- kürsi (كُرْسِيٌّ) Levh-i Mahfuz'un bulundu-
 ğu yer
 k. 108, 1216, 2497, 3054, 3080
- küstâhlak (كُتَّاهِلَانٌ) saygısızlık
 k. dur 2191

- lācerem (لَاحِرَمٌ) şüphesiz, mutlaka,
elbette
1. 206, 249, 833, 1017, 1549, 2572
2573
- lāf (لَافٌ) lakırdı, söz
1. 1989
- lafz (لَفْظٌ) söz
1. ıla 2048, 2079, 2080
1. ınø 2652, 2653
1. uñ 2655
- la'net (لَعْنَتٌ) Allah'ın mağfiretinden
mahrumluk
1. 877
1. e 677
- la'net ol- lanete uğramak
1. 865, 869
- la'net okı- lanetlemek
1. 2341
- laṭīf (لَطِيفٌ) hoş, güzel
1. 1120, 1219, 1757, 2234, 2416,
2512, 2888
1. den 2994
- lāyık (لَایِقٌ) fayık, ehil
1. 62, 82, 83, 84, 87, 91, 375, 425
567, 845, 1065, 1095, 1123, 1366,
1385, 1531, 1649, 1724, 2263, 2336
2419, 2879
1. dur 143, 2325
1. durur 89, 1477, 1629, 2287, 2878
1. i 850
1. ınø 2152
1. isa 1099, 1530
1. isañ 2250
1. mı 1412
- lāyık eyle- uygun kılmak
1. 252, 1734, 2296
- lāyık gel- uygun olmak
1. 360, 2665
- lāyık ol- uygun olmak
1. 347, 380, 829, 862, 884, 887,
- 1016, 1231, 1383, 1386, 1435,
1557, 1690, 1973, 2644, 2679,
2796, 3005
- lāyık olmak uygun, ehil olma
1. 2325, 2713
- lāzım (لَازِمٌ) gerekli, lüzumlu
1. durur 70, 1682
- ledün (لَدُنْ) Allah'ın sırlarına ait
manevî bilgi
1. 2913
- min-ledün Allah'ın sırlarından anlamın-
da Arapça ibare
1. 2912
- lerü (لَرُّ) ileri (< ilerü)
1. 629
- lerü gel- dönmek, yönelmek
1. 869
- leşker (لَشْكَرٌ) asker
1. 45, 961
1. i 152, 958, 968, 976, 982
1. ile 995, 977
1. leri 969
1. üñ 959, 960, 962
- letāyif (لَطَائِفٌ) güzel sözler ve hikâ-
yeler
1. 2512
- levh (لَوْحٌ) her şeyin aslının yazılı
olduğu yer, levh-i mahfuz
1. 108, 156, 1216
1. i 21
- levnā-levn (لَوْنًا لَوْنٌ) renk renk
1. 1905
- leyl (لَيْلٌ) gece
1. 1904
- leylî (لَيْلِيٌّ) Leylâ ve Mecnûn hikâ-
yesinin kadın kahramanı
1. 2264
- lezzet (لَذَّةٌ) tat, çeşni
1. 1266, 1373, 2892, 2966
1. i 762

1. iğün 2691
 1. ini 2383
 1. leri 731, 2387
- lezzet al- tat almak
 1. 41, 734
- lezzet vir- tat vermek
 1. 2705, 2965
- lîk (لَيْكُ) ancak, lâkin
 1. 861, 2538
- lîkâ (لَيْكَا) ipek
 1. ma 1409
- lîki (لَيْكِي) ancak, lâkin
 1. 679, 953, 2175, 3091
- lîkin (لَيْكِينَ) lâkin fakat
 1. 145, 622, 1256, 2244
- lokma (لَوْكَمَا) lokma
 1. 2690
 1. lar 2823
 1. sı 2327
- lokma yimek maişetini temin etmek
 1. 1078
- luğat (لُغَاتُ) sözlük
 1. 2625
- lutf (لُطْفُ) lutuf, iyilik
 1. 115, 1097, 1270
 1. ı 277
 1. anø 1198
 1. ana 251
 1. indan 1784
 1. ını 1376
 1. uş 1789
- lutf eyle- iyilik etmek
 1. 1818, 2931
- lûbb (لُبُّ) iç, öz
 1. 2537
- lû'lâ (لَوْلَا) inci
 1. yi 2037

- M -

- mā' (مَاء) su
m. 901
- ma'ādin (مَعَادِن) madenler
m. den 40
- ma'ani (مَعَانِي) manâlar
m. 430, 492
- ma'būd (مَعْبُود) Allah
m. 1 118, 599, 636, 649
m. umuz 333
m. uya 789
- mācerā (مَأْجِرَا) mācerā, sergüzeşt
m. 2629
- ma'de (مَعْدَة) mide
m. 1966
m. ni 1773
m. yi 2714
- ma'den (مَعْدِن مَعْدِن) maden (bkz. ma'din)
m. 2951, 3122
m. de 3027
m. den 1565, 2952, 3122
m. dendir 3117, 3121
m. deyidiñ 1061
m. e 2944
m. i 2945
- ma'din (مَعْدِن مَعْدِن) maden (bkz. ma'den)
m. 2943
m. de 3028
- mağbūn (مَغْبُون) şaşkın, şaşırması
m. 390, 2229
- mağbūn ol- şaşırması
m. 888
- mağrib (مَغْرِب مَغْرِب) batı
m. dur 3062
m. ından 1595
- mağz (مَغْز) 1. iğ, öz
m. idur 1252
m. in 1251
2. beyin, dimağ
m. ina 2691
- māh (مَاه) senenin onikide bir kısmı
ay
m. 2371, 2677
- mahbūs (مَحْبُوس) mahpus
m. 1006
mahbūs eyle- kapatmak, engellemek
m. 2856
mahbūs ol- hapsolmek
m. 1004
- mahdūm (مَخْرُوم) hizmet edilen, hükümdar
m. idi 555
- maḥfil (مَحْفِل مَحْفِل) oturulacak, görüşülecek
yer
m. 2740
m. dürür 1132, 3037
m. e 1073
m. i 977, 1575, 1589, 2098, 2499
m. üğ 2094, 2098
- maḥkūm (مَحْكُوم مَحْكُوم) birinin hükmü altında
bulunan
m. 857, 1662, 2547
m. durur 1708, 1714
m. idi 555, 1463
m. uz 1472
- maḥkūm ol- bağlanmak, birinin hükmü
altına girmek
m. 249, 1015, 1440, 1675, 1677,
1687, 1756, 1801, 2667
- maḥlūk (مَخْلُوق مَخْلُوق) yaratılmış
m. 593, 1756, 1809, 1993, 2505,
2860, 3078
m. a 2633
m. i 593, 3071
m. içün 3070
m. ıla 753, 1738
m. midur 1320
m. uñ 856, 2102, 2407, 2910, 2915
- maḥlūkāt (مَخْلُوقَات مَخْلُوقَات) yaratılmış şeyler,
canlılar
m. 48, 647, 1298, 3091
m. uñ 636, 1823

- mahrakā (مَحْرَقَةٌ) yakacak yer
 m. dur 2015
- mahrūm (مَحْرُومٌ) nasipsiz, bahtsız
 m. 857
- mahrūm kal- nasipsiz olmak
 m. 213, 518, 341, 1599, 1679, 1976
 2638, 2707, 2899
- mahrūm ko- yardımsız bırakmak
 m. 521, 2877
- mahtūm (مَحْتَرَمٌ) bağlanmış
 m. idi 1463
- maḥzūn (مَحْزُونٌ) tasalı, kaygılı
 m. 390
- makām (مَقَامٌ) durulacak yer, durak
 m. 583, 976, 1366, 1488, 1649, 1655
 1657, 1698, 1723, 1787, 1844, 1920
 1960, 2120, 2427, 2446, 2498, 2635
 2647, 2651, 2747, 2916, 2982, 3000
 3034, 3054, 3067
 m. a 1257
 m. da 63, 640, 1061, 1134, 1141,
 1647, 1653, 1656, 1787
 m. dan 1062, 1355, 1807, 2141, 2445
 2943
 m. dandur 1575
 m. uḡ 711, 1651
- makām dut- yerleşmek
 m. 976, 1844, 2427, 2446, 2966
- makām kıl- yerleşmek
 m. 2635
- maḳbūl (مَقْبُولٌ) beğenilen, hoş karşılanan
maḳbūl ol- kabul edilmek
 m. 517, 858, 2680
- maḳsūd (مَقْصُودٌ) istek, murat edilen şey
 m. 346, 347, 648, 752, 774, 1131,
 1405, 1697, 2016, 2195, 2655, 2708
 3000, 3122
 m. a 217, 663, 927, 1401, 1403, 2577
 m. dur 926
 m. i 110, 118, 235, 328, 595, 599,
 631, 2400, 2640, 2657, 2974, 2982
- m. idur 677, 1400
 m. inø 654, 1640, 2641, 2656
 m. ina 2657, 3015
 m. inı 2757
 m. um 1129, 1130
 m. umuz 333, 479
 m. uḡ 1364, 2629
 m. uḡa 789, 2185, 3109
- maḳsūz (مَقْصُوزٌ) istek, murat
 m. i 649
- māl (مَالٌ) varlık, servet
 m. 181, 322, 351, 499, 842, 1088
 1156, 1179, 1417, 1673, 2761, 2830
 m. i 1464, 1956, 2763
 m. inø 2310
 m. indan 2310, 2312
 m. inı 180
 m. lar 2830
 m. uḡ 355
- ma'lūm (مَعْلُومٌ) bilinen, belli olan
 m. 2912
 m. durur 1350
 m. idi 624
- ma'lūm eyle- bildirmek, belli etmek
 m. 565, 621, 892, 1492, 1584, 1651
 1736, 2047, 2266, 2475, 3048
- ma'lūm it- bildirmek
 m. 933
- ma'lūm kıl- belli etmek
 m. 1583, 1666, 1854, 2326
- ma'lūm ol- içine doğmak
 m. 293, 891, 932, 1227, 1298, 1563
 1579, 1614, 1698, 1739, 1801, 1860
 1878, 1887, 1892, 1995, 2071, 2095
 2120, 2121, 2331, 2335, 2631, 2651
 2717, 2783, 2737
- mānend (مَائِنِدٌ) benzer
 m. i 1806
- mānend ol- benzemek
 m. 1969
- ma'nī (مَعْنِيٌّ) mânâ
 m. 146, 197, 223, 410, 422, 428,

- 431, 493, 495, 592, 687, 766, 827
1208, 1209, 1284, 1291, 1292, 1296
1305, 1571, 1727, 1802, 1880, 2019
2022, 2064, 2191, 2334, 2424, 2509
2510, 2511, 2571, 2572, 2575, 2576
2611, 2657, 2659, 2694, 2872, 2873
3006, 3008, 3009, 3014, 3020, 3022
3023, 3046
m. de 666, 1794, 2478
m. den 400, 1306, 1570, 1599, 1802
2510, 2573, 2578
m. dür 333, 1725, 2424
m. dürür 429
m. nüç 1801, 2656
m. si 399, 479, 664, 749, 852, 913
1410, 1565, 1592, 2193, 2522, 2659
2705
m. sinø 791, 871, 1198, 1305, 1567
1654, 1731, 2128, 2442, 2643, 2652
2654, 2695, 2778, 3105
m. sine 2507
m. sini 828, 2166
m. ye 271, 2321, 2575, 2577, 3017
m. yi 394, 410, 528, 665, 1572, 1585
1726, 1799
m. yile 1763, 2350, 2872
ma'nî bil- iç yüzünü anlamak
m. 889, 2065
māni' (مَانِي) engel, alıkoyma
m. 457
m. dürür 438, 844
: māni' ol- engel olmak
m. 3125
ma'nīsüz (مَانِي سُر) mânâsız, boş
m. 2423
mansıb (مَنْصِب) yüksek derece
m. 1456
m. i 1836, 1848, 2151, 2487, 2617
2701
m. idur 2106
m. inø 2152
mansıb dut- mevki elde etmek
m. 595, 1239
ma'rifet (مَعْرِفَت) hüner, sanat, bilgi
m. 701, 710, 913, 1019, 1852, 2069
2255, 2276, 2842
m. den 1974
m. dür 2270
m. le 2264, 2266
ma'rûf (مَعْرُوف) tanınmış, belli
m. 284, 3064

ma'siyet (مَعْصِيَت) isyan, günah
m. 701, 1019, 1180
māsiva'llah (مَاسِيَوْنِ اللّٰه) Allah'tan gayrı
varlıklar mânâsında Arapça ibare
m. 119, 520
maşrık (مَشْرِق) doğu
m. durur 3061
ma'sūk (مَعْشُوق) sevgili
m. 1074, 2530
m. a 683
m. i 649
matlûb (مَطْلُوب) istenilen şey
m. i 649
māye (مَآي) maya, asıl
m. müz 79
māyıs (مَآيِس) mayıs ayı
m. 2030
māyil (مَآيِل) düşkün, istekli
māyil ol- istemek
m. 739, 823, 1361
māzi (مَاضِي) geçmiş
m. 1056
m. si 261
mazlûm (مَظْلُوم) zulüm görmüş
m. lara 1691
ma'zûl (مَعْزُول) azletme
ma'zûl it- azletmek
m. 1758
ma'zûl ol- azledilmek
m. 1009, 1660

- meclis (مَجْلِسٌ) toplantı yeri, meclis
 m. 795, 797, 804, 812, 2274, 2389
 2401, 2402
 m. i 817
 m. üñ 796, 799, 802, 806, 812, 815
 816, 820, 2379
- meclis-i şeytânî (مَجْلِسُ الشَّيْطَانِ) şeytana yakışır meclis
 m. 2379
- mecmû' (مَجْمُوعٌ) tamam, hepsi
 m. 2077
- mecnûn (مَجْنُونٌ) Leyla ve Mecnun hikâyesinin erkek kahramanı
 m. lara 2264
- meded (مَدَدٌ) yardım, imdat
 m. 93, 971, 998, 1017, 2809
- meded kıl- yardım etmek
 m. 971
- medh (مَدْحٌ) övme, iyi şeyler söyleme
 m. i 2236
 m. idür 149
- medrese (مَدْرَسَةٌ) okul, medrese
 m. 2311
- mefsede (مَفْسَدَةٌ) fesatlıklar
 m. ler 691
- meger (مَكْرٌ) arcağ, yalnız, meğer
 m. 92, 496, 504, 601, 606, 1173
 1415, 1561, 3101
- mekân (مَكَانٌ) yer, mahal
 m. 3059, 3088
 m. dur 3064
 m. uñ 3060, 3061
- kevn ü mekân varlık, kainat
 m. 210
- Mekke (مَكَّةُ) Hz. Muhammed'in doğduğu ve Ka'be'nin bulunduğu yer
 m. 2495
 m. de 2495
 m. den 2500
- mekr (مَكْرٌ) hile, düzen
 m. 972
 m. i 2028
- mekr it- hile yapmak
 m. 238
- mekrüh (مَكْرُوهٌ) yapılması şeriatçe hoş görülmeyen şey
 m. 1164
- mekteb (مَكْتَبٌ) ders yapılan yer, okul
 m. üñ 942
- mektebe meşgûl ol- öğrenim görmek, tahsil yapmak
 m. 1972
- melâl (مَلَالٌ) usanç, bıkkınlık
 m. 30
- melek (مَلَكٌ) melek
 m. 111, 1212, 1254, 1256, 1275, 1294
 1827, 1839, 2080, 2087, 2101, 2123
 2433, 2435, 2439, 2446, 2479, 2480
 m. dür 1242, 2431, 2528, 2538
- melûl (مَلُولٌ) usanmış, bezmiş
 melûl ol- usanmak, bıkmak
 m. 897
- memât (مَمَاتٌ) ölüm
 m. 1279, 1298
- men (مَنْ) ben (bkz. ben)
 m. m. 2004
- menfa'ât (مَنْفَعَاتٌ) yarar, çıkar
 m. 2118
- menber (مَنْبَرٌ) minber
 m. 1694
 m. dürür 1810
 m. ine 1811
- menzil (مَنْزِلٌ) konak, menzil
 m. 1136, 1586, 1856, 1951
 m. de 1132, 1576
 m. dedür 1589
 m. dürür 1132, 1581, 3037
 m. e 55, 335, 392, 433, 443, 451
 463, 470, 478, 546, 724, 1073,
 1340, 1363, 1979, 2227, 2390, 2622
 m. i 467, 721, 726, 977, 1575, 1581
 1831, 2485, 2489, 2499
 m. leri 248
 m. ümüz 667

- m. üñ 395, 1355, 2094, 2098, 2106
menzilet (مَنْزِلَات) derece, mertebe, mevki
m. 710
menzilgâh (مَنْزِلْغَاه) konak, menzil yeri
(bkz. menzilgeh)
m. 155
menzilgeh (مَنْزِلْغِه) konak (bkz.menzilgâh)
m. 1596
mercimek (مَرْحِمَك) mercimek
m. 2466
merhem (مَرْحَم) merhem
m. 2817
m. i 632
merkeb (مَرْكَب) binilecek şey
m. için 1240
merkez (مَرْكَز) merkez
m. i 726
Merrih (مَرْيَح) Merih gezegeni
m. i 26
mertebe (مَرْتَبَة) derece, rütbe
m. 2486
m. ler 691
m. n 2097, 2101, 2094
m. nle 2094
m. yle 1623
mescid (مَسْجِد) mescid
m. 1694, 2254
m. dürür 1813
m. e 2310
m. i 1808, 1809, 1818
m. ine 1814
m. üñ 1820
meşel (مَشَل) örnek, misal
m. 376, 534, 600, 2984
m. den 1532
m. dür 410, 447, 492, 534, 635, 766
1393, 1935, 2695
mest (مَسْت) sarhoş
m. lere 1302
mest ol- sarhoş olmak
m. 2391, 2397
mestlik+ (مَسْتَلِك) sarhoşluk
m. a 2375, 2382
meşgûl (مَشْغُول) bir işle uğraşan
m. 1242
meşgûl ol- uğraşmak
m. 987, 1007, 2368, 2689
meşhûr (مَشْهُور) şöhretli, ünlü
m. 284
meşhûr ol- ün yapmak
m. 2002
metâ' (مَتَاع) satılık mal, eşya
m. i 1628
m. lar 2831
mevc (مَوْج) dalga
m. 642
m. i 39
m. idür 2195
mevcûd (مَوْجُود) var olan, bulunan
mevcûd ol- bulunmak
m. 1761, 2273
mevcûdât (مَوْجُودَات) var olan şeyler
m. 647
mevlî (مَوْلِي) Allah, mevlâ
m. 2019
m. nüñ 1435, 1711
m. ye 996, 1711
mevlûd (مَوْلُود) doğma, dünyaya gelme
m. durur 1208
mevsim (مَوْسِم) mevsim (bkz.mevsüm)
m. de 1912
mevsüm (مَوْسِم) mevsim (bkz.mevsim)
m. 1948
mey (مَيْ) bade, şarap
m. 2270
meydân (مَيْدَان) düz yer, meydan
m. durur 761
m. için 151
meyhâne (مَيْهَانَة) içki içilen ve satılan
yer
m. 2254
meyl (مَيْل) gönül akışı, sevme
m. i 3039
meyl eyle- gönlü akmak
m. 3041

- meyl it- sevmek, yönelmek
m. 2889
- mey-sıfat (مَيِّ صِفَت) içki gibi
m. 2255
- mi (مَيِّ) soru eki
mi 30, 289, 1313, 1409, 1412, .
1647, 2190, 2206, 2220, 2742, 2783
m. dur 1320
m. sın 1063, 2814
mi 902, 1182, 1259, 1412, 1638
1772, 2084, 2097, 2098, 2220,
2544, 2600, 2602, 2739
m. dür 1681, 1962, 2221
m. sın 1063, 2814
- mısmıl (مِيسِيل) eti yenir, helâl olan
m. 1 1666
- Mısır (مِيسِر) Mısır şehri
m. 1 311, 2626
- mihmân (مِيسِمَان) misafir
m. durur 1611
- mihnet (مِيسِنَت) zahmet, ezizet; dert
m. 499, 691, 696, 1330, 1333, 1338
1352, 1357, 1359
m. dedür 545
m. dürür 536, 819, 821, 1991
m. e 823, 1345, 1353, 1356, 1361
1450
m. i 1348, 1420
m. ile 1329, 1338, 1346
m. le 1333
- milik (مِيسِلِك) mülk (bkz.mülk)
m. i 1714, 3062
m. inø 605
- milket (مِيسِلِكَت) mülk (bkz.mülket)
m. e 742
- millet (مِيسِلَت) bir dinde veya mezhepte
olanlar
m. e 1450
m. üg 649
- mim (مِيسِم) Osmanlı alfabesinde yirmi-
yedinci harf
m. 2733
- mi'mâr (مِيسِمَار) mimar
m. 1480
m. a 2996
m. ı 3005
m. ları 1479
- mişâl (مِيسَال) örnek
m. 2234
- maskin (مِيسِكِين) âciz, zâvallı
m. 518, 2860
m. e 310, 513, 878
m. üg 374
- maskinlik+ (مِيسِكِينَلِك) âcizlik
m. e 309
m. i 1641
- mişl (مِيسِل) benzer, eş
m. ini 258, 905
- mişl-i nebât (مِيسِل نَبَات) bitki benzeri
- mişl-i melek (مِيسِل مَلِك) melek benzeri
m. 2562
- mu'allak (مِيسِلَق) boşlukta duran, asılı
m. 2521, 2544, 2555, 2991
- mu'ayyen (مِيسِيْن) belli, belirli
m. 2562
- mu'ciz (مِيسِيْز) acze düşüren
m. i 164
- mu'cizât (مِيسِيْرَات) mucizeler
m. 234
m. inø 162, 2023, 2472
- mu'cize (مِيسِيْز) mucize
m. yle 2004
- muhabbet (مِيسِبَت) sevgi
m. 967, 1047
m. dür 2568
- muhâl (مِيسَال) mümkün olmayan şey
m. 1030, 1041
- Muhammed (مِيسِمَر) Hz. Muhammed
m. 99, 185, 2489
- muhit (مِيسِيْط) kuşatan, çevreleyen
m. dür 2593
- muhit ol- kuşatmak
m. 2604

muhkem (مُحْكَم) sağlam, kuvvetli

m. 574, 1966, 2447

m. dūrūr 863

muhkem ol- sağlam, dayanıklı olmak

m. 1427, 1434, 1687, 1948, 1957,
1966

muhtâc (مُحْتَاج) ihtiyacı olan, muhtaç

m. durur 509, 651

m. ıdı 2896

muhtâc ol- ihtiyacı olmak

m. 523, 1934

muhtaşar (مُخْتَصِر) kısaltılmış, kısa,

m. 492, 593, 827, 1063, 1807, 2141
2301, 2428, 2583, 2607

muhtaşar düş- kısaltmak

m. 2583

muhtelif (مُخْتَلِف) 1. zıt, uyuşmayan

m. 2358

2. türlü, çeşitli

m. 1319

muhtelif düş- birbirine düşmek

m. 647

mukâbil (مُقَابِل) karşılık

m. 2559

m. dūr 2237, 2561, 2564

m. dūrūr 1940

mukâbil dut- karşılık saymak

m. 2532

mukâbil gel- karşılık olmak

m. 1945, 2522, 2542

mukarreb (مُقَرَّب) yaklaşmış, yakın

m. lar 31, 3082

mukbil (مُقْبِل) ikballi, kutlu

mukbil ol- bahtiyar olmak

m. 2316

mukîm (مُقِيم) oturan

m. 282, 947

m. sin 881

mûm (مَوْم) mum

mûm eyle- mum gibi yapmak

m. 297

munşif (مُنْشِف) razı

m. uz 94

munşif ol- razı olmak

m. 884, 1801

muntazır (مُنْتَظِر) gözleyen, bekleyen

m. 704, 1517

m. dur 353

murād (مُرَاد) arzu, istek

m. 249, 339, 1071

m. a 217

m. dur 1417

murdār (مُرْدَار) pis, mundar

m. ı 1666

Mūsā (مُوسَى) Hz. Musa (bkz. Mūsî)

m. 2463, 2465, 2467

musāf (مُصَاف) selamlaşma

musāf kıl- selamlaşmak

m. 961

muşhaf (مُصْحَف) Kur'an-ı Kerim

m. 187

Mūsî (مُوسَى) Hz. Musa (bkz. mūsā)

m. 2474, 2497, 2496

m. nüg 2472

m. ye 2457, 2458

muştafā (مُسْتَفَا) Hz. Muhammed'in adlarından

m. 199, 200, 208, 212, 228, 231,

338, 802, 956, 1166, 2050, 2480

2498, 2703, 2803, 3047

m. dan 234

m. dur 208, 2703

m. nuç 216

m. ya 246

muştagrak (مُسْتَغْرَاك) batkıs, dalmıs

m. ı 808

muştagrak ol- batmak, gark olmak

m. 354, 2375

mutbah (مُطْبَخ) mutfak

m. a 2697

m. durur 1698

m. ını 2898

m. larda 2699

mu'teber (مُعْتَبَر) itibarlı, hatırı sa-
yılır
m. 827, 944, 1066, 1327, 1807, 2141
2428, 2606, 2583, 2608, 2929, 3052
m. den 2301
mu'teber dur- itibarlı olmak
m. 2606
mu'teber ol- hatırı sayılmak
m. 2428
mu'tedil (مُتَعَدِل) 1. uygun, münasip
m. 718
2. alıman
m. dür 1904
mutî' (مُطِيع) boyun eğen
mutî' ol- itaat etmek
m. 951
muṭlak (مُطْلَق) yalnız, tek
m. 184, 624, 1692, 2777,
m. durur 2927
muṭlakā (مُطْلَقًا) herhalde, illâ
m. 1011, 1407, 2123, 2208, 2471,
2697, 2911, 2926, 2933, 3031, 3085
3134
muvâfık (مُوَافِق) uygun, uşurlu
m. 2358, 2879
m. dur 2014
mübârek (مُبَارَك) kudsî, uşurlu
m. 353
mübtelâ (مُبْتَلَا) tutkun, tutulmuş
mübtelâ kal- tutulmak
m. 936
mücerred (مُجَرَّر) tek, yalnız
m. 2521
müctebâ (مُجْتَبَى) seçilmiş, seçkin
m. 208
m. dur 208
müdâm (مُدَام) devanlı, sürekli
m. 23, 285, 976, 1159, 1236, 1281
1787, 1920, 2307
müdâm ol- devam etmek, sürmek
m. 1787, 1920

müdde'î (مُدْعِي) iddiacı
m. 1445
m. si 814
m. ye 242
müdde'îlik (مُدْعِيْلِيك) iddiacılık
m. dan 1453
müdebbir (مُدَبِّر) tedbirli olan
m. ler 23
müfsid (مُفْسِد) bozan, bozucu
m. lerüñ 960
mühr (مُهْر) mühür, imza
mühr ur- mühürlemek
m. 2000
mühürlen- (مُهْرَلَنْ) mühürlenmek
m. 2013
mükerrem (مُكْرَم) ululanmış, hürmet
edilmiş
m. 176
mükerremlik (مُكْرَمِيك) hürmet edilme
m. 2203
mülhâk (مُلْحَق) katılmış
mülhâk ol- katılmak
m. 354
mülk (مُلْك) mülk, mal, ülke
(bkz. milk)
m. 58, 59, 181, 722, 721, 726, 736
1156, 1179, 1417, 1657, 1738, 2437
2761, 2764, 3034, 3035
m. de 711
m. den 1257, 2226, 2317, 2408, 3090
m. dür 2478
m. e : 157, 712, 722, 728, 731,
735, 1671, 1749, 1754, 2224, 2225
2882
m. i 52, 56, 116, 718, 743, 1012,
1180, 1418, 1656, 1708, 1710, 1856
2140, 2438, 2446, 3053, 3070
m. inø 734, 980, 1404, 1589, 1590
m. inde 889, 925
m. ine 117, 704, 740, 1595, 2147,
2479, 2480, 3039
m. ini 1710, 2459

- m. leri 25
m. üç 55
mülk eyle- ülke olarak vermek
m. 2451
mülk-i cihân (**مُلْكِ جِهَانٍ**) dünya
m. 737
mülk-i melek (**مُلْكِ مَلَائِكَةٍ**) melek âlemi
m. 2098
m. dür 2448
mülk-i nihan (**مُلْكِ نِهَانٍ**) gizli âlem
m. 737
mülket (**مُلْكَةٌ**) mülk, varlık
m. 113
mü'min (**مُؤْمِنٌ**) iman etmiş, Müslüman
m. 2010, 2133, 2153, 2157, 2158,
2159, 2163, 2173, 2240, 2509
m. dürür 1629
m. e 1646
m. için 2246
m. ler 2174, 2247
m. lere 1991, 2240, 2245
m. lerüç 2720
m. üç 2012, 2025, 2160
münâcât (**مُنَاجَاةٌ**) yalvarma, yakarış
m. 285
m. i 284
münâfık (**مُنَافِقٌ**) Müslüman görünen
m. 1646, 2026, 2133, 2153, 2157
2158, 2161, 2177
m. dür 1622, 2014
m. lar 2174
münevver (**مُنِيرٌ**) aydınlatılmış, ışıklı
m. 1237
münezzeh (**مُنَزَّهٌ**) temiz, arı, uzak
m. 3095
mün'im (**مُنِيعٌ**) yedirip içiren
m. 1974
münîr (**مُنِيرٌ**) nurlandıran, parlak
münîr ol- aydınlatmak
m. 640
münkâd (**مُنْقَادٌ**) muti, boyun eğen
münkâd ol- boyun eğmek
m. 775
münkir (**مُنْكَرٌ**) inkarcı, kabul etmeyen
m. 1445, 2014, 2026, 2510
m. dürür 1348
m. ile 2068
m. lere 242, 1991
münkir ol- inkarcı olmak
m. 1679
mürekkeb (**مُرَكَّبٌ**) karıştırılmış, muhtelif
m. 3008
mürşid (**مُرْشِدٌ**) kılavuz, yol gösterici
m. 1339, 1551, 2010, 2011
m. i 1340
m. ler 1537
mürtebit (**مُرْتَبِطٌ**) ilgili, bağlanan
m. 2604
müstakbel (**مُسْتَقْبَلٌ**) gelecek, istikbal
m. 1056
m. i 261
müstecâb (**مُسْتَجَابٌ**) kabul olunmuş
müstecâb ol- kabul edilmek
m. 591, 1459
müsülmân (**مُسْلِمَانٌ**) Allah'a teslim olmuş
kimse, Müslüman
m. 1448
m. dür 1012
müsülmân ol- teslim olmak, Müslüman
olmak
m. 243, 1011
müşk (**مُشْكٌ**) misk
m. 2300
müşk-i hâliş (**مُشْكٌ خَالِصٌ**) halis misk, koku
m. 2627
müşkil (**مُشْكِلٌ**) 1. güç, çetin, zor
m. 820
2. zorluk, çetinlik
m. e 451
m. i 1326, 1699, 2190
m. inş 2187
m. üm 2138
müşkilât (**مُشْكِلَاتٌ**) güçlükler, zorluklar
m. dan 818

- müşrik (مُشْرِك) Allah'a ortak koşan
m. leri 169
- müştāk (مُشْتَاك) özleyen, iştisaklı
m. dur 117
m. durur 3075
m. idur 1783
- Müşteri (مُشْتَرِي) Jüpiter gezegeni
m. 25
- müşteri (مُشْتَرِي) satın alan, alıcı
m. 1390

- nā-binā (نَابِنَا) kör
n. 1500
- nādir (نَادِرٌ) seyrek, az, ender
n. 2288
- naf (نَافٍ) göbek, mecazen âhu'dan elde edilen kokulu madde
n. 1989
- nāghihān (نَاغِيهَانٌ) ansızın
n. 864
- nā-haḳ (نَاهَاقٌ) haksız, boş
n. dur 2164
n. 1 2163
- naḥīf (نَحِيْفٌ) zayıf, arık
n. 1169
- naḥv (نَحْوٌ) sözdizimi
n. 2625
- na'līn (نَاعِلِيْنٌ) pabuç
n. ina 154
- naḡmāt-ı uşūl (نَغْمَاتِ اُصُوْلٍ) düzen, tertip nidaları
n. 9
- naḡme (نَعْمَةٌ) ahenk, ezgi
n. den 2908
- nā-muvāfīk (نَاْمُوَافِيْقٌ) uygun olmayan
n. 2823
- naḡd (نَقْدٌ) para olarak bulunan ser-
vet
n. 79
- naḡl (نَقْلٌ) taşıma, aktarma
naḡl it- geçmek, taşınmak, gitmek
n. 586, 1299
- naḡş (نَقْشٌ) süs, bezek
n. 42, 686, 687, 2423, 2925
n. a 123
n. 1 127, 156, 1262,
n. 1d1 866
n. 1mş 533
n. 1nØ 1598, 1599
n. 1n1 2072
n. 1uḡ 923, 2576
- naḡş eyle- yerleştirmek, naksetmek
n. 2259
- naḡş ol- yerleşmek
n. 1291, 2581
- naḡş-ı cihān (نَقْشِ جِهَانٍ) dünyanın gö-
rüntüsü
n. 891
- nāliš (نَالِيْشٌ) inleme, inilti
n. 70
n. dedür 67
- nāliš it- inlemek, ağlamak
n. 2937
- nām (نَامٌ) ad, ün
n. 46
- nāmā (نَامَاً) artma, çoğalma
n. yıla 1204
- nām-dār (نَامِدَارٌ) namlı, ünlü
n. 551, 1469
- namāz (نَمَازٌ) namaz
namāz kıl- namaz kılmak
n. 356
- nāmūs (نَامُوْسٌ) ar, edep
n. 1 49, 965, 1123
- nār (نَارٌ) ateş
n. 1736
- naşb (نَصْبٌ) mecazen rüzgâr, dün-
yayı temizleyici
n. 1748
- naşīb (نَصِيْبٌ) pay, hisse, kısmet
n. 1400, 1715, 1717
- naşībsüz (نَصِيْبِيْنُ) kısmetsiz
n. 1716
- naşīhāt (نَصِيْحَاتٌ) öğüt
n. 1606
- Naşrānī (نَصْرَانِيٌّ) Hristiyan
N. 1448
- naşru'n-'mine'llah (نَصْرُ مِنْ اِلّٰهِ) Allah'dan gelen yardım anlamında Arapça bir ibare
n. 172

- nāyib (نَائِبٌ) vekil
n. 2369
n. idür 815
- nāz (نَازٍ) yalvarma
n. 7, 85, 1097
n. ıla 508, 2937
- nāz eyle- yalvarmak, yakarmak
n. 8
- nāz itmek yalvarma
n. 86
- nāz kıl- yalvarıp, yakarmak
n. 2466
- nazar (نَظَرٌ) bakma, bakış
n. 1087
n. dan 1562
- nazar kıl- bakmak
n. 92, 924, 1670, 1561
- nazm (نَظْمٌ) vozinli kafiyeli söz
n. 332
n. ıla 2130
- nazma gel- manzum olarak yazmak
n. 1867
- ne (نَيْ) l. ne, hangi şey?
n. 29, 43, 58, 69, 82, 133, 238,
240, 286, 314, 327, 348, 357, 409
437, 485, 459, 539, 554, 568, 600
617, 650, 671, 749, 750, 767, 773
790, 794, 807, 830, 874, 924, 948
955, 974, 1013, 1058, 1062, 1063
1071, 1076, 1095, 1099, 1100, 1120
1153, 1186, 1200, 1205, 1208, 1266
1268, 1299, 1375, 1376, 1380, 1394
1403, 1410, 1413, 1463, 1468, 1472
1506, 1525, 1530, 1544, 1642, 1664
1729, 1745, 1775, 1850, 1887, 1891
1898, 1903, 1926, 1943, 1961, 1967
1987, 2022, 2029, 2071, 2121, 2153
2171, 2223, 2226, 2241, 2254, 2263
2287, 2297, 2334, 2351, 2356, 2360
2391, 2400, 2416, 2424, 2425, 2518
2608, 2654, 2655, 2657, 2801, 2918
- 2843, 2851, 2900, 2911, 2936, 3058
3076
- n. de 395
- n. den 747, 1745
- n. dehdür 2851
- n. dense 1987
- n. dür 17, 144, 272, 550, 559, 597
612, 666, 752, 902, 925, 989, 1065
1131, 1141, 1146, 1233, 1234, 1261
1281, 1282, 1312, 1314, 1325, 1397
1425, 1655, 1684, 1717, 1771, 1772
1767, 1812, 1815, 1853, 1892, 1903
1909, 1917, 2073, 2196, 2251, 2305
2352, 2552, 2355, 2360, 2361, 2523
2554, 2479, 2602, 2645, 2649, 2658
2736, 2750, 2761, 2820, 2836, 2884
2893, 2919, 3111, 3116, 3129
- n. dürür 346, 620, 2778, 2863, 3115
3127, 3133
- n. ler 37, 1203, 1374, 1737
- n. si 58, 59, 2027, 2668
- n. sin 895, 928, 2351
- n. ydügün 69, 367, 906, 1424, 1847
2109, 2510, 2655, 2482
- n. ye 191, 498, 747, 1099, 1126, 1182
1612, 1850, 1886, 2016, 2263, 2457
2682, 2889
- n. yi 793, 1044, 2179
- n. yidi 529, 633, 2224
- n. yidük 1067, 1100
- n. yiken 133
- n. yile 228, 1378, 1396, 1680, 1714
- n. yimiş 751, 813, 1247, 1308, 1395
1697, 2133, 2660, 2708, 2768, 2810
2837, 3122
- n. yise 1520, 2048, 2059, 2757
- n. yle 1652, 2045
- n. ymiş 1314, 1565
2. hangi
- n. 67, 837, 870, 1028, 1061, 1265,
1319, 1452, 2225, 2584, 2811

3. nasıl, nice
n. 25, 155, 173, 226, 388, 619, 1752
1765, 1931, 2277, 2304, 2637, 2816
2817
4. niye, niçin
n. 620, 2625, 2627, 2629, 2717
5. ne kadar
n. 2867
6. ne ... ne (olumsuzluk)
n. 7, 213, 229, 502, 1142, 1145,
1146, 1147, 1148, 1149, 1150, 1164
1211, 1212, 1413, 1429, 1430, 1616
2903, 3088
- neçün niçin
n. 1316, 2583, 2804
- neden niçin
n. 1315, 1325, 1764, 1905, 2801
n. dür 957, 2042
- neki her ne
n. 119, 199, 201, 341, 377, 535,
553, 889, 892, 896, 899, 918, 1049
1249, 1426, 1439, 1469, 1513, 1600
1610, 1612, 1632, 1702, 1858, 1859
1913, 1919, 1941, 1958, 2011, 2157
2169, 2372, 2481, 2482, 2583, 2880
- ne kim her ne
n. 563, 893, 923, 1427, 1440, 2018
2241
- neyçün niçin
n. 2225, 2461
- nebāt (نبات نبات) bitki
n. 638, 1239, 1254, 1255, 1294, 1760
1830, 1923, 2077, 2084, 2115, 2118
2430, 2433, 2439, 2535, 2954, 3028
n. a 2097, 2438, 2443, 2559, 2952
2954, 2955, 3040
n. da 2964
n. dan 41, 2952, 3129
n. dur 1273, 2525, 3117, 3128
n. i 2963
n. lar 1911, 2953
n. larda 3029
n. uş 3130
- nebi (نبي) peygamber
n. 2706, 2915, 3094
- necāh (نجاح) isteğine ulaşma
necāh bul- ulaşmak
n. 280
- nedāmet (ندامة) pişmanlık
n. 785
- nefes (نفس نفَس) soluk, nefes
n. 306, 1293, 1296, 1594, 1777,
1778, 1882, 2206, 2601, 2896,
3019
n. de 2672, 3018, 3039
n. den 1376, 1438
n. dür 1283
n. dürür 2504
n. le 3017
n. ler 1780
- nefes vir- nefes almak
n. 305
- nefes ur- nefes almak
n. 305
- nefna (نَفْنَة نَفْنَة) nefes üfürme, üfürük
n. 1670
n. yı 1838
n. yıla 1937
- nefs (نفس نفْس) kendi, nefis
n. 88, 275, 690, 718, 719, 770,
784, 785, 957, 960, 982, 985,
999, 1000, 1005, 1009, 1103, 1263
1266, 1272, 1356, 1427, 1428, 1573
2206, 2213, 2219, 2371, 2432, 2437
2439, 2560, 2566, 2780, 2822, 2825
2855, 2821, 2853
n. den 861, 994, 2315
n. dür 820, 2558, 2813
n. dürür 2452, 1572
n. e 351, 775, 788, 971, 972, 974
991, 1002, 1005, 1018, 1023, 1426
1693, 2218, 2823
n. i 608, 714, 787, 851, 981, 983
985, 995, 996, 1001, 1010, 1011
1015, 1266, 1426, 1433, 1434, 1508
2201, 2370, 2727, 2728, 2826

- n. içün 984
n. ile 682, 728, 731, 734, 773, 970
973, 975, 1278, 1295, 2220
n. inden 858, 1428, 2313
n. ini 1454, 1550
n. lerün 6670
n. üme 879
n. ün 356, 969, 977, 997, 1022, 1274
1362, 1428, 2820
n. ün dürür 2085
n. üne 997
n. ühi 999
nefsānī (نَفْسَانِي) nefsin istekleriyle
ilgili
n. dür 796
n. ler 692, 713, 714, 715
nefs-i küil (نَفْسِ كُؤل) kinayeli olarak
'arş-ı ala'
n. 13, 14, 15
nehār (نَهَار) gündüz
n. 1904
nehir (نَهْر) nehir, akarsu
n. 916, 917
Nemrüd (نَمْرُود) Hz. İbrahimi ateşe attı-
ran hükümdar
N. 292, 814
neng (نَنْگ) şey, nesne
n. 46
nerm (نَرْم) yumuşak
n. 2357
nerm ol- yumuşamak, olgunlaşmak
n. 1910
nese (نَسْء) nesne, şey
n. 537, 847, 1380, 2189
n. den 1235
n. nüj 825
neseb (نَسَب) nesil, soy
n. 1740
nesebsüz (نَسْبِز) soyu olmayan
n. 1741
nesene (نَسَانْ) nesne, şey
n. 394, 398, 1208, 1384
nesl (نَسْل) nesil, soy, döl
n. 1742
nesne (نَسْنْ) 1. şey, nesne
n. 109, 293, 418, 597, 610, 681, 753
1238, 1243, 1379, 1791, 1810, 1828
1842, 1860, 1888, 1906, 1912, 2060
2427, 2547, 2818, 3097, 3116
n. de 1510
n. den 1569, 2198, 2440
n. dür 899, 902, 1262, 1402
n. dürür 1282
n. mi 1412
n. nün 1742, 2580
n. si 1414
n. ye 179, 1379, 1921, 3072
n. yi 398
2. bir şey, hiç bir şey
n. 157, 222, 890, 1342, 1411, 1761
1806, 1931, 2280, 2543, 2861
nevbet (نَوْبَت) sıra ile görülen iş
n. i 153
neyle- (نَيْلْ) ne yapmak, nasıl yapmak
n. di 686, 1745, 1764, 2045, 2588
2897
n. diler 1546
n. r 728, 2542
n. rise 1427
n. sün 15, 1382, 2971
n. ye 2297, 2298, 2843, 3076
n. yüp 1653
n. yüben 837, 3006
ni (نِي) ne
n. 80
ni ... ni ne ... ne de (olumsuzluk)
n. 75, 1211, 1212, 3088

- nice (نَيْحٌ نَيْحٌ) 1. nasıl (bkz.niçe)
n. 20, 22, 27, 28, 33, 34, 35, 38,
39, 69, 71, 144, 180, 226, 258,264
271, 297, 301, 382, 594, 797,830,
835, 876, 932, 934, 939, 1046,1061
1075, 1106, 1140, 1167, 1240,1271
1376, 1472, 1486, 1546, 1623,1652
1746, 1819, 1832, 1861, 1909,1954
2019, 2121, 2165, 2174, 2176,2243
2303, 2493, 2519, 2565, 2717,2732
2756, 2779, 2874, 2891, 2973,3022
3050, 3051, 3052, 3097, 3113,
n. dür 495, 870, 1129, 1136,1147
1261, 1516, 1614, 1829, 1939,1947
1992, 1996, 2020, 2083, 2134,2154
2353, 2429, 2532, 2556, 2565,2584
2587, 2594, 2595, 2641, 2695,2750
2930, 2985, 3052, 3098, 3127
n. ydügünø 69, 906, 1424, 2326
n. yemiş 751, 813, 1042, 1260,1496
1559, 1697, 2133, 2660, 2708,2768
2. ne derece, ne kadar
n. 40, 41, 1487
3. hangi
n. 29, 1100, 2817
nicesi nasıl, ne suretle
n. 1825
niçe (نَيْحٌ نَيْحٌ) 1. nasıl (bkz.nice)
n. 215, 558, 593, 1114, 1373,1915
2299, 2413, 2892, 3051
n. dür 2820
2. çok, birçok
n. 26, 262, 686, 1163, 1217,1391
1480, 1910, 1922, 2004, 2760,2815
3. ne kadar, ne derece
n. 512, 557, 912, 1895
4. hangi
n. 2490
5. kaç, ne kadar
n. 2651, 2903
niçe kim 1. her ne kadar
n. 425, 450, 577, 1414, 1608, 1900
2077, 2141, 2163, 2808
2. her ne zaman
n. 345, 384, 1024, 1135, 1245,1248
1269, 1617, 1927, 2035, 3113
3. nasıl ki
n. 1633
4. müddetçe, -dıkça
n. 1494, 1659, 2088
niçeler bir çokları, çok kimseler
n. 1239, 1934, 2758
bir niçe bir çok, pekçok
n. 1474
nidā (نِدَا) çağırma, seslenme
n. 2961
nifāk (نِفَاقٌ) iki yüzlülük, münâfık-
lık
n. 973, 1102, 1348
nihād (نِهَادٌ) huy, yaratılış
n. ø 2945, 2956
n. ındadur 2940
nihān (نِهَانٌ) 1. gizli, saklı
n. 52, 199, 299, 2612
2. görünmeyen
n. 74, 107, 124, 891, 1632, 2875
nīk (نَيْكٌ) iyi, güzel, hoş
n. 2144
nīk-baht (نَيْكٌ بَخْتٌ) talihli, bahtı iyi
n. ını 959
nīm (نَيْمٌ) yarı, yarım
dū-nīm iki parça, ikiye ayrılmış
n. 115
ni'met (نَيْمَةٌ) iyilik, ihsan; rızık,
yiyecek
n. 41, 499, 696, 912, 1373,1381
1384, 1399, 1487, 1913, 1919,
2684, 2770, 2848, 2877, 2878,
2902, 3068
n. den 733
n. dürür 1310, 2705, 3069
n. e 840, 1780, 1920, 1960, 3073
n. i 553, 762, 1369, 1370, 1639
2686, 2879, 2902, 2904

- n. için 1145
n. idür 1399
n. ile 1663
n. inø 1160, 2462
n. ler 606, 1397, 1832, 2214, 2463
n. lere 1368
n. leri 816, 2887
ni'met eyle- ihsan etmek
n. p 1784
n. r 1799
nire (نِير) 1. hangi yer
n. ni 2635
2. nereye
n. 2210, 2674
nişār (نِشَار) saçma, serpmeye
nişār ol- saçılmak, dağılmak
n. 312, 1408
nisbet (نِسْبَت) ölçü, kıyaslama
n. 1418
nişān (نِشَان) iz, işaret, alâmet
h. 698, 1223, 1283, 1328, 3088
n. dur 252
n. ıla 2613
nişān kal- alâmet olmak
n. 187
nāşe (نِشَاء) niçin, neden
n. 860, 2352, 2583, 2628, 3077
niT- (نِتَاد) ne etmek, ne yapmak
n. di 572, 1745, 1786, 2045, 2588,
2950, 3058
n. diler 605, 1516, 1546
n. e 598, 936, 1038, 2410
n. er 498, 563, 722, 728, 777, 1257
1858, 1952, 2026, 2176, 2379
n. eriseş 563
n. ersin 2626
n. evüz 1094
n. eyim 675, 1901
n. iser 1706
n. ivirür 1532
n. üp 440
nite (نَيْتَة) nasıl
n. 129, 856, 1062, 1250, 1347, 2165
n. sin 2556
n. dür 272, 550, 752, 1131, 1233,
1397, 1684, 1771, 1892, 1917, 1947
2073, 2154, 2305, 2361, 2523, 2552
2554, 2649, 2736, 2857, 2884, 2893
3098, 3111, 3133
nite kim nasıl ki, nitekim
n. 146, 197, 276, 380, 434, 494, 719
765, 776, 780, 859, 863, 901, 1066
1345, 1401, 1404, 1813, 1943, 1960
1967, 1988, 2030, 2300, 2364, 2470
2848, 2861, 3006
nitmek (نِتْمَك) ne yapma, ne eyleme
n. 382, 454, 652, 793, 835, 1653
1817, 2715
niyāz (نِيَاز) yalvarma, yakarma
h. 7
n. inø 103
niyāz it- yalvarmak, yakarmak
n. 65
niyāz kal- yalvarmak
n. 85, 356
niyet (نِيَّة) meram, maksat
n. le 497
noht (نَوْحَت) ne vakit, ne zaman
n. 1587, 2464, 2477, 2853
nokta (نَقْطَة) nokta, işaret
n. sinø 125, 2549
nol- (نَوْل) ne olmak
n. isar 3032
n. sayıdı 1172
nūn (نُون) 'kun' ol : emrinin ikin-
ci sesi
n. 2375
kāf u nūn 'kun' ol : emri
n. 1055, 2932
n. a 8, 11, 2906
n. dan 9, 50
n. durur 51

- nūr (نُور) ışık, ziya, nur
 n. 493, 538, 915, 1499, 2247, 2568
 2571
 n. â . 919, 2033
 n. dur 2539, 2563
 n. ı 303, 362, 494, 640, 931, 1259
 1592, 1719, 2030, 2847, 2849, 3047
 3075
 n. ıla 1237
 n. ından 318, 1259, 2569, 2669
 n. ayıla 1635, 1588
göz nūri(n)+ göz ışığı
 n. 637
 n. dur 668
 n. ı 1500
- nüşâ (نُشَا) yazılı şey, suret
 n. 866
 n. sîdur 2580
 n. sınıð 125, 873, 2549
 n. yı 126
- nüşrat (نُصْرَات) yardım
 n. 172
- nüş (نُوش) içki, iştret
nüş it- içmek
 n. 2372
- nutk (نُطْق) söyleyiş hassası
nutka gel- konuşmak, dile gelmek
 n. 162
- nübüvvet (نُبُوءَات) nebilik, peygamberlik
 n. 1997, 2001
- nüh (نُه) dokuz
nüh felek dokuz gök
 n. 723, 1275, 1839, 1874, 2562, 3085
- nüzül (نُزُول) inme
 n. inø 2711
nüzül ol- inmek
 n. 369

- ob- (اَوْز) somurup yutmak 2322, 2328, 2329, 2332, 2771,2773
o. ayıdı 1172 o. ı 1176, 1225, 2313, 2325, 2333
- od (اَوْز) 1. ateş o. idur 2323
o. 505, 507, 513, 517, 522, 523, o. durur 2312
526, 527, 529, 533, 1768, 1772 o. inø 183, 289
2206, 2212, 2365, 2391, 2394,2395 o. ını 184, 2051, 2314
2396, 2397, 2411, 2592, 2598,2602 o. iyıla 2314
o. a 717, 1080, 2411 cān oğlu candan türeyen
o. dan 2603, 2859 o. dur 2321
- oh (اَوْز) ok (bkz. ok) o. r 935, 2718
o. ı 38, 494, 513, 515, 1772,2199 o. a 2053
2396, 2426, 2592 o. ı 569
- o. inø 292 ohı- (اَوْز - اَوْز) 1.okumak, kıraat et-
mek (bkz. o'cı-) o. 2749
o. ından 2260, 2854 o. r 941, 1816, 2010, 2654,2718
o. ını 132 2. çağırmak
o. un 532 o. maya 936
2. cehennem ateşi o. r 935, 2718
o. 1106
- oda yan- cehennem ateşinde yanmak
o. 672 hutbe ohı- öğüt vermek, hutbe okumak
tamı odı(n)+ cehennem ateşi o. r 1811
- o. a 1557 oht (اَوْز) vakit
oğıl (اَوْز) oğul, evlat(bkz. uğul) o. 505
- o. 2331 ok (اَوْز) ok (bkz. oh)
oğlan (اَوْز) 1. genç, delikanlı o. 564. 566, 581
o. 1038, 1137, 1143 o. ı 573, 1444
o. iken 1185, 1970, 1972 o. inø,568, 571
2. evlat, çocuk o. uğuz 567
- o. 2769 okı- (اَوْز - اَوْز) 1. okumak, kıraat
o. a 2770 etmek (bkz. ohı-) o.397, 929, 1018, 1262, 1597, 1713
o. larını 560 1946, 2532, 2557
o. larum561, 579 o. dı 127, 1583, 2551, 2595
3. küçük çocuk o. gıl 665
o. ıdı 1213 o. lum 942
- oğlancık+(اَوْز) çocuk, küçük çocuk o. madı 123
o. ı 2468 o. ı 2643
- oğlanlık+(اَوْز) çocukluk o. r 402, 1889, 2719
o. 1142, 1152, 1153 o. r sağ 2631
o. inø 1185 o. yan 1598, 2717
- oğ(u)l (اَوْز) oğul, evlat (bkz. oğıl) o. yavuz 2719
o. 554, 2306, 2310, 2313, 2315,2319 2. çağırmak
o. dı 1417, 2753

o. r 778	239, 240, 242, 243, 257, 260, 276
o. rlar 774	279, 280, 285, 296, 300, 308, 309
<u>adını hayvân okı-</u> hayvan gibi kabul etmek	310, 311, 312, 313, 320, 321, 322
o. 1309	324, 326, 329, 331, 348, 358, 360
<u>efsün okı</u> büyü yapmak	364, 393, 400, 421, 424, 433, 449
o. r 953	451, 460, 461, 471, 478, 486, 488
<u>la'net okı-</u> lanet etmek	489, 491, 503, 504, 505, 513, 514
o. ya 2341	515, 518, 526, 544, 553, 559, 560
<u>tesbih okı-</u> sübhanallah demek	569, 570, 572, 574, 576, 581, 585
o. r 2174	591, 595, 602, 605, 609, 613, 628
okımaK+(أَوْقَاتُ) okuma, kıraat	632, 644, 648, 651, 654, 656, 688
o. 2645	694, 719, 721, 723, 724, 725, 726
o. dur 2659	731, 735, 736, 742, 758, 776, 777
o. i 2656	795, 796, 797, 800, 802, 805, 806
okımaKlık(أَوْقَاتُ) okuma, okuyuş	809, 810, 811, 812, 815, 816, 819
o. 2663	820, 829, 840, 843, 845, 847, 850
okın- (أَوْقَاتُ) 1. okunmak, kıraat edilme	851, 855, 868, 903, 905, 907, 908
o. ur 1579	915, 933, 939, 943, 944, 962, 1004
2. çağırılmak	1005, 1009, 1014, 1020, 1033, 1034
o. isar 487	1042, 1056, 1060, 1061, 1062, 1066
okınmaK+(أَوْقَاتُ) okunma, kıraat edilme	1068, 1075, 1076, 1102, 1107, 1118
o. 2650, 2652, 2649, 2663, 2716	1119, 1121, 1153, 1164, 1165, 1168
2717	1184, 1185, 1187, 1189, 1190, 1203
o. da 2647	1213, 1215, 1216, 1223, 1257, 1262
o. i 2653	1267, 1281, 1282, 1283, 1284, 1288
o. ıla 2647	1293, 1302, 1303, 1309, 1328, 1330
okınmaKlık+(أَوْقَاتُ) okunma, kıraat edilme	1334, 1336, 1337, 1348, 1351, 1354
o. a 2664	1365, 1366, 1367, 1368, 1381, 1387
oklu (أَوْقَاتُ) oku olan	1392, 1398, 1399, 1400, 1403, 1418
o. 567, 568, 571	1418, 1420, 1422, 1424, 1432, 1436
ol (أَوْقَاتُ) o (sıfat)	1437, 1438, 1444, 1449, 1452, 1455
o. 5, 6, 9, 10, 12, 13, 18, 20, 22	1466, 1469, 1473, 1475, 1476, 1480
23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33	1486, 1488, 1490, 1496, 1514, 1515
36, 37, 39, 41, 42, 43, 45, 46, 49	1517, 1519, 1521, 1524, 1529, 1534
51, 53, 55, 56, 59, 63, 64, 68, 89	1539, 1540, 1549, 1550, 1562, 1588
90, 99, 104, 105, 108, 110, 128, 132	1593, 1601, 1602, 1622, 1629, 1630
136, 138, 143, 149, 154, 155, 159	1635, 1643, 1647, 1648, 1649, 1656
173, 174, 178, 181, 183, 189, 192	1657, 1658, 1660, 1661, 1669, 1693
193, 201, 202, 204, 205, 206, 209	1684, 1690, 1692, 1696, 1697, 1705
214, 218, 220, 225, 229, 236, 237	1714, 1715, 1717, 1722, 1724, 1730
	1737, 1740, 1748, 1750, 1752, 1764
	1765, 1768, 1780, 1783, 1784, 1786

1787, 1799, 1805, 1816, 1818, 1822
 1826, 1832, 1835, 1838, 1840, 1864
 1865, 1871, 1872, 1873, 1877, 1878
 1880, 1881, 1881, 1885, 1888, 1910
 1911, 1912, 1915, 1918, 1920, 1923
 1926, 1928, 1934, 1937, 1941, 1949
 1953, 1957, 1958, 1964, 1965, 1968
 1971, 1977, 1981, 1982, 1981, 1982
 2006, 2008, 2016, 2020, 2027, 2029
 2031, 2033, 2035, 2037, 2055, 2080
 2084, 2087, 2098, 2110, 2118, 2119
 2123, 2124, 2125, 2139, 2148, 2153
 2158, 2160, 2161, 2174, 2177, 2184
 2185, 2201, 2219, 2221, 2223, 2226
 2229, 2236, 2237, 2241, 2242, 2248
 2249, 2252, 2253, 2263, 2267, 2270
 2272, 2273, 2274, 2276, 2278, 2280
 2281, 2282, 2283, 2287, 2288, 2289
 2290, 2294, 2296, 2300, 2301, 2303
 2306, 2308, 2317, 2319, 2323, 2324
 2328, 2331, 2336, 2348, 2353, 2356
 2360, 2366, 2377, 2382, 2390, 2414
 2415, 2418, 2420, 2421, 2425, 2433
 2435, 2440, 2444, 2447, 2448, 2453,
 2454, 2456, 2457, 2461, 2465, 2467
 2742, 2480, 2485, 2487, 2491, 2492
 2494, 2497, 2499, 2501, 2504, 2514
 2522, 2524, 2526, 2528, 2530, 2532
 2535, 2537, 2538, 2539, 2541, 2543
 2548, 2551, 2555, 2563, 2564, 2568
 2569, 2570, 2585, 2588, 2594, 2595
 2601, 2621, 2622, 2627, 2638, 2640
 2642, 2648, 2657, 2660, 2661, 2662
 2664, 2665, 2670, 2672, 2679, 2680
 2681, 2684, 2685, 2686, 2689, 2696
 2704, 2711, 2712, 2714, 2725, 2726
 2732, 2734, 2736, 2738, 2743, 2750
 2760, 2763, 2790, 2792, 2793, 2795
 2810, 2815, 2844, 2850, 2858, 2859
 2866, 2872, 2874, 2891, 2894, 2897
 2898, 2901, 2906, 2907, 2908, 2910
 2911, 2919, 2921, 2927, 2928, 2930
 2931, 2933, 2937, 2939, 2940, 2941
 2942, 2944, 2946, 2949, 2951, 2954
 2960, 2961, 2963, 2964, 2966, 2967
 2970, 2976, 2979, 2980, 2982, 2983
 2986, 2990, 2991, 2992, 2994, 2995
 2998, 2999, 3002, 3003, 3009, 3010
 3016, 3017, 3018, 3019, 3020, 3025
 3026, 3028, 3029, 3031, 3039, 3049
 3050, 3058, 3061, 3070, 3073, 3085
 3103, 3111, 3115, 3116, 3121, 3122
 3127, 3128, 3129, 3134,
 o. dahi 2761
 o. dur 109, 111, 119, 120, 141,
 347, 352, 365, 368, 395, 490, 746
 778, 857, 858, 935, 937, 942,
 1093, 1128, 1129, 1162, 1301,
 1302, 1324, 1533, 1586, 1698,
 1718, 1728, 1933, 1981, 2094
 2183, 2195, 2310, 2313, 2317, 2407
 2491, 2510, 2513, 2539, 2547, 2575
 2734, 2828, 2870, 2911, 2929, 3032
 o. durur 120, 175, 200, 471, 1155
 1326, 1599, 1743, 2107, 2298,
 2529, 2540, 2709, 2720, 2777,
 2795
 o. idi 553
 o. imiş 2656
 o. ki 343
 o. kim 1426
 2. o (samir)
 o. 2, 3, 5, 7, 19, 11, 13, 55, 57
 58, 63, 87, 88, 91, 100, 101, 107
 118, 122, 123, 124, 143, 149, 157
 158, 160, 167, 168, 175, 177, 182
 186, 190, 203, 205, 243, 259, 273
 278, 280, 283, 288, 293, 297, 303
 309, 313, 316, 318, 372, 375, 402
 444, 476, 585, 589, 623, 635, 649
 653, 662, 727, 770, 774, 781, 783
 807, 814, 844, 897, 899, 892, 926

- 935, 936, 938, 941, 943, 957, 987
 988, 992, 994, 996, 999, 1001, 1021
 1029, 1039, 1074, 1136, 1151, 1177
 1181, 1205, 1228, 1230, 1231, 1240
 1252, 1278, 1282, 1305, 1309, 1316
 1317, 1318, 1331, 1333, 1338, 1344
 1351, 1370, 1395, 1398, 1419, 1425
 1426, 1428, 1431, 1433, 1454, 1460
 1445, 1508, 1611, 1538, 1559, 1616
 1617, 1618, 1619, 1621, 1626, 1627
 1642, 1672, 1700, 1704, 1725, 1729
 1730, 1743, 1808, 1830, 1833, 1836
 1839, 1858, 1862, 1881, 1908, 1921
 1933, 1941, 1973, 1976, 1979, 1981
 1994, 2038, 2059, 2061, 2085, 2086
 2087, 2164, 2171, 2184, 2208, 2213
 2215, 2216, 2227, 2229, 2273, 2297
 2298, 2315, 2317, 2323, 2325, 2333
 2370, 2380, 2382, 2403, 2408, 2460
 2482, 2483, 2484, 2501, 2516, 2536
 2537, 2546, 2548, 2586, 2591, 2604
 2606, 2624, 2636, 2655, 2663, 2664
 2719, 2727, 2729, 2733, 2739, 2740
 2751, 2778, 2779, 2780, 2786, 2787
 2806, 2807, 2815, 2817, 2825, 2843
 2845, 2877, 2883, 2890, 2904, 2909
 2910, 2924, 2937, 2940, 2945, 2952
 2956, 2962, 2971, 2973, 2976, 2989
 2996, 3006, 3021, 3026, 3036, 3038
 3039, 3040, 3043, 3062, 3089, 3095
 3097, 3110, 3123, 3126, 3132
 o. dur 354, 355
 o. durur 56, 2832
 3. öbür, öteki, diğer
 o. 617
 ol biri öbürü, diğeri
 o. 1623, 2086, 2256, 2278
 o. si 1068
 ol- (-ل- ل, ل) 1. olmak
 o. a 82, 130, 490, 539, 541, 948,
 952, 994, 1110, 1187, 1271, 1431
 1432, 1449, 1619, 1664, 1689, 1718
 1719, 1721, 1727, 1800, 1934, 1931
 2226, 2274, 2282, 2288, 2289, 2290
 2297, 2306, 2332, 2384, 2577, 2610
 2611, 2513, 2615, 2617, 2662, 2669
 2669, 2670, 2677, 2741, 2790, 2793
 2799, 2941, 2947, 2949, 2953, 2960
 2970, 3104
 o. an 1320, 1456, 1742, 2034, 2190
 o. anı 988
 o. anlar 1591
 o. asıdur 740
 o. asımuş 1095
 o. asın 3000
 o. dacıyı 2263
 o. dı 152, 154, 155, 156, 163, 164
 190, 237, 283, 317, 318, 404, 408
 505, 618, 629, 641, 864, 1010
 1078, 1169, 1171, 1473, 1488, 1517
 1523, 1544, 1548, 1550, 1591, 1740
 1777, 1822, 1824, 1828, 1834, 1839
 1855, 1856, 1971, 2001, 2436, 2437
 2444, 2445, 2446, 2453, 2481, 2489
 2498, 2499, 2500, 2505, 2551, 2586
 2704, 2707, 2943, 2951, 2954, 2962
 2965, 2982, 3002, 3021, 3038
 o. dılar 868
 o. dılar 868
 o. duğa 219, 1287
 o. duğün 993
 o. duğün 133
 o. duğünca 3012
 o. duı 272
 o. duş 2125
 o. inca 505, 2373
 o. isar 2094, 2481
 o. lum 1109
 o. madı 97, 3034
 o. madın 80
 o. masun 2798
 o. maya 406, 1093, 2262, 2414

- o. mayaydı 1580
o. mayısar 98
o. maz 2832
o. mazısağ 2114
o. mazsa 2424
o. mış 366, 1265, 1957, 2732
o. mışdur 761, 1345
o. mış durur 351, 600, 851, 1203
1754, 1852
o. mışı 2263
o. mışıdı 2458
o. sa 698, 1048, 1225, 1277, 1855
2116, 2379, 2543, 2652, 2834, 3056
o. uban 1221
o. up 1008, 1052, 1709, 1727, 2678
2860
o. updur 2596
o. ur 367, 726, 808, 876, 914, 1002
1035, 1044, 1045, 1169, 1225, 1603
1633, 1959, 1914, 1923, 1938, 1960
1974, 2038, 2040, 2159, 2168, 2173
2177, 2213, 2370, 2374, 2393, 2399
2436, 2823, 2830, 2834, 3029, 3124
o. urıdı 301, 1500
o. urısa 1028
o. ur mı30
o. urısa 286, 1501, 2106, 2183, 2283
2. bulunmak, mevcut olmak
o. a 8, 87, 1468, 1685, 2088, 2281
2279
o. asın 708
o. aydı 531
o. madı 1741, 1806, 2699, 2997
o. masa 59, 1580
o. masun 1792
o. maya 1423, 2281, 2323, 2613, 2620
2734, 2740
o. mayan 1657
o. mayınca 3083
o. mayısar 1277
o. maz 356
o. mazısa 450, 1340
o. mazsa 58, 1636, 1680
o. ur 275, 1719, 1950, 1965, 1989,
2477, 3029
o. urısa 583
o. ur mı 30
o. urısa 2288
o. urısa 1360
3. var olma, yaratılmak
o. 59, 1739, 2992
o. dı 199, 2932
o. duğ 2992
o. ur 59
4. bir şeyden meydana gelmek, or-
taya çıkmak
o. a 1721
o. dı 690, 1743, 2450, 3030
o. maz 2764
o. ur 642, 951, 1941, 2775, 2818
5. gerçekleşmek
o. dı 1, 1739
o. maya 1877
o. mayası 2828
o. urıdı 1069, 1071
6. yetişmek, olgunlaşmak
o. dı 1819
7. emir vs. gelmek
o. dı 1819
o. urdı 2058
8. -MAK gerek
o. sa 135, 994
9. +DUR
o. ur 148, 196, 251, 582, 852
1254, 1389, 1452, 1530, 1700,
1897, 1905, 1907, 1920, 1924,
1927, 1945, 1943, 1950, 1951,
1951, 1956, 1959, 1960, 1961,
1975, 2012, 2112, 2159, 2227,
2652, 2824, 2840, 2842, 2857,
âbâd ol- mamur, bayındır olmak
o. a 1112
o. ur 1043
alkış ol- övgü göstermek

o. ur 2311
ārāste ol- süslenmek
 o. a 1704
 o. ur 2687
arı ol- temiz, saf olmak
 o. a 1123, 2419
'ārif ol- irfan sahibi olmak
 o. sa 1564
 o. ur 1598
'arż ol- sunulmak, önüne konulmak
 o. isar 1184
 o. ur 2144
'āsı ol- isyan etmek
 o. ur 632
'āşık ol- sevmek, bağlanmak
 o. 2630
 o. a 1016
 o. an 2324
 o. ur 1032
āşikār ol- açığa çıkmak, belirlemek
 o. mişıdı 299
āşinā ol- tanımak, bilmek
 o. mayısardır 2793
ayağ ol- öncü, rehber olmak
 o. dı 2456
 o. mişıdı 2455
ayak ol- öncü, rehber olmak
 o. dı 2486
'ayān ol- görünmek, açığa çıkmak
 o. dı 1218, 2000, 2080, 2504
'ayb ol- kusur sayılmak, ayıp olmak
 o. a 2799
 o. maya 2189
ayru ol- ayrılmak
 o. maun 1982, 2230
 o. maya 2793
 o. ur 2859
āzād ol- kurtulmak
 o. a 704, 1112, 1433, 2295, 2676
 2729, 2792, 2845
bağrı baş ol- yüreğini yaralamak
 o. a 2721

bahāne ol- sebep olmak
 o. dıdı 867
bağş ol- bağışlamak, ihsan etmek
 o. ur 1291
baş ol- öncü olmak, yol göstermek
 o. dı 11, 2439
batıl ol- boşuna olmak
 o. ur 2164
bay ol- zengin olmak
 o. ur 1950
bayık ol- uygun, yakışır olmak
 o. a 1386
bile ol- birarada bulunmak
 o. dı 2199
 o. ur 1319, 1534
bir ol- birleşmek, yekvücut olmak
 o. dı 271, 574
 o. dılar 258
 o. ur 1045
bizār ol- uyanmak
 o. ur 1043
bünyād ol- esas, temel olmak (bkz.
 bünyāz ol-)
 o. ur 1045
bünyāz ol- esas, temel olmak (bkz.
 bünyād ol-)
 o. a 1027
cem' ol- toplanmak
 o. a 890
 o. ası 449
 o. dı 2403
 o. maya 406
 o. miş 1813
 o. miş durur 1814
 o. sun 1809
 o. up 1008
cer ol- azalma
 o. ur 1951
cüzā ol- ayrılmak
 o. dı 2219
delil ol- yol göstermek
 o. a 3042

o. alar 2279
o. sun 103
dermān ol- çare olmak
o. a 1705
o. maya 2807
o. ur 2311
deryā ol- deniz haline gelmek
o. ur 1876
destūr ol- izin verilmek
o. dı 126, 1512
devlet ol- mutluluk vermek
o. a 427, 1450, 2043
diñç ol- emin, mutmain olmak
o. a 2330
diri ol- yaşamak, canlanmak
o. an 1047
o. asın 345
o. dı 305, 2200, 3027
dōst ol- sevmek
o. madı 292
o. ur 289
duşak ol- esir olmak
o. dı 1075
dūr ol- inci haline gelmek
o. ur 2037
dūşvār ol- zorlamak, zor olmak
o. ur 254
egsūk ol- bulunmamak
o. a 1696
o. urısa 1683, 1716
ehl ol- dost olmak
o. a 2067
emr ol- emr edilmek
o. dı 352
o. diyısa 2493
o. mıgıdı 1869
esir ol- esir düşmek
o. duk 1076
eyler ol- işlemek, yapmağa başlamak
o. ur 2146
fāni ol- geçici olmak
o. an 1230, 1247

o. isar 1252, 1247
o. updur 2639
o. ur 1259
farz ol- yapmak mecburiyetinde olmak
o. updur 2639
fāsıd ol- bozulmak, kötü olmak
o. maya 2638
fenā ol- yok olmak
o. dı 1180, 1300, 1529
o. isar 1274
o. mayısar 1256, 1277
o. ur 759, 1293
fermān ol- boyun eğmek
o. a 848, 1705
feyz ol- bollaşmak, çoğalmak
o. ur 2021
fidā ol- kendini feda etmek
o. dı 733
fidi ol- kendini feda etmek
o. sun 590, 1982, 2230
galib ol- hükmetmek, hakim olmak
o. dı 1466
gannāk ol- kederlenmek, tasalanmak
o. a 1027
gani ol- varlıklı olmak
o. dı 1050
ganimet ol- karşılık gelmek
o. a 2506
gark ol- batmak, gömülme, meşgul ol-
mak
o. dı 280, 291
o. mış 28
o. mış durur 68
o. updur 2766, 3076
o. ur 763
garre ol- aldanmak
o. mışdur 819
gerek ol- ihtiyaç olmak
o. sa 1587
germ ol- ısınmak
o. ur 1910

- ğidi ol- beslemek
o. sun 590
- gini ol- geniş, ferah olmak
o. 907
- güçlü ol- kuvvetli olmak
o. urşa 437
- hâk ol- toprak olmak, feda olmak
o. a 1431
- hâkim ol- hükmetmek
o. di 140
- hâli ol- uzak kalmak
o. maz 2747
- halvet ol- yalnız kalmak
o. a 2793
o. up 2796
- halvet issi ol- yalnızlığı çekilmek
o. mayısar 2787
- harâb ol- yıkılmak, bozulmak
o. a 2283, 2402
o. ısar 2566
o. ur 2536
- haraf ol- bunamak
o. di 2574
- harc ol- harcanmak, sarfedilmek
o. a 355
o. mayınca 1407
o. ur 1178
o. urşa 2067
- harif ol- dost, sohbet arkadaşı olmak
o. anlara 2381
o. ur 1598
- hâsıl ol- ortaya çıkmak, bitmek
o. a 2677
o. di 339, 1554
o. ur 1918, 2164, 2692, 2694
- hatm ol- sona ermek, bitmek
o. ur 1908
- havâle ol- gönderilmek
o. didi 867
- hayf ol- yazıklar olmak
o. a 1797
- hayrân ol- şaşırarak
o. up 1788
- hâzır ol- hazır durumda bulunmak
o. a 1699
o. dılar 566
o. uğuz 564
o. ur 1587
- hazm ol- sindirilmek
o. ur 2693
- helâk ol- yok olmak, mahvolmak
o. mayalar 1510
o. sun 787
- helâl ol- caiz olmak
o. a 134, 1790
o. di 2993
- hıfz ol- ezberlenmek
o. a 2650
- hitâb ol- söylenmek, bildirilmek
o. di 146, 2633
o. uridi 2046
- hür u hacil ol- aşağılanmak
o. ur 982
- hür u zelil ol- aşağılanmak
o. masun 2231
- hüş ol- iyi olmak, beşenilmek
o. ur 1927
- hoşnûd ol- razı olmak (bkz. hoşnuz ol)
o. a 1166
- hoşnûz ol- razı olmak (bkz. hoşnûd ol-)
o. madısa 2415
o. sun 220
- huşk ol- kurumak
o. up 2392
- imâm ol- önder olmak
o. di 100
- imâret ol- bayındır olmak
o. mazısa 2764
- imîn ol- emniyet içinde olmak
o. a 747, 1521
- jeng ol- paslanmak, kirlemek
o. an 2840

kabül ol- kabul edilmek

- o. asın 373
- o. maya 2681
- o. maz 306
- o. sun 1983

kadem ol- öncü olmak

- o. dı 2454

kâdir ol- yapabilmek, gücü yetmek

- o. a 1699

kâhel ol- tembel olmak

- o. ur 2377

kahr ol- helak olmak

- o. ur 2038

kalb ol- sahte olmak

- o. dı 993

kâni' ol- inanmak, kanmak

- o. a 841, 1702
- o. an 849
- o. ma 1172
- o. urısa 842
- o. ur mısın 1063

kâyim ol- daimî olmak

- o. a 2261
- o. alın 360
- o. dı 2198
- o. ur 1773

kâyim-makâm ol- birinin yerini tutmak

- o. a 2307

kesâd ol- azalmak

- o. ur 991

keşf ol- ortaya çıkmak

- o. a 1727

kızsağ ol- erkeğin evlenecek çağa gel-
mesi

- o. a 2773

koca ol- ihtiyarlamak

- o. dı 1167

koldag ol- yardımcı olmak

- o. a 782

kul ol- köle, kul olmak

- o. a 88, 1015, 1426, 1428, 1797
- o. an 141, 2229

o. dı 13, 140, 324, 1000

o. miş durur 1796

o. ur 990, 1453, 2024, 2501

o. ursa 2295

küt ol- rızık, azık olmak

o. a 2131

la'net ol- lanete uğramak

o. up 885, 869

lâyık ol- uygun olmak

o. a 347, 887, 1016, 1386, 2644
2679

o. an 1231

o. asın 2796

o. dı 884, 1435

o. dılar 380

o. ısar 1383

o. maya 862

o. mişdur 829

o. up 865, 869

o. ur 1412, 1557, 1973

ma'bün ol- şaşırarak

o. up 888

mahbûs ol- hapsolmek

o. dı 1004

mahkûm ol- bağlanmak, birinin hükmü
altına girmek

o. a 1440, 1687, 2667

o. dı 249

o. maz 1675

o. up 1015, 1756

o. ur 1801

makbûl ol- kabul edilmek

o. an 858

o. madı 517

o. maya 2680

ma'lûm ol- içine doğmak

o. a 891, 1579, 1614, 2335

o. dı 293, 1227, 1298, 1759, 2331

c. maz 932

o. sa 1563

mânend ol- benzemek

o. ur 1969

- māyil ol- istemek
o. ma 823, 1361
o. up 739
- ma'zül ol- azledilmek
o. a 1660
o. dı 1009
- mektebe meşğül ol- öğrenim görmek, oku-
mak
o. an 1972
- melül ol- usanmak, bıkmak
o. mazısan 397
- mest ol- sarhoş olmak
o. dı 2397
o. up 2391
- meşğül ol- uğraşmak
o. dı 1007
o. up 2368
o. ur 987, 2689
- meşhür ol- ün yapmak
o. a 2237
o. maya 1761
o. up 2002
- mevcüd ol- bulunmak
o. a 2273
o. maya 1761
- muhîṭ ol- kuşatmak
o. an 2604
- muhkem ol- sağlam, dayanıklı olmak
o. e 1427, 1687
o. dı 1434
o. ur 1948, 1957, 1966
- muhtâc ol- ihtiyacı olmak
o. a 1934
o. dum 523
- mukbil ol- bahtiyar olmak
o. a 2316
- munsıf ol- razı olmak
o. dı 384
- mustağrak ol- batmak, gark olmak
o. a 354
o. dı 2375
- mu'teber ol- hatırı sayılmak
o. dı 2488
- mutî' ol- itaat etmek
o. maz 951
- mücdâm ol- devam etmek, sürmek
o. asın 1787
o. ur 1920
- mülhak ol- katılmak
o. a 354
- münîr ol- aydınlatmak
o. sa 640
- münkâd ol- boyun eğmek
o. alar 775
- münkir ol- inkarcı olmak
o. a 1679
- müstecâb ol- kabul edilmek
o. sun 591, 1459
- müsülmân ol- teslim olmak, Müslüman
olmak
o. dı 1011
o. madı 243
- nakş ol- yerleşmek
o. dı 2581
o. ur 1291
- nerm ol- yumuşamak, olgunlaşmak
o. ur 1910
- nisâr ol- saçılmak, dağılmak
o. a 1408
o. ur 312
- nüzül ol- inmek
o. ur 369
- örtter ol- devamlı örtmek
o. ur 1925
- pâyidâr ol- itibarlı olmak
o. dı 1217
o. maz 1955
- peyvest ol- ulaşmak
o. a 2619
o. asın 2123
- razi ol- kabul etmek
o. mazlar 779

rencür ol- hastalanmak

- o. a 2838
- o. an 2861
- o. ur 2834

revā ol- kabul edilmek

- o. dı 279, 516, 2465
- o. maz 2806
- o. mışıdı 1461

sabit ol- kesinleşmek, ispat edilmek

- o. dı 1879, 3090

sādık ol- doğru, sadakatli olmak

- o. 2630
- o. ur 1032

sādır ol- ortaya çıkmak

- o. a 2853

sak ol- uyanık olmak

- o. dı 296

sākin ol- dinmek

- o. ur 2396

sarf ol- harcanmak, kullanılmak

- o. madı 3023

sayru ol- hastalanmak

- o. sa 2773
- o. ur 2911, 2813, 2859

sāzigār ol- beraber olmak

- o. a 2381

sehl ol- kolaylaşmak

- o. a 2067

semī ol- zehirlenmek

- o. dı 2760

sernügün ol- başaşağı gelmek, yıkılmak

- o. dı 167

sir ol- doymak, kanmak

- o. dı 2903

süret ol- şekillenmek

- o. dı 2426, 2432

şād ol- sevinmek, neşelenmek (bkz. şāz

- ol-)
- o. a 1027, 2295, 2344, 2676, 2845
- o. asın 3109
- o. dı 339

şāz ol- sevinmek, neşelenmek (bkz.

- şād ol-)
- o. a 391, 1158, 1433
- o. asın 339
- o. dı 1489
- o. uban 630

takrīr ol- anlatılmak

- o. dı 2541

tālīb ol- istemek

- o. 1127

tamām ol- tamamlanmak

- o. a 1366, 1649, 1693, 3000
- o. dı 235, 317, 631, 1214, 1220
- 1297, 1433, 1515, 1725, 1844, 1977
- 2120, 2449, 2494, 2495, 2700, 2716
- 2982, 3054, 3067, 3126
- o. ur 2647

tāze ol- yeşermek, bitmek

- o. a 542

tertīb ol- düzenlenmek

- o. mış 1914

teslīm ol- bağlanmak, kabul etmek

- o. dı 1769
- o. up 2055

toprak ol- 1. ölmek

- o. a 680
- o. ur 1278

2. yüz sürmek, kendini feda etmek

- o. sun 1192, 1560

udlu ol- utançlı olmak

- o. isar 653, 1184

uslu ol- akıl sahibi olmak

- o. ursa 450

vākīf ol- haberdâr olmak

- o. 1763

- o. sa 1564

vāki' ol- meydana gelmek

- o. dı 500

var ol- bulunmak, mevcut olmak

- o. a 384, 1024, 2572

vasl ol- ulaşmak

- o. isar 3031

- vali ol- ermek, ermiş olmak
o. ur 1978
- yād ol- hatırlanmak
o. a 2344
- yad ol- uzak olmak
o. a 2729, 2792
- yādigār ol- hatıra olarak kalmak
o. sun 276
- yār ol- dost olmak, sevmek
o. a 744, 781, 1024, 2572
o. an 326, 732
o. updur 972
o. ur 1043
- yavaş ol- sakinleşmek
o. dı 634
- yigit ol- delikanlı olmak
o. a 1970
o. dı 1153
- yigrek ol- tercih edilmek, üstün olmak
o. a 2113
- yim ol- yem olmak, yutulmak
o, dı 2962
- yok ol- ortadan kalkmak
o. ur 2162
- yoldaş ol- yol arkadaşı olmak
o. a 782, 2341, 2721
o. an 1025
o. anlar 2330
o. asız 2644
o. dılar 236, 604
o. gal 3017
o. mağıl 788
o. up 321, 601, 1332, 1346, 1680
o. ur 1652, 2622
- zāhir ol- ağıya çıkmak
o. a 2610
- zebūn ol- güçsüz kalmak
o. dı 1004
- miş ola +dur
o. 1137, 1727, 2790
- oldur- (أور) yaratmak, vücuda getir-
mek
- o. ur 56, 2832
olmak (أور) bulunmak, gerçek-
leşmek
o. 363, 1377
o. a 1477
o. içün 2294, 2895
o. ıla 58
- fena olmak yok olma
o. 1255
- helāk olmak mahvolma, yok olma
o. 797
- kabūl olmak kabul edilme
o. 2645
- kāni' olmak inanma, kanma
o. 846
- lāyık olmak uygun, ehil olma
o. 2713
o. a 2325
- zelil olmak aşağılanma
o. 1658, 1750
- olmaklık (أور) olma, gerçekleşme
zelil olmaklık hor görülme, aşağılan-
ma
o. 2696
- on (أون) on (sayı)
o. 223, 658, 1055, 1735, 3048
- on iki (أون إك) oniki (sayı)
o. 1258, 2136, 2311, 2436, 2766
2800
- on sekiz bin (أون سیکز بیگ) onsekizbin (sayı)
o. 60
- ornıl- (أورنیل) yerleşmek
o. ur 1389
- orta (أورته) ara, orta
o. 610, 809, 2137
o. da 415, 571, 598, 623, 721
735, 800, 801, 810, 979, 989
1008, 1009, 1358, 2213, 2369
2376, 2413, 2591, 2832, 2881
o. dan 2219
o. sından 2875
o. ya 2935

- ortak+ (أَرْتَقْ) ortak, şerik
 o. 98
 o. 1 2516
- Osmân (عَمَّانُ عَمَّادُ) Hz. Osman
 O. 218
 O. da 2052
- Osmân-ı zi'n-nüreyn (عَمَّانُ ذِي النُّرَيْنِ) Hz. Osman
 O. idi 136
- ot (أُتْ أُتْ) ot
 o. 1 2461
 o. lar 473
- otla- (أُتْلَا) yayılmak, ot yemek
 o. yup 473
- otur- (أُتْرُ أَتْرُ) oturmak
 o. a 2723, 3005
 o. alar 2687
 o. dı 1007
 o. miş 2352, 2367, 2369
 o. mişdur 2366
 o. up 527
 o. ur 949, 1642, 2167, 2363, 2396
 2709, 2731
 o. urşa 1170
- otuz (أُتْرُ) otuz (sayı)
 o. 554, 569, 573, 576
 o. uquz 575
- otuzluk (أُتْرُلُكْ) otuz tane olma hali
 o. 574
- ova (أُوَا) ova
 o. 761
- oy(1)n (أُيْنُ أُوَيْنُ) oyun
 o. ina 191
- oyın dut- oyun sürmek
 o. 1770
- oyın kov- oyun peşinde koşmak
 o. 1970
- oyna- (أُيْنَا) oynamak, hareket etmek
 o. r 34
 o. sun
- oynaI- (أُيْنَدُ) hareket ettirmek
 o. an 51
 o. ur 43
- oynamak+ (أُيْنَمُكْ) oynama, oyun
 o. 553
 o. a 1150
 o. dur 1144

ög (أوك) akıl, hatır
 ö. i 1154, 1175, 1526
 ö. inØ 524, 746, 1188, 1547
 ö. ini 1033
 ö. üni 711, 1125, 1202, 1567
 ög- (أوك) övmek
 ö. 2238
 ö. di 170, 2579, 2928
 ö. e 1376
 ö. dügi 2491
 ö. üp 2204
 öginmek (أوكنتك) övünmek
 ö. 2717
 ögle- (أوكل) hatırlamak
 ö. di 705
 ögren- (أوكز) öğrenmek
 ö. düginØ 746
 ö. se 745
 ö. üpdür 780
 öğrenmek+ (أوكزتك) öğrenme
 ö. üp 745
 öğret- (أوكز) öğretmek
 ö. en 1002
 ögsür- (أوكس) öksürmek
 ö. ür 2385
 ögüş (أوكش) çok, fazla
 ö. 95, 1924
 ö. dür 640, 2809
 ö. dürür 703, 882
 ö. i 1799
 öğüt+ (أوكوت أولت أوك) öğüt, nasihat
 ö. 580, 1316, 1317, 1991, 2060
 ö. dür 888, 1984, 2117, 2345
 ö. i 570, 1582
 ö. ine 1985
 ö. ini 1556
 öğüt al- nasihat almak
 ö. 1532
 öğüt idin- nasihat almak
 ö. 572

öğüt vir- nasihat etmek
 ö. 560, 562, 567, 578, 833, 1986
 öl- (أول) ölmek
 ö. di 1300, 1976, 3027, 3028
 ö. dikim 2333
 ö. diyise 2752
 ö. e 1426
 ö. eler 775
 ö. en 1301
 ö. esin 2126
 ö. icek 2776, 3031
 ö. iserdür 1229
 ö. iserem 561
 ö. medi 2333
 ö. meye 542, 1047, 1977, 2337
 ö. meyiser 1256
 ö. miş 2790
 ö. mişidi 3026
 ö. mişikem 2847
 ö. se 1554, 2566
 ö. üp 2609
 ö. ür 560, 759, 763, 776, 1178,
 1278, 1295, 1299, 1778, 1966,
 2207, 2805, 2815
 ö. üridi 1504
 ö. ürise 1511
 ö. ürse 2337
 öldür- (أولز) öldürmek
 ö. 356
 ö. di 184, 322
 ö. üben 1674
 ö. üp 183
 öldürmek+ (أولزتك) öldürme
 ö. 2727
 ö. e 106
 ölmek+ (أولتك) ölmek
 ö. 1255, 1315, 2620
 ö. dürür 558
 ö. i 1257

ölmüş (مات) ebedî
 ö. 341, 1052, 1112

ölmüş (مات) ölü, ölmüş olan
 ö. i 307
 ö. ler 2228

ölü (مات) ölü, ölmüş olan
 ö. 306
 ö. ler 305
 ö. yi 303

ölü yir kurak, verimsiz toprak

ölüm (مات) ölüm
 ö. 557, 1036, 1144, 1164, 1206, 1303
 ö. i 1093, 1861
 ö. inden 2790

ölüme deg- can çekilmek
 ö. 515

ölümsüz (مات) ebedî
 ö. 421

'Ömer (عمر) Hz. Ömer
 ö. 218
 ö. di 133
 ö. üğ 2051

'ömür (عمر) hayat, ömür (bkz. 'ömür)
 ö. 310, 387, 1136, 1139, 1181,
 2910, 3039
 ö. i 1132, 1178, 1464, 1895, 2760
 2775
 ö. inø 391
 ö. ini 141, 2758
 ö. ise 557
 ö. üm 1137
 ö. üğ 464, 694, 1812, 1977, 2038
 ö. üğ 1183

'ömr-i bekâ (عمر بقاء) ebedî ömür
 ö. 2619

'ömür (عمر) hayat, ömür (bkz. 'ömür)
 ö. 1000, 1397

öğ (عز) ön
 ö. i 556, 1774
 ö. inde 1010, 1362, 2010, 2934
 ö. inden 2144

öğde sonda er geç
 ö. 118, 3118

öğden sona baştan sona kadar
 ö. 32, 60, 82, 94, 98, 258, 495,
 1214, 1715, 1865, 1937, 1982, 1992
 2079, 2230, 2231, 2429, 2441, 2452
 2531, 2565, 2641, 2682, 2695, 3108

öğdin dut- birini rehber etmek
 ö. 476

öğine düş- önden yürümek
 ö. 2899

ört- (أررت) örtmek
 ö. eridi 2052

örter ol- devamlı örtmek
 ö. 1925

örtülü (أررت) kapalı, gizli
 ö. 664

örü (أرر) kalkık, dik

örü dur- ayağa kalkmak
 ö. 2494, 2964

örü tur- ayağa kalkmak
 ö. 619

öt- (أرر) geçmek
 ö. e 1343
 ö. mezise 1362

öyken (أرر) akciğer
 ö. e 2601

öz (أرر) öz, kendi
 ö. 2512
 ö. i 544, 2720, 2239
 ö. in 503
 ö. inø 2272
 ö. ine 2235, 2879
 ö. ini 2973

özen- (أرر) özenmek
 ö. di 3015
 ö. ür 2374

- P -

- pāk (پاک) temiz, arık
p. 1431
p. dür 1253
- Parsî (پرسی) Farsça, Fârisî
p. 614
- pas (پاس) kir
p. i 2327
- pâyiz (پاییز) sonbahar, güz
p. 1916, 1917
- pâyidâr (پایدار) itibarlı
p. 1955
- pâyidâr ol- itibarlı olmak
p. 1217
- pâyigeh (پایگه) papuçluk
p. dür 2495
- pâzişâh (پادشاه) padişah, hükümdar
(bkz.pâzişeh)
p. 95, 802, 883, 903, 949, 1231,
1232, 1334, 1377, 1554, 1656, 1605
1873, 1993, 2425, 2440, 2472, 2538
2853, 2874, 2931, 2946, 3005, 3025
3049, 3058
p. a 458, 829, 1191, 2975
p. â 1457
p. dan 1505
p. i 1657
p. uş 251, 2542, 2795
- pâzişâh-ı bî-niyâz (پادشاه بی نیاز) ihtiyacı
olmayan, yüce padişah
p. 7
- pâzişâhlık (پادشاهلیک) güç, kuvvet,
devlet
p. i 1690
- pâzişeh (پادشاه) padişah, hükümdar
(bkz.pâzişâh)
p. 76, 277, 304, 311, 740, 927, 1107
1111, 1119, 1198, 1349, 1403, 1461
1489, 1541, 1552, 1817, 1916, 2037
2293, 2567, 2957
p. den 2897
p. le 283, 2338
- pâzişehlik (پادشاهلیک) güç, kuvvet, devlet
p. 725
- penâh (پناه) sığınma, sığınılacak yer
p. 986
- penç (پنچ) beş
p. 2513
- pend (پند) öğüt
p. i 586
p. ini 1439
- pend vir- nasihat etmek
p. 1439
- perde (پرده) örtü
p. 1118, 2513, 2929, 2930, 2935,
3117, 3127, 3133
p. den 2980
p. dür 452, 3116, 3126, 3131
p. ler 3116
p. leri 453
p. nüg 3121, 3128
- perrî (پیری) periye mensup
p. 3086
- pertev (پرتو) ışık, parlaklık
p. i 1277
- perveriş (پرورش) besleme, besleyiş
p. 672, 1909
p. le 1775
- pes (پس) 1. öyleyse, şu halde
p. 81, 130, 132, 175, 200, 247, 371
440, 489, 582, 537, 633, 647, 786
902, 994, 1048, 1106, 1201, 1222,
1254, 1294, 1339, 1490, 1586, 1595
1622, 1722, 1856, 1897, 2019, 2149
2178, 2209, 2257, 2285, 2290, 2321
2406, 2407, 2439, 2460, 2451, 2467
2476, 2479, 2489, 2492, 2501, 2583
2653, 2665, 2805, 2809, 2822, 2834
2849, 2900, 2927, 2937, 2953, 3025
3068, 3097, 3126, 3130
2. artık, bundan böyle
p. 212, 1853
3. şimdi, bu durumda
p. 65, 558, 2208, 2289

4. son, art
p. 3100
- peygām (پيغام) haber
p. 2003
- peygamber (پيغمبر) nebi, peygamber
p. 44, 346
p. e 146, 197, 344
p. i 510, 511
p. ler 2500
p. lere 1834
p. lerüñ 2698
- peygamberlik (پيغمبرليق) nübüvvet,
peygamberlik
p. inø 231
- peymāne (پيمانه) büyük kaçeh
p. si 2140
- peyvest (پيوست) ulaşma, kavuşma
peyvest ol- ulaşmak
p. 2123, 2619
- peyzā (پيذا) hazır, mevcut
peyzā kıl- var söylemek
p. 689
- pīç (پيچ) büküm, kavram
p. 2833
- pinhān (پنهان) gizli
p. ıdı 1213
- pīş (پيش) ön, ileri
p. 3100
- pīş-kadem (پيش قدمه) önceki
p. den 1988
- pīşe (پيشه) huy, alışkanlık
p. 1548
p. si 1144, 1176, 1849
- pişvā-yı cümle (پيشواي جمله) herkesin reisi
p. 159
- piyāz (پياز) soğan
p. 2466
- pū (پو) yazıklar olsun
p.
- pūl (پول) para
p. 1383, 1398
p. durur 1381
p. ıla 1382, 1395, 1401
p. uñ 1383
- puşt (پشت) sırt
p. 1847, 2437, 2458
- pūyende (پوينده) seğirtici, koşucu
p. 1865
p. dür 1826, 1848
p. dürür 1833
- pūyendalık (پويندელიق) seğirticilik
p. 2458, 2487
- pūr (پور) dolu, fazla
p. 518, 2512
- pūr-leṭāyif (پورلطيف) latifelerle dolu
p. 2512
- pūr-ta'āb (پورطعاب) çok yorgun
p. 518

- R -

- rabbenā (رَبَّنَا) Rabbimiz mânâsında Arap-
ça ibare
r. 878
- rağbet (رَغْبَتٌ) itibar, istek
rağbet it- istekli olmak, rağbet etmek
r. 2176
- rağbet kıl- yönelmek, itibar etmek
r. 2864
- rāḥat (رَاحَةٌ) sükun, huzur
r. indan 1170, 2792
r. ina 359
- rāḥat vir- rahatlatmak
r. 1240
- rahīm (رَحِيمٌ) merhametli, esirgeyen
Allah'ın sıfatlarından
r. 73, 104, 1834, 2129
r. sin 881
- rahmān (رَحْمَانٌ) herkese rahmet eden
Allah'ın sıfatlarından
r. 848, 1561
r. durur 846
- rahmānī (رَحْمَانِيٌّ) Allah'a mensup
r. 797
r. dür 796
- rahmet (رَحْمَةٌ) acıma, esirgeme .
r. 93, 160, 198, 220, 347, 348, 349
369, 391, 589, 723, 862, 869, 877,
886, 919, 1110, 1118, 1264, 1364
1366, 1649, 1883, 2001, 2289, 2674
2706, 2865
r. dürür 805, 1631
r. e 360, 845, 884, 1332, 1549, 1973
2644, 2796,
r. i 342, 370, 371, 823, 1053, 1369
2665, 2795,
r. için 1104, 1145
r. ile 195, 370, 2676, 2922
r. inø 885, 1368
r. inden 390, 841, 1063
r. ine 366, 509
r. ini 358, 1022
- r. ün 882, 2797
r. ün den 1023, 2129, 2346, 3047,
3106
r. ün le 92, 1197
- rahmet eyle- acılamak
r. 104, 3046
- rahmet it- acılamak, esirgemek
r. 878, 2666
- rahmet nazar kıl- acıyarak bakmak
r. 92, 1561
- rahmet-i ḥaḳ (رَحْمَتِ حَقِّ) Allah'ın esir-
gemesi
r. 355
- raht (رَاحَتٌ) elbise, yol levazımı
r. idur 1694
r. ina 1998
- ra'iyyet (رَاعِيَّةٌ) hükümdar idaresinde
bulunan halk
ra'iyyet kıl- birinin idâresine vermek
r. 150
- rakş (رَقْصٌ) oynama, dans
rakşa gir- dansetmek, oynamak
r. 2907
- rām (رَامٌ) itaat eden, boyun eğen
r. idur 489
- ra'nā (رَعْنَا) güzel, latif
r. yıld 288
- rāy (رَأْيٌ) rey, fikir
r. 23, 1268, 2406, 3003
r. i 1956
- rāy kıl- düşünmek
r. 2995
- rāz (رَازٌ) sır, gizli şey
r. 1097
r. ila 508
r. inø 156
r. ina 2980
- rāzī (رَاضِيٌّ) kabul eden, boyun eğen
r. 948
r. dur 193
- rāzī ol- kabul etmek
r. 179

rāzık (رَازِق) rızık veren
r. ā 1457

rebh (رِبْح) kâr, kazanç, faiz
rebh it- kazandırmak
r. 1990

red (رَد) geri dönderme
red it- geri çevirmek
r. 1971

redd-i hażret (رَدِّ هَاضِرَات) Allah'ın geri
çevirmesi
r. 1041

ref' (رَفْع) mecuzen atar, ışık veri-
ci, aydınlatıcı
r. 1746

reh-ber (رَهْبَر) yol gösterici
r. 838

reh-güzer (رَهْ كُزْر) geçit, geçecek yol
r. 2135

reh-nümā (رَهْ نُومَا) kılavuz
r. 935

reh-revān (رَهْ رَوَان) yolcu, yola giden
r. e 935

reh-zen (رَهْ زَنْ) yol kesen
r. e 938

remz (رَمَز) kapalı şekilde söyleme
r. dür 766
r. i 3022

renc (رَنْج) sıkıntı, eziyet
r. 2648
r. den 2815, 2835, 2843, 2868
r. e 159, 2834, 2862
r. i 2393, 2816, 2817, 2828, 2836
2846, 2861
r. inø 2826, 2837, 2849
r. ine 160, 2807, 2816, 2864
r. ini 2827

renc yi- zahmet, çile çekmek
r. 2061, 2062, 2648

renc yimek eziyet, çile çekme
r. 2721

rencür (رَنْجُور) rahatsız, dertli
rencür ol- hastalanmak
r. 2815, 2834, 2838, 2861

renk+ (رَنْك) renk
r. 1909, 1942
r. i 641
r. inø 2393, 2576
r. ine 3008
r. ini 3008
r. lerile 1906

renği dön- renk değiştirmek
r. 1964

resm (رَسْم) resim, sûret
r. ini 3055

resul (رَسُول) peygamber
r. 99, 149, 154, 188, 192, 193, 194
229, 238, 369, 814, 1186, 1821,
2046, 2108
r. ler 1866
r. sin 166
r. üñ 2044
r. üm 209

revā (رَوَا) uygun, yerinde
r. 2103
r. dur 1321

revā eyle- uygun bulmak
r. 2100

revā dut- uygun bulmak
r. 957

revā kıl- bir isteği yerine getirmek
r. 2103, 2104

revā ol- kabul edilmek
r. 279, 526, 2465, 2806

revān (رَوَان) 1. su gibi akıp giden
r. 536, 740, 768, 1461, 1512, 1542
1662, 2600
2. ruh, can
r. i 2344

revnak (رَوْنَك) parlaklık, güzellik
r. i 2529, 2764

revhāni (رَوْحَانِي) ruha ait, ruhla ilgili
r. 722
r. den 727
r. dür 719, 2438
r. ler 692, 713, 715, 734, 1242
r. nüg 714

r. ye 720
 rızā (رِضَا) hoşnutluk, razalık
 r. s.ı 144
 r. sınıf 227, 368, 337, 1357
 r. sayı 196
rızā al- memnun etmek, razı etmek
 r. 231
 rızık (رِزْق) nimet
 r. inş 2800
 risālet (رِسَالَت) elçilik
 r. 1834
 rīşe (رِيْشَة) yara, yaralı
 r. 2260
 riyā (رِيَا) iki yüzlülük
 r. 270, 2783
 riyāsuz (رِيَاْسُز) içten, özü sözü bir
 r. 1458, 2537
 riyāzat (رِيَاذَت) nefsi kırma, perhiz
 r. 966
 rūh (رُوْح) ruh
 r. dur 303
 r. aladur 304
 rūh-ı kuds (رُوْح كُدْس) Cebrail
 r. 1 1841, 1874
 rüyende (رُوْيَنْدَة) bitici, biten
 r. dur 1826, 1845
 r. durur 1830, 1862
 rüyendelik (رُوْيَنْدَلِيْك) biticilik
 r. 2456, 2486
 rüz (رُوْز) 1. gün
 r. 972, 2371
 2. azık, nimet
 r. 2761, 2765
rüz eyle- kısmet etmek
 r. 156, 2260

rūzī (رُوْزِي) nasip, kısmet
rūzī kıl- nasip etmek
 r. 214, 222, 255, 330, 333, 375,
 540, 826, 1124, 1367, 1423, 1436
 1458, 1459, 1531, 1573, 2249,
 2296, 2420, 2573, 2892,
 rūzigār (رُوْزِيْغَار) zaman, devir
 r. 496, 551, 601, 1217, 1756, 2339
 2373, 2729
 rücū' (رُوْجُوْع) dönme, dönüş
rücū' it- geri dönmek
 r. 778
 rükūn (رُوْكُوْن) temel (bkz. rükün)
 r. i 3064
 rükū' (رُوْكُوْع) öne doğru eğilme, rükū
 r. 317, 2484
 rükūn (رُوْكُوْن) temel esas (bkz. rükūn)
 r. 3064

- sa'at (سَاعَاتُ سَاعَاتٍ) vakit, an, saat
s. 526, 834, 914, 1059, 1080, 1081
1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087
1215, 1509, 2939
s. a 353, 1118
s. da 1238, 1529, 1779
s. dadur 348
s. dan 608
s. ı 1150
- sabağ (سَبَاغٌ) ders, sahife
s. 127, 403, 431, 432, 1389, 2010
2631
- sābit (سَابِيتٌ) ispat edilmiş, sağlam
s. dür 1294
- sābit ol- kesinleşmek, ispat edilmek
s. 1379, 3090
- şabr (صَبْرٌ) sabır
şabr ii- dayanmak, sabretmek
s. 626, 2403, 2939
- şabr eyle- katlanmak, dayanmak
s. 1473
- şabūr (صَبُورٌ) çok sabırlı, Allah'ın
sıfatlarından
s. 881
- sağ (سَاغٌ) sağ
s. 1963
s. ı 174
- sağ- (سَاغٌ) sağmak, dağıtmak
s. ar 2865
s. di 127
- kan sağ- öldürmek
s. ar 26
- saçıl- (سَاغِلٌ) saçılmak, dağılmak
s. a 1118
s. ur 2177
- sağmak (سَاغَمٌ) sağma, dağıtma
s. 1251, 2762
- saddağ (صَادِقٌ) tamam, doğru
s. 2575
- şadef (صَدَقٌ) sedef, inci kabuğu
s. 2032
s. de 1989, 2037
- şadık (صَادِقٌ) bağlılığı içten olan
s. a 540
- şadık ol- doğru, sadakatli olmak
s. 1032, 2630
- şadır (صَادِرٌ) çıkan
şadır ol- ortaya çıkmak
s. 2853
- şaf (صَافٌ) dizi, sıra
s. a 245
- şaf şaf sıra sıra
s. 961, 2032
- şafā (صَفَاً) 1. saflık, berraklık
s. 964, 967, 1109, 1166, 1719, 1721
2050
2. gönül şenliği, kedersizlik
s. 587, 911
s. dan 804
3. saf, temiz kişi
s. 676, 956, 1644, 1791, 2480, 2569
2703, 2923
- şafā kıl- eğlenmek
s. 2755
- şafī (صَفِيٌّ) arınmış, hâlis
şafī kıl- arıtmak, temizlemek
s. 277
- Şafıyyu'l-lah (صَفِيُّ الرَّحْمٰنِ) Hz. Âdem
s. 2454
- şag (صَاغٌ صَاغٌ) sağ yan, sağ taraf
s. 3100, 3117, 3121, 3123, 3124, 3126
s. a 394
s. dan 3125
- şag (صَاغٌ صَاغٌ) 1. sağlam, hasta olmayan
s. 1524, 2857
s. ın 2798
s. ını 2271
s. van 2799

2. temiz, saf, samimi
s. 2842
s. inş 532
- sağ_vürü- sağlıklı ömür sürmek
s. 2801
- sağ- (سَدَّ) çökmek, emmek
s. ar 2746
- sağal- (سَاغَلَ) iyileşmek
s. ur 2868
- sağınç+ (سَاغِنِحْ) istek, arzu
s. 1171
s. a 1178
- sağlık+ (سَوَابِحْ سَوَابِحْ) sağlık, sıhhat
s. 1081, 2803
s. a 2346
s. 1 2804
s. inş 2811
- sağrak+ (سَاغْرَاكْ) kadeh
s. 2371
s. 1 303, 820
- sahn (سَهْنْ) avlu
s. 3067
s. a 3069
s. 1 3066
- sahrā (سَهْرَا) kır
s. da 1475
s. y1 1476
- saht (سَاخْتْ) sert
s. 2357
- sa'id (سَاعِدْ) emretini hazırlamış kişi
s. 1219
- saç (سَاچْ) uyanık
sak ol- uyanık davranmak
s. 296
- sakal (سَاكَلْ) sakal
s. 1963
- sakf (سَاكْفْ) tavan, çatı
s. 3067
s. a 3069
s. 1 durur 3066
- sakin- (سَاكِنْ) çekinmek, korumak
s. 1064
- sakī (سَاكِي) içki sunan
s. 1514, 2370, 2371
s. dür 1783
s. si 806, 820
s. sinüç 803
- sakin (سَاكِنْ) hareketsiz, yavaş
sakin ol- dinmek
s. 2396
- sakinlik+ (سَاكِنْلِكْ) durgunluk, sessizlik
s. i 1647
- sāl (سَالْ) yıl
s. 2371, 2677
- şalā (صَلَا) çağrı, haber verme
s. 1515, 2639, 2707
şalā ur- çağırarak, haber vermek
s. 2899
şalā vir- işaret vermek, bildirmek
s. 2693
- sal- (صَلَّ) 1. vekil etmek
s. d1 2225
2. salıvermek, bırakmak
s. dılar 1544
3. göndermek
s. d1 1077, 1492
4. vurmak
s. d1 190, 191
s. dılar 242
- baş sal- baş eğmek
s. d1 11
- salṭanat (سَالْطَنَاتْ) hükümdarlık, sultanlık
s. 302, 551, 2738
s. 1a 3030
- şan (شَانْ) nişan, alâmet
s. durur 3118
- şan- (شَانْ-سَانْ) zannetmek
s. 1812, 1846, 2136
s. asın 1213, 1488
s. d1 2945, 2956, 2957
s. ki 1003
s. kim 1950, 1979, 3026
s. ma 999
s. mağil 673, 1661, 2302, 2925

- s. mağ 184
s. masun 2061
s. ur 2713
s. urlar 821
san'at (سَنَعَت) sanat, hüner
s. 1949
sāni' (سَانِعُ خَالِق) yaratıcı, Allah
s. 3096
s. dürür 1203
s. e 2675
s. i 1204
sap- (صَيَّبَ) yön değiştirmek
s. madılar 179
sarf (صَرَفَ) harcama, gider:
sarf eyle- harcamak
s. 1183
sarf if- harcamak, bitirmek
s. 1150
sarf ol- harcanmak, kullanmak
o. madı 3023
sarhōş (سَرْحُوش) sarhoş
sarhōş eyle- sarhoş etmek
s. 2255
sarih (صَرِيح) açık, belli
s. 827, 543
sarmaş- (سَرْمَشَ) sıkıca sarılmak
s. uban 3043
sarmusak (سَرْمُسَق) sarmısak
s. 2466
sarplık+ (صَرِيْلِك) çetinlik, güçlük
s. 1 2028
sat- (صَدَّ) satmak
s. ar 1628
sataş- (صَاتَشَ) rastlamak
s. duk 1077
s. ur 2033
satu (صَاتَر) satış, alışveriş
s. 1175
s. sı 1383, 1392
sav- (صَوَّرَ) uzaklaştırmak
s. a 2780
s. ar 2849
s. dı 1420, 1437
savaş (سَوَّارَشُ سَوَّارَش) savaş, kavga
s. 618, 634
say- (صَيَّدَ) 1. hesap etmek, saymak
s. a 2450
2. addetmek, kabul etmek
s. mağıl 2065
toğmaduğa say- doğmamış kabul etmek
s. 1980
— yoga say- yok kabul etmek
s. gıl 588
sāye (سَايَ) gölge
s. 139
saykal (صَيْقَل) cila
s. i 218
saykal ur- cilalamak
s. 1670
sayru (صَيْرُ) hasta
s. 2754, 2799, 2804, 2821
s. lara 2809
s. ya 2805
s. yıldı 2805
sayru düğ- hastalanmak
s. 2854
sayru eyle- hasta etmek
s. 2271
sayru ol- hastalanmak
s. 2773, 2811, 2813, 2859
sayrullık+ (صَيْرِلِيْقُ) hastalık
s. 1081, 2810, 2821
s. 1 2825
s. 1dur 2825
s. inØ 2820
sāz (سَاَز) saz
s. 8, 2906
s. dan 2907
s. 1 10, 51
s. lar 1159
sāzigār (سَاَزِگَار) uygun, muvafık, beraber
s. 702, 2373, 2331
sāzigār ol- beraber olmak
s. 2331

- sāzivār (سَاوِرَاوَر) beraber olmak
s. 702
- sebāt (سَبَات) durma, kararlılık
s. 2535
- sebāt dut- kararlı olmak
s. 1760, 2433
- sebeb (سَبَب) ilgi, sebep
s. 1314, 1740
s. den 245, 276, 475, 1267, 1319,
1330, 1432, 1452, 1588, 1740, 2160
2679
s. dendür 475, 870, 2584
s. indenø 310
- sebeb-i nüzûl (سَبَب نَزْوَل) iniş sebebi
s. 2688
- sebebsüz (سَبَبْسُوز) sebepsiz
s. 1741
- sebîl (سَبِيل) sebil, hayrat
s. 1784
- secde (سَجْدَة) secde
s. 1933
s. ye 36
- seç- (سَچ) seçmek, ayırmak
s. di 169
- seçil- (سَچِل) ayrılmak, tefrik olunmak
s. ür 2171, 2177, 2181
- seçmek (سَچَمَك) ayırma, seçme
s. 1251
- sefer (سَفَر) yolculuk, sefer
sefer kılmak sefer etme
s. 2803
- schā (سَخَا) cömertlik
s. 2053
- sehl (سَهْل) kolay
sehl ol- kolaylaşmak
s. 2067
- seksen (سَکْسَن) seksen (sayı)
s. 1896, 1897, 1898, 1937, 1938, 1978
1979
s. e 1962
s. i 1899
- selām (سَلَام) selâm
s. 2095
- selāmet (سَلَامَت) eminlik, emin olma
s. 1510, 1521, 1524
- semā' (سَمَاء) semâ, dönme
s. 2905
s. da 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30,
33, 36, 37, 39, 41, 42, 43, 45,
46, 49
s. uğ 51
- semā' dön- semâ etmek, dönmek
s. 15
- semā' ur- semâ etmek, dönmek
s. 15
- semî (سَمِي) zehirli (Ar.semî)
semî ol- zehirlenmek
s. 2760
- semri- (سَمْرِي) semirmek
s. di 2693
- semriF- (سَمْرِد) semirtmek
s. en 2963
- sen (سَن) teklik ikinci şahıs
zamiri
s. 77, 92, 95, 97, 99, 103, 104,
166, 210, 214, 255, 263, 329, 389
408, 477, 521, 523, 539, 540, 563
572, 588, 639, 654, 657, 676, 684
707, 756, 788, 822, 824, 853, 881
873, 876, 883, 894, 895, 897, 898
928, 929, 955, 1018, 1022, 1023,
1051, 1059, 1061, 1197, 1308, 1341
1360, 1496, 1498, 1544, 1602, 1617
1618, 1619, 1644, 1732, 1776, 1780
1785, 1787, 1882, 1935, 2036, 2065
2066, 2086, 2090, 2091, 2092, 2110
2116, 2184, 2186, 2232, 2346, 2351
2423, 2552, 2553, 2554, 2557, 2570
2628, 2769, 2797, 2827, 2873, 2925
2940, 2941, 2947, 2949, 2960, 2968
2970, 2992, 2993, 2994, 2999, 3013
3019, 3046, 3106

- s. daħı 388, 907, 908, 1789, 1791
1889, 2117, 3099
- s. de 892, 896, 905, 907, 908, 909
910, 911, 913, 915, 917, 918, 920
1806, 2071, 2127, 2593, 2632, 2667
2751
- s. dedür 736, 893, 929
- s. dedürür 749
- s. deġi 898, 922, 1645, 2115, 2122
- s. den 94, 97, 100, 253, 376, 673
872, 880, 1307, 1793, 2069, 2095
2118, 2631, 2671
- s. dendür 79
- s. i 75, 84, 455, 460, 789, 839,
894, 895, 898, 928, 929, 1117
1182, 1308, 1356, 1621, 1704, 1795
1805, 2066, 2093, 2166, 2184, 2351
2783, 2991, 2992, 3125
- s. sin 72, 74, 76, 81, 102
- s. üñ 72, 211, 464, 563, 874, 875
1059, 1769, 1773, 1807, 1937, 2071
2085, 2087, 2099, 2132, 2733, 2743
2933, 3011, 3123, 3126, 3132
- s. üñiçün 1786
- s. üñdür 81, 1057
- s. üñile 2352
- s. üñle 1764, 2090
- saġa 75, 81, 82, 83, 89, 94, 96,
100, 258, 270, 375, 376, 382, 428,
495, 523, 554, 657, 676, 677, 784,
834, 880, 885, 894, 920, 925, 998,
1050, 1057, 1058, 1120, 1168, 1202
1205, 1293, 1307, 1312, 1399, 1531
1617, 1618, 1619, 1621, 1746, 1765
1768, 1777, 1784, 1787, 1788, 1790
1794, 1799, 1805, 1842, 1865, 1870
1872, 1936, 1992, 2017, 2069, 2070
2071, 2079, 2082, 2085, 2087, 2088
2095, 2097, 2125, 2215, 2331, 2349
2350, 2416, 2429, 2441, 2452, 2531
2349, 2350, 2416, 2429, 2441, 2452
2531, 2565, 2626, 2627, 2631, 2632
- 2641, 2665, 2666, 2667, 2673, 2679
2682, 2694, 2695, 2737, 2837, 2874
2892, 2912, 2941, 2949, 2958, 2960
2968, 2970, 2990, 2994, 2998, 3010
3016, 3018, 3019, 3050, 3103, 3125
- senlü (سنلو) sana ait, seninle ilgili
s. dür 872
- senā (سنآ) övme, övüş
s. 130
- senā kıl- övmek
s. 1789
- senlik+ (سنلك) sana ait olan benlik,
kişilik
s. i 1058
- serā (سרא) saray (bkz.serāy)
s. 1460
- serāy (سراي) saray (bkz.serā)
s. 2436, 2445, 2357, 2361, 2362, 2936
2988, 2995, 3000, 3001, 3002, 3002
s. da 2362, 2363
s. i 2986, 3003
- ser-be-ser (سر-ب-سر) baştanbaşa
s. 2520
- serdih (سرديح) baş dağıtıcı, verici
s. 2274
s. i 816
s. idür 802
- sergerdān (سرگردان) başı dönmüş, şaşkın
s. 3094
s. durur 18, 3084
- sergerdān kal- şaşkırmak
s. 3082
- serhōş (سرخوش) sarhoş
s. 2255
- serleġker (سرلشكر) komutan
s. in 981
- sermāye (سرمايه) sermaye
s. 1050
s. dür 1139
s. müz 79
s. ġi 1064
- sernügün (سرنوگون) baş aşağı olmuş, ters
dönmüş

- s. 210, 2934, 2935, 2951, 2953, 2964
s. sını 2993
- sernüğün ol- baş aşığı gelmek, yakılmak
s. 167
- ser-te-ser (سرترسر) baştanbaşa
s. 236
- server (سرور) baş, başkan, ileri gelen
s. düür 1759, 2881
s. e 236, 239
s. i 167, 237, 2530
s. idür 313
- serverlik (سرورلك) başkanlık, riyâset
s. 1655
- sev- (سَو-) sevmek
s. di 209
s. dük 130, 1710, 1711
s. dügi 537
s. düginø 1040
s. düginden 1033
s. dügine 1037, 1422
s. dügini 1033
s. düğ 99
s. e 1443, 1930, 1970
s. en 740, 1199, 3096
s. enler 1450
s. er 715, 1186, 1449, 2568, 2722,
3074
s. se 1044
2. arzu etmek, istemek
s. dügi 597
s. er 418
s. erise 2179
s. eriseğ 822
- sevmek (سَوَيْك) sevmek, sevgi
s. 196
- sevmeklik (سَوَيْكَلِك) sevmek
s. 89
- sevâb (ثَوَاب) karşılık, mükâfat
s. 287, 1070, 1096, 1130, 1306, 1570
- sevgü (سَوْغُو) sevgi, muhabbet
s. 1027
s. den 2726
- s. si 1103
- sevgülü (سَوْغُولُو) sevimli
s. 143, 732, 795, 816, 924
- sevin- (سَوِيْن-) sevinmek
s. diler 630
s. e 1289, 3013
s. ür 1145
- sevniğ- (سَوْنِيْغ-) birlikte sevinmek
s. ür 33
- seyr (سَيْر) gezme, dolanma
s. 1353, 2254, 2374
s. i 723, 2264, 2267
s. ile 724, 2276
s. ini 2856
- seyr iL- hareket etmek, yürümek
s. 722, 728, 735, 738, 943, 1594
1596, 1353, 2265
- seyr kıl- gezmek
s. 163
- seyrân (سَيْرَان) gezinme
s. 473, 1874
s. içün 151
s. ıla 1474
s. ları 458, 753, 769
- seyrân eyle- gezinmek
s. 1841
- seyrân kıl- gezinmek
s. 474, 1157
- seyrân-geh (سَيْرَانْ-گَه) gezinti yeri
s. 761
- sı- (سِي-) kırmak
s. dılar 563
s. madılar 577
s. n 567
s. ya 704, 970
s. ya mısız 575
s. yasın 639
- sıddık (سَيِّدِيْق) pek doğru, Hz.Ebubekir'-
in lakabı
s. 182
s. a 2050
s. idi 180

- sıdk (سِدْق) doğruluk, yürek temizliği
s. 1335, 2009, 2050
s. 1 1302
s. ıla 101, 1363, 2047, 2465, 2869
s. inş 2233
- şifât (صِفَات) hal, şekil, suret
s. 1140, 1830, 2069
âdem-şifât Adem gibi
s. 1852
dal-şifât dal gibi
s. 1928
- şifât (صِفَات) vasıflar
s. 1830
- şığ- (صِيغ) sıymak
s. arıdı 300
- şığın- (صِيغَان) sıymak
s. ur 983, 935
- sihhat (صِحَّة) sağlık, sağlamlık
s. 1539, 2866
- sın- (سِن) karılmak, yenilmek
s. a 704, 995
s. sa 983, 987
- sına- (سِنَا) denemek
s. 629
- şınmak (سِنْمَق) yenilme, mağlubiyât
s. dur 583
- sır (سِر) sır, gizli şey (bkz. sırr)
s. lar 2611
sır vır- gizliyi açığa vurmak
s. 2131, 2984
- sırr (سِرْر) sır, gizli şey (bkz. sır)
s. 1 128, 2530
- sırça (سِرْج) cam, billûr
s. sı 640
- sız- (سِز) sızıp akmak
s. ar 2867
s. dı 2398
s. dılar 413
- sihr (سِحْر) büyü
s. i 2028
- sihr-i mübin (سِحْرِ مَبِين) apaçuk sihir, büyü
s. 2056
- sin (سِين) sen (bkz. sen)
s. i 84, 294, 1764, 2249, 2350,
2464, 3134
- sin (سِين) nezar
s. e 681
- sîne (سِينَة) göğüs
s. 1850, 1851
s. den 1854
s. sıdûr 2498
- siğ- (سِغ) 1. hazmoluvmak
s. mezise 2714
2. gizlenmek, sinmek
s. er 437
- siğmek (سِغْمَك) hazm, sindirme
s. 2713
- sipās (سِيَّاس) şükretme, dua etme
s. 135
- sîr (سِير) tok, doymuş
sîr ol- doymak, kanmak
s. 2903
- sîret (سِيرَت) hal, ahlâk, tavır
s. i 263
- siz (سِيَّاسَة) göklük ikinci şahıs
zamiri
s. 124, 194, 1138
s. den 2339
s. e 562, 565, 567, 570
s. i 195, 627, 1193, 2340
- şöfi (صُوفِي) sufî, mutasavvif
s. 17, 18, 2907
- şoğan (صُوغَان) sovan
s. dur 1383
- şohbet (شُحْبَت) görüşüp konuşma
s. 1104, 1595, 1929, 2834
s. de 2412
s. e 1973
s. i 975, 2384
s. inş 2835
s. inde 1360, 2208
s. ini 2844
şohbet it- konuşmak, görüşmek
s. er 2318
- sol (صُول) sol taraf, sol yan
s. 3100, 3126, 3127, 3128, 3132
s. a 384

- ş. dur 3117
ş. undağı 3133
sol- (سول) solmak
ş. maya 542
solmasuz (سولماسوز) hiç solmayan
ş. 1052
soğ (سوغ) 1. son, âhir
ş. 3039
ş. 1 556
ş. ina 117
2. âkibet
ş. 1 557
önde sonda er geç
ş. 161, 3118
önden soña baştan sona kadar
ş. 32, 60, 82, 94, 98, 258, 495,
1214, 1715, 1865, 1937, 1982, 1992
2079, 2230, 2231, 2429, 2441, 2452
2531, 2565, 2641, 2632, 2695, 3108
soğra (سوغرا) sonra
ş. 4, 325, 2062, 2344, 2638, 3057
sor- (سور) 1. sormak
ş. 2026, 2826, 2851
ş. a 507
ş. a gelür 2821
ş. alar 2756
ş. am 2223
ş. an 592
ş. ar 416, 3083
ş. aram 2191, 2197
ş. arıdı 286
ş. arsanj 2189
ş. asın 409
ş. ayım 2188
ş. duğum 2196, 2217
ş. mağıl 2347
ş. maya 2190
2. hal, hatır sormak
ş. 2754
ş. dılar 619
sor- (سور) emmek, emer gibi çekmek
ş. maya m. 2190
- şorış- (شوريش) birbirine sormak
ş. ular 3080
şormak (شورمق) hal hatır sormak
ş. 2754, 2757
göñ(ü)lini şormak hatırını sormak
ş. 2752
sovuğ+ (شوق سوغ) soğuk
ş. 438, 522, 1925, 1966
ş. 1 504
şovuk koy- soğuk dokunmak
ş. 2824
soyla- (سويلا- سويد) araştırmak
ş. yalun 1574, 2192
şöğlin- (شغلين) kebab edilmek
ş. üp 165
şökel (شکل) hasta
ş. dür 2801
şöyle- (شيل) 1. konuğmak, demek
ş. di 520, 608, 611, 621, 1430, 1471
1838, 2475, 2931, 3053
ş. âiler 568
ş. düğl 596, 1852
ş. düğüm 755
ş. dük 2917
ş. düm 2991
ş. medin 1070, 1578, 2912
ş. mese 1585
ş. r 2048, 2146
ş. ridi 286
ş. rise 1285
ş. rse 2169
ş. ye 1429, 1455, 2266
ş. yeler 1494
ş. yelüm 1574, 2192
ş. yem 565, 2515
ş. yen 2187, 3021
ş. yesi 565, 1413
ş. yicek 1039
ş. yimez 1726
ş. yümez 2911
ş. yüp 531
2. bildirmek
ş. di 231

- s. dügi 2204
s. rise 1427
söylemek+(تَكَلَّمَ) söyleme, deme
s. 876
s. de 2154, 2156, 2171, 2181
s. e 2861
söylen-(سِيلَن) denilmek, zikredilmek
s. en 1286
s. üben 1287, 2105
s. üdür 2741
s. ür 1234, 2743
söylet-(سِيلَت) dile getirmek
s. ür 1165
söyletdür-(سِيلَتْدُر) dedirtmek
s. ür 1040
söyleş-(سِيلَش) konuşmak
s. üben 3087
s. ürdi 285
söy(ü)ndür-(سَيْنْدُر) söndürmek
s. di 182
söz (سَوْز) söz, kelâm
s. 376, 397, 422, 427, 428, 590,611
634, 752, 767, 827, 852, 871, 885
1013, 1343, 1350, 1410, 1429,1470
1515, 1557, 1565, 1578, 1582,1589
1592, 1650, 1654, 1725, 1729,1799
1854, 1855, 1887, 1988, 1892,2022
2043, 2064, 2070, 2128, 2132,2148
2167, 1268, 2170, 2180, 2182,2193
2321, 2334, 2442, 2477, 2506,2521
2682, 2778, 2869, 2870, 2912,2919
2920, 2923, 2924, 3021, 2035,3090
3102, 3105
s. de 333, 495, 1286, 2043, 2073,
2180, 2971
s. den 479, 794, 928, 963, 1121,1130
1293, 1400, 1559, 1798, 2070,2335
2417, 2694, 2747, 2873
s. dür 2215
s. düdür 596, 2172, 2748
s. e 215, 468, 486, 550, 600, 693,
863, 1207, 1792, 1875, 2522,2923
2984
s. i 102, 296, 331, 397, 398,528
540, 585, 828, 888, 933, 1121,1194
1199, 1201, 1365, 1470, 1495, 1564
1574, 1583, 1585, 1648, 1713,1729,
1770, 1802, 1803, 1871, 1891,1929
1984, 2148, 2181, 2192, 2345, 2418
2745, 2781, 2871, 2872, 2917,2942
2950, 2981, 2995, 3103
s. ile 233, 1591, 1855, 3087
s. inø 428, 832, 1571, 2509,2571
s. ine 287, 1891
s. ini 71, 2109, 3001
s. ler 1798, 1916, 2117
s. leri 1732, 2127
s. leriø 1160, 1190
s. leriñ 3035
s. üm 462, 565, 827
s. ümüz 1189, 1192, 1574, 2192
s. üñ 83, 479, 791, 955,1232,1362,
1567, 1575, 1577, 1728, 1730,1731
1843, 1992, 2076, 2113, 2120,2166
2309, 2507, 2534, 2576, 2641,2716
2812, 2827, 3060
söz dut- öğüt dinlemek
s. 2107
söz vir- konuşmak, dile gelmek
s. 165
söze gel- söylenmek
s. 859, 1113
sözle-(سَوْزَل) söylemek
s. ye 84
su(y) (صَو) su
s. 639, 1639, 1768, 2206, 2211,
2365, 2397, 2400, 2401, 2403,2411
2891, 2598, 2600, 3093
s. a 780, 2211, 2267, 2400, 2411
s. dan 44, 638, 2268, 2601
s. dur 1236, 2244, 2254, 2276,2590
s. i 35, 641, 1781, 1832, 1863,
2042, 2199, 2270, 2426, 2592

- s. ıla 441, 717
s. lar 435, 473, 1475
ırmak suyu nehir suyu
s. 444
yağmur suyu yağmur suyu
s. 2037, 2848
yüz(i) suyu ar, hicab, şeref
s. 221, 1834, 2052
su'āl (سؤال) soru
s. 416, 1650, 2194
s. e 1699
s. de 2191
subhān (سبحان) Allah
s. 648
s. a 786
suç (سوء) kusur, günah
s. 861, 879
s. durur 832
s. ı 862, 874, 876, 877
s. ını 277, 1734
s. umı 883
suçlu (سجّلو) suçlu, günahkâr
s. 864, 868, 878
s. yiken 324
suçsuz (سجّوز) suçsuz, günahsız
s. 887
sud (سود) kazanç
s. 751
sudā' (سوداء) baş ağrısı
s. 2724
suhte (سوءت) yanmış, yanık
s. 2260
sula- (سولر) sulamak
s. r 1755
sulb (سلب) döl, zürriyet
sulbına al- birinin neslinden gelmek
s. ina 2455
sultān (سلطان) padişah, hükümdâr
s. 1406, 1470, 1474, 1476, 1479,
1533, 1688, 1815, 1816, 2360, 2363
2404, 2514, 2741, 2829
s. dur 45, 952, 1672
s. durur 1662, 1722
s. ı 2364, 2740
s. ıla 2365, 2412
s. uñ 1685
s. uñı 634
sultānlık+(سلطانlık) padişahlık
s. a 1690, 1724
s. inø 2515
s. ını 309
sun- (صوت-سند) 1. uzatmak
s. dı 1823
2. el uzatmak
s. a 1430
b. ar 2689
s. madılar 1520, 1548
s. madın 1072
el sun- el uzatmak
s. ar 2389
s. miş 24
sun' (سنة) eser, yapma
s. 2675
s. ı 2099
s. idür 3096
s. inø 1204
s. ina 2517, 3096
s. ını 2675
sûret (صورت، صورت) şekil, suret
s. 638, 666, 687, 1027, 1028, 1029
1134, 1135, 1140, 1219, 1244, 1263
1295, 1762, 1788, 1810, 1846, 1942
1945, 1948, 1955, 2138, 2141, 2152
2363, 2366, 2385, 2423, 2427, 2428
2449, 2901, 2925
s. de 1030, 1371, 2150, 2433, 2992
s. den 2424, 2983
s. dür 326
s. dürür 1278
s. e 1794
s. i 263, 912, 1245, 1265, 1603,
1900, 2384, 2424, 2425
s. idür 3003
s. ile 1272
s. inø 2987
s. lere 732

- s. üñ 1273, 1752, 1964, 2073
 . süret ol- şekillenmek
 s. 2426, 2432
 süreta (صورتا) görünüşte
 s. 1030, 1590, 1729, 2713
 şuşa- (صوشد) susamak
 s. yıcak 1781
 sücüd (سجد) secde etme
 s. 317, 2494
sücüd eyle- secde etmek
 s. 2204
sücüd kıl- secde etmek
 s. 908, 1238, 1768, 2505, 3018
 süd (سُد) süt
 s. 2277, 2278
 s. dür 2244, 2256
 sükün (سكون) mecâzen dünya, insa-
 nın sakin olduğu yer
 s. 1748
 sülâle (سلاط) soy sop
 s. 2316
 Süleymân (سليمان) Hz. Süleyman
 S. 922
 sünnet (سنت) Hz. Muhammed' in sözleri,
 davranışları ve tasvipleri
 s. 367
 süñük+ (سكوك) kemik
 s. üñ 1944
 süpür- (سوپر) süpürmek
 s. ür 1755
 sür- (سور) 1. yürümek, ilerlemek
 s. e 2657
 s. gil 295
 2. takip etmek
 s. erse 2323
 3. yaşamak, görüp geçirmek
 s. diler 2413
 s. e 391, 1156, 1756
 s. mişidi 551
 4. devam ettirmek
 s. di 2459
 s. er 50, 1915, 2368
 5. uzaklaştırmak, kovmak
 s. er 3006
 6. yürütmek, gütmek
 s. meyince 2473
devlet sür- mesut yaşamak
 s. e 1156
harca sür- feda etmek
 s. 1051
 s. er 1895
hükmin sü- hükmetmek
 s. er 1672
işin sü- yürütmek, meşgul olmak
 s. di 2459
 s. er 1915
taşra sür- dışarı çıkarmak
 s. en 102
yol sür- eziyet etmek, üzerine gitmek
 s. meye 1447
yüz sür- eğilmek
 s. medin 35
 süril- (سورل) 1. uzaklaştırılmak
 s. e 2846
 2. atılmak, kovulmak
 s. e 374
 3. güdülmek, yürütülmek
 s. ür 2473
 sürmek (سرمك) yaşamak, görüp geçirme
 s. 1034
 sürür (سورور) s evinç
sürür kıl- sevinmek
 s. 760
 süst (سنت) gevşek, zayıf
 s. 1171
 süstlülük+ (سنتلذ) gevşeklik, sölpülük
 s. 1 850
 sütün (سئون) direk
 s. 1748

şāb (شَاب) genç, delikanlı
ş. 2725

şād (شَاد) sevinçli(bkz.şāz)
şād eyle- sevindirme
ş. 216

şād kıl- sevindirmek
ş. 1501

şād ol- sevinmek, neşelenmek
ş. 339, 1027, 2295, 2344, 2676,
2845, 3109

şāh (شَاه) padişah, hükümdar(bkz.
şeh)
ş. 726, 1513, 1709, 2358, 2397
ş. ıla 1060
ş. umuz 145

şāh (شَاخ) dal, budak
ş. 1845, 2955

şāhs (شَخْص) şahıs, kişi
ş. 1 992
ş. uş 1425

şāhī (شَاهِي) bahtsız, kötü
ş. 1219

şākīr (شَاكِر) şükreden
ş. 1045

şān (شَان) hal, keyfiyet
ş. durur 646

şarāb (شَرَاب) 1. sarap
ş. 641
2. içilecek şey
ş. 2402
ş. 1 811
ş. uş 2370

şark (شَرْق) doğu
ş. 163
ş. ıdı 1211
ş. ina 1594

şaş- (شَش) şaşkırmak
'aklı şaş- düşünemez hâle gelmek
ş. ar 1896

fikri şaş- yanılmak
ş. ar 2828

şāz (شَاذ) sevinçli(bkz.şād)
ş. 28, 772
ş. ıdı 1101

şāz ol- sevinmek, neşelenmek
ş. 339, 391, 630, 1158, 1433, 1439

şāzī (شَاهِي شَادِي) memnunluk, sevinçlilik
ş. 915, 1034, 1944, 1951
ş. da 1036
ş. dur 1030
ş. sı 758, 762
ş. ya 819
ş. y1 1034

şāzılık (شَاهِي شَادِي) memnuniyet, sevinç
ş. 1093
ş. da 1161
ş. dan 1965

şāzumān (شَاذْمَان) sevinçli
ş. 534
ş. dur 584

şeb (شَب) gece
ş. 972, 1924

şefā'at (شَفَاعَت) iltimas, aracılık
ş. dan 202

şefā'at eyle- aracılık etmek
ş. 177

şefā'at kıl- aracılık etmek
ş. 101

şefkat (شَفَقَت) merhamet, acıma
ş. 1966

şeh (شَه) padişah, hükümdar
(bkz. şāh)
ş. 1483, 1505, 2410

şehr (شَهْر) şehir
ş. 606, 607, 945, 946, 947, 949,
952, 2133, 2139
ş. de 2142
ş. e 2745
ş. i 757, 2141
ş. inş 311

şehvet (شَهْوَت) aşırı istek
ş. 1356, 1349

- şek (شك) şüphesiz
ş. 193, 249, 361, 662, 796, 1239, 1705
ş. üğ 1792
- şeksüz (شكسوز) şüphesiz
ş. 670
ş. in 1324, 2257, 2321, 2449, 2530, 2678, 2866, 3004, 3012, 3110
- şeker (شكر) şeker (bkz. şekker)
ş. 2061
- şekil (شكل) şekil, biçim
ş. 257, 269, 257, 1133, 2535
ş. dür 1575, 2039
- şekker (شكر) şeker (bkz. şeker)
ş. 2190, 2626
- şekl (شكل) şekil, biçim (bkz. şekil)
ş. i 1964
- şekl-i ma'ni (شكل معنوي) mânâ şekli
ş. 1576
- şekür (شكور) Allah'ın sıfatlarından
ş. 73
- şem' (شمع) mum
ş. 809, 1008
- şer (شر) kötülük, fenalık (bkz. şerr)
ş. 946, 988, 1227, 1270, 1352, 1354, 1544, 1579
- şer' (شريعة) Allah'ın emri, din kaideleri
ş. 1667
ş. i 161, 200, 954
ş. ile 1665
- şerbet (شربت) içilecek şey
ş. 2380, 2395, 2406, 2637, 2714, 2864, 2865
ş. dürür 805, 1098
ş. i 1528, 2036
- şerbet eyle- ilaç yapmak
ş. 2390
- şeref (شرف) büyüklük, üstünlük
şeref dut- üstün olmak
ş. 2574
- şerh (شرح) açıklama
ş. 1879, 2130, 2658
ş. i 2120, 2236, 2277, 2304, 2441, 2452, 2852
ş. inØ 2331
ş. ine 2277, 2304
ş. ini 1829, 1939, 2737
ş. iyile 1297, 1725, 1936, 2155, 3007
- şerh eyle- açıklamak
ş. 1865, 2917
- şerh it- açıklamak
ş. 162, 528, 1246, 1260, 1613, 1868
- şerî'at (شريعة) Allah'ın emri, din kaideleri
ş. 1692
- şerif (شريف) şerefli, mübarek
ş. 1219, 1855, 2360
ş. sen 2416
- şerlik+ (شرك) kötülük, fenalık
ş. ligi 1437
- şerr (شر) kötülük, fenalık
ş. 2782
ş. e 992
ş. i 858, 2158
ş. inden 2729
- şeş (شش) altı
ş. 3067, 3089, 3097, 3099, 3112, 3114, 3115
- şevk (شوق) keyif, sevinç
ş. 1097
ş. ile 811
- Şeybe (شيبه) Mekke müşriklerinden
ş. 2056
- şeyh (شيخ) 1. tekke reisi
ş. 2323, 2326, 2725
2. yaşlı adam, ihtiyar
ş. üğ 2323
- seytân (شيطان) şeytan
ş. 849
ş. durur 816

seytānī (شَيْطَانِي) şeytana yakışır, şeytana ait

ş. dür. 812

şezzād (شَزَاد) Âd kavminin hükümdarı

Şeddād

ş. 914

şikem (شِكْم) karın

ş. 1847, 1848, 2437, 2458

ş. den 1850

şikest (شِكْسَتْ) kırılmış

şikest kıl- kırmak

ş. 2397

şimāl (شِمَال) kuzey

ş. 3064

şimdi (شِمْدِي) şimdi

ş. 1896

ş. den 325

şingiyar (شِنْكِيَار) hıyar, acur

ş. 2466

şirk (شِرْك) Allah'a ortak koşma

ş. leri 212

şirket (شِرْكْت) ortaklık

ş. 1178

şitāb (شِتَاب) acele, çabukluk

şitāb kıl- acele etmek

ş. 2939, 2948, 2959, 2969

şol (شَوْل) şu, o

ş. 19, 122, 250, 256, 362, 442, 469

475, 480, 537, 657, 824, 732, 780

884, 1113, 1194, 1389, 1453, 1509

1637, 1639, 1641, 1921, 1931, 1857

1869, 1922, 1923, 1940, 1960, 2005

2030, 2032, 2034, 2049, 2067, 2087

2204, 2214, 2217, 2227, 2262, 2267

2269, 2270, 2301, 2315, 2322, 2333

2509, 2521, 2540, 2559, 2563, 2568

2571, 2589, 2600, 2602, 2604, 2616

2633, 2642, 2650, 2653, 2661, 2663

2679, 2712, 2871, 2896, 2914, 2918

2926, 3028, 3032,

ş. dur 1210, 1257, 1438, 2322, 2664

2710, 2751, 2779, 2813, 2819, 2821

2886, 3042

ş. durur 1444, 2086, 2711, 2825

ş. ıdı 2468

şöyle (شَيْك) öyle, onun gibi

ş. 3, 292, 311, 387, 446, 515, 537

574, 907, 1067, 1074, 1075, 1408

1920, 2039, 2083, 2310, 2441, 2443

2521, 2565, 2582, 2670, 2767, 2913

2936, 2950, 3075, 3076, 3082

ş. dür. 1129, 2115, 2759

ş. mi 1182

şu(n)+ (شُو) şu (işaret zamiri)

şuğa 25, 270, 1620, 1937, 1968,

1969, 2116, 2683

ş. dan 25, 903, 2037

ş. ı 1794, 2216, 2222, 2354, 2756,

2873

ş. lar 1834

ş. uğıla 1178, 1975

ş. uqladur 1105

şundak (شُونْدَق) hemen, o anda

ş. 1943

şūr (شُور) kavga, karışıklık

ş. 2782

şüre (شُورَه) çorak, verimsiz toprak

ş. 2041

şuyūh (شُيُوْح) şeyhler

ş. 265, 2798

şübhesüz (شُبْهَسُوز) kuşkusuz, kesin

ş. 2508

şükür (شُكْر) hamd, şükür (bkz. şükür)

ş. 130, 135

ş. ini 1789

şükür eyle- şükretmek

ş. 527, 1702, 1766, 1780, 1785

şükür iF- şükretmek

ş. 1368, 1767, 1776, 1780, 1785

şükür kıl- şükretmek

ş. 1789

şükür kılmak şükretme

ş. 133

şükürāne (شُكْرَانِه) iyilik ilme nişanesi

ş. 132, 2188

şükür (شُكْر) hamd, şükür (bkz. şükür)

ş. 129

ş. den 2867

şükür kıl şükretmek

ş. 842

- T -

- tā (تَا) 1. kadar, -ıncaya kadar
t. 195, 187, 205, 260, 324, 1276,
1758, 1845, 2145, 2482, 2499, 2644
2. vakta ki, ne zaman ki
t. 366, 505, 1806
3. yeter ki
t. 1561, 2990, 3010
4. için diye
t. 223, 2261, 2936, 3101
- tā ki taki
t. 239, 406, 420, 703, 1391, 1407
1494, 1756, 2723, 3023
- ta'am (طعام) yiyecek, yemek
t. 2711
- tā'at (طاعة) ibadet
t. 86, 350, 361, 341, 344, 946, 990
1191, 1179, 1139, 1356, 1548, 1929
2640, 2630
t. a 353, 360, 349, 1007
t. da 359
t. dedur 348
t. dan 2860
t. ı 362, 367, 1150, 2715
t. ları 357
t. um 1411
t. uq 349, 2665
t. uqa 2666
- tā'at kıl- ibadet etmek
t. 1972, 2730
- tā'ata tur- ibadet etmek
t. 32
- tāb (تَاب) ışık, aydınlık
t. 2725
- tāb bırak- ışık vermek, aydınlatmak
t. 1595
- tabak (طَبَق) tabak
t. 2704
t. da 2704
t. lar 2247
t. lara 2686
- tābi' (تَابِع) uyan, bağlı olan
t. idür 2490
- tabīb (طَبِيب) hekim, doktor
t. 159
- tābistān (تَابِيسْتَان) yaz
t. 1903
- tāç (تَاج) taç
t. 1115, 2246
- tafşıl (تَفْصِيل) etrafıyla açıklama
t. ıla 3120
- tağ (طَاغِطَاغ) dağ
t. 439, 445, 761, 848, 2857
t. da 2115, 2496
t. ı 435
t. idur 481
t. inØ 432
t. ina 983
t. anda 981
t. lar 473, 2788
t. ları 471
- tağabburlık (تَغَابُورَلِك) tozlanma, kirlenme
t. 2822
- tağar (تَغَار) bir buğday ölçüsü
t. 2746
- tağıl- (تَغِيل) değılmak
t. dılar 448
t. ısar 2210
t. mışdurur 720
t. uban 435
t. ur 1288, 2389, 2401
t. maya 890
t. mayavuz 483
- tağıT- (طَاغِد) dağıtmak, bozmak
t. ur 716, 950, 981
- tağlu (طَاغْلُو) yaralı
t. 490
- taha (طَاهَا) Kur'an'daki Taha sûresi
t. 170
- taht (تَهْت) taht
t. 1115, 1658, 2139, 2246, 2357,
2361, 2364, 2365, 2655
t. a 1681, 1708

- t. durur 2363
 t. ı 2363, 2435
 t. idur 1694, 2437
 t. inø 1707, 1713, 1715
 t. ina 987, 1007, 1692, 1683, 2306
 t. anda 2366
 t. ını 337, 959, 1695, 1993
 t. lar 1680
 t. ları 771, 1661
 t. uğ 2072
 taht ur- hükümürân olmak
 t. 960
 tahtıgâh (تَهْتِكَاہ) taht yeri
 t. 949, 986, 1736, 2139, 2447,
 2954, 3005, 3070
 taht-ı lafz (تَهْتِ لَفْظ) lafzın altı,
 lafızdan kastedilen mânâ
 t. 2710
 takât (تَقَات) güç, kuvvet
 t. ı 1170, 2997
 t. ları 357
 takdîr (تَقْدِير) beğenme, değer verme
 t. 860, 864, 866, 874, 2910
 t. i 2542,
 t. ine 1232
 takrîr (تَقْرِير) anlatma, anlatış
 t. 1879, 2130
 t. i 2120, 2587, 2716, 2277, 2542
 t. inø 2441
 t. ine 1232
 t. ün 2332
 takrîr cyle- anlatmak
 t. 2653
 takrîr it- açıklamak, anlatmak
 t. 1936
 takrîr ol- anlatılmak
 t. 2541
 tal- (تَل) dalmak, deniz dibine inmek
 t. mış 1727
 tal'at (تَالَات) güzellik, yüz
 t. ından 1562, 2725
 tal'at-i ay (ظَلَّتْ آيَةٌ) ayın güzelliği
 t. 1053
 taleb (تَلَب) istek, dilek
 t. 2248
 taleb kıl- istemek
 t. 496, 1126, 2016
 talib (تَالِب) istekli, isteyen
 talib ol- istemek
 t. 1127
 talmağ+ (تَلْمَاغ) dalma, deniz dibine inme
 t. içün 2974
 tam- (تَم) damlamak
 t. ar 2399
 tama' (تَمَاع) ağgözlülük
 tama' it- doymamak
 t. 1509
 tama' kıl- çok istemek
 t. 1430
 tamar (تَامَار) damar
 t. anda 1616
 t. lar 2600
 t. uğda 1731, 2779
 tamâm (تَمَام) 1. tam, eksiksiz
 t. 235, 405, 437, 1410, 1544, 1723
 1977, 2077, 2170, 2303, 2427, 2498
 2520, 2541, 2635, 2651, 2662, 2667
 2684, 2687, 2700, 2702, 2716, 2966
 3034
 2. tıpkı, aynı
 t. 2560, 2561
 tamâm ol- tamamlanmak
 t. 235, 317, 631, 1214, 1220, 1237
 1297, 1366, 1488, 1515, 1649, 1698
 1725, 1884, 1977, 2120, 2446, 2449
 2434, 2485, 2647, 2700, 2716, 2982
 3000, 3054, 3067, 3126
 tamâm it- tamamlamak
 t. 2916
 tamâmet (تَمَامَت) tamam, bütün
 t. 175
 tamu (تَامُو) cehennem
 t. 374, 694, 893, 700, 702, 1227,
 1335, 1517, 1555, 2095

- t. lara 1631
t. ya 1321, 2117, 2345
tanu oda(n)+ cehennem ateşi
t. a 1557
tanuk (طَانُقْ طَنْقْ) şahit, tanık
t. 174, 463, 550, 863, 1207, 2471
t. dur 447, 635
t. inØ 1992
tañ (طَنْ) tuhaf, hayret verici
t. 2428, 2543
taña bat- hayret içinde kalamak
t. 1466, 1746, 1863
taña kal- şaşa kalmak
t. 1788, 2517
tañla- (طَلَّلا-) hayret etme, şaşırarak
t. ya 807
t. yan 1201
t. yasin 1121, 1174
Tağrı, Tağrı (تَاغْرِي تَاغْرِي) Allah, Tanrı
t. 193, 319, 388, 522, 745, 834, 843
896, 1138, 1149, 1152, 1186, 1187
1592, 1719, 1785, 1971, 2030, 2579
2800, 2900
t. dan 1419, 2003, 2046, 2058, 2634
2030, 2050, 2659
t. dandur 860, 864, 1335, 1661
t. nuñ 194, 343, 366, 390, 516, 841
1643, 2044, 2498, 2809
t. ya 64, 241, 339, 342, 2783
t. yı 510, 511, 2222, 2981
tañrılık (تَاغْرِيْلِيْ) Tanrılık, Tanrı'ya
lâayık olan
t. 2913
tap (طَاب) yetiştir, kâfi
t. dur 530, 1013, 1050
t. durur 2369, 3102
tap- (طَاب-) ibadet etmek, kulluk
etmek
t. ar 990, 2024, 2324
t. arlarıdı 230
t. isar 1686
t. mağılar 179
- tapdur- (طَابْدُر-) tabi kalmak
t. mayan 1572
t. ur 3102
tapu (طَابُو) huzur, nezd
t. da 31, 1185, 2366, 3082
t. dan 424
t. sına 1471
tar (طَار) dar
gön(ü)li tar içi sıkın
t. 2755
tarak (طَارَق) tarak
t. 1115
tart- (طَارْت-) çekip götürmek
t. a 3044
emek tart- zahmet çekmek
t. arsin 2628
taşrif (طَاْصْرِيفْ) kelime çekimi
t. 2625
taş (طَاْشْ طَاْشْ) taş, kaya (bkz. daş)
t. 162, 433, 445, 494, 506, 537, 848
2119, 2987
t. a 526, 2996
t. da 517
t. da mısra 530
t. dan 515
t. durur 537
t. ı 435, 514, 519, 525, 3002
taş (طَاْشْ طَاْشْ) dış
t. 2526, 2599, 2609
t. ı 1615, 1950, 2586
t. ina 2604
tağra (طَاْغْرَا) başka, dışında
t. 890, 1041
tağra sür- dışarı çıkmak
t. 102
tatlu (طَاتْلُو) tatlı
t. 1469
tavar (طَاْوَار) mal, küçük baş hayvan
t. 1088, 2761, 2765
tazarru' (طَاْزَرْرُو) yalvarma, yakarma
tazarru' eyle- yalvarma
t. 520

- tāze (تازة) 1. taze, körpe
t. 2463
2. güzel ve parlak
t. 786
tāze kıl- güzelleştirmek
t. 1637
tāze ol- yeşermek, bitmek
t. 542, 1753
tāzele-(تازله) güzelleştirmek.
t. r 37
tedbīr (تدبير) önleme, yol, çâre
t. i 1471, 1835
t. inØ 1174
t. ini 716, 950
tedbīr düriT- çâre bulmak
t. 1269
tedbīr eyle- idare etmek
t. 25
tedbīr iT- çekip çevirmek
t. 773
tedbīr kıl- çâre bulmak
t. 2406, 3003
teferrüc(تفرج) seyir, gezinti
t. dür 2235
teferrüc eyle- seyretmek
t. 2836
teferrüc it- seyretmek
t. 263, 1630
teferrüc kıl- seyretmek, görmek
t. 434, 474
tek (تك) tek, bir
t. 662
temāşā (تماشا) bakıp seyretme
t. dur 1853, 2235
t. y1 2231
temennā(تمنى) istek, dilek
t. 3042
t. y1 1983
ten (تن) vücut, ten
t. 77, 87, 131, 132, 137, 138, 637
659, 681, 682, 690, 699, 702, 703
719, 766, 767, 771, 772, 901, 981
983, 1169, 1212, 1403, 1404, 1405
1778, 2219, 2355, 2423, 2559, 2566
2600, 2613, 2614, 2730, 2813, 2817
2820,
t. de 705, 743, 749, 770, 918, 1006
1266, 1290, 2355, 2368, 2779, 2818
t. dedür 700, 736
t. degi 674
t. den 139, 701
t. dür 698, 718, 1298, 2432, 2558
t. düdür 917, 2439, 2599
t. e 77, 129, 130, 678, 680, 701,
744, 1224
t. i 1795, 2392, 2469
t. ile 1405
t. inden 2399
t. lere 139
t. leri 2614
t. mi 2739
t. üj 1773, 2819
t. üje 785
ter (تر) yaş, taze
huş u ter kuru ve yaş
t. 40, 912
terāzū (ترازو) terazi, tartı
t. ya 1390
tere (ترة) tere otu
t. 1383
terk (ترك) bırakma, vaz geçme
t. ile 182
terk eyle- bırakmak, vazgeçmek
t. 1011
terk iT- bırakmak, terketmek
t. 180, 201, 290, 322, 499, 678,
707, 741, 793, 1108, 1109, 1164
1316, 1551, 2269, 2275
terk itmek+ bırakma
t. 1622, 2388, 2394
terk kıl- bırakmak, vazgeçmek
t. 308

- terkin ur- bırakmak, başlamak
t. 1049
- terkib (تَرْكِب) bir kaç şeyden oluşan
karışım
t. i 2555
- tertib (تَرْتِيب) düzen, tertip
t. 2356
t. dür 2356
t. ce 900
t. i 1244, 1835, 1899, 1900, 2533
2561, 2564, 2587, 2589, 2594, 2701
t. ile 116, 1901
t. ini 2685
- tertib eyle- düzenlemek
t. 2425
- tertib ol- düzenlenmek
t. 1914
- tesbih (تَسْبِيْح) sübhânallah demek
t. 1853
t. üç 2748
- tesbih idin- devamlı sübhânallah demek
t. 2794
- tesbih okı- sübhânallah demek
t. 2174
- teslim (تَسْلِيْم) bağlanma, kendini bırakma
teslim ol- bağlanmak, kabul etmek
t. 1769, 2055
- teşt (تَشْت) leğen, büyükçe kap
t. 1387
- tesviş (تَشْوِيْش) karıştırma
t. 1068, 1325, 1921, 1965, 2335,
2733
t. i 2732
t. ile 507
t. inden 2774
t. ini 2742
- tevakku' (تَوَكُّع) umma, bekleme
tevakku' eyle- istemek, beklemek
t. 2897
- tevbe (تَوْبَة) tövbe, tekrar günah
işlememeye söz verme
t. 1005, 1539
- t. den 2637, 2865
t. dür 808, 1000, 2864
t. si 858
t. ye 2864
t. yi 1006
- tevbe kıl- tövbe etmek
t. 861, 830, 1001, 1010, 1551, 1972
2636, 2715
- tevbeye gel- tövbe etmek
t. 1187, 1556
- tevbülü (تَوْبُلُو) tövbe sahibi
t. 1000
- tevbësüz (تَوْبَسُوْز) tövbesiz
t. 2640
- teveccüh (تَوَجُّع) yönelme, doğrulma
teveccüh eyle- yönelmek
t. 2725
- tevekkül (تَوَكُّل) işi Allah'a bırakma
tevekkül kıl- Allah'a teslim olma
t. 241
- tevfik (تَوْفِيْق) Allah'ın yardımına ka-
vuşma
t. inş 2128
t. üç 103, 396, 426, 1460, 2232, 2623
- tevhid (تَوْحِيْد) Allah'ın birliğine inanma
t. ile 168
- tıb (تِب) hekimlik (bkz. tıbb)
t. 2406
t. dan 2380, 2390, 2395, 2402
- tıbb (تِبْب) hekimlik (bkz. tıb)
t. 2824, 2825
- tımar (تِمَار) yara bakımı
t. 2807
- tımar it- tedavi etmek, ihtimam göster-
mek
t. 2805, 2084
- tımar kıl- ihtimam göstermek
t. 2811, 2814
- tin (تِيْن) toprak, kurumuş balçık
t. 902
t. durur 901

- tiryāk (تيرياک) panzehir
 t. 1523, 1527
 t. a 1539
 t. i 1514
- tiz (تيز) tez, acele
 t. 708, 2283, 2772
- toğ- (توغ-) 1. dünyaya gelmek (bkz. doğ-)
 t. ar 2470
 t. arıdı 2469
 t. leak 167, 2468
 t. mış 2306
 2. ufukta yükselmek
 t. a 505
 t. ar 914, 1593, 1594, 1774, 3092
 3. ortaya çıkmak, meydana gelmek
 t. a 138, 2308
 t. adur 1281
 t. adura 1053
 t. agelür 1636
 t. ar 696, 1590, 2310, 2312, 2848
 t. dı 1216, 1217, 1220, 1223, 1226
 2875, 2896
 t. duğı 2475
 t. up 1209, 2320
- toğmaduğa say- doğmamış kabul etmek
 t. 1980
- toğmak (توغماق) ufukta yükselme, doğma
 t. 1894
- toğrıl- (توغرل-) yönelmek
 t. dı 2977
- toğru (توغرر) doğru, hak (bkz. doğru)
 t. 201, 454, 455, 683, 712, 1202,
 1624, 2003, 2108, 2347, 2920, 2938
 2947, 2958, 2975, 3104
- toğru tur- uslu olmak
 t. 2493
- toğru var- dosdoğru gitmek (bkz. doğru
 var-
 t. 1531, 1711
- toğru yol doğru yol, hidâyet
 t. 200, 201, 202, 396, 426, 461,
 685, 709, 855, 938, 1304, 1314,
 1460, 1559, 1560, 2473, 2578, 2623
 2726, 2938, 2940, 2952, 2989, 2990
 2998, 3011, 3016, 3021, 3045, 3106
- toğrılık (توغرلىق) doğruluk (bkz. toğralık)
 t. 967
- toğruluk (توغررلىق) doğruluk (bkz. toğrılık)
 t. 1616
- tohm (توخم) tohum
 t. 2182
 t. ını 2762
- tok (توخ) doymuş, tok
 t. 1082, 1464, 1934
 t. un 651
- toklîğ (توخلىق) tokluk, doygunluk
 t. 2692
- toksan (توختىز) doksan (sayı)
 t. a 1896
- tol- (تول-) dolmak
 t. a 1159, 1173, 1928
 t. ar 1942, 1944
 t. duğı 1287
 t. mış 2833, 2872
 t. mış durur 692, 713, 1754, 1914
 2560, 3073
 t. mışsa 2329
 t. updur 712, 931
- tolaş- (تولاش-) çatmak, uğramak
 t. ur 451
- toldur- (تولدور-) doldurmak
 t. a 1738
- tolp (تولپ) dolu, bol, grup
 t. i 1542
- tolp tolp grup grup
 t. t. 1542
- tolu (تولو) dolmuş, dolu
 t. 693, 919, 921, 945, 1141, 1615
 1957, 1974, 1975, 2247, 2600, 2733
 2745, 2902, 3068
 t. yadı 1103

- ton (طون طوز) 1. giyecek
 t. 27, 1156
 t. ıla 2469
 t. ları 2001
 2. renk
 t. ı 2469
- tonuk (طنوق) kederli
 t. 2346
- top (طوب) 1. bütün, çok
 t. 523
 2. top, yuvarlak nesne
 t. 2589
- toprak+ (طبرق طبرغ) toprak (bkz. doprak)
 t. 331, 393, 1194, 1365, 1648, 1768
 2365, 2411, 2418, 2590, 2598, 2599
 2607, 2919, 3103
 t. a 1197, 1526, 1832, 1838, 2211
 t. dan 1278, 1738
 t. dan durur 679
 t. dur 2591
 t. durur 1236
 t. ı 132, 148, 1603, 1786, 1822,
 1835, 2199, 2426, 2591, 3027
 t. ıdı 131
 t. ıduğ 90
 t. ıla 902, 1173, 2411
 t. ınø 1831, 1834, 1866
 t. ını 1369, 1873
 t. mı 2206
- toprak eyle- yüz sürmek, eğilmek
 t. 147, 1602, 2376
- toprak ol- 1. ölmek
 t. 680, 1278
 2. yüz sürmek, feda olmak
 t. 1192, 1560
- toprağa düs- ölmek
 t. 1197
- toptolu (طبطولو) büsbütün dolu
 t. 230, 429, 753, 805, 819, 1886,
 3069
 t. dur 113, 2502, 2747
 t. yıldı 1068
- toy- (طوي-) doymak
 t. dılar 370
 gözi toy- yetêrli bulmak
 t. maz 1173
- toyla- (طويلا- طويلا-) ağırlamak, ziyafet
 vermek
 t. dı 311, 1372, 1535, 2045, 2876
 2882
 t. ya 1467, 1663, 2683, 2922
- tufeyli (طفيبي) asalak, sığınatı
 t. dür 1417
- tumanlu (طمانلو) dumanlı
 t. 471
- tür (طور) Allah'ın tecelli ettiği
 Tur Dağı
 t. a 2496
- tür- (طور- طر-) 1. durmak
 t. madın 34, 2907
 2. bulunmak
 t. a 2107
 t. an 2033
 3. beklemek, gözetlemek
 t. a 2496
 4. tasvirî fiil yapar
 t. ur 2880
- karşu tür- 1. önüne gelmek
 t. a 1932
 t. ur 2032
 2. engel olmak
 t. anları 439
- örü tür- ayağa kalkmak (bkz. örü dur-)
 t. dılar 618
- tâ'ata tür- ibâdet etmek
 t. updur 32
- toğru tür- uslu durmak
 t. ğıl 2493
- turağ (طراق) durak, menzil
 t. 154
- tus (طرش) taraf, yön
 tus eyle- nail etmek
 t. 3072

tut- (تَوْت - تَوْت) 1. elde etmek

t. a 1155

t. di 3030

2. bürümek, kaplamak

t. di 153, 2004

t. dılar 246, 435

t. updur 2599, 3134

3. takip etmek

t. dılar 179

4. dinlemek, kabul etmek

t. dılar 1547

buyruk tut- itaat etmek

t. an 2112

etegini tut- tâkip etmek, sâlik olmak

t. mayalar 420

kârşu tut- hedef olmak

t. ardı 2053

yön tut- yüzünü bir yere çevirmek

t. di 2975

tutmak (تَطْمَن) kabul etmek

t. 432

t. durur 2712

etegini tutmak tâkip etmek, sâlik olma

t. 454

tuy- (طَوْر - طَوْر) 1. duymak, dinlemek

t. am 2223

t. arısan 459

t. di 129

2. anlamak, sezmek

t. a 2873, 2919

t. alar 365

t. asın 2166

t. ar 2883

t. dılar 370

t. madı 1301

haber tuy- öğrenmek, anlamak

t. di 400

tuyür (تَوْيُور) kuşlar

t. 112, 166, 760, 770

tü (تُو) tüy

t. si 2470

t. siyile 2470

Türkistân (تُوْرِكِسْتَان) Türkistân

T. 481

T. uş 471

Türk (تُوْرِك) Türk

T. eri 602

Türkmen (تُوْرِكْمَنْ) Türkmen

T. 616

- U -

- u () ve
- u. 9, 11, 46, 48, 50, 51, 61, 65, 70, 74, 78, 93, 103, 110, 115, 137, 163, 164, 166, 178, 181, 187, 188, 200, 215, 284, 367, 372, 411, 412, 438, 445, 446, 4474, 478, 494, 499, 503, 506, 518, 537, 659, 689, 690, 698, 700, 714, 718, 719, 751, 757, 760, 761, 770, 772, 784, 798, 814, 848, 861, 900, 909, 912, 919, 922, 946, 964, 965, 970, 971, 972, 982, 988, 996, 1006, 1009, 1017, 1055, 1031, 1088, 1096, 1097, 1102, 1105, 1108, 1109, 1115, 1137, 1140, 1171, 1175, 1176, 1179, 1183, 1191, 1200, 1211, 1212, 1216, 1218, 1227, 1247, 1249, 1256, 1263, 1270, 1275, 1276, 1277, 1285, 1294, 1295, 1296, 1352, 1354, 1356, 1338, 1411, 1462, 1544, 1579, 1582, 1604, 1633, 1642, 1736, 1748, 1749, 1753, 1768, 1790, 1801, 1888, 1894, 1922, 1927, 1928, 1929, 1942, 1944, 1949, 1955, 1956, 1957, 1960, 1963, 1966, 1993, 2009, 2041, 2050, 2057, 2069, 2119, 2170, 2206, 2212, 2219, 2231, 2244, 2246, 2255, 2268, 2276, 2353, 2357, 2360, 2361, 2368, 2371, 2406, 2415, 2423, 2432, 2433, 2437, 2439, 2449, 2458, 2484, 2513, 2517, 2520, 2558, 2571, 2572, 2598, 2625, 2645, 2667, 2684, 2687, 2730, 2743, 2747, 2761, 2765, 2766, 2771, 2774, 2784, 2782, 2783, 2784, 2832, 2925, 2928, 2932, 2955, 2986, 2987, 3000, 3040, 3041, 3054, 3067, 3079, 3080, 3086, 3088, 3100, 3107, 3117
- uğ+ () son, nihayet, uç
- u. r 557, 558
- u. ana 500, 1095
- uçdan uca baştanbaşa, bütünüyle
- u. 264, 576, 1114, 1861, 1874, 1954
- uç- () uçmak
- u. ageldük 482
- u. ar 469, 484
- u. arıdı 298
- u. uban 472
- uçmak+ () cennet
- u. 694, 700, 843, 893, 1227, 1258, 1279, 1335, 1399, 1404, 1488, 1517, 1555, 2236, 2242, 2245, 2251, 2462, 2290, 2895
- u. a 1145, 2237, 2293, 2571
- u. da 2252
- u. dadur 2241
- u. dan 865
- u. durur 2257
- u. r 2238, 2240, 2242
- u. ıla 702
- u. ına 2250
- uçsuz () sonsuz, ebedî
- u. 582
- ud () utanma, utanç
- u, 1432, 2799
- udlu () utançlı
- u. 276
- udlu ol- utançlı olmak
- u. 653, 1184
- uğra- () rastgelmek
- u. r 498, 1021
- 'uhde () vazife, iş
- 'u. sinden 1497
- ula- () eklemek, ulaştırmak
- hayra ula- iyiliğe yöneltmek
- u. r 992
- ulal- () l. büyüme, yetişmek
- u. dı 2771
- u. dukça 2469
- u. ur 1912

2. artmak, çoğalmak
u. dı 58
ulaş- (اَوَّلشْر) yetirmek, erismek
u. a 541, 845
u. ıgör 377
u. madın 254
u. ubilürisej 455
u. uğur 458, 1351
ulaşdur- (اَوَّلشْر) yetiştirmek, eristirmek
u. a 455, 657
ulı (اَوَّل) ulu, şerefli (bkz. ulu)
u. ya 2919
ulu (اَوَّل) 1. büyük (bkz. ulı)
u. 442, 606, 753, 945, 1310, 1467
1951, 2133, 2170, 2536, 2767, 3037
3068
2. kudsi, şerepli
u. 9, 1284, 1419, 1703, 1793, 1975
2015, 2303, 2494, 2829, 2894, 2902
3. ermiş, veli
u. lar 420, 455, 460, 477, 656, 992
992, 1014, 1109, 1363, 1556, 1891
1985, 2109, 2236, 2844, 2918
u. lara 455, 459
u. lardan 461
u. lardur 480
ululık+ (اَوَّلِيْن) büyüklük, yücelik
u. ina 2518
u. uğa 1769
'ulüm (اَوَّلِيْم) bilgiler, ilimler
'u. 2430
um- (اَوَّلِيْم) ümit etmek
u. mağıl 2126
'ummān (اَوَّلِيْمَان) engin deniz
'u. 481
'u. a 472
'u. ı 472
ur- (اَوَّلِيْم) 1. vurmak, çarpmak
u. dı 8, 322, 323, 526
2. dövmek
u. dılar 618
u. madın 34
3. yağma etmek
u. dı 2744
4. temel koymak, yapmak
u. dı 3089
5. vazetmek, koymak
u. dı 125, 1235, 1998, 2440, 2549
3055
6. sürmek, gün geçirmek
u. a 1155
ağzın şuya ur- ağzı suyun içinde olmak
u. mış durur 2953
ah ur- ah etmek
u. gıl 1119
anbār ur- anbara koymak
u. ur 3130
u. ursaq 3131
baş ur- baş eğmek, eğilmek
u. mış durur 20
bünyād ur- yapmak, temel koymak (bkz. bünyaz ur-)
u. dı 2074
bünyāz ur- yapmak, temel koymak (bkz. bünyād ur-)
u. dı 904
calve ur- gösteriş yapmak
u. up 1157
cilve ur- görünmek
u. ur 1913
çarq ur- dönmek
u. ur 2907
dēm ur- gelişigüzel söz etmek
u. a 999
diş ur- yemek, çiğnemek
u. ur 2691
kadem ur- ayak basmak, durmak
u. mışdur 735
u. ı urlar 1857
kulak ur- dinlemek
u. 992, 600, 1058, 1205, 2360

<u>mühr ur-</u> mühürlemek	uşul (اَصُول) düzen, kaide
m. 2000	u. 229
<u>nefes ur-</u> nefes almak	uş (اَوْش) 1. işte, şimdi
u. dı 305	u. 482, 770, 880, 1046, 1977, 2120
<u>salâ ur-</u> çağırarak, haber vermek	2331, 2366, 2405, 2504, 2601,
u. dı 2899	2605, 2614, 2716, 2912, 2916,
<u>saykal ur-</u> cilalamak	3002, 3029, 3030, 3067
u. an 1670	2. ancak
<u>semâ' ur-</u> dönmek, sema etmek	u. 2258
u. dı 15	uşbu (اَوْشِبُو) bu, işte bu
<u>taht ur-</u> hükümler olmak	u. 56, 146, 192, 197, 263, 324,
u. miş durur 960	422, 427, 427, 447, 468, 475, 479,
<u>yolın ur-</u> engellemek	480, 495, 529, 550, 616, 672, 721
u. ur 433, 349	751, 752, 773, 794, 799, 820, 824
<u>yüz ur-</u> yönelmek	835, 899, 900, 923, 963, 963, 974
u. ur 436	1077, 1090, 1092, 1114, 1121, 1130
<u>yüzün ur-</u> yere kapanmak	1131, 1163, 1165, 1184, 1192, 1199
u. miş 36	1201, 1207, 1243, 1262, 1293, 1377
u. miş idi 2934	1400, 1466, 1470, 1537, 1557, 1559
<u>zahm ur-</u> yaralamak	1564, 1583, 1539, 1594, 1595, 1597
u. a 1621	1654, 1739, 1792, 1798, 1813, 1842
urıl- (اَوْرُل) kurulmak, yapılmak	1843, 1845, 1850, 1860, 1863, 1898
u. up 313	1916, 1926, 1938, 1992, 2004, 2017
u. updur 1275, 2303, 2561	2019, 2022, 2023, 2043, 2070, 2076
u. udur 153	2078, 2113, 2117, 2194, 2215, 2224
<u>urış-</u> (اَوْرِش) vurmak, kavga etmek	2258, 2309, 2319, 2329, 2332, 2335
u. mağuz 626	2338, 2342, 2362, 2385, 2401, 2412
u. ursız 620	2417, 2440, 2501, 2507, 2519, 2520
<u>urışmak</u> (اَوْرِشَاك) kavga etmek	2534, 2551, 2553, 2530, 2610, 2541
u. 633	2630, 2682, 2694, 2747, 2774, 2912
<u>urmak+</u> (اَوْرَمَا) vurmak, çarpmak	2827, 2834, 2835, 2971, 2981, 2984
u. a 1621	2995, 3034, 3053, 3060, 3090, 3100
<u>uş</u> (اَوْص) akıl, fikir	utan- (اَوْتَن) utanmak, sıkılmak
u. sı 1154, 1175	u. a 333
u. sı 746, 1138, 1547	utanmak (اَوْتَنَا) utanma, sıkılma
<u>uşan-</u> (اَوْصَان) bilmek	u. dan 2867
u. madın 825	'Utâria (اَوْطَارِيَا) Merkür gezegeni
u. ur 2374	'U. 29
<u>uşlu</u> (اَوْصَلُو) akıllı	'Utbe (اَوْتَبَا) Mekke müşriklerinden
u. 2139	'U. 2056
<u>uşlu ol-</u> akıl sahibi olmak	ut- (اَوْت) kazanmak
u. 450	u. miş durur 721

- gönül ut- gönül kazanmak
u. a 2107
- utmak (أُتْمِقُ) yenme, elde etme
u. 980
- uy- (أُوِيءُ) ba. lanmak, uymak
u. a 1440, 1573, 3044
u. an 799
u. anlaruğ 467
u. ar 475, 1336
u. arisa 680, 1553
u. arisağ 459
u. arsa 1337, 1333
u. dı 493
u. duk 100
u. ğıl 673, 733
u. ma 673
u. madı 1301
u. madılar 1529
u. mayınca 366
u. miğ 469
- imāma uy- itaat etmek, tâbi olmak
u. alar 365
- uyak+ (أُوِيءُ) gurup etmek, batmak
u. ur 1595
- uyakmak+(أُوِيءُ) gurup etme, batma
u. ıla 1394
- uyan- (أُوِيءُ) uyanmak
u. 1335
u. ıcak 335
u. ur 305
- uydır- (أُوِيءُ) tâbi kılmak (bkz. uydur-)
u. 684
- uydur- (أُوِيءُ) tâbi kılmak (bkz. uydır-)
u. 786
u. a 995
u. mayan 1572
u. ur 1357
- uyku (أُيْكُ) uyku
u. 1034
u. dan 1043
- uykuya var- uymak
u. 305
- uyhulu (أُيْكُلُ) uykulu
u. 1833
- uyyak+ (أُوِيءُ) bağlanma, uyma
u. ıla 365
- uyu- (أُوِيءُ) uymak
u. r 1043
- uza- (أُوَزُ) uzamak, büyümek
u. dı 2443
- uzak (أُوَزُقُ) uzak, irak
u. 557
- uzan- (أُوَزُ) 1. uzamak, büyümek
u. ur 1902, 1942
2. el atmak, uzatmak
u. diyısa 1612
- uzanmak(أُوَزُقُ) büyümek
u. durur 1330
- uzat- (أُوَزُتُ) uzatmak
u. dılar 1485
- uzın (أُوَزُنُ) uzun (bkz. uzun)
u. 557
- uzun (أُوَزُنُ) uzun (bkz. uzun)
u. 558, 1464, 1895, 2951

- ü () ve
- ü. 1, 4, 15, 25, 27, 46, 48, 72, 73
79, 81, 103, 113, 135, 130, 135,
166, 175, 181, 188, 218, 249, 265
290, 360, 363, 458, 499, 537, 543
634, 650, 659, 682, 683, 690, 691
698, 715, 718, 719, 734, 741, 754
755, 769, 772, 781, 784, 798, 801
809, 814, 817, 821, 825, 827, 874
893, 900, 913, 916, 917, 921, 922
930, 937, 946, 951, 957, 963, 964
966, 970, 971, 973, 974, 977, 985
1045, 1056, 1068, 1076, 1081, 1088
1102, 1104, 1108, 1115, 1144, 1154
1157, 1175, 1176, 1179, 1191, 1202
1211, 1212, 1219, 1221, 1240, 1263
1286, 1270, 1318, 1330, 1352, 1356
1370, 1381, 1388, 1417, 1419, 1441
1445, 1456, 1484, 1490, 1534, 1548
1604, 1638, 1694, 1704, 1739, 1748
1754, 1766, 1768, 1776, 1783, 1789
1838, 1849, 1851, 1852, 1853, 1879
1883, 1885, 1904, 1909, 1928, 1945
1948, 1951, 1965, 2007, 2013, 2014
2015, 2026, 2057, 2069, 2115, 2130
2135, 2137, 2144, 2146, 2172, 2181
2187, 2207, 2219, 2234, 2273, 2294
2317, 2318, 2355, 2357, 2365, 2369
2371, 2387, 2432, 2437, 2439, 2466
2505, 2552, 2554, 2576, 2598, 2608
2625, 2629, 2639, 2645, 2658, 2667
2671, 2725, 2733, 2751, 2761, 2763
2764, 2766, 2780, 2781, 2782, 2783
2844, 2860, 2895, 2909, 2910, 2915
2995, 3003, 3034, 3036, 3054, 3095
3100, 3109, 3119
- üç () üç (sayı)
- ü. 1065, 1132, 1136, 1208, 1328,
1379, 1417, 1420, 1517, 1544, 1575
1589, 1610, 1658, 1682, 1695, 1715
1908, 1915, 1920, 1940, 1941
- üç üç Üçer üçer
- ü. 1056
- üçüncü () üçüncü
- ü. 1055, 1586, 1630, 1687, 1702
1708, 1720, 2656, 2659
- ü. sinø 1444
- üçyüzaltmış () üçyüzaltmış
(sayı)
- ü. 644, 2779
- ümme () cemaat, ümmet
- ü. leri 44
- ümüz () umut, umma
- ü. e 2248
- ün () ses, sada
- ü. 50, 293
- ü. den 18, 19, 2670
- ü. e 14
- ü. i 12, 1159
- ü. dürür 51
- ü. leri 1372, 2885
- üst+ () üst, üzeri
- ü. ine 22, 140, 351, 409, 769
1636, 1673, 2074, 2139
- ü. inde 132, 484, 1787
- ü. ümüze 1118
- ü. ünde 2738
- ü. üne 1053, 1358
- üstād () usta,
- ü. 1481, 1580
- üş- () toplanmak
- ü. er 2604
- üşen- () 1. vazgeçmek, çekinmek
- ü. üben 1196
2. usaumak
- ü. ür 2378
- da'visinden üşen- iddiadan vazgeçmek
- ü. e 1196
- üşi- () üşümek
- ü. miğ 518, 1620
- üzeri(n)+ () üst, yukarı
- ü. e 1811

üzre (ؤزرة) üstüne, üstünde
 ü. 125, 187, 319, 320, 403, 474
 752, 771, 873, 874, 1131, 1217
 1263, 1334, 1357, 1470, 2108,
 2138, 2374, 2405, 2492, 2549
 2685, 2688, 2853
 ü.sinde 2021
 ü. sine 2965

üzüm (ؤزüm) üzüm
 ü. 616, 623, 629
 ü. üg 641

- V -

vācib (وَأَجِبْ) gerekli, lüzumlu

v. 200

v. dür 215

v. dürür 130, 1746, 1607

vahdet (وَأَحَدٌ) teklik, birlik

v. 56

vahdet-i hak (وَأَحَدٌ هُوَ) Allah'ın bir-

liği

v. 1816

vāhid (وَأَحَدٌ) yalnız, tek

v. 2518

vākıf (وَأَكْفَى) bir işten haberli olan

v. 1802

vākıf ol- haberdâr olmak

v. 1564, 1763

vāki' (وَأَكْفَى) olan, olagelen

vāki' ol- meydana gelmek

v. 500

vakt (وَأَكْفَى) vakit, zaman

v. 343, 356

v. ina 987

v. inı 337

v. um 561

var (وَأَرَادَ) var, mevcut

v. 62, 82, 119, 132, 312, 327,
416, 462, 484, 479, 495, 556,
565, 588, 645, 650, 658, 664,
687, 714, 729, 753, 795, 827,
896, 899, 905, 909, 910, 911,
918, 924, 945, 958, 968, 1079
1088, 1150, 1186, 1209, 1221
1249, 12264, 1299, 1336, 13371
1394, 1411, 1413, 1469, 1555,
16010, 1742, 1927, 1956, 1985,
2071, 2135, 2139, 2188, 2241,
2252, 2267, 2364, 2508, 2512,
2519, 2568, 2749, 2751, 2765,
2773, 2979, 2801, 2803, 2849,
2870, 2880, 2883, 2900, 3088

v. dı 5, 7, 506, 1210

v. dur 486, 750, 827, 949, 980, 986

1041, 1177, 1264, 1319, 1880, 1903

2142, 2191, 2490, 2556, 2647, 2735

2739, 2759, 2767, 2809, 2928, 3082

v. durur 52, 838, 969, 1055, 1379,

1578, 1641, 1810, 2018, 2090, 2139

2298, 2529, 2775, 2881

v. ı 2547

v. ıdı 3, 7, 178, 229, 285, 321,

502, 551, 606, 623, 939, 1276,

1461, 2049, 2412

v. iduğ 97

v. isa 247, 332, 341, 357, 377, 535

553, 749, 907, 908, 974, 1046, 1392

1468, 1487, 1558, 1605, 1728, 1913

1919, 1958, 2364, 2570, 2867, 2920

v. mı 2742

v. sa 199, 201, 889, 893, 918, 1049

1600, 1632, 1858, 1859, 2029, 2077

2482, 2581

var eyle- meydana getirmek

v. 76, 123, 2876, 3053

var eylemeK+ yaratma

v. 57, 1994, 2546

var ol- bulunmak, mevcut olmak

v. 384, 1024, 2572

var- (وَأَرَادَ) gitmek, ulaşmak

v. 1182, 1980, 2755, 2959, 2969

2994, 3017

v. a 452, 1339

v. alar 779

v. em 2968, 3010, 3016,

v. en 1289, 2265, 3036

v. ana 1560

v. anlara 1314

v. anların 254

v. asın 786, 2783, 3022, 3134

v. asız 253

v. avuz 256

v. ayıldı 2957
v. dı 413, 628, 1181, 1524, 1962,
2165, 2215, 2216, 2219, 2220, 2744
2996,
v. dılar 340, 546, 571
v. düğümüz 737, 738
v. ğıl 2948
v. ıcağ 1257
v. ıgör 2796
v. ısar 372
v. ısarsın 823, 1361
v. madın 1069, 1073
v. mayısar 1340
v. mazısağ 2753
v. sa 1021, 3113
v. sun 2844
v. uban 722, 2247, 2266
v. uş 569, 1492
v. up 605, 3032
v. ur 385, 410, 681, 633, 724, 331
985, 1289, 1291, 1299, 1574, 1894
2165, 2192, 2210, 2211, 2601, 2531
3029
v. uram 510
v. uradı 2054
v. urısağ 2674
v. uruz 100
doğru var- dosdoğru gitmek (bkz. toğru
var-)
v. a 1339
ğarka var- batmak, boğulmak
v. dı 278
harca var- feda olmak
v. an 800
hüş var- gönül hoşluğu ile gitmek
v. dılar 1549
toğru var- dosdoğru gitmek (bkz. doğru
var-)
v. a 1531
v. an 1711

uykuya var- uyumak
v. sa 395
yol var- doğru yolda gitmek
v. ana 2184
v. asın 478
v. dılar 217
v. madı 465, 547
v. mış 1716
varak (زَرَق) yaprak
v. 2704
varı (دَرِي) hepsi, tamamı
v. 1495, 1813
varlık+ (زَرَقٌ وَزَرَقٌ) var olma, mevcudiyet
v. 81, 1016, 1211, 1922, 2898
v. dadur 1248, 1292
v. ı 718, 2545, 3038
v. inø 117, 231
v. ina 2535
varmak+ (زَرَقٌ وَزَرَقٌ) varma, gitme, ulaşma
v. 2752, 2763
v. a 822, 3024, 3123, 3132
varmaklık+ (زَرَقَاتٌ) varma, gidis
v. 1393
vasf (وَصْفٌ وَصْفٌ) nitelik, sıfat
v. 1140, 2069
v. ı 2737, 3035
v. inø 2087
v. ını 797, 1486, 1865
vasf eyle- açıklamak
v. 2515
vasf-ı hāl (وَصْفٌ هَالٌ) hal, vaziyet
v. 1057, 1650, 2234, 2519, 3107
v. dur 2349
v. i 1113
v. inø 1868
v. ün 1136
vaşl (وَأَشَلٌ) ulaşma, kavuşma
v. in 3101
vasl ol- ulaşmak
v. 3031
vây (وَأَيٌّ) eyvah, vah !
v. 936, 1139, 1323, 1415, 2114, 2126

- 2707, 2839, 2899
vāz (وَاذ) bırakma, terk
vāz getir- bıraktırmak, vazgeçirmek
v. 2396
va'zzuhā (وَالضُّحَى) Duha surasi (93)1.ayet
v. 174
ve (وَ) ve
v. 47, 100, 117, 269, 280, 513, 1100
1156, 1907, 1911, 2770
vefā (وَفَا) sözünde durma
v. 290, 964
vefā kıl- sözünde durmak
v. 12, 1109, 1644, 1791
'ahd u vefā berkit- sözleşmek
v. 290, 964
velī (وَلِي) kerāmet ehli, ermiş
v. 1005, 1757, 1799, 2836, 2915,
3094
v. dūr 1189
velī ol- ermek, ermiş olmak
v. 1978
ve'lleylī (وَاللَّيْلِ) Duha suresi(93)2.ayet
v. 174
ver (وَرَز) gerçi
v. 80
verziş (وَرِزْش) gelişme
v. i 327
v. ini 836
ve's-selām (وَرَأْسُكُمْ) şite bu kadar, tamam
v. 487, 1410
vezir (وَزِير) vezir
v. 2369
vir- (وَرِيْر - وَرِيْر) 1. vermek, ihsan etmek
v. 522, 523
v. di 116, 127, 155, 172, 181, 221
304, 310, 388, 1005, 1422, 1423,
1750, 1765, 1768, 1787, 1788, 1832
1997, 1998, 2200, 2245, 2247, 2264
2279, 2549, 2701, 2867, 2972, 3001
3059
v. dise 834, 1202, 1437
v. diyise 1420, 1702
v. dügi 1368
v. düğ 77
v. e 843, 1113, 1116, 2619
v. elüm 609
v. en 1802
v. esidür 1099
v. ici 2016
v. idür 958
v. medi 46, 1926
v. mişidi 554, 624, 1863, 1866
v. seğ 1378
v. üğ 569, 627
v. ür 25, 682, 683, 1126, 1576;
1636, 1640, 1874, 2035, 2147, 2148
2800, 2830, 3091
v. ürdi 1499
2. ödemek, tediye etmek
v. di 628
v. se 1384
v. ürseğ 1391
3. iade etmek
v. di 309
4. meyve, çiçek vermek
v. di 162, 2955
v. ür 2841
5. tasvirî fiil yapar(tezlik)
v. e 1654, 2920
v. em 1174, 1847
v. ür 1532
ant vir- yemin etmek
v. di 508
v. ür 516
aydın vir- aydınlatmak
v. ür 538, 3061
baş vir- kendini feda etmek
v. di 187, 188, 323
boy vir- boyun eğmek
v. meye 549
boyun vir- itaat etmek
v. mezise 997

- cân vir- canını feda etmek
v. di 320
v. e 2666
v. eyim 2188
- cânın vir- canlandırmak, ruh vermek
v. di 1832, 2200
v. mişidi 1866, 1870
v. ür 1874, 3091
- destür vir- müsaade etmek
v. di 169
- göğül vir- sevmek, bağlanmak
v. 1536
v. gil 373
v. miş 2577, 3104
- haber vir- bildirmek, anlatmak
v. di 859
v. diyidi 63
v. mez 2517
v. miş 53
v. ür 1345, 2603
- lezzet vir- tat vermek
v. ür 2705, 2965
- nefes vir- nefes almak
v. di 305
- öğüt vir- nasihat etmek
v. e 578
v. esin 833
v. eyim 562, 567
v. ür 560
v. ürişen 1986, 2060
- pend vir- nasihat etmek
v. ür 1439
- râhat vir- rahatlatmak
v. ür 1240
- salâ vir- işaret vermek, bildirmek
v. di 2638
- sır vir- gizliyi açığa vurmak
v. e 2934
v. iser 2131
- söz vir- konuşmak, dile gelmek
v. di 165
- yahtu vir- aydınlatmak
v. ür 809
- yile vir- heder etme, mahvetmek
v. me 1064
- virân (ویران) yıkık, yıkılmış
virân kıl- yıkmak
v. a 2384
- viribi- (ویریبی) göndermek
v. 171, 173, 1821
- vird-i fethuğ gâyetin (ویرد فتنک غایتین) Mek-
ke fethinin zikri, tekrarı
v. 171
- virmeK+ (ویرمک) verme, bağışlama
v. 2757, 2771
v. için 2621
- vişâl (ویشال) ulaşma, kavuşma
v. 1025, 2677, 2983, 3107
- vilâyet (ویلایت) velilik, ermışlek
v. 1998, 2005
- vu (و) ve
v. 15, 74, 107, 130, 153, 199, 217,
498, 628, 633, 649, 681, 891,
918, 1101, 1491, 1632, 1689, 1745,
1951, 1965, 1971, 2166, 2357, 2361
2411, 2450, 2688, 2707, 2875, 2992
3076
- vuhuş (ووهوش) yabanî hayvanlar
v. 112, 166, 760, 770
- vuslat (ووسلات) kavuşma, ulaşma
v. 1085
- vi (و) ve
v. 1, 11, 46, 77, 99, 121, 161, 169
261, 263, 268, 317, 403, 445, 726
736, 758, 762, 904, 1015, 1036,
1056, 1058, 1115, 1219, 1235, 1297
1508, 1673, 1833, 1835, 1890, 1972
2028, 2056, 2222, 2260, 2246, 2386
2580, 2587, 2588, 2618, 2689, 2841
2903, 2914, 2915, 2982, 3038, 3058
3080, 3086, 3094, 3095

vücūd (وَجُود) gövde

v. 317, 908, 1238, 1768, 1314, 1878

1946, 2484, 2505, 2557, 2564

v. a 2151

v. ında 2966

v. uğ 2121, 2364, 2490

vücūd dut- sabit olmak

v. 3018

vücūda ğel- meydana çıkmak, olmak

v. 1761

- ya (يَأْي) ey !
y. 65, 81, 83, 878, 2233, 2463
- yā (يَا) ya, ya da
y. 58, 62, 144, 349, 1038, 1043, 1322
1323, 1383, 1390, 1509, 1637, 1639
1772, 1962, 2099, 2206, 2283, 2544
2602, 2818, 2824, 2914, 2968
- yaban (يَابَانْ يَابَنْ يَابَزْ) kır, ova
y. 445
y. da 464, 1290
- yād (يَادْ) hatırlama, anma
yād eyle- hatırlamak, anmak
y. 511
yād eylemek hatırlama, anma
y. 216
yād it- anmak
y. 1442
yād ol- hatırlanmak
y. 2344
- yad (يَادْ) 1. başka, değişik
y. 201
2. yabancı
y. 249
yad ol- uzak olmak
y. 2729, 2792
yada kal- mahrum kalmak
y. 669
- yādigār (يَادِغَارْ) bir kişiyi veya şeyi ha-
tırlatacak nesne
yādigār ol- hatıra olarak kalmak
y. 376
- yağ (يَأْغْ يَأْغْ) yağ
y. 1753, 2539, 2567, 2568, 2570
y. dur 2533, 2571
- yağ- (يَأْغْ يَأْغْ) 1. yağmur yağmak
y. ar 914, 2031, 2848
2. inmek, gelmek
y. ar 696
y. adura 1053
- yağı (يَأْغِي) düşman
y. dur
- yağ(ı)r+(يَأْغْر) sırt
y. in 2386
- yağla- (يَأْغْلَا) yağ sürmek
bıyığın yağla- rahatlık içinde olmak
y. yan 1933
- yağlan-(يَأْغْلَانْ) yağ başlamak
y. ur 2855
- yağmalat-(يَأْغْمَالَاتْ) yağma ettirmek
y. 181
- yağmur (يَأْغْمُورْ يَأْغْمُورْ) yağmur
y. 914, 915, 2031, 2033, 2035
y. a 2033, 2035
y. durur 2039
y. ı 2030
- yağmur suyu yağmur suyu
y. 2037, 2848
- yağşı (يَأْغْشِي) iyi, güzel
y. dur 423
- yahtu (يَأْهْتُو) nur, aydınlık
yahtu vir- aydınlattmak
y. 809, 1636
- yahtulu(يَأْهْتُولُو) ışıklı, aydınlık
y. 2669
- yāhu (يَأْهُو) yahut
y. 2100
- yāhūz (يَأْهُوزْ) yahut
y. 939, 1318, 2099, 2124
- yağ- (يَأْغْ) yakmak
y. ar 2173
- yakın (يَأْكَينْ) yakın
y. 673, , 3077
- yalan (يَأْلَانْ) yalan
y. 2798
- yalan dut- yalan saymak
y. 1871
- yalnuz (يَأْلَنْزْ) yalnız (bkz. yalnuuz)
y. 367, 503, 582, 583, 2267, 2270
2280, 2284,
y. in 439, 453, 464, 465, 501, 546
2288, 2272, 2280, 2283, 2786
y. iken 531

- yalıguz(^{يَالِغُز}) yalnız (bkz. yalnız)
y. 433, 1812
- yalvar-(^{يَالْوَر}) yalvarmak
y. up 517, 520, 530
y. ur 516
- yan (^{يَان يَان}) yan
y. inø 1481
y. udin 843
y. uq 2599, 3121, 2127, 3128, 3134
y. uqa 3126
y. ugda 3131
y. uqa 3123, 3132
- yan- (^{يَان- يَان-}) yanmak
y. adur 1772, 2602
y. an 2264
y. ar 38, 2322
y. di 527, 1008
y. musaydı 2724
y. updur 2569
- oda yan- cehennem ateşinde yanmak
y. asın 672
- yandur-(^{يَانْدُر}) tutuşturmak, yakmak
y. 2570
y. a 513
y. asın 2570
y. uban 810
y. ur 38
- ya'nî (^{يَانِي}) yani, sözün kıyası
y. 18, 37, 170, 487, 755, 719, 902
975, 1399, 1447, 2064, 2365, 2383
2387, 2394, 2400, 2404, 2432, 2435
2436, 2437, 2438, 2448, 2458, 2495
2496, 2571, 2712, 2730, 2733, 2735
2896, 2952, 2962, 2972, 2996, 3013
3014, 3021, 3024, 3099, 3122
- yanmak (^{يَانَمُ يَانَمُ}) yanma, yanış
y. 1080
y. dur 2116
- yaqa (^{يَاكَا يَاكَا}) 1. taraf, yön
y. 3065
y. sın 1483
2. tarafa, taraftan
y. 383, 482, 483, 594, 778, 834, 880
- 1015, 1058, 1087, 1449, 2609, 2936
2977, 3059, 3116
y. dın 525, 882, 1482, 1484, 1542
- yaqıl- (^{يَاكُل}) yanılmak
y. a 1508
- yaqlış (^{يَاكُش}) yanlışı
y. 1 1347
- yap- (^{يَاپ- يَاپ-}) yapmak, kurmak
y. a 2986
y. abilür 1479
y. ar 2382
y. arsaq 671
y. dılar 1482, 1490
y. duğun 671
y. ısar 1686
- yapmak+(^{يَاپَمُ}) yapma, etme
y. n 1478, 1818
- yapraq+(^{يَاپَرَق}) yaprak
y. 1930, 2955
y. 1 1911
- yār (^{يَار}) dost, sevgili
y. 239, 240, 392, 454, 455, 588,
899, 905, 968, 1360, 1681, 1980
2751, 2761, 2811, 2900
y. a 455
y. dan 394
y. durur 2090
y. ıdı 178, 321, 2412
y. ıla 253, 256, 378, 382, 389, 390
2044
y. inø 141
y. ısa 247, 332, 974, 2920
y. uqa 824
- yār eyle- dost etmek
y. 1999
- yār ol- dost olmak, sevmek
y. 326, 744, 782, 972, 1024, 1043
2574
- yara (^{يَارَا}) yara
y. 2393
- yara- (^{يَارَا-}) yakışmak, lâyük olmak
y. dılar 227

- yaradıl-(يَارَدِلْ) yaratılmak
y. dı 2449
- yaradılmış(يَارَدِلْمِشْ) yaratık, yaratılmış
olan
y. 1221
y. durur 2901
y. ları 1568
- yaraş- (يَارَاشْ) yakışmak
y. ur 106, 765, 1929
- yarat- (كِرَاتْ- يَارَاتْ- يَارَاتْ- يَرَدْ) yaratmak
y. a 1738
y. an 107, 712
y. dı 259
y. dışa 663, 688, 903, 1056, 1238
1377, 1533, 1658, 1745, 1747, 1893
1993, 1995, 2425, 2524, 2548, 2585
2588, 2894, 3049, 3050, 3058
y. up 106
y. ur 210
- yardih (يَارِدِ) baş yardım edici
y. idür 802
- yären (يَارَنْ) dost, arkadaş
y. ler 178, 253, 321, 741, 1588
2338, 2864
y. lere 2047, 2381
- yarı (يَارِي) yardım
y. 847
- yarı kıl- yardım etmek
y. 1111, 1732, 2127, 2573
- yarıcı (يَارِجْ) yardımcı
y. sı 846, 848, 1421
- yarın (يَارِنْ) yarın
y. 101, 177, 222, 254, 374, 653,
927, 1106, 1112, 1432, 1631, 1677
2293, 2613, 2615, 2616, 2858
y. a 2291, 3075
- yarlık (يَارَلِ) fermandır, irade
y. dadur 1292
- yarlık+(يَارَلِ) dostluk, arkadaşlık
y. ı 378
y. ıla 392
- yarlık eyle- dostluk etmek
y. 379, 393
- yarlığa-(يَارَلِغْ) suç bağışlamak
y. 95, 883
y. dı 1552
y. gıl 882
- yasama (يَسَامَا) salma vergi
y. 2746
- yaş (يَاشْ) yaş, sin
y. 1897, 1898, 1951
y. lar 1895
y. uq 558, 1937
- yaş (يَاشْ) yaş, ıslak
y. 2699
y. ı 435
- yaşu- (يَاشْ) yaşamak, yağında olmak
y. dı 1979
y. r 1896
y. yan 1896
- yaşıl (يَاشِلْ) yeşil
y. 1930
- yat- (يَاتْ) yatmak
y. ur 1642
- yavaş (يَوَاشْ) yavaş, sakin
yavaşol- sakinleşmek
y. 634
- yavlaq (يَوَلِ) pek, çok, gayet
y. 607, 1130, 1466, 2781, 3037
- yavu (يَاوْ) kayıp, yitik
yavu kıl- kaybetmek
y. 36, 64, 1139, 2066
- yavuz (يَاوُزْ) kötü, fena
y. 502, 552, 891, 1222, 1227, 1249
1316, 1353, 1358, 1469, 1520, 1537
1538, 1543, 1548, 1553, 1554, 1615
1627, 2018, 2059, 2163, 2168, 2372
2719
y. ımış 1523
y. ın 1251, 1522
- yavuzluk (يَاوُزْلُ) kötülük (bkz. yavuzlu!)
y. 548, 1622

- yavuzluk it- kötülük etmek
y. 1617, 1627
- yavuzluk+(يَؤُوزَلُوكُ) kötülük (bkz.yavuzluk)
y. a 1643
- yay (يَاي) yaz
y. 1176, 1914, 1930, 1932, 1950
y. dur 1080
- yay- (يَايِي) yaymak, sermek
y. ar 2310
- yayhan-(يَايْحَان) çalkalanmak
y. ur 39
- yay(ı)l-(يَايِل) yayılmak
y. up 801
- yayla-(يَايِلَا) yaylada yaz mevsimini geçirmek
y. di 1491
y. duğ 482
y. yu 1930
- yaylak (يَايَلَاك) yayla
y. ları 471
- yaz (يَايَز) ilkbahar, bahar
y. 446, 900, 911, 1604, 1907
y. a 1945
y. in 1007, 1930, 1932, 1943, 2459
y. uğ 1940
- yaz- (يَايَزِي) 1. yazmak, kaydetmek
y. 397, 1713
y.ar 29
y. di 125
y. dum 211
y. mışıduğ 873
2. hatırlamak, meşgul olmak
y. ar 1175
- yazı (يَايَزِي) ova, sahra
y. 445
- yazıl- (يَايَزِيل) 1. yazılmak, kaydedilmek
y. a 21, 206, 2671
2. takdir edilmek
y. an 1026
y. ur 1291, 1587, 1673
y. urdı 287, 1070
- yoğa yazıl- yok olmaya yüz tutmak
y. ur 1922
- yazılı (يَايَزِيلُو) yazılmış, kaydedilmiş
(bkz. yazlı)
y. 1578
- yāzigār(يَايِزِغَار) yadigar, hatıra (bkz. yādigār)
y. 2339
- yazlı (يَايَزِيلُو) yazılmış, kaydedilmiş
(bkz. yazılı)
y. dur 172, 349, 402, 403, 699
923, 930, 1577, 1880
y. durur 399, 431, 1374
- yazuğ+(يَايَزُغ) günah, suç
y. ırdan 497
- yerlen-(يَايِرْلَن) yerleşmek
y. miş dürür 2013
- yeste (يَايِسْتَه) (?)kötü, zelil mânâsında
'peste' olabilir
y. 1657
- yık- (يَايِك) yıkmak
y. a 439, 1664
y. ar 2832
y. sağ 3099
- yıkıl- (يَايِكِيل) yıkılmak, çökmek
y. a 671
y. ası 739
- yıl (يَايِيل) sene, yıl
y. 274, 644, 1285, 1895, 1899,
1938, 1945, 1947, 1950, 1953
1978, 2136, 2212, 2311, 2373
2700, 2766, 2800,
y. a 1895, 1977, 2212, 2758
y. da 1482, 1941
y. dan 2758
y. dur 2903
y. durur 1940
y. ı 1902, 1978
- yılan (يَايِلَان) yılan
y. 2034, 2038
- yıldız (يَايِلْدُز) yıldız
y. 3081

- y. durur 110
y. lar 33
yirt- (ييرت-) yırtmak
y. up 453
yî (يى) Osmanlı alfabesinin 31. harfi
y. ll
yi- (يى-) yemek
y. di 1522, 1525, 2905, 2963, 2975
y. diler 1518, 1519
y. dügi 1526, 2693, 2713, 2714
y. düğüm 1137
y. düm 1138
y. me 165
y. mediler 1520
y. meye 2702, 2899
y. meyenler 213
y. mez 2742, 2861, 2877
y. mezem 1522
y. n 1138
y. r 723, 801, 1164, 2903, 2965
y. ridi 2214
y. riken 1522
y. risen 2062
y. rleridi 2462
y. rse 1500, 1502
y. seş 2769
y. sün 1507
y. ye 1155
y. yeler 1494
y. yelüm 616, 2464
y. yem 3129
y. yen 825, 1502, 1504
y. yeni 1498
y. yenler 1519
y. yenüñ 1503
y. yesi 2247
y. yesin 2626
y. yevüz 826
y. yüben 1776
y. yüdura 1160
y. yüzurur 2820
- kaygu yi- kaygılanmak
y. mez
renc yi- zahmet, çile çekmek
y. ye 2061, 2648
y. meşil 2062
yidi (ييدى) yedi (sayı)
y. 694, 700, 1482, 2494, 2702
2787, 3081
yidi iklim yeryüzü, bütün dünya
y. 555, 1268, 1463, 1467, 1493
yidi göğ yedi kat gök
y. 2494
yidi kat göğ göğün yedi katı
y. 699
yidi kat yir yedi kat yer
y. 699
yidi kırat Kur'an'ın yedi türlü okunu-
-şu
y. 2650
yidi biñ (ييدى بىن) yedibin (sayı)
y. 2700
yidür- (ييدىر) yedirmek
y. üdür 825
y. ür 1370, 1373
yig (يىگ) iyi, daha iyi
y. dür 2237
y. inø 562
yig gel- daha iyi olmak
y. 2119
yigirmi (يىگىزىمى) yirmi (sayı)
y. 1938, 1940, 1941, 1945, 1946
1947, 1953
yigit+ (يىگىت) delikanlı, genç
y. 576, 1137, 1187
y. iken 1972
y. ün 1154
yigit ol- delikanlı olmak
y. 1153, 1970
yigitlik+ (يىگىتلىك) gençlik
y. 1165, 1167
y. inø 1188

yigirek (يُغِيرُكَ) daha iyi, üstün (bkz. yigrek)

y. 994
yigreK+ (يُغِيرُكَ) üstün, daha iyi (bkz. yigirek)

y. i 334, 1667, 1897, 2723, 3130

yigrek ol- tercih edilmek, üstün olmak

y. 2118

yiksān (يَكْسَانُ) bir, beraber

y. durur 646

yil (يَلِيلٌ) yıl, rüzgar

y. 642, 1637, 1763, 1777, 1899,

2365, 2382, 2383, 2385, 2388,

2389, 2390, 2391, 2411, 2436,

2590, 2592, 2598, 3093

y. den 1778, 2602

y. dür 1237, 2383, 2601

y. e 46, 1064, 1181, 2199, 2201

2383, 2390, 2411, 2426

y. i 1799, 2592

y. ile 642

y. leri 37

yile vir- heder etmek, mahvetmek

y. 2758

yilük (يَلُوكُ) koşucu, çok kogan

y. 1936

yim (يَمِيمٌ) yem

yim ol- yem olmak, yutulmak

y. 2962

yimeK+ (يَمِيكُ) yeme

y. 1848, 1970, 2413, 2822, 2878

y. de 1833

y. den 2823

y. dür 1176, 2885

y. e 2688, 2861

y. i 2708

y. ine 1138

emek yimek eziyet çekme

y. 2711

ememek yimek kederlenme, üzülme

y. 1086, 2769

lokma yimek maişetini temin etmek

y. 1078

renc yimek eziyet, çile çekme

y. den 2721

yemiş (يَمِيشٌ) meyve

y. 1069, 1486, 1496, 1507, 1912

1918

y. den 1515

y. i 1494, 1519

y. ini 1519

y. lere 1509

y. leri 1538, 2841

y. üj 1513

yine (يِنِي) tekrar, yine

y. 164, 310, 385, 386, 427, 436,

449, 472, 518, 543, 621, 639, 642,

643, 658, 706, 1035, 1037, 1041,

1055, 1064, 1143, 1224, 1253,

1307, 1587, 1597, 1626, 1650,

1762, 1864, 1867, 1871, 1875,

1984, 2042, 2043, 2147, 2148,

21167, 2211, 2226, 2234, 2348,

2381, 2389, 2390, 2395, 2396,

2400, 2401, 2402, 2403, 2408,

2442, 2528, 2547, 2601, 2602,

2710, 2749, 2759, 2767, 2787,

2838, 2850, 2923, 2944, 2946,

2948, 2957, 2958, 2959, 2961,

2967, 2968, 2969, 2971, 2982,

2984, 2997, 2998, 3015, 3016,

3028, 3029, 3033, 3042, 3056,

3057, 3107

yiñ- (يَيْنُ) yenmek, mağlub etmek

y. emeye 1508, 1550

y. er 781, 985

y. miş 1968

yiñi (يَيْنِي) yeni, taze

y. 310

yiñil- (يَيْنِيلُ) yenilmek, mağlub ol-

mak

y. e 1508

- yir (يَرِيْر) yer, arz, zemin, toprak
y. 15 35, 49, 108, 113, 114, 693
694, 698, 741, 755, 760, 763, 764
765, 893, 900, 908, 921, 1156, 1212
1216, 1224, 1225, 1441, 1477, 1641
1739, 1754, 2034, 2039, 2135, 2137
2393, 2505, 2895, 2932, 2943, 3054
3079, 3092, 3095
y. de 113, 503, 604, 691, 735, 765
809, 918, 989, 1008, 1263, 1446,
1600, 1857, 1898, 2040, 2137, 2199
2303, 2316, 2426, 2432, 2432, 2699
2847, 2880,
y. dedür 989
y. den 300, 436, 690, 695, 696, 912
1009, 1369, 2463, 2608, 2917
y. deyidi 632
y. dür 767
y. e 239, 366, 406, 407, 420, 437
466, 573, 610, 652, 919, 994,
1430, 1674, 1834, 2086, 2302,
2616, 2674, 2942, 3057, 3059
y. i 36, 511, 779, 1432, 2210,
2444, 2528, 2805, 3052, 3058
y. ile 688
y. inø 1678, 2393
y. inde 347, 979
y. inden 2303
y. ine 1735, 2634
y. ini 360, 2083, 2313, 2597
y. lere 538
y. leri 3119
y. ümüz 2610
yir eyle- yerleşmek
y. 1491
yir idin- yerleşmek
y. 2435
yir yüzi(n)+ yeryüzü, dünya
y. 196, 230, 245, 246, 294, 434,
692, 695, 759, 762, 776, 1451,
1462, 1487, 1689, 1755, 1905, 2031
kuru yir toprak, kara (bkz.kuru yir)
y. 755, 764
kuru yir toprak, kara (bkz.kuru yir)
y. 760, 763
y. dür 767
y. i 779
ölü yir kurak, verimsiz toprak
y. ler 2848
yidi kat yir yedi kat yer
y. 699
yir- (يَرِيْر) 1. kötölemek, yermek
y. e 204
2. araştırmak
y. er mi 1638
y. meği 1525
yirin- (يَرِيْرِيْر) üzölmek, tasalanmak
y. ür 1145
yirli (يَرِيْرِيْرِيْر) yer sahibi
y. 1878, 2083, 2210
yit- (يَتِيْر) 1. yetmek, kâfi gelmek
y. er 146, 197, 422, 585, 1799
2022, 2064, 2334, 2906
2. bitmek, yetişmek
y. er 1911
3. kaybolmak, helâk olmak
y. er 1237, 2084, 2525
güç yit- muktur olmak
y. düğçe 1624
y. en 2917
y. mezise 1362
yitmiş (يَتِيْرِيْر) yetmiş
y. 2617
yitmiş iki millet herkes
y. e 1450
y. üğ 649
yitür- (يَتِيْرِيْرِيْر) kâfi gelmek
y. ür 1370
yiyesi (يَتِيْرِيْرِيْرِيْر) yiyecek
y. 2247
y. ye 609
yiyi (يَتِيْرِيْر) koku
y. silc 2300

- yiyile-(يَيْلِي) koklamak (bkz. yiyle-)
 y. r 2888
- yiyle- (يَيْلِي) koklamak (bkz. yiyile-)
 y. ye 2886
- yoh (يُوه) yok (bkz. yok)
 y. 2937
- yoḥsa (يُوهَسَا) yoksa
 y. 531, 599, 1002, 1012, 1279, 1313
 1320, 1346, 1413, 1691, 1706, 1976
 1991, 2096, 2097, 2098, 2104, 2117
 2125, 2183, 2220, 2221, 2303, 2415
 2808, 3089
- yoḥsul (يُوهَسُل) yoksul, fakir (bkz. yoksul)
 y. 414, 2766, 2799, 2926
 y. dur 2800
 y. ıla 655
- yoḥ+ (يُوهْ) yok (bkz. yoh)
 y. 485, 714, 745, 830, 1024, 1067
 1101, 1170, 1265, 1414, 1435,
 1691, 1712, 1956, 2156, 2158,
 2170, 2178, 2405, 2516, 2756,
 2806, 2921, 2987
 y. dı 5
 y. dur 57, 93, 97, 807, 850, 967
 1025, 1177, 1205, 1206, 1279, 1298
 1303, 1326, 1388, 1723, 1743, 1835
 2535, 2582, 2696, 2806, 2877, 2894
 2910
 y. durur 60, 96, 142, 661, 662,
 803, 1078, 1144, 1163, 1420, 1616
 1658, 1750, 1849, 2518, 2927
 y. ı 1994, 2546
 y. ıdı 123, 149, 1068, 1102, 1103
 1105, 2895
 y. duk 76, 80
 y. iken 3, 56, 57, 97, 1210, 2548
 2876, 3053
 y. kim 439, 2802, 2806
- yok eyle- imha etmek, ortadan kaldırmak
 y. 2547
- yok ol- ortadan kalkmak, yok olmak
 y. 2162
- yoḡa şay- yok kabul etmek
 y. 588
- yoḡa yazıl- yok olmağa yüz tutmak
 y. 1922
- yoklık (يُوهَلِك) yokluk, adem
 y. 1211, 2898
- yoksa (يُوهَسَا) yoksa (bkz. yoḡsa)
 y. 1362, 1415, 1890
- yoksul (يُوهَسُل) fakir, yoksul (bkz. yoḡsul)
 y. 164, 1285
 y. lara 2249
 y. ları 1495
 y. larına 1797
 y. larına 11, 241, 2420
- yokuş (يُوهَش) yokuş
 y. 3086
- yol (يُوهَل) yol, şariat
 y. 178, 229, 320, 321, 453, 727,
 782, 1021, 1123, 1341, 1351, 2023
 2137, 2138, 2274, 2926, 2927,
 2941, 2944, 2949, 2956, 2960, 2970
 2977, 2979, 3014
 y. a 86, 325, 340, 433, 466, 470,
 601, 857, 938, 939, 1441, 1624
 2388
 y. da 393, 498, 1340, 1653
 y. dan 943, 2941, 2949, 2960, 2970
 2973, 2979, 3019
 y. durur 2663
 y. ı 338, 830, 1152, 1313, 1531,
 2003, 2160, 2326, 2855
 y. inø 438, 443, 445, 465, 783,
 849, 854, 1128, 1195, 1339, 1550
 1693, 2165
 y. ina 439, 452, 497, 1524, 1644,
 1647
 y. inca 707
 y. anda 707, 1025, 1051
 y. indadur 2822
 y. indan 788
 y. indasın 2092
 y. ını 228, 433, 440, 451, 1359, 3020

y. isâ 557
 y. için 320, 322
 y. lara 1492
 y. ları 419
 y. larını 1402, 2397
 y. um 2953
 y. umuz 94
 y. uş 1351
 y. uşu 853, 1311, 1341
yol al- ilham almak
 y. 158
yol bağlan- engellenmek
 y. 3040
yol bil- usul bilmek
 y. 854
yol bul- ulaşmak, erişmek
 y. 623, 783, 943, 1621, 1881, 2734
 2936, 2945, 2962, 2971, 2972, 2976
 2996, 2997, 3022, 3024, 3097
yol bulmak erişme, ulaşma
 y. 2974
yol dart- yol zahmeti çekmek
 y. un 2085
yol dut- yola çıkmak
 y. 498
yol eri sâlik, yolcu
 y. 257, 447, 635, 787, 836, 1568
 1651, 1653, 3035
yol eyle- ulaşmak, erişmek
 y. 1443, 2398, 3019
yol göster- rehber olmak
 y. 937, 1339, 1393, 3010
yol ilt- erişmek, ulaşmak
 y. 437
yol sür- eziyet etmek, üzerine gitmek
 y. 1447
yol var- doğru yolda gitmek
 y. 217, 465, 478, 547, 1716, 2184
 3024, 3036
yola gir- yola çıkmak, yola koyulmak
 y. 433, 466, 470, 497

yolda kal- ulaşmamak, erişmemek
 y. 1340
yoldan koy- engellemek, mani olmak
 y. 839
yolun ur- yolunu kesmek
 y. 439, 849
doğru yol doğru yol, hidâyet (bkz.
 doğru yol)
 y. 1700, 2323, 2946, 2968, 2990
 y, a 546
 y. da 103
 y. dan 491, 940, 1023, 1054, 1804
 2186, 2511, 3030
 y. ı 179, 2967
hak yol doğru yol, hidâyet
 y. ına 232, 355, 379, 392, 417
 452, 746, 1188, 1547, 2007
 y. ında 187, 225, 261, 316, 326
 450, 1196, 1431, 2008
 y. ından 837
 y. ını 295
doğru yol doğru yol, hidâyet (bkz.
 doğru yol)
 y. 200, 1314, 1559, 2938, 2940,
 2952, 2989, 2998, 3016, 3021
 y. a 938, 2473, 2947
 y. dan 202, 396, 426, 461, 685
 709, 855, 1304, 1460, 2347, 2578
 2623, 2726, 2990, 2998, 3016,
 3045, 3106
 y. durur 200
 y. ı 201, 938, 1560
 y. uş 3011
 yoldaş (يولداش يولداش يولداش) yol arkadaşı
 y. 178, 1652, 2622
 y. dur 2088
 y. durur 316, 1245
 y. ı 450, 1421, 2009, 2516
 y. ıda 602, 2483
 y. ıdur 2924
 y. ıla 2377
 y. uş 1645

- yoldaş eyle- yol arkadaşı etmek
y. 2068, 2201
- yoldaş ol- yol arkadaşı olmak
y. 151, 321, 601, 604, 782, 788,
1025, 1332, 1346, 1630, 1897,
2330, 2381, 2644, 2721, 3017
- yoldaşlık+(ياداشلىق) yol arkadaşlığı-
ğı, dostluk
y. 1 134
y. uq 2353
- yolın- (يولدىن) kurtulmak, temizlenmek
y.a 497
- yon- (يۈن-) yontmak
y.dı 278
- yoyıl- (يۈيۈل-) silinmek, bozulmak
y. maya 1026
- yön (يۈن يۈن) yön, istikâmet
y. 293
y. i 12
y. inø 594, 990, 991
y. ini 2706
y. leri 449, 1267
y. lerinø 407, 810
y. üm 2947, 2958
y. ümüz 1228
- yön tut- yüzünü bir yere çevirmek
y. ini 2975
- yöner- (يۈنۈند-) yöneltmek
y. miş dürür 2108
- yöre (يۈرد) etraf, çevre
y. sinde 1008
- yu- (يۈ) yıkamak
y. ya 1640, 1668
- yukaru (يۈقارو) yukarı, üst
y. 723, 1847, 2494
- yum- (يۈم-) kapamak
y. 409
- göz yum- ölmek
y. up 737
- göz yumılınca bir anda, göz açıp kapayıncaya kadar
y. 298
- yumış (يۈمش) vazife, iş (bkz yumuş)
y. dadur 269
y. inø 1915
- yumışçı (يۈمشچى) hizmetçi
y. dur 2209
- yumruk+ (يۈمرۈك) yumruk
y. ıla 618
- yumuş (يۈمش) vazife, iş (bkz.yumuş)
y. 1069
- yun- (يۈن-) yıkanmak
y. miş durur 1669
y. ur 1782
- yurd (يۈرد) yurt, menâket
y. 1 1002
- yurd idin- yerleşmek
y. 988
- yut- (يۈت-) 1. yutmak
y. ar 2692
y. ayıdı 1172
2. katlanmak
y. arıdı 238
- yutmak (يۈتمۈك) yutma
y. durur 2712
y. ıla 1173
- yüce (يۈجە) 1. yüksek yer, üst
y. 2788
2. üstün, âlî
y. 1623
- yüce kil- gercifli tutmak, yüceltmek
y. 1997
- yügrig- (يۈگرىغ-) koşuşmak
y. üben 3079
y. üp 109, 2540
y. ür 33, 2780
y. ürler 45
- yük (يۈك) yük
y. 2111, 2739
- yürek+ (يۈرۈك) yürek
y. 490, 2445
y. inø 2386
y. üm 579
y. ünde 1772

yürü- (يور - يور) 1. yürümek, gitmek

y. di 274, 503, 1474

y. mez 2377, 2473

y. r 1642

y. se 476

2, yaşamak

y. r 414, 1777

y. ler 1510

y. yen 411

3. sözü geçmek, geçerli olmak

y. r 1673, 1678

y. yen 875

sağ yürü- sağlıklı ömür sürmek

y. se 2801

yürüt- (يورث - يورث) gezdirmek, dolandırmak

y. mezleridi 237

hükm yürüt- sözünü, emrini geçirmek

y. ür 1263, 1375, 1709, 2909

yürt (يورث - يورث) koymak, koşturmak

y. 2940

yüz (يوز - يوز) yüz, çahre

y. 310, 312, 1942

y. de 1161

y. dür 303

y. dürür 110, 596

y. e 174, 308, 1107, 1117

y. i 90, 174, 311, 331, 393, 706

1034, 1074, 1194, 1199, 1365,

1637, 1648, 1669, 2418, 2620

2621, 2840, 2919, 3103

y. içün 308, 309, 312

y. inø 36, 428, 1324, 1571, 1640

1668, 2292, 2321, 2448, 2530, 2678

2786, 2866, 3012, 3110

y. indedür 762

y. ine 1499, 2789

y. ini 21, 170, 288, 2185

y. ler 37

y. lerile 13/2

y. üzüz 1192, 1560

y. üq 786

y. üqi 147, 1051, 1602

yüz döndür- terketmek

y. 323

y. in 394

yüz dut- yönelmek

y. 96, 1981

yüz göster- görünmek

y. 1576

yüz(i) suyu 'ar, hicab, şeref

y. 221, 1884, 2052

yüz sür- eğilmek

y. 35

yüz ur- 1. yönelmek

y. 436

2. secde etmek

y. 2055

yüzi kara kop- utanacak durumda olmak

y. 1677

yüzinø sürü- secde etmek, yüz sürmek

y. 1678

yüzinø ur- yere kapanmak, yüz sürmek

y. 36, 2934

gög yüzi(n) semâ, gök

y. 693

y. e 2031

gün yüzi(n) gökyüzü, gök

y. 1925

yir yüzi(n) yeryüzü, dünya

y. 230, 692, 1451, 1905

y. de 1487

y. dedür 762

y. e 294, 695, 759, 776, 2031

y. i 196, 245, 245, 1462, 1689

y. ün 434, 1755

yüz big (يوز بيگ) yüzbin (sayı)

y. 52, 123, 130, 262, 278, 451,

638, 639, 643, 676, 677, 798

1115, 1306, 1377, 1570, 2095

2251, 2545

yüzbig ü yigirmidörtbig (يوز بيگ دوت) yüzbir

yüzbir (sayı)

y. 265, 798

yüzyigirmidörtbig (يوز بيگ دوت) yüzbir-
mi dört bin (sayı)

y. 2697

- zâhid (زَاهِد) sofu
z. 417
- zâhir (ظَاهِر) dış, görünen
z. 741, 901, 1793
z. de 3055
z. ünde 930
- zâhir ol- açığa çıkmak
z. 2610
- zahîre (زَاهِرَة) hububat, yiyecek
zahîre bağla- yiyecek saklamak
z. 1933
- zahm (زَحْم) yara
z. 2818
z. ıyla 2111
- zahm ur- yaralamak
z. 1621
- za'if (ضَعِيف) zayıf, güçsüz
z. 1169, 1691, 2607
- zahmet (زَحْمَت) sıkıntı, eziyet
z. i 371, 1170, 1523
- zamân (زَمَان زَمَان) zaman
z. 5, 229, 276, 561, 1068, 1102,
1461, 1660, 1818, 1905, 1929, 1957
1965, 2474, 2931, 2943, 3059, 3088
z. da 5, 551, 1910, 1918, 1961
z. dan 260, 324, 553
- zarar (ضَرَر) ziyan
z. 2823
- zarbat (ضَرْبَت) darbe, vuruş
z. durur 1098
- zârî (زَارِي) ağlayıp sızlama
z. sın 512
- zârî kıl- ağlamak, sızlamak
z. 511, 512, 516, 529
- zârlılık+ (زَارِلِيَّة) yalvarma, feryat
z. 517
- zarîf (ظَرِيف) nâzik, ince
z. 1120, 1855, 2416
- zât (ذَات ذَات) zat, varlık, kendi
z. 48, 79, 931, 2416
z. ında 2029
z. ıla 3090
- zâtından in- birinin neslinden gelmek.
z. 2322, 2323
- zebûn (زَبُون) zayıf, güçsüz
z. 549
- zebûn kal- gücü yetmemek
z. 167, 851, 1004
- zebûn ol- güçsüz kalmak
z. 1004
- zehî (زَهِي) güzel, ne güzel
z. 2056
- zehr (زَهْر) zehir, ağı
z. 2038
z. ile 1615
- zelîl (ذَلِيل) hor, aşağılık
z. 2231, 2356, 2524
- zelîl eyle- aşağılanmak
z. 982
- zelîl kal- değersiz olmak
z. 1006, 2415
- zelîl ol- aşağılanmak
z. 2231
- zelîl olmak aşağılanma
z. 1658, 1750
- zelîl olmaklık hor görülme, aşağılanma
z. 2696
- zemherîr (زَمْهَرِير) karakıs
z. 1968
- zemîn (زَمِين) yer, toprak
z. 659
- zergâh (زَرْجَاه) dergah
z. 726
- zerk (زَرْق) hile, riyâ
z. 971, 2015, 2057
- zerre (زَرَّة) toz, zerre
z. 69, 513, 631

- z. ce 60, 2582
- z. yi 2621
- zevāde (زَوَادَة) azık, erzak
z. 502
- zevāl (زَوَال) sona erme
z. 1025, 1205, 2414
- zevk (ذَوْق) haz, tad
z. 1097, 2413
z. e 28
z. i 2379
z. ile 811
z. ine 457
- zevk al- tad almak, hoşlanmak
z. 2855
- zırāz (ذِرَاز) kısa
z. 1924
- zibā (زِيْبَا) süslü, güzel
z. 139
- zihi (زِيْهِي) güzel, ne güzel
z. 115, 2340
- zıkr (ذِكْر) anma, anılma (bkz. zikir)
z. 75, 528, 964, 1149, 1191, 1548
1853, 2060
z. idür 1039
z. inø 2102
z. üpise 2099
- zıkr eyle- anma, söylemek
z. 1766, 2740
- zıkr eylen- zıkr edinmek
z. 2743
- zıkr if- anmak
z. 1368, 1735, 1776
- zıkrın kıl- bir şeyi anmak
z. 2102
- zikir (ذِكْر) anma, anılma (bkz. zıkr)
z. dūr 1038
- zinde (زِنْدَة) diri, güçlü
z. 954
- zır (زِيْر) alt, aşağı
z. 3100, 3119
- zıra (زِيْرَة) çünkü, zira
z. 131, 136, 250, 438, 444, 452,
457, 586, 681, 697, 796, 848, 849
- 892, 1035, 1259, 1332, 1385, 1402
1442, 1724, 1659, 1667, 1852, 1914
1924, 1951, 1990, 2016, 2090, 2102
2107, 2111, 2146, 2150, 2159, 2169
2198, 2276, 2282, 2312, 2325, 2375
2473, 2477, 2593, 2632, 2659, 2685
2701, 2849, 2854, 2859, 2991, 2907
2924, 3124
- zır-i pā (زِيْرِيَا) ayak altı
z. 1839
- zişt (زِيْشْت) girkin
z. 921, 1200, 1219, 1270
- ziyān (زِيْاَن) zarar, kayıp
z. 485
z. uq 751
- ziyān it- zarar vermek
z. 1526
- Zuhal (زُحْرَال) Satürn gezegeni
Z. 24
- zulm (ظُلْم) haksızlık, zulüm
z. 2282
z. ı 1673, 2743
z. idur 2914
z. ıla 1664
- zulm eyle- haksızlık etmek
z. 979
- zulmet (ظُلْمَت) karanlık
z. 2724
- Zühre (زُحْرَة) Çoban Yıldızı
Z. 28
- zü'l-riķār (ذُو الرِّيْكَار) Hz. Ali'nin kılıcı
z. 190
z. dan 190
- zü'l-humār (ذُو الْخِيْمَار) sarımsak, sarhoş
z. 190

yüri- (يُورِي - يُورِي) 1. yürümek, gitmek

y. di 274, 503, 1474

y. mez 2377, 2473

y. r 1642

y. se 476

2, yaşamak

y. r 414, 1777

y. ler 1510

y. yen 411

3. sözü geçmek, geçerli olmak

y. r 1673, 1673

y. yen 675

sağ yüri- sağlıklı ömür sürmek

y. se 2801

yürüt- (يُورِطُ) gezdirmek, dolandırmak

y. mezleridi 237

hükm yürüt- sözünü, emrini geçirmek

y. ür 1263, 1375, 1709, 2909

yürt (يُورِطُ) koymak, koşturmak

y. 2940

yüz (يُورِي) yüz, çehre

y. 310, 312, 1942

y. de 1161

y. dür 303

y. dürür 110, 596

y. e 174, 308, 1107, 1117

y. i 90, 174, 311, 331, 393, 706

1034, 1074, 1194, 1199, 1365,

1637, 1643, 1669, 2418, 2620

2621, 2840, 2919, 3103

y. iğün 308, 309, 312

y. inø 36, 428, 1324, 1571, 1640

1668, 2292, 2321, 2443, 2530, 2673

2786, 2866, 3012, 3110

y. indedür 762

y. ine 1499, 2789

y. ini 21, 170, 233, 2135

y. ler 37

y. lerile 1372

y. ümüz 1192, 1560

y. üñ 786

y. üñ 147, 1051, 1602

yüz döndür- terketmek

y. 323

y. in 394

yüz dut- yönelmek

y. 96, 1981

yüz göster- görünmek

y. 1576

yüz(i) suyu 'ar, hicab, geref

y. 221, 1884, 2052

yüz sür- eğilmek

y. 35

yüz ur- 1. yönelmek

y. 436

2. secde etmek

y. 2055

yüzi kara kop- utanacak durumda olmak

y. 1677

yüzinø sürü- secde etmek, yüz sürmek

y. 1678

yüzinø ur- yere kapanmak, yüz sürmek

y. 36, 2934

gög yüzi(n) semâ, gök

y. 693

y. e 2031

gün yüzi(n) gökyüzü, gök

y. 1925

yir yüzi(n) yeryüzü, dünya

y. 230, 692, 1451, 1905

y. de 1487

y. dedür 762

y. e 294, 695, 759, 776, 2031

y. i 196, 245, 245, 1462, 1689

y. üñ 434, 1755

yüz biñ (يُورِي) yüzbin (sayı)

y. 52, 123, 130, 262, 278, 451,

638, 639, 643, 676, 677, 798

1116, 1306, 1377, 1570, 2095

2251, 2545

yüzbiñ ü yigirmidörtbiñ (يُورِي) yüzyirmidörtbin (sayı)

y. 265, 798

yüzyigirmidörtbiñ (يُورِي) yüzyir-
mi dört bin (sayı)

y. 2697

- zāhid (زَاهِدٌ) sofu
z. 417
- zāhir (ظَاهِرٌ) dış, görünen
z. 741, 901, 1793
z. de 3055
z. üğde 930
- zāhir ol- açığa çıkmak
z. 2610
- zahīre (ذَاهِرَةٌ) hububat, yiyecek
zahīre başla- yiyecek saklamak
z. 1933
- zahm (زَحْمٌ) yara
z. 2018
z. ıyla 2111
- zahm ur- yaralamak
z. 1621
- za'if (ضَعِيفٌ) zayıf, güçsüz
z. 1169, 1691, 2607
- zahmet (زَحْمَةٌ) sıkıntı, eziyet
z. i 371, 1170, 1528
- zamān (زَمَانٌ) zaman
z. 5, 229, 276, 561, 1068, 1102,
1461, 1660, 1818, 1905, 1929, 1957
1965, 2474, 2931, 2943, 3059, 3088
z. da 5, 551, 1910, 1918, 1961
z. dan 260, 324, 553
- zarar (ضَرَرٌ) ziyan
z. 2023
- zarbat (ضَرْبَةٌ) darbe, vuruş
z. durur 1098
- zārī (زَارِيٌّ) ağlayıp sızlama
z. sın 512
- zārī kıl- ağlamak, sızlamak
z. 511, 512, 516, 529
- zārılık+ (زَارِيْلِيٌّ) yalvarma, feryat
z. 517
- zarīf (زَارِيْفٌ) nâzik, ince
z. 1120, 1855, 2416
- zāt (ذَاتٌ) zat, varlık, kendi
z. 48, 79, 931, 2416
z. ında 2029
z. ıla 3090
- zâtından in- birinin neslinden gelmek
z. 2322, 2323
- zebūn (زَبُونٌ) zayıf, güçsüz
z. 549
- zebūn kal- gücü yetmemek
z. 167, 851, 1004
- zebūn ol- güçsüz kalmak
z. 1004
- zehī (زَهِيٌّ) güzel, ne güzel
z. 2056
- zehr (زَوْرٌ) zehir, ağı
z. 2038
z. ile 1615
- zelīl (ذَلِيْلٌ) hor, aşağılık
z. 2231, 2356, 2524
- zelīl eyle- aşağılamak
z. 982
- zelīl kal- değersiz olmak
z. 1006, 2415
- zelīl ol- aşağılanmak
z. 2231
- zelīl olmak aşağılanma
z. 1658, 1750
- zelīl olmaklık hor görülme, aşağılanma
z. 2696
- zemherīr (زَمْهَرِيْرٌ) karakış
z. 1968
- zemīn (زَمِيْنٌ) yer, toprak
z. 659
- zergāh (زَرْجَاهٌ) dergah
z. 726
- zerk (زَرْقٌ) hile, riyâ
z. 971, 2015, 2057
- zerre (زَرَّةٌ) toz, zerre
z. 69, 513, 631

- z. ce 60, 2582
- z. yi 2621
- zavāde (زَوَادَة) azık, erzak
z. 502
- zavāl (زَوَال) sona erme
z. 1025, 1205, 2414
- zevk (ذَوْق) haz, tad
z. 1097, 2413
- z. e 28
- z. i 2379
- z. ile 811
- z. ine 457
- zevk al- tad almak, hoşlanmak
z. 2855
- zırāz (ذِرَار) kısa
z. 1924
- zībā (زِيْبَا) süslü, güzel
z. 139
- zihi (زِيْحِي) güzel, ne güzel
z. 115, 2340
- zıkr (ذِكْر) anma, anılma(bkz.zikir)
z. 75, 528, 964, 1149, 1191, 1548
1853, 2860
- z. idür 1039
- z. inø 2102
- z. üjise 2099
- zıkr eyle- anma, söylemek
z. 1766, 2740
- zıkr eylen- zıkr edinmek
z. 2743
- zıkr iT- anmak
z. 1368, 1735, 1776
- zıkrin kıl- bir şeyi anmak
z. 2102
- zikir (ذِكْر) anma, anılma(bkz.zıkr)
z. dür 1038
- zinde (زِنْدَة) diri, güçlü
z. 954
- zır (زِيْر) alt, aşağı
z. 3100, 3119
- zāra (زِيْرَة) çünkü, zira
z. 131, 136, 250, 438, 444, 452,
457, 586, 681, 697, 796, 844, 849
- 892, 1035, 1259, 1332, 1385, 1402
1442, 1724, 1659, 1667, 1852, 1914
1924, 1951, 1990, 2016, 2090, 2102
2107, 2111, 2146, 2150, 2159, 2169
2198, 2276, 2282, 2312, 2325, 2375
2473, 2477, 2593, 2632, 2659, 2685
2701, 2849, 2854, 2859, 2891, 2907
2924, 3124
- zır-i pā (زِيْرِيَا) ayak altı
z. 1839
- zišt (زِيْشْت) girkin
z. 921, 1200, 1219, 1270
- ziyān (زِيَان) zarar, kayıp
z. 485
- z. uq 751
- ziyān iT- zarar vermek
z. 1526
- Zuhal (زُوْحَال) Satürn gezegeni
Z. 24
- zılm (ظَلْم) haksızlık, zulüm
z. 2282
- z. ı 1673, 2743
- z. idur 2914
- z. ıla 1664
- zulm eyle- haksızlık etmek
z. 879
- zulmet (ظُلْمَت) karanlık
z. 2724
- Zühre (زُوْهْرَة) Çoban Yıldızı
Z. 28
- zü'l-fikār (ذُرُ الْفِيْكَار) Hz.Ali'nin kılıcı
z. 190
- z. dan 190
- zü'l-humār (ذُرُ الْهُمَار) sarımsak, sarhoş
z. 190

Ö Z E T ve S O N U Ç

Özet

Araştırma aşağıdaki kısımlardan oluşmuştur :

GİRİŞ :

Bu bölümde Eski Anadolu Türkçesi hakkında kısa bilgi verildikten sonra, Aşık Paşa'nın hayatı, eserleri anlatılmış, Garib-nâme ve nüshaları üzerinde de geniş şekilde durulmuştur.

DİL ÖZELLİKLERİ:

1. İmlâ : Önce veznin imlâ üzerindeki etkileri açıklanmış, daha sonra ünlüler ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir. Ünlülerin kelime başında, kelime içinde ve kelime sonundaki yazılışları verilmiş, harf, hareke ve hem harf hem hareke ile yazılışları ayrı ayrı gösterilmiştir. Ünlülerden sonra ünsüzlerin yazılışı üzerinde durulmuştur. Bunu ayrı ve bitişik yazılan ekler takip eder. Yanlış veya iki türlü yazılan kelimeler, şeddenin ve tenvinin yazılışı, Farsçe bî edatının yazılışı, isim tamlamalarının yazılışı da ayrı başlıklar altında incelenmiştir.

2. Ses Bilgisi : Önce ünlüler üzerinde durulmuş, ünlü uyumuna aykırı şekiller incelenmiştir. Bunu takiben ünsüzlerle ilgili fonetik hadiseler 'ötümlüleşme', 'sızıncılaşma', ve 'diğer fonetik değişmeler' başlıkları altında incelenmiştir. Ünsüzlerdeki fonetik değişmeler, Eski Türkçedeki şekilleriyle de karşılaştırılmıştır.

3. Şekil Bilgisi : Şekil Bilgisi 'ekler' ve 'kelime grupları' başlıkları altında incelenmiştir. Ekler bahsinde her ekin imlâsı da verilmeye çalışılmıştır. Kelime gruplarında 'isim', 'zamir', 'sıfat', 'zarf', 'edat' ve 'fiil' incelenmiştir.

METİN

Metin 3134 beytin transkripsiyonuna dayanır. Beyitlerin yazılışında orijinaldeki düzen korunmuş, bütün Türkçe beyitler numaralandırılmıştır.

SÖZ DİZİNİ :

Söz Diziniindeki her kelime metinde geçtiği beyit numarasıyla gösterilmiştir. Kelimelerin açıklanmasında metindeki mânâları esas alınmıştır. Alt maddeler daha içerden ve altları çizilmiş olarak ana madde ile ilgili izahlardan sonra verilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Aşık Paşa ve Garib-nâme'yle ilgili eserleri ve faydalanılan diğer kaynakları kapsar.

METNİN FOTOKOPİSİ :

Kontrol kolaylığı sağlamak gayesiyle metnin fotokopisi tezisi sonuna eklenmiştir.

Sonuç

Bu başlık altında incelenmeden elde ettiğim verileri yine bölümlere göre sıralamak istiyorum.

GİRİŞ :

Âşık Paşa'nın hayatında, gençliği, yetişmesi ve Anadolu'daki siyasi faaliyetleriyle ilgili bazı noktalar karanlık kalmaktadır. Garib-nâme gibi bir eseri kaleme almış olması ise Paşa'yı Türkçenin samimi bir savunucusu olarak karşımıza çıkartmaktadır.

DİL ÖZELLİKLERİ :

1. İmlâ :

Metnin imlâsı hem eski Uygur yazı dili geleneğini hem de Arap yazı dili geleneğini aksettirmektedir. Bazı Türkçe kelimelerin içseslerinde hareke yerine ı kullanılması, s sesinde kalın sıradan kelimelerde bile bazan sin kullanılması, bazı kelime ve eklerin ayrı yazılması Uygur yazı dili geleneğinin devamıdır.

2. Ses Bilgisi :

a) Ütümüleşme hadisesi bugüne göre çok ileridir. Özellikle çok heceli kelimelerde bir kaide şeklindedir. Ünsüzle biten çok heceli kelimeler ister kalın ister ince sıradan olsun, ünlü ile bağlayan bir ek aldıklarında sondaki ütsüz ütümlüleşmektedir. Ör: âğrıdur, dürüdü gibi.

b) k > g değişmesi metnin önemli özelliklerindedir. Yaygın bir temayül olarak kelime başı, içi ve sonunda görülür. Ör: gişi, ügsür-, gög gibi.

3. Şekil Bilgisi :

a) Bazı isim hal eklerinin birbirlerinin fonksiyonlarına yüklendikleri görülmektedir.

b) Fiil çekiminde geniş ve gelecek zaman için kullanılan şekiller dikkati çekmektedir. Zamanlar için kullanılan ayrı zaman ekleri dışında -yü tırur, -mîs degül gibi değişik eklerin birleşmesiyle meydana gelen ekler de görülmektedir.

c) Fiil çekiminde eklerdeki kullanılış sıklığı şu şeklindedir : Basit çekimde örnekler çok kullanılan şekiller az kullanılan şekle doğru verilmiştir. Birleşik çekimde ise bütün kiplerde geniş zaman eki ilk sıradadır.

SÖZ DİZİNİ :

a) Söz Diziminde 2647 madde başı vardır. Bu kelimelerin âit olduk-

ları dillere göre yüzdeleri ise şöyledir :

Arapça-Farsça	§ 53.54
Türkçe	§ 40.84
Mogolca	§ 0.31
Diğerleri	§ 0.31

İlk bukişta Arapça ve Farsça kelimelerle Türkçe kelimeler arasındaki yüzde farklılığı dikkati çekmektedir. Ancak sayım yapılırken 'günehlü', 'düşmenlik', 'nasıbsüz' gibi artık tamamen Türkçeleşmiş kelimeler bile Arapça ve Farsça kabul edilerek sayılmıştır.

b) Söz Dizindeki bazı kelimeler eserde 'başka diyalektlerin etkisi' ne ait ipuçları vermektedir. Söz Dizinde dahı, dağı, ve dağı gibi üç ayrı şekil bulunmaktadır. Bunlardan dahı (163) kere, dağı (6) kere, dağı (1) kere kullanılmıştır. Dahı şeklinin çokluğu ve eserin yazılış tarihinden istinsahına kadar geçen zamanın azlığı düşünülürse (dahı' yı aslî şekil, diğerlerini başka diyalektlerin malzemesi olarak düşünmek makul görünmektedir. 'ben' şeklinin yanında daha az görülen 'men' ve 'mini' şekillerinde de aynı şeyleri söyleyebiliriz.

c) Metinde $k > h$ değişimini de oldukça yaygın olarak görülmektedir. Bu değişiklik ise bir ağız özelliğidir.

B İ B L İ Y O G R A F İ Y A

- Arslan, Abdülbaki , Âşık Paşa'nın Garib-nâme'sinde 'Tevbe', Mavera, Tasavvuf
 Üzel Sayısı, C.3, S.92-93, 1984, s.162-164
- Aşıkpaşazâde , Aşıkpaşazâde Tarihi, Naşiri Ali Beg, İstanbul 1332
- Atıur, Ayla , Âşık Paşa, Garib-nâme 1967/68 s.255 Lisans Tezi T.813
- Ayan, Hüseyin , "Garibnâme Üzerine Bazı Düşünceler" 24-28 Eylül 1984,
 Milli Türkoloji Kongresi, Tebliğ.
- Ayâî, Mehmet Ali , Türk Ahlakçıları C.I. İstanbul 1939,
- Babinger, Franz , 'Âşya Fusus Gharib-nâme, 1908, C.31. 1923, s.91-97
- Basınçoğlu, Ethem , Çeşitli Yüceleriyle Kırşehir, Kırşehir 1981, S.80
- Blochot, E , Catologue des Manuscrits Turcs de la Bibliothèque Nationale
 Paris 1931-1933
- Bayram, Mikail , "Edebîler İsyânı Üzerine" Fikir ve Sanatta Hareket, Mart
 1981, S.23, s.16-28
- Bursalı, Mehmet Tahir, Osmanlı Müellifleri, C.I s.42-43, İstanbul, 1972
- Bröckelmann, G. , Altosmanische Studien I. Die Sprache 'Aşy-Şaşa's und
 Ahmedî's (LGH LXIII, 1919) s.1-29
- Çağatay, Saadet , Türk Lehçeleri Örnekleri, DTCM.yay. No:62 Türk Dili ve
 Ed.Enstitüsü No:9, Ankara, 1963, s.259-273
- Dangal, Senra , Âşık Paşa'nın Garibnâme'si, 1967/68 s.V+128 Lisans Tezi
 T.918
- Edirneli, Necdi , Terceme-i Şakayık, İstanbul, 1269
- Elvan, Çelebi , Menâkıbu'l Müsîyye Fi Menâkıbi'l-Üsîyye Hazırlayan:
 İsmail S.Brûnsal, A.Yaşar Ocak, s.LXIV-LXXI, İstanbul,
 1984
- Ergül, Müslim , Garibnâme, Âşık Paşa 1969 s.V+168, Lisans Tezi, T.880
- Ergün, S.Nispet , Türk Şâirleri C.I.,İstanbul,1935
- Erman, Ulya , Garibnâme, 1968, s.XI+151, Lisans Tezi, T.813
- Flemming, Barbara , Türkische Handschriften, Wiesbaden, 1963
- Fügel, Gustav , Persischen und Türkischen Handschriften der Kaiserlichen
 Königlich Hofbibliothek zu Wien, Wien 1865
- Gabain, A.Von , Baki Türkçenin Grameri, TDK yay.Ankara, 1988
- Gibb, E.J.7 , A. History of Ottoman Poetry I, London 1900
- Gordlevsky , Kırşehir'de Âşık Paşa'ya ait bir hâtıra (rusça, Compti-
 rendou de l'Academie des Sciences de l'URSS, n°1 1927,
 s.25-28
- Özgenç, Ünter , Devrinin Sosyal ve Edebi Şartları İçinde Âşık Paşa, Türk
 Kültürü C.LXIV, S.282, s.619-629
- Özbek, Osman , Âşık Paşa, Garibnâme, Transkripsiyonlu Metin ve Köymöçlü,
 Erud, Berlin (D₁-B₁) Müchalarına Göre Müshâ Pazlılara,
 1967, S.II+219, Lisans Tezi, T.361

- Gülperemli, Abdülbaki , Yunus Emre ve Tasavvuf, İstanbul 1961
- Gülperemli, Abdülbaki , "Âşık Paşa'nın Şiirleri," TM. V. (1935) s.83-101
- Gözütok, Avni , Âşık Paşa'nın Garib-nâmesi, (ilk dört babının) Transkripsiyonlu Metni Gramer-kelime Teggili Çekimleri ve Seçme Lügat, Atatürk Üni.Sos.Bil.Enst. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1986
- Gülseren, Güner , Türk Dilinde Bir Kelime Başı Üstü Üzerine, VI. Milli Türkoloji Kongresi, İstanbul Eylül 1985
- Gültaş, Ayhan , Âşık Paşa'nın Garibnâme'si 1969/69, s.5-194, Lisans Tezi, T.862
- Güner, Âzâh Oktay , Anadolu'yu Vatan Kılan Âşık Paşa, Türk Edebiyatı, Eylül 1986, S.155, s.21-27
- Gürses, Mustafa , Âşık Paşa, 1936/37, s.30, Lisans Tezi, T.18
- Hammer, , Geschichte der Osmanischen Dichtkunst I, Pesh 1936
- Hüsameddin, Hüseyin , Amasya Tarihi C.I-III, İstanbul 1327-1332
- İz, Fahri , Eski Türk Edebiyatında Nazam I, Divan Şiir, İstanbul 1967,
- Jemma, E. , IL Faqrnâme'di Âşık paşa, Rivista degli Studi Orientali, XLIV (1954)
- Kadı, Burhanettin Bivası , Divan I, Taprakbasım ETK. Ankara 1944
- Kadri, Bergamalı , Hüseyinretü'l-ulûm, Yay. Besim Atalay, İstanbul 1964
- Kayhan, Mehmet , Âşık Paşa ve Hikmeti, Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar 1, s. 177, 199 İstanbul 1976
- Katip Çelebi . , Konak-şünûn, İstanbul 1972
- Kılıçoğlu Vecide, , Coşarhiye-i İlhanîyye, DTCF Yayınları, Ankara 1986
- Korkmaz, Zeynep , Sadru'd-din Şeyhoğlu, Harzuban-nâme Tercümesi, İnceleme-Metin - Sözlük - Tıpkıbasım, DTCF Yayınları, Ankara 1973
- Korkmaz, Zeynep , Mevşehir ve Yöresi Âşık Paşa, DTCF Yayınları, Ankara 1977
- Köprülü, Fuad , Edebiyat Araştırmaları, 'Türk Edebiyatının Ermeni Edebiyatı Üzerine Te'siri', Ankara 1986, s. 239-269
- Köprülü, Fuad , Edebiyat Araştırmaları, 'Millî Edebiyat Cerayanının İlk Mübessirleri', Ankara 1986, s. 271- 315
- Köprülü, Fuad , Âşık Paşa Maddesi, İslam Ansiklopedisi, C. 1. s. 701 - 706
- Kurman, Bedri , Garib-nâme, Âşık Paşa, İstanbul Üniversitesi Lisans Tezi, T. 835, 1968/69 II. + 126 s.
- Lafizî . , Tezkire-i İlahî, İstanbul 1314
- Levend, A. Sarra , Âşık Paşa'nın Bilinmeyen İki Mesnevisi : Fakr-nâme ve Vâsî-i Hü. TMM Belloten 1953, s. 209-225

- Levend, A. Sarra , Aşık Paşa'nın Bilinmeyen İki Mesnevisi Daha : Hikaye ve Kima-ya Risalesi, TDAY Bülleten 1954, s. 265-276.
- Levend, A. Sarra , Aşık Paşa'ya Atfedilen İki Risale, TDAY Bülleten 1955, s. 153- 169+ 9
- Kazıoğlu, Hasibe , Türk Edebiyatı, Eski, Türk Ansiklopedisi, C. XXXII, s. 90
- Menci, Mine , Carib-nâme'de Alplık geleneğiyle ilgili Bilgiler, Belle-ten C. XLVII, B. 191-192, s. 481-496
- Muhammed bin Hamza , XV. Yüzyıl Başlarında Yazılmış Kur'an Tercümesi, Haz. An- met Topaloğlu, İstanbul 1973
- Olcaç, Selahattin, , Tezkiretü'l-İvliya (Tercümesi) DTÖF. Yay, Ankara 1965
- Onan, Necmettin Halil, İshak Divan Şiiri Antolojisi, İstanbul 1940
- Pekolcaç, Necla , İslâmî Türk Edebiyatı, İstanbul 1967
- Rieu , Catalogue of the Turkish Manuscripts in the British Museum, London 1888
- Rossi, Ettore , Studi su manoscritti del Caribnâme da 'Aşık Paşa nelle bib- lioteche d'Italia, Rivista Degli Studi Orientali 1949, C. XLIV s. 108-119
- Rossi, Ettore, , Elenco dei Manoscritti Turchi della biblioteca Vaticana, Vaticano 1953
- Silleli, H. Doğan , Aşık Paşa Caribnâme Metin ve Köyunoğlu, Mundy, Berlin Müshaharalarının Edisyon Kritisini, İstanbul Üniversitesi Lisans Tezi, t. 887 z, 1963/69 148+35 s.
- Sinox, Denis , tayar-tavar~tovar~târ~tara, American Studies in Altaic Linguistics, Vol. 13, Bloomington 1962, s. 229-235
- Soysal, M. Osman, Eski Türk Edebiyatı Metinleri, Ankara 1973
- Tahiri'l-Laylovi , Şerh-i Mesnevi, C.I, İstanbul (?)
- Tarım, Cevat İbrahim , Tavilte Karagözü- Gülgözü- Babailer, Ahiler- Bektaşiler, İstanbul 1948
- Tekin, Sinasi , Bir Eski Anadolu Metni, TDAY Bülleten 1973-1974 , s. 59-157
- Tekin, Talat , Üçüncü Kişi İyelik Eki Üzerine, Genel Dilbilim Dergisi C. 2, s. 7-17
- Timurtaş, Faruk Madni, Eski Türkiye Türkçesi, XV. Yüzyıl, Gramer-Metin-Sözlük İstanbul 1977
- Tuna, Osman Nedim, , Türk Dilbilgisi (Fonetik-Morfoloji) Türk Dili ve Edebiyatı Eski ve Bilinmeyen Ders notları, Malatya 1986
- Turinay, Necmettin , Aşık Paşa 'Caribnâme' Metin ve Köyunoğlu, Mundy, Berlin Müshaharalarının Edisyon Kritisini, İstanbul Üniversitesi Lisans Tezi T. 902, 1963/69, IX-234 s.
- Vollers, K , Katalog der Islamischen Orientalischen, Jüdischen und Samaritanischen Handschriften der Universitäts-Bibliothek zu Leipzig, Osnabrück, 1975
- Zajackowski, Ananiasz, Ważne Stroficzne 'Aşık Paşa', Warszawa 1967

۱۱۶

سندید خدا و سائر بندگان
سزای او بدین است که بخواند روزی یکبار
طیاب کرد که کافران و مشرکان و کفار و کذبان
و کجایان و کجایان و کجایان و کجایان

و بآن نظایر جسد تربیت اجتناب تا آنست که عادت غایب
 همان بصیرت بر جمله خلاق شاکر ترک کرد آنگاه آنکه تعالی
 اکنون بر این ضعیف فقیر و لختیبر المستغنی از خدمت اله تعالی
 کلی بر آن مخلوقین تالیف ایستاد که معرفت جده بپا و هم معرفت بیخ
 الهی و توحید حق تعالی است **بسم** خود لایزال و واجب کرد که
 یعنی باری تعالی جلست در ذره و در همین هم نشاند و با آن عظام
 و انبیا که در کلاه صیقل و استقامت انبیا هم از بدن سینه دار
 که در وسیع علامت خود است که با بر این تکی نظر کند تا
 ایشان آنگاه سوزان و سمانی فرمی معلوم کنند و از آن
 بیخست بگلی خرقه بر نهانند و سر کلاه عتقاد در وطن و تالیف
 توانند از آن سبب گلی چند بریان کند که در سینه نظم
 که کرده آید تا غایب و آن معانی بنده صکر و تامل در بیابد
 انشاء الله تعالی **بسم** که در کلاه سینه و تکی در تکی
 معلوم اولدی که ایستنی توحیدی
 چنانچه لایزال است نه بول بر تامل کرد
 مرکز عقل سینه و سخن است

بیست و شصت بیخ فاند و غیره که تا ما به یاد آن بیخ می
 کرده اند از برای آنکه سیمانان با ما ایل اینان از جمله
 شعلات کجراه و منند عمارت شیخ راه آرد که در آن تالیف
 حکما و وظایف و عمل و عینده و بیخ جانسانان از برای
 فقیر نفسی بجهانند تا با عادات حق و خطایان سطلق هم
 کرده که تا آنکه بجا و طهارت و فدا فدا آید و سخطان کجراه
 بجا و نوزاد سطلق کند و با تا بعضی انحراف بر خیزد که ایشان
 آن را بجا که در کفر رفت می خاستند فادان ککشانان
 می چیدند و در آن بعضی از این بیخ می چیدند و البته
 ایشان را بخان لطایف کفر و فریادند آن بیخ توحید سیمانان
 رسیدن بود و در سینه عمارت بسندیدن پس لایزال شد و در
 حکم آنکه تا آنکه سیمانان از برای کجراه بر سرین سطلق
 شرع علیه افضل الصلوات و کمال التحیات را بر سرین
 و بیخ سطلق است که در فواید است این آن بیخ تالیف
 تا تا سطلق بر سر و جیمانند بر نوزاد کجراه کجراه کجراه

گندیدارت حتی کا در اندک	لح نشی انا اذک بجزری
قافوی الی بید تا اوجی سا کابین البواذ ما ارجی بجز	
قلدی بیخ بستم که اول بلدی	که کار کت مکه کدک
ایسا تا ک صوفی و ختمی تا ذک	و اما صر ختم اذک الی ذک
بیشری خمله جان ذک	خمله ختمه حتی ذک
بجز علاج اول بله جان کتمه	ذک بلدی خاتم کتمه
دین تک ذک قویلا قائم در	بیخ اذک تا ذک
بجز از بیخ اوجم و ختم	ظلمه منطقه کلایج و ذک
این اولدی تر ایشاند ذک	سین ذک سف و ذک
بیمه کلدی بترک اولدی بای	کوفه بجز بیسول و ذک
قره نمای اذک تب الساعه و انشور الفکر و اذک الی ذک	
سکلنیشترش قوزی برفدم	آیند اذک
قره علیه الکلام لاهما	کلین کاری مسوره
کوز خور و کویور کوز خور	دین کوز برف و ذک
اول طیفین شاک اولدی کوز	خمله بکوز و ذک

160

165

116

شیر کینه آنجه بولا	طاریضی تا ذک
لیکن آذک و سارت بولک	دوشکرتن کوزی اذک
بجز کینه بول اولدی خیار	خافله مسنی کوز اذک
قره نمای فل ان کتم بجز	خافله مسنی کوز اذک
عاشقارت حتی فتمه کتم	طبع ایله ایمدن بوزک
کوز بولک طریخ کوز بول	ختم اذک کوز بول
در بوزی بولک ایشای کتم	ختم اذک کوز بول
اول ببولک حتی خرمه ذک	اول ببولک کوز بول
در ذک اذک و سارت بول	صرا کوز بول
الذی عشی کا سنی بول	دوشکرتن کوز بول
ایشا قاسمی اذک بول	اول ببولک کوز بول
بجز بولک ایشای کتم	کوز بولک کوز بول
اول ببولک کوز بول	عزاکن بولک اذک
قاف خور بول و ذک اذک	کوز بولک کوز بول
قره نمای بولک و ذک	قاف خور بول و ذک

166

150

166

119

دَعْوَتِ اَللّٰهِ بِوَدَّيْ حَتّٰى يُوَلِّتَهُ	اِنَّكَ كَا لَكَ اِي قَوْمِ كَرِيْمٍ دِيْنَا
قَوْلُهُ تَعَالٰى قُلْ هَلْ يَسْمَعُ اَوْ يَبْصُرُ اَوْ يَحِيطُ بِشَيْءٍ مِّنْ دُونِ مَا يَشَاءُ اَللّٰهُ يَخْتَارُ	
بُوَلِّتَهُ اَيّ مَن يُوَلِّتُهُ يُوَلِّتُهُ	بِسْمِهِ كَفْتَرْتُمْ كُرْ اَللّٰهُ كُوْنَهُ
مُطَهَّرًا دَا سَجَنَاتِ اِسْتَاذِلْ	هَرَبِي سِي بُوَلِّتَكَ دِيَا لَدَلْ
فَا مَسِيْكَ مَقْصُوْدِيْ وَوَلَدِيْ نَعْمَ	مَهْرِي دِيَا كِي بُوَلِّتِي نَعْمَ
دِيُوَلِّتْ اَوَّلَ سُرُوْرٍ اَيّ دِي بُوَلِّتْ	فَا مَسِيْكَ حَا دُوَلِّتْ اَوَّلَ سُرُوْرٍ
قَوْلُهُ تَعَالٰى وَيُوَلِّتُكَ هَذَا سَجَنَاتِ	
دَا حِي بِنَا وُلْدِهِ شَمْسِي كَرِي	بِحِجِّ بِيْتَمَن لَدِي دِي اَوَّلَ سُرُوْرِي
مَهْرِي بِي بِي دِي لُو بِي كَا بَا وِدِي	بِهَ جَمَا كَلِي سُوْرِي دِي اَوَّلِي
تَا كِه دِيْت يَا كَلِي حِي بِي سِي	بِي كِي بَا شَرِي اَيّ دِي اَوَّلَ سُرُوْرِي
چُوْنَكُم اَوَّلَ دِيْت يَان دِي اَوَّلَ حَا وِلَا	كُوْرَكِه نِه قَلْدِي بُوَلِّتِي شَمَا وِلَا
دِيْن قَلِيحِي اَنْ لِيْنِه اَللّٰهُ	تَشْكُوِيه دِيْدُوْرِي كَل قَلْدِي
صَلُوْا اَوَّلَ بِي لِي كَا قُوْرُوْن	مَدْعِيَه دِي شَمِه مَشْكُوْرُوْن
مَهْرِي كَابِتْ اَوَّلَ سُلْمَانِ اَوَّلِي	اَوَّلَ قَلْدِي اَوَّلَ دِي اَمَانِ بُوَلِّتِي
كِي سِي قَلِيحِي قُوْرُوْن	كِي سِي هِيْتِي لَه قَا بُوْرُوْن

235

240

دِيُوَلِّتْ بُوَلِّتِي قَدَا قَفَا	شُوْرِي سِي دَا كِي بُوَلِّتِي رَضِيْتَا
جَمَلَه كَا لِي مَطْفَا يَه بُوَلِّتِي	اَيْ كِيُوْت بِي بُوَلِّتِي طَشْتِي سُوْرِي
بِيْرِي لِي كِه قُوْرُوْن بُوَلِّتِي وَ اِيَا	كِي رِي كِه اَيْ كِي حَسْرَتِي بَا رِيَا
دُوَلِّتِي هَرَبِي حِي اِنْمَا دِي دِي	اَللّٰهُ مِيْرُوْن لِي حَا زِي دِي
بِيْرِي كِي دِي بُوَلِّتِي كُرْتِي سِي رَا دِي	بِيْرِي كِي اَوَّلِي بُوَلِّتِي اَللّٰهُ
رِيْنِه بُوَلِّتِي حَقِي حِي بُوَلِّتِي دِي	اَيْ كِي لِي حِي مَاهِيُوْرِي بُوَلِّتِي
بِيْرِي حِي بِيْرِي حِي اَوَّلِي	بَا دِي شَا مَلِك لِي طِيْنِه كُرْتِي اَوَّلِي
بُوَلِّتِي كِه بِيْرِي نِي شَان دِي دُوَلِّتِي	كَا لِي اَيّ اَوَّلِي حِي حِي رِي
اِي حَا دِي دِي بُوَلِّتِي بِيْرِي اَيْ كِي	كِي وِرَا سِي دِي شَا دَا اَوَّلِي اَوَّلِي
بِيْرِي حِي اَوَّلِي اَوَّلِي	بَا دِي دِي اَوَّلِي اَوَّلِي اَوَّلِي
اِي حَا دِي اَي حَا شِيْتِي سُوْرِي دِي	اَيْ كِي حِي سُوْرِي اَوَّلِي حِي
بِيْرِي كِه سِي لَا وِرَا وِرَا يَارِيَه	دَا حِي شُوْرِي كُرْتِي كَا نُوْرِي
دَا اِيْتَان دُوْم اَز بَابِ اَوَّلِ حِكَا يِيْنِ دِي رِي سِي حِي اِيْرِي اِيْنِه كِه مَاهِيُوْرِي	وَا لِيْنَكُم رِي كِي اَوَّلِي اِيْتَانِ سُوْرِي اِيْنِه كِه حِي اِيْرِي حِي حِي حِي
اَيْ كِي حِي اَوَّلِي بُوَلِّتِي	اَيْ كِي حِي اَوَّلِي بُوَلِّتِي

250

255

<p> ۱۰۰ ۱۰۱ ۱۰۲ ۱۰۳ ۱۰۴ ۱۰۵ ۱۰۶ ۱۰۷ ۱۰۸ ۱۰۹ ۱۱۰ </p>	<p> ۱۱۱ ۱۱۲ ۱۱۳ ۱۱۴ ۱۱۵ ۱۱۶ ۱۱۷ ۱۱۸ ۱۱۹ ۱۲۰ </p>
--	---

340

335

330

۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰

<p> ۱۳۱ ۱۳۲ ۱۳۳ ۱۳۴ ۱۳۵ </p>	<p> ۱۳۶ ۱۳۷ ۱۳۸ ۱۳۹ ۱۴۰ </p>
--	--

330

<p> ۱۴۱ ۱۴۲ ۱۴۳ ۱۴۴ ۱۴۵ ۱۴۶ ۱۴۷ ۱۴۸ ۱۴۹ ۱۵۰ </p>	<p> ۱۵۱ ۱۵۲ ۱۵۳ ۱۵۴ ۱۵۵ ۱۵۶ ۱۵۷ ۱۵۸ ۱۵۹ ۱۶۰ </p>
---	---

355

350

345

من بعد ما عرفت عظمته في ذلك الزمان
 بموت ملكه في بلخ المازندر
 الكور في حوت سنة ثمانمائة واثني عشر
 المذكور في التاريخ من قبل ذلك
 فأورد في ذلك كتابه في سنة ثمانمائة
 اربع مائة في علم الهند في ذلك
 منما عنما في السنة المذكور
 برتبة ابي اولئك الهند في
 الحية اذ تهر به في كتابه في
 ذلك في السنة برتبة في كتابه في
 ذلك في السنة في كتابه في
 الكانغا في سنة ثمانمائة واثني عشر
 بالذي اذ تهر به في كتابه في
 ارضي اذ تهر به في كتابه في
 في سنة ثمانمائة واثني عشر

في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر

605

610

615

29 a

في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر

في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر
 في سنة ثمانمائة واثني عشر

620

625

630

29 b

234

<p>...</p>	<p>...</p>
<p>...</p>	
<p>...</p>	<p>...</p>
<p>...</p>	

235

<p>...</p>	<p>...</p>
<p>...</p>	
<p>...</p>	<p>...</p>
<p>...</p>	

...

Handwritten text in two columns, likely a manuscript page. The script is dense and appears to be a form of Indic or Persian script. The text is arranged in approximately 12 horizontal lines per column.

086

085

086

Handwritten text in two columns, likely a manuscript page. The script is dense and appears to be a form of Indic or Persian script. The text is arranged in approximately 12 horizontal lines per column.

9 87

586

086

586

<p> وانشاء بجانم انما اب ترم حكايب ديوان كوشت ارواح بخادم كه بيا تاك چون بالدي بيضا كه نمائ اولاح لاين انا اوس چاندر سار نماه السلام فرود كه خنوق اولاح قبال اجسام ارك اروح بوسيد و ترم كود خشم اولاد اولاد و خنوق در خنوق دانيد كه الا اركه ذلما الفلك بستم درم را بختي اويست دلمند و خنوق كو خنوق افسانه و ترم بارك از غم و خشم بختي اويست بيا تاك چون بالدي بيضا كه نمائ اولاح لاين انا اوس چاندر سار نماه السلام فرود كه خنوق اولاح قبال اجسام ارك اروح بوسيد و ترم كود خشم اولاد اولاد و خنوق در خنوق دانيد كه الا اركه ذلما الفلك بستم درم را بختي اويست دلمند و خنوق كو خنوق افسانه و ترم بارك از غم و خشم بختي اويست بيا تاك چون بالدي بيضا كه نمائ اولاح لاين انا اوس چاندر سار نماه السلام فرود كه خنوق اولاح قبال اجسام ارك اروح بوسيد و ترم كود خشم اولاد اولاد و خنوق در خنوق دانيد كه الا اركه ذلما الفلك بستم درم را بختي اويست دلمند و خنوق كو خنوق افسانه و ترم بارك از غم و خشم بختي اويست </p>	<p> 1310 كند زيب نالوك اولاد و كود كود و زيب كود و كود و كود اركه نالوك كود و كود و كود خان و نالوك كود و كود و كود كود و زيب نالوك اولاد و كود كود و زيب كود و كود و كود اركه نالوك كود و كود و كود خان و نالوك كود و كود و كود </p>
---	---

55 b

<p> كرمي ابرو ابرو بختي اويست بيا تاك چون بالدي بيضا كه نمائ اولاح لاين انا اوس چاندر سار نماه السلام فرود كه خنوق اولاح قبال اجسام ارك اروح بوسيد و ترم كود خشم اولاد اولاد و خنوق در خنوق دانيد كه الا اركه ذلما الفلك بستم درم را بختي اويست دلمند و خنوق كو خنوق افسانه و ترم بارك از غم و خشم بختي اويست بيا تاك چون بالدي بيضا كه نمائ اولاح لاين انا اوس چاندر سار نماه السلام فرود كه خنوق اولاح قبال اجسام ارك اروح بوسيد و ترم كود خشم اولاد اولاد و خنوق در خنوق دانيد كه الا اركه ذلما الفلك بستم درم را بختي اويست دلمند و خنوق كو خنوق افسانه و ترم بارك از غم و خشم بختي اويست </p>	<p> 1295 اركه نالوك كود و كود و كود خان و نالوك كود و كود و كود كود و زيب نالوك اولاد و كود كود و زيب كود و كود و كود اركه نالوك كود و كود و كود خان و نالوك كود و كود و كود كود و زيب نالوك اولاد و كود كود و زيب كود و كود و كود اركه نالوك كود و كود و كود خان و نالوك كود و كود و كود </p>
--	--

55 a

00

مطلب

دایان منم از آب بوم حکایت در شرح ایجاب سخن دژیسه سزل طلوع و غروب کرده کفیان با داناتانداخته صحنه نوزد بخند و رخ با سمان با سخحاب تا بر عیاله ستره کوهانند ننگال امرا چون بیخ می کشند کلاغ چون سون سوزد از اید	سخلو را و لکه کدیبه کند ز لکه عاقی و لکه انبوه بزمی اصل برین تر سعه ایا کوز بناخت کند در نه کمالک دوز او که در سنگار تو که آج کون باقا صکار عیوب کنونی بالاد کگل ایچی فیتنا حکیت بیجا و حکما کف جانان روز یکتاب جان گری کرده با تو خوی برین کوه کلا حق عشقینه ایبر میان کرم تو امانت کرم عشقینه اویا
--	--

1565

1570

نور و بی سیرین حق بولن بلا ز کوه خورشید کل آنک از آنور با دیده صورتی لیلادی بونوری تور و آهویا و ند بیدیت یا و زاندا حاصل و لبحی گناه دیده اند کون سیر و فسوس ایلیس کن بونیبه کلمه نوز طاسی و دیده نو لوی کلا ز لوز رای یاران کوه عقال و ارسا ایلیس سوزی قایک بقلا که اول عاشق اید طغر و بی و بی مارده تا یوز کوه ایزد عا ایسی سگور اول نظر کا حق بونی بیستون گد و کده و کله شنایا ایستون	نور و بی سیرین اولدی بولن نور و بی سیرین اولدی بولن دیده کوه خورشید کل آنک از آنور دیده کوه خورشید کل آنک از آنور یا و زاندا حاصل و لبحی گناه یا و زاندا حاصل و لبحی گناه دیده اند کون سیر و فسوس دیده اند کون سیر و فسوس ایلیس کن بونیبه کلمه نوز ایلیس کن بونیبه کلمه نوز طاسی و دیده نو لوی کلا ز لوز طاسی و دیده نو لوی کلا ز لوز رای یاران کوه عقال و ارسا رای یاران کوه عقال و ارسا ایلیس سوزی قایک بقلا که اول ایلیس سوزی قایک بقلا که اول عاشق اید طغر و بی و بی مارده عاشق اید طغر و بی و بی مارده تا یوز کوه ایزد عا ایسی سگور تا یوز کوه ایزد عا ایسی سگور اول نظر کا حق بونی بیستون اول نظر کا حق بونی بیستون گد و کده و کله شنایا ایستون گد و کده و کله شنایا ایستون
--	--

1550

1555

1560

ذليل يدرك حركتك حركتي لا تؤذي علي اخي حركتي منك ذر حريك مؤذي فكل فخرنا وانا اولنا ذر لم يؤذي فخرنا قوله تعالى لا اله الا انت سبحانك ان الله لا يحول ولا يحول ولا يحول	سنة ارباب حاكيم يريدونك مكيني مؤذي فكل فخرنا وانا اولنا ذر لم يؤذي فخرنا ذليل يدرك حركتك حركتي لا تؤذي علي اخي حركتي منك ذر
ايشه اميدي وانا حركتي في اوله حركتي ذر حركته حركتي اروح ذر حركتي حركتي حركتي كروي اكله اوله حركتي حركتي ايشه اميدي وانا حركتي حركتي اوله حركتي ذر حركته حركتي اروح ذر حركتي حركتي حركتي	كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي
هم صفا اوله حركتي حركتي هم صفا اوله حركتي حركتي هم صفا اوله حركتي حركتي هم صفا اوله حركتي حركتي هم صفا اوله حركتي حركتي	كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي

1710

1715

1720

715

وكان حركتي حركتي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي	كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي
كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي	كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي كوكبه يارب مؤذي حركتي

1725

1730

716

سینه سوزان در دوزخ جانان کمان	قوان اینه بوی بوی دیده بلان
کدام اول جوینیک کل خلیل	درین سیدی سا که جمله خلیل
کیز آنک فیلا غیلا زان باو شاه	للمصح الان لایسین اول لایه
بروح فدیح شم بران جان در	نه فلایا و جلا و جا بیلان
بینه جانن نو نکر فانه کور	بوسیر قورنک صر ایش کلور
اوله سنان انه و سنی الاغش خجین من عیان	
آنران کور جانر الفه تا کور	ایله بل فطر کور در دوزخ اولور
اروخ آنکا حطن املق وانک	ایله در لک بلنا طایر اولور
بستلور اولدی بوردخو درین	ایونک ایل خور کور کور اولور
لایس اولدی کاسوی یا ایله	سرخ و قور و سنان فلان فیه
ایله اولدی کور و در کور دوز	دیله کلن اول کور اولور
هر کینه کور کلان بول بولا	اول کل کل کینا سینیخ اولور
ای غنا یا غنی بو سندن	بوندین در ماره کور ایشین
دو کلان کور کله و کور باق	بولون کور کور کور و قاف

1835

1880

77 b

قوله سنان و سنی الاغش خجین من عیان

تکه در کسه جمله سنان بولور	در کور جوینیک تک سینه اولور
اشیون زان بینه که ایله جان	سنان اولدی در کور باق سنان
کوزموز بولون ایلمیج	کور کور ایلی ایلمیج و جلا ایل
اول که زوبله در کور بولور	در کور و سنان کور سنان
صوبی جان و زیننه سنان	ایشنا سنان کور سنان
بینه جانر سنان و سنی الاغش	قوان جان ایلی سنان کلور
قوله سنان ایلمیج خجین من عیان	
اولدی بولور کور اولور	در کور سنان ایلمیج سنان
کوزموز اولدی بولور زیننه	نه ایشنا جان و زیننه
بینه بولور کور کور جانر	زیننه کور کور سنان
قوله سنان ایلمیج خجین من عیان	
اولدی کور کور ایلمیج	صنع جانر جمله شرح اولور
شکر کور ایلمیج سنان	کور آنک طایر غنی خانر زیننه
لینک ایلمیج و زیننه سنان	ایشنا سنان بولور جانر سنان

1860

1865

1870

77 a

77

تو بجا ای جان قلبوت بگوک	ای کلایانک حاجتو ای دلبر تو بمان
خاکستان بجانم از کلب بجانم	حکایت اندک ایونک یاد شاه عالم
که از دم علم بجهانم بنهادم	تا بوجو از دم بیفراون که کار بخر
بوسه رخسارم و در نشان ایشان	و دستار که در صفا بخرم علی الله الیقین
شمع دوزخ را حلیت و لایق	ببنا بد و در حق ایشان گفت که ای لایق
از کار اله لا خوف علیکم	ولا کم یحزنون طبعاً رستم زاکر
سکاه و عند بریان پشت	که ولا یطمون الله و رسوله که روه بزرگ
لا یخبر بعتقت قتل کرد که ختم	الله علی فلو یختم و علی سیمیم
بدرخت حکمت سوزی کلیدی	بند
نکلون که در کز جان استیلا دور	1985
نکلون که در خرفری و ابل در کل	
عاقلاً و در لایق کلین شبکه	
بدرخت حکمت سوز کلوز در	
در صد فقه و در لایق موه نای	
جان و در بجا کل حاصل در کل	1990

کشف اول و اول اولم در سر بر	
و جایت بلیک شوک ما انداز	
بوی که کوز قلا کوز وین	فوا
کشف اول و بی و دنیا کما در	
انگلیک بکنه بکنه بکنول اول	
کشف اول و بی و دنیا کما در	
مقیم اول و معنده اول کما در	
هم بقال جا قفا کوزی بکنم	ظلم
بکنه اول و سائده بخریم	
بوی که کوز قلا کوز وین	فوا
حالی شبکه کوز اول و بلی	
اول که سکنی با شوی غنبله	
بکنه و غنصای بی کوز کوز کل	
ادبی اول و زب که کوز و زین	
باشک حالی در زین سوز کل	

بوی که کوز قلا کوز وین	فوا
بکنه و غنصای بی کوز کوز کل	
ادبی اول و زب که کوز و زین	
باشک حالی در زین سوز کل	
بکنه و غنصای بی کوز کوز کل	
ادبی اول و زب که کوز و زین	
باشک حالی در زین سوز کل	
بکنه و غنصای بی کوز کوز کل	
ادبی اول و زب که کوز و زین	
باشک حالی در زین سوز کل	

سئل عن رجل قال في خطبة
 الحمد لله الذي جعلنا من
 الدنيا دار عبث ودار
 فرار فمن استعملها
 عبثا لم ينجسها ومن
 فرار بها لم ينجسها
 قالوا يا رسول الله
 ما بال رجل يخطب في
 خطبة يوم الجمعة
 يقول الحمد لله الذي
 جعلنا من الدنيا دار
 عبث ودار فرار فمن
 استعملها عبثا لم
 ينجسها ومن فرار
 بها لم ينجسها
 فقال رسول الله
 صلى الله عليه وسلم
 هذا رجل قد جاهد
 بين يدي مني في
 الدنيا فله الجنة

2035

2040

2045

مطلب

83-6

82

سئل عن رجل قال في خطبة
 الحمد لله الذي جعلنا من
 الدنيا دار عبث ودار
 فرار فمن استعملها
 عبثا لم ينجسها ومن
 فرار بها لم ينجسها
 قالوا يا رسول الله
 ما بال رجل يخطب في
 خطبة يوم الجمعة
 يقول الحمد لله الذي
 جعلنا من الدنيا دار
 عبث ودار فرار فمن
 استعملها عبثا لم
 ينجسها ومن فرار
 بها لم ينجسها
 فقال رسول الله
 صلى الله عليه وسلم
 هذا رجل قد جاهد
 بين يدي مني في
 الدنيا فله الجنة

2020

2025

2030

مطلب

83-4

اینها یا ما بیعه سن فله عی -	کیز و غلبه بیدک بوستروری
فوقین اوتو کتو و کلا نیک	دکین بز و مین کلا نیک
جدا کلو کینه ایضی	رخصت کلا ایز و نه ایضی
و اینان بشتم ازاب چهارم حکایت در بیان بیک و چند ایشان	
برینا شفر شاکتین و ذانجا شکر طایعی تا میانک و در آن کج	
حکم اله حکایم بیک و این شفر با چهار در آن کتاده چاک	
تایب افرید کاد آن در در آن دخیل می کشند و آن در و فغان	
خروج انما سترین و ساقین در خون نشا و بی اید و در هیچ می ایز این	
و عجب حکیت در این نظر غلبه	شیخ تفرید و بیان فله
کیز و حکیت بز و مین کلا نیک	خان ایچین و نظر کلا نیک
هم بز و حکیت کلا نیک	کله بز و نظر کلا نیک
برین مین ساقین و کلا نیک	دینه در آن کلا نیک
اینها ایز و کلا نیک	کیز و کلا نیک

2130

2135

87 a

اینها یا ما بیعه سن فله عی -	کیز و غلبه بیدک بوستروری
فوقین اوتو کتو و کلا نیک	دکین بز و مین کلا نیک
جدا کلو کینه ایضی	رخصت کلا ایز و نه ایضی
و اینان بشتم ازاب چهارم حکایت در بیان بیک و چند ایشان	
برینا شفر شاکتین و ذانجا شکر طایعی تا میانک و در آن کج	
حکم اله حکایم بیک و این شفر با چهار در آن کتاده چاک	
تایب افرید کاد آن در در آن دخیل می کشند و آن در و فغان	
خروج انما سترین و ساقین در خون نشا و بی اید و در هیچ می ایز این	
و عجب حکیت در این نظر غلبه	شیخ تفرید و بیان فله
کیز و حکیت بز و مین کلا نیک	خان ایچین و نظر کلا نیک
هم بز و حکیت کلا نیک	کله بز و نظر کلا نیک
برین مین ساقین و کلا نیک	دینه در آن کلا نیک
اینها ایز و کلا نیک	کیز و کلا نیک

2145

2150

87 b

ارضنا ناهه كزجيت رودي ولا لا ابلت ابلت بري اولو كاه
 كاشاب مستم ارباب جهادم حكاييت دوتيانا نكده خجوده في ح
 بچود واجبه الوجوه الفسه نكده من استن اجهار كونه ورتيد
 خال بنادون بوجوده اكن جيكار اكن ورتيد اكن در جهار باقي باكل
 آن وچود در دنيا ثابت يدانم بي بائند ورتيد وچود مستيد
 نجانسته دتت مام در ديك جهار اوتوكه اكلان باكي كيتيد
 كنه كمراللكه دشوق ولا
 نيكه كير يلكا اول اول ورتيد
 كوخته كير كرتو دلاوه مهتر
 كمرانكه اول صولر سيلونر
 اول صولر ايد صولر في حبر
 صولر بجهت اذ اولك في
 بوجوه بن ايجيه ايدم
 ناسيلا كلكه اولك مشجيه
 كير بلا بن اولك اريك اولك
 2205

كون كير بوجوه خجوده حرام ولا اول اولك ابلت كيتيه طله اول
 باغلي خجوده اولك بكارون نكده خجوده اولك بكارون
 جوده كير بوجوه خجوده دكل اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن
 بوجوه خجوده كاه اولك بوجوده كير اكن اكن اكن اكن اكن اكن
 خلقه عوتله ايكه جليسه را بوجوه خجوده اكن اكن اكن اكن اكن
 اولك كيه در بيه بايت اركه خلقه عوتله ايكه اكن اكن اكن اكن
 كرا اولك كيه كونه كونه بوجوه خجوده اكن اكن اكن اكن اكن
 بوجوه خجوده اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن
 اولك اولك كونه كونه اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن
 صولر كيه بيا اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن
 2200

قوله عليه السلام المؤمن بنعمة المؤمن

مکه بوند كوكه كير اركه
 بايت اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن
 ماشي اركه ورتيد ورتيد اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن
 مكره اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن اكن
 2205

بازر خجسته فکمه قارید اولاد	بازر خجسته و زرد عقده عکله
بغیا اولک بک درنگ بر	هر کس اندک بکدر خجسته
خون بوزن سله تبار اولدی	خون بر اولدی صورت عکله
آدی اولدی کلدی دنیا به	کوزکای اولک اوت کر صا
قاسین قلدی چک برادر	سزاک اولک اولدی بوعلا
قول ایقانی و حقو ایقانی	کریسین کسینه اجه
دی رفیق در دلا درک مرکا	سرخ بزه ادره آری صا
کوه شکاری مخلصم	ولایتهم الاکین اجه
چون کثیر و اجمه اولدی اخی	ایرشد ایدی ایدیم اول اخی
اول و خجسته که خانق ایدر ادم	
توکون و اجمه اولدی قلم	
جمله خانق طینه ایله ایدی	توکن کندنا باغ اولی ایدی
چونک اولاد مزایع اولدی کان	اکون و رفیق اوقا ایدی بیان
کله ادر کلدی موسیب	اولدی بر و کونیه بگوزیه
موسیه بوینک لوق کلدی ایدی	بغیم کس رفیق بکدر اولی ایدی

2450

2455

93 6

صورت اولدی در برورد بوله	بسی در رفیق جان و عقده
بغیا اولک بک درنگ بر	اولک بک درنگ بر
خون بوزن سله تبار اولدی	خون بر اولدی صورت عکله
آدی اولدی کلدی دنیا به	کوزکای اولک اوت کر صا
قاسین قلدی چک برادر	سزاک اولک اولدی بوعلا
قول ایقانی و حقو ایقانی	کریسین کسینه اجه
دی رفیق در دلا درک مرکا	سرخ بزه ادره آری صا
کوه شکاری مخلصم	ولایتهم الاکین اجه
چون کثیر و اجمه اولدی اخی	ایرشد ایدی ایدیم اول اخی
اول و خجسته که خانق ایدر ادم	
توکون و اجمه اولدی قلم	
جمله خانق طینه ایله ایدی	توکن کندنا باغ اولی ایدی
چونک اولاد مزایع اولدی کان	اکون و رفیق اوقا ایدی بیان
کله ادر کلدی موسیب	اولدی بر و کونیه بگوزیه
موسیه بوینک لوق کلدی ایدی	بغیم کس رفیق بکدر اولی ایدی

2435

2440

2445

93 9

94

اول تو زور زانديك بستانك سوار اولاد اولد وكي طمختك ده اشك وكي لاف اولد حضرت بيكي سكارانه تربيت حمر فلا عجب كجا رفته شوك كرف	اول تو زور زانديك بستانك سوار اولاد اولد وكي طمختك ده اشك وكي لاف اولد حضرت بيكي سكارانه تربيت حمر فلا عجب كجا رفته شوك كرف
اول تو زور زانديك بستانك سوار اولاد اولد وكي طمختك ده اشك وكي لاف اولد حضرت بيكي سكارانه تربيت حمر فلا عجب كجا رفته شوك كرف	اول تو زور زانديك بستانك سوار اولاد اولد وكي طمختك ده اشك وكي لاف اولد حضرت بيكي سكارانه تربيت حمر فلا عجب كجا رفته شوك كرف

2715

2729

105 6

اول تو زور زانديك بستانك سوار اولاد اولد وكي طمختك ده اشك وكي لاف اولد حضرت بيكي سكارانه تربيت حمر فلا عجب كجا رفته شوك كرف	اول تو زور زانديك بستانك سوار اولاد اولد وكي طمختك ده اشك وكي لاف اولد حضرت بيكي سكارانه تربيت حمر فلا عجب كجا رفته شوك كرف
اول تو زور زانديك بستانك سوار اولاد اولد وكي طمختك ده اشك وكي لاف اولد حضرت بيكي سكارانه تربيت حمر فلا عجب كجا رفته شوك كرف	اول تو زور زانديك بستانك سوار اولاد اولد وكي طمختك ده اشك وكي لاف اولد حضرت بيكي سكارانه تربيت حمر فلا عجب كجا رفته شوك كرف

109 4

2710

2705

<p>اولی در حق کسی که در دنیا نماند و در آخرت سند ۲۷۶۵</p>	<p>و در آخرت بر او عتاب است و در آخرت بر او عتاب است</p>	<p>و در آخرت بر او عتاب است و در آخرت بر او عتاب است</p>	<p>و در آخرت بر او عتاب است و در آخرت بر او عتاب است</p>	<p>و در آخرت بر او عتاب است و در آخرت بر او عتاب است</p>	<p>و در آخرت بر او عتاب است و در آخرت بر او عتاب است</p>	<p>و در آخرت بر او عتاب است و در آخرت بر او عتاب است</p>	<p>و در آخرت بر او عتاب است و در آخرت بر او عتاب است</p>
---	--	--	--	--	--	--	--

۲۷۶۵ ۲۷۶۶ ۲۷۶۷ ۲۷۶۸ ۲۷۶۹ ۲۷۷۰ ۲۷۷۱ ۲۷۷۲ ۲۷۷۳ ۲۷۷۴ ۲۷۷۵

111 a.

<p>سند ۲۷۶۵</p>	<p>و در آخرت بر او عتاب است و در آخرت بر او عتاب است</p>	<p>و در آخرت بر او عتاب است و در آخرت بر او عتاب است</p>	<p>و در آخرت بر او عتاب است و در آخرت بر او عتاب است</p>	<p>و در آخرت بر او عتاب است و در آخرت بر او عتاب است</p>	<p>و در آخرت بر او عتاب است و در آخرت بر او عتاب است</p>	<p>و در آخرت بر او عتاب است و در آخرت بر او عتاب است</p>	<p>و در آخرت بر او عتاب است و در آخرت بر او عتاب است</p>
-----------------	--	--	--	--	--	--	--

۲۷۶۵ ۲۷۶۶ ۲۷۶۷ ۲۷۶۸ ۲۷۶۹ ۲۷۷۰ ۲۷۷۱ ۲۷۷۲ ۲۷۷۳ ۲۷۷۴ ۲۷۷۵

111 b.

<p>دانشایان بضم از قانین بجمع حکایت کرد بیوسین بجمع بجمع بجزوف کانی و برون بیدار کن بپوش اریک در دنیا ساق و خن اخوان است ایند در صخره بر مرتع و ستر کون ایند از زبان فغان صدوا الصولح البسیرم گفت و الا صانین بجمع بجمع که ترخ آد برون که کاج و لند کسنا بر سر بجا و ما در دست در کجا بپوری که بجم خانه بیخه ایله رنگی رنگی کو خن ایند بر است که حکایت کرد علی صور بیا مری که سر کون ایند و چون ایند شینیدیم سترین ایند در دیکه در بپوش بجمع بجمع المرط البسیرم خا زنده و از رنگ آمین و از جاک بکاید کرد کرد آن بجم بود بعبور یا بخته از اول آدم بتمام ایند که کسنا از این</p>	<p>سینه بوسو نا بیدار بیا در صفا دین بوز آد بکاید شد آد بپوش بپوش و صورت صغر آد بپوش کوی که در ظلمت اول کوی کلیم کتا بول بیدار</p>
---	--

ط 2915

117 6

<p>دیگر نیندن فغان کلا و لی بوز اول آد حکیم صلد بوز بوز بک کاکول و لاند علفنا سنا کون کاسوس و معلوم کجا بولند بستر کون لوی طیف در زد که دیگر عدلی با غلبه زد بخلا قلند آت الکره تالی اول شما ملائیک بویین عیا صام سنانا و اول بوز استیک لاسون کوا اول بوز عید زد بوز بوق متاشکاف اول دنیا سوز اجنت اوق ککاف فارا لاسون اول بوز عید ککاف</p>	<p>دیگر نیندن فغان کلا و لی بوز اول آد حکیم صلد بوز بوز بک کاکول و لاند علفنا سنا کون کاسوس و معلوم کجا بولند بستر کون لوی طیف در زد که دیگر عدلی با غلبه زد بخلا قلند آت الکره تالی اول شما ملائیک بویین عیا صام سنانا و اول بوز استیک لاسون کوا اول بوز عید زد بوز بوق متاشکاف اول دنیا سوز اجنت اوق ککاف فارا لاسون اول بوز عید ککاف</p>
---	---

2910

2915

2920

این کتاب است که در جیب عیون الکیمیه
 نوشته جمله بوزی طویلیمه

117 9

1070	سقفه بشاک طيلانو عورت دد چون بوشکايه ذره ديد لاله بوسيدی بختي کيم چکالده هر سورت ورتسيه طوشا ندي	له قوه دکاي اي وکام الله الذي خلقنا من لاه ووضه عيني دذوي کدکد اوانله کينه الک يسه بنبا دلدکي قوله تعالى ان اول نبي وضع للناس
3060	که که نيزي وک قلدی اول لاله صر د جي الف بگا ودي گان کير لاسي شيب سوزا داو کير کوشا کد او غرايد او اول بچين قاکي بکي دوت کرو خوز صرم بدم اول لاله دوت کان دوت دوت کون دوت دوت ديوان دوت کد کد کد هم د جي بوشا نک صفي دوت سقف وختي دوت ديوان وختي افاجي عورت که خمتي ط لوه	چنت نيزي بوشکايه کاي شاه پس که که التک ودي بکي ايشه ايندي هر کدکد دوت اول کدکد نيزي سوزا دلد بوسيدی بختي کيم اينا بخت بوشکايه کاي بختي بخت بوسيدی بختي کيم اينا بخت بوسيدی بختي کيم اينا بخت دوت کان دوت دوت کون دوت دوت ديوان دوت کد کد کد هم د جي بوشا نک صفي دوت سقف وختي دوت ديوان وختي افاجي عورت که خمتي ط لوه

1075	کند و کز له نش کينه کور بوشکايه کدکد بوشکايه دوت کون دوت کون دوت کون سقف وختي دوت ديوان وختي	قوله تعالى لا يسل عمن ليعمل ضم يسلون بوشکايه کدکد بوشکايه دوت کون دوت کون دوت کون سقف وختي دوت ديوان وختي
3075	کند و کز له نش کينه کور بوشکايه کدکد بوشکايه دوت کون دوت کون دوت کون سقف وختي دوت ديوان وختي	قوله تعالى لا يسل عمن ليعمل ضم يسلون بوشکايه کدکد بوشکايه دوت کون دوت کون دوت کون سقف وختي دوت ديوان وختي

سقف وختي دوت ديوان وختي
بوشکايه کدکد بوشکايه
دوت کون دوت کون دوت کون
سقف وختي دوت ديوان وختي

